

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

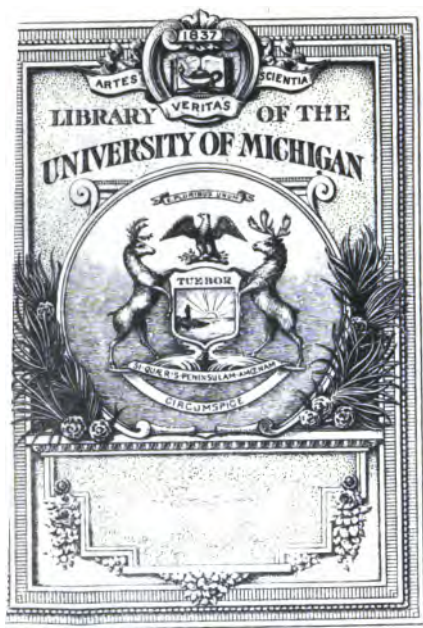
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

797
History *81*

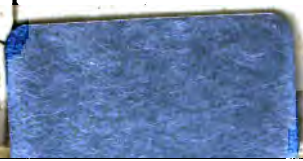
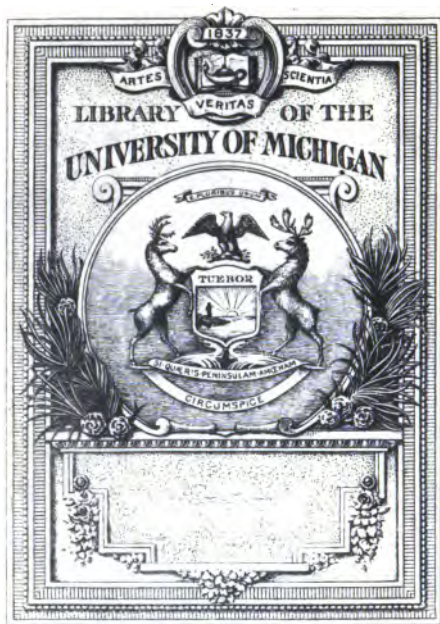

Die Münze und das
minut. Galnuf. H. 3
1753. p. 874.

2
1012.
.F89

3rd

79.4
Merrill 82 9/10

1 Die Münze aus dem
russisch. Kaiserth. H. 3
1753. p. 874.

2
1012
.F87

L'erkoekt by Albeerman

Some II p 201 n° 1020 wof 10.75

ADPARATVS LITTERARIVS

VBI

LIBRI PARTIM ANTIQVI
PARTIM RARI RECEN-
SENTVR

COLLECTVS

A

Friedrich

(FRIDER) GOTTHILF FREYTAG

I. C.

TOMVS I.

LIPSIAE
EX OFFICINA WEIDMANNIANA

1752. ✓

*L'erk
Fome*

PERILLVSTRI. ATQVE. EXCELLENTISSIMO

D. O M I N O

HIERONYMO. FRIDERICO

a. STAMMER

POTENTISSIMI. POLONIARVM. REGIS

ET. SERENISSIMI. SAXONIAE

PRINCIPIS. ELECTORIS

IN. SVPREMA. QVAE. IN. SAXONIA. EST

AVLAE. AC. IVSTITIAE. CVRIA

CANCELLARIO. VICARIO

HVNC. LIBRVM

L. M. Q

DEDICAT

011-11-29 2078

ET

NVNCVPATIS. PRO. SALUTE

OPTIMI. PATRONI.

VOTIS

EA. QVA. DECET. ANIMI. PIETATE
SE. COMMENDAT

Lit. Com. (Nijhoff list)

Nijhoff

71-4-29

1833/

3v.

FRIDERICVS. GOTTHILF. FREYTAG

LECTORI

S.

Exhibeo tibi, L. B. librum eadem, si ordinem alphabeticum exceperis, ratione conscriptum, & dispositum, quam, in *Analeſis litterariis*, duobus abhinc annis, a me, editis, inuenies. In ea sane fueram sententia, fore, vt iste, quem vides, liber, secundam *Analeſtorum* partem constitueret: sed quia, eum titulum bibliopolae, qui imprimendo libro sumtus suppeditauit, minus placere, intellexeram,

PRAEFATIO.

nam, mutato consilio, *Analectorum* loco, ad-
paratum litterarium oculis tuis expono. In-
expectato autem fauore, quo *Analecta litte-*
rarum, a viris doctis, accepta fuerunt, exci-
tatus, me adductum fuisse, profiteor, ut
manum denuo admouerem telae, quam te-
xere coeperam, &, siquid otii, a grauiori-
bus studiis, mihi relictum fuerat, id, euoluen-
dis recensendisque antiquioribus ac rarioribus
libris, impenderem. Ita vero accidit, ut sub
manu, quod aiunt, nasceretur liber, cuius
primam partem, hoc tempore, in lucem
emitto. Id autem omni adseueratione tibi,
L. B. confirmare possum, nullum, inter eos,
quos recensui, libros, duobus duntaxat, qui
p. 12. & 160. occurrunt, exceptis, reperiri
librum, quem non tractauerim ipse manibus,
& quoad eius fieri potuit, studiose & dili-
genter euoluerim. Vsis meis, ad id, prae-
sertim inferuit, praeter librariam patris mei,
rektoris Portensis, supellectilem, bibliotheca
Portensis publica, & bibliotheca, quae in
templo urbis Numburgensis praecipuo, ad-
serua-

PRAEFATIO.

seruatur, quam vir summe reuerendus, CHRISTOPHORVS LVDOVICVS STIGLIZIVS, S. Theologiae Doctor, & sacrorum, apud Numburgenses, antistes primarius, ea, quae est humanitate, mihi beneuole aperuit. Alios viros, meritis in rem litterariam celebres, KAESTNEROS, WALCHIOS, & FRANKIOS, honoris etiam causa, nomino, qui consilio & opera, nullo non tempore, mihi praesto fuerunt, & libros, scopo meo accommodatos, vtro libenterque, mecum communicarunt. Sed fortassis erunt, qui vitio mihi vertant, quod libros ego descripserim antiquos, e quibus, parum vtilitatis, ad rem litterariam, hac nostra aetate, redundare videtur. Sed ii hoc ideo, a me, potissimum factum existiment, vt, hac ratione, multorum veterum librorum, & illorum, qui eos conscripserunt, memoriae consulerem, & simul artis typographicae primordia, aliqua ex parte, illustrarem. Quid? viri, in omni litterarum genere, summi, SIGISMVNDI IACOBI BAUMGARTENII, Doctoris Theologi

PRAEFATIO.

gi celeberrimi auctoritatem, exemplum, consilium, ea in re, sequutus sum, qui non ipse modo, in describendis eiusmodi libris, hucusque posuit operam, sed etiam iis, qui recensendis libris manum admouent, suasor fuit, ut veterum librorum rationem imprimis haberent. Haec ut scires, L. B. mea interesse putaui. Jamque vale, & ut coepisti, conatibus meis faue. Scribeb. in ipsis Lipsiensium nundinis autumnalibus, MDCCCLII.

I.

Reuerendissimi in Christo Patris, PATRICII ADAMSONI, Sancti Andree in Scotia Archiepiscopi dignissimi ac doctissimi, Poemata sacra, cum aliis opusculis. Studio ac industria Tho. Voluseni J. C. expolita et recognita. Londini, apud Joannem Billium, Anno M. DC. LXX. (1619) in 4.

Raram esse collectionem, testatur Vir Cl. David Clement. in *Bibliothèque curieuse historique & critique, ou catalogue raisonné des Livres difficiles à trouver* Tom. I. à Götting. 1750. in 4. p. 45. Editor illius Thomas Wilson, ADAMSONI gener, qui, sub Thom. Voluseni nomine latet, illam inscripsit nomine augustissimi & inuictissimi Monarchae Jacobi, Magnae Britanniae, Franciae, & Hiberniae regis, Fideique Propugnatoris strenui, eam potissimum ob causam, quod ADAMSONVS, non solum omnes suas, tum stricta, tum soluta oratione vigiliis, & opera, viuis illi destinauerit, sed omnia insuper sua studia, industriam, labores, conatus, fortunas, vitam denique ipsam eidem consecrauerit, & non sine summo discrimine, saepius exposuerit. Epistolam dedicatorem excipit Thom. Voluseni, ad eundem Sereniss. Regem, carmen.

Sed quorsum aetherii curas speculamur Olympi,
 Fare mihi solum, quo docta laena magistro
 Insidias struit, ut catulos soletur biantes?
 Vnde cibus manat cornis, cum flebile pulli
 Ingeminant, poscuntque suo clamore tonantem?
 Nostri rupicaprae & cernae quo tempore primum
 Concipiant, quotus absumat fastidia mensis?
 Illae vi multa partum nituntur in auras
 Edere, qui pinguis detondens pabula campi
 Luxuriat, missaque colit deserta parente
 Vincula quis soluit? qui sunt qui libera tolla
 Restituere onagro? solus campestria iussi
 Tecta colat, sterilesque agros desertaque salsa
 Delicias urbis ridet vocemque tyranni
 Non metuit, montana illi sunt pascua, gramen
 Sectatur viride, incultis per inhospita terris
 Rhinocerosne vlli domitus sub pondere aratri
 Ingemet, aut rastro glebas perfringet inertes
 Sulcabitue viam Cereri, aut spem colliget anni
 Plaustra ferens dorso, non hos robustas in usus.
 Ornasti pavonem alis, quibus ille superbit?
 Aut tibi depictis decorata ciconia pennis?
 Aut struthius pansis nequaquam inglorius alis
 Haec fatua est volucris mediis sua negligit aruit
 Oua, nec incertus metuit, ne forte viator
 Conterat, aut vacuos depascens ungula campos:
 Oua mihi curae: calidoque fouentur ab aestu:
 Dura illa est genitrix; sed rerum prouidus auctor
 Noluit esse piam; voluit cum surgeret alis
 Temnere equum cursu, & volucres sessoris habere
 Sed quis equo robur tribuit, qui hinnitibus auras
 Territat? accendunt rabidae spiramina nares,
 Insurgitque iubis, vastum quatit ungula campum
 Voce ciens Martem? non illum spicula terrent
 Gnosa, nec rutilis, ardens mucronibus ensis,
 Exardetque animis, & martia concipit arma
 Terribilis clangore tubae; num fecit Jobus,
 Accipiter calidos ut cursu inuaderet austros,

✱ • ✱ • ✱

*Es rabidos aquilae auderent contemnere: fuses?
 Ille super celsas deserta cacumina rupes
 Ardua tecta colit, notasque cadaueris aurae
 Haurit, & intentis praedam speculatur ocellis
 Jam dudum crudos assuescens sanguine nator. &c.*

Cum in recensendo Jobo, paullo prolixiores fuimus, reliquorum opusculorum, quae, in Thom. Voluseni collectione reperiuntur, tantummodo adscribimus titulos. Secundum sibi vindicat locum *Thronorum suae lamentationum Jeremiae Prophetae F. Elciae Libellus, latino carmine redditus*, an. 1590. Tertiã constituit partem *Apocalypsis S. Joannis Theologi Latino carmine reddita*, Regique Jacobo dicata d. I. Maii 1590. Quarto loco innenitur *Ser. & nobilissimi Scotiae, Angliae, Franciae & Hiberniae Principis, Henrici Suardi illustrissimi herois, ac Mariae Reginae amplissimae, filii, genethliacum*, a PATRICIO ADAMSONO Parisiis conscriptum, & ibidem typis audacius d. xxv. Jun. sexto a partu die, 1566, commissum. Carmine illo auctor multam sibi contraxit molestiam. Ob titulos enim insolitos, quos Henrico Suardo tribuerat, carmen, carnificis manu, Parisiis publice combustum, & ipse ADAMSONUS carceri arctiori per menses sex inclusus, nec nisi magnorum principum, & imprimis Reginae, Mariae Suardae, precibus & intercessione, ab imminentibus gravissimis periculis liberatus fuit. Recusum fuisse hoc carmen, *Amstelad. 1637, in 8. testatur* quidem Nicéron *Tom. XLI, des Memoires pour servir à l'histoire des hommes illustres, dans la Republique des lettres p. 205. & Auctor S. R. derer Nachrichten von einer ballischen Bibliothek Tom. V. p. 397.* sed eiusmodi editio propterea nobis suspecta videtur, quod carmen illud 176. versibus hexametris compositum, vix quatuor folia in 8. impressa, impleret, ac praeterea eodem anno 1637, prima pars *Deliciarum poetarum Scotorum hujus aevi illustrium, Amsterd. apud Jo. Blaeu in 12. in lucem*

exiit, cui Arturus Jonstonus, ADAMSONI *Genevli*
com p. 13-17. inferuit. Quinto loco repositus f*i*
Catechismus latino carmine redditus, & in libros qu
tuor digestus, P. ADAMSONI Scoti, poetae elegantis,
mi opera, atque industria: Ac nunc denuo per Th. V
lufenum recognitus & expolitus. Sexto: *De Pa*
starum superstitiosis ineptis, carmen ad Papistas Ab
donenses, scriptum d. xxviii. Aug. 1564. Septim
Confessio Fidei, & Doctrinae per ecclesiam Reformat.
Regni Scotiae receptae; Exhibitae Ordinibus Re
eiusdem in publicis Parliamenti (ut vocant) comit
& eorum communi consensu approbatae, vti certissi
fundamentis verbi Dei innixae, & consentaneae, 1
P. A. descripta, Anno solutis nostrae 1571. Ha
Confessio fidei, sermone soluto conscripta est. V
timum in collectione occupant locum *Selectiora qu*
dam ex aliis permultis Auctoris epigrammata, quib
alia Thomae & Florentii Voluseni carmina, nec n
posterioris Conclusio prosaica de Animi tranquillit
adijcitur. Desumpta est haec conclusio, ex Flor. V
luseni dialogo, quem de animi tranquillitate conse
puit. Recusus fuit haud ita pridem Edmurgi 17
in 8. Quilibet libellus, in collectione descripta
vius, novo & singulari ornatur titulo, qui annum p
se fert 1618. quamvis titulus, ut vocatur, genera
annum 1619. in fronte gerat. Vitam PATRI
ADAMSONI, variis, & maxima ex parte, aduersis
is agitati, data, quod aiunt, descripsit opera Thom
Wilson, & praemisit P. ADAMSONI de sacro pas
munere tractatus brevis & adcurato, quem ad
etiam Thom. Voluseni nomine, in lucem emisit
din. 1619. in 8. Contulit illa, Niceronus, cum
quae, ab auctore anonymo, de vita Adamsoni, v
quidem in eius fauorem, narrata fuerunt, eaque n
lit Tom. XLI. des Memoires pour servir à l'hist
des bom. illustr. dans la republ. des lettres, p. 201
Cum in Scotia inter presbyterianos & episcopos
grauissima exorirentur dissidia, & de Episcoporum
 gn

gnitate ac munere, magna animorum contentione, agigaretur quaestio, ADAMSONVS, qui posteriorum tuebatur partes, & iussu Jacobi VI. in academia andrea, praesente Guilielmo Salustio Bartasio, contra Andream Meluinum, presbyterianorum tunc temporis antesignanum, de legitima & orthodoxa Episcoporum auctoritate, quam defendebat, strenue disputauerat, omnium in se concitauit odium, & dignitate, fortunisque omnibus euersus, vitam, miserandum in modum, tolerare coactus est. Tandem vxore, liberis, & familia, in summa egestate atque inopia relictis, Jacobi regis opem auxiliumque implorans, morbo & animi moerore correptus, diem obiit supremum anno 1591. Reliqua eius scripta recenset Niceronus l. cit.

II.

AEGESIPPI *Historiographi Fidelissimi ac Disertissimi Et inter Christianos antiquissimi Historia de bello Judaico. Sceptri Sublaxione Iudaeorum dispersione & Hierosolymitano Excidio. A Diuo Ambrosio Mediolanen. Antistite e Graeca Latina facta. Cum eiusdem Anacephaleosi & Tabellis Congruentiarum Cum Iosephi Libris etiam de Gestis Machabeorum. in fol. folior. 83.*

Editionem rarissimam, nomine reuerendi in Christo patris, Guilielmi Bricconneti, Lodouensium Episcopi, inscripsit Jodocus Ascensius typographus parisiensis. In epistola, quam *ex officina sua litteraria ad Nouas Julias 1510.* ad Bricconnetum scripsit, inter alia, haec initio leguntur: *Historiam AEGESIPPI eiusque Anacephaleosin: quas Iacobus Faber compater mihi suo meritis cumprimis obseruandus: diligentia*

sua perquisiuit: & ad varia exemplaria collatas:
 quoad eius fieri potuit integritati restitatas: super
 ribus diebus ad nos dedit praelis nostris committi
 das: dignas duxi praeful dignissime, quae faustissi
 tuo nomini nuncuparentur: ut aedes istas unde em
 sae & ubi attenta cura recognitae sunt repetant:
 te agnoscant tanquam patrem qui beneficentissimus
 eius patronus: cuius laboribus ex diutino situ vetus
 rum bibliothecarum noua luce donatae sunt. &
 AEGRSIPPVM postea ex Irenaei, Clementis alex
 drini, & Hieronymi testimoniis apostolicum fuisse
 rum, & apostolorum temporibus vicinum, & scriptori
 de rebus iudaicis esse fidelissimum, confirmare stud
 Ita enim, nulla historia, ait, diligentius ostendit,
 gnium Iudaeorum defecisse ad alienigenas: & de Fa
 sceptrum sublatum: quum iam aduenisset, qui mitt
 dus erat Christus dominus: ut tempus Messiae ius
 prophetarum oracula designatum aduenisse cognosce
 tur: quum Iudaei ipsam Dominam operantem sa
 tem, in medio eorum non agnouerunt: imo negauerunt
 & Caesarem sibi regem asciscentes, crucifixerunt:
 Simone praeterea Mago: de Petro apostolorum pr
 ceipe: de Jacobo hierosolymitano: de Joanne baptis
 deque vera hierosolymitanae ouersionis occasione:
 vnus omnium fidelissimum inter historiographos quia
 affert testimonium: ob quod cum ab omnibus ve
 pietatis cultoribus avidissime legi meruit: habet tan
 quamplurima quibus curiosissimum quomque lector
 abunde oblectauerit. Prologus libri I. his inchoa
 verbis: Incipit Prologus EGRSIPPI: inter scripto
 nobilissimi, in Historiam de ouersione Iudaeorum
 Quae in Vltionem Dominici Sanguinis a Tito &
 ipasiano facta est. In fine libri V. de excidio hie
 solymitano, haec leguntur verba: Finis in sedi
 Ascensionis ad Calendas Junias. M. D. X. (1510)

Jo. Ba. Ascensus Beato Rhenano Suo S.
 Affuit Jacobo Fabro Compatri meo mortalium vni
 nosti) studiofissimo. Michael tuus Hamelburgius b

in litterarum studio vigilantissimas; in recognitione AEGESIPPEAE historiae: quam in capita distinxit & ad Iosephum conciliauit: ut testimonio mox erunt eius tabellae post Anacephalaeosin dictae historiae subdendae. Quam rem soio tibi fore pergratum: quippe qui tantopere flagitasti opus ex officina nostra emitti. Non est tamen (ut opinari videris) apostolicorum virorum gesta continens de quo opere sacer loquitur Hieronymus: & nonnulla interdum citat testimonia: sed quod Hierosolymarum prosequitur querentem: Iudaeorum dispersionem & lamentabile (nisi sic meritorum) fatum: iuxta hieremiae apertissima super ea re vaticinia. Siquid igitur aliud AEGESIPPI in Germania noris, aut ad nos istio excusum: aut a nobis excendendum istueque remittendum mittere. Vale.

Anacephalaeosis AEGESIPPI de excidio hierosolymitano, haec initio ob oculos ponit verba: *Anacephalaeosis desolationis Hierosolymitanas secundum AEGESIPPVM christianissimum apostolorum temporibus vicinam ad honorem resurrectionis dominicae. Istam Anacephalaeosin excipiunt quinque concordantiarum tabulae, quarum in Ascensii epistola ad Beag, Rhenanum mentio facta fuit. In fine totius codicis haec leguntur verba:*

Ascensius ad Lectores.

Habes itaque lector studiosi historiam luculentam in quinque libros distinctam cum Anacephalaeosi: & Tabellis dexterrima Ladoum. Antistitis auspicio & virgili Stapulen. ac Hamelburgii studio nostraeque quadrula est opella ad dei optimi gloriam: legentiumque utilitatem consummatam in aedibus nostris: quae sunt Parrhisii in via regia ad diuum Jacobum supra aedem diui Benedicti: & regione Cratteulad: sub tribus Lupis seu Lactis aquatilibus. Anno salutis humanae decima supra M. D. (1510) ad nonas Junias. Quod ad AEGESIPPVM, siue ut rectius scribitur, HEGESIPPVM adinet, quis ille fuerit, adhuc sub iudice lis est.

Floruit seculo a Christo nato II. sub Adriani, siue v
alii volunt, sub Marci Antonini, Imperatoris, impe
rio quidam HEGESIPPVS, cuius Eusebius, Hiero
nymus, & Chronicon alexandrinum fecerunt mentio
nem. Illum ex Iudaeo, Christianum factum fuisse
testatur Eusebius L. IIII. *Histor. ecclesiast.* Cap. XXI
p. 115: & eodem libr. Cap. IIX. p. 98. edita Henri
Valesii *Paris.* 1678. in fol. illum quinque libris *ἡ
ἀπλὴν παράθεσις τοῦ ἀποστολικῆς κηρύγματος*, exposuiss
scribit. Idem fere testatur Hieronymus Cap. XXI
de viris illustribus, in Jo. Alb. Fabricii *Bibliotheca ec
clesiastica*, Hamburg. 1718. in fol. p. 89. vbi de ill
refert: *omnes a passione domini usque ad suam aeta
tem ecclesiasticorum Actuum texens historias, multa
que ad utilitatem legentium pertinentia hinc inde co
gregans, quinque libros composuit sermone simplici, i
quorum vitam sectabatur, dicendi quoque exprimer
characterem.* Sed nihil de istis libris V. ad nostra
peruenit aetatem, praeter fragmenta quaedam, qu
ex Eusebio & Photio collegit Joannes Ernestus Gr
bius in *Spicilegio SS. Patrum ut & Haereticorum S
culi post Christum natum* I. II. & III. & quidem S
cul. II. Tom. I. *Axon.* 1699. in 8. mai. p. 205. sq
Petrus Halloix in *vitae & documentis Scriptorum E
clesiae orientalis primi & secundi post Christum secu*
Tom. II. *Duac.* 1636. in fol. p. 697 sqq. Conf.
isto HEGESIPPO, praeter scriptores iam citatos G
rard. Jo. Vossii *de Historicis graecis* L. II. Cap. XII
pag. 186. edit. Lugd. Batav. 1624. in 4. Guil. Cai
Scriptor. ecclesiasticor. *Historia litteraria*, Londi
1688. in fol. p. 45. Louis Ellies Dupin *Bibliotheq
des Auteurs ecclesiastiques* Tom. I. p. 55. Jo. Alb. F
bricii *Bibliotheca graeca* L. V. C. I. p. 188 sqq. He
ric. Valesii *Annotat. ad Eusebii* II. cit. p. 56. & c
Sine dubio ad hunc HEGESIPPVM respexit Asce
sius, cum in epistola nostro codici praemissa, vti in
memorauimus, HEGESIPPVM, qui, *de excidio b
rosolymitano* scripsit, *apostolicum virum, & aposto*

rum temporibus vicinum adpellat. Illū vero, si quoque HEGESIPPUM quemdam, istos libros compilasse largiri velimus, a vetere HEGESIPPO, plane esse diuersum, iam demonstrarunt Grabinus, Dupin II. cit. & Guil. Caue I. cit. p. 216. Sed verisimilis admodum est eorum sententia, qui illud HEGESIPPI nomen, e corrupto Iosephi seu Iosippi nomine originem suam duxisse autumant. Extra omnem enim iam dubitationem positum est, istos *de excidio hierosolymitano* libros, liberiores tantummodo Iosephi versionem, vel si mauis paraphrasin esse, quam temporibus recentioribus quidam contexuit, cum in illis pauca reperiantur, quae in Iosephi libris *de Antiquitatibus hebraicis & de bello iudaico* non adlata fuerint. Quemlibet id docere poterunt *tabulae* sic dictae *concordantiarum* nostro codici adiectae. Huic praeterea sententiae nouum accedit pondus, ubi Paulus Colomesius, in nonnullis codicibus, MSS. Iosippi & Ioseppi nomen, inueniri ait. Vid. eius *Paralipomena de Scriptoribus ecclesiasticis*, in *Operibus theologici critici & historici argumenti*, quae edidit Jo. Alb. Fabricius *Hamburg.* 1709. in 4. p. 695. Sed alia adhuc de hoc libro, inter viros doctos agitur controversia, quis nempe istam versionem seu paraphrasin concinnauerit. Alii a S. Ambrosio episcopo mediolanensi, eam profectam adfirmant, alii ab auctore, qui Ambrosii tempore vixerit, eandem referunt. Vid. Scriptores iam memoratos, quibuscum conferri merentur, quae in D. Joannis Mabillon. *Museo italico. Latet. Parisior.* 1724. in 4. Tom. I. P. I. p. 13. & 14. in Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. latin.* L. III. Cap. III. p. 440. in *Biblioth. med. & infim. latinitat.* L. IIX. pag. 502 seqq. hac de re adnotata leguntur. Sed in aliam plane abire conspiciamus sententiam Gerardum Jo. Vossium, qui, Lib. II. *de Historicis graecis* Cap. XIII. pag. 186 seqq. & L. III. *de Historicis latinis* p. 632 seqq. *Lugd. Bat.* 1627. in 4. librum neque o graeco, neque ab Ambrosio, neque ab eius aequali, in lati-

latinum sermonem conuersum, sed ab infimae en-
 quiratis scriptore, qui sexcentis & fortasse amplius a-
 nis, Ambrosio sit iunior, latine scriptum esse statu-
 Consentire cum illo videtur Casimir. Oudinus, qui,
Commentar. de Scriptoris ecclesiasticis Tom. II. c.
 1027 seqq. argumentis non sane spernendis, pro-
 vir, auctorem huius operis, quod sermone latino co-
 scripserit, Seculo, a Christo nato XII. inclauit
 Conf. ea, quae ex Josephi Scaligeri *Elencho Tribi-*
refum, & Caspar. Barthii *aduersariis*, ea de re actu
 Burcard. Gotth. Struuius in *dissertat. historico-liter-*
aria de doctis Impostoribus §. III. & V. pag. 10 sec-
 edit. quartae in 8. *Anacephalaeosin historiae de ex-*
dio hierosolymitano, non eiusdem auctoris, sed puti-
 cuiusdam ac insulsi consarcinatoris opus esse, ait Ca-
 Caue. l. cit. p. 217. Quod vero ad eam quam rece-
 suimus editionem adtinet, illa, quod nos quidem sci-
 mus, a nemine, si Michael. Maittaire exceperis, q-
 illius Tom. II. *Annal. typographicar. Hag. Com-*
 1722: in 4. fecit mentionem, hucusque memori-
 fuit, nisi forte editio *parisina ex aedibus ascensian*
 anno 1511. in lucem emissa, quam Caue, Fabrici
 Struuius II. cit. & Thom. Hyde in *Catalogo Bibl-*
thecae bodleianae Tom. I. p. 224. memorant, ha-
 nostra, & vna eademque fuerit editio. De recenti-
 ribus editionibus vid. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. m-*
g inf. Lat. l. cit.

III.

Libri Psalmorum Paraphrasis latina, quae or-
 tione soluta breuiter exponit sententias si-
 ngulorum, ex optimorum interpretum veterum
 recentiorum rationibus. Addita sunt argumen-
 singulorum Psalmorum, & redduntur rationes i-
 raphu

raphraeos, aspersis alicubi certorum locorum explicatiunculis. Excepta omnia e scholis ESROMI RÜDINGERI, in ludo litterario fratrum Boëmicorum Euanzizij in Morauis, & nunc primum edita. Operis Pars I. 1580. in 4. pp. 384.

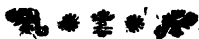
Liber II. pp. 292.

Liber III. pp. 173.

Liber IIII. pp. 147.

Liber V. pp. 3347.

De libro rariore, & eius auctore, nonnulla iam a nobis prolata fuerunt, in *Analectis litterariis de libris rarioribus* p. 794 sqq. Cum vero postea hic integer libri titulus, nobiscum communicatus fuit, illum hic adscribere, & nonnulla supplementi loco, adnotare neutiquam dubitamus. In fine Partis I. liber *Gordicii* excusus legitur, in *officina typographica Ambrosii Fritschii* 1581. Parti V. adiicitur *de ordine & collo- catione Psalmorum ad venerendum virum Jesaiam Coepollam*, ESROMI RÜDINGERI *epistola*, vna cum *accusatione & defensione* Dauidis, *quod cum cohorte sua exsulans apud regem Achim gathicum, in castra philistaea, cum hoc profectus fuit pugnaturus aduersus populum israeliticum*. Inter primos referri solet RVDINGERVS Psalmorum interpretes, qui omni cura in Psalmorum inquisuerunt historiam, & Psalmos, ex ipsis Psalmis interpretati sunt. Ostendere sane sustinet, varios errores, in quos illi incidere, qui eundem susceperunt laborem. Refert autem ad illos errores, quod Psalmorum inscriptiones, & titulos eiusdem auctoritatis & aetatis, ac ipsorum Psalmorum existiment; omnes Psalmos, qui vno & generali titulo dauidici adpellantur, a Davide compositos esse, sibi persuadeant, & quae sunt reliqua, quibus interpretes suo abundare sensu, & hallucinari patitur. Librum iam anno 1572. *Vitebergae* produisse adfirmant Jo.

Jo. Bartholom. Lenzius in *Serie professorum patriae Francorum, qui Wittenbergam illustrarunt. Vita* 1702. in 4. §. XII. & Godofred. Ludouici, in *Hieria Rectorum, Gymnasiorum scholarumque celebriorum* P. III. Lips. 1711. in 8. p. 165. Sed sibi met ipsi contradicere videntur, cum RÜDINGERVM paraphrasin *Psalmodum* in gymnasio Euarzizensium, morapo, quod anno demum 1574. commigravit, adorna adfirmant. Omnia alia testatur titulus, quem adpsimus, ubi omnia *primum edita* dicuntur. In *napogkura* Jacobi le Long Tom. II. *Bibliothecae crae. Paris* 1723. in fol. pag. 935. etiam referunt, quod *Paraphrasin Psalmorum* in 8. excusam e & RÜDINGERVM doctorem theologiae nominaverunt. nihil enim tale, scriptores, quos evolimus, merrant. Verumque igitur in *Analectis nostris litterarum* p. 795. expungendum erit. Natus fuit ESROM RÜDINGERVS, vir doctissimus, Papebergae, lo quo etiam sofer eius Joachim. Camerarius luc adspexit, anno 1523. die XVIII. Maii. Studiis patria, & academia lipsiensi peractis, artium magister in eadem academia creatus fuit, & anno 1547. Crectoris munus, in illustri Schola provinciali porten obtinuit. Illi vero per breue admodum tempus spatium praefuit, cum eodem anno, in serie Crectorum portensium, successor eius Joachim. Lomannus compareat, vid. Justini Bertuchii *Cbronicon portense* L. II. p. 97. edit. Joan. Martin. Scham Lips. 1739. in 4. Causa abitus repentini ex litteris eius, ad Wolfg. Meurerum, cui, tunc temporis, Vtatoris, siue Inspectoris, Scholae provincialis portensis, ab Electore Saxoniae demandatum fuit, mur cognosci poterit. Illas ex autographo bibliothecae portensis hic adscribimus.

Virtute & doctrina praestantiss. Viro D. Vungango Meurero dno. & Praeceptor S. colena Leipzig.

S. D. De quo nunc ad Te scribendum putavi est,

N.

Novit T. Praest. esse me quem Graeci appellarunt μολόσιον. Ita fit ut necessitas mihi adferatur, discedendi ex provincia, in qua alias non inuitus fuisset perstiturus. Id cogito facere ad mercaturam Lipsensem prox. Quod tibi significare volui propterea ut cuius beneficio provinciam accepissem, apud eum deponerem, simul ut ἐπαινετός illius tempori curare possis qui mihi succedat, nequid Res. fool. detrimenti capiat. Hoc scit etiam Collega tuus Joach. Cam. D. Portae prid. Cl. IXbris (1547).

T. ESR. RÜDINGERVS.

Nulli enim praeceptor, praeter Rectorem, in schola, habere uxorem, olim permissum fuerat. Discessit autem RÜDINGERVS munere suo, anno 1548. ad finem vergente. Sunt quidem inter viros doctos, & inter illos praecipue Jo. Burchard. Menckenius in *dissertat. de graecar. & latinar. literarum in Misnia instauratoribus*, quae legitur inter eius *dissertationes academicae Lips.* 1734. in 8. p. 277. & qui illum sequitur, Godofred. Ludouici I. cit. p. 163. qui illum e' schola cygnea, ad Conrectoris portensis munus euocatum fuisse contendunt. Sed id falsum esse ex eo patet, quod anno demum 1556. Cygneam, ad scholam regendam, a Philippo Melanchthone petissimum commendatus adcesserit, quod Christian. Daumius, in *Epistola ad Bosium* testatur. Conf. Tobiae Schmidii *Chronica cygnea. Zwick.* 1656. in 4. Sect. II. Cap. II. pag. 418. Scholam cygneam reliquit anno 1557. & Vitebergam se contulit, vbi Professor graecae linguae & physices publicus, omnes philosophiae partes, summo cum adplausu docuit, & cum Philippo Melanchthone, collega & amico, admodum familiariter vixit. Cum vero anno 1574. mense Maio, articuli nonnulli, aduersus sacramentarios, iussu Augusti Saxoniae Electoris, a Theologis Torgam conuocatis, conscripti,

iis,

iis, ex academia Lipsiensis & Vitembergensi, viris, quae suspectae erant fidei, praepo-
nerentur, & singuli, sua
de ea doctrinae parte, subscriptione sua, testari iu-
rentur. consensum, ESROMVS RÜDINGERVS, cu-
Caspar. Crucigero, Henrico Mollero, Christopho
Pezelio, & Friderico Videbramio, multisque ali-
subscribere articulis propositis noluit, & ideo in
Electoris, Torgae captivus detentus fuit. Caussae
quas praetexuerunt Theologi Vitebergenses, cur ar-
culis Torgensibus subscribere non possent, legi po-
runt in Rodolph. Hospiniani *Concordia discorde
origine & progressu formulae concordiae bergensis*
Cap. VII. fol. 36. seqq. ubi omnis historia motuum
ob articulos Torgenses excitatorum, multis verbis a-
ponitur. Cum res Theologorum Vitebergensium
peius ire animadverteret RÜDINGERVS, fuga si-
consuluit, quod Elias Hutterus in *Concordia concor-
de origine & progressu libri Concordiae, Viteb.* 16.
in fol. fol. 60. B. his testatur verbis: M. ESROMVS
RÜDINGERVS Pabebergensis, gener D. Joachimi C-
merarii, qui primum arresto principis, aliquamdiu a-
tentus, sed postea denuo subscribere articulis Torge-
sibus recusans, die Michaelis statione sua deserta, sta-
aufugit. Illum, ad Cryptocaluinismum, animo mi-
xime fuisse propensum, testatur praeter alios Jo. Anc-
Quenstedt in *dialogo de patriis illustrium doctrinae
scriptis virorum, Viteb.* 1691. in 4. p. 173. & Anc-
nius Musa in *singularibus de viris eruditione florem-
bus, ex scriptis tam latinis, quam externis, collect.*
Viteb. 1728. in 8. qui pag. 169. scribit: ERASMV-
(Esromus) RÜDINGERVS Profess. graec. linguae
Academia Vitembergensi, stetit a partibus Peuceri, &
valde persecutus est, theologos innocentes, sigillatim
Selneccerum, qui, cum ad Dei tribunal citavit. Vi-
Selnecceri Hypomnemata & RÜD. Diss. Gramma-
advers. explicat. dicti Petri Act. III. 21. Tandem
RÜDINGERVS, in exilium missus vitam minus gl-
riose egit. Exul vixit per aliquot annos in Moravia

apud Confessionis bohemicæ fratres, & in eorum gymnasio euanciztio docuit. Paralyti ibidem correptus, omnem penè pedum manuumque vsum amiserat, uno pollice, vt Ludouicus testatur Camerarius, in præfatione Huberti Langueti *epistolis ad Joach. Camerarium patrem & filium*, præmissa fol. 22. a. edit. Lips. 1685. in 12. in *dextra integro, per quem attractio ad se calamo, & concavitati inserto, aegre lineas duxit, & complura, indefesso labore, eo modo scripsit.* Consueuerat ex eo tempore, vbi nomen suum in charta subiiceret, hæc duo verba adiungere *ἄνευ καὶ ἄνευ*. Ipse RÜDINGERVS, morbi, qui, a Camerario, inter Morauios frequentissimus dicitur, exhibuit historiam, in *epistola ad Jacob. Monauium*, quæ adiecta est *Paraphrasi Psalmorum*, cuius exhibuimus titulum. Vitæ apud Morauios pertractatus, admodum senex in Franconiam rediit, & Altorfii, in complexu adfinium suorum, vitam cum morte commutauit anno 1591. ætatis anno LXIIX. Præter Scriptores, in *Analectis litterariis* l. cit. & hic memoratos, conf. merentur Jo. Fabricii *Historia bibliothecæ fabricianæ* P. III. Wolfenbü. 1721. in 4. passim, & inprimis p. 277 seqq. vbi nonnulla ex eius scriptis adducuntur, Jacob. Frideric. Reimmanni *Einleitung in die Historiam litterariam der Teutschen* Continuat. L. II. Hal. 1734. in 8. Sect. III. p. 555 seqq. Conrad. Samuel. Schurzfleisch *dissert. de meritis Germanorum in græcæ litteras* Viteb. 1697. in 4. §. V. fol. 4. Jo. Adam. Calonis *dissert. historic. de Cryptocalumianis vitembergensibus, qui post obitum B. Lutheri Vitembergam orthodoxiæ sedem turbauerunt* Viteb. 1714. in 4. §. XVI. p. 29 seqq. Gottfr. Arnolds *Kirchen- und Ketzerhistorie* im II. Th. Francof. 1700. xvi. B. xxxi. Cap. pag. 383. Jo. Andr. Gleichii *Reformation- und Hofprediger-Historie* P. I. Dresd. 1730. in 4. p. 116 seqq. Gregor. Bersmanni *poemata* passim, P. inprimis II. p. 240 seqq. edit. Lips. 1592. II. Tom. in 8. Tom. I. legitur

legitur in RÜDINGERI obitum elegia, e qua,
quenres versus adscribimus:

- - - patria quas carmina lingua
Jessidae retulit Musa, canente Deo,
Donauit Latii interpretis doctissimus vsu
Jessiden faciens Ausonis ore loqui:
Defuit his fortuna bonis, quae, blanda sereno
Ingenii dotes, lumine, rara videt.
Namque freti, rabies Harmostica, saeuior aestu,
Quae subito albiacam dispulit imbre scholam
Expertem frustra belli, Musisque vacantem
Non tulit innocuum, coeca furore, virum.
Cedentem furiis, quas vincula dira minantes
Elusit cauti prouidus arte doli.
Ex illo profugum, per quot discrimina rerum
Sors tulerit, paucis est memorare labor.
Dum fessum exilii curis, & tabe senectae
Denas post menses sexta fatigat byems.
Orbatum consorte tori, casusque fugaeque
Finitimi Turcis in regione soli. &c.

Adseruantur in Bibliotheca regia dresdensi, duo i
gna volumina epistolarum, a viris doctissimis fi
caluinianae addictis, ad Joachim. Bergium, & a
scriptarum, inter quas Vol. I. nonnullae etiam
ESROMO RÜDINGERO scriptae memorantur in
Christian Goetzens *Merkwürdigkeiten der Köni
chen Biblioth. zu Dresden* Tom. I. Dresd. 1743. ii
pag. 265.

III.

Oratio metrica PRIAMI CAPOTIY *lilybite*.
alma lipfensi vniuersitate habita. in
folior. 8.

Rarissimum esse hoc scriptum, e scriptorum, q
euoluimus, conuicimus silentio. Vni Jo. Henr
Leic

Leichio, illud innotuisse videtur, qui eius mentionem fecit in *Annalibus typographiae lipsiensis*, Lips. 1740. in 4. p. 63. Carmine complexus est CAROCYUS elogium Friderici I. bellicosi, Friderici II. placidi, eiusque filiorum Alberti & Ernesti, quorum facta se caniturum promittit

- - *veniet cum grandior aetas*

Et sua (mea) castalio frondescent tempora lauro.

Induxit per prosopopoeiam poeta virtutem & voluptatem, quae blandis verbis, illecebrisque iuuenum principum, Georgii, Henrici, & Friderici, quos ex Zedena Coniuge, Albertus progenerat, animos, in suas trahere partes student: sed superior tandem voluptate est virtus, & ut poeta canit

Virtutem iuvenes geminis cinxere lacertis

Implicuere Deae matris sua braccbia collo

His innexa manet, virtus nexaque manebit.

Carminis, quod versibus hexametris 218. absolvitur, initium tale est:

Quam vereor generosa cohors, generosa iuventus

Ne tenues raucis prorumpam versibus auras

Aut mea stridenti suspiret fistula nervo

Si tamen horrifono labuntur carmine versa

Sit voluisse satis, caeli consurgere ad axes

Phoebe veni, & comites doctissima turba sorores

Ferte pedem: viridique comas innectite lauro &c.

Editio, quae nobiscum communicata fuit, sine loci, anni, & typographi indicio, litteris gothicis, & si coniecturae locus est, Lipsiae exscripta fuit. Conradus Gesnerus in *Bibliotheca* p. 706. eiusque abbreviator Josias Simlerus in *Biblioth.* p. 586. & ex illis Mich. Maittaire in *Annal. typograph.* Tom. I. *Amstelod.* 1733. p. 503. Burchard. Gotthelf. Struivius in *Bibliotheca saxonica Hal.* 1736. in 8. P. II. Sect. III. §. X. pag. 459. Georg. Christophor. Kreyfig in *der historischen Bibliothek von Obersachsen Dresd. & Lips.* 1732.

in 8. Sect. II. Cap. IIX. p. 76. Christian Schoettg. in Continuat. *Biblioth. Fabricii. med. & inf. Latini Hamb.* 1746. in 8. L. XVI. p. 28. carminis faciunt mentionem, quod idem PRIAMVS CAPOCIVS *Federiceidos* titulo contextuerit. Encomium esse contendunt heroicum in laudem Friderici I. adm. Marchionis misnensis, ob victum Adolphum Imperatorem & suevicum exercitum e ditione sua profectum, quod *Lipsiae ex officina Mauricii Brant* 14 in 4. in lucem emissum fuerit. Illud non vidimus, diuersum sine dubio a nostro, & forte illud est, de quo Petrus Albinus, in *der meysnischen Landchron. Dresd.* 1589. in fol. Tit. xxiiii. p. 304. haec pronuntiauit: *Sonsten hat eben von diesem Fürsten (Friderico dem frewdigen) PRIAMVS CAPOCIVS liberthanus Siculus etwas an Churfürsten Friderich den III. zu Sachsen geschrieben, welches im Jar 14 zu Leipzig durch Mauricium Brants gedruckt, In welchem aber nichts sonderes von Historien, nur das derselben erscheinet, in was ansehen und reputat unsere Landesfürsten zu CAPOCII Zeiten, da er einen unter den gelehrtesten Leuten gehalten worden und da man die studia auch höher als jetzo geacht gewesen seyen.* PRIAMVS CAPOCIVS *lilybaeta siculus*, sine dubio, studiorum causa, per aliquod tempus, in academia lipsiensi commoratus fuit. Poetis utriusque doctor, & fisci regii patronus, in tria constitutus, & anno 1517. a plebe, exortomuleu, interfectus fuit. Retulit haec Antonius Mongitore in *Bibliotheca sicula* Tom. II. *Panormi* 17 in fol. p. 192. qui illum vocat *iuris utriusque doctorem egregium, virum politioribus litteris excultissimum poetam lepidum & elegantissimum.* De Thesepocio, PRIAMI filio, vid. Mongitore l. cit. p. 2 Schoettgen. l. cit. L. xviii. p. 657.

V.

Epistola Cuiusdam *PVELLE Romane.*
 Quendalinus Mellarius Reyserus sub nomine
 libri ad lectorem.

Cum taceam nomen, queris, tu nomina lector
 Autoris, pudor hec dicere posse negat
 Me scripsit tenero viuens in amore puella
 Cui dicenda fuit, parsque tacenda bona
 Progredior lector claras nunc limen in auras
 Mireris doctum tam muliebri genus,
 Inuigiles musis, doctam superare puellam
 Quam ingenio Pallas, fouit Apollo lyra,
 in 4. folior. 5.

Quisquis opusculi auctor fuerit, dignus sane est,
 qui inter praestantissimos poetas locum obtineat, &
 cum ipso Onidio aut Propertio comparari possit.
 Quendalinus, siue ut in titulo nomen expressum con-
 spicitur Quendalinus Mellarius, vulgo Honecker
 Reyserus se editorem proficitur, & in epistolis ad
 Antonium Reyserum *Kalend. Septembr. an. 1511.*
 scripto, hanc *epistolam*, inter libros suos, se inuenisse
 & in plerisque locis, ubi scribarum cura neglectum
 fuerat, pro ingenii castigatam capacitate, impressori
 tradidisse testatur. Initium carminis tale est:

Parce precor iuuenes placidas si forte per aures

Non castis veniet littera scripta votis

Cogor nam tacitos furiosi pectoris estus

Detegere. impatiens vulneris usque mei.

Ab premos infelix: nostro satis esse pudori

Gredo datum, flammam nosce Catulle meas

Tu potis es solus pereunti ferre salutem.

Mens dolet & magnum sancit vulnus habet

Quod mihi fecisti vulnus medicare dolenti

Si peream mortis maxima causa mee es.

Forte, mihi dices, non hec tibi tula voluptas

Desine nullius causa doloris eró

Non is sum, nostro cur tu capiaris amore

Vana sibi demens somnia fingit amans

Somnia sint utinam sola venientia nocte

Dummodo curarum sit mihi pura dies. &c.

Elegos excipit phaleucicum tracbaicum ad Phoebum
ut solem reducere moretur. Quó vero tempore o-
sculum rarissimum, litteris gorhicis exscriptum,
qua in vrbe prodierit, quisue ille Guendalinus Me-
rius vulgo Honecker Reyserus, & Antonius Reyse-
fuerit, nulla prorsus ratione inuenire potuimus. F-
te illo ipso anno, quo epistola dedicatoria scripta
citur, anno nimirum 1511. opusculum impress-
fuit.

VI.

Opusculum de mirabilibus nouae & veteris
Vrbis Romae editum a FRANCISCO DE
BERTINIS Clerico Florentino dedicatumque Ju-
Secundo Pon. Max.

Andreas Fuluius Praenestinus

Brutis ac Deciis & quantum Romana Camillo
Marcello, & Fabius debuit ante suis

Albertine tibi: tantum Romana vetustas

Debet, ut ad superos semisepulta redit

Munere namque tuo, monumenta ac signa
scorum

Resque reuiuiscunt: & loca ducta situ.

Singulaque Couis si depinxisset apelles

Non essent titulis tam manifesta suis.

Cum priuilegio in 4. folior. 103.

Praemisit primae & rarissimae huic editioni Cornelius Cymbalus epistolam ad FRANCISCUM ALBERTINUM, in qua illum hortatur, ut *libros* etiam, quos conscripserit, *de urbibus stationibus; de confessione; de modo recte viuendi; de sacramento; de expositione super orationem dominicam, & salutationem angelicam*, in lucem prodire iubeat. Indici rerum, quae in libro pertractantur, hoc praefixum est

Corneliū Distichon

*Si priscam quis sine nouam vult cernere Romam
Is duce FRANCISCO, moenia cuncta videt.*

Antiquiorem quidem nostra, editionem Rom. 1508. in 4. *Bibliothecae menckeniannae* p. 196. auctoritate adduxit Vir cl. Dauid Clement Tom. I. de la *Bibliothèque curieuse historique & critique* p. 120. sed eiusmodi extare editionem, nulla prorsus ratione, nobis persuadere possumus, cum ipse FRANCISCUS ALBERTINVS die III. Mens. Jun. 1509. ultimam operi admouisse se manum testatur. Haec enim in fine nostrae editionis leguntur verba: *Ex urbe die III. Men. Jun. M. DIX. in die sanctiss. & indiuiduae Trinitatis in aedibus Reuer. Card. tit. sanctae Sabinae.* His verbis adiicitur

FRANCISCI ALBERTINI Distichon

*Si nunc errarem fateor me errare libenter
Nam sine censore nullus in orbe fuit.*

qui Vincentius Rauennas & typographus haec subscripserunt:

Vincentius Rauennas *ad libellum.*

Mirantur cuncti, ac omnis mirabitur aetas:

Quod rerum summam parue libelle tenes.

Sic te non capiet doctorum turba virorum

Et dicent omnes tu mihi gratus eris.

Impressum Romae per Jacobum Mazochium Romanae Academiae Bibliopolam qui infra paucos dies epythaphior. opusculum in lucem ponet. Anno Salutis

M. D. X. (1510.) die III. Febr. Emendatione igitur quadam indigent, quae in recentissima *lexici erditorum* editione Tom. I. col. 198. leguntur: *erschrieben an den Pabst Julium II. einen Brief den 3. Jun. 150 unter dem Titel: descriptio veteris Romae & de laudibus ciuitatum Florentiae & Saonenfis, den man 151 zu Rom in 4. gedruckt, worauf ihn der Buchdruck Jacob Mazochius, nebst Antonino, Vibio Sequestri in andern gleicher Materie 1523. zu Rom in 4. wied auslegen lassen; vorher aber hatte gedachter Mazchius diesen Tractat 1515. unter der Aufschrift Opusculum de mirabilibus nouae & veteris Romae: Rom in 4. besonders herausgegeben.* Nam 1) *Opusculum de mirabilibus veteris & nouae urbis Romae* diuersum plane est ab illo, quod FRANCISCUS ALBERTINUS anno 1509. *de laudibus ciuitatum Florentiae & saonenfis ad Iulium II. perscripsit.* 2) posterius, in editione an. 1510. quam habemus praesentem, non inuenitur, sed demum editioni Rom. a. 1515. adiectum fuit. 3) editio libelli *de mirabilibus veteris & nouae urbis Romae*, anni 1515. non prior est, quae apud Jacobum Mazochium in lucem edita fuit, sed ut ex iam dictis patet, editio anni 1510. a Jacob. Mazochio iam impressa fuit. Conf. David Ciment *Bibliothèque curieuse historique & critique* l. c. ubi & aliae utriusque libelli, memorantur editiones quae, omnes raritate se commendant. De FRANCISCO ALBERTINO siue DE ALBERTINIS florentino, qui, e Capellanis Cardinalis titulo S. Sabini fuit, & initio seculi xvi. inclaruit; vid. Jos. Siml *Bibliotheca* p. 199. Anton. Possuini *Apparatus* cer Tom. I. pag. 490. edit. Venet. 1606. Gerard. Vossii *de Historicis latinis* L. III. Cap. XII. pag. 61 Christoph. Hendreich *Pandectae brauburgicae* Irolin. 1680. p. 181. Giulio Negri *Storia degli Scrittori fiorentini*, Ferrara 1721. in fol. p. 181. Jo. A. Fabricii *Bibliotheca med. & infim. Latinit.* L. VI. p. 5

VII.

Rationarium Euangelistarum omnium in se euangelia, prosa, versu. ymaginibusque quam mirifice complectens. in 4. folior. 18.

Liber rarus quidem sed oppido absurdus, opusculis adnumerari debet, qui adiuuandae memoriae causa euulgata fuerunt. Tales sane figurae sunt ligno incisae, quales reperiuntur in Jo. Bunonis *Neuer lateinischen Grammatic in Fabeln und Bildern* Dantzig 1651. in 4. in Justi Winckelmanni *Caesareologia*, eiusdemque *Logica memoratiua peripatetica*, plus vice simplici edita. Quis figuras monstrosas, quae, in *rationario Euangelistarum*, oculis obiciuntur, excogitauerit, non constat. In praefatione quidem ad lectorem, exemplari, quod ante oculos versatur, praemissa Georgius Relmsius anipimius, vel qui sub hoc anagrammate latet Georgius Simlerus wimpinas, earum se disertis verbis prodidit auctorem, cum scribit: *Igitur per imagines, variis insignitas rebus: & quidem placitura simulacra (quemadmodum speramus) tibi congesimus, qua memoriam huiusmodi formis euibrare: quas cernis venuste prorsus effigatas ut meliores fieri posse censere nequeas.* Sed dubitatio quaedam hic suboritur, cum Jo. Georg. Schellhornius editionem libri descripserit antiquissimam, sine auctoris nomine, haud ita longe post inuentam typographiam, in lucem emissam. Vid. *Antiquitates litterariae Francof. & Lips. 1725.* Tom. I. p. 1 seqq. David Clement *Bibliothèque curieuse historique & critique* Tom. II. p. 141. Nostra editione antiquiorem, anni nimirum 1502, etiam descriptam inuenimus in Christ. Goetzi *Merkwürdigkeiten der Königlichen Biblioth. zu Dresden* Tom. III. *Dresd. 1746.* p. 22 seqq. Editionem anni 1504, habuisse dicitur Büne-
mannus, dans la *Bibliothèque* de Mr. Clement. l. cit. Epigrammata Sebastiani Brant, Jodoci Galli rubea-

quensis & Georg. Relmſii, quae hifce editioni
 praemiſſa dicuntur, etiam in noſtra editione r
 riuntur. Cuilibet imaginũ, praeter argumenta c
 tum Euañgeliftarum proſaica adpoſiti ſunt Petr
 Roſenheym *numeri alphabetica ſerie per capita co
 rentes, diſmiſſa neglectaque littera K conſulto: ꝑ
 ſpaciũ J conſona ſuplet. neglectis quoque tribus
 viſſimis x. y. z. quae ad rem pertinebant.* Coron
 loco, haec libro adpoſita eſt peroratio. *Habes in
 nue lector. quibus viis atque argumentis, quae ſunt
 tus euangeliorum diſtincte queas appoſiteque remin
 Iſta tibi Thomas Badenſis, (in editione anni 1502
 gitur phorcenſis) cognomento Anſhelmi tradidit
 magiſterio preditus inſilente. ſtudii vero quod reliqu
 erat exercitacionisue donare non potuit. Adipiſc
 autem ſi rationes preceptionis diligentia imitaberis
 frequentioris. Vale 1505.* De editione anni 15
 vid. Cl. Druid Clement *Bibliothèque* l. cit. A ſi
 rarum deſcriptione nos plane abſtinemus, cum a Sc
 hornio vna alteraue, ſatis adcurate l. cit. deſcr
 fuerit. Quae tamen in prima figura Schelhorn
 tria tintinnabula citbarae adpenſa exiſtimauit,
 figura, quae ante oculos verſatur, ſacculorum forn
 omnino referunt, quibus numularii, e templo hic
 ſolymitano, a Chriſto eiecti, designantur. Cum v
 editibni, quam recensuit Schelhornius, Petri de
 ſenheym verſus non fuerint adpoſiti, illos quae
 figuras a Schelhornio deſcriptas pertinent, hic
 ſcribimus,

*Alto docens aquila. verbum caro fit veniuntque
 Vox teſtis. alii tres quoque Nathanael.
 Bis tria vaſa replent noua vina fugat quoque ſu
 Vendentes. templum ſoluite ſignat eis
 Coelica dogmata dat Nicodemo. tingit vterque
 Praeſert Baptiſta. predicat atque Hieſum
 Dum laſſas fonte reſidet. ſe Samaritanæ
 Pandit. curatur Regule filius hic*

*Extra piscinam iussit tibi languide surge
 Nil sine patre facit. credite vel Moiss
 Foena iacent ubi millia quinque cibant. fieri vult.
 Rex. mare calcas. amen est caro vita. cibus.*

*Grandis murmur erat scaeobpheque. bonus: est. nos
 Doctrinans clamat. scisma fit exit ab hiis.
 Hic moecham saluat. lux. testis principumque
 Daemonio nati quem lapidare volunt
 Illinit sputo Hiesus tangens. maledicant
 Caeco Judei. se manifestat ei.
 Judeis loquitur. ego sum pastor bonus. vnum
 Cum patre. blasphemum ceu lapidare volunt.
 Lazarus hic surgit meritisque fideque sororum.
 Consilio Cayphas vaticinando praeest.
 Martha ministrat. coenat Lazarus & soror ungit.
 Hinc asinus. granum. luxque sequuntur ibi.*

Recusa esse Petri de Rosenheim *Disticha in singula
 sacrorum bibliorum & librorum eorundem capita*,
 Stettini 1570. in 8. testatur Jo. Christophor. Wolfius
 P. II. *Bibliothecae Hebraeae Hamburg.* 1721. in 4.
 p. 255. Petrus de Rosenheim siue Rosenhaym, co-
 gnomen adsciuuit ex Bauariae superioris oppidulo Ro-
 senheim dicto. Prior monasterii mellicensis ordinis
 S. Benedicti in Austria, singulari potissimum pruden-
 tia & vitae integritate inclaruit, medio seculi XV.
 tempore. Multa scripta composuit, quae tamen ma-
 xima ex parte inedita sunt. Conf. de illo Jo. Tri-
 themius *de Scriptoribus ecclesiasticis* Cap. Decxxxviii.
 in Jo. Alb. Fabricii *Bibliotheca ecclesiastica* pag. 171.
 Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 566. Antonii Possesini
Apparatus sacer Tom. III. pag. 67. Casimir. Oudini
Commentar. de Scriptoribus & scriptis ecclesiasticis
 Tom. III. col. 2305. Jacobi le Long *Bibliotheca sa-
 era* Tom. II. p. 933. Jo. Albert. Fabricii *Biblioth.
 med. & infim. latinis.* L. XV. p. 820. *die Merkwür-
 digkei-*

digkeiten der Koenigl. Biblioth. zu Dresden I. cit.
 Georgio Simlero wimpinenſi, qui nescimus ob quā
 cauſam, in *lexico eruditorum* locum non inuenit.
 Joſ. Simleri *Bibliotheca* p. 232 ſqq.

IIIX.

Aurea opuscula *Celeberrimi Juris utriusque
 doctoris & Equitis auroati dñi PETRI Rau-*
natis Itali, in vniuerſitate Griſualden, utrumque
ordinarie legentis cum additionibus in fine poſ-
itae non ſunt in prima impreſſione. Et cum
tificioſa memoria, in 4. folior. 60.

Omniſibus qui de *PETRO rauenſi* litteris aliqui
 conſignarunt, haec editio incognita fuit. Litteris
 ſcripta eſt gothicis, & in duas diſpescitur partes.
 prima, inuenitur 1) *Sermo domini PETRI de Rau-*
na Juris utriusque doctoris equitisque auroati, qui
habiturus erat, de mandato religioſſimi patris &
mini. dñi Martini digniſſimi Episcopi Caminen,
cretorum doctoris conſummatiſſimi. In ſinodo
ipſum celebrata. Sed iuſta cauſa impediēte, qui
tamen ſibi eſt incognita illum recitare non potuit.
cerotum quod ex illo dedit Chriſt. Schoettgenius
Continuat. Biblioth. Fabric. med & infim. Latini
L. xvii. p. 165 ſqq. reperitur in noſtra editione fol.
vbi verbis: malui potius in matrimonio viuere &
paucis redditibus, quam ampliſſimos beneficiorum re-
ditus poſſidere, additum eſt, & incontinenter viam
Miramur etiam, quod Schoettgenius hunc locum non
dederit integrum. Poſt verba enim: libenter erra-
baſ in exemplari, quo utimur, addita leguntur: ſe-
bam enim eſſe ſcriptum, quod grande patrimonium
grandis tentatio eſt. Et quanto quique in ſuperi-

est constitutus loco, tanto in maiori versatur periculo. Cui enim plus committitur, plus ab eo exigitur, etiam vni osura penarum. Hoc eleganter scriptum reliquit Isidorus in III. de summo bono. Et non minus gaudeo, meis canonibus & legibus cum paucis redditibus quam abundantes diuitiis, & me cum tali sorte natum fuisse gratulor & exulto. In fine sermonis satis prolixi, haec oculis obijciuntur verba: hunc sermonem recitasset praefatus doctor in duabus horis nullis omissis allegationibus volanti lingua. 2) Solutiones dam suis canonibus & legibus, ad argumenta & allegationes quae sunt in disputationibus & consistoriis iudicium. Hunc libellum PETRVS rauenνας, libellam florum adpellari voluit, quod haec eius in fine verba testantur: Nunc ista sufficiant charissimi mei auditores multa tamen alia non minus pulchra restant quae cum tempus dabitur vobis communicare polliceor si vos videra vigilantes in doctrina mea & ne libellus iste, sic sine speciali nomine, illum libellum florum appellabitis, quia tale nomen sibi conuenire videtur. & si illum non contemnitis in theorica & practica est vobis & honorem & vtilitatem allaturus. Explicit libellus Florum. Sequitur de artificiali memoria. Secundae parti hic nouus praefigitur titulus: Artificiosa memoria clarissimi Juris vtriusque doctoris & militis dni PETRI Rauenνας: per quam facillime multa memoriter teneri & dici possunt.

C. Lycinii decatonstichon ad Candidum
lectorem

Si memorem tentas fieri te candide laetor
Atque inter celebres nomen habere viros
Perlege quod priscae specimen pregrande Rauenne
Edidit. & celo laudibus usque loca
Et potes. & debes merito censere magistrum
Artificis genii iudiciiue final.
Eia igitur cuncti numen veneremur in eum
Et meritas laudes, quisque poeta canat.

Gracia

digkeiten der Koenigl. Biblioth. zu Dresden I. cit.
 Georgio Simlero wimpinensi, qui nescimus ob qu
 causam, in *lexica eruditorum* locum non inuenit,
 Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 232 sqq.

II X.

Aurea opuscula Celeberrimi Juris utriusque
 Doctoris & Equitis aurati dñi PETRI Rau
 natis Itali, in vniuersitate Grisualden, utrumque
 ordinarie legentis cum additionibus in fine pos
 quae non sunt in prima impressione. Et cum
 tificiosa memoria, in 4. folior. 60.

Omnibus qui de PETRO *rauenmato* litteris aliqu
 consignarunt, haec editio incognita fuit. Litteris
 scripta est gothicis, & in duas dispescitur partes.
 prima, inuenitur 1) *Sermo domini PETRI de Rau*
na Juris utriusque doctoris equitisque aurati, qu
habiturus erat, de mandato religiosissimi patris &
mini. dñi Martini dignissimi Episcopi Caminen,
cretorum doctoris consummatissimi. In synodo
ipsum celebrata. Sed iusta causa impediēte, q
tamen sibi est incognita illum recitare non potuit,
cerotum quod ex illo dedit Christ. Schoettgenius
Continuat. Biblioth. Fabric. med & infim. Latini
L. xvii. p. 165 sqq. reperitur in nostra editione fol
vbi verbis: malui potius in matrimonio vivere c
paucis redditibus, quam amplissimos beneficiorum r
ditus possidere, additum est, & incontinenter viu
 Miramur etiam, quod Schoettgenius hunc locum
 dederit integrum. Post verba enim: *libenter err*
 haec in exemplari, quo utimur, addita leguntur: *si*
bam enim esse scriptum, quod grande patrimoniu
grandis tentatio est. Et quanto quisque in superi

est constitutus loco, tanto in maiori versetur periculo. Cui enim plus committitur, plus ab eo exigitur, etiam cum usura penarum. Hoc eleganter scriptum reliquit Isidorus in III. de summo bono. Et non minus gaudeo, meis canonibus & legibus cum paucis redditibus quam abundantes diuitiis, & me cum tali sorte natum fuisse gratulor & exulto. In fine sermonis satis prolixi, haec oculis obiciuntur verba: hunc sermonem recitasset praefatus doctor in duabus horis nullis omis-
 2) Solutiones cum suis canonibus & legibus, ad argumenta & allegationes quae sunt in disputationibus & consistoriis iudicium. Hunc libellum PETRVS rauen-
 ri voluit, quod haec eius in fine verba testantur: Nunc ista sufficiant charissimi mei auditores multa tamen alia non minus pulchra restant quae cum tempus dabitur vobis communicare polliceor si vos videra vigilantes in doctrina mea & ne libellus iste, sit sine speciali nomine, illum libellum florum appellabitis, quia tale nomen sibi conuenire videtur. & si illum non contemnit in theorica & practica est vobis & honorem & utilitatem allaturus. Explicit libellus Florum. Sequitur de artificiali memoria. Secundae parti hic nouus praefigitur titulus: Artificiosa memoria clarissimi Juris vtriusque doctoris & militis dñi PETRI Rauen-
 nensis: per quam facillime multa memoriter teneri & dici possunt.

C. Lycinii decatonstichon ad Candidum
 lectorem

Si memorem tentas fieri te candide lector
 Atque inter celebres nomen habere viros
 Perlege quod priscae specimen pregrande Rauenne
 Edidit. & celo laudibus usque loca
 Et potes. & debes merito censere magistrum
 Artificis genii iudicijque final.
 Eia igitur cuncti nomen veneremur in eum
 Et meritas laudes, quisque poeta canat.

Gracia

*Grecia non similem vidit nec Romula tellus
Nec non posteritas est habitura. vale.*

Complectitur secunda pars 1) Lancelloti Decii in
utriusque Doctoris Epigramma

*Quid modo pyramides, quid iam babilona canan
Quid iouis & triuie templa superba dec
Non magis immensum mirabimur amphitheatrum
Nam summe facerent hoc quoque semper opes
Scipio non ultra iactet quod fecerat usus
Agmina qui proprio nomine tota vocat
PETRUM fama canat quam nobilis ille Rauenne
Gloria. qui plus quam docta Minerua potest
Quid magni fecere dei mirabile dictu
Nam retinet quicquid legerit ille semel
Effatur triplici quaecunque orator in hora
Protinus hic iterum nil minus ore refert.
Si reor hunc genuit doctorum quinta sororum
Cui pia musa nihil non meminisse dedit.*

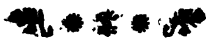
2) ad Clarissimum & excellentissimum cesarei pom-
ciique iuris doctorem mirabili memoria preditum et
temque splendidissimum PETR. Rauennatem Marci
cardi epigr. 3) PETRI Rauennatis memoria arti-
ciosa. Inchoatur his verbis: Et cum una sit Fe-
& vnus sit iste libellus. libello si placet Fenicis non
imponatis. Quoniam etate nostra paucos excella-
memoria preditos fuisse cognouimus statui pulche-
rimum opus Italiae & toti orbi tradere. cuius prece-
squis seruare voluerit huius artis altissimum cul-
paruo tempore mirabiliter attinget. nec fallor o le-
carissime. dum enim precepta mea per totam Ital-
experier cuncti diuinum potius quam humanum o-
se vidisse affirmabant. aliqui etiam se cruce signab-
nec in artificiosa memoria praeceptorem habui. sed
mihi auxilium prebente regulas pulcherrimas. maxi-
tamen laboribus inueni. hunc ego libellum doctissi-
auditoribus legi. meque legente precepta huius arti-
ore meo pendentes scripsere & qui doctrina in ea

sunt & honorem & laudem sunt consecuti. haec meum inuentum excellentissimi viri laudauerunt. quorum nomina in fine huius operis inscribere placuit. ne solus videar quod est magnum laudauisse quod profecto pulchrius indicabitur si excellentiores habuerit laudatores &c. E regulis ad comparandam eiusmodi memoriam artificialem propositis, quas PETRVS ravennas conclusiones nominat, tertiam, quae aurea ab illo vocatur, hic adponimus: Quia pro litteris alphabeti homines habeo, & sic imagines vinas. pro littera enim a, Anthonium habeo, pro littera b. benedictum & sic personas, in quorum nominibus prima littera est in illa quam collocare volo. & ego communiter pro litteris formosissimas puellas pono. ille enim multum memoriam meam excitant, & frequentissime in locis iuniperam Pistoriensem mihi charissimam dum essem iuuenis collocaui. & mihi crede si pra imaginibus pulcherrimas puellas posuero facilius & pulchrius recito quod locis mandavi secretum. ergo habeo utilissimum in artificiosa memoria, quod diu tacuit ex pudore. si cito meminisse cupis virgines pulcherrimas colloca. memoria enim collocatione puellarum mirabiliter commouetur. & qui vidit testimonium perhibuit. hoc autem utile preceptum prodesse non poterit illis qui mulieres odiunt & contemnant. sed isti artis huius fructum difficiliter consequentur veniam tamen mihi dabunt viri religiosissimi & castissimi preceptum enim quod in hac arte mihi honorem & laudem attulit tacere non debui cum successores excellentissimos relinquere totis viribus nitar. Quae de sua memoria in fine duodecimae conclusionis narrat, omnem propemodum superare fidem humanam videntur. Pleraque excerptit Jo. Georg. Schelhornius in *Amoenitas. litterar.* Tom. XI. p. 16. not. (m). Ne vero ipse credulis imponere videretur PETRVS ravennas, in omnibus, quae de stupenda memoria sua memorat, ad testes, viros in dignitate constitutos, maxima ex parte, cum talia scriberet, adhuc viuos, & integrarum urbium & academiarum testimonia prouocat. Conf. Jo. Hentie.

a Seelen *Selecta litteraria* pag. 678 seqq. De var
memoriae artificiosae editionibus vid. Francisci An
Cremone litterata Tom. I. *Parmae* 1702. in
 pag. 356. Michael Maittaire *Annal. typogr.* Tom
 pag. 535. *Bibliotheca telleriana*, Paris. 1693. in
 pag. 385. Christ. Schoettgenii *Continuat. bibli*
Fabric. med. & infim. Lat. I. cit. Editioni, quae
 te oculos versatur, adiiciuntur a) *Copia multarum*
legationum Rauennatis in materiae extensionis
Theodoricum Vresen filium suum charissimum, b)
beatissimam virginem carmen, c) *ad inuictissimum P*
cipem Bugslauum & Pameraniae (Pomeraniae) du
illustriissimum, d) *ad Senatum hamburgensem*, e)
matronas Lubicenses, f) *ad Henricum Bockholt*
positum Lubicen. & Juris Doctorem clariss. g)
Jo. de Kitzscher Praepositum Collebergen. h)
veriusque Doctorem celeberrimam & Oratorem sp
didiss. h) *ad Georgium Kleist Serenissimi prin*
Bugslai Cancellarium, i) *ad Henning Stenwarder*
minen. Canonicam & excelsi Principis Secretar
nunc etiam Cancellarium, k) *ad Auditores studii*
mos, l) *ad sanctissimum Roohum carmen deuotum*
fati Doctoris PETRI ut nos liberet a crudeli pest
tia, m) *ad Theodoricum Vresen nobilem adolej*
tem & canonic. eccles. Bremens. Haec carmina o
 litteris romanis impressa, PETRVM *raennatem*
 vltimas caueae fuisse postam demonstrant. In
 libri haec typographus adposuit verba: *Finis au*
opusculor. una cum artificial. memoria PETRI Ra
veriusq. juris doc. militisq. aurati In officina f
memoriae Quentel. An. 1560. (1506). Michael A
 taire editionem in *Annalibus typographicis* non
 morant. PETRVS, siue PETRVS FRANCIS
 aut PETRVS THOMASIVS utroque enim me
 Guido Panzirolo scribitur, a patria Rauenna r
 natis obtinuit cognomen. Vtrumque ius non
 omnium admiratione, Patavii, Bononiae, Ferr
 Ticini, & Pistorii, quae Florentinorum vrbs est, de

Cum Bogislaus X. Pomeraniae Dux, egressus peragraret regiones & PETRVM rauennotam Venetiis inueniret, illum cum filio Vincentio an. 1498. secum abduxit, & academiae gryphiswaldensi constituit Professore. A Friderico III. Electore Saxoniae suocatus, in academiam vitebergensem recens conditam, commigrauit, & ibidem per aliquot annos iura professus est. Inde vero quam ob causam nescimus, Coloniam se contulit, e qua vero vrbe, paullo post a Dominicanis eiectus fuit. Testem illius rei habemus Henricum Cornelium Agrippam a Nettesheym, qui, L. II. *Epistol.* 60. Tom. II. *Oper.* edit. *Lugduni per Beringos fratres* an. 1600. p. 105 seqq. ad Amicum scribit: *Intellexi hoc mane colendissime Caesar, quam nequiter a colonienfibus magistris nostris traductus fueris, - - quid potuit tibi contingere illustrius, quam ab illis vituperari, & quibus nonnisi optimi & doctissimi quique semper odio habiti sunt? quorum calculo te adnumerari profecto non mediocris gloria. Quis enim ignorat, hos esse illos magistros, qui Joannem Campanum, insigni doctrina & virtute virum scholis secluserunt? qui PETRVM rauennotam celeberrimum iuris doctorem vrbe exegerunt? &c.* & Libr. VII. in *epistola apologetica ad vrbes Agrippinae Romanorumque Coloniae Senatores & Consules* l. cit. pag. 363. Neque vero, ait, vos penitus ignoraturos puto, *Viri sapientissimi, neque ciuium vestrorum excidisse memoria arbitror, qui illa in hunc diem adhuc apud se deplorant, quae nostra recenti aetate apud vestram urbem perfidus Dominicanorum furor molitus fuerat, - - qua infelicitate Erasmmum roterodamum, orbis christiani lumen, sorditie eorum commaculati aggressi sunt, & qua nequitia Hermannum Comitem Nuenarium, illustrem & doctissimum virum, persecuti sunt, & qua vniuersitatis vestrae iactura PETRVM rauennotam, celeberrimum vtriusque iuris doctorem atque lectorem splendidissimum pepulerunt, vos non puto oblitos. Illum postea incertis sedibus esse vagatum, constat ex Or-*

Tom. I. C tuini

mini Gratii Criticomastige peregrinationum DE I
 ravanensis, Lugduni 1511. Quo tempore, & qua
 regione diem obierit supremum, non constat. C
 dibile est illum in patriam rediisse & ibidem esse m
 tuum. Illum enim semper in votis habuisse, pat
 reuifere terras, patet ex eius carmine, ad beatissim
 virginem, cuius supra fecimus mentionem, ubi u
 alia haec poeta precatur:

*Sit mihi chara quidem felix Lucretia coniunx
 Atque preces audi Virgo beata suas
 Des quoque quod uiuo mihi non sic uiua negetur
 Que iacuit lecto frigida sola diu
 Corpora nostra simul rapias mors condita eodem
 Et mea sint tumultu coniugis ossa mee
 Non tamen hec iaceant peregrino tecta sepulchr
 Sed precor in patria molliter ossa cubent.*

Conf. de illo & eius scriptis editis Josias Simleri
 Bibliotheca p. 564. Anton. Posseuini Apparatus
 Tom. III. p. 64. Jo. Micraelii pommerische Chr
 und Geschichte, Alt-Stettin 1640. in 4. L. III. p.
 Daniel. Crameri pommerische Kirchen-Chronica, St
 1628. in fol. II. 49. pag. 136. Valentini ab Eick
 Epitome Annalium Pomeranie, Gryphisw. 1728.
 pag. 114. Guid. Panziroli de claris legum interp
 L. II. Cap. CXVII. p. 215. edit. Christian. Godo
 Hofmanni Lips. 1721. in 4. Cap. cxxxix. p.
 ubi illum ob stupendam memoriam, Petrum a M
 ria, fuisse cognominatum memorat. Marci Mar
 Benavidii Epitome virorum illustrium pag. 468.
 Hofmanni, Jo. Henr. a Seelen, Jo. Georg. Sche
 nni, Christ. Schoettgenii ll. citt.

VIII.

Artificioſa memoria in omni ſcibilium genere
perficere volenti vtiliſſima per JACOBVM
PHILIPPVM DE YSABELLIS *Tridentinum ar-*
tium magiſtrum congeſta Abonhora.

Lucius Habelius Thuronenſis

Siquibus ingenium iuueues (iuuenes) natura ne-
gavit

Quo nequeant lectos mente tenere ſonos
Nec ſua Cecropie committere verba Miuerue

Poſſunt, nec ſolito ſenſa referre modo

Scripta noui verſent ſedulo precepta magiſtri

Bellica quem ſumma miſit ab arce parens

Miſit vt optatam cunctis mortalibus artem

Conferret: paruus quam tenet iſte liber

Hac zophie Studium & preclaras contulit artes

Numinis hac verbum turba ſacrata docet.

Palladis hec vires confert, lectorque labanti

Conſulet ingenio, ſuppeciasque feret

Joannes Reuchius Langianus memorandi artem
loquentem introducit.

Sunt quibus Orbiliu plagofam ducere vitam

Contigit: & trepide cura ſacrata ſcholae

Hos penes explodit: ſunt nam demortua Phebi

Plectra & ſcutifera munera ceca deae

Sed quos Cillenio prognatos ſidere conſtat

Omni me nimium ſedulitate fouent

Me duce, nubifero iaculantur fulmina caelo:

Atque tenent propria corda tremenda manu

Sed quid opus verbis? Phoebos ceu cuncta
nident

Sidera: sic nostro munere cuncta nita
(micant)

Ille ego: quam gremio cunctas circumdare do

Quas tulit e patrio vertice Pallas: auent

Ast: ego laudatas videar ne vendere merces

Cuncta Tridentinus lector amice dabit.

Dii bene vortant.

in 4. folior. 4.

Scriptores omnes, qui, de memoria artificiali scripserunt, frustra euoluimus, nemo eorum, istius auctoris & opusculi fecit mentionem. Si pergamenis quibus libellus inuolutus erat, fidem habere voluimus, auctoris nomen fuit proprium D. Philip. Ronecken. Illud enim nomen, manus coeua istis pergamenis inscripserat. In epistolio praemisso, quo bellum Joan. Langio leMBERGIO, artium magistro, maioris cultiorisque litteraturae Professore Lipsiensi dicauit, *lypsico in gymnasio XV. Calen. Januar. 15* scripto, se *artificiosam memoriam profiteri scri* Opusculum *Valentinus Schumannius Lypsicke impr* 1516. Neque a Michaelo Mairtaire, neque a Henric. Leichio adnotatum fuit. Praeter epigrammata in titulo conspicua, Andreas Franck & Melior Rynchius Hessus, in laudem artis memoriae & belli, epigrammata addiderunt, quorum alterum in epistolae dedicatoriae, alterum paullo prolixius vltima libelli pagina legitur. Digna sunt Henrici Cornelii Agrippae a Nettesheim, quae hic legas verba. Is sane de eiusmodi libellis qui, artis memoratiuae continent praecepta, haec pronunciat Cap. X. *de vanitate scientiarum* Tom. II. Oper. p. *Scripterunt de ea (arte memoratiua) Cicero lib. oratorum nonorum, & Quintilianus, in institut*

bus, & Seneca: & ex recentioribus Francisc. Petrar-
cha, Marcol. veronensis, Petrus rauennas, & Herman-
nus Buschius, & alii, sed indigni catalogo, obscuri ho-
mines permulti, & multi hanc quotidie profitentur,
sed non reperitur, qui in ea multum proficiat, & ma-
gistri eius pro lucro infamiam saepe reportant. Solent
enim in gymnasiis, plerumque huius artis professione ne-
bulones quidam scolaribus imponere, ad rei nouitate
pecuniolam ab incautis emungere: denique puerilis
gloria est, ostentare memoriam: turpe & impudentis
est, multarum rerum lectionem instar mercimoniorum
ante fores explicare, cum interim vacua domus sit.
De aliis artificialis memoriae scriptoribus vid. Georg.
Paschii *Tract. de Nouis inuentis*, quorum accuratiori
cultui facere praetulit antiquitas. Lips. 1700. in 4.
Cap. II. p. 134 seqq.

X.

HENRICI CORNELII AGRIPPÆ, AB NET-
TESHEYM *Armatae Militiae Equitis Aurati,*
& *J. V. ac medicinae Doctoris.* Opera, Quaecum-
que hactenus vel in lucem prodierunt, vel inue-
niri potuerunt Omnia, in duos tomos concinne
digesta, & diligenti studio recognita: quae pagi-
na post praefationem proxima plenissime enume-
rantur. *Lugduni per Beringos fratres.* in 8. form.
maior. pp. 779. si praemissa 15. folior. exce-
peris.

H. C. AGRIPPÆ, *armatae Militiae Equitis*
aurati, Vtriusque Juris Doctoris, & sacrae Caesa-
rae Maiestatis a Consiliis & archiuis iudicarii,
Operum pars posterior: Quorum Catalogum ex-
hibebunt tibi paginae sequentes. Vna cum Rerum

& Verborum hoc tomo memorabilium Indice
cuplete & certo. *Lugduni, per Beringos fratres*
pp. 1139. si praemissa pp. 24. & indicem adiectu
pp. 44. non numeraveris.

Huius editionis, quae, litteris, ut vocant, *curfi*
sive italicis, impressa est, mentionem iam factam
conspicimus, in denen *Nachrichten von einer ba*
ischen Bibliothek Tom. II. pag. 318 sqq. not. *) qu
rum verba hic transcribimus: *diese Ausgabe ist un*
denen (scilicet quae apud fratres Beringos in luc
prodierant) *die wir vor uns haben, die älteste,*
solches die Züge der Buchstaben deutlich anzeig
doch aber nach 1562 herausgekomen. Es fehlen
dieser Ausgabe verschiedne Stücke, als nach obiger A
gabe das 12. Stück im ersten Theil, nebst den kabbal
ischen Tabellen bey dem ersten Stück. Im 2. Theil
lon das 2. 4. 5. 15. und 16. Stück, wie aus dem bey
ersten Theile befindlichen Verzeichnis erhellet. Wir
haben diese Ausgabe 2 mal zur Hand, und in beiden
emplaren fängt der 2te Band mit S. 593. des Bogens
an, da die Briefe ihren Anfang nemen. Wir mutma
daber, und vielleicht nicht ohne Grund, dasz diese A
gabe, was den 2. Theil betrifft, bis auf die Briefe
AGRIPPA unterdruckt worden. Igitur exempl
quod ad manus habemus, id singulare habet, q
integer neque mancus sit Tomus posterior. C
scula autem, quae, in exemplaribus memoratis
denen *Nachrichten von einer bälischen Biblioth.*
derantur, hoc ordine repèriantur. Titulum exc
1) *Operum hoc altero tomo contentorum elencbus.*
H. C. AGRIPPÆ. *epistola ad spectabilem virum D.*
gustum Barnarium, cinem genuensem. 3) H
AGRIPPÆ *præfatio ad Lectorem.* 4) *Declam*
ais de incertitudine & vanitate scientiarum atqua
tum, loci communes, seu capitum argumenta. 5)
elamatio de incertitudine & vanitate scientiarum a

ertium p. 1-314. Epigramma in denen *Nachrichten von eiger hal. Biblioth.* l. cit. p. 328. not. *) memoratum, in hac editione non reperitur. 6) H. C. A. &c. in *artem breuem Raymundi Lullii commentaria* p. 315-451. 7) H. C. A. *Liber de triplici ratione cognoscendi Deum* pag. 452-481. 8) H. C. A. *Dehortatio gentilis Theologiae, ad amicos aliquos quondam perorata* p. 482-491. 9) H. C. A. *Expostulatio super expositione sua in librum de verbo mirifico cum Joanne Catilineti fratrum Franciscanorum per Burgundiam prouinciali ministro, sacrae Theologiae Doctore* pag. 492-498. 10) H. C. A. *Declamatio de nobilitate & praecellencia foeminei sexus* p. 499-535. 11) H. C. A. *de sacramento Matrimonii declamatio* p. 536-549. 12) H. C. A. *de originali peccato, disputabilis opinionis declamatio* p. 550-565. 16) H. C. A. *Sermo de vita monastica, per venerabilem Abbatem in Browiler habitus* p. 565-575. 14) HENR. CORN. AGRIP. *Sermo de inuentione reliquiarum Beati Antonii Heremitaе, pro quodam venerabili eius ordinis religioso* p. 575-580. 15) H. C. A. *Contra pestem antidota securissima ad D. Theodoricum Cyrenensem, Coloniensis Archipraefulatus a suffragiis, in sacris aduiniſtratoreм, pag. 581-592.* Haec sunt, quae, in Exemplaribus, auctoribus derer *Nachricht. von einer b. B.* obuiis, desiderantur, in nostro vero codice inueniuntur. Opuscula autem, quae, praeterea ab AGRIPPA composita, existant, e recensione derer *Nachrichten von einer b. B.* l. cit. p. 333 seqq. facile cognosci poterunt. *Index*, qui, in aliis editionibus *epistolis* praepositus est, in hoc exemplari non existat, quamuis in fine paginae 592. custos, ut a typothetis vocatur, *Index* adpositus fuerit. Aetatem istius editionis, adcurate definire non possumus, illam vero ante annum 1586. & forte ipso illo anno, in lucem exiisse, ex eo coniiicimus, quod possessor, cuius nomen libro nostro adscriptum est, isto anno, sibi eum comparasse scripsit.

XI.

HENRICI CORNELII AGRIPPÆ AB NETTESHEYM, *Armatae Militiae Equitis Aur. & Juris Vtriusque ac Medicinæ Doctoris*, Op Omnia, in duos tomos concinne digesta, & n denuo sublati omnibus mendis, in *Philosophiæ* gratiam accuratissime recusa. Quibus post om vm editiones de nouo accessit Ars notoria, vt tis indicat Catalogus post præfationem posit *Lugduni per Beringos fratres, Anno 1600. in 8. 668. si præmissa folior. 12. excepta fuerint.*

H. C. AGRIPPÆ, AB NETTESHEYM, *Artis militiæ Equitis aurati, & Juris vtriusque Medicinæ Doctoris*, Operum Pars posterior Q rum Catalogum exhibebunt Tibi paginae sequ tes. Vna cum Rerum & Verborum hoc q memorabilem indice & locuplete & cerro. *Lug ni per Beringos fratres Anno 1600. pp. 440 480. si præmissa folior. 8. & indicem folior omiseris.*

A. nemine, quod nos quidem sciamus, huc v memorata fuit *Operum* AGRIPPÆ editio, quæ num 1600. in fronte gereret, si Thomam Cret exceperis, qui nostram conspexisse videtur editior cum in *Animaduers. Bistor. philolog.* Tom. II. pag pontificis ad AGRIPPAM, inueniri ait, *epist. Tom. II. Operum* AGRIPPÆ p. 33. *editionis lumenf. an. 1600*, tametsi in illa l. cit. typothetarum tio, paginae numerus 43. adpositus fuit.

Is enim typothetarum error in nostra editioe prodit. Adduxit præterea V. Cl. David Clé Tom. I. de la *Bibliothèque curieuse historique & tique* p. 94. editionem, cuius paginarum numeri

curatissime illi, quae ante oculos versatur, responderet; sed illam ideo ab hac diuersam esse suspicamur, quod in titulo P. I. verborum loco: *quibus post omnium editiones, de nouo accessit Ars notoria ut satis indicat catalogus post praefationem positus*, apud Dauid. Clement. I. cit. legatur: *quibus praeter omnes tabulas nouiter accessit ars notoria, quam suo loco interpositam reperiēs*. Editionis praeterea annus, in Parte I. a Dauide Clement, omissus fuit.

Extaret etiam editionem, cui in calce Partis posterioris, haec verba adiecta leguntur: *Lugduni per Beringos fratres Anno 1600*, quae tamen verba, in nostra editione non inueniuntur, memoriae iam prodidit Jacobus Fridericus Reimmannus in *Catalogo Bibliothecae theologiae Systematico-critico, Hildeshae 1731*. in 8. p. 1108. Cl. Joannes Vogtius in *Catalogo Historico-critico Librorum rarior. Hamburg. 1747*. in 8. p. 14. Michael. Lilienthal in *der theologischen Bibliothek. Königsberg. 1741*. in 8. Tom. I. pag. 1043. In nostrae editionis P. I. titulo, comparet simulacrum feminae, veste super genua, recincta, indutae, quae, altera manu calamum scriptorium, hederam circumdatum, altera schedulam tenet, cui haec inscripta leguntur verba: *Defendit ab annis*. Pedibus adpositus est liber clausus, hieroglyphico aeternitatis signo, serpente nimirum, qui caudam mordet, & hederam cinctus. In titulo II. P. se offert caput Mineruae galeatae. AGRIPPAE opuscula, eodem ordine posita sunt P. I. quo illa recensuerunt Auctores *derer Nachrichten von einer haltschen Bibliothek* Tom. II. p. 321-327. In P. vero II. desideratur 1) *Epigramma* in denen *Nachrichten* pag. 328 adductum. 2) *Nobilis viri H. C. AGRIPPAE Apologia aduersus calumnias, proptar declamationem de vanitate scientiarum & excellentia verbi Dei, sibi per aliquot Iouanienses Theologistas intentatas*. 3) *H. C. AGRIPPAE &c. Querela super calumnia ob editam declamationem, de vanitate scientiarum, atque excellentia verbi Dei, sibi per aliquas sceleratissimos*

sycophantas, apud caesaream maiestat. nefarie ac p
ditorie intentata, ad ornatisimum virum Eustachiu
Scapulum Caesar. Maiest. apud Angliae Regem, O
rorem. 4) H. C. AGRIPPAE tabula abbreviata
artem breuem Raymundi Lullii. 5) H. C. A. de b
risimae Annae monogamia ac unico puerperio, pro
sitiones abbreviatae & articulae, iuxta discepta
nem Jacobi Fabri stapulensis, in libro de tribus & v
6) H. C. A. defensio propositionum praenarratar
contra quendam dominicastrum, illarum impugnator
qui sanctissimam Deiparae virginis matrem Annam
natur offendere polygamiam. Caeterum haec edi
multis tyothetarum erroribus deprauata est. Spi
minis loco hic adscribimus Clausulam exorcismi sp
tuum aëreorum, quam e Petri de Abano Heptan
feu Elementis magicis excerpterunt die Nachrich
von einer hallischen Bibliothek l. cit. p. 323. Leg
ista, in editione, quam descripsimus, P. I. pag. 2
Venite ergo in nomine Adonay Zebaoth, Adonay A
ram: venite venite quid tradatis (vardatis)? festi
imperat vobis Adonay Saday Rex regum, El, Ary,
teip, Azia, Hyn, Jen, Minösel (Mincsel) Acha.
Vay, Vah, Ey, Haa, Eye, (Ege) Exe, a El, El, E
Hy, Hau, Haa, Hau (Haeu) Va, Va, Va, Va.
dem ratione haec particula expressa conspicitur
vocem tradatis exceperis, in editione supra me
rata. Index, qui, in posteriore editione, Tomun
per duas digerit partes, multo breuior & contrai
est illo, qui in superioris editionis calce inuen
Qui plura, de aliis & variis Operum AGRIPPAE
tionibus, & de AGRIPPA ipso noscere cupit, a
scriptores iam a nobis hic, & in Analectis litter
de libris rarior. p. 10 sqq. memoratos, inprimis
Nachrichten von einer hallischen Bibliothek & E
Clement Bibliothèque historique & critique ll.
vbi plures producuntur scriptores, qui de HENR
CORNELIO AGRIPPA, & eius Operibus comu
tati sunt.

XII.

H. CARDANI, *Medici Mediolanensis*, Metoposcopia, Libris tredecim, & octingentis faciei humanae Eiconibus complexa: Cui accessit MELAMPODIS de Naevis Corporis tractatus, Graece & Latine nunc primum editus: Interprete Claudio Martino Laurenderio, Doctore medico, Parisiensi. *Lutetiae Parisiorum apud Thomam Jolly Librarium Juratum, via Jacobæa, sub signo scuti Hollandici. M. DC. LVIII. (1658.) Cum privilegio regis Christianissimi. in folio pp. 125.*

Libri, a nobis quidem in *Analectis litterar. de libris rarioribus* pag. 212. & 1130 sqq. memorati, sed tunc temporis nondum visi, titulus hic inreper est. Ad Christophori Vicecomitis imitationem, qui, primus, de arte illa, quam Metoposcopiam vocant, quaedam notauerat, eamque post longum temporis spatium, in hominum reuocauerat usum, HIERONYM. CARDANVS opus conscripsit. Quam magni ipse CARDANVS id aestimauerit, ex eo patet, quod inter nouendecim illud retulerit libros, præter quos, librum nullum alium, superesse ex suis scriptis optauerat. Vid. eius liber *de vita propria* Cap. XLV. pag. 249. 255. edit. *Parif. 1643.* in 8. Diu illud delituit, & a multis inter opera deperdita CARDANI relatum fuit, donec a Thoma Jolly Bibliopola parisiensi, in itinere italico repertum, & in lucem editum fuit. Editor Thomas Jolly, inscripsit nomine Nicolai Fucquetii, regii, in suprema curia, procuratoris, & gallici aearii præfetti. Praefationem ad Lectores præmisit Claudius Martinus Laurenderius, cuius nomen in novissima *lexici eruditiorum* editione frustra quaesieris. Quam hypothesin Cardanus amplexus fuerit, iam enarravimus in *Analectis litterariis* p. 1130. Tredecim libro-

librorum argumenta hæc sunt : I. *de regalis gen-
libus necessariis ad Metoposcopiam facilius animo c-
plectendam.* II. *de lineis, diuersis modis in fronti-
vorum & mulierum figuratis.* III. *de figuris variis
neae Saturni.* IIII. *de variis figuris lineae Iouis,
de variis figuris lineae Martis.* VI. *de variis fig-
lineae Solis.* VII. *de variis figuris lineae Ven-*
IIX. *de figuris variis lineae Mercurii.* VIII. *de
riis figuris lineae Lunae.* X. *de lineis in fronte p-
loca possidentibus.* XI. *de linearum frontis mixti.*
XII. *de Observationibus linearum frontis mulier.*
XIII. *de naevis faciei, & lineis, quae, cum iisdem
periuntur, in quatuor sectiones diuisus est, qua
1) agit, de naevis, in dextra faciei parte, colloc-
secundum signa Zodiaci, & eorum relatione, ad
ras corporis partes. 2) de naevis, in sinistra faciei
te, constitutis, secundum signa Zodiaci : eorumqu-
alias corporis partes, relatione. 3) de naevis un-
tam in planetariis faciei lineis, quam in ceteris
stabilitis. 4) de naevis faciei, tam uniceis, quam
binatis, qui varias etiam frontis lineas, comitan-
Thomam Jolly statutum habuisse animo, librum ei
lingua gallica indutum, edere, colligimus e ve-
privilegii regii, in calce libro adiecti, ubi talia legi-
tur : *Nostre cher & bien aimé Thomas Jolly - -
a fait tres humblement remontrer qu' estant en It-
il a rescouvert un Manuscrit de CARDAN int-
Metoposcopia auquel il y a huit cens figures qu-
fait graver avec grand soin & despençe, & mesm
fait traduire en nostre langue, lequel Manuscr-
desireroit faire imprimer. - - Nous luy avons pe-
& permettons par ces presentes, d'imprimer ou
imprimer tant en Latin qu'en françois, &c. Num-
lice editus fuerit, ignoramus, Niceron sane dan-
Memoires pour servir à l'histoire des hom. illustr.
la Republique des lettr. Tom. XIII. p. 281. ea
nihil adtulit. MELAMPODIS parvius nesci na-
cum Laurenderii versione latina, vix tres implet**

ginas. De prima editione graeca alio loco dicendum nobis erit.

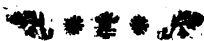
XIII.

HIERONYMI CARDANI *Mediolanensis* de propria vita liber. Ex Bibliotheca Gabrielis Naudaei. *Parisis, Apud Jacobum Vallery, in palatio sub porticu delphinali* M. DC. XLIII. (1643) in 8. pp. 322. si praemissa folior. 40. non numerata fuerint.

Haud satis accurate Nicéron Tom. XIII. des *Mémoires pour servir à l'histoire des hom. illustr. dans la republ. des lettr.* p. 259. editionem oppido raram, a Naudaeo in 12. editam esse scribit. Editor illam dicauit Aelio Diodato J. C. & philosopho doctissimo. CARDANI vitam praecedat Gabriel. Naudaei de CARDANO iudicium. Haec vero editio parisiensis, multis typothetarum vitiis deformis est, quo nomine melior censenda erit editio, quae, *Amstelodami apud Joan. Raueseyntium* 1654. in 12. pp. 288. in lucem exiit. In ea addita sunt HIERON. CARDANI *praecipua ad filios*. Praemisit postea librum *de vita propria*, cum alio, qui, huc spectat, *de libris propriis*, Carolus Sponius, *operibus CARDANI*, quae iunctim *Lugduni* 1663. X. Tom. in fol. edidit. Conf. Nicéron *Mémoires* l. cit. Multa, de se ipso iactitat CARDANVS, quae ingenium portentosum & singulare prorsus, produnt. Mediolanensis patricius, natus fuit anno 1508. & in arte medica, & mathematicis scientiis, illa aetate, maxime excelluit. Quamquam ingenio prorsus heroico fuit, & doctrina multos superauit alios, luculento tamen demonstrauit exemplo, magnis ingeniis permultum saepe admixtum esse dementiae. Tam mirificam enim de semetipso conceperat opinionem,

nionem, vt. neminem sibi parem inuolapi, profiteri
 Mores praeterea, in libro, cuius titulum, adscripti
 ingenium, fortunam, fata denique omnia, eius
 sibi euasisse commemorauit, qualia nemo mortali
 facile expertus est. Inter alia iactauit, se ab ine
 aetate per siderum influxum, diuinandi virtutes
 cepisse, vid. Cap. II. p. 9. apertis oculis, & vigilan
 varia spectra vidisse Cap. XLIII. p. 227 sqq. a
 suo vocem subinde audiuisse, qua, ad rem susci
 dam incitatus, & ad omittendam impulsus f
 Cap. XLVII. p. 261 sqq. carnem suam, redolere
 phur, tus, & alia Cap. XXXVII. p. 170. & quae
 reliqua nugarum, quibus omnis fere liber *de pr
 vita*, refertus est. Stultitiae inprimis, de eo, &
 mat opinionem, thema natalitium, quod Seru
 postro, e rationibus astronomicis delineauit, in
mentar. in Ptolemaeum L. II. de Astror. iudic.
 VIII. Text. LIII. p. 369. sqq. edit. *lugdunens.*
 in 8. quod quidem iam ante eum Abu Monsa
 Albumasar, Arabs, muhamedanus; Albertus M.
 scopus ratishonensis; Becchai, Iudaeorum Rabb
 trus de Apono, Italus; Petrus de Alliaco, Arcl
 scopus cameracensis, Presbyter Cardinalis, & gy
 sii parisiensis quondam Cancellarius; Tyberius
 lianus Sextus, Calaber, qui initio seculi xvi. fl
 & e schola Augustini Niphi prodiit; Lucas Ga
 Neapolitanus; & alii, impio plane ausu, tentati
 cuntur. Illum igitur inter plagiarios referre vi
 Gabriel Naudaeus, in *iudicio de hier. card.*
 fol. 23. edit. *paris.* vbi ait: *patet inde, quam
 fuerit CARDANVS: nam cum certo certius ex
 sum haberet, themata Christi natalitia, ab alliace
 Tiberio Ruffiliano exarata fuisse, nec illum later
 sent, quae Picus, Albumasar, & Bacchonus, &
 dixerant, noluit tamen eorum unquam meminisse
 vulgo litteratorum, inuentum istud suum fuisse pe
 deret, quod ei postquam ex voto cessit, - - noluit
 ceps, quantumvis ab aemulis vrgeretur, & in*

men capitis venires, vel minimam de illis auctoribus, mentionem iniicere, maluitque de sua impietate tot rumores disseminari, quam ex opinione tam audacis facti partem gloriam amittere. Vid. de his, quos nominauimus, viris, & imprimis de HIER. CARDANO Jo. Andr. Schmidt *Dissert.* cui titulus: *Thema Christi natalitium, a nonnullis impie & absurde erectum, Fennae 1683.* in 4. Vlrici Junii *Errores Astrologorum circa thema Christi genethliacum, Lips.* 1701. in 4. Conf. Tychonis de Brahe *progymnasmat.* p. 239 sqq. edit. *Francos.* 1648. Sixti senensis *Bibliotheca sancta* L. V. Annotat. LXXXI. p. 387. edit. *Colon.* 1576. in fol. L. VI. Annotat. X. p. 468 sqq. Jo. Pici Mirandalani *aduersus Astrologos* L. V. Cap. XIII. fol. 165 sqq. *Operum* edit. *argentines.* 1504. in fol. Jul. Caesar. Vanini *Amphibeatrum providentiae aeternae* Exercit. VI. VII. IIX. Gregor. Michaelis *notae in Jacobi Gaffarelli Curiositates inauditas, Hamb.* 1676. p. 337 sqq. Frideric. Spanhemii *dubia evangelica* Tom. II. *Geneu.* 1658. in 4. Dub. XXXIII. 12. p. 354 sqq. Georg. Paschii *Tract. de nouis inuentis, quorum adcuratori cultui facem praetulit antiquitas* Cap. VII. §. XVII. pag. 586 sqq. P. Baile *Dictionnaire historique & critique* Tom. I. p. 765. not. Q. edit. *Rotterdam* 1720. *Obseruat. haleses* Tom. X. *Obseruat.* VIII. §. VII. p. 221 sqq. Cl. Vogtii *Catalog. libror. rar.* p. 172. Inuenit vera recentioribus temporibus, absurdissimus eiusmodi conatus patronum, & HIERON. CARDANVS defensorem, in Jo. Baptista Morino, Medic. Doctore & mathematicum Professore regio parisiensi, qui, in praefatione apologetica, *Astrologiae gallicae, Hag. Comit.* ann. 1661. in fol. editae pag. XXI sqq. CARDANI causam strenue agit, & ab omni dementiae & impietatis crimine, eum immunem esse sustinuit, propterea quod thema natalitium Christo, non vt Christus vel Deus, sed vt verus homo est, composuerit. De tempore, quo, CARDANVS fati concessit, inter viros doctos, adhuc disceptatur. vid. P. Bai-

P. Baile *Dictionaire* l. cit. p. 263. not. F. Aetatem proxime adcedere videntur, qui, cum Nicno aliisque, illum Romae an. 1576. aetatis anno LX obiisse scribunt. Iis scriptoribus, qui, de HIERONIMO CARDANO, & rebus ad eum pertinentibus posuerunt, in *Analectis litterar. de libris r.* p. 211. adductis, addi poterunt *Naudaeana* p. 15 it. pag. 150. *Patiniana* pag. 78. edit. *Amsterd.* in 12. Jo. Henr. Behr *Differt. de superstitione* DANI in rebus naturalibus. *Lips.* 1725. in 4. Jo. deric. Christii *Observatio, pro HIER. CARD censura* P. Baelii male habito, quae legitur in *Noctibus academicis, Hal. Magdeb.* 1729. in 8. cim. I. p. 46 sqq. Gabriel Naudé *Apologie, pour les grands personnages qui ont été faussement fondez de Magie* Chap. XIII. pag. 348 seqq. edit. 1625. in 8. Jaques George de Chauffepié *Nouveau Dictionnaire historique & critique pour servir de supplément ou de Continuation au Dictionnaire historique & Critique de Mr. Pierre Bayle* Tom. II. à Amst. 1750. lit. C. pag. 36 seqq.

XIIII.

BERNARDI A BREYDENBACH, itinera in terram sanctam. in fol. folior. 69. si quibus vrbium schemata impressa sunt, fu excepta.

Fuit BERNARDVS A BREYDENBACH, BRAITENBACH, e nobilissima BREIDENBACHYVM stirpe, quae, hodiernum Burgraviorum fr gensium dignitate, & titulo eminet, oriundus, & rarius, & ecclesiae maguntinensis Decanus. Iud in terram sanctam, cuius dedit descriptionem cepit ex vrbe oppenheimensi, dioeceseos maguntinensis, anno MCCCGLXXXIII. ipso die S.

euangelistae. Itineris socios habuit fratrem Felicem
 Fabri, ordinis praedicatorum, sacrae paginae lecto-
 rem, & praedicatorem vlmensem. Qua ratione acci-
 derit, vt Auctor goettingensis (quem Jacob. Guil.
 Feuerlein fuisse dicunt) einer *Abhandlung von*
 BEKNHARD VON BREYDENBACH *Reise in das*
gelobte Land, fratris Felicis nomen, in quatuor exem-
 plaribus *itinerarii* breydenbachiani diuersis, quae an-
 te oculos habuit, inueniri non potuerit, vt p. 7. not. (k)
 adfirmat, dicere non possumus: id sane pro certo ad-
 firmare possumus, quod in nostro exemplari, inter so-
 cios itineris ille reperiatur. Reliqui socii fuerunt
 Joannes de Solms dominus in Mintzenberg, Philip-
 pus de Bicken strenuus miles, & Erardus Rewich de
 Traiecto inferiori, *ingeniosus*, vt ab ipso BREIDEN-
 BACHIO vocatur, & *eruditus pictor*, qui, a venetia-
 no portu, & deinceps potiorum ciuitatum, quibus ter-
 rae pelagique transitu applicare oportet, praesertim
 sacrorum, in terra sancta locorum, dispositiones, situs
 & figuras, quoad magis proprie fieri potuit, artificiose
 effigiauit, transkulpitque in cartam opus viso pulcrum
 & delectabile. Illi praeterea comites se adiunxerunt,
 praeter famulos, cuique seruientes, Maximinus co-
 gnomento Smaſmus de Roppelsteyn, & dominus in
 Hoinetk; dominus venerandus de Mernawē baro;
 Caspar de Bulaqh miles; Paullus & Thomas duo fra-
 tres Minores, multarum linguarum periti; Georgius
 Marx miles; Nicolaus, dictus Maior in Kurt miles;
 Henricus de Schawenberg miles; Caspar de Sienli
 miles; Sigismundus de Marszbach miles; Retrus
 Velsch miles; Joannes Lazarus Archidiaconus & Ca-
 nonicus Ecclesiae transiluanensis in Vngaria. De-
 mum rediit BREIDENBACH IVS. anno
 M. cccc. lxxxiii. & Venetias naue vectus perue-
 nit, die IIX. mensis Ianuarii. Quo tempore offe-
 rit, non constat, illum vero ad annum vsque 1490.
 produxisse vitam, nonnulli scriptores existimant. Vid.
 de illo Gerard. Jo. Vossius *de Historicis latinis* L. III

Cap. VI. p. 520. vbi Antonii Possseuini notam e
rem, quā, Tom. I. *Apparat. sacr.* p. 224. illum,
aetate vixisse scripserat, quamuis Possseuinus illo
Vossius calculum posuit, cvi. annis fuerit iui
Conf. Auberti Miraei *Auctarium de Scriptor. eccle.*
in Jo. Alb. Fabricii *Bibliotheca ecclesiastica* pag.
Casimir. Oudini *Commentar. de Scriptor. & scr*
ecclef. Tom. III. col. 2733 fqq. vbi insignem ad
errorem, cum BERNARDVM A BREIDENBACH
& Bernardum cognomento sapientem, monachum
Anglum, vnum eundemque esse, sibi persuasit
Posterior anno circiter 970. terram sanctam per
vit. *Itinerarium* eius exstare inter Codices MSS.
versitatis oxoniensis Cod. 1376. & in MSS. codi
Collegii lincolniensis Cod. 55. num. 4. adfir
Vossius l. cit. p. 624. & Oudinus l. cit. Edidit
Joan. Mabillonius & Lucas Dacherius Tom. I. *Sanctor.*
Ordinis S. Benedicti Paris. 1668. in
p. 523 fqq. Conf. de Bernardo sapiente Joannes
seus in *Relationibus historicis de rebus anglie, &*
illustribus Angliae scriptoribus, Paris. 1619.
Centur. I. pag. 827. Carolus du Fresne domin
Cange in *indice Auctorum*, quem praemisit *Glo*
med. & infim. Latinitatis Col. xciiii. edit. Lugd.
1688. Jo. Alb. Fabricius in *Bibliotheca med. &*
Latinit. L. II. p. 836. BERNARDI BREIDEN
BACHII praeter scriptores nominatos, etiam me
nem fecit, Nicolaus Serarius L. V. *Rev. magnos*
Georg. Christ. Joannis *Scriptoribus rerum mo*
nar. Tom. I. *Francos.* 1722. in fol. p. 797. &
Jo. Alb. Fabricius in *Biblioth. med. & infim.*
L. II. p. 592 fqq. Vir S. R. Siegmund Jacob B
garten in der *Vorrede zu dem III. Th. der übe*
ten allgemeinen Weltgeschichte Hal. 1746. in 4. p.
Hodoeporici breidenbachiani exemplum, quod
ibliotheca S. Wenceslai numburgensi, nobiscum
municatum fuit, litterarum caractere gothico, 1
1502. exscriptum est, quod typographi subici

his verbis concepta docet: *Sanctarum peregrinationum in montem Syon ad venerandam Christi sepulchrum in Hierusalem atque in montem Synai ad diuam virginem & martyrem Katherinam opusculum hoc contentium per Petrum drach cinem Spirensen impressum Anno salutis nostrae M. CCCC. II. die XXIII Nonembris. finit feliciter.* Editionis mentio iam facta fuit a Michael. Maittaire Tom. II. *Anal. typograph.* p. 156. Exemplar, quod, ante oculos versatur, pro more istorum temporum, titulo destituitur, & dedicatione ad reuerendiss. in Christo patrem & dominum, dominum Bertholdum sancte magantinen. sedis Archiepiscopum, sacri Rhomani imperii per Germaniam Archicancellarium ac Principem Electorem, inchoatur. Totius operis, fatis rari, quamuis plures illius extent editiones, de quibus, mox nonnulla dicemus, argumentum, ipsius auctoris, exponemus verbis, quae, statim post dedicationem leguntur.

Contentiam huius Operis subiecta monstrabunt.

Inprimis praefatio praemittitur, ciuitatis Hierusalem ac sancte terre finitima quondam promissionis appellata commendaticia. plures eius preclaras ostendendo preter & supra ceteras excellentias & precipuas prerogatiuas. unde & ex ea veluti termino ad quem mota est profectio in eam eminentior conuincitur & dignior merito comprobatur. Frustram etiam sancte huius peregrinationis quosdam ipse etiam praefatio persequitur. mentionemque explicat auctoris & operis diuisionem ut poterit inueniri. Deinde processus Hierosolymitane peregrinationis de loco ad locum ordinate & ex annali communi & vulgata deducitur narratione. & tam litteris & scripturis. tum imaginibus & figuris potiores ille ciuitates & loca quibus inter proficiscendum communius applicatur terra marique ad intellectum & sensum describuntur videlicet. Primam omnium inclita ciuitas venetiarum tanquam terminus a qua intrantibus mare. Deinde ciuitas parentina quae a Venetiis leuicis communibus sine

constantinopolitanae urbis exordio & expugnatione agitur
 digressione. ordinata & oportuna explicatur narra-
 tione. Et in fine omnium quedam ponuntur scitu ne-
 cessaria his qui forte volent has in facinus demotionis
 grutia subire peregrinationes. quos fructu multiplici
 spiritali haud dubium inde dotandos altissimus satius
 conducat & reducat Amen. Praeter historiam expu-
 gnationis constantinopolitanas, adicitur opus in fine
 1) index insularum a Venetiis usque Rhodum, 2)
 quaedam communia vocabula de idiomate sarracenico
 in latinum translata. 3) historia de Nigroponti ca-
 ptione, quae historia etiam inserta fuit a Philip. Lo-
 nicero Tom. II. *chronic. turcic. Francof.* 1578. in fol.
 p. 102 sqq. ubi ab auctore anonymo conscripta dici-
 tur. 4) *Narratio de rhodiae urbis obsidione.* 5) *de*
captivitate urbis idruntinae. Si Thom. Hyde in *Ca-*
talog. Bibliothec. bodleianae Tom. I. Oxon. 1674. in
 fol. p. 133. fides habenda est, *obsidionis rhodiae urbis*
descriptio, & historia capti Hydruntii, nimis recte
 BERNARDO A BREIDENBACH tribuitur, sed a
 Guiljelm. Canoesen, de quo vid. *Analecta nostra lit-*
terar. p. 202 sqq. conscripta fuit. Quodsi verum hoc
 fuerit, inter plagiariorum BREIDENBACHIVS refe-
 rendus erit, eo magis, quod in praefatiuncula istis nar-
 rationibus praemissa, disertis verbis se illarum iactat
 auctorem. 6) *Regimen peregrinantium trans mare,*
quod Hali medicus scripsit. 7) *Cautela contra pasi-*
entos ac pulices & muscas in mari. Figurae, quibus
 opus ornatur, omnes ligno incisae sunt, & artificem
 haud ineptum produnt, imprimis urbium schemata,
 quae satis magna, & e variis plagulis conglutinati,
 composita sunt. Conspiciuntur vero urbs Veneta, pa-
 rentina, mutinensis, insula Candia, insula Rhodus, &
 urbs hierosolymitana. Exhibentur praeterea non-
 nullorum animalium exoticorum icones, figura sepul-
 cri dominici, una cum templo ibidem exstructo Sa-
 racenorum, Graecorum, Surianorum siue Syrorum, &
 Turearum, pacis tempore equitantium, pro diuerso,
 quo

quo vinctur vestium habitu, delineationes. Litterarum, quibus Arabes, Judaei in Palaestina, Graeci, Suriani, Jacobitae, Abasimi sine Indiani, vtuntur, characteres, & alphabeta ligno incisa. Vtrum ipse BERNARDVS A. BREIDENBACH itinerario conscribendo dederit operam, an alterius labore & studio vsus fuerit, non satis constat. Vid. de dubitatione, quae ex quatuor exemplarium, latini, germanici, belgici, & gallici collatione suborta fuit die *Abhandlung von* BERNHARD VON BREIDENBACH *Reise in das gelobte Land* p. 5. not. (d) (e). Primum hoc itinerarium edidit lingua latina BERNARD. A. BREIDENBACH Mogunt. 1486. in fol. cuius editionis in fine haec leguntur verba: *Sanctorum peregrinationum: in montem Syon ad diuam virginem & matrem (martyrem) Katherinam opusculum per Erhardum Reuwich de Traiecto inferiori impressum in ciuitate Moguntina. Anno salutis MCCCCLXXXVI. (1486) die XL Februarii. Finit feliter.* (feliceiter.) vid. Mich. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 472. Casimir. Oudin *Commentar. de Scriptor. & scriptis eccles.* l. c. Thom. Hyde *Catalog. Biblioth. bodleian.* Tom. I. p. 106. die *Abhandlung von* BERNH. VON BREIDENBACH *Reise in das gelobte Land* pag. 7. not. (i) error sine dubio typographicus est, cum ibidem pag. 6. prima editio 1484. prodisse dicitur. Eodem anno versio euulgata fuit germanica, cui haec verba in fine sunt adposita: *Dises werck ynhaltende die beyligen reysen gen Jherusalem zu dem heiligen grab vnd furbaiz zu der hochgelobten Jungfrauen vnd mertrern sant Katheryn durch Erhart rewich von Vtrichte ynn der Statt Meyntz getrucket ym Jar vnfers beyls zusend vierhundert vnd LXXXVI. yn dem XXI. tag des Brachmoneds. Endet sich seliglichen.* vid. Mich. Maittaire l. cit. not. 3. die *Abhandlung* &c. l. cit. Versio lingua germanico-belgica exarata, prodit Mogunt. 1488. in fol. quod verba in fine conspicua docent: *Dit werck inboudende die heylighe beuarden tot dat heylighe graffe*

in iherusalem en va daen tatten berch Symeon die
 heylighe maghet en matteralisse Sante. Katherin gbe-
 druct door Meyster Erhaert rewich van vtrecht in die
 Stadt van Mentzs Int jaer ons heeren M. G. C. C. C. oobt
 ende tachtich. opten. XXIIII. daech in Mayo. Endet
 salicblicken. vid. Mich. Maittaire l. cit. p. 501. vbi
 complures catalogi citantur, in quibus haec editio
 locum inuenit. Eandem se habuisse testatur Gerard.
 Joan. Vossius Libr. III. *de historic. latin.* pag. 521.
 Conf. Joannis Halleruord *Bibliotheca curiosa Regio-*
mont. 1676. in 4. p. 34. Valentin. Ernesti Loestheri
Stromateus Vitemb. 1724. in 4. p. 248. Jo. Albert. Fa-
 bricii *Biblioth. med. & infim. Lat.* l. cit. die *Abband-*
lung l. cit. Versionem gallicam, quae in *Catalogo Bi-*
bliothecae hobendorfsianae p. 150. hoc producitur ti-
 tulo: *les saints voyages & pelerinages de la sainte ci-*
té de Hierusalem, & du Mont de Synai a Madame
Catherine Vierge & Martyre, composuit quidam Jo.
 de Herfin, quod inter alia, haec praefationis verba
 testantur: - *fait & composé en latin par tres vene-*
rable & excellent seigneur maistre. BERNARD DE
BREYDENBACH doyen & camarier de la noble eglise
metropolitaine de Magonce grant & espert theologien,
hystorian & orateur, lequel - - les rediga en ce pre-
sent liure parescrit - - a l'instance & requeste de tres-
reuerend pere en dieu & tres noble & tresvertueux
seigneur monseigneur l'archeuesque de Magonce. Et
a translate de latin en françois - - par deuot religieux
frere iehan de Herfin docteur en theologie en la sainte
& excellente vniuersité de paris humble prieur de
saint Augustin de la noble cite de lyon. In fine edi-
 tionis in fol. excusae legitur: *Imprimees le XVIII*
iour de fevrier (fevrier) Lan mil CCCCLXXXIX
(1489) Conf. Michael Maittaire *Annal. typogr.*
 Tom. I. p. 316. Eadem sine dubio editio est, quae
 apud eundem Mich. Maittaire l. cit. p. 413 à Lyon
 1480. excusa dicitur. vid. die *Abbandlung* pag. 7,
 not. (i). (k). Versionis gallicae mentio etiam fuit
 facta

• *fol. in der Vorrede zur allgemeinen Weltgeschichte* l. cit. not. (23). Anno 1490. recusa fuit editio *latina* per Petrum Drach *ciuem Spirensen die XXVIII. Jul.* in fol. vid. Mich. Maittaire l. cit. p. 523. *Catalogus Bibliothecae hulfanae* P. L. pag. 245. Jo. Halleruord *Biblioth. curiosa* l. cit. Editio versionis *germanicae*, quae sine die, vt aiant, & consule in fol. prœdiit, memoratur in *Catalogo Bibliothecae* Dantol Sakthenii, *Regiomont.* 1751. in 8. p. 126. & in der Vorrede zur *allgemeinen Weltgeschichte* adducitur eiusdem versionis editio anni 1502. In terra pœstea fuit versio *germanica* dem *Reyszbuch des Heil. Landes, aller dreyen, so ibe zu Zeiten dasselbig besuche haben.* Frœuckf. bey Sigism. Feyerabend 1584. in fol. p. 50 fqq. Non diuersum ab hodoeporico breidenbachiano opus esse existimamus, quod sub Philippi de Bicken, militis, nomine adducitur *itinerarium in terram sanctam Spira* 1490. in fol. a Christoph. Hendreichio in *Pandect. brandenburg.* p. 374. a Gerard. Jo. Vossio L. III. de *Historic. latin.* Cap. X. p. 741. a Michael. Maittaire in *Annal. typogr.* Tom. I. p. 529. a Jo. Albert. Fabricio in *Biblioth. med. & inf. Lat.* L. XV. p. 856.

XV.

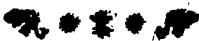
Nouae Noui Orbis Historiae, Id Est, Rerum ab Hispanis in India Occidentali hæctenus gestarum, & aerbo illorum in eas dominaru, Libri Tres, Urbani Caluetonis opera industriaque ex Italicis HIERONYMI BENZONI *Mediolanensis*, qui eas terras XIII. annorum peregrinatione obiit, commentariis descripti, Latini facti, ac perpetuis notis, argumentis & locupleti memorabilium rerum accessione, illustrati. His ab eodem adiuncta est, De Gallorum in Floridam expeditione,

riore, & insigni Hispanorum in eos facultiae exemplo, Brevis historia. *Apud Eustadium Vignon* M. D. LXXXI. (1581) in 8. pp.

GIROLAMO BENZONE, mediolanensis, adolescens XXII. natus, & aliorum exemplo exteras videnti regiones cupidus, praesertim Americae haud ita pridem repertae, perlustrandae desiderio excitatus, anno 1541. Mediolano profectus, in Hispaniam se contulit, & ibidem nauem conscendit, quae cursum Indiam occidentalem versus dirigere constituerat. Per quatuordecim annos, ad annum nimirum vsque 1556. in ea orbis terrarum parte commoratus, omnia diligenter adnotauit, quae memoratu ibi conspexerat digna, & inprimis hispanicam crudelitatem, cuius innumerabilia oculis conspexerat documenta, viuis depinxit coloribus, in libro, quem post reditum suum in Europam, titulo: *La Historia del Mondo Nuovo di M. GIROLAMO BENZONI Milaneze, laqual tratta dell' Isole & Mari nouamente ritrovati, e delle nuove Città da lui proprio vedute, per acqua e per terra in quattordecim anni. Con privilegio dell' Illustrissima Signoria de Venezia per anni XX. In Venezia appresso Francesco Rampazetto* 1565. in 8. cum figuris, euulgauit. Repetita istius libri editio *con la giunta di alcune cose notabili dell' Isole di Canaria*, prodijt ibidem 1572. in 8. Et ex hac posteriore editione historiam nouam, noui Orbis latina donauit ciuitate Vrbanus Chauveton siue Calueto Medicus & Theologus geneuensis, & illo, quem adscripsimus, titulo, euulgauit *Geneuae apud Eustadium Vignon* 1578. in 8. pp. 480. exceptis praemissis & indice. Librum nostrae aetate, satis rarum, dicauit Theodoro Bezae, quem in dedicatione libri, *praeceptorem suum, & parentem plurimum semper obseruandum*, nominat. In praefatione vehementer in Hispanorum inuehitur facultiem. Praefationem sequuntur, adpendicula de
ambi-

ambiguo Indiae nomine, tria Urbani Galuetonis epigrammata, de aurea aetate, apud Indos occidentales, in ferream mutata, & de ludorum conuersione; St. Tr. Epigrammata duo de Hispanorum in Indiam occidentalem nauigantium consilia, & de versione Urbani Caluetonis. HIERONYMI BENZONIS Historia ipsa pluribus verbis descripta fuit in den Nachrichten von einer hollischen Bibliothek Tom. II. p. 182 sqq. Libro III. adiicitur Breuis insularum, quae Canariae appellantur, & rerum, in iis memorabilium, descriptio, quae etiam HIERON. BENZONEM auctorem habet. Huic BENZONIS libro adiunxit Urbanus Calueto adpendicem, e gallico sermone conuersam, hoc titulo: de Gallorum expeditione in Floridam, & clade ab Hispanis non minus iniuste, quam inhumaniter ipsis illata, anno 1565 breuis Historia. Cui adiunctum est, Supplicis libelli & querelae, a viduis, liberis, cognatis & amicis Gallorum, ab Hispanis, in Florida, contra fas ac fidem, caesorum, ad Carolum VIII. Galliae regem delatae, Exemplum. Esaiiae Cap. XXVI. Ecce Dominus egredietur de loco suo, ut visitet iniquitatem incolae terrae contra eum: & reuelabit terra sanguinem suum, nec operiet ultra interfectorum suos. Libro finem facit Georgii Buchananii carmen inuicentationis in Colonias brasilienses, & index rerum & verborum, Cum bibliopolae geneuensi Eustathio Vignon, nonnulla exemplaria editionis an. 1581. superessent, iunxit cum illis librum, qui inscribitur Historia nauigationis in Brasiliam, quae America dicitur. Qua describitur Autoris nauigatio, quaeque in mari vidit memoriae prodanda. Villagagnonis in America gesta: Brasiliensium victus & mores, a nostris admodum alieni, cum eorum linguae dialogo: animalia etiam, arbores atque herbae, reliquaque singularia & nobis penitus incognita. A Joanne Lerio, Burgundo gallice scripta, nunc vero primum latinitate donata, & variis figuris illustrata, Genueae, op. Eustach. Vignon. 1586. in 8. pp. 341. Vtrique vero libello, hunc nouum, &

ut vocant, generalem praefatit. titulus: *Historia Indiae Occidentalis, Tomis duobus comprehensa. Prior, res ab Hispanis in India occidentali haecenus gestas, acerbum illorum in eas gentes dominatum, insigneque in Gallōs ad Floridam insulam, sacuitias exemplum describit. Alter vero, Brasiliae (quae & America dicitur) rerumque in ea observatione dignarum a nobis penitus incognita descriptionem continet.* HIERONYMO BENZONE, Italo, & Joanne Lerio, Bergundo, testibus oculatis, autoribus. Ex eorum autem idiomate in latinum sermonem Urbani Caluetonis & G. M. studio conuersi: perpetuis notis, argumentis, figuris indicibus, & locupleti memorabilium rerum accessione illustrati. Addita est totius Indiae occidentalis, seu orbis illius noui brevis descriptio, quae maximam hanc mundi partem uno velut intuitu perlustrandum oculis subiicit. Excudebat Eustatbius Vignon 1586. in 8. Desumpta est haec Americae descriptio, e D. Hieronymi Girauae tarraconensis Cosinographia. Urbani vero Caluetonis epistola dedicatoria, ex hac collectione eliminata fuit. HIERONYMI BENZONIS librum ex versione Caluetonis, *Geneuae* an. 1600. in 8. esse recusum testatur Vir S. R. Sigma. Jacob. Baumgarten in der Vorrede zu der *allgemeinen Geschichte der Laender und Völker von America* Hal. 1752. in 4. formae maioris fol. 6. b. not. 29. Cum fratres de Bry corpus historiae americanae nonnullis tomis latine & germanice, in fol. euulgarent, Caluetonis versionem latinam parti III. V. & VI. inferuerunt. Idem Urbanus Calueto, HIERON. BENZONIS librum etiam in gallicum sermonem transtulit, quod testatur Antoine du Verdier, dans la *Bibliothèque de France* Lyon 1585. in fol. p. 1189. hisce verbis: *Urbain Chauveton a traduit Histoire nouvelle du nouveau monde, contenant en somme ce que les Espagnols ont fait jusques à présent aux Indes occidentales, & le rude traitement qu'ils font à ces peuples Extraite de l'Italien de HIEROSME BENZONI Milanais*

lannois qui a voyage 14. ans en ce pays là. Et enrichi
de plusieurs discours & choses dignes de memoire.
Imprimee par Eustace Vignon 1579. in 8. Exat etiam
duplex librl versio germanica. Alteram dedit Ni-
colaus Hoeniger siue Hoesinger, hoc titulo: Der neu-
wen Welt vndt Indianischen Königreichs. Nawe vnde
gründtliche Histori, von allen Geschichtten Handlung
vnd Tharen der Hispanier vnd anderer Völker, so sie
zu unserer Zeit vnd hundertvnsz datim begangen ha-
ben. Deszgleichen von der Indianer wunderhorlichen
vnd angabräuchlichen Sitten, Statuten, Religion, Glau-
ben, Ceremonien, Gottesdienst vnd andern Gebräu-
chen &c. Erstlich durch HIERONYMUM BENZON
von Meiside in welschen Sprach vnderhafft be-
schrieben, vnd selbs persönlich in vierzehnen Jahren
durchwandert vnd erfahren. Vorhin nie in deutscher
Sprach deszgleichen gesehen. Erst jetz mit sonderm
Fleisz, allen Liebhabern der Historien vnd frembder
Sitten zu Nutz, aus dem Latein vertetzschet durch
Nicolauum Höniger von Tauber Königshofen. Basal
durch Sebastian Henricpetri 1579. in fol. it. idit. 1582.
in fol. In corpore historiae americanas fratrum de
Bry germanico, partem quoque constituit haec versio,
III. V. & VI. Altera a Nicolai Hönigeri versione,
plane diuersa est, quam in lucem emisit Abel Scher-
diger, Pastor wasungensis hoc titulo: HIERON. BEN-
ZONIS nouae noui orbis historiae. Das ist, aller Ge-
schichtten, so in der newwen Welt, welche Occidentalis
India genemmet, vnd etwan 1492. von Christophoro
Columbino gefunden worden, bey den Einwohnern
derselbigen vnd den Spaniern, mehrertheils bisz auff
an. 1556. sich zugetragen. Warhafftigen gründtlicher
Bericht aus HIERON. BENZONIS in welscher
Sprach beschriebenen Verzeichnusz, deszgleichen von
der Frantzosen Moersarth vnd Kriegerstiftung in das
Land Floridam &c. durch Abel Scherdigern Pfarrh.
zu Wasungen ins Teutsch gebracht. Helmstädt bey
Joh. Lucio 1590. in 4. Excerpta ex HIERON. BEN-
ZONIS

ZONIS libro, anglica reperiuntur hoc titulo: *Brief Extracts out of JEROM BENZO'S three Books of the new world, touching the Spaniard's cruel handling of the Indians, and the Effects thereof, from his first going to America in the Year 1541.* in Samuel Purchas, *Pilgrimes, containing a History of the World in Sea-Voyages and Land- Travels by Englishmen and others* Lond. 1625. in fol. Tom. III. p. 1448 sqq. Conf. de HIERON. BENZONE Christophor. Hendreich *Pandectas brandeburgic.* p. 514. Philip. Picinelli *Ateneo dei letterati milanesi, in Milano* 1670. in 4. pag. 333. Phil. Argelati *Bibliotheca Scriptorum mediolanensium, Mediolani* 1745. in fol. Tom. I. Part. II. Col. 138. quibus vero in libris, nonnulla emendatione indigent.

XVI.

ESOPVS moralisatus cum bono commento. in 4. folior. 33.

In fine editionis, oppido raræ, & a Michael. Maittaire non adductæ, hæc leguntur verba: *Finis ESOPVS fabulator preclarissimus: cum suis moralizationibus ad nostri instructionem pulcerrime appositis. Impressus Anno salutis. M. CCCC. LXXXIX. (1489) decimo Kalendas Augusti.* Editionem anno recentiorum, excusam Danentrias per Jacobum de Breda in 8. adtulit Vir Cl. David. Clement Tom. I. de la *Bibliothèque curieuse historique & critique* p. 69. Quis fabularum auctor fuerit, inter viros doctos non constat. In codice regis Galliae 893. teste Philip. Labbeo in *noua Bibliotheca MSS. librorum sive Specimine antiq. Lectionum Lat. & Gr. Paris: 1652.* in 4. pl. 65. auctor vocatur HISOPVS (Aesopus). Jul. Caesar Scaliger *Poetices* L. VI. p. 304. edit. *lagunen.* 1561. in fol. illum ACCIVM, quo fundamento nescimus, adpellat; & elogio *adcurati & arguti poetæ* ornat. Caspar

Caspar Barthius in *Adversariis Francof.* 1648. III. Cap.
 XXII. p. 150. se *codicem* habuisse testatur, in *absolutis-*
simas membranas excusatum, in qua auctor quidem
magister ROMULVS dictus fuerit, BERNARDVM
 tamen verum esse auctorem existimat, cuius de *Casso-*
re fabulam produxit Sihueter Gitaldus, quae insignem
 versuum prodit similitudinem, cum illis, quae in hac
 fabularum collectione reperiuntur. Auctorem prae-
 terea, quisquis ille demum fuerit, *fabularum poetam*
priscum sed valde ineptum atque barbarum vocat. Li-
 lius Gregor. Gyrakus dialog. V. de *poetar. historia*
 Tom. II. *Operum. Basil.* 1580. p. 223. de fabularum
 auctore haec habet: *Postea & inter has poetas reponi*
Romulus ille: qui ad Tybertinum filium librum scrip-
psit, quem ab imitatione Apologorum Aesopi illius
Phrygis, fabulas Aesopi nancupavit: non ut aliqui
voti sunt, transtulit. Mirum vobis dicam, quam en-
xie Patnenses quidam non Romulum huius libelli au-
ctorem afferant, sed suum quendam SALONEM mu-
icipem, qui poeta dani Achenis studeret, e graeco fabu-
las has nostris moribus (ut vident) optando, carmine
composuerit. Sed certe hoc ipso vel Romulo vel Salone
me, pater nullus liber, neque trinalibus magistris tere-
batur post Alexandri interpretis. Romuli nomen, in ini-
tio commentarii, editioni quae ad manus est, adiecti,
comparer, ubi haec legatur: Liber iste primo grece
conscriptus est ab Elope. Postea a Romulo Impera-
tore romano ad instruendum Tibarium filium suum, in
latinam venit. Deinde rex Angliae Afferus in angli-
cam linguam eum transferri precepit. & paullo post.
Causa efficiens dicitur fuisse Elopeus, qui erat grecus,
unde ut fertur presens liber conscriptus erat in greco.
Sed postea iussu Rhomuli imperatoris Romanorum fuit
translatas in latinam. & hoc propter filios eius quos
voluit instrui, per doctrinas huius libri. Conf. Nico-
lai Federici Nilant prefatio, fabulis antiquis praefata,
mox memorandis, praemissa. Nicolaus Isaacius Ne-
veletus istas fabulas aulli auctori certo tribuit, & sub
nomine

nomine ANTONII, eas e palatino codice, & ex-
 letis plene editionibus, vix alicui vix, emendatas cri-
 serunt. *Mythologiae aesopicae* Francof. 1610. in 8.
 pag. 486-530. Ista fabulae sub anonymi nomine,
 passim etiam insertae fuerunt aliis libris, qui ad mo-
 rum doctrinam, & mythologiam spectant, v. c. *My-
 thologiae metricae & morali*, quae prodijt *Hamburgi*
 1698. in 8. In nonnullis editionibus antiquioribus,
 fabulae, in duos, in aliis in tres libros digestae con-
 spiciuntur. Illa vero distinctio, in nostra editione lo-
 cum minus obtinuit, neque a Neueleto admilla fuit,
 qui in notis p. 673. hac ratione scribit: *haec distin-
 ctio, cum neque in MS. palatino neque in editione alia
 compareat, a Rimicio quodam, qui has fabulas soluta
 oratione latina pariter & germanica vertit, factam
 arbitror. Verisimile quippe non est libellum huiusce
 tam exiguum, in quatuor duo partitum ab auctore
 fuisse.* Conf. *Menagiana* Tom. I. pag. 72 seqq. edit.
Amsterd. 1713. in 12. ubi liber plus vice simplicis, in
 Gallia & Italia cum commentariis, & his omissis, in
 lucem editus, & ille iam a scriptoribus seculi XIII.
 citatus legitur. Romuli *fabulas aesopias* a Rimicio,
 vel ab alio quodam ignoto homine, oratione soluta
 expressas, praeter alios edidit Jo. Federic. Nilant
 cum *fabulis antiquis, ex Phaedro fere servatis, eius
 verbis desumptis, & soluta oratione expressis.* Lugd.
Bat. 1709. in 12. Ne in *naqda* hic adicere licebit,
 quod in *lexico eruditorum* Tom. III. col. 2208. sub
 voce Romulus, ad Romulum quidem lector remitta-
 tur, ille vero non inveniatur in eo lexico.

XVII.

AESOP *Phrygis* Fabulae graece & latine, cum
 aliis quibusdam opusculis, quorum indicem
 sequens pagella indicabit. *Antwerpiae ex officina
 Christo.*

Christophori Plantini. M. D. LXVII. (1567)
in 12.

Et hanc quoque editionem, inter editiones rariores referre poterat Cl. Dau. Clement Tom. I. de la *Bibl. curieuse historique & critique* p. 69 sqq. vbi AESOPI editiones, quas prae ceteris se commendant raritate, adducuntur. A Jo. Alberto Fabricio illa non memorata fuit, etsi recentiore *ex officina plantiniana* 1574. in 12. emissam adtulit. Inueniuntur autem in editione nitida I) AESOPI *Fabulatoris vita*, a Maximo Planude *conscripta*, graece & latine. p. 1 - 112. Fuit Maximus Planudes, vt Antonius Posseuinus Tom. II. *Apparat. sacri* p. 428. opinatur, monachus constantinopolitanus, qui tempore concilii basilensis, quod anno 1431. inchoatum est, inclaruit. Longe vero probabilior est Raphael. Massei volaterrani in *Commentar. urbap.* L. XVII. fol. 178. a. edit. *parisiens. ascensionae* 1511. & Gilberti Genebrardi in *Chronographia*, ex qua adducit Gerard. Jo. Vossius L. I. *de veterum poetar. temporibus* p. 83. sententia, qui illum circa annum 1370 & sic duodeuigesimo post AESOPVM floruisse seculo perhibent. Vir alioquin non indoctus, sed litterarum & philosophiae studiis, satis superque excultus fuit, qui latinorum imprimis scripta diligenter legit, & plurima ex his in sermonem graecum conuertit. In eam tamen meliori famae minus prospexit, quod vel variis aliorum sermonibus deceptus, vel vt insolita rei nouitate legentium permulceret animos, variis AESOPI vitam fabulis adpersit, & crassis nimium coloribus, eum talem depinxit, qualem forte in terrarum orbe vnquam existisse, frustra tibi persuadeas. Quo factum est, vt alij, quibus Planudes, bonae fide scripsisse visus est, in eius inciderent errores. Certè, vt alios taceamus, Rynicius Thessalus, qui vitam AESOPI, in sermonem latinum conuersam, *Mediolani* an. 1480. in 4. edidit, & Antonio Cardinali Presbytero titulo S. Chrysogoni Tom. I. E dicaui,

dicauit, Planudem maxima ex parte sequutus e
Eius quoque vestigia pressit Comes Giulio Landi, It
lus, cuius *vita di ESOPPO Frigo, tradotta & adorn
ta* seorsum prodiit in *Venezia per il Giolito 1545. in*
& 1619. in 8. nec non cum *AESOPi fabulis*, abe
dem in italicum sermonem conuersis, semel ite
saepiusque edita fuit. Habemus editionem quae h
inscribitur titulo: *Vita e Favole di ESOPPO, tradott
dal Conte Giulio Landi, illustrate con l'interpretati
ne & figure & diligentemente revise e correte. A
Venezia per gli heredi di Gio Battist. Cestari 1673*
in 16. Joachim. quoque Camerarius, qui *Historian
vitae fortunaeque AESOPi*, more suo, Alcide atqui
elegantem descripsit, & *fabellis aesopictis* Lips. 1564
in 8. editis, praefixit, Planudem sequi minime dubi
tavit. Conf. de Maximo Planude Jo. Alb. Fabricii
Biblioth. graec. passim, inprimis L. V. Cap. XLV.
p. 533 sqq. Henr. Wharton *Adpendix ad Guil. Caue
Histor. litterar. Scriptor. eccles.* p. 33 sqq. edit. *Lon
dinens.* 1689. Casimir. Oudini *Commentar. de Scri
ptor. & scriptis ecclesiastic.* Tom. III. col. 760 seqq.
2) ΑΙΣΩΠΟΥ φεγγος μυθοι. AESOPi Phrygis *Fabu
lae, graece & latine, Antwerp. ex officina Christoph.
Plantini M. D. LXVII. (1567) p. 1-142.* quibus
adiicitur particula ἐκ τῶν Ἀφθονίου σοφιστοῦ προγυμνα
σμάτων, & ἐκ τῶν φιλοστράτου εἰκόνων μυθοι. His tandem
accedit *fabularum index*. Ne cramben-bis coctam
lectoribus nostris adponere videamur, ablegamus il
los, qui plura de AESOPPO & eius *fabulis* scire cu
piunt, ad Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graecam* L. II.
Cap. VIII. p. 390 sqq. De quaestione, vtrum AESO
PVS in rerum natura existierit, quod alii adfirmant,
alii negare sustinent, vid. Christophor. Augusti Heu
manni *Acta Philosophorum* Tom. I. Part. VI. Hal. 1716.
in 8. Num. II. p. 944 sqq. Cum Maximus Planudes,
insignem AESOPi fuisse deformitatem, qua omnes
aetatis suae homines longe superarit, & Homeri
Thersitae similimus fuerit, in *vita* illius proderet,
senten-

sententiam istam Planudæ sub examen vocauit Friedericus Gotthilf Freytag, pater, in *dissertat. de insigni AESOPi deformitate Lips.* 1717. in 4. Vitam AESOPi e veterum auctorum monumentis collectam, & a Planudæ fabulis liberatam, gallice conscripsit, & edidit titulo: *Vie d'ESOPÉ, tirée des anciens Auteurs, à Bourg en Bresse* 1632 in 16. Claudius Caspar Bachet de Meziriac. Cum iste libellus admodum rarus esset, non solum plures editiones, priorem sequebantur, de quibus vid. Nicéron Tom. VI. des *Mémoires* pag. 10. sed insertus etiam fuit dans les *Mémoires de littérature* de Mr. Sallengre Tom. I. Artic. VII. p. 87 seqq. Inuenitur etiam dans les *Ouvrages de Mr. Meziriac*, quæ adiaciuntur aux *Commentaires sur les Epîtres d'Ovide à la Haye* 1716. in 8. Tom. I. p. 57-68. Latinitate donatum, & notis illustratum suæ *fabularum aesopicarum* collectioni, quæ prodit *Lips.* 1741. in 8: form. mai. præmisit Jo. Godofred. Hauptmannus. In sermonem conuersus germanicum à Joanne Andrea Pfefferkornio, legitur in Chr. Aug. Heumannii *Actis Philosophorum* T. II. P. IIX. p. 253 seqq. quam versionem Heumannus notis suis illustrauit. De controuersia ob AESOPi fabulas inter Richard. Bentleyum, & Carol. Boilaëum exorta, vid. illius *Dissertation upon the Epistles of Phalaris, Themistocles, Socrates, Euripides and AESOP's fables*, quæ legitur in Bent. Wotton's *Reflexions upon the ancient and modern Learning*, Lond. 1697. in 8. Cum illi Carolus Boilaëus opponeret Dr. Bentley's *Dissertations on the Epistles of Phalaris, and the fables of AESOP examined by Charles Boyle*, London 1699. in 8. Richardus Bentleyus suam dissertationem recudendam curauit, *with an Answer to the Objections of the honourable Charles Boyle*, London 1699. in 8. Conf. *Actor. erudit. lipsiens.* Supplement. Tom. III. *Lips.* 1711. Sect. XI. p. 480 seqq. L. Neocori *Bibliotheca librorum nouorum, Traiect. ad Rhem.* 1697. in 8. mens. Jun. & Jul. p. 269. An. 1698. Mart. & April. p. 284.

Mal. & Jun. p. 445. Anno 1699. mens. Septembri
& Octobr. pag. 625 Itq. das *Leben* Richard Bentley:
quæ adiicitur Jo. Petr. Nicéron's *Nachrichten vo*
den Begebenheiten und Schriften berühmter Gelehrte
Tom. III. Halle 1751. in 8. pag. 403 seqq. Jacque
George de Chausépîé *Nouveau Dictionnaire historique*
& critique Tom. II. Litt. B. p. 499. not. B. 3) Ga
briae *Græci Fabellæ XLIII. ex Trimetris Jambis*
præter ultimam, ex Scæzonæ, tetrastichis conclusæ
græce & latine, p. 1-25. De Gabria, quem alii Ba
briam, alii Babrium adpellant, vid. Jo. Alb. Fabrici
Biblioth. græc. L. II. Cap. VIII. pag. 397 seqq. 4)
Homeri *Εὐραχόμουρα*, *hoc est ranarum & murium*
pigna græce & latine, pag. 26-53. illi adiiciuntur
p. 54. duo epigrammata græca a) *Εὐραχίου ἐν ὀμ*
ρῶν Ἀρπύρεων ἰδιώτων, b) *Ἐν τοῖς αὐτοῖς*. Pagina 55.
duo leguntur Marci Musuri Cretensis epigrammata
græca in Musæum. 5) Musæi *Carmen de Ero &*
Leandro græc. & latine, p. 56-85. Inter doctos vi
ros disceptatur, quis ille fuerit Musæus. Verisimi
lis eorum est sententia, qui istius poematis characte
rém, ad poetam alexandrinum recentioris ætatis,
qualis Nonnus est, qui *Dionysiaca* scripsit, accedere
existimant. Haec sane sententia est Heinsii, Casau
boni, Tanteguidi Fabri, & Marthæi Röneri, qui Mu
sæi carmen, *Lugd. Batavor. apud Theodor. Haak.*
1737. in 8. mai. edidit. Isti vero sententiæ momen
tum haud contemnendum accedit, quod in isto car
mine, integri reperiuntur versiculi, quos ex Nonni
Dionysiaca descripsit. Conf. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth.*
græc. L. I. Cap. XVI. p. 105 Itq. 6) *Ἐκείνῃς καὶ*
λαλαῖς παρασκευαῖς, σχιδισθῆναι παρὰ Ἀγαπῆτος δακτύ
λῳς ἀγῶνι τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας gr. & lat. p. 86-
125. Vid. de Agapeto, magnæ ecclesiæ constanti
nopolitanae diacono, cuius librum ab Anselmo Ban
durio, ragusino, Presbytero ac monacho benedictino,
e congregatione meliteni, insertum deprehendimus
Imperio orientali, siue Antiquitatibus constantinopoli
tanis,

tenis, quas edidit *Paris*. 1711. in fol. Jo. Alb. Fabricius l. cit. L. V. Cap. V. p. 570 sqq. 7) *Ἰστρογό-
ρος ὁ πῶς*, gr. & lat. pag. 126-128. Editiones huius
libelli varias enumeravit Fabricius l. cit. Lib. II. Cap.
XXIII. pag. 853. 8) *ὑαδρυνουπαχία*, graece tantum,
p. 129-142. Quis carminis graecis versibus iambi-
cis, ad imitationem *batrachomyomachiae* homericæ,
conscripti, fuerit auctor, inter doctos viros nondum
constat. Aristobulus Apostolus, Hierodiasconus, Mi-
chaelis F. illi præfationem præmisit graecam, quæ
in nostro exemplari, p. 129, legitur. Conf. Fabricius
L. II. Cap. II. p. 264. L. V. Cap. XLI. p. 222 sqq.

XIIX.

AESOPVS graecus per Laurentium Vallensem
traductus

Ad Lectorem in persona AESOPI Fabulato-
ris clarissimi.

Linguae qui princeps latinae fuerit reparator

Si forte ignoras: me Phryge vis capies

Huic forte acceptum: quia nunc ciuitate latina

Donatus: mores te doceo facile.

Vale & puer AESOPVM dilige. in 4. folior. 8.

In fine editionis, haec leguntur typographi verba:
AESOPVS graecus per Laurentium vallensem tradu-
ctus fuit foeliciter. Erphordiae impressus per Wolf-
gangum schencken. Anno 1500. Complectitur haec
fabularum collectiuncula XXXIII. tantum fabulas, ni-
mirum editionis Jo. Hudson, *Oxoniae* 1718. in 8.
mai. 4. 159. 169. 171. 24. 26. 250. 143. 142. 34. 43.
260. 49. 5. 10. 11. 12. 14. 16. 124. 125. 126. 23. 25.
30. 32. 33. 40. 46. 47. 48. 265. 284. Has fabellas
intra duorum dierum spatium, e graeco se transtulisse,
E. 3 in

in epistola dedicatoria, ad Arnoldum Bouellodam, ad-
firmat Laurentius Vallenſis, his verbis: *Promiſeram
ſuper me tibi Coturnices: quas ipſe venatus eſſem
miſſurum. Eas capere: ut homo inſuetus uenandi
quum non poſſem ad uenationem meam id eſt ad litte-
ras me conuerti: Et forte ad manus venit libellus græ-
cus ex præda nauali tris Et triginta AESOPI fabel-
las continens: Has quæſes bidui labore uenatus ſum.
Miſto igitur ad te ſuo fabellas: ſine manibus coturnices:
quibus oblectare te poſſis ac ludere. - Tu ſi coturni-
ces ueras quam has fabellas malis: reſcribe. Miſtam
namque non modo coturnices ueras ſed etiam per dices.
Vale ex urbe Caieta, Calen. Maiis 1438. Laurentii
Vallæ verſionem ſatis raram eſſe, ex eo coniicimus,
quod Jo. Alb. Fabricius illam nunquam uiderit, quod
verba eius teſtantur in *Biblioth. græca* L. II. Cap.
VIII. pag. 399. Chriſtian. Schoettgenius in *Conti-
nuat. Bibliothec. Fabric. med. Et infim. Latinit.* L. XX.
p. 790. Vallam AESOPI fabulas XXXIII. in lin-
guam tranſtulſiſſe latinam, quidem memorat, ſed nul-
lam iſtius verſionis, adfert editionem. In Cornelii a
Beughem *incunabulis typographiæ Amſelod.* 1688.
in 12. legimus hæc p. 4. AESOPI Tabulæ (Fabulæ)
per Laur. Vallum (Vallam) latine verſæ. Extant
quoque (niſi fallor) cum Bartholomæi Coronienſis
(colonienſis) *epiſtola myſbolica* (mythologica) quæ
v. Et Heſiodi *Georgica* Latine prodierunt Zwollig
1499. in fol. Conf. Mich. Maittaire *Annal. typa-
graph.* Tom. I. p. 707. Caſimir. Oudini *Commentar.
de Scriptor. Et ſcript. eccleſiaſticis* Tom. III. col. 2760.
vbi eiſdem editionis mentionem facit & col. 2442.
vbi Laurentium Vallam AESOPI fabulas XXXIII.
latinas feciſſe ait, quæ impreſſæ ſunt *Basileæ*, cum
aliis AESOPI & aliorum fabulis latinis. Arnoldus
Drakenborchius, qui omnia, quæ ad Laurent. Val-
lam pertinent, multa ſolertia expoſuit in præfat. To-
mi VII. *Hiſtoriarum* T. Liuii *patauini*, Lugd. Bat.
1746. in 4. p. 2 ſeqq. de hac AESOPI verſione nihil
plane*

plane cognitum habuisse videtur, cum alia opera, quae in saeculo caeterano Laur. Valla composuisse dicitur, p. 8 sqq. enumerauerit, illam vero omiserit.

XVIII.

Esopvs leben vnd Fabeln, mit sampt den fabeln Aniani, Adelfonfi, vnd etlichen schimpffreden Pogii. Darzu auszüge schöner Fabeln vnd exempeln Doctors Sebastian Brant, alles klärlich mit schönen figuren vnd registern auszgestrichen. in 4. form. minor. folior. 186.

Haec versio raro hodie inuenitur. Auctor, vt ex praefatione patet, est Doctor Henricus Steinhöwel, de cuius *chronico* alio loco dicemus. Nostram non esse primam editionem, ex illo coniciamus, quod Henricus Steinhöwel, iam anno 1531. nondum in viuis fuit, haec vero editio, vt verba in fine posita *GEDRUCKT zu Friburg im Briszgaw durch Stephann Graff Im Jar M.D. LV. (1555)* multis annis sit recentior. Nos primam esse putamus, quae titulo: *AESOPVS der hochberühmt Fabelsichter, Augustae Vindelicar. 1487.* in 4. in lucem prodit, circa ea nimirum tempora Henricus Steinhöwel inclaruit. Figurae, cuiuslibet fabulae adpositae, ligno haud satis eleganter sunt incisae. Innumerabilibus praeterea ista collectio fabularum obscoenitatibus & inconditis narrationibus referta est, quae seculi istius genium satis superque produnt. Praemittuntur fabulis praefatio; disquisitio *was ein Fabel genant seye; ein Register der schoenen lere, so aus disen Fabeln genommen werden nach Ordnung des Alphabets zusammen gesetzt.* Iste index per locos communes dispositus est. *ein ander register, anzeigend an welchem blad man jede Fabel finde.* Praefatio, quae paullo breuior est, nonnulla continet, quae

ad librum adcurate cognoscendum faciant; ideoque integram hic adiicimus: *Hernach findestu, gütiger leser, das leben des hochberümpften Fabelstichters ESOPUS ausz kriecheischer zungen in latein durch Rimitium gemacht, an den hochwürdigen vatter, herren Antōnium des tztzls Sancti Crisogoni, priestern, cardinaln, vnd furbas dasselb leben ESOPUS mit seinem fabeln, die etwan Romulus von Athenis seinem sun Tyberino ausz kriecheischer Zungen in latein gebracht hat, gesendet mit meer etlichen fabeln Aniani, Doligani, Adelfanli, vnd schimpffreden Pogii, vnd anderer jetliche mit iren titeln oben verzeichnet, ausz latein von Doctor Henrico Steinhöwel schlecht vnd verständtlichen geteutschet, nit wort vsz wort, sonder synn ausz synn, umb merer lüderung wegen des textes, oft mit wenig zugelegten, oder abgebrachnen worten gezogen. Zuloß vnd zuoren dem durchleuchtigsten Fürsten vnd Herren, herr Sigmunden Hertzogen zu östereich, etlich ergetzlicheit daransz zu empfangen, die auch nützlich ist, wā sie verständtlich werden gelesen, nach der lere sancti Basiliū, das der leser dieses Biechtlins verstendnus habe der binen gogen den blumen die der ofsern Farben nit acht haben sonder suchent sie die siefickheit des bonigs, vnd den nutz des wachs zu irem bauw, das nemont sie hindan vnd lassen das überig theil der blumen ungeletzt. Also wer das biechlin lesen wil, der sol die farb der blumen, das ist, die mærlin oder fabeln nit groß achten, sonder die guten lere darinn begriffen, zu guten sitten vnd tugenden zu lernen, vnd böse ding zuuermeiden, vszfügen vnd an sich nemen zu mærung vnd speisz des gemüts vnd des leibs. Dann wolte das nit tbund, sonder dis biechlin (hiechlin) allein von der mærlin wegen lesent, bringent nit mer davon dann der ban von dem edlen gestein, der lieber ein gerstenkürnlin funden het, als die erst fabel ESOPUS leret. Hie würt auch allein die gemein auszlegung nach schlechtem teutsch ungereimen gesetzt, nit wie sie war in teutschen reimen gesetzt fund, vmb nit zugelegte wort*

vor uns meiden, und auff das nechst, bey dem text (wie oben stat) zubleiben. Ille, qui in praefatione Rimitius appellatur, Rynucius Thesidus est, cuius supra fecimus mentionem. Versio eius latina, vitae & fabularum Aesopi, in variis linguis saepe edita fuit, vid. Christ. Schoetgenii *Continuat. Biblioth. Fabric. med. & infim. Latinis*, L. XVII. p. 262. Fabulae quae hic Aniano, in aliis editionibus latinis Rufo. Festo Avieno, poetae seculi III, haud incelebri, tribuuntur, in latina lingua versibus elegiacis conscriptae sunt, & ut Henricus Cannegieter, qui eas, cum commentariis *sehdis Albini scholiastae veteris, notisque integris* Isaac. Nicolai Neueleti & Casp. Barthii, quibus *animadversiones suas adiecit, cum dissertatione de aetate & stilo* Aniani, in lucem emisit *Amsteladam.* 1731. in 8. pp. 324. opinatur, Flavius Avianum, qui sub Antonino pio, & qui eum sequuntur Imperatoribus, inclauit, auctorem habent. Quis Doliganus, cuius in praefatione sit mentio, fuerit, nos ignorare fatemur. Adolphum vero eundem esse crediderimus, quem Polycarp. Leyserus in *Historia poetarum & poematum medi aevi*, Hal. 1721. in 8. Adolphum nominat, qui carmine elegiaco incomto fabulas quasdam conscripsit, quas is ex codice guelferbyitano MS. p. 2007-2036. inferuit. Illum vero initio Seculi XIII. has composuisse fabulas, patet ex versibus quinque postremis, apud Leyserum l. c. p. 2036.

*Annis millenis elapsis, tri quoque centenis
Nec non quindenis, Adolphus fecit egenis.
Ne merces domini detur huic eius bona fini
Et post hanc metam det ei sedem bene lactam,
Jugeque solamen: Nunc dicat quilibet Amen.*

Fabula Adolphi I. in nostra versione fol. reperitur 103 lqq. fabul. II. omissa est, fab. III. extat fol. 104. fab. IIII. fol. 105. fab. V. fol. 102. Reliquae fabulae, quae apud Leyserum leguntur, in nostra versione non comparent. Eae quae Poggio tribuuntur narrationes,

tiones, ex eius Facetiis desumptae sunt. Fabulae Sebastiani Brandi secundam libri nostri partem constituunt, quae hac ratione inchoatur: *Diese Andern teil dise buchs hat zusamen gesatzet der hochgeleret Doctor Sebastianus Brand seinem sun Onophrio, das er lerne loben in gutten sitten, und warneme vetterlicher lere, so er im uszogen hat vnz vil schönen fabeln, hispilen, geschichten, und weiser menschen lere. Vnd sind dise fabeln oder hispil, lieblicher und angenehmer zu lesen dann die andern.* Si coniecturae locus fuerit, istas fabulas ex eo libro Sebastiani Brandi desumptas esse dixerimus, quem titulo *Facetus ex latino germanico* in 4. adduxit Christian. Schoettgenius in *Continuat. Bibliob. Fabric. med. & infim. Lat. L. XLIX, p. 432.* Habemus huius fabularum collectionis editionem recentiore, hoc titulo insignitam: *ESOPVS Teutsch, Das ist: Das gantze Leben und Fabeln ESOPHI, mit sampt den Fabeln Aniani, Adelphonii und etlichen Schimpffreden Poggii, darzu Auszüge schöner Fabeln und Exempeln Doctors Sebastian Brand, alles klarlich vnnnd nützlich zusammen getragen, jetzund aber von neuen vollkömmlicher, zu Truck verfertiget, und mit schönen Figuren gezieret. Getruckt zu Franckfort am Mayn, durch Wolfgang Richtern, In Verlegung Nicolai Bassaei saemptlichen Erben 1608. in 8. pp. 332.* si praemissa & indicem exceperis. Eadem heic, quae in priore reperitur praefatio, vna cum disquisitione de fabula. Fabularum vero ordo immutatus fuit. Genus etiam dicendi antiquioris editionis, incommum & horridum, aliqua ex parte, emendatum fuit. Figurae praeterea ligno incisae, multo elegantiores effictae sunt.

XX.

Fabularum que hoc libro continentur interpre-
tes atque authores sunt hi. Guilielmus Gou-
danus. Hadrianus Barlandus. Erasmus Roteroda-
mus. Aulus Gellius. Angelus Politianus. Petrus
Crinitus. Joannes Antonius Campanus. Plinius
Secundus Nouocomensis. Nicolaus Gerbellius
Phorceus. Aesopi vita ex Max. Planude excerpta
& aucta. in 4. folior. 35.

Haec fabularum collectio paucis visa, ipsique Mi-
chaeli Maittaire, & Joan. Henr. Leichio incognita,
Lipsiae litteris romanis, in aedibus Valencini Schu-
mann Anno domini Millesimo quingentesimo decimo
septimo (1517) impressa fuit. Inuenitur in illa 1)
AESOPi vita breuissime, ex Maximo Planude. 2)
Excerptum ex Philostrati imaginibus. 3) Martini Dor-
pii, ad Joannem Leupe, Jacobum Papam, & Joan-
nem Niniuitam, eruditissimos in Flandria ludimagi-
stros, epistola, scripta Louanii ex nominatissimo lisa-
norum gymnasio ad X. Kal. Decembr. in qua, se col-
lectionis editorem, adiuuante Nicolao Buscoduceensi,
profiteretur, quae nos in eam inducunt sententiam, ut
credamus, hanc collectionem prima vice in Belgio &
forte Louanii, excusam esse. Conf. de Martino Dor-
pio, viro candido, & erudito Theologo louaniensi,
quem an. 1525. in flore aetatis defunctum Erasmus
roterodamus egregio ornauit epitaphio, Valerii An-
drae Bibliotheca belgica, Louan. 1643. in 4. p. 648.
Jo. Franc. Foppens Bibliotheca belgica, Bruxell. 1739.
in 4. pag. 852 seqq. Anton. Posseuini Appar. sacer
Tom. II. p. 406. Jo. Alb. Fabricii Biblioth. med. &
infim. latin. L. III. p. 185 seqq. Jean le Clerc Bi-
bliotheque Choise Tom. V. Amsterd. 1716. in 12.
pag. 210 seqq. & p. 241. vbi controuersiae in primis
mentio facta est, quae illi cum Erasmo, ad Moriae en-
comium

comium intercessit. Vid. quoque Viri S. R. Sigm. Jac. Baumgartens *Nachrichten von merkwürdigen Büchern* Tom. I. Hal. 1752. in 8. p. 544 sqq. 4) Guilielmi canonici diui Aurelii Augustini, ad Florentium Baronem Heltseynium *epistola*, qua fabulas Aesopi, ex oratione ligata, in solutam conuersas illi dedicat. Conf. de Guilielmo, siue Guiliermo Hermanno, Gaudensi, Gerard. Jo. Vossius *de Historie. latin.* L. III, p. 647. edit. Lugd. Bat. 1651. in 4. Jo. Alb. Fabricius *L. VII. Bibliothec. med. & infim. Latinit.* pag. 435. Henricus Cannegieter in *dissert. de aetate & stilo Fl. Aniani*, editioni *fabularum Aniani* Amstelod. 1731. in 8. adiecta, Cap. XVI. p. 290 seqq. vbi aetatem Guilielmi Hermanni, omnium optime ex Florentio Barone Heltsteinio, cui dedicauit suas fabulas Guilielmus dignoscendam esse adserit, & Florentium hunc, eum esse suspicatur, qui sequutus est partes Archiducis Philippipi, aduersus Carolum Egmondanum Gelriae ducem, Guilielmum, Erasmi roterodami in monasterio steinensi prope Goudam, fuisse commilitonem, & postea amicum, quem maxime dilexit, patet inprimis ex Guilielmi Hermanni Gaudensis, *Sylua odorum*, quam Erasmus Paris. *opera atque impensa* Guidon. Mercatoris 1497. in 4. edidit. Recensionem vide in Sigm. Jac. Baumgartens l. cit. p. 546 sqq. De Guil. Hermanno conf. Jo. Franc. Foppens *Biblioth. belgic.* p. 407. 5) Petri Egidii *antuerpiani Endecasyllabon ad Lesbos.* 6) Guilielmi Goudani *fabulae aesopicae* XLV. 7) Aesopi *fabulae* XXII. Hadriano Barlando interprete, de quo vid. Niceron *memoires* Tom. XLI. pag. 245 seqq. 8) *Apologus* ex Mantuano *traductus.* 9) *Fabulae* XIII. M. Petro Scoto viro ornatisimo, eidemque humanissimo scriptae a Barlando. 10) *Aniani fabulae* III. H. Barlando interprete. 11) *Fabulae* Aniani XXXIIX. Guilielmo Hermanno, diui Augustini ordinis canonico interprete, *mutatae.* Fallitur Henr. Cannegieter, qui l. cit. has fabulas primum *Lipsiae* 1530. editas esse existimauit. 12) *Apologi* IIX.

ex *Ciliadibus* adagiorum Erasmi descripti, ad com-
manem puerorum fructum. 13) de *Satyro & rustico*
Aniani fabula, Erasmo interprete. Qui illam sequun-
tur apologi, ex variis & optimis auctoribus, ab eo col-
lecti dicuntur, qui emendandis his fabulis praefectus
fuerit, ut a pueris quoque legerentur, quibus nunquam
est bene instructa atque copiosa bibliotheca. Sunt vero
14) Ex secundo nocturni utticarum Gellii apologus,
Esopi phrygis, memorata non inutilis. 15) *Fabella* ex
Lamio Politiani desumpta. 16) Apologus ex secundo
libro Petri Criniti de honesta disciplina desumptus. 17)
Fabella de corvo & lupis. Ex Jo. Anron. Campano
desumpta. 18) Altera de partu terrae, ex eodem. 19)
Apologus de membris & ventre ex Plinio (Lamio) de-
sumptus. 20) de Arione & Delphino fabula eleganti-
ssima ex Lib. XVI. Gellii. 21) Nicolai Gerbellii phor-
censis Apologus lepidissimus de aranea & podagra. Et
haec sunt, quae in collectione reperiuntur. Niceron
Tom. XII. des *Memoires pour serv. à l'histoire des*
hom. illustr. dans la republ. des lettr. p. 252. editio-
nem illius antiquiorem Argentensem, 1515. in 4. Jo.
Alb. Fabricius vero L. II. Cap. VIII. *Biblioth. graec.*
p. 404. recentiorem Lipsensem, 1532. adducit. Sine
dubio eadem collectio est, quae teste Cl. David. Cle-
ment Tom. I. de la *Bibliothèque curieuse historique &*
critique pag. 70. ex officio Roberti Stephani, Paris.
1529. in 8. prodit. Conf. Mich. Maittaire *Annal.*
typogr. Tom. II. p. 724.

XXI.

Clarissimi iuriconsulti dni. ANTONII DE BU-
TRIO consilia. in fol. form. maior. folior. 32.
si tabula praemissa folior. 3. excepta fuerit.

Complectitur editio, quae Michaeli Maittaire inco-
gnita fuit, consilia LXXXIII. quibus in fine haec
adscri-

adscripta sunt verba: *Finis consiliorum eximit utriusque doctoris domini ANTONII DE BVTRIO Impressorum uenerit per Dionysium de Berthochis Bononiensem M. CCCC. LXXXIII. (1493) die XXVIII. Nouembris.* Vix in omni historia iuris, si hunc exceperis ANTONIVM, reperietur exemplum Jureconsulti, & quod magis mirabile dictu est, causarum patroni, qui vnanimi scriptorum consensu, viri, aequitate animi, & morum sanctimonia conspiciui, tulerit elogium. Ita enim, ut alios omittamus scriptores, Guidus Panzirolus *de claris legum interpretibus* L. III. Cap. XXVII. p. 347. edit. Hofman. eum ornauit hoc elogio: *Nullus ex iurium professoribus, aut vitae sanctitate, aut morum gravitate ANTONIVM & BVTRIO superasse creditus est, qui cum ex temporali studio parum meditate semel contra Iuris praecepta respondisset, cognito errore, velut aliquid responsio additurus, consulenti renouauit, ac restituito honorario, hominem ad transigendum cohortatus, mirabandum dimisit; & Joan. Baptista de Gazalupis, illum in succincta historia interpretum & glossatorum iuris p. 507. edit. Hofm. virum excellentem & sanctae vitae, & doctorem nominat, omni veneratione dignum.* Floruit Seculo XIII. ad finem vergente, usque pontificatum primum Bononiae, deinde eo potissimum tempore Ferrariae docuit, quo Theodorus Gaza, ab Alberto II. Attestino; gymnasio fuerat praefectus. Cum vero multa Ferrariae obuenirent, quae illi displicerent, Bononiam rediit. Testatur id, epistola eius, quae fol. XXII. in calce Consilii XLVII. legitur, ubi ad patrem & compatrem inter alia haec scribit: - *novissima autem litterarum nostrarum pericula ortatae sunt, ut patriam petam, ac si me patria indigeat, plus ego illa, quam illa me indigeo, in illa clarus, hic degener, in illa montes clarissimos frondesque virentes, in hoc valles, nubes, paludes, nebulaeque turbulenta conspicio, Illic cantus dulcis animar, hic cornices garriunt cum grauissono ranarum strepitu contenta-*

vincentes illic religionis decus probatissimique viri spiri-
tuales: hic omnis luxus & voluptas. nec unum quidem
obseruantie monasterium reperitur. non vero hic me-
traxit arbitrium & voluntas. sed necessitas inest &
patrie status. nunc pater cessat hoc mater nostra sancta
ecclesia. que tam paratamque patriam reddidit. cru-
cem recepturus loco serpentis redire nempe desidero in
fine anni huius ad studii exordia presens adero domino
dante. Laus deo. Valete mi pater & compater. Ferrar-
ie die XXV. Aprilis. Cognomen BVTRII seu DE
BVTRIO, e consuetudine eorum temporum, a pa-
tria, castello, inter Bononiam & Ferrariam sito, ade-
ptus est. Bschola illius Jureconsulti celeberrimi, Pe-
trus de Imola, Matthaeus Marresilanus, Dominicus
a S. Geminiano, Nicolaus Tudeschius, qui postea sub
Abbatis panormitani, & Nicolai seculi nomine incla-
rui, alique plures prodierunt. Quo tempore diem
oblerit supremum, inter scriptores nondum constat.
Pertulgata est opinio eum an. 1408. mortuum esse.
Istum enim anpum illi fuisse emortualem produnt
Guidus Panzirolus l. cit. pag. 348. Jo. Richardus in
vitis Istor. reconditorum p. 420. edit. Hofman. Valen-
tin. Forsterus in *vitis Istor.* III. 31. Henric. Whar-
ton in *Append. ad Guil. Cane Histor. litterar. scriptor.*
ecclesiasticor. p. 72. Jo. Albert. Fabricius in *Biblioth.*
med. & infim. Lat. L. I. p. 325. Natalis Alexander
in *Histor. eccles. Seculi XV.* Cap. III. Artic. V. Tom.
IIX. Paris 1699. in fol. p. 177. Confirmare viden-
tur suam sententiam epitaphio, quod in peristyllo
monasterio Olivetanorum bononiensium S. Michaelis
a Nemore (S. Michele in Busco) extare scribunt:

Qui legum ante alios interpres vixit acutus
Scaetola pro iuris cognitione notus
Et canonum Princeps, nulli pietate secandus
Traiano, & compat pietate fuit.
Consilio aequavit magnam, & gravitate Catonem
ANTONIUS BVTRIVS quanta sepulchra calit.
M. CCCC. VIII. XIII. Octobr.

Eadem

Eadem in sententia fuisse videtur Catellianus Cotta in *Recensione Juris interpretum & Doctor.* pag. 527. ed. Hofm. ubi scribit: *hic (ANTON. DE BVTRIO) legatus missus est a Gregorio XII. ad Regem Franciae, propter schisma Benedicti: eoque anno mortuus, optatum finem illius schismatis non vidit.* Gregorii enim XII. legati anno 1408. Luteriam Parisiorum venisse, praeter alios testatur P. Daniel Tom. III. de *l'Histoire de France* p. 795 sqq. edit. *Amsterd.* 1720. in 4. Sed contradixit illis, Martus Mantua Benavidius in *Epitome viror. illustrium* p. 437. ubi ait: *floris anno domini (aliter se decepit Jo. Richardus in eiusd. vita) 1417. legit Bononiae ubi etiam sepultus est in Ecclesia S. Michaelis in nemore, in monachorum clauistro, egoque eius tumulum vidi, & epitaphium legi anno 1548. una cum Alexandrino Collega illuc profecti, solacii gratia, & ut non amplius visam urbem, tam vetustam nobilem & claram spectaremus.* Eandem fouent sententiam Jo. Trichemius de *Scriptor. ecclies.* Cap. DCCXXXIII p. 170. Antonius Posseuinus in *Apparat. sacr.* Tom. I. p. 102. Nos eo lubentius eorum subscribimus sententiae propterea quod in nostra editione fol. III. *Consilium* II. *An pater possit renuntiare usufructui quem habet in bonis filie ad finem ut ipsa donec alteri causa mortis si ex illa renuntiatione preiudicetur creditoribus patris quibus assignata fuerant bona illorum.* annum prae se fert M. CCCC. XII. (1412). Conf. de ANTONIO DE BVTRIO Josiae Simkeri *Bibliotheca* p. 48: *Opera eius omnia, plus vice simplici in lucem edita fuere.* Jo. Alb. Fabricius l. cit. editionem memorat *Venet.* 1532. & Anton. Posseuinus l. cit. ANTONIVM E BVTRIO saepe alibi fuisse excusum, anno denique 1578. elegantibus typis *Venetis apud Iuntas recusum esse*, scribit. Conf. *Catalog. Bibliothecae tellerianae* p. 149.

XXII.

Nouella JOANNIS AN. (ANDREAE) super
sexto decreta. in fol. form. maior. fo-
lior. 160.

Codex litteris gothicis impressus, in fine haec ad-
posita habet verba: *Opus auree Nouvelle peritissimuviri*
JOAN. AN. *saper sexto Decre. feliciter finit. Im-*
pressum Venetiis a Philippo Pincio Mantuano. Anno
domini. M. CCCC. XCIX. (1499) die primo Mar-
tii. JOANNES ANDREAE bononiensis, Jurecon-
sultus suae aetatis celeberrimus, patre Andrea presby-
tero, & matre concubina, nomine Nouella Magelli,
in agri florentini oppido, prognatus fuerat. In ma-
tris aurem suae honorem, non solum filiarum alteri,
quam cum vxore Milancia genuerat, nomen Nouel-
lae imposuit, sed etiam postea in matris & filiae me-
moriā, *commentario in sextum Decretalium*, a Bo-
nifacio IX. compilatum, *Nouellae* titulum praemisit.
Ea nos docet Guid. Panzirolus L. III. *de clar. leg. in-*
terpres. Cap. XVIII. p. 337. & P. Baile dans le *Di-*
ctionnaire historique & critique Tom. I. p. 227. vbi ex
libro gallico, qui inscribitur *la Cité des Dames de*
Christine de Pise, à Paris 1536. impresso, id ipsum
refert. Verba, quae in hoc libro, imperante Caro-
lo VI. rege Galliae, composito P. II. Cap. 96, legun-
tur, haec sunt: *Pareillement à parler de plus nouveaux*
temps, sans querre les anciennes Histoires, JOHAN
ANDRY. *solemnel Legiste à Boulogne la Grasse, n'a*
mie soixante ans, n'estoit pas d'opinion que nul fust
que femmes fussent lestrées. Quand à sa belle, & bon-
ne fille, que il tant ana, qui or nom Nouvelle, fit ap-
prendre lettres, & si avant es lois, que quand il estoit
occupé d'aucune esuine, parquoi il ne pouvoit uacquer
à lire les leçons à ses escholiers, il enuoyoit Nouvelle
sa fille en son lieu lire aux escholes en chayere; & afin
que la biauté d'elle n'empecheast la pensèe des éyans,
Tom. I. F elle

elle avoit une petite courtoise au devant d'elle: & par celle maniere suppléoit & allegéoit aucunes fois les occupations de son pere, lequel l'ama tant, que pour mettre le nom d'elle en memoire, fit une notable lecture d'un livre de lois que il nomma du nom de sa fille la Nouvelle. Conf. Mr. Baile l. cit. not. (c).

XXIII.

Mercuriale JOANNIS ANDREE in fol. form. maior. folior. 84.

Et hic liber charactere gothico exscriptus est. Causa, ob quam *Mercurialis* titulo insignitur, haec in fine adlata fuit: *Expletum est aureum commentum d. JO. AND. super regulis iuris, quod nuncupatur Mercurialis eo quia ipse auctor die mercurii insudabat & vigilabat ad ipsum commentum explicandum quod merito aureum nuncupari potest. quia litteris aureis mereretur imprimi. Quodque impressum fuit Venetiis per Bernardinum stagnin de Tridino de Monteferrato. M. CCCC. XCIX. (1499) die VIII. Augusti.* Sunt qui aliam huius rei citant causam, quia nimirum huic libro inseruerit *quaestiones, die Mercurii disputatas.* Vid. Guid. Panzirolus *de claris legum interpretibus* l. c. pag. 337. P. Baile *Dictionaire* Tom. I. p. 227. not. (F). *Commentarium* autem hoc opus ob oculos ponit, *in regulas sexti decretalium libri.* Auctores, qui vitam JOANNIS ANDREAE exposuere, adduximus in *Avalectis litterariis* p. 1124. Omnes fore vitae austeritatem commemorant & continentiam, qua illum prae ceteris hominibus tam conspicuum fuisse ferunt, ut etiam annos XX. pelle sectus versum, extra lecti delicias, noctibus cubitaret, & frequentibus ieiuniis, suppliciisque inuigilans, aetatis suae extaret consummatissimus. Vid. Carelliani Cortae *Tract. de Jurisperitis* pag. 523. edit. Hofman. Jo. Baptist.

Baptist. de Gazalupis *Historia interpret. & glossator. iuris* pag. 505. Sed plurimum eorum fidei derogat narratio, quam Bernardi de la Monnoye verbis retulit P. Baile l. cit. p. 226. not. (B). Filium, quem habuit, naturalem Baniconium, ex isto adulterio prodatum esse, P. Baile l. cit. non sine ratione suspicari videtur. Conf. Jacques Lenfant *Poggiana, ou la Vie, le Caractere, les sentencés, & les bons mots de Pogge Florentin, à Amsterd. 1720. in. 12. Tom. I. pag. 243. & Giovambatista Recanati Osservazioni critiche & apologetiche sopra il libro del Sigr. Jacopo Lenfant intitolato Poggiana. In Venez. 1721. in 8. p. 219.*

XXIII.

Incipit Concordantia siue Ambidexterium famosissimi iuris doctoris JOHANNIS CALDERINI biblie videlicet & iuris canonici, scienciarum omni dilectori necessaria. theologo videlicet & iuridico, colligere volentibus & omni in iure studenti, similiter & unicuique predicanti. que omnia fere tangit textualia ac nomina propria, que brixiensis. Martinus & plures alii & idem JOHANNES CALDERINI in suis repertoriis silent. Prestat igitur materiam dictandi simul & variam auctoritatem loquendi. a dextris & a sinistris. in fol. form. minor. folior. 90.

Hac ratione inchoatur liber, incitiae & barbariei testis, litteris gothicis impressus, qui, nulla facta anni mentione, in lucem exiit. Per ordinem alphabeti dispositus, multisque & lectu difficillimis scribendi compendiis refertus est. In fine haec leguntur verba: *Finit feliciter preciosissima tabula JOHANNIS CALDERINI Juris canonici doctoris famosissimi quae & ambi-*

F a

ambidexterium non incongrue baptisatur multo labore iugique vigilantia correctum. Nam inter mille vix unum reperitur correctum. nam aliud intercisum. aliud accurtatum. aliud transpositum aliud mendosum mille vicibus suis in remissionibus inuenitur. Sicut & illud quod nuper circa partes reni constat esse impressum. quod mille & mille caret remissionibus. licet proteletur in multis passibus allegationum. Quod etiam ut esset mendosum luculentius pretendit in fronte illud Fere I. A. a. a. dñe nescio loqui &c. quod potius locari debuit in dictione loqui. quod principaliter huiusmodi snam concernit. Cuius indubie corrector extitit gñi sono pssus (quae scribendi compendia correctorem, ni fallimur, graui somno oppressum indicant) si saltem correctorem habuit. Librum emendatum a Thoma Dornibergio, siue Dornibergio, Memmingo, spirensis ciuitatis consule, Spirae excusum esse, a Petro Drach an. 1481. praeter Josiam Simlerum in *Bibliotheca* p. 350. Anton. Posseuinum in *Apparat. sacr.* Tom. II. p. 127. Jo. Alb. Fabricius in *Biblioth. med. & infim. Lat. L. III.* p. 884. Michael. Maittaire in *Annal. typogr.* Tom. I. p. 417. memorant. JOANNES CALDERINVS, siue vt ab alijs vocatur, CALDERINI, seu DE CALDERINIS, bononiensis, Jureconsultus celeberrimus seculo XIII. inclauit. Ob vitae integritatem, morumque castitatem & elegantiam, adeo gratus fuisse dicitur Joanni Andreae Jeto, vt ab illo, non solum filius adoptatus, sed collocata in matrimonium filia Nouella, gener adscitus fuerit. Cum veterum ritu pugnare hoc matrimonium contendit P. Baile dans le *Dictionnaire historique & critique* Tom. I. pag. 227. not. (E) & Imperatoris Claudii sententiam suam confirmat exemplo, qui, vt Leuinus Torrentius ex Xiphilino & Zonara, ad Suetonii *Claud. Cap. XXXV.* refert, Octauiam, antequam Neroni traderet, ne sororem is suam ducere videretur, cum Claudii filius esset adoptiuus, in aliam familiam adoptandam dedit. In eam igitur inductus fuit sententiam P. Baile,

vt CALDERINVM non per adoptionem, sed per Nouellae tantummodo matrimonium, Andream filium seu generum factum esse sibi persuaderet, *peut-être ne faut-il entendre autre chose par l'adoption de CALDERIN, si ce n'est que Jean André le fit son gendre.* Nouellam vxorem, inter doctas feminas locum obtinere, gallicae auctoris, Christinae de Pisis testimonio, iam supra comprobauimus. Idem testatur Guid. Panzirolus de *claris Legum interpretib.* L. III. Cap. XXI. pag. 340. vbi de JO. CALDERINO refert, quod coniugem velut eruditis parentibus ortam, prudentem nactus, saepe ob sapientiam, consulere consueverit. *Inter alia, inquit, semel interrogauit illum, an conuiuator hora prandii, ad conuiuas mittere teneatur, vt veniant, illa non minus facete quam scite respondit, ad feminas & peregrinos, qui non facile se ingerunt, mittendum esse, ad alios vero non nisi essent graues personae.* Qua ratione a Matagoni de Matagonibus, siue Francisco Hottomanno in *Montoriati aduersus Italogalliam* Antonii Matharelli, hoc Nouellae responsum, in ludibrium conuersum fuerit, vid. ap. P. Ballel. cit. qui inter alia ait: *s'il faut juger des autres matieres, sur lesquelles CALDERIN recouroit à cet oracle domestique, s'il en faut, dis-je, juger par celle, nous n'y verrons rien qui reponde à l'idée que Christine de Pise nous a donné de Nouella: il n'y a gueres de femme, qui ne puisse passer, pour aussi habile que celle-là.* Conf. de JOANNE CALDERINO, Jo. Fichardi *Vitae Actorum recentior.* p. 411. Marci Mantuae Benavidii *Epitome viror. illustr.* pag. 459. Jg. Baptist. de Gazalupis *historia interpretum & glossatorum iuris* p. 506. Jos. Simleri *Bibliothec.* l. cit. Anton. Posseuini *Apparat. sac.* l. cit. Jo. Trithemii de *Scriptor. eccles.* Cap. DLXXXIII. p. 140. Henric. Wharton. *Adpendix ad Guil. Caue Histor. litter. Scriptor. eccles.* p. 55. Jo. Alb. Fabricii *Bibliotheca med. & infim. Lat.* l. cit. P. Baile l. cit. & Tom. I. p. 719. die *Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dresden*

Tom. I. p. 544. Conf. Tom. III. p. 164. Nic silentio praeterire non possumus parachronismum, qui reperitur in *lexico eruditum* Tom. I. col. 1569. ubi JO. CALDERINO Jfco. bononiensi tribuuntur *Discorsi di Regoli dello stato di Giov. Botero*. JOAN. enim CALDERINVS, vti iam diximus, medio Seculo XIII. floruit, Joannes vero Boterus anno demum 1608. mortuus est, & librum suum *della ragione di stato*, prima vice in lucem emisit Venes. 1589. in 4. Ille Calderini, qui contra Joannis Boteri librum, calammum strinxit, & *Discorsi sopra la ragion di stato di Giov. Botero in Milano* 1597. & 1609. in 8. euulgavit non JOANNES sed Apollinaris (*Apolinare*) Calderini dictus, & ex vrbe Rauenna oriundus fuit. Vid. Niceron *Memoires* Tom. XXIII. p. 309. Elogium illius Celsus de Rosinis, Caesenas, in *Lyceae lateranensi*, scripsit.

XXV.

SASTERII, *Episcopi Amascae*, Homiliae Graece & Latine nunc primum editae Philippo Rubenio interprete. Eiusdem Rubenii carmina, orationes & epistolae selectiores: itemque Amicorum in vite functum pietas. *Antuerpiae ex officina Plantiniana apud Viduam & Filios Joannis Moreti* 1615. in 4. pp. 284. si praemissa exceperis.

Eriam in Belgio prodit haec editio, raro tamen, in ea regione, illam inueniri, nota nos docet marginalis, a Joan. Georg. Graeuio, *Bibliothecae heinsianae* p. 22. adscripta. Non ipse Philippus Rubenius editionem curauit, sed illo iam mortuo, istius in se suscepit curam Joannes Brantius senex antuerpiensi ab Actis. Cum Philip. Rubenius Romae versaretur, & Aescanio Cardinali Columnae ab epistolis & bibliotheca

theca effet, codicem in ista bibliotheca invenit, qui quinque *ASTERII bomilias*, nimirum 1) *ἐκ τῶν πλόν-
σιοι καὶ εἰς τὸν Λάζαρον.* 2) *εἰς τὸν Οἰκισμὸν τῆς Ἀδαμίας.*
3) *κατὰ πλεονεξίας λόγον.* 4) *λόγοι κατηγοριῶν τῆς ἐκείνης*
τῶν Καλαίνων. 5) *Εἰ ἔξῃσι ἀνθρώπων ἀπαλῦσαι τὴν γυναῖκα*
αὐτοῦ κατὰ πάσαν αἰτίαν, nondum editas, complecteba-
tur, secum in Belgium Roma adtulit, & latina donavit
ciuitate. Jo. Brantius editionem consecrauit Consu-
libus, Senatui, populoque antuerpiensi, quoniam ipse
Phil. Rubenius, has lucubrationes suas, illis, si vita
suppeditasset, consecrare destinauerat. In praefatio-
ne ad Lectorem, nonnulla de duobus *ASTERIIS*, al-
tero arrianae sectae addicto, altero Amaseae Episco-
po, eiusque *bomiliis* differit. Illam sequitur Lauren-
tii Beyerlinck Canonici antuerpiensis, & librorum
Censoris, ad Phil. Rubenium *Hendecasyllabon.* *ASTE-*
RII bomilias p. 77. excipiunt Philip. Rubenii S. P.
Q. A. a secretis, *carmina selectiora, e tenebris & sche-*
dis eius eruta. Praefationem praemisit Jo. Brantius.
Post illa p. 129. lectorum oculis se offert *Amicorum*
in Philip. Rubenium, vita sanctam, pietas, soluta &
ligata oratione expressa. Complectitur 1) *Vitam*
Phil. Rubenii J. C. S. P. Q. Antwerp. a Secretis, *Scri-*
ptore Jo. Brantio eidem S. P. Q. ab Actis. Praemit-
titur Rubenii caput, monumento sepulchrâli imposi-
tum, mira arte, miroque nitore, a Corneliq. Gallaeo,
aere expressum. b) Joannis Wouezii antuerpiensis,
de consolatione, ad Petr. Paulum Rubenium Libr. c)
Laurentii Beyerlinck, Justi Rycquii, gandenſis, Ludo-
douici Nonii, Francisci Sweertii, F. antuerpiens. Bern-
ardi Bauhusii, e Soc. Jesu D. B. Ezandi Santheni,
Balchaf. Moreti, *carmina,* quibus manibus Phil. Ru-
benii parentarunt, partim ad Jo. Brantium, partim ad
fratrem Petr. Paul. Rubenium perſcripta. Pagina
177. inueniuntur Phil. Rubenii *Orationes, & Episto-*
lar selectiores, cum praefatiuncula Jo. Brantii. *Ora-*
tionum argumenta haec sunt: 1) *Laudatio funebriſ*
Philippi II. Hispaniae regis. 2) *Eaus. M. T. Ciceronis.*

3) *Excursio* Annibalis. 4) *ad* Albertum archiducem Austriae Belgique Principem, ex Hispania reducem gratulatio. 5) *de* laudibus iurisprudentiae. 6) *de* praefentia linguae graecae. 7) *pacem* cum Batavis esse faciendam. 8) App. Claudius accusat Q. Fulvium Flaccum, quod Campanos contra iussu senatus fecari percutimandauerit. *Epistolae* xxxv. *ad* Jo. Wonerium, Jo. Hemelarium, Jacob. Timonium, Petrum Paulum fratrem, Erycium Puteanum, Justum Lipsium, Hubert. Audeiantium, Seraphin. Oliuarum, Georg. Vvenum, Petr. Peckium, Ludouic. Becateillum, Franc. Bartholinum, Petr. Pantinum, Steph. Clauerium, Maximil. Vrintum, Arnold. Boucopium, & Marc. Velferum, Louanii, Patau, Romae, ruri, & Antuerpiae ab anno 1599. ad annum usque 1611. scriptae sunt. *Epistolis* adiecit Brantius p. 275 seqq. Just. Rycquii, gaudensis pietatem in funere Ampliff. & cl. V. Marci Velferi, R. P. Augustanae Vindel. Praef. Perp. *ad* Cl. V. Joannem Brantium Senatui antuerpicensi ab Actis. Est vero Elegia paullo longior, qua Velfero Rycquius parentauit. Haec sunt, quae in libro satis splendido, & raro inveniuntur, & haec sine dubio occasionem dederunt errori, qui in recentissimam *lexici eruditorum* irrepsit. editionem, ubi Tom. III. col. 2279. Philip. Rubenius, episcopi ASTERII *homilias, epistolas, carmina, & orationes*, e graeco in latinum sermonem conuertisse dicitur. Nusquam enim relatum legimus, quod ASTERIVS praeter *homilias*, epistolas etiam, carmina, & orationes conscripserit. Omnia, quae hodie de S. ASTERIO nouimus, iis potissimum innituntur, quae ipse rerulit in *Homiliis*, & quae apud Photium Godi CCLXXI. col. 1490 seqq. edit. Rotbomag. 1693. in fol. leguntur, ubi ex *homiliis* ASTERII reperiuntur excerpta. Ita vero constat, quod in inuenture a quodam Scythia seruo, quem antiochenus quidam ciuis emerat, artibus & disciplinis innueritus fuerit liberalibus, Amaseae in Ponto, episcopus orthodoxus, Eulalio successerit,

fecit, & post imperium Juliani apostatae, circa annum Christi CCCC. praecipue floruerit. Conf. Anton. Posseuini *Apparat. sac.* Tom. I. p. 135. Guil. Caue *Hist. litterar. scriptor. eccles.* p. 282. Casimiri Oudinii *Commentar. de Scriptor. & scriptis eccles.* Tom. I. col. 892. Jacobi le Long *Bibliotheca sacra* Tom. II. p. 618. Louis Ellies Dupin *Bibliothèque des auteurs ecclésiastiques* Tom. III. p. 77. Jo. Alb. Fabricii *Bibliotheca graeca* L. V. Cap. XXIX. p. 607 sqq. Quinque *Homilias*, a Rubenio, in latinum sermonem conuersas, & ad codices, quos a Sirmondo acceperat, castigatas, notisque illustratas inseruit Fronto Ducaeus *Bibliothecae Veterum patrum, seu Scriptorum ecclesiasticorum*, Paris. 1624. in fol. Tom. II. p. 561 sqq. Ex eadem editione, exstant in *magna Bibliotheca Veterum Patrum, & antiquor. Scriptorum ecclesiasticorum*. Margarini de la Bigne, Paris. 1654. Tom. XIII. Hisce quinque *Homiliis*, postea sex alias, quarum titulos refert Jo. Alb. Fabricius l. cit. p. 608 seqq. graece & latine primum subiunxit, & cum quinque prioribus, addita versione rubeniana, quam vero ita interpolauit, ut noua plane videretur, edidit Francisc. Combesius Tom. I. *Auctarii noui graeco-latinae patrum bibliothecae*, Paris. 1648. in fol. Dicuntur quidem in *lexico eruditorum* Tom. I. col. 600. ASTERII *Homiliae* editae, cura Theophili Raynaudi *Lugdun.* 1652. in fol. Nunquam vero Raynaudus ASTERII *homilias* graecas edidit, sed earumdem tantummodo versionem, a Combesio adornatam, suppresso illius nomine, cum Leonis magni, Maximi taurinensis, Petri chrysologi, Fulgentii Valeriani cemelienis, & Amedei lausoniensis scriptis latinis, in lucem emisit, in *Heptade Praefulum christiana sapientia & facundia clarissimorum*, *Lugdun.* 1652. & *Paris.* 1661. in fol. Causam, ob quam Raynaudus, Combesii nomen suppresserit, vid. apud Fabricium l. cit. p. 610. De reliquis ASTERII *Homiliis*, earum editionibus, &

fragmentis, consulendus est Fabricius. l. cit. vbi tituli longa serie recensentur.

Philippus Rubenius, patre Joanne Rubenio & matre Maria Pypelinckx Coloniae 1574. V. Kal. Mai. natus fuit. Illum adolescentem, ab epistolis, sibi esse voluit, Joannes Richardotus, Praefes sanctioris consilii antuerpiensis, qui etiam filios suos, litteris & bonis moribus imbuendos, illi commisit. Cum illis postea Louanium, in contubernium commigravit Justus Lipsii, quem sibi reddidit coniunctissimum. Post quatuor annos, quos Louanii transegerat, cum Guiljelmo, Richardoti filio, in Italiam profectus, ibique Jureconsulti titulum, publica inauguratione adeptus est. Ex Italia anno 1604. reducem factum, Lipsius quidem in docendi munere louanienti, sibi adiungere statuerat, sed desiderio redeundi Romam captus, munus illud Rubenius recusauit, & Romam se contulit, vbi Ascanius Cardinalis Columna, Seraphini potissimum Cardinalis Oliuarii, Justus Lipsii, & Ludouici Beccatelli commendationibus permotus, illum vt Jo. Brantius in vita p. 137. scribit, *in cohortem familiamque suam adscripsit, Bibliothecam eius fidei curaque liberatiter permisit, ab epistolis denique & studiis habuit, insolito honorario.* Eodem tempore accidit, vt Justus Lipsius Senecae opera, commentario illustrata, in lucem daret, & Pauli V. pontificis nomine inscriberet. Igitur in mandatis dedit Rubenio, vt is librum Lipsii nomine Pontifici offerret, quod mandatum ille etiam exsequutus est, & insignem a Pontifice retulit gratiam. Cum Robertus Titius, Pisas, a Magno Hetruriae Duce arcessitus concessisset, Seraphinus Oliuarius, honestis conditionibus Rubenium adducere studebat, vt in Titii locum succedat, Bononiae bonas litteras, de superiori loco, profiteri vellet. Sed ad id etiam munus Rubenius se adduci minime passus est. Tandem a senatu, populoque antuerpiensi Roma euocatus, vt esset illis a secretis, in eam urbem concessit, & ibidem ciuitate donatus, anno

1609. cunctis suffragiis S. P. Q. antuerpiensi a secre-
tis, esse coepit. Diem obiit supremum anno 1611.
aetatis anno XXXIII. Praeter ASTERII homilias,
e graeco translatis, libros in lucem emisit *Electorum II.*
in quibus antiqui ritus, emendationes & censuras,
Antwerp. 1608. in quibus nonnulla ad justum Li-
psium poemata subiunguntur. Haec omnia nos do-
cuit Jo. Brantius Jctus, & S. P. Q. antuerpiensi ab
actis, Philip. Rubenii adfinis, collega, & studiorum
compár, qui anno 1639. e vita discessit. Conf. de
Phil. Rubenio, Jo. Franc. Foppens *Bibliotheca belgica*
P. II. p. 1043. de Jo. Brantio P. I. p. 590.

XXVI.

JOANNIS CHRYSOSTOMI Homiliae, in euan-
gelium S. Joannis, ex interpretatione Franci-
sci Aretini, in fol. folior. 278.

Editio rarissima; litteris romanis paullo rudioribus,
chartae purissimae impressa; omnia antiquitatis indi-
cia ante oculos ponit. Per omnem codicem, qui pro
illorum temporum more, titulo destituitur, nulla li-
tera comparet initialis typis expressa, sed omnes mi-
nio adpictae sunt; nullus reperitur custos; nullae vt
typographi vocant, reclamantes. Codex praeterea
innumerabilibus scribendi refertus est compendiis,
quae lectionem paullo difficiliorem reddunt. In fine
haec leguntur verba: *Omelie LXXXVII. Beati JO-*
HANNIS CHRYSOSTOMI super euangelio Johannis
Rome in S. Eusebii monasterio scriptae & diligenter
correctae: Anno dni. M. CCCC. LXX. (1470.) die
Lune XXIX. Mensis Octobris: Pont. S. in Xpo ris
ac dni nostri dni Pauli divina providentia Pape secun-
di: Anno eius septimo: Expliciunt: Deo laus. Con-
jicit ex his verbis Michael Maittaire in Annal. Ty-
pograph.

pograph. Tom. I. p. 287. typographum forsan fuisse Georgium Lauer, herbipolitanum, qui tunc temporis Romae exercuit artem typographicam. Illius, nec non monasterii S. Eusebii mentio facta fuit, in fine tractatus de institutione simplicium Confessorum, editi a patre fratre Antonio ordinis frat. praedicatorum Romae 1472. in 4. his rhythmis:

*Studio correcta diligenti sepeque lecta
Per Celestinum nomine sed re puluerinum,
Sancto in Eusebio degentem Cenobio,
Qui me scribebat, Ge. Lauer nomen habebat.
Rome versatur tunc: sed Herbipoli natus.
Anno milleno quater C. Sep. que deno
Bis vno iuncto sed mense sub februo.
Sub quarto Sixto pontifice Zeraphino.*

Vid. *Annal. typogr. Tom. I. p. 312.* Quod Francisci Aretusi haec sit versio, verba testantur, quibus prologus in *Homilias* inchoatur: Paulo apostolo teste: prime quam scribit ad *corinthios epistole XII. capitulo.* *Diuisiones gratiarum sunt. vnus autem spiritus. Cuius veritas dicti licet in cunctis videatur hominibus. maxime tamen in ipsis duobus: interpretandi gratiam adeptis.* In Francisco, videlicet arietino (aretino) & alio quodam veteri. *Onelias beatissimi JOHANNIS CHRYSOSTOMI. super Johannem filium tonitru: de greco in latinum transferentibus.* Francisco enim huic nostro: cuius translationem hoc praesens continet volumen, meliorem partem dedit, ut clare patet omnibus vtriusque dicta conferentibus. Quod enim primus confuse & generalibus transtulit vocabulis, hoc iste noster: tanquam ante oculos posuit: specialius: immo singularius declarando: & stilo ornatiori lectorum corda demulcendo. Quapropter amborum nobis oblatis prenominatorum operibus, placuit & haud dubium, placebit & aliis, tanti viri per mundum dispergere laborem: ut & ipse nodum meritum, sed etiam apud Deum & sanctos eius habeat honorem. &c. Jo. Albert. Fabricius

bricius in *Biblioth. græc.* L. V. Cap. XV. pag. 647. editionem versionis, quæ ante oculos versatur, primam vocat, & eius auctorem Franciscum aretinum fuisse negat, quod eo magis miramur, cum omnes fere scriptores, unanimi quasi consensu, illum versionis nomen auctorem. Retulit illam Fabricius ad Burgundionem, iudicem & ciuem pisarum, qui anno Chr. 1194. Pisis obiisse dicitur, illamque a Francisco aretino tantummodo fuisse recognitam contendit. Sed duplices & diuersas *botulicorum* CHRYSOSTOMI exstare versiones, quarum forte prima a Burgundione confecta fuit, verba quæ ex *prologo* excerptimus, satis superque restantur. Sed alia inter viros doctos agitur controuerfia, num Franciscus Accoltus, aretinus, qui inter Jureconsultos sibi vindicat locum, a Francisco aretino, cuius nonnullæ scriptorum graecorum exstant versiones, diuersus sit? Si stili spectauerimus diuersitatem, homines fuisse diuersos, facile quispiam dixerit, cum opéra iuridica incondito & barbaro dicendi genere, versiones vero latinæ multo puriore & concinniore stilo compositaæ fuerint. Multa in utramque partem disputauit P. Baile dans le *Dictionnaire* Tom. I. p. 297 sqq. e quibus, illum, cum Bernardo de la Monnoye, in ea fuisse sententia, adparet, quod Franciscus Accoltus, aretinus, & Franciscus aretinus, vnus idemque fuerit homo, qui de industria, in operibus iuridicis stili, adfectauerit barbariem, vt se genio adcommoðaret seculi, vt quo barbarior eo melior Jureconsultus videretur. *Faj insinué*, inter alia ait, *la raison, que ce Jurisconsulte avoit eue d'en user de la sorte, qui est, que ses confreres, n'ecriuoient, ni s'exprimoient pas autrement. Son langage, s'il avoit été plus correct, n'auroit pas été entendu des gens du métier.* François Aretin ou Accolti, comme il vous plaira, eust pu mieux parler; mais il aimoit l'argent, & s'il se fust avisé d'employer un stile de Papinien, il se seroit morfondu dans son étude, on l'auroit généralement abandonné. La même barbarie regnoit alors parui

parmi les Théologiens & les Médecins. Ceux d'entre eux qui voulurent les premiers introduire la politesse, n'étoient disoit-on, ni Théologiens, ni Médecins: ils n'étoient que Grammairiens. - C'a donc été une espèce de nécessité à François Aretin Jurisconsulte de s'accommoder à l'usage de son tems; & je pense - qu'il ne diffère de l'humaniste que par l'élocution. Quae Erasmi roterodami de eius versionibus fuerit sententia, vid. *Epistol.* L. XXVI. Ep. LVIII. ad Cuthbertum Tonstallum col. 1478. L. XXIX. Ep. III. ad Christophor. a Stadio col. 1591. edit. *Londin.* 1642. in fol. Vid. de Francisco Accolto, aretino, Guid. Panzirolus de *claris legum interpret.* L. II. Cap. CIII. p. 200 sqq. ubi inter *Ictos, subtilitatum princeps, & Professorum maximus*, cognominatus fuisse dicitur. Marc. Mantua Benavidius in *Epitome viror. illustr.* p. 464 sqq. Jos. Simlerus in *Bibliotheca* p. 199. e qua argumentum depromi potest, ad corroborandam P. Baile sententiam, cum nimirum Francisco de Accoltis, aretino, & Francisco aretino, eadem utriusque tribuuntur scripta. Anton. Possevinus in *Apparat. sacr.* Tom. I. p. 490. Jo. Alb. Fabricius in *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. I. p. 9.

XXVII.

Omelie beati GREGORII pape super euangeliiis & Omelie ORIGENIS presbiteri que seruantur in ecclesiis. in fol. form. minor. folior. 108. & 26.

In fine editionis oppido raræ, hæc leguntur verba: *Explicit Omelie beati GREGORII pape & ORIGENIS presbiteri. Sub. Anno domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto (1475) in die sabato post conceptionis gloriose virginis Marie. Duo gratias. Eadem sine dubio editio est, cuius Michael Maittaire*

taite Tom. I. *Annal. typograph.* p. 351. & p. 355. fecit mentionem. *Librum enim sermonum sancti Leonis primi papae doctoris floridissimi & eloquentissimi, a bibliopecto tantummodo isti exemplari, quod vidit Michael Maittaire, adiectum fuisse existimamus, cum neque in nostro exemplari reperiatur, neque in libri subscriptione, istius rei adpareat vestigium.* GREGORII homilias antecedit epistola sancti GREGORII urbis Rome episcopi, ad Secundinum Episcopum sauromitum de omeliis suis super euangelis, cum indice qui titulos homiliarum ob oculos ponit. In fine illius tales leguntur rhythm:

*Collige membranas pre cunctis gregorianas
Non prebent vere cunctis solacia vite.*

Illos excipiunt initia Omeliarum ORIGENIS. Homiliae GREGORII XL. in euangelia, existant in recentissima operum eius editione, quae opera & studio Monachorum benedictinorum e Congregat. S. Mauri, & imprimis Dionysii Sammerthani Paris. 1705. III. Tom. in fol. in lucem prodierunt, Tomo statim primo p. 1434 seqq. Conspectum editionis splendidissimae & optimae vid. in Casimir. Oudinii *Commentar. de Scriptor. & scriptis eccl'es.* Tom. I. col. 1549 seqq. in *Actis Erudit.* lipsiens. an. 1706. pag. 385 seqq. dans les *Memoires de Trevoux* an. 1707. p. 377 seqq. dans les *Nouvelles de la republique des lettres.* an. 1705. Tom. II. pag. 582 seqq. In hetruscum conuersae sermonem homiliae S. GREGORII M. prodierunt 1) in Milano per Lionardo Pachel & Vdalmir. Scinzenzeler 1479. in fol. vid. Michael. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 399. Nicol. Franc. Haym *Notizia de' libri rari nella lingua italiana, in Londra, 1726.* in 8. p. 30. 2) in Firenze, 1502. in fol. vid. Scipion. Maffei *Traduttori italiani o sia Notizia de' Volgartzamenti d'Antichi Scrittori Latini, e Greci, che sono in Luce, in Venezia, 1720.* in 8. pag. 67. Nicol. Fr. Haym l. cit. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinit.*

Latinit. L. VII. pag. 249. 3) in Venezia 1543. per Franc. Bindoni in 8. vid. Scip. Maffei, Nicol. Franc. Haym, Jo. Albert. Fabricius ll. citt. Scriptores, qui de rebus ad GREGORIVM I. MAGNVM spectantes exposuerunt, longa serie recensuit Jo. Alb. Fabricius l. c. p. 241 seqq. Conf. François Bruys Histoire des Papes, Tom. I. à la Haye 1732. in 4. pag. 350 seqq. Franc. Pagi Breuiarium historico-chronologico-criticum, illustriora Pontificum Romanorum gesta completens Tom. I. Antwerp 1717. in 4. pag. 340 seqq. ORIGENIS Homiliis adiicitur Omelia Herici (sine dubio Erici, monachi ordinis benedictini antistitodorenensis, de quo vid. Jo. Alb. Fabricius L. V. Biblioth. med. & infim. Lat. p. 325 sqq.) secundum Matthaeum: In illo tempore dixit Ihesus turbis Iudeorum & principibus sacerdotum Ecce ego mitto ad vos prophetas &c. 2) Omelia Haymonis, (Episcopi halberstadiensis, de quo vid. Fabric. L. IIX. p. 543 sqq.) secundum Mattheum: In illo tempore defuncto Herode ecce Angelus domini apparuit in somnis Ioseph dicens &c. Omnia, quae ad ORIGENEM Adamantium, & opera illius edita atque inedita, imo ad deperdita spectant, singulari studio atque industria conegessit Jo. Alb. Fabricius L. V. Biblioth. graec. Cap. I. p. 213 sqq. quibuscum conf. merentur Jean le Clerc Bibliothéque universelle, vbi Tom. VI. p. 31 sqq. legitur la vie d'ORIGENE, quae in germanicum, cum aliis, Jo. Clerici patrum ecclesiasticorum, & haereticorum vitis, sermonem conuersa, in libro legitur, qui inscribitur: Johannis Clerici Unpartheyische Lebens-Beschreibung einiger Kirchen-Väter und Ketzer, aus dessen Bibliothéque universelle ins Teutsche übersetzt, und nebst einer Vorrede des Hn. Geb. Rabts Thomasii &c. ans. Licht gestellet, Halle 1721. in 8. pag. 106 seqq. Jo. Casimiri Oudini Commentar. de Scriptor. & script. eccles. Tom. I. col. 231 seqq. P. Baile Dictionnaire Tom. III. pag. 2122, Memoires de Trevoux 1736. p. 1077 sqq. vbi legitur: Examen d'un Raisonnement que Mr. Baile attribue à

ORIGEN-

ORIGENES, dans son *Dictionnaire*, par Mr. Merlin. Jo. Andr. Schmidii *Dissertat. de lapsu ORIGENIS*, Helmst. 1704. in 4. Eliae Ehingeri *ORIGENES labilis, seu de naevis ORIGENIS dissertat.* quam Jacob. Bruckerus adiecit *Commentationi de vita & scriptis celeberrimi quondam viri Eliae Ehingeri, Augustae Vindelicor.* 1724. in 8. pag. 151 seqq. Joach. Samuel. Weickmanni *de scholâ ORIGENIS sacra, e Gregorio Thaumaturgo informata, Commentar. Viteb.* 1744. in 4.

XXIIX.

APITII CELII de re Coquinaria libri decem. Coquinariae capita Graeca ab Apitio posita haec sunt. Epimeles: Artoptus: Cepurica: Bandeder: Osprion: Trophetos: Polyteles: Tetrapus: Thatasta: Halieus. Hanc Plato adulatricem medicinae, adpellat. in 4. folior. 32.

Tantae raritatis editio est, cuius hic adscriptissimus titulum, vt Martinus Listerus, cum *APICIUM, de Opsoniis & Condimentis*, Londini 1705. in 8. in lucem ederet, nullum illius exemplar, per omnem Angliam, etiamsi diligenter id quaesierat, inuenire potuerit. Vid. Marrini Listeri *praefat.* p. 3. in edit. Theodor. Jansson. Almeloveen. *Amstelod.* 1709. in 8. Cl. David Clement *Bibliothèque curieuse, historique & critique* Tom. I. p. 406. qui iam obseruauit, Martinum Listerum errasse, cum hanc *venetam* editionem, quoniam crediderit primam. Tre. enim ante illam lucem viderant, scilicet 1) *Mediolani per Blasium Lancilorum* 1490. in 4. 2) *Cum Censorino de die natali, tabula Ceberis*, Ludou. Odaxio interprete, Plutarcho *de inuidia & odio*, interprete Nicol. Perotto, & *de vita solitaria* interprete Franc. Phileto, Suetonio *de claris* Tom. I. G. rbe-

*rhetoribus, Venetiis, per Bernardin. Venetum, non addito anni indicio in 4. Vid. Jo. Alb. Fabricii Biblioth. Lat. Tom. II. L. II. Cap. XXV. pag. 793. Michael. Maittaire Annal. typograph. Tom. I. p. 746. 3) Mediolani per Guilermum. Signerre. die 20. Januar. 1498. in 4. Vid. Bibliothecque choisie de Jean le Clerc Tom. XLIX. p. 322. In eo deceptus fuit Martinus Listerus, & cum eo Jo. Clericus, alique, qui editionem, quae ante oculos versatur, anno 1504. euulgatam esse scribunt. Illam enim anno 1503. prodiisse, haec verba in fine codicis conspicua, testantur: *Impressum uenetis per Johannem de Cereto de Tridino alias Tacuinum. M. CCCC. III. (1503) die tertio mensis Augusti.* Vid. Jo. Alb. Fabricii Bibliothec. lat. Tom. I. L. II. Cap. XXV. p. 502. Michael. Maittaire, *Annal. typograph.* Tom. II. p. 162. Praemittitur illi *epistola Blasii Lancilotti subitaria, ad Bartholomaeum Merulam, Magnifici Georgii Cornelii gnatorum praeceptorum.* In fine codicis, caractere romano exscripta, duo, quae hic adscribimus, leguntur epigrammata:*

Antonius mota ad vulgus

*Plaudite fartores: cactari: plaudite ventres
Plaudite mystili testa peruncta coqui
Pila sit albanis quaecunq. ornata lagenti
Pingu suum copolimem obesus amet
Occupat insubres altissimus ille nepotum
Gurges & vndautes auget & urget aquas
Milia sex ventri qui fixit APICIUS alto
Inde timens: sumpsit dira venena: famem.*

Johannes Salandi Lectori.

*Accipe quisquis amas irritamenta palati:
Praecepta: & leges: oxigarumq. nouum
Condiderat caput: & stygias penetrauerat undas
CELIVS: in lucem nec rediturus erat:
Nunc teritur dextra versatus APICIUS omni.
Vrbem habet. & tectum qui peregrinus erat.*
Acceptum

*Acceptum mortae nostro debebis: & ipsi
Immortalis erit gratia: laus & honor
Per quem non licuit celebri caruisse nepote:
Per quem dehinc fugiet lingua latina situm.*

Contulimus editionem cum illa, quam dedit ad Martini Listeri exemplar, Theodor. Jansson Almelo-veenius, insignemque, inter utramque, lectionis, intercedere deprehendimus differentiam. Speciminis loco Caput III. adponimus:

Absynthium romanum

Absynthium romanum sic facies. Conditi pamerini praeceptis utiq. pro absynthio cessante: in cuius vicem absynthi pontbici purgati terebintiq. unciam thebaicam dabis. mastice folii III. scrupulos senos. croci strupulos III. vini eiusmodi sextarios XVIII. carbonem amaritudo non exigit.

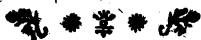
XXVIII.

T LVCRETII CAR. Libri sex nuper emendati. in 4. folior. 107.

Hac ratione inscribitur, inter omnes LVCRETII editiones, nisi fallimur, *tertia*, inter *aldinas* vero *prima* eaque rarissima editio. litteris romanis impressa. Dicaunt illam Aldus Manutius romanus, Alberto Pio, Carporum principi. In epistola dedicatoria, inter alia haec leguntur: - - LVCRETIVS qui ante impressus habetur in manibus, adeo est mendosus, ac mutilatus, ut paucis in locis queat intelligi. Nosser vero sic emendatus & integer prodit in vulgum, ut perpanca castigatione indigeant. Qua in re, habenda est maxima gratia Hieronymo Auancio Veronensi, viro latinae linguae, ac disciplinarum liberalium non mediocriter perito, quia multos annos LVCRETIO corri-

gendo, in pristinamque restituendo integritatem accuratissime elaboravit, tandemque eo ipso Tito adiutore correxerit, quia in eo non hemistichia solum, atque integri versus, sed multa etiam carmina more homerico inueniantur. Cum igitur Auancius noster, LVCRETIVM memoria teneat, ut digitos, unguesque suos, per facile hemistichium hemistichio & carmen carmine emendavit, idemque factum est eorum auxilio versuum, qui sparsim apud auctores latinae linguae habentur, &c. Aldi epistolam excipit Hieronymi Auancii ad Valerium Superchium pisaurensē, medicinae doctorem, & mathematices professorem, epistola, scripta Kalend. Martiis 1499. ubi haec legimus: diu fateor laboravi, quum viro insigni obsequens emendare adniterer Catullo, priapeias (priapeia) Ausonium, Plinii epistolas, as Papynii (Papinii) silvas, quas omnes castigaciones nunc impressus adolescens publicaui, caeterum offendi adeo mutilata manca & lacera lucretiana carmina, ut ante iucundos labores meos, vix vlla pars sincera maneret. occurrebant tot inuersi versus, tot portentosae dictiones, ut iam (nisi Valerius adsit) ad haec verborum monstra tollenda plures necum Hercules desiderarim. laetabor vel si ostenderis complures LVCRETII versus non deprauatos, sed a me non intellectos. Omnino nam, quod quaerebam, assequar, ut scilicet LVCRETIVM latinorum poetarum scientissimum & quem maxima emulatione in plerisque imitatus est praecellentissimus Maro, in pristinum candorem in suam lectionem restitutam conspiciam, ut iam auspiciis meis virbius dici possit. - - Interim LVCRETIVM iucundissime Valeri opera mea iam se commodius habentem, ac ut arbitror conualescentem, ubi tu scientissimusque Quirinus suaseritis, emittemus, parum verentes iniquam scrupulosae curiositatis conditionem, faciles quasque potius laheculas, quam infinitas va ita dicam emaculationes animaduersuram, quum praesertim hanc editionem imprimendam curavit Aldus Manutius, homo latinis graecisque litteris eruditus, eorundem mrisce

rifice cultor & instaurator. &c. Haec Aldi Manutii, & Hieron. Auancii verba, ideo adscripsimus, quoniam communi & perulgatae omnium fere doctorum sententiae repugnare videntur, qui sibi persuadent, editionem primam, cuius in fine haec leguntur verba: T. LVCRETI CARI Poetae Philosophique antiquissimi, De rerum primordia natura ad Memmium Liber sextus & ultimus explicit foeliciter. Paulus hunc impressit Fridenperger in Verona. Qui genitus est in Patauia (Passauii) Alae magnae (Alemanniae). Ab incarnatione Christi 1486. Die vigesimo octauo Septembris Calen. Octobris in fol. iam cura & ex emendatione Hieron. Auancii in lucem exiisse. Vid. Jo. Alb. Fabricij *Biblioth. lat.* L. I. Cap. III. pag. 44. Tom. II. pag. 59. Michael Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. pag. 474. Jo. Nicol. Funccij *tract. de adolescentia latin. linguae Marburg.* 1723. in 4. Cap. III. §. XLIII. p. 165. vbi editorem minus adcurate Hieron. Auentinum adpellat, *die Merkwürdigkeiten der koenigl. Biblioth. zu Dreszden* Tom. I. p. 331. Hieronymus Auancius in praefatione, ad lectorem, quae tertio loco, in nostra editione inuenitur, rationem reddidit, cur corruptissimum LVCRETII poema, sine antiquo exemplari emendare ac publicare fuerit ausus. Istam praefationem excipit, *Expositio eorum quae singulis libris continentur.* In fine codicis haec leguntur verba: Hieron. Auancii Veronensis ingenio & labore. Venetiis accuratiss. Apud Aldum. mense Decem. M. D. (1500) Non licet sic alteri cuiquam sine multa, in *Oris Venetis.* Conf. Mich. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 713. Alia ex aedibus Aldi & Andreae soceri, LVCRETII editio, ad Veterum exemplarium fidem castigata, prodit Venet. 1515. mense Ianuario in 8. Vid. Mich. Maittaire l. cit. Tom. II. pag. 270. Jo. Alb. Fabricij l. cit. Tom. II. p. 59. *die Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dr.* l. cit. p. 332.

XXX.

MACRI, *Philosophi*, de virtutibus herbarum nouiter inuentus ac impressus in 4. folior. 48.

Fuerunt quidem inter doctos viros, inter quos eminet Thomas Bartholinus in *dissert. de medicis poetis Hafn.* 1669. in 8. qui hoc carmen, AEMILIO MACRO veronensi, Virgilii amico, & poetae sui temporis celeberrimo, tribuerunt. Illum enim opus de herbis conscripsisse, Ouidii testantur versus L. III. *Trist.* Eleg. X. 44 seqq.

*Saepe suas volucres legit mihi grandior aevo
Quasque necet serpens, quae inuēt herba MACER.*

& Dionysii, qui plerumque Catonis nomine insignitur, versus in *praefat.* Libri II.

quod si magis nosse laboras

*Herbarum vires, MACER tibi carmine dicet
Corporis ut cunctas possis depellere morbos.*

Sed hoc antiquioris, AEMILII MACRI carmen de viribus herbarum interiit, & illud quod eius nomine ornatum circumfertur, auctorem habet recentiorem, quem Julius Caesar Scaliger L. VI. *poetic.* Cap. V. p. 317. edit. *lugdunens.* 1561. in fol. neque poetam, neque bonum medicum, neque sincerum versificatorem fuisse existimat. Eiusdem fere sententiae fuit Lilius Gregor. Gyrardus *Dialog.* III. de poet. *hister.* Tom. II. *Oper.* pag. 160. edit. *Basil.* ubi hunc MACRI librum subditicium & adulterinum, carmine quidem concinnatum, sed rudem & barbarum adpellat, quem corruptores & plagiarii sub AEMILII MACRI nomine in vulgus dederint. Ita enim scribit: praeterquam, quod in illo improprius est latini sermonis usus, nec aequa versus structura; in eo quoque C. Plinius citatur, obliti scilicet illi fuerant, quod MACER ipse a Plinio in hac re adducitur, qui uno plus minus seculo post

MACRVM

MACRVM floruit, ut facile ex temporum ratione colligitur. Luculentum praeterea in ipso carmine existat indicium, auctorem, ad mediae aetatis scriptores, proxime accedere, cum Walafridi Strabonis, seu Strabi, qui anno Christi 849. floruit, *Flortulum* se legisse innuit, in capite *de ligustia*, nostrae edit. fol. 22. vbi hi versiculi leguntur:

*Hanc oculis Strabus potuque & odore nocivam
Afferit antidotis eius tantummodo semen
Misceri iussit: hoc verbum dixerit a se
An a doctorum libris: non est mihi notum
Hoc scio quod veteres non parvis laudibus istam
Extollunt herbam: nec me legisse recorder
Vllum qui Strabi sermonibus astipuletur.*

Ex iis igitur quae diximus dilucide adparer, hoc opus a scriptore, recentioris aetatis, esse compositum, quis vero ille fuerit, non satis constat. Si Gaudentio Merulae fidem habere voluerimus, ab Odone, siue Odobono quodam medico conscriptum est. Ita enim ille *Libr. I. Antiquit. Gallorum cisalpinor. Cap. XI. col. 279. in Andr. Schotti Italia illustrata Francof. 1600. in fol. Hanc urbem, (Veronam) tres maxime viri illustrarunt: Catullus scilicet, a quo & Julius Caesar profectus est: Vitruvius per tempora divi Augusti, architecturae scriptor; & AEMILIUS MACER, qui de barbarum virtute elegantissime scripsit. Sed hic libellus qui sub MACRI nomine circumfertur, non huius est, sed Odonis cuiusdam medici, ut ipse vidi in codice quodam antiquissimo. Verum ut gratior exiret in lucem, MACRI titulo inscriptus est. Conf. Caspar. Barthii *Adversarior. Commentar. L. XVII. Cap. I. col. 860. Olai Borrichii Dissertat. de poetis latinis II. p. 85 sqq. edit. Francofurt. 1683. in 4. Paul. Colomelii *κρημύνα litterar. Cap. VI. in Operibus quae edidit Jo. Alb. Fabricius Hamburg. 1709. in 4. p. 283. Jani Brouckhuysen Observationes ad Tibulli L. II. Eleg. VI. pag. 274. edit. Amstelæd. 1708. in 4. Jo.***

Albert. Fabricii *Biblioth. graec.* L. VI. Cap. VIII. p. 36 sqq. *Biblioth. latin.* Tom. III. L. III. Cap. XII. p. 879 sqq. *Bibliothec. med. & infim. Latinit.* L. XII. p. 3. L. XIII. p. 468. Quod ad editiones adinet, variae exstant, quae tamen omnes nostra aetate, haud ita obviae sunt. Jo. Alb. Fabricius *Biblioth. lat.* l. cit. se editionem habuisse memorat titulo: MACRI Floridi *de viribus herbarum opusculum, cum Commentario* Guillermi Gueroaldi, & rudibus herbarum figuris, ligno incisus, sine anni & loci indicio in 8. quam seculi XVI. initio produsse existimavit. Transmigravit illud ipsum Fabricii exemplum in splendidissimam & instructissimam illustrissimi Comitis Henrici a Bünaui bibliothecam. Vid. Clariss. viri Joan. Michael. Franckii *Catalogus Bibliothecae Bünauianae* Tom. I. Vol. I. Cap. II. Sect. V. §. XIII. p. 416. vbi in memoratae editionis fine, haec legi verba dicuntur: *Habetis iuvenes studiosissimi MACRI Floridi de viribus herbarum opusculum, ab omni menda castigatissimum, una cum interpretationculis, luce meridiana longe clarissimis.* Aliam editionem, quae sine loci, anni, & typographi mentione facta, eiusmodi titulo: MACER Floridus, *de viribus herbarum*, in 4. cum figuris ligno incisus prodit, hosque versiculos in fine adiectos habet:

Herbarum varias qui vis cognoscere vires

MACER adest, disce: quo duce doctus eris.

in bibliotheca regia dresdensi, adseruari referunt *die Merkwürdigk. der koenigl. Biblioth. zu Dr.* Tom. II. p. 407. Editiones, quae ex officina Roberti Stephani, & a Georg. Pictorio, editae fuerint, memorantur in *lexico Eruditorum* Tom. III. col. 10. Editionem cum Joan. Atrociani commentariis *Basileae*, & cum Jani Cornarii scholiis illustratam, *Francofurti* in lucem exiisse testatur Josias Simlerus in *Biblioth.* p. 11. Forte posterior illa est, quam Jo. Alb. Fabricius *Biblioth. lat.* l. cit. titulo: MACER *de re medica, Francof.* 1540. in 8. produsse scribit. Conf. Adrien Bail-

let

let *Jugemens des Savans sur les principaux Ouvrages des Auteurs* Tom. III. P. I. *Amsterd.* 1725. in 12. §. 1149. pag. 214. vbi & aliae editiones adducuntur. Nostrae, quam ante oculos nunc positam habemus, editioni, & forte etiam aliis, quas non vidimus, adicitur *Tractatus de Speciebus*, qui hac ratione inchoatur:

*Carmines iam dictis aliquot vulgaribus herbis
Nunc species illas, quas cunctas iam prope notas
Vfus vescendi fecit: temptabo referre
Atque prius piperis quia notius ipsa coquina
Quam medicina fecit vires puto discutiendas &c.*

Istae vero species sunt *piper*, *piretrum*, *zinziber*, *cuminum*, *galanga*, *zedoar*, *garofilum*, *cinnamonum*, *costus*, *spica*, *thus*, *aloe*. Herbae, quarum vires priore parte exponuntur, sunt *arthemisia*, *apratanus*, *absinthium*, *urtica*, *alleum*, *ruta*, *opium*, *sauina*, *isopum*, *enula*, *salsia*, *feniculum*, *lactuca*, *rosa*, *plantago*, *viola*, *aristologia*, *marabium*, *iris*, *altea*, *angetum*, *bertonica* (*betonica*) *porrus*, *camomilla*, *nepeta*, *pulegium*, *accidula*, *portulaca*, *lilium*, *tymbris* siue *satureya*, *ligustia*, *estrocium*, *cerofoilium*, *atriplex*, *coriandrum*, *nasturcium*, *eruca*, *papauer*, *cepe*, *buglossa*, *suapi*, *caulis*, *borago*, *fenetio*, *celidonia*, *centaurea*, *draguntea*, *guasido*, *eleborum*, *eleborum nigrum*, *pastinaca*, *origanum*, *serpillum*, *asarum*, *ematites*, *menta*, *cyperum*, *pionia*, *berbena*, *germandea*, *striga* seu *morella*, *iusquiamum* seu *caniculata*, *malua*, *lapacium* seu *paratella*, *lilium* seu *nigella*, *cicuta*, *rosmarinus*, *pimpinella*, *tormentilla*, *pantaflox*, *dipstanus*, *titimallus*, *rafanus*, *consolida*. Typographus editioni, litteris romanis impressae, & admodum rarae, haec adscripsit: *Liber MACRI philosophi de virtutibus herbarum, & qualitatibus specierum finit foeliciter.* Venetiis Impressus per Bernardinum Venetum de Vitalibus anno Domini M. D. VI. (1506). Istius editionis, quod nos quidem sciamus, a nemine hic usque mentio injecta fuit, & ipsi Michaeli Maittaire incognita fuisse videtur, qui editionem venetam,

per eundem Bernardinum Venetum de Vitalibus 1508.
die X. Jun. in 4. excusam; adtulit Tom. II. *Annal.*
typograph. p. 188.

XXXI.

Q. SERENI *Samonici*, Hexametri precepta me-
dicine continentes

Ad Lectorem.

Prescripsit vite finem natura creatrix

Vnicuique fato: quem superare nequit

Ars dedit artificem sed: natureq. ministrum

Finem contingas qua ratione docet.

in 4. folior. 32.

Quamuis hoc carmen saepissime sit editum, haec tamen editio, quam, nisi plane fallimur, duae tantummodo praecefferunt, e rarioribus est. Illa omnium prima est, quae cum Auieno, Arato, Dionysio *de situ orbis*, Germanici & Ciceronis *interpretatione phae-nomenorum aratorum*, Venetiis *arte & ingenio* Antonii de Strata cremonensis *IIIX. Kal. Nou. Victore pisano recognitore* 1488. in 4. prodit. Vid. Mich. Maittaire *annal. typogr.* Tom. I. p. 495. Illam excepit editio *Venet. aldina* 1502. cum Celso simul in 4. euulgata. Nostrae editioni adicitur RHEMNII FANNII *carmen, de ponderibus medicis*, cuius in fine, talia leguntur verba: *Lipsi in officina industrii Valentini Dammandri (Schumanni) in regione equestri Anno partus virginis Sesquimillesimo - quinq. decimo (1515).* Ultimam libelli paginam haec verba complent: *Vltra QVINTI SERENI medicinam in fronte huius operis promissam Candidissime Lector hic RHEMNII FANNII pendera medica tanquam dona auctoria offendis.*

Ad Lectorem

Diluerent medici sub certo pharmaca puncto

Indice natura pondera techna dedit

Egrégie miseris consultum cernimus aegris

Quo nimis: atque minus sunt agitata procul.

Conf. Jo. Henr. Leichii *Annal. typogr. lipsiensis*, in libro de origine & incrementis *Typographiae lipsiensis*, Lipsf. 1740. in 4. p. 96. vbi verò haec verba, paullo immutata leguntur. Praemittitur editioni narratio admodum brevis, de caede & monumentis Q. SERENI, vbi Q. SERENVS Samonicus, Gordiani iunioris praeceptor fuisse, minus adcurate dicitur. Istius enim SERENI Samonici, qui Gordiani praeceptor fuit, pater est, qui sub Septimio seuero & Caracalla inclaruit. Posterior cum in coena, Spartiano teste, in Caracalla, Cap. III. pag. 712. edit. *baakianae* 1671. in 8. occisus fuit; reliquit filio bibliothecam voluminum 62000. quae postea ad Gordianum iuniorem transiit. Multa opera mathematica, philologica & physica composuisse dicitur, quae tamen omnia, injuria temporum perierunt. Neque illud *carmen*, quod hodie exstat, de *medicina*, omni ex parte integrum, sed e criticorum sententia, in fine truncum atque mutilatum est. Omnium optima censetur editio, quam Robertus Keuchenius, cum notis, *Amstelodami* 1668. & *ibidem* 1706. in 8. in lucem emisit. Variis etiam collectionibus illud carmen insertum fuit, e quibus Petri Burmanni *poetas latinos minores*, hic nominare sufficiet, vbi Tomo II. *Leidae* 1731. in 4. p. 185 sqq. cum notis integris Jo. Caesarii, Georg. Pictorii, villingani, Casp. Wolfii, Robert. Constantini, Roberti Keuchenii, ipsius P. Burmanni, & selectis aliorum observationibus, insertum reperitur. Vid. de Q. SERENO Sammonico Lil. Gregor. Gyraldi de *poet. historia dialog.* III. Tom. II. *Oper.* p. 189 sqq. Vbi verò in eorum incidit errorem, qui patrem cum filio confundunt. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. lat.* L. III. Cap. V. pag. 540 seqq. Tom. III.

p. 80 fqq. Olai Borrichii *Dissert. de poetis latinis* II. pag. 67. Adrien Baillet *Jugemens des Savans sur les principaux Ouvrages des auteurs* Tom. III. P. I. §. 1170. p. 358. Omnium optime de illo disseruit Jo. Bapt. Morgagni, in *Epistolis* in Aurel. Cornel. Celsum, & Q. SERENVM Samonicum, in quibus de utriusque variis editionibus, libris manuscriptis & Commentatoribus disseritur. Lugd. Bataur. 1735. in 4.

QVINTVS RHEMNIVS FANNIVS PALAEMON, vicentinus, grammaticus, sub Tiberio & Claudio Imp. Romae docuit. Mulieris yerna, primo, vt ferunt, textrinum, deinde herilem filium, dum comitaretur in scholas, litteras didicit, postea, manumissus, inter romanos grammaticos principem facile locum obtinuit. Teste Suetonio *de illustr. grammatic.* Cap. XXIII. omnibus vitiis infamis, & imprimis in libidines propensus, tantaque adrogantia fuit, vt Marcum Vartonem porcum adpellaret, secum & natas & morituras litteras iactaret, nomen suum in bucolicis non temere positum, sed praesagiente Virgilio, PALAEMONEM fore. aliquando, omnium poetarum ac poematum iudicem. Conf. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. lat.* Tom. III. p. 736. & 782. Olai Borrichii *de poetis latin.* *Dissert.* II. p. 69. Adr. Baillet *Jugemens de Savans* l. cit. §. 1175. p. 367 fqq. *Carmen, de ponderibus & mensuris*, quod nonnulli inter viros criticos, homini recentiori tribuere non dubitant, praeteritis temporibus, saepius cum Prisciano, & sub Prisciani nomine, editum fuit. Exstant etiam variae editiones, sub RHEMNII FANNII PALAEMONIS, & Remi Favini nomine, in lucem emissae. Omnium optima censetur editio Eliae Vineti *Paris. 1565.* in 8. Reperitur etiam in variis Scriptorum de ponderibus & mensuris, nec non poetarum & medicorum collectionibus. In Jo. Georg. Graevii *Thesauro antiquitat. romanar.* inuenitur Tom. XI. p. 1693 fqq. notis Eliae Vineti illustratum. Petrus Burmannus inseruit, cum notis

notis Jo. Caesarii, El. Vineti, & Robert. Constantini
poetis latin. minor. Tom. II. p. 396 seqq. Alias edi-
 tiones vid. in *Catalog. Biblioth. Bünauianae* Tom. I.
 Vol. I. Cap. II, Sect. III. §. XV. p. 390. In editione,
 qua utimur, nonnullae oculis se offerunt lacunae, vl-
 timumque hemistichium, carmen non esse integrum,
 docet.

XXXII.

Conuiuium Euangelicum. In quo Diuersarum
 Partium Ministri Euangelici Cum D. Augu-
 stana Confessione Hilariter accumbunt, & Euan-
 gelice philosophantur. *Auctore* CHRISTOPHO-
 RO MARIANO *Augustano*, &c. Prouerb. XXIII.
 Quando sederis vt comedas cum Principe, diligen-
 ter attende, quae apposita sunt ante faciem tuam;
 & statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes
 in potestate animam tuam, ne desideres de cibis
 eius, in quo est panis mendacii, &c. *Monasterii*
ad Almonitum apud Andream Rhem, Gentpont. An-
 no Domini MDCII. (1602.) in 4. pp. 83. excepta
 epistola dedicatoria & praefatione.

Quis ille CHRISTOPHORVS MARIANVS, vtrum
 nomen verum, an fictum fuerit, nos ignorare, vltro
 libenterque faremur. Duo alii libri, contra augusta-
 nae Confessionis addictos, sub eius nomine prodie-
 runt, quorum alter inscribitur: *demonstratio vna de*
mille vanitatis ministrorum verbi pseudoeuangelici, In-
 golslad. 1598. alter *Trophaea mariana ub haeresin*
triumphantim. Vrsellis 1601. in 4. vid. Thom. Hyde
Catalog. Biblioth. bodleian. Tom. I. p. 431. In *lexi-*
co eruditior. Tom. III. col. 176. isti tituli quoque ad-
 ducti

ducti fuerunt, prior autem *Monasterii* 1598. in 8. impressus dicitur, & auctor perperam *Christianus* MARIANVS adpellatur. De auctoris vita, & libro, cuius adscriptissimus titulum, altum est silentium, e quo colligimus, illum vel suppressum, vel in culina, turis piperisque factum esse cucullum, & id quidem nobis admodum. verisimile est, propterea quod, *Christ. Aug. Salig*, sagacissimus eiusmodi rerum indagator, nullam prorsus illius notitiam, habuisse videtur. Inscriptis CHRISTOPH. MARIANVS *Conuiuium euangelicum* nomine Quirini Leonini, &c. Summae aedis ratisponensis Praepositi amplissimi &c. Argumentum satyrae absurdissimae, in euangelicos protestantes, *iocis, risu*, vt auctor ait, *ineptiis, lasciuia plenae*, plautinis *magis quam* paulinis *dictis distinctae*, exponere, longum foret & superuacuum, qua de causa personarum colloquentium nomina tantummodo adiicimus. Ita vero ordine producantur:

ministri	Philippides	Comites Phil- lumenae Lutheranus	Confessionista Concordista Zelotes, seu rigidus.
	Harpax		
	Zabolus.		
euang- gelici	Gelasimus	Lutheranus mollis	
	Acanthio,	Floccianus	
	Pseudolus	Caluinianus	
	Toxilus	Schwenkfeldianus aut Anabaptista	
	Palaeologus	} Catholici	
	Oecumenius		
	Eusebius		
	Pamphilus	Conuiuator	
	Cleostrata	eius uxor	
	Stephanium	} pedisequae	
	Philaenium		
	Sterops	Legatus Concordiae.	

Igitur nugis putidis obscenisque omisiss, quas in hoc conuiuio effutire solent adfidentes conuiuiae, adpendicis mentionem facimus, quae *testimonia* complectitur,

tur, a Georgio Mylio, augustano, *publicis chartis*, ut dicitur, *consignata*. Talia autem sunt. I. *de multiplici corruptela augustanae Confessionis*; II. *quod nullus exstet, bodie in mundo arbiter seu iudex controuersiarum, quae de vero ac genuino sensu, & intellectu Confessionis augustanae nascuntur*.

XXXIII.

Epistola PAVLI ALBVTII ad Iesuitas. In qua de rebus grauissimis & lectu dignissimis tractatur. *Lutetiae Parisiorum per Gottbardum Vilarum. Anno M. D. LXXIII. (1573.) in 4. pp. 22.*

Quis adsumto PAVLLI ALBVTII nomine, fictum enim sine dubio nomen est, hanc scripserit epistolam, alii disquirant, nos illi indagando irritam impendimus operam. Quod exemplar, quod ab amico nobiscum communicatum fuit, *Lutetiam Parisiorum* non viderit, charta, litterarumque characteres satis superque doceant. Quisquis demum fuerit auctor, scribendi ratio, & cetera omnia demonstrant, non inuita illum Minerva scripsisse satyram, modestam quidem & verecundam, sed multo sale conspersam. Dicant epistolam integerrimis atque doctissimis viris omnibus, in societate Iesuitarum existentibus. Laudat illos, quod soli fuerint & iis tantum acceptum ferri debeat, quod e situ & tenebris, in quibus litterae tandiu, non minus foede quam miserabiliter delituerint, in lucem reuocauerint, pristinumque eis splendorem, ne maiorem dicat, restituerint. Insigni praeterea eos elogio ornat, ob tot linguarum peritiam, ob mores & honestum cultum, ob pietatem, quam teneris animis imbibendam curent, in adultis autem non desistant inserere. Tandem eos his adloquitur verbis: *quodsi meritum a nobis praemium vobis non datur, neque id fortasse ex-*
pecta-

pectatis, non est verendum, quin illud a Deo cumulatissime accipietis. Vos modo pergite ut coepistis, labantemque orbem terrarum sustinete. Sed quid ego dico ut coepistis? immo melius quoque quam coepistis. Videorne vobis aliquid absurdi dicere, sic loquens? vere libereque vobiscum agam, ut ratio ipsa postulat. Etenim si vos ii estis, quos esse plane confido, id est docti, boni, iusti, & quod caput est, pii, quae vobis dico, spero in bonam vos esse partem accepturos. Atque eo magis, quum is ego sim, qui nulla privata causa ad hoc impellar. nisi tantum publica, immo ipsius Dei Opt. max. quem hic testem citatum esse volo. Nihil enim aliud quaero, nihil cupio, nisi ut pax concordiaque inter christianos nascatur, ex quo Dei bonos & gloria succedat. Itaque quae dicam, primum patienter audite, rogo deinde, ut dixi, in bonam partem accipite. Quae quidem si a vobis probabuntur, erit quod magnopere gaudeam: sin secus, non moleste feram: tantum vobis affirmo, omnia a sincera mente animoque proficisci, eodem Deo citato & teste, & iudice. Sunt nonnulli, qui eas, quas nuper recensui laudes, non iniuri vobis tribuant: unum duntaxat reprehendant, nimirum scilicet vos esse addictos romano pontifici &c. His imprimis succenset, quod latheranos peiores habeant arrianis, Judaeos, Afros, Turcas sufferant, lutheranos vero infensissimo prosequantur odio, & in eos igne ferroque saevire, cum pontifice non dubitent. Deinde paullo acerbius in romanum pontificem, eiusque adsecclas inuehitur, & tandem Jesuitas iterum compellat, suaeque epistolae eiusmodi verbis imponit finem: sed ad vos, ut saepe, redeo, vos arbitri, vos sequestres estote: vos etsi haereticos reprehendatis (ut sunt in multis reprehendendi) non ita circum pontificem admonere sinatis. Estis, habentque vultis, ut dixi toties, sancti, iusti, docti, illud facite igitur, quod sanctos, iustos, doctos decet. Adulari, blandiri, omnia ad voluntatem loqui, crescentem tumidis inflare sermonibus utrem; addere oleum camino, cuius scelera

*scelera virtutes appellare, alterius virtutes scelera, si hominum est proborum, vel si hominum solum est, vos iudices adhibeo. Odium in haereticos, ut aiebam, nolo relinquatis, sed potiora nolite negligere. Si pedes valebunt, nihil proderit capiti infirmo, ut cum caput valet, & pedes & caetera membra bene se habent. Si haereses cessabunt, quietius suaviusque regnabit rom. pontifex, sed vitia sceleraque plus in dies augentur. Omnia vobis bene cognita sunt, ita ut si nolitis curare, vestra, non aliorum culpa est, vosque Deo Opt. max. rationem estis reddituri. Ad cuius tremendam formidolosamque tribunal, vos, rom. pontificem, caeterosque, me denique, his litteris citator esse volo. Valet. Hoc opusculum, insigniter rarum ideo vesse comitemus, quod in instructissimarum bibliothecarum catalogis illud frustra quaesivimus. Adductum vero est, in Josiae Simleri *Bibliotheca* p. 543. & in *Thesouro bibliothecali* P. I. Norimberg. 1738. in 4. p. 135. editio memoratur *Colloqui jesuitici*, a Christiano Francken, gardetebiensi, divulgati *Basil.* 1581. in 8. cui PAVLLI ALBVTII, ad *Jesuitas epistola*, adiecta fuit.*

XXXIIII.

CAII PLYNII SECUNDI Naturalis Hystoria
in fol. formae maior. folior. 266.

Hoc libro, ut tunc erant tempora, nihil splendidius pulcriusque typis excusum fuisse, facile nobiscum fatebuntur, quibus illius libri exemplum, pari diligentia ornatum, in bibliotheca quadam obvium factum fuerit. Non solum cuiuslibet libri littera initialis, non spernendae magnitudinis, eximiis coloribus picta est, quibus purissimum aurum mira arte laetigatum internitet. Quod liber varios habuerit possessores, testantur notae criticae, vario charactere margini adpositae. Quidam ex illis fol. 2. litterae initiali L.

Tom. I.

et *mil. ecclesiae Sti. Wenceslai*
Nürnberg.

qua PLINII ad Vespasianum praefatio inchoatur, insignia sua gentilitia adpingenda curauit, tanta arte, ut hoc genere nihil pulcrius nitidiusque effingi queat. Tenet nimirum homo siluestris, crine fuluo, per totum corpus vrsi instar hirsutus, cana & promissa barba conspicuus, manibus scutum rubrum, in quo luna aurea falcata conspicitur, cui gallus gallinaceus albus insidet, aurea corona in capite ornatus. Hominis silvestris capilli, qui eundem, quem barba colorem referunt, fascia alba redimiti sunt. Nonsolum insignem criticum, sed etiam medicum fuisse, qui margini observationes luculentas adscripsit, variae emendationes in textu factae, & aliorum auctorum verbis & testimoniis confirmatae, nec non observationes medicae satis superque testantur. Cum PLINIVS L. XXIII. Cap. IIX. refert, quod in sanctuariis Mithridatis, maximi regis deuicti, Cn. Pompeius inuenerit, in peculiari commentario, ipsius manu, compositionem antidoti, e duabus nucibus siccis: item ficis totidem: & rutae foliis viginti, simul tritis: addito salis grano, & quiboc ieiunus sumat, nullum venenum nociturum illo die: his verbis, haec in margine adscripta leguntur: *Nota hic Antidotum, ex Mithridatis, Regis Ponti secretissimo scripto depromptum, aduersus praesentis diei venenum diu quaesitum & praesentaneum. Et profecto, de hoc etiam in vrbe Senarum, tempore pestis certior sum factus, A. T. Francisco Sutrio, praeceptore meo: qui id apud sese, plerosque alios, ad multos annos, contra pestem & Epidymiae morbum, habuit comprobatum.* J. R. Quod ad observationes criticas adtinet, vnam alteramue hic addere licebit. Ad verba PLINII L. XI. Cap. XXXVII. *Labra, quibus brochi labeones dicti*, haec adnotata leguntur: *Hermolaus Barbarus voluit hic esse legendum labra a quibus, & non quibus. Brunci melius quam Brochi. Nonius, Brunci sunt, inquit, productio ore, dentibus prominentibus, ex Lucilii Satyra: Bruncus nouit lanjus dente eminulo hic est Rhinoceros, in quo hoc obiter sciendum, quod in omnibus Nonii codicibus,*

non

non emulo, sed emulo corrupte legitur. Pauloque infra, Brochisate, inquit, dentium, senectus in equis & ceteris veterinis intelligitur, hoc est prominentia & magnitudine, Bruncitate scribendum semper. Cum PLINIVS L. XII. Cap. I. Arbores recenset, quae cuilibet deorum dicatae fuerint, possessor nostrae editionis, fabulam Phaedri XVII. libr. III. adscripsit, quam Perottum pro sua venditasse narravit Scriuerius ad Martial. III. Ep. 20. Cum istius fabulae lectio, in variis locis, ab illa recedat, quae in editione Petr. Burmanni Leid. 1727. in 4. p. 157. inuenitur, illam hic adscribimus:

Olim quas vellent esse in tutela sua
 Diui legerunt arbores: *Quercus Joui*
Et Mirtus Veneri placuit: Phoebus laurus (Burm.
 laurea)

Pinus Neptuno (B. Cybelae) *populus celsa Herculi*
Minervae admittens: quare steriles sumerent
Interrogavit causam: Dixit Jupiter (B. Interro-
 gavit. Causam dixit Jupiter)

Honorem fructu ne videantur (B. videamur) ven-
 dere

At me Hercules inquit: (B. narrabit) *quod quisque*
 (B. quis) *voluerit*

Oliua nobis propter fructus (B. fructum) *est gratior*
Tum (B. Tunc) *sic Deorum genitor, atque hominum*
 sator.

O nata, merito sapiens dicere omnibus

Nisi utile sit (B. est) *quod facimus stulta est gloria.*

Verbo *Platanus*, in eodem capite, haec adposita leguntur: Nota latum a graeco deducitur, una littera detracta. Nam graece Platus latus dicitur, unde platos latitudo vocatur: hinc Plato ille philosophus de humerorum latitudine nomen assumpsit. Quam antea ex avi paterni nomine Aristoteles vocaretur. A platos platea hoc latior in oppido via, in qua conuenire populus solet. Ex pacto Platanus arbor a late spargen-

tibus se ramis. *Sub qua arbore Jupiter cum Europa concubuit. Et de hac arbore vid. Pandect. C. CCXXIII.* Et eiusmodi observationibus omnes libri margines, qui in nostro exemplari, amplissimi sunt, referti conspiciuntur. Sed redeamus ad editionem ipsam! Praemitterunt illi PLINII ad Marcum (L. III. Ep. V.) & ad Tacitum (L. VI. Ep. XVI.) epistolae, item Suetonii Tranquilli in libro *de viris illustribus*, Tertulliani in *apologetico*, & Eusebii caesariensis e libro *de temporibus*, de PLINIO testimonia. Haec excipit CAII PLYNII SECVNDI nouacomensis, ad Vespasianum suum, praefatio, quam sequitur *Synopsis eorum rerum, quae summatim inesse dicuntur singulis libris*. Cuilibet libro subiicitur Auctorum catalogus, e quibus, PLINIVS res, quas memorat, excerptit. In fine libri XXXVII. haec typographi leguntur verba: CAII PLYNII SECVNDI *Naturalis bystoriae Liber tricesimus septimus & ultimus finit*. Parmae impressus opera & impensa Andreae Portiliae. Anno natiuitatis Domini. M. CCCC. LXXXI. (1481) Octauo idus iulii. Regnante illustrissimo principe. Joanne Galeazzo Maria Duce Mediolani.

Andreas prodesse uolens portilia multis
 Gratum opus impressit PLYNION aere suo.
 Temporibus priscis hunc bibliotheca tenebat
 Principis: & magni diuitis: atque ducum.
 Nunc emit omnis eum ciuis: quem gloria tangit:
 Hunc emit argento pauper: & ore legit.
 Factis aere notis debet cum diuite pauper:
 His debet: quisquis discere multa cupit
 Arte tua gaudere potes portillia multum:
 Quae facit ut uiuant omnia scripta: Vale.

Rarissimae editioni finem imponunt Correctiones, Auctoris anonymi, quas vero a Philippo Beroaldo profectas esse, compertum habemus. Conf. Michael. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. pag. 418. *die Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dresden* Tom. II.

pag. 569. De PLINIO, & aliis *Historiae naturalis* editionibus vid. Pauli Cigalini, de C. PLINII SECVNDI, *Naturalis historiae Scriptoris, vera patria, eademque fide & auctoritate praelectiones*, in *Thesaur. Antiquit. & Histor. Italiae* Tomo VIII. Part. VIII. & quem sententiae suae aduersarium nactus est Polycarp. Palermi de vera C. PLINII SECVNDI, *Patria, atque ex Verona Libr. III. quibus Paulli Cigalini, & aliorum sententia contraria confutatur*, in *Thesaur. Antiquit. & Histor. Italiae* l. cit. Paulli Eberi de *Vita & scriptis C. PLINII* *Dissertatio Viteb.* 1556. in 8. & in Philip. Melanchthonis *Declamationib.* Tom. III. Seruest. 1586. in 8. pag. 356 seqq. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. lat.* Tom. I. L. II. Cap. XIII. p. 401 sqq. Conf. Tom. II. p. 562 sqq. Jo. Nicol. Funccii *Tract. de imminente lat. linguae senectute*, Marburg. 1736. in 4. Cap. VIII. §. XLIII. seqq. p. 538 sqq. M. B. dl. *Vie de C. PLINIVS SECVNDVS* dans les *Memoires de Niceron* Tom. VII. p. 250 seqq. die *Merkwürdigkeiten der Koeniglichen Bibliorb. zu Dresden* l. cit. & Tom. III. p. 11 sqq. p. 26 sqq. *Guedlingiana* P. XXV. p. 367 sqq. Jo. Harduini *Catalogus editionum PLINII praecipuarum, quarum collatione eius editio emendatio prodiit*, in edit. *Paris* 1723. II. Tom. in fol. Tom. I. fol. 13. De editione prima, quae *Venet.* 1469. in fol. prodiit, & tales in calce versiculos adscriptos habet:

Quem modo tam rarum cupiens vix lector haberet,
 Quique etiam fractus penè legendus eram;
 Restituit Venetis me nuper Spira Johanness;
 Exscripsitque libros aere notante meos,
 Fessa manus quondam, moneo, calamusq. quiescat:
 Namque labor studia cessit & ingenio
 M. CCCC. LXVIII.

vid. *Memoires sur la premiere Edition de l'histoire naturelle de PLINE* dans les *Memoires de litterature* de Mr. de Sallengre Tom. I. P. II. p. 275 sqq.

Prima pars Plyniani Indicis editi per JOAN-
NEM CAMERTEM, *ordinis Minorum, sacrae*
Theologiae D. In qua, tabellae pictae instar, mira
litterarum connexione dicuntur ea omnia, Geo-
graphiam praeter, quae toto Plyniano volumine
continentur. *Cum gratia, & privilegio ut max se-*
quetur, in 4. folior. 167.

Pars secunda Plyniani Indicis *eiusdem* JOAN-
NIS CAMERTIS, Geographiam, id est, Terrae,
& in ea, regionum, montium, promonteriorum,
specuum, sylvarum, fontium, lacuum, fluminum,
marium, insularum, oppidorum populorumque,
descriptiones continens copiose, secundum inter
se seriem litterarum. *Cum gratia & privilegio or-*
bis principum ut supra, in 4. folior. 55.

Prima & perquam rara, *indicis* haec est editio, qui
postea variis *Historiae naturalis* editionibus, v. c. Si-
gismund, Golenii *Basil.* 1535. in fol. Jac. Dalecham-
pii *Francos.* 1608. in 8. ob insignem, qua se viris do-
ctis, commendavit, utilitatem, subiectus fuit, donec
Joannes Harduinus novum, & omnium sero, quae in
Plinio occurrunt vocum, indicem concinnaret. Re-
spondet *iudex* editioni, quae ex castigationibus Her-
molai Barbari, *Venetiis per Bernardinum Bonarium*
an. 1497. impressa fuit, quam ob causam Josias Sim-
lerus in *Bibliotheca* pag. 351. illum *mutatis, per alias*
Plinii editiones, foliis, inutilem esse coepisse, adfirmat.
Privilegiis munitus est Leonis Pontif. tom. X. & Ma-
ximiliani II. Imperator. Romanor. Vtramque partem
auctor dicavit Stephano Verbeucio pannonio, bona-
rum artium cultori. Primae parti praemittuntur 1)
JO. CAMERTIS *Epigramma in C. Plinii laudem* di-
stichor.

stichor: 20. 2) Eiusdem *in fluidos*. 3) Theodori Can-
ner, Ordinis minor. S. Theolog. Doctor. & Austriae
prouincial. Ministri *in* plinianum *indicem epigram-
ma*. 4) Joachim Vadiani, poetae, a Caesare laureati,
epigramma ad Lectorem. 5) Fratr. Benedicti Cheli-
donii *Epigramma*. 6) Georg. Gemanii Ordia. Mi-
nor. JO. CAMERTIS discipuli, *Epigramma ad Le-
ctorem*. Quae in priore parte occurrunt, auctor ipse
his verbis in fine adpositis, indicat: *Explicit prima
pars indicis Plyniani edita primum per JOANNEM
CAMERTEM* Minoritanae professionis. *In quo dem-
ptis his quae ad Geographiam spectant, (nam haec al-
tera sequens Indicis pars plene complectitur)* illa omnia
ex ordine continentur quae sparsim & plerumque sub-
obscurè Plynias toto opere complexus est. Ea autem
sunt Coelum, Mundus ipse, ac mundi elementa, plantae,
arboresque, agriculturae disciplina, hortorum cultus,
berbarum genera, medicinae ex herbis, arboribus,
animalibusque, medicinae eiusdem primi inuectores, ac
medici veteres excellentes, magicae vanitatis redargu-
tio, auri, argenti, aerisque metalla, colorum differen-
tiae, sculptores ac pictores nobiles, marmora reliquo-
rumque lapidum genera. Postremo gemmarum diuer-
sitates, vires, precia, rationesque quibus quae verae
sunt, a ficticiis dignosci possant. *Habet insuper com-
pendio horum omnium historias nobilium actorum, quae
ad morum persecutionem, vitiorumque fugam plurimum
valent.* In secundae partis fine, haec oculis obiciun-
tur verba: *Explicit pars secunda Plyniani indicis,
edita per reuerendum sacrae Theologiae Doctorem
magistrum JOANNEM CAMERTEM* ordinis mino-
rum, ubi, optimo litterarum ordine, continentur ea
omnia, quae ad Geographiam pertinent, id est Terrae
diuisiones, atque mensurae. Gentes quae terras asco-
lunt. Oppidorum Urbiumque insignia, montium
promonteriorum, specuum, sylvarumque, marium, la-
cum, fontium, fluminum insularumque orbis, ac alio-
rumque districtorum nomina: descriptiones. situs. Impressa

Viennae Pannoniae per Hieronymum Victorem, Joanneque Singremium artis socios. Sumptibus Leonardi, & Lucae Alantseae fratrum, ac civium Viennensium optimarum: quibus idem JOANNES CAMERUS, apud quem tantum opus publicandi fuerat auctoritas, hunc Plyntanum indicem, facultatem tribuit imprimendi. Anno videlicet à Christi natali. M. CCCC. XIII. (1514) Calendis Septembribus. In ultima libri pagina adparet bibliopolae Leonardi Alantseae, insigne. Conf. die *Merkwürdigkeiten der königlichen Biblioth. zu Dresden* Tom. III. p. 27. Michael Maistaire *Annales typograph.* Tom. II. p. 256. JOANNES RIGVIVS VELLINVS, Ordini Minorum adscriptus, Theologiae doctor, ac princeps in conuentu Franciscanorum vindobonensi theologiae lector ordinarius, & Austriae provincialis Minister, CAMERTIS, sive DE CAMERINO, cognomen, more illorum seculorum vitatissimo, a patria Camerino, Marchiae anconitanae oppido, adsciuic, quod in *lexico eruditorum*, alia ratione se habet, cum Tom. I. col. 1598. 19. CAMERTEM, & Tom. III. col. 1506. 10. RIGVIVM VELLINVM, veluti viros diuersas auctores adtulit. Natus fuit anno 1448. multisque scriptis criticis, factus est celebris, quorum catalogum adtulit Josias Simlerus in *Bibliotheca* pag. 351. Diem obiit supremum anno aetatis XCIIIX. anno seculi XVI. 46. Conf. de illo Anton. Posseuini *Apparat. sacer* Tom. II. p. 128. Illi plerumque cum Jo. Alb. Fabricio Lib. III. *Biblioth. graec.* Cap. II. p. 26. versio latina, soluta oratione *μετὰ τὴν ἀρχαίαν ἀποφασιν*; Dionysii alexandrini, tribui solet, sed praeter Jacobum Leclitum in *corpore poetarum graecorum veterum heroicorum Graeco & Latine* Geneuae 1606. in fol. edito, illam, a Jacobo Cepporino esse compositam, non spernendis argumentis docuit Auctor derer *Merkwürdigk. der königl. Biblioth. zu Dresden* Tom. III. p. 142.

XXXVI.

SOLINVS de Mirabilibus Mundi (Mundi) in
fol. folior. 34. si praemissa folior. 9. exce-
peris.

Praemittuntur codici, litteris romanis satis nitide
impresso, *index & Bartolini atrienensis, ad Lucam Pas-
sum Jctum excellentissimum epistola*, cuius hic adscri-
bimus clausulam, ubi, quid hac editione praestitum
fuerit, exponit. *Mitto itaque ad te. mei in te amoris
indicem SOLINVM polybistara: qui cum antea mul-
tis erroribus refertus circumferretur: ita a nobis mul-
tis adhibitis & novis & vetustis exemplaribus: non-
nullisque in illum Joannis Britannici praeceptoris no-
stri observationibus: castigatus est: ut putemus: omni-
bus linguae latinae cultoribus satisfecisse; Addidimus
insuper tabulam ita capitulatim paginatimque graphi-
ce digestam; ut nihil in toto sit opere: siue loca: siue
urbes: vel aues: vel lapides: vel arbores: vel cuius-
cunque generis animalia requirantur: quod vel modi-
co temporis dispendio non reperiri possit: Labores igitur
nostros ea fronte hilaritate accipies: qua a me
tibi missi sunt. Eas enim si tibi grates esse probatos-
que sensero non dubitabo studium meum ad altiora gra-
vioraque accommodare. Vale Bergomarium decus,*

*& me quod facis plurimum ama Iterum vale: Bri-
xiae Sexto Kalen. Decembris M. CCCCIIC. (1498).*
Istam epistolam exaepit SOLINI ad Auctum, quem
postea Martinus Antonius Delrio in suis *de CALLI SO-
LINI polybistorum vetis, Antverpiae 1572. in 8, in*
*Autium vel Auitum, Claudius vero Salmasius in pli-
niana Exercitation. in C. IUL. SOLINI polybistara,*
*Traject. ad Rhen. 1689. in fol. Tom. I. p. 3. in Ad-
ventum mutavit, epistola. Dispersitur liber SOLINI*
*in Capita LXIX. In fine codicis haec leguntur ver-
ba: SOLINVS de mirabilibus mundi Brixiae per Ja-
cobum Britannicum impressus Anno M. CCCCIIC.*

(1498) *die vigesima Nouembriſ.* Vid. Michael. Maittaire *Annal. typograph.* Tom. I. p. 669. Jo. Ludolph. Bünemanni *Catalog. libror. rar.* pag. 22. vbi codex 7. thaler. aestimatus fuit. Vid. de C. JULIO SOLINO, quem grammaticum fuiſſe romanum conſtituimus, & variis *polyhiſtoris* editionibus Cl. Salmaſii *prolegomena in exercitāt. plinianis, de patria, aetate, & polyhiſtore SOLINI*, Daniel. Guil. Molleri *Diſſertat. de C. JULIO SOLINO* Altorf. 1693., in 4. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. latin.* Tom. I. L. II. Cap. 13. p. 413 ſqq. Tom. II. p. 625. Jo. Nicol. Funccii *Commentar. de vegeta latinaſe linguae ſenectute*, Marburg. 1744. in 4. Cap. IIX. §. XVI-XXIII. pag. 709 ſeqq. Conf. Gerard. Jo. Voſſii *de hiſtoric. latin.* L. III. p. 646. Jo. Georg. Walchii *Hiſtor. critic. latin. ling.* Lipſ. 1729. in 8. Cap. I. pag. 90. *Theſaurus bibliothecaliſ* P. IHI. p. 373 ſqq. Omnium prima & rariffima SOLINI eſt editio, quae *ex officina typographica Nicolai Jeſſon Venet.* 1473. in fol. in lucem exiit. Inſigni illam elogio ornat Claud. Salmaſius, & Joannes Maſſon. Ille l. cit. in *prolegomen.* fol. 14. illam vice Manuſcripti fuiſſe, ait, cum in multis, ac paene in omnibus, cum libris ſcriptis conſenſerit; hic in *Diſſertation critique ſur la premiere edition de SOLIN, où l'on fait voir l'utilité de cette edition pour la correction du texte, de cet auteur, & où l'on éclaircit quelques points de l'antiquité.* Reperitur iſta diſſertatio in *l'Histoire critique de la Republique des lettres* Tom. XIII. pag. 1 ſeqq. Conf. *die Neue Bibliothek* Tom. IIX. P. LXX. p. 796 ſqq. Jean le Clerc *Bibliothèque ancienne & moderne* Tom. X. p. 4 ſeqq. Quae ratione Philii *hiſtoria naturaliſ* uſus fuerit SOLINVS, vid. in Jacob. Thomaffi *diſſertat. de plagio litterario* §. 543. ſeqq. pag. 243 ſeqq. edit. *Leucopetr.* 1679. in 4.

XXXVII.

STRABO de situ orbis. in fol. folior. 150. si indicem exceperis praemissum.

In fronte libelli comparet figura ligno incisa, quae quinque viros cathedris insidentes refert, calamis scriptoriis instructos, quibus, libris apertis nonnihil inscribere conspiciuntur. Complectitur codex libros STRABONIS de geographia XVII. e graeco in latinum sermonem per Gregorium Typhernatem, & Guarinum veronensem conuersos. Ipsi versioni praemittuntur 1) *index folior. 15.* 2) Antonii Mancinelli, ad inchtum virum Justinum Carosium, vtriusque iuris consultissimum, ciuemque veliternum *epistola*, in qua commemorat, quod indicem confecerit, quod onus, non tam mercede, quam vt studiosis consuleret, libenter adsumserit. *Mercede*, ait, quod Bernardinus Resina litterarum doctorumque amantissimus, me diu multumque obsecrauit: aliqua STRABONIS geographiam ratione lucidiorem efficerem. Ad quod certe agendum publicae utilitatis gratia quam vilo praemio (et si minime id defuerit) votum tandem accessi. Sicubi vero de prauatum quid legitur: non mihi ut impressorum potius festinantiae imputabitur. Justinum postea Carosium hisce compellat verbis: Tu autem Justine: qui inter Iureconsultos celeberrimus: alterque tui seculi C. Figulus: ad quem (vt legitur) Romani consulendi causa concurrere soliti: Nam & ad re maxima urbis Romae quam incolis pars ita aduolat: quapropter etiam consistorii fisciue aduocatus electus. Tu demum post ubi iuris civilis nodos aperuisti STRABONIS geographiam legens rescieris sane perinde ac fidibus pythagoraei &c. Scripta est haec epistola Venetiis quinto Nonas Maias. 1494. Ex his autem colligimus, istam epistolam & indicem STRABONIS editioni iam esse praemissum, quae Venetiis ex officina typographica Joannis vercellensis. an. 1494. in fol. inducuntur.

exiit. Sequitur in hac editione 3) Christophori Nigri *carmen ad Jo. Francisc. Dandulum de miseria vitae secularis* distichor. 75. 4) Eiusd. *ad clariss. Aristocratie Venerae censorem D. Antonium Böldum equitem auratum poetamque ac oratorem praecipuum carmen* distichor. 15. 5) Eiusd. *ad Berardinum anconitanum carmen* distich. 19. 6) Eiusd. *ad praeestabilem Iesum Michael Bempensum carmen* distich. 7. 7) *Ad Paul. II. Pontificem max. Joannis Andreae, alerienfis Episcopi, epistola*, in qua ianhitur in Georgium Trapezontium, quem *Cenotimonem*, id est novum *Timonem* adpellat. Controversiae huic occasionem dederat Georgii Trapezontii, siue Trapezuntii versio latina librorum Platonis *de legibus*, quam Nicolai V. Pontificis iussu confecerat, Joannes vero Andreae, Episcopus alerienfis, multis in locis, haud satis adcuratam esse pronunciauerat. Vid. *Niceron Memoires* Tom. XIII. p. 330. *Giornale de letterati d'Italia* Vener. Tom. XVI. p. 415. & 429. Tom. XVII. p. 275. 8) *Ad Nicolaum V. Pontif. max. Guarini veronensis in STRABONIS translationem epistola*. 9) Eiusd. *Guarini in Absolutionem STRABONIS inchoati problemum alterum, ad insignem ac patricium equestris ordinis virum, d. Jacobum Antonium Marcellum veronem.* Quod ad versionem ipsam, quae in hoc codice reperitur, adinet, partim illa a Guarino Guarini veronensi, partim a Gregorio Tifernate confecta est. Docet id nos Joannes Andreae Episcopus alerienfis, in *epistola* iam citata, ubi scribit: *Christianitatis principes ac sedis tuae Romanae ecclesiae sanctissimi antistes recte intelligentes: Et ante omnes Pontificum maximorum splendor ingens Nicolaus V. praedecessor haud dudum tuus pater sancte miro studio egerunt: ut Ptolemaeus, STRABO quoque cretensis, non minus historicus quam Geographus atque philosophus, Et homericae maiestatis illustris expositor: Romanis vocibus audirentur: demandata rei, mirae difficultatis proventura multi nominis viris: Jacobo Angelo Florentino,*

in mathematicis doctissimo, ab Alexandro V. transfe-
rendi in latinum Ptolemaei, STRABONIS vero a Ni-
colao izem V. Guarino Veronensi & Gregorio Tifer-
nati. Quorum ego in manibus sumtis exemplaribus, ex
Gregorii Archetypis Asiam atque Africam describi fe-
ci. Guarini autem Europa perlecto, quod in ea multa
deceant fragmentis: ut pato Graecorum illius exem-
plarum: amicorum ope addi omnia procuravi. In
quo Theodoro meo Gazaei atque Andronico Lampo:
item Birago graece latineque doctissimis viris non exi-
gua gratia est habenda: Ipse quidem Guarinus omnes
XVII. STRABONIS libros, e graeco in latinum ser-
monem conuertit, sed nouem tantummodo priores
impressi fuerunt. Cum enim Nicolaus V. roman.
Pontifex, cuius iussu illi se adcinxerat negotio, diem
obisset supremum, a proposito destitit Guarinus, do-
nec Jacobi Antonii Marcelli, patricii Veneti hortatu
& munificentia permotus, STRABONIS libros resu-
meret, & septem libros posteriores, decem prioribus
iam translatis, & cum Gregorii Tifernatis versione
continuata, in lucem emissis adderet. Testem illius
rei habemus ipsam Guarini epistolam ad Marcellum,
& in primis verba id indicant, quae in illius fine le-
guntur: STRABO e Graecia in Italiam nuper aduen-
tans triumphaturus est tam illustrem nactus hospitem -
medixime cum tantum opus, quod Pontifex inchoarat,
nuncquam imperfectumque reliquerat: magnanimus
eque Jacobus Antonius Marcellus, confectum & ab-
solutum sua opera & cura addidit. Guarini vero
versio librorum VII. posteriorum, quod nos sciamus,
nunquam edita fuit. Quae cum ita sint, facili nego-
tio, illa, quae apud Gerard. Joa. Vossium L. III. de
Historic. latin. Cap. VII. pag. 531. apud Niceronum
Tom. XXVIII. des Memoires p. 125. & in Nouveau
Dictionnaire historique & critique de Jaques George
Chaussepie Tom. II. litt. G. p. 101. not. A. & apud
alios leguntur, & primo adpectu sibi aduersari viden-
tur, conciliari poterunt. In eo vero errorem admisit
Nice-

Niceronus, & qui illum presso, ut aiunt, sequitur pede Jacob. Georg. Chaufepié, cum versionem Guarini librorum TRABONIS VII. posteriorum, cum libris X. decem propriis impressam esse sibi persuadent. Haud etiam satis accurate dicta videntur illa, quae apud Jo. Albert. Fabricium Lib. III. *Biblioth. graec.* Cap. I. p. 5. & 6. leguntur, ubi Jacob. Antonius Marcellus, Guarini & Gregorii Tifernatis versionibus, *ultimam manu imposuisse, & reliqua adiunxisse* dicitur. Eadem emendatione indigent verba in *Biblioth. med. & infim. latinitat.* L. VII. p. 291. conspicua, cum Guarini & Gregorii Tifernatis versionem, Fabricius *ex recensione* Jacobi Antonii Marcelli *prodiisse* saepius, ait. Vid. de Guarino Guarini, veronensi, praeter scriptores iam citat. *Giornale de letterati d'Italia* Tom. XII. p. 352. Tom. XIII. pag. 406. Bartholom. Facii *Lib. de viris illustribus* ex edit. Viri Clariss. Laurentii Mehus *Florent.* 1745. in 4. p. 17. Scipionis Maffei *Veron. illustrata Veron.* 1732. in 8. Tom. II. p. 131 sqq. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. VII. pag. 347. seqq. P. Baile *Dictionaire* Tom. II. p. 1332. Paul. Jovii *Elogia doctorum viror. Basl.* 1571. in 8. pag. 253. Carmine eius elogium scripsit, Janus seu Joannes Pannonius, Episcopus quinquecclesiensis, cuius *Sylvam panegyricam ad Guarinum veronensem praeceptorem*, edidit Beatus Rhodanus, *Basileae apud Jo. Frobenium*, 1518. in 4. Legitur etiam in Jo. Philip. Parei *Delitiis postarum hungaricorum, Francof.* 1619. in 12. pag. 1. seqq. Cum anno 1460. Guarinus Guarini nonagenarius Ferrariae mortuus esset, Antonius panormitanus ei scripsit epigramma

Quantum Romulidae sanctum videre Catonem

Quantum Cephenni volitantem Persea caelo

Aleiden Thebe patantem viribus orbem

Tantum laeta suum vidit Verona Guarinum.

De Gregorio Tifernate, suo Tifernate vid. Lil.

Gregor. Gyraldus *Dialog. L. de poetis sui temporis*

Tom. II.

Tom. II. *Oper.* p. 387. Paul. Joui *Elegia doct. vi-
ror.* p. 259. P. Baile. *Dictionaire* Tom. III. p. 2750.
Omnium prima istius versionis editio est, quae cura
Joannis Andreae alericiensis Episcopi prodit *Romae
per Conradum Sweynheim & Arnoldum Pannarum* 1470.
in fol. Vid. Michael. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I.
p. 296. Editioni, quam habemus, Typographus haec
addidit verba: STRABONIS amasini *Scriptoris illu-
stris geographiae opus fuit.* Venetiis a Philippo pin-
cio Mantuano *impressum.* Anno dni. MCCCCCX.
(1510) die XIII. Julii. Serenissimi D. D. Leonardi
Lauredani Venetiarum Ducis *tempestate.* Vid. Mi-
chael. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. II. pag. 216.
Multis erroribus typographicis, illa deformata, neque
a Jo. Alb. Fabricio in *Bibliotheca graeca* memorata
fuit. De aliis editionibus vid. die *Merkwürdigkeiten
der königl. Biblioth. zu Dresden* Tom. I. p. 446 sqq.

XXXIIX.

POMPONIUS MELA. in 4. folior. 38.

Sine dubio haec est editio, quam Jo. Albert. Fabri-
cius Tom. II. *Biblioth. latin.* L. II. Cap. IIX. p. 476.
ex Hermolai Barbari recensione ad Alexandrum VI.
sine loco & tempore in 4. prodisse scribit. Litteris
romanis illa exscripta est, & nisi fallimur, Italiae, na-
tales refert acceptos. Praemittitur illi Hermolai Bar-
bari in POMPONIVM MELAM, ad Alexandrum VI.
Pontificem max. praefatio, quae postea in Abraham.
Granbuii editione *Lugd. Batav.* 1722. in 8. mai. lo-
cum inuenit, ubi trecenta loca in POMPONIO MELA,
se emendasse Hermolaus scribit. Edidit Hermolaus
Barbarus etiam *castigationes*, in POMPONIVM ME-
LAM, quae initio lucem viderunt, cum *secundis ca-
stigationibus* phianis, *Romae formis Eusebii Ar-
gentei,*

gentei, Germani, Idibus Febr. 1493. in fol. impressis, postea autem saepius, cum POMPONIO MELA editae fuerunt. Fuit Hermolaus Barbarus, Zachariae filius, Francisci nepos, Pomponii Laeti discipulus, Patricius venerus, patriarcha & archiepiscopus aquileiensis, a Pontifice Innocentio IIX. constitutus. Cum vero hoc aquileiense sacerdotium, inconsulto, yt Pierius Valerianus de litterator. infelicitate, p. 9. refert, senatui susciperet veneto, exul factus, & de possessione eiectus, vitam inopem aliquamdiu traxit, Alexandri Pontificis sportula sustentatus: paucis vero post mensibus, pestilentia contactus, desertus ab omnibus, infelicitissimo mortis genere oppressus est, quique laudatione & eloquentia sua innumeros aetatis suae homines illustraverat, & funere & honore sepulchri ita defraudatus est, ut ubi sepultus, quoue hominis cadaver coniectum fuerit, ignoretur. Errasse Pierium Valerianum, & Hermol. Barbarum omnino fuisse sepultum, Paul. Jovii, Mr. de la Rochepozai, Oldoini, & aliorum testimoniis demonstrat P. Baile Dictionaire Tom. I. p. 439. not. (L), qui cum Nicerono Tom. XIII. des Memoires p. 20. illum in ecclesia della Madonna del popolo conditum esse scribit. Paul. Jovius in Elogiis doctor. viror. sepulchrum eius, hoc elogio ornatum memorat:

*Barbartem Hermolaus Latio qui depulit omnem
Barbarus hic fitus est, utraque lingua gemit
Verbs Venerum huic vitam, mortem dedit inclytis
Roma*

Non potuit nasci nobiliusve mori.

De tempore quo obierit, docti etiam viri disceptant. Laurent. Schraderus, Barthol. Burchelati, Fr. Sweertius, Jo. Mabillonius &c. id d. XXI. Maii an. 1494. cum aetatis annum ageret XLI. accidisse memorant; Trithemius vero, Jacob. Philip. Bergomas, Georg. Merula, Angel. Politianus, Petr. Parenti & alii, annum 1493. mensemque Julium, illi fuisse emortualem
conten-

contendunt. Argumenta quibus vtraque pars sententiam suam confirmare studuit, exponuntur a Nicero-
no l. cit. pag. 15 seqq. Multis operibus editis & in-
editis inclauit. Catalogum eorum dedit Joannes
Alb. Fabricius in *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. II.
p. 457 seqq. *Giornale de' letterati d'Italia* Tom. XXIX.
pag. 126 seqq. Nicéron in *Memoires* l. cit. Conf.
Tom. XX. p. 70 seqq. Petri Criniti *de honesta disci-
plina* Lib. I. Cap. 7. L. XV. cap. 9. Jacob. Philippi
Bergomatis *Supplement. Chronicor. Paris.* 1535. in fol.
fol. 408. b. Jos. Simleri *Bibliotheca* pag. 287 seqq.
Gerard. Jo. Vossii *de Historic. latin.* L. III. Cap. IIX.
p. 559 seqq. Antoin. Teissier *Eloges des Savans de
Mr. de Thou* Tom. I. à Virecht 1696. p. 331. Tom.
III. à Berlin 1704. p. 200. Adrien Baillet *Jugemens
des Savans* Tom. II. Part. I. §. 314. pag. 389 seqq.
Tom. II. P. III. §. 816. p. 311 seqq. Nicol. Comne-
ni Papadopoli *Historia gymnasii patauini Venet.* 1726.
in fol. Tom. II. p. 27. David Clement *Bibliothèque
historique & critique* Tom. II. p. 412 seqq.

XXXVIII.

Narratio de Conspiratione a Comite Gouriae,
contra Jacobum eius nominis Sextum, Sere-
nissimum Scotorum Regem, Perthi, die Martis,
qui quintus erat Augusti annò M. D. C. intentata.
Haidelbergae 1601. in 4. pp. 23.

Qua ratione Joannes Comes Gouriae (John Carl
of Goury) & eius frater Alexander Ruthuenus
(Alexander Ruthwon) regi Scotiae Jacobo VI. fru-
xerint insidias, & spe eruendi thesauri, in suam inui-
tauerint domum, vt venatoribus quos secum duxerat
relictis, omni auxilio destitutum interficere possent,
& quomodo tandem rex a Lenoxiae duce, Comite
Tom. I. I Mar.

Marriae, Jo. Ramfæo, & Thom. Areskino, e sacri-
legis eorum manibus liberatus fuerit, Thuanus P. V.
Libr. CXXIII. p. 691 fqq. edit. *Francosf.* 1621. in 8.
& Auctor Partis III. *mellificii historici*, quod *Francosf.*
prod. 1649. in fol. p. 1061 fqq. exposuerunt, qui ve-
ro regis insidiatores Comitẽm Gauriam & Alexan-
dram Ruenum adpellant. Quamvis hæc *narratio*
separatim excusa rarissime inueniatur, & paullo pro-
lixior sit illa, quæ apud scriptores citatos legitur, ver-
borum tamen similitudo rerumque series ac connexio
clarissime demonstrat, quod alter alterius in narranda
historia sequutus fuerit vestigia. Vtrum vero Thua-
nus auctorem anonymum, an ille Thuanum exscripse-
rit, definire non possumus. Vt dictis nostris constet
fides, initium *narrationis*, prout illa ab Anonymo, &
Thuano exposita fuit, adscribemus:

Anonymus

*Dum Falclandiae rex
ageret, seque quotidie
ceruorum venatione ex-
erceret (quo exercitii ge-
nere eo anni tempore, se
ut plurimum oblectare
solet) quinto Augusti, qui
in Martis diem incide-
bat, inter sextam & se-
ptimam matutinam, coe-
li serenitate inuitatus,
ut stabula prætergres-
sus, equum exarscensu-
rus (venatoribus interim
eius aduentum in campis
expectantibus & aulicis
se ad equos accingenti-
bus) Alexander Ruthu-
enus, comitis Gauriae
frater germanus, urbem*
in-

Thuanus

*Jacobus forte ad Falcolan-
diam se cottidiana ceruorum
venatione oblectabat cum No-
nis Sextilibus mane equum
cum aulico omni comitatu
conscensurus, ut solita oble-
camenta repeteret, Alexan-
dram Ruenum, Joannis Co-
mitis Gauriae fratrem ger-
manum Pertho, quod alias
Joannis fanum dicitur, cui
præerat Gaurius, venientem
obuium habuit, qui insolita
salutandi ratione, capite ad
regis genua demisso, ipsum se-
ductum, vultu deiecto, & ocu-
lis perpetuo humi defixis, com-
pellat, & vespera proxima
plebeium hominem ex epida-
nis caput pallio uelantem sibi*
in

Anonym.

ingressus, deque regis dis-
cessu certior factus, eum
magna celeritate accessit:
ubi salutatione satis humi-
li, capite ad regis genua
demisso, (qui salutandi mo-
dus illi antea prorsus insu-
lens) peracta, apud regem
a comitatu nonnihil sedu-
ctum, vultu deiecto, & ocu-
lis perpetuo in terram defi-
xis, tale alloquium insti-
tuit. Accidit, inquit, ut
vespera proxime elapsa,
non procul Pertho, ubi in
praesentia cum fratre com-
moror, animi relaxandi
gratia prodeam, ambulan-
ti plebeius quidam obuius
fieret: cuius ut caput pal-
lio obuolutum animaduer-
ti, accedens propius, de
nomine quidue negotii so-
lus, in loco solitario, & auio.
factitaret, coepi inquirere.
hic hominem tanta conster-
natio inuasit, ut nec lingua,
nec alia corporis membra
suis adessent officiis: hic ge-
stus augebat suspicionem.
itaque dum singula accura-
tius observa, aliquid sub-
esse ratus, finem aliquanto
turgidiorem video, inde re-
tecto pallio ingentem & va-
pacem urnam auro ad ori-
ficium refertam sub axilla

Thuanus

in loco solitario visum nar-
rat, & ad eum verba fa-
ciens cum tremere hominem
& inter respondendum ani-
mi vagum hallucinari
animadvertisset, aucta su-
spicione passum reiecisse,
& urnam ingentem auri
ad os usque plenam sub
axilla eius deprehendisse:
igitur eum in urbem secum
clam reduxisse, vinctumque
cum vase, conclauis, ad
quod nisi per multas fores
a se obseratas, nullus patet
aditus, inclusisse, nemine
facti ne fratre quidem
conscio, & summo mane
ad ipsum venisse, ut secreti
participem faceret. Pro-
inde orare, ut quaeprimum
eo veniat & fortunae
beneficio utatur. Rex inito
laudata eius benivolentia,
se excusare, nec aequum &
honestum esse, huic ut se ne-
gotio immisceret; solos
quippe thesauros in terra
reptos ad fiscum pertinere;
ad haec cum Alexander
rustico propositum fuisse
diceret, thesaurum in ter-
ram defodere, Rex retulit,
longa diuersa esse, animum
defodiendi habuisse, & de-
fossam inuenisse &c.
deprehendo: ut vidi, homi-
nem

nem sic onustum in urbem mecum clanculum reduxi, ibique vinctum, vase una relicto, nemine alio facti conscio, conclavi, quo nisi per multas fores, iam a me obferatas, nulli patet aditus, diligenter inclusi, & bodie cum diluculo, ante quartam matutinam, Pertho iter ingressus, quanta potui celeritate, sicut ex officio tenebar, huc ad Celsitudinem Tuam me contuli; ideo maiorem in modum Maiestatem tuam oro, ut quam primum omni adhibita tum diligentia, tum taciturnitate, eo proficisceretur Celsitudo tua dignetur, & priusquam res fiat palam, aliquid de ea statuatur; hic enim protestor, sancteque affirmo, me rem istam nemini mortalium, imo ne fratri quidem, hactenus reuelasse. Ad haec rex cum gratias pro beneuolentia egisset: nulla inquit ratione aequum aut honestum censeo, ut huiusmodi negotio me immisceam: quando nullius liberi, ac fidelis subditi thesaurus, nisi forte sub terra repertus, quod in isto secus se habet, ad regem possit lege deuenire. Caeterum inquit, Alexander, ille mihi est fassus, eo se sine egressum, ut in terram defoderet: ut plura exquirerem, nec temporis nec loci ratio sinebat. Rex, non parum, inquit, factum ipsum a facti proposito distat: nec perinde est animum defodiendi habuisse, & defossum inuenisse &c.

Nisi plane fallimur, haec narratio, ab Anonymo edita, iussu regis conscripta fuit, quam postea Thuanus, & qui illum sequuntur, in compendium redegerunt. Praemittitur narrationi, ad Jacobum Steuartum (Stuard) tui nominis sextum, serenissimum Scotorum regem, carmen exhortatorium, ex nominis Anagrammate ut Orfus, Sta: Jesus excubat, desunitum, cui litterae G. D. subscriptae sunt. In calce narrationis, adiectum est *Examen Testium*, Falclandiae praesentibus Cancellario, Thesaurario, Secretario, Aduocato, Georgio Homio a Spot, Roberto & Jacobo Meluillis Equitibus die 9. 20. & 22. Augusti an. 1600. institutum. Fuerunt isti testes, Jacobus Vemius a Bogy, Magister Gulielmus Rind, & Andreas Henderfonus, qui Joannem Comitem Gouriae, magis

magicis artibus admodum deditum fuisse, detulerunt, quod etiam *mantica*, magicis characteribus ac vocabulis incantatoriis plena, apud illum reperta, confirmavit. Quid postea cum parvicularum cadaueribus, eorum familia, & bonis actum fuerit, in *narratione* Anonymi non memoratur, id vero a Thuano, & auctore *mellificii historici* II. citt. expositum est, qui vid. possunt. Conf. Guil. Camdeni *Annal. Rer. anglicar. & hibernicar. regnante* Elizabetha P. III. p. 820 edit. *Elzevir*. 1677. in 8. Emanuel von Meteren *Niederländische Historien, Arnhem* 1614 in fol. P. II. L. XXI. p. 112 sqq. Heinr. Anshelm von Ziegler und Klipphaufen *täglicher Schauplatz der Zeit Lips.* 1700. in fol. d. V. Aug. num. III. p. 928 sqq. Philip. Brierii abbauillaei S. J. Sacerdot. *Annales mundi, Vindob.* 1727. in fol. p. 877.

XXXX.

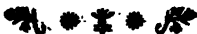
Gasparis Colinii Castellonii, Magni quondam Franciae Amirallii, vita. Psal. CII. Justus sempiterna memoria vigebit; neque vnquam labefactabitur. MDLXXV. (1575) in 8. pp. 139.

Oppido rarum libellum esse, cognovimus e *Catalog. Biblioth. Heukelom Ackersloot*. P. III. pag. 232. *Catalog. Biblioth. selectioris gedanens.* 1748. pag. 116. *Catalog. Bibliothec.* Salthen. p. 422. & 426. Dū libelli auctor, partibus reformatorum in Gallia additus, haud satis cognitus fuit, quandoquidem Bernardus de la Monnoye libellum Francisco Hottomanno, Mr. de Fourmy, in *l'Histoire des grands officiers de la Couronne*, Joanni Villierio Hottomanno, Francisci fratri, alii aliis tribuerunt. JOANNEM tamen DESERRES, Nicéronus auctorem nominare non dubitavit Tom. III. des *Memoires* p. 323. cum, in biblio-

theca parisiensi regia, exemplar inueniatur, cui Petrus Puteanus, sua, auctoris nomen, adscripserit manu. Res Admirali, a prima iuuentute, praeclare & pro fide & patria, fortiter gestas, oratione prosequitur satis eleganter, sed illum nonnunquam partium studio fuisse abreptum, inuectivae orationes passim, in Guisiorum, & aliorum, qui religionis catholicae romanae, tunc temporis sequebantur partes, inspersae satis superque produnt. Satis prolixus est inprimis in enarranda caede, qua infelicissimus heros trucidatus fuit. Habemus eodidem nondum typis euulgatum, in quo omnia, quae, in Ianiena sic dicta parisiensi, per omnem Galliam, perpetrata fuerunt, longa verborum serie narrantur. Auctor nobilis Germanus J. N. a Bonheim ipse his motibus interfuit, & ideo inter scriptores fide dignos, locum sibi vindicat. Non abs re igitur fore censuimus, si istius auctoris verbis Admirali caedem enarrarem, ut cum iis, quae JO. DE SERRES de illa prodidit, conferri queant. Ita vero ille: *Prima caede facta tintinnabulum pulsatum fuit, quo tres ordines seu turmae latronum & homicidarum antea a Guisianis collectae atque ordinatae monebantur, quorum priua pars Admiraliu accessit, altera dominum Theligny, Admirali generum, tertia hospitium domini Comitis de Roschefacault, qui omnes in ciuitate erant. Montgomeri enim in suburbio habitabat, nimisque satis Guisianis fidere visas est. Cum ea turba, quae Admirali aedes accessit, etiam dux Guisus coniunctus fuit cum omnibus suis amicis & quibusdam Heluetiis, quorum alii totam domum circumdederunt, alii impetu magno in ipsas aedes irruerunt. De Admirali dicitur, quod cum tumultum hunc perciperet, domumque circumdatam videret, de lecto, qui fenestrae proximus erat, aliquantulum se leuauerit, & postea recubuerit, finxitque somnum fortem & profundum. Tunc omnes in cubiculum Admirali irruisse, cumque nobilis quidam Germanus eos alloqueretur, quam ob rem hoc tempore, cum dominus suus dormiret* forti-

fortiterque aegrotaret, tali impetu irruerent, cum cum gallice loqueretur statim cecidisse. Haec enim verba pueri erant: Que faites Vous Messieurs, laissez dormir Monsieur, il est malade. Reliqui lectum Admiraliū acceperunt, quorum aliquis his verbis Admiraliū est allocutus: O Admiral, Admiral tu dors trop fort. O Admiral, Admiral quimis fortiter dormis. Alii sic: Behem: (Behemius, vt a JOA. DE SERRES p. 130. nominatur, quidam Germanus in ducatu Wirtembergenſi natus, patre, vt fertur tormentorum muralium magistro) n'est tu pas Admiral? Admiral: ouy je le ſuis. Mais Vous eſtes bien un jeune ſouldat pour parler ainſi avec un vieil Capitaine, pour le moins au reſpect de ma vieilleſſe. Behem: je ſuis aſſez aagé pour te faire ta reſte. Et haec dicendo eum miſerrime variis vulneribus confoderunt, occiderunt, trucidarunt, quorum aliquis bombardam ori admouit, cuius globus caput tranſiit. Dicitur etiam quod Janwitzius, ex ducatu Wirtembergensi oriundus, qui in aula Guiſii commoratus eſt, & adhuc commoratur, ei primum iſum inſligerit. Reliqui Admiraliū pueri Germani ſe ſub pauimento cubiculi occultarunt. Alii ciſſas & arcas aperuerunt, amniaque, quae in aedibus erant, ſpoliauerunt, & omnes eos interficiebant, qui gallice alias loquebantur. Hoc pro certiffimo quoque affirmatur, quod pridie ante caedem 70000. coronatorum acceperit, quas in expeditionem Belgicam collocare voluerit, hos recepiffe dicuntur Domini de Strozzi quidam ſagittarii. Literas enim omnes & quicquid ibi fuerat, diligenter collegerunt, ex quibus Admiraliū ſecreta intellecta fuere. Dicunt in aedibus XXVI. nobiles interfectos fuiſſe, qui in Admiraliū hoſpicio, tum temporis erant. Guiſius interea ante aedes expectat, & num occiſus ſit, ſcire capit, quod credere noluit, antequam per fenestram deiiceretur. De fenestra igitur bi latrones eum praecipitare moliti ſunt, ſed tentantibus fortiter pedibus reſtitit haec verba ſubiiciens: O mes enfans ayez pitie d'un povre (pauvre) Souldat,

espargnez un petit à ma vieillesse. Mei filii, commoveamini & misereamini hominis veterani militis, senectutis meae respectum habeatis. *Quae verba postrema fuere, quae protulit, sed Helvetii bipennibus suis pedes illi concussere, & cum pedibus resistere videretur, capite versus fenestram verso, (quamvis brachiis & humeris adhuc repugnabat) vi hastarum oppressum in plateam proiecerunt ante pedes Guili.* Quo facto animum suum sanguinolentum aliquantulum sarianis, quamvis corpus mortuum & nudum a suis aulicis, partim, etiam a praetereuntibus innumeris vulneribus confectum fuerit, adeo, quidem, ut ne hominis imaginem fere ullam repraesentauerit. Reliqui etiam ex iisdem aedibus per fenestras omnes projecti. &c. In linguam Germanorum vernaculam, JOANNIS DE SERRES liber conuersus fuit an. 1576. in 8. Forte gallica libri versio est, quam titulo: *la vie de l'Amiral de Colignis, Amsterd. 1643.* in 4. prodiiisse memorat, Christian Gottlieb Buderus in *Bibliotheca historica struniana* p. 379. Quae vero fides vitae Coligni gallicae tribuenda sit, quam notissimus ille commentariorum fictitiorum compilator Gatien. Sandras de Courtilz dedit Coloniae ut titulus mentitur 1686. & 1691. in 12. verba docere poterant, quibus auctorem descripsit Mr. Voltaire in libro, qui inscribitur *le Siècle de Louis XIII.* Tom. II. Berlin 1751. in 12. p. 416 sqq. vbi ait: Sandras de courtils, né à montargis en 1644. on ne place ici son nom. que pour avertir les Français & surtout les étrangers combien ils doivent se défier de tous ces faux mémoires imprimés en hollande. courtils fut un des plus coupables écrivains de ce genre. il inonda l'europe de fictions, sous le nom d'histoires. il était bien bontoux; qu'un capitaine du régiment de champagno allât en hollande vendre des mensonges aux libraires. lui & ses imitateurs qui ont écrit tant de libelles contre leur propre patrie, contre de bons princes qui dédaignent de se vanger, & contre les citaiens qui ne le peuvent, ont mérité l'exécration

*cratien publique. il a composé - - - la vie de l'at-
 ral Coligni - - - & beaucoup d'autres ouvrages, qui
 ont amusé & trompé les esprits faibles. m. à paris en
 1712. Vitam JOANNIS DE SERRES pluribus ver-
 bis exposuit Nicéron l. c. p. 316 sqq.*

XXXXI.

Tης Θείας Γραφης, Παλαιας δηλαδη και νεας δι-
 θηκης, απαντα. Diuinae Scripturae nempe
 Veteris ac Noui Testamenti, omnia, Recens a vi-
 ro doctissimo, & linguarum peritissimo diligenter
 recognita, & multis in locis emendata, variisque
 lectionibus ex diuersorum Exemplarium collatio-
 ne decerptis, & ad Hebraicam veritatem, in vereri
 Testamento reuocatis aucta & illustrata. *Franco-
 furti, Apud Andream Wecheli heredes, Claudium
 Marnium & Joan. Aubrium. 1597. in fol. pp. 1098.*
 quatuor foliis prioribus non numeratis.

Ad eam librorum classem, elegantissima BIBLIO-
 RVB editio, omnino referenda est, qui, nostra aeta-
 te, rarius occurrunt. Sequuti fuerunt typographi,
 editionem *basleensem* BIBLIORVM graecorum, quae
 an. 1545. ex officina *typographica heruagiana* prodiit,
 & cum *aldino* exemplari prorsus congruit. Illa a men-
 dis, a viro quodam doctissimo, & linguarum peritissi-
 mo, quem alii Franciscum Junium, alii Ffidericum
 Sylburgium fuisse existimant, antequam prelo subii-
 ceretur, diligenter recognita, a mendis purgata, &
 cum diuersis aliis exemplaribus v. c. *complutensi, ant-
 verpiensi, argentinensi*, ac *romano* adcurate collata
 fuit. Praeterea variae lectiones huic editioni addi-
 tae, & cum hebraeo textu collatae sunt, & quanam ex
 illis, cum veritate hebraea conueniant, proditum est.

Ad N. T. quod adtinet, exemplar Roberti Stephani patris & filii, typographi, exscripserunt, atque varias lectiones, quae non tantum in eo exemplari, ex codicibus regijs collectae continebantur, sed & in *complutenſi* atque in aliis editionibus, & quorundam adnotationibus, reperiri potuerunt, adiiciendas editor curauit. Nescimus quid Auctores *actor. eruditor. lipſienſ.* an. 1688. p. 75. impulerit, vt scriberent hanc editionem, cum fragmentis veterum interpretum, Aquilae, Symmachi, Theodotionis, & reliquorum prodiisse. In praefatione quidem typographorum, omnium quidem versionum graecarum brevis exhibetur historia, & inter lectiones variantes, nonnullae ex istis interpretibus excerptae conspiciuntur, fragmenta autem ipsa adlata non fuerunt. Conf. de hac editione Jacobi Vſſerii *de graeca Septuaginta interpretum versione syntagma*, Londin. 1655. in 4. Cap. IIX. p. 83. Jo. Morini *Exercitationes biblicae de hebraei graecique textus sinceritate*, Germana LXX. interpretum translatione dignoscenda, illiusque cum *vulgata* collectione P. I. Paris. 1633. in 4. L. I. Exercit. VIII. Cap. I. num. 7. Jo. Millii *prolegomen. in N. T. graecum* pag. 136. Wolfgang. Franzii *de interpretatione S. S. Liber, Viteb.* 1693. in 4. p. 30. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* L. III. Cap. XII. pag. 326. Jacobi. le Long *Bibliothec. sacra* Tom. I. pag. 191 seqq. Theophil. Sinceri *Bibliotheca historico-critica librorum opusculorumque variorum & rariorum*, Norimb. 1736. in 8. p. 4 seqq. G. L. O. Knoch *Historisch-critische Nachrichten, von der ansehnlichen Bibel-Sammlung die sich zu Braunschweig, in der hochfürstlich. Grauenbofsbibliothek befindet* P. II. Wolfenbüttel 1750. in 8. p. 157 seqq.

✱ • ✱ • ✱

XXXXII.

BIBLIA cum glossa ordinaria. Tom. III. in fol.
formae maximae.

Tomus I. a libro Geneseos ad libellum vsque
Ruth. folior. 253.

Tomus II. a primo libro Regum, siue libro I.
Samuelis ad Psalterium vsque folior. 326.

Tomus III. a libro prouerbiorum, ad Mala-
chiam vsque folior. 301.

Tomus IIII. a primo libro Machabaeorum, ad
Apocalypsin vsque, folior. 328.

Omniū primam, & rarissimam editionem BIBLIO-
RVM esse censemus, quae cum glossa, vt vocatur, *or-
dinata*, in lucem prodierunt. Adseruatur exemplar
nitidissimum in Bibliotheca portensi publica, litteris
gothicis admodum luculentis, chartis impressum, quae
si crassitiem spectaueris, membranarum pergamenis pro-
xime accedunt. Per omnem codicem, littera initia-
lis reperitur nulla, sed omnes initio & caeruleo co-
lore adpictae, & interdum floribus pictis, adeo exor-
natae sunt, vt omnem folii marginem impleant.
Neque typographi, neque loci, neque anni reperitur
indiciū, sed codicem ante annum 1483. & forte
ipso illo anno, in lucem fuisse emissum, verba primae
parti, manu adscripta, satis superque docent: *An-
no domini Millesimoquadringentesimo octogesimo tercio
(1483). In die sancti luce euangeliste Honorabilis do-
minus Ihoes Czeyszener, vicarius & capellanus in Ec-
clesia sancti Michaelis parochiali in Ihen. ex hac luce
migravit. Qui hanc primam partem BIBLIE glossa
duplici ornata, cum aliis tribus partibus monasterio
bre Marie v̄gis in suis extremis legauit. In Bosaw.
Cuius anima requiescat in pace. Amen.* Ex hoc mo-
nasterio bosaugienſi, postea opus, in bibliothecam
porten-

portensem transmigravit. *Glossae ordinariae* auctor praecipuus est Walafridus Strabo, siue Strabus, Germanus, ab oculorum vitio ita dictus. Vixit Saeculo, a Christo nato VIII. & discipulus Rhabani Mauri, monachusque fuldensis, ordinis benedictini fuit. Ex decano postea coenobii S. Galli, reichenauiensis in dioecesi constantiensi, factus Abbas, anno DCCCXXXVIII. obiit. Vid. de illo Polycarp. Leyseri *historia poetarum & poematum mediæ ævi* pag. 235 seqq. Christian. Schoettgenii *Continuat. Biblioth. Fabric. med. & infim. Latinit.* L. XXI. p. 864. seqq. ubi plures memorantur scriptores, qui illum partim Anglofaxonem, partim Germanum fuisse scribunt. Ex patrum potissimum ecclesiasticorum scriptis, & praesertim ex praeceptoris Rhabani Mauri commentariis, *glossam* compilavit, quae apud homines meliorum litterarum rudes, tantam obtinuit auctoritatem, ut *ordinaria* imo & *lingua scripturae* diceretur. Petrus Lombardus illam plerumque *auctoritatis* nomine adlegat, & Thomas de Aquino, tam magni aestimat, ut in *Commentario* suo, in *epistolas* Pauli, illius verba, subinde veluti ex ipso scripturae sacrae codice deprompta, explicet. Quae Richardi Simonii de illa fuerit sententia, vid. in *Historia critica veteris Testamenti* L. III. Cap. XI. p. 414. Accesserunt deinde ad *glossam ordinariam*, alia quaedam v. c. Hugonis de S. Caro, Cardinalis, de quo vid. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. IIX. p. 849 seqq. *postillae*, siue *breves commentarii in universa BIBLIA*. Reperitur etiam in codice nostro, brevior quaedam *glossa*, locis quibusdam obscurioribus illustrandis destinata, quae quoniam intra textus lineas scribi solebat, *interlinearis glossa* adpellatur, & ab *ordinaria* distinguitur. Auctor illius est Anselmus, scholasticus & canonicus laudunensis, in Gallia, qui anno MCXVII. mortuus dicitur. Vid. de illo Jo. Alb. Fabricii *Bibliothec. med. & infim. Latinit.* L. I. p. 305 sqq. de illius *glossa* vid. Richard. Simon. l. cit. Jo.

Jo. Frid. Mayeri *Bibliotheca biblica Lips.* 1714. in 4. Dissert. III. §. II. pag. 50. De variis BIBLIORVM cum glossa ordinaria, editionibus vid. Richard. Simon. *Historia critica N. T.* Cap. XXVII. p. 378. Jacobi le Long *Biblioth. sacræ* Tom. II. p. 1010. & quam Christ. Schoettgenius l. cit. p. 868. testem producit *historiam litterariam Galliae* Tom. V. p. 62.

XXXXIII.

BIBLIA cum concordantiis veteris & noui Testamenti & sacrorum canonum: nec non & additionibus in marginibus varietatis diuersorum textuum: ac etiam canonibus antiquis quattuor euangeliorum insertis summa cum diligentia reuulsa correctæ & emendata.

Simachus atque Theodotion vel sepruaginta

Addo Aquilam & quorum nomina lata patent

Quos per ab Hebreis ad grecos deinde latinos

Biblia migravit: factaque digna legi est.

Concedunt nobis: me namque interprete solo

Biblia ab hebreo fonte latina fuit.

Contigit hic relegi per tot modo secula solum

Hieronymum: & cunctos laude perire viros.
in fol. foliorum 317. except. præmiss. & indicibus.

Litteris, quæ ad gothicos adcedunt characteres, BIBLIA impressa sunt, *Lugduni*, quod hæc verba, in fine conspicua, testantur. BIBLIA cum concordantiis veteris & noui Testamenti nec non & iuris canonici: ac diuersitatibus textuum: canonibusque euangeliorum ac quibusdam temporum incidentibus, in margine positis: per venerabilem patrem: fratrem Albertum Castellanum venetum ordinis predicatorum studio.

*diſſiſſime reuiſa correcta & emendata: & ad inſtar
correctiſſimorum exemplarium tam antiquorum quam
nouorum incontrata comparata & collata: ac per M.
Jacobum Sacon Lugduni impreſſa: Expenſis notabi-
lis viri dñi. Anthonii Koberger de Nuremburgis Fe-
liciter expliciſ. Anno domini. M. D. XII. I. Calen-
das Auguſti. His verbis typographi inſigne, quod
etiam in titulo ſe offert, oculis ſubiicitur. Exhibe-
tur etiam in titulo imaguncula S. Hieronymi, cum
hac epigraphe: Sanctus Hieronymus interpres BI-
BLIE, Omnis codex biblicus, figuris ligno inciſis re-
fertus eſt, quibus nihil inconcinpius in illo genere
conſpeximus. In præſatiuncula adlectorem Impref-
ſor & bibliopola, quæ in opere præſtiterunt, his ver-
bis expoſuere: - - Primo loco pulchram & ſane vti-
lem acceſſiſſe totius operis diuiſionem, deinde quattuor
non aſperuenda indicia, ſeu repertoria: quorum pri-
mum librorum nomina ac ordinem quo ſe conſequentur
metrice complectitur. ſecundum eadem ſed litterario
ſeu alphabetico ordine & ſoluta oratione perſequitur:
tertium item metricè omnia quæ in ſingulis capitibus
totius biblie continentur ſingulis fere verbis indicat.
quartum autem ordine alphabetico optimam quamque
ac deſideratiſſimam materiam, ubi reperiſ demonſtrat.
Tertio loco concordantias (vt dicant) aliorum locorum
BIBLIE in marginibus annotauimus: & argumenta
ſeu ſummaria in frontibus capitulorum prenotauimus.
Omnia demum terſe ac fideliter impreſſimus: &c.
Quod ad indices poeticos adtinet, vtriuſque hic ad-
ſcribimus ſpecimen. Prior inchoatur hac ratione*

Genetiſ. Exo. Leui Numerorum Deuteronomi

Poſt Joſue Iudicum Ruth. Regum. Paralip. Eſdre

Tobias Judith Heſter Job Pſalteriumque &c.

Poſterioris initium tale eſt

I.	II.
<i>Gen. dier. opera de ligno vite ne edant</i>	
Sex	Prohibet
III.	III.
<i>adam & eua. occiditur a Caym trans-</i>	
peccant	Abel
V.	VI.
<i>fert in paradyfum a noe</i>	<i>noe & filii eius</i>
Enoch	& archa fit intrant
VIII.	IX.
<i>Noe de archa</i>	<i>nudatus coram filiis</i>
Egreditur	Dormit
X.	XI.
<i>Filii & filie Noe</i>	<i>babel</i>
Variantur	Turris & egreditur
XII.	
<i>de Terra</i>	
Abraam &c.	

Indices excipit: 1) *ad diuinarum litterarum, verarumque diuitiarum amatores exhortatio.* 2) *narratio de interpretibus BIBLIORVM graecis, & S. Hieronymo.* 3) *de quadriformi ratione distinguendi siue exponendi scripturam sacram, historica vel litterali, allegorica, anagogica, tripologica (tropologica) vel morali.* 4) *de diuisione totius BIBLIE.* 5) *Epistola S. Hieronymi ad Paulinum Presbyterum de omnibus diuinae historie libris.* Haec omnia folia XIII. complent. Quilibet libro praefatio S. Hieronymi praemittitur. Initio Exodi versiculi leguntur de decem Aegypti plagis. Nouo Testamento praemittuntur *Canones, qui inuenti fuerunt, ad cognoscendum, in quibus locis, sacri quattuor euangelisse concordauerint vel similia dixerint: & in quibus locis, omnes vel aliqui eorum idem scripserint, vel quilibet eorum aliquid particulariter posuerit.* Figurae N. T. ligno incisae, meliores sunt illis, quae in V. T. reperiuntur, aliumque artificem produunt. Index, qui in fine codicis conspi-

conspicitur, interpretationes hebraicorum nominum, secundum alphabeti ordinem, complectitur, fol. 25. BIBLIORVM istorum fecerunt mentionem Jacob. le Long Tom. I. *Biblioth. sacr.* p. 254. Michael Maittaire in *Anal. typogr.* Tom. II. p. 226. Alberti Castellani, qui BIBLIORVM recognitionem in se suscepisse dicitur, inter Scriptores ordinis Praedicatorum, haud incelebre nomen est. Multis editis inclaruit scriptis, quorum catalogum exhibet Jacobus Echardus in *Scriptoribus Ordinis Praedicatorum, notis histor. & criticis illustrat.* Tom. II. Paris. 1721. in fol. pag. 48. Illum circa annum 1522. admodum senem fuisse mortuum commemorant. Conf. Anton. Possivini *Apparat. sac.* Tom. I. p. 30.

XXXXIII.

BIBLIA sacra Ad optima quaeque ueteris, ut uocant, translationis exemplaria summa diligentia, pariq; fide castigata. His Adiecinus Hebraicarum Graecarum, caeterarumq; peregrinarum uocum, cum illarum uaria a nostra prolatione, interpretationem. Indices insuper tres, quibus Res, ac Sententiae, Annotationes ex sacris doctoribus selectae, Locorumque insignium descriptione complectuntur. *Lugduni apud Sebastianum Gryphium Anno a Christo nato M. D. L. (1550)* Tom. II. in fol. form. maior. pp. 684. 182. 284. 67. 138. 44. 115. & 22. si ea quae Volumini primo praemittuntur, adpenticem, & indices in titulo memoratos exceperis.

Recte Jacobus le Long in *Biblioth. sacr.* Tom. I. Cap. III. pag. 261. sententiam de splendidissima & oppi-

oppido rara editione exposuit, cum scribit: *Haec editio characterum forma & vitore, nulli cedit, nisi illae (illi) quae anno 1642. e typographia regia prodiit.* Inter omnes BIBLIORVM latinorum editiones, quae huc vsque oculis nostris se obtulerunt, nullam deprehendimus, quae chartae purissimae splendore, litterarum maiuscularum nitore, & formae augustae magnitudine, inuentibus se magis commendare possit, quam hoc bibliothecarum cimelion. Dicaui Sebastianus Gryphius splendidissimum opus, reuerendissimo domino D. Joanni Bellaio singulari totius ordinis purpurati ornamento, dignissimoque Parisiorum praefuli. In epistola dedicatoria, duobus potissimum nominibus se adductum fuisse, scribit Gryphius, ut hanc instrumenti utriusque historiam, maioribus augustioribusque typis excusam illi consecraret: partim ut tanti viri, velut numinis cuiusdam tutelaris, nomine, in ipso statim limine praefulgente, nonnulla ex eo toti operi dignitas, & quaedam quasi maiestas accederet: partim quod vniuersum, ita pergit Gryphius, *quodtus quantus erit, instituti huius fructum clarissimae vestrae familiae, atque adeo Guilielm. Langaeo fratri tuo amantissimo, fortissimoque Galliarum vniuersitatis optimo iure deberi intelligeremus.* Is etenim, donec vitam morte commutauit, anrem nobis vellere non destitit, ut valere iussis insulsissimis aliquot Neotericorum libellis, meris (vti aiebat) pipéris & turis cucullis, praestantissimum quonque veterum, ea typorum amplitudine exauderemus, quae & nominis nostri dignitati possemus consulere, & sanctorum optimi cuiusque gratiam beneficio nostro emereri. Quod quidem hominis sapientissimi consilium, quāuis etiam tum non inuile videretur: fecit tamen temporum iniquitas, superiorumque bellorum tempestas, ut commodius in tempus id differre cogeremur. Verum quando ita superis visum est, ut tot tandem malis defungeremur, discussisque bellorum nubibus, mari aliquanto pacatiore, vela faceremus, visum est & nobis animum recipere, & pristinum. I.

num institutum, intermissum, omni animi contentione
 repetere: idque eo libentius, quod ingrauescente iam
 aetate, oculorumque acie ingi lectione nonnihil hebetata,
 re ipsa sumus edocti, minutiores illae, & visum prop-
 temodum fugientes litterulae, quantum luminibus affe-
 rant, & detrimenti. Porro cum probatissimum quatuor-
 que veterum (modo vita diuturnior contigerit) eadem
 typorum amplitudine statuerim excudere, auspiciatissi-
 me tamen visus sum facturus si quemadmodum Aratus
 ille a suo Ioue, ita nos quoque a diuinis exors; Legis
 utriusque historiam, hoc est vniuersum fidei nostrae my-
 sterium, velut primum in aciem emitteremus. &c.
 Volumini I. praemittuntur 1) *Librorum veteris &
 noui Testamenti ordo.* 2) *Hieronymi prologus galaeus.*
 3) *Index Testimoniorum, a Christo & apostolis, in N. T. citatorum, quae hic, in id congesta sunt, ut pii le-
 ctiores natiam quorundam intelligentiam, facile affe-
 qui valeant, quae ab ipso Christo vero interprete, &
 Spiritu eius, per apostolos tradita: perspiciant; in quem
 usum ea adduxerint apostoli & Euangelistae.* 4) *In-
 dex alter, in quo itidem Novi instrumenti testimonia
 ex vetere excerpta annotauimus, si non ad verbum iux-
 ta sententiam, ex quorum collatione cum iis a quibus
 videntur desumpta, non parum lucis accedet christia-
 nis lectoribus.* 5) *Epistola beati Hieronymi ad Pauli-
 num presbyterum, de omnibus diuiniae historiae libris.*
 Hanc excipit 6) *Praefatio S. Hieronymi Presbyteri
 in Pentateuchum Moysis.* Ceterum haec BIBLIA,
 in octo distributa sunt partes, quarum quaelibet no-
 vum orditur. paginarum numerum, nouumque titu-
 lum praefixum habet. Volumen I. duas complecti-
 tur partes, quarum 1. libros Pentateuchi ad Jobum
 vsque ob oculos ponit. 2. continet Psalmorum li-
 brum, prouerbia, Ecclesiasten, Canticum canticorum
 Salomonis, librum sapientiae, & Ecclesiasticum. Jesu,
 filii Sirach. Voluminis II. 1) pars per typothetarum
 errorem pagina inchoatur 166. & prophetarum scri-
 pta complectitur. 2) Machabaeorum libros duos,
 3) Euan-

3) Euangelistas quatuor, 4) Acta Apostolorum, 5) epistolas Pauli & catholicas Jacobi, Petri, Joannis, & Judae, 6) Apocalypsin B. Joannis apostoli. His omnibus & in V. & N. Testamento Hieronymi praemittuntur passim praefationes. Liber Nehemiae, in hac, vt & in aliis editionibus, Esdrae vocatur secundus, librumque III. & IIII. comites habet. In titulo voluminis primi, nec non in fine apocalypseos, typographi reperiuntur insignia, quibus ad nomen suum spectauit, saeuum scilicet id animal, a fabularum scriptoribus fictum, & gryphis nomine dictum, hoc adscripto lemmate: *Virtute Duce, Comite Fortuna.* Haec praeterea in Apocalypseos fine, verba adscripta leguntur: Sebastianus Gryphius excudebat Lugduni Anno 1550. Secundo volumini addita sunt. 1) *Hebraea, Chaldaea, Graeca & Latina nomina, virorum, mulierum, populorum, idolorum, urbium, fluminum, montium caeterorumque locorum, quae in BIBLIIS leguntur, restituta, cum latina interpretatione: additis etiam BIBLIORVM locis, in quibus ita scripta leguntur: quae in re interpretationem, quae in BIBLIIS Compluti excusis erat, fere secuti sumus, adiecta nominibus, quorum proprii characteres ignorabantur, D. littera, quae dubiam esse interpretationem significet: Graecis vero G. littera, quae petitam esse a Graecis interpretationem admoneat.* folior. 34. 2) *Index rerum & sententiarum V. & N. T.* folior. 16. & dimid. 3) *Index selectarum ex sacris Doctores annotationum, quae studiosis maxime conferant veluti quaedam tam BIBLIORVM textus propugnacula, tam aduersus grassantes in eundem errores antidota* folior. 8. & dimid. Nonnulla errata typographica & e V. & e N. Testamento excerpta, in secunda tituli Voluminis I. pagina, lectorum oculis exposita sunt. Quod nos quidem sciamus, haec rarissima BIBLIA, a nemine hucusque descripta fuerunt. Capita nondum in versiculos distincta, variantes vero & loca *παράλλω*, margini adscripta sunt. Verba quibus Jehouah Ser-

pentii maledixit Gen. III. p. 3. hac ratione expressa sunt: *Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum, & semen illius: ipsa conteret caput tuum & tu infidiaberis calcaneo eius.* Vocula ipsa * notata, & in margine adposita habet, *ipsum.* Eodem anno 1550. ex eadem officina typographica prodierunt *Biblia sacra, iuxta vulgatam editionem ad vetustissima exemplaria castigata* V. Voluminibus in 12. vid. die *Merckwürdigh. der Königl. Biblioth. zu Dr. Tom. I. p. 406.*

XXXXV.

DAS ALTE TESTAMENT deutsch. Marti. Luther. Wittenberg. M. DXXIII. (1524.) in 8.

Rarissimus codex, multis figuris, eleganter ligno incisus, ornatus, in tres partes distinctus est. Prima, cuius titulum adscriptimus, foliis 226. absolvitur, & Pentateuchum ob oculos ponit, cuius in fine hæc leguntur verba: *Gedruckt zu Wittenberg durch Melchior Lortther den iungen M. D. XXIII.* Secundæ partis titulus est: *Das ander teyl des ALTEN TESTAMENTS. Wittenberg.* Constat fol. 275. & complectitur *das Buch Josua, das Buch der Richter, das Buch Ruth, das erst und ander teyl des Buchs Samuel, das erste und ander teyl von den Königen, das erste und ander teyl der chronica, das Buch Esra, das Buch Nehemia, das Buch Esther,* cuius in calce hæc adposita sunt verba: *Ende des andern teyls des ALTEN TESTAMENTS. Gedruckt zu Wittenberg, Melchior Lotter, der iunger. Im iar nach Cristi geburt Tausent sunffhundert und vier und zwentsig. (1524).* *Das dritte teyl des ALTEN TESTAMENTS. Wittenberg M. D. XXV. (1525.)* continet *das Buch Hiob, den Psalter, die spruch Salomo, den prediger Salomo, das Hobelied Salomo.* Hæc omnia fol. 136. impressa sunt. Praefationes, quas Lutherus libris biblicis praemisit, suo loco positæ conspiciuntur. Ex recensione

sione partis primae, quae legitur in denen *Nachrichten von einer hollischen Biblioth.* Tom. III. p. 10 sqq. reliqua facile diiudicari poterunt. Conf. Viri Excellentiss. Jacobi Burckhardi *Historia Bibliothecae augustae, quae Wolfenbutteli est*, P. I. Lips. 1744. in 4. Lib. I. Cap. III. p. 135 sqq. Jacob. Frideric. Reimmanni *Catalogus Biblioth. theologic.* p. 246 sqq. Pars prima anno 1525. recusa fuit, ut verba editionis, quae ante oculos versatur, in fine conspicua, produnt: *Gedruckt zu Wittemberg Michel Lotther M. D. XXV.* Adiicitur illi parti, quod in editione anni 1524. non inuenitur, *Das beychtgebet D. Martini Luther, & Eyn ander andechtig beychtgebet Manasse des Königes Judae.*

XXXXVI.

DIE PROPHETEN alle deudsch. D. M. Luther. 1544. in 8. folior. 382.

In fine editionis a Jacobo le Long in *Biblioth. sacr.* omiffae, haec leguntur verba: *Gedruckt zu Erfurdt durch Melcher Sachsen in der Aichen Noe. M. D. XLIII. (1544).* Cuiuslibet propetiae initio, Martini Lutheri praefatio & figura ligno incisa conspicitur.

XXXXVII.

DAS NEWE TESTAMENT. Doct. Mart. Luth. *Begnadet mit Churfürstlicher zu Sachsen Freiheit. Wittemberg Gedruckt durch Hans Lufft, 1579.* in 8. folior. 407.

Non adeo frequentes esse libros, qui anno 1579. & annis sequentibus, ex officina Jo. Lufftii prodierunt, testatur Georgius Gustavus Zeltnerus in der *kurtzgefasen Historie der gedruckten Bibel-Version und anderer Schriff-*

Schriften Mart. Lutheri Narimb. 1727. in 4. p. 105. not. (x). Jacobo le Long illa planè incognita fuit editio. Verba 1 Joh. V. suo jam loco inserta conspiciuntur. Omnia præterea, quæ in den *Nachrichten von einer ballischen Biblioth.* Tom. III. p. 16 sqq. de editione an. 1546. adnotata fuerunt, de hac quoque dici poterunt.

XXXXIIIX.

EVANGELIUM Matthei, Marci, Luce, Joannis
ausz der Translacion Erasmi von Rotterdam
ynsz deutsche gebracht in 8.

Quis versionis fuerit auctor, quo anno, & a quo typographo expressa fuerit, ignoramus, cum exemplari, quod ante oculos versatur, titulus & nonnulla folia in fine desunt. Librum initio Seculi XVI. *Lipsæ* typis fuisse excusum, ideo credimus, quod in titulo Evangelio Lucæ præmisso, civitatis lipsiensis compareant insignia. Versionem a variis fuisse compositam, verba præfationis, in evangelium Matthæi, testari videntur, ubi hæc legimus: - *Derhalben hab ich Got zu Lob vñ funderung menschlicher erkenntnis, der woll und gatheit Christi der zweyen vornehmlichsten euangelisten (umb kurtz willen) Mathei und Johannis gezengnis, in kleine form versuegt zu trucken, welche auch durch hochvorstendige, In clarer vñ vorstendiger deutsche Sprache dann vorbin ytsandt nentlich gebracht sein. Dornit sich ein itzlicher christglaubiger mensch an allen ortern desto bequemer darin mag uben, Got allein zu lob und ere, Amen.* Cuilibet euangelio singularis præfigitur titulus. Capitibus, in tribus euangelis posterioribus, argumenta præmittuntur, quæ in Matthæi euangelio omissa sunt. Versionis specimina hæc esse poterunt: Luc. XII. legitur: *Es hatte er wann einem reychen manne seinn oghe volligklich fruchte gebracht,*

brachte, vnd er gedachte in ym selber sprechende, was sol ich thun, wen ich habe nicht do ich meine fruchte bin sammeln muge, vnd er sprach, das wil ich thun, ich wil zubrechen meine sebownen und wil grössere bowen, vñ do wil ich alle die gutter, die mir gewachsen sein binsameln, vnd will sprechen zu meiner seble, Seble du hast vil gutter ym vorradt auff vil yar, hab rwge (ruhe) isz, und tringk, vnd frewe dich, Es sprach aber Got zu yente. Dw thore in diser nacht werden sie deine seble wider von dir fordern, Wozu werden denn mit diese dingk sein, die du gesammelt hast, also geschietz deine der ym einen vorradt macht, vñd ist nicht reych bey götze. Luc. XXII. vñ er ist ausgegangen, als er phlag an den oelberck, ym haben aber auch nachgefolgt seine iunger, vñ als er kam, an den ort sprach er zu ym, Bettet das yr nicht eingabet in vorsuchunge, vñ er ist vom yu hinwegk gegangen, loichte einen steinwurf, ist auff seine knie gefallen hat gebetet vñ gesprochen: Vater so du wilt, so nim hinweg die trinckgefesse von mir, - - vnd sein schweyß was als die Bluttheroppen die gelassen haben auff die erde vñd als er was von dem gebeth auffgestanden vnd zu seinen iungern kommen, fant er sie schlaffende vor betruebnisz, vñ er sprach zu yu. Wozu schlaffet yr, stehet auff vñ bettet auff das yr nicht ingebit in vorsuchunge, als er noch redte sehet ein schar, vnd der genant was Judas einer aus den zwolffen gieng yu fur, vnd er nabete zu Jesu das er yu kusste. Jesus aber sprach zu ym. Juda mit dem kusse verrettest du dem sohin des menschen. Es sahen aber die wellich bey yme waren, was zukunfftig was, vñd sprachen tzu yme, Herre solle wir nicht mit dem schwerte schlagen. Vnd einer ausz yu schlug den knecht des furstheben der Prister, vñd bib ym abe den rechthenn obrlappen. Es antworte aber Jesus vñd sprach tzu yuenn. Halteß yenne bis alber, Vnd als er hatte angerurt seinenn obrlappen machte er ybnn wider gesunt. Joh. XII. Lazarus aber was eyner von der zall der beyfizer am Tisch. Maria nam ein pfunt wngents von edlem

L.

Συμφωνία ἡ σύλλαξις τῆς διαθήκης τῆς καινῆς συλλέ-
ξαντος ΕΤΣΤΟΤ τοῦ ΒΕΤΟΤΑΗΙΟΥ τοῦ
τῆς Ἀυγούστης τῶν Βινδελικῶν γραμματοδιδασκάλου.
Noui Testamenti Concordantiae graecae, Opus
magno vsui omnibus sacrarum scripturarum vere
studiosis futurum: singulari nuper ΧΥΣΤΙ ΒΕΤΥ-
ΛΕΙΙ bonarum literarum apud inclytam Vindelico-
rum Augustam doctoris, industria collectum inque
lucem editum. Cum Caes. Majest. gratia & priui-
legio ad quinquennium. Basil. in fol. folior. 288.

Annus, quo editus est liber, in fine expressus fuit:
Basileae ex officina Joannis Oporini. Anno salutis hu-
manae M. D. XXXXVI. (1546.) mense Januario.
Quantae liber sit raritatis, haec verba testantur. in
Catalog. Biblioth. Salthen. p. 208. conspicua: *Omnium
primae, ac proinde etiam rarissimae sunt hae Concor-
dantiae, quas deinde secutae sunt Stephanianae &
Schmidianae. Et quamquam allegatione versum, ut-
pote tunc nondum inuentorum, desitutae sint: hoc ta-
men prae sequentibus iam dictis habent peculiare, quod
diuersas vnius vocis significationes notauerit & distinxe-
rit ΧΥΣΤΥΣ, id quod Stephanus & Schmidius omise-
re.* Conf. Jac. le Long *Biblioth. sacr.* Tom. I. p. 456.
& 545. Dicauit ΒΕΤΥΛΙΥΣ opus suum, Jo. Wel-
sero & Jacob. Herbroto, augustanae ciuitatis Coss. In
illa, opus hortantibus in primis & impellentibus Bonif.
Lycosthene, Ambrosio Blaurero, Sim. Grynaeo, Wolf-
gang. Musculo, & Wolfgang. Weyssenburgio & susce-
pisse profitetur. In praefatione ad lectorem com-
memorat, quibus potissimum modis haec *Symphonia grae-
ca a latinis differat concordantiis*, quas tamen velut
exemplar ab initio sibi proposuerat. Praefationem
sequuntur Jacobi Crellii, Joh. Cratonis, Sebastiani
Castalionis, Andreae Dietheri, Conradi Gesneri &
Rodol-

Rodolphi Gualtheri Carmina encomiastica, graeca pariter & latina. Natus fuit XYSTVS BIRCK, siue BETVLEIVS, Augustae Drusi, quae hodie Memminga vocatur, anno 1500. vid. Viri celeberr. Samuel. Formey *Ducationa ou Remarques de seu M. le Duchat sur divers sujets d'histoire & de litterature à Amsterd.* 1738. in 8. Tom. II. p. 359. Studiis, in variis scholis & academiis, ad finem perductis, primum in officinis typographicis Cratandri, Frobenii, Bebelii relegendis & emendandis plagulis, operam dedit & postea anno 1530. scholae basilicensi S. Theodori praepositus fuit. Tandem inde euocatus, in patriam conuocatus, & ibidem scholae, quae a S. Anna nomen adepta est, annos XVI praefuit. Obiit XIII. Kal. Jul. anno 1554. aetatis anno LIII. Vitam illius data, quod aiunt, opera conscripsit Joan. Nisaeus, quae editioni Lactantii cum piis ac eruditis XYSTI BETVLERI commentariis Basil. apud Henric. Petri 1563. in fol. editae praemittitur. Conf. Jos. Sämmleri *Bibliob.* p. 689. Henric. Fantaleonis *Prosopographia* P. III. Basil. 1566. p. 254. Melchior Adami *vitae germanor. philosophor.* p. 74 sqq. Niceron *Memoires* Tom. XLII. p. 312 sqq. Philipp. Jacob. Crophii *Historische Erzehlung von dem Ursprung und Schicksalen des Gymnasii zu S. Anna in Augspurg, und dem Leben und Schrifften der darinnen ehemals lebenden Professorum & Rectorum, Augspurg* 1740. in 8. P. I. §. 7. p. 14 sqq. & alibi passim.

LI.

CONCORDANTIAE Bibliorum vtriusque Testamenti Veteris & Noui, perfectae & integrae, quas reuera maiores appellare possis. Opus sacrarum literarum studiosis apprime utile, denique post omnes, quae praecesserunt editiones, multis deprauatis locis commode restitutis & castigatis, summo

summo studio ac labore illustratum. *Antuerpiae,*
ex officina Christophori Plantini 1585. in 4. fol. 521.

Quis istas CONCORDANTIAS compilauerit, & quo tempore prima omnium editio prodierit, pro certo adfirmare non possumus. Varias CONCORDANTIA-
 RVM *latinarum* editiones recenset Jacobus le Long Tom. I. *Biblioth. sacr.* p. 456 sqq. ubi etiam Joan. Buxtorfii, Jo. Trichemii & Jacobi Echardi sententia, de primis CONCORDANTIA-*rum latinarum* aucto-
 ribus exponitur. Inter editiones impressas, prima plerumque censetur, quae Hugonis de Colonia no-
 mine prodijt *Basil.* 1479. in fol. vid. Michael Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 403. Jacob. le Long l. cit. p. 457. qui istum librum *Bononiae* 1479. in lucem exiisse arbitratur. Conf. not. 5. apud Maittaireum l. cit. ubi nonnulla dubia, contra ejusmodi CON-
 CORDANTIA-*rum* editionem, proferuntur. Sed aliis primum CONCORDANTIA-*rum* auctorem indagandum relinquimus. Editioni satis nitidae & rarae, quam hoc loco recensemus, praemisit Typographus praefatiunculam, in qua hanc alteram CONCORDAN-
 TIA-*rum* editionem, longe quidem prioribus, tam aliorum, quam suis emendatiorem & locupletio-
 rem, nondum omnibus tamen numeris suis restitutam esse & expurgatam scribit. Inprimis cum nemo sit, qui ignoret, inter tot numerorum myriades, ipsos etiam, qui operi castigando, praemio conducti, praesunt, facile falli potuisse. Quaelibet pagina in *quatuor*, ut vocant, *columnas* distributa est, quarum quaelibet centum lineas complectitur, e quibus, facile quilibet conicere poterit, opus litteris minutissimis, non sine maximo typographi & correctoris labore exscriptum esse. Si Jacobo le Long l. cit. p. 458. fidem habemus, anno iam 1581. *Antuerpiae ex officina plantiniana;* CONCORDANTIAE *Latinae* in 8. in lucem emissae fuerunt.

LII.

Concordanz vnd Zeyger der sprüch vnd historien, aller Biblischen Bücher. alts vn̄ newes Testaments reutisch registers weisz, verfasst vn̄ zusammenbracht. Durch M. LIENHART BRUNNER verweiser des wort Gots zu Wormbs. Truckt mit keyserlicher Gnad vn̄ freyheit. Bey Wolff Köppbl. zu Straszburg. Anno M. D. XXX. (1530.) in fol. folior. 256.

Operis insignem raritatem produnt verba *Catalog. Biblioth. Reimmann. P. I. p. 215.* & quae apud Cl. Vogtium in *Catalog. libror. rar. p. 152.* leguntur, ubi BRUNNERVS primus nominatur auctor, qui *Concordantias biblicas*, lingua germanica concinnare adgressus est, cuius proinde liber admodum rarus, in paucissimorum hominum conspectum venit. Conf. *Catalog. Biblioth. Salhen. p. 209.* Editionem quidem recentiorem *Argentorat, 1546.* adlatam conspiciamus in Jacobi le Long. *Biblioth. sacr. Tom. I. p. 459.* sed veremur ut eiusmodi editio vsquam inueniatur. In aversa tituli pagina, haec ad bibliopolas & typographos legitur admonitio: *Ich will alle Buchfürer und Truckter gewarnet haben: mir disse Concordantz: wölche mit grossen kosten und arbeyt vollendt, nit nach trucken wollen, Bey vertierung der peen vnnad straff, inhalt meines Privilegiumbs, mir von keyserlicher gnad und freyheit zugelassen und bestätigt. Also sey ein jeder gewarnt sich vor seinem schaden zu hütten.* Dicauit librum suum BRUNNERVS Dem Durchleuchtigen Hochgepornen Fürsten und Herren: Herrn Philipsen, Landgrauen zu Hessen, Graven zu Katzenelenbogen, zu Dietz, Ziegenhain, und Nida. Gaussam istius rei his verbis exponit: *Vnd wiewol ich gläublich bericht hinn, das E. F. G. pflege alle tag ein capitel im alten, und eins im neuen Testomung zu lesen, das selbig mit iren Dienern*

zu handeln erwegen vnd zu bedencken, auff das geystlich vrt eyl fleissig Acht zu geben, also das der selbigen etwan gheue nachzuolgen müssen, so ampts vnd namens halt vor gñ solten, Hat mir dennoch gefallen disse meine Arbeit auszuszschreiben, auff das ich jr vñlleicht vrsach gebe, söllichen weg deßer geßliffener zu wandlen, so der gotsfürchtigen gemein, wie ich hoff, ausz gott dem herren! durch mich vorgeschriben iß, vnd etwan ausz dissem buch die geschriffte zu vergleichen, nach rechter vnderfcheidung, vnd nach geystlichem vrt eyl. Dann sollichs durch hülf diser Concordantzen vil leichter geschehen mag, weder so auch geleerte vnd mußige leut die nichts thun dann die geschriffte handeln allein ausz ir gedechtnus handeln solten. Dann durch übung des gedechtnus würt freyheit vnd fůrgang des geists gehindert vnd matt gemacht, so sunst freydig vnd mußsam, die zůsamen geschriebnen sprůch einsmals anßher, bedenckt, vnderfcheidet vnd richtet, oder joeh sich selbs dadurch erfrißchet zu ernstlichem gebeit vmb gottsaligen verstand, welches meiner hoffnung E. F. G. so von fürstlichen geschefften sunst oft abgezogen, vñlmer fürstendig sein vñnd fůrderer mag, zu gon den weg Gottes, vnd vnder so grossen weltlichen sorgen, ausz der welt mit hertzen vñd sinn zu wachsen, nemlich durch Christum in gott den herren &c. Scripta est dedicatio zu Wormbs auff den vierden Tag des Mertzens, des Taufent funffhunderden vñd Dreyßigsten Jars. Dedicationem excipit Canon Regel vñd Bericht: wie man disz Buch brauchen vñd verstñ sol. BRUNNERVM bibliis vsurñ fuisse, nondum in versiculos distinctis, literae restantur A. B. C. D. &c. quas capitibus distinctionum & numerorum loco adposuit. v. c. I Mose III. C. vñd du wűrß jm in die versen peysen (Lutherus stechen). Apocal. II. E. vñd will jm geben weissen stein. Jerem. XXXI. G. Birs zum hübel gareth, (hügel Gareb). Jehes. (Hesekiel) XXI. B. das Schwert iß gepalirt (gefēgt) das es glitzen (blinken). I Mos. XXX. B. Ruben fand Alrum (dudaim) vñd dem Feld. ibid. B. lart ibi disse nacht bey dir schluffen

fen umb die Alrun (dudaïm) stinns suns. Ho. li. VII.
De die Alrunen (lilien) gebm den rauch (geruch). Jes.
XIII. D. jre heuser werden sein voller affen (vnd ihre
häuser voller Ohim seyn). Psal. XLIX. A. Vnd auff
der bärpfen mein retzel (vnd ein fein gericht auf der
Harfen). Jes. XVIII. A. den herr reydt daher auf einer
ringfarigen wolcken (der Hetr wird auf einer schnel-
len Wolken fahren). ibid. B. vor vnd hintzen (Schälf)
werden wolck (verwelcken). Daniel. II. C. Bey Aridch
des Königs profosen (dem obersten Richter). Jes. LX. A.
die Drömodarien (die Läufer aus Midian). Jes. LV. A.
buchsbäum töürt aufgeben an stat des Dorns (Es sollen
Tannen für Hecken wachsen). Ex his, quae deter-
psumus, prout nobis se obtulerunt, locis, quilibet
perspiciet, BRUNNERVM in primis in prophetarum
scriptis, versione fuisse vsum, quae a Lutheri versione
maximopere discedit. Auguratur igitur ex hac di-
versitate, neque non sine ratione augurari videtur
Reimannus l. cit. BRUNNERVM, in concinnandis
hisc concordantiis, vna cum Lutheri versione, & qui-
dem omnium prima, & Ludovici Hetzeri, famosi
Anabaptistae translatione esse vsum, qui prophetas
eo tempore, iam tum e sermone ebraico, in germani-
cum traduxerat, & Scripturam S. Wormatae 1530. ap.
eund. Wolfium Köphll, e cuius officina BRUNNERI
Concordantiae prodierunt, in lucem emiserat. Silen-
tio quoque praeterire non possumus, quod e libris,
qui dicuntur apocryphi, nullum dictum, nullaue
formula aut phrasis, in hisce concordantiis adducta
fuerit. Typographus modo dictus, haec in calce ad-
posuit verba: Getruckt mit keyserlicher Gnad vnd Frey-
beyt in der hohen löblichen frey Statt, Straszburg, durch
Wolfen Köphll. Anno M. D. XXX. (1530). LIEN-
HARDVM siue Leonhardum BRUNNERVM, e Pastore
wormatiensi, tandem fuisse factum Pastorem landa-
viensem, e loco Petri Gedultig gerenrodenfis, a Cl.
Vogtio l. c. adducto patet, quae omnia sunt, quae de
viro isto nobis innotuere. Miramur autem, quod
iste

iste vir in recentissima *lexici eruditorum* editione non inuenerit locam, quæ tamen mereri omnino videtur.

LIII.

*) Collectio quorundam grauium Authorum, qui ex professo, vel ex occasione sacrae scripturae, aut diuinorum officiorum, in vulgarem linguam translationes, damnarunt. Quorum nomina, pagina sequens, indicabit. Vna cum decretis summi pontificis, & cleri Gallicani, eiusque epistolis Sorbonæ censuris, ac Supremi Parisiensis Senatus Placitis. Jussu ac mandato eiusdem Cleri Gallicani edita. *Lutetiae Parisiorum apud Ansonium Vitre, Regis & Cleri Gallicani typographum* 1661. in 4. mai. pp. 122. 270. 109. & 81.

Opus in Germania petrarum, ac sapientioribus inter Gallos inuisum, multa exhibet notata digna. Bonum, quæ heic in vnum corpus gesta sunt, duplex est genus. Alia sunt integri doctorum catholicorum de hoc argumento libelli: I) Stanislai quippe Hosii de *sacro vernaculo legendo*: II) Petri Lizetii, J. C. Advocati regii, in senatu parisiensi, eiusdemque senatus principis, *dialogus de sacris libris in vulgare eloquio minime vertendis* &c. III) Spiritus Roterus, Ordinis praedicatorum, sacrae theologiae Professor, de *non vertenda scriptura sacra in vulgarem linguam*: IIII) Jacobi Ledesma Soc. Jesu, de *scripturis diuinis, quavis lingua passim non legendis* &c. V) *Discours de l'Advis*

*) Hanc libri recensionem acceptam referimus, Christiano Guil. Francisc. Walchio P. P. J. amico nostro honoratissimo, qui eam beneuole nobiscum communicauit.

l'Advis donné à R. P. en Dieu, Messire Pierre de Gondy, Evêque de Paris, sur la Proposition, qu'il fit aux theologiens, touchant la traduction de la sainte Bible en langage vulgaire, par Maurice Poncet, Docteur en Theologie. Alia vero fragmenta; siue potius testimonia, diuersorum auctorum circa versiones vulgares S. Scripturae; vel diuinorum officiorum, Joannis Gersonis, Jodoci Clichtouaei, Ambrosii Catharini, Alphonsi a Castro, Petri a Soto, Nicolai Sanderi, Robert. Bellarmini, Joannis Baptistae Scortiae. Cetera, communi hoc titulo ornantur: Acta, decreta, & epistolae summorum pontificum, conciliorum, & coetuum cleri Gallicani, scholae Sorbonicae, ac Senatus parisiensis. Habentur ibi I.) Statutum concilii Tolosani ann. 1228. II.) declaratio S. Facultatis Sorbonicae aduersus translationes vulgares sacrorum librorum & officiorum ecclesiasticorum. ann. 1661. d. 4. jan. facta, quam versio breuiarii gallica produisset. III.) Excerptum ex censura in 32. titulos partita, lata in propositiones, quasdam Erasmi, die 17. Dec. an. 1527. IIII.) Excerpta ex registris. Parlamenti Parisiensis vol. 66. d. f. 107. Vol. 67. fol. 123. & Vol. 75. V.) Lettres du Roi François I. à la faculté de Theologie de Paris, pour corriger les bibles de Robert Estienne d. 27. Oct. 1546. VI.) Censura facultatis in biblia Roberti Stephani. VII.) Lettres du Roy Henry H. à la faculté de Theologie de Paris pour censurer les Bibles de Robert Estienne. IIX.) Advis de la faculté de theologie sur la requeste présentée au Roy par les Imprimeurs & Libraires jurez, tendant à fin, que les erreurs contenus en certains livres, reprouvez par le Catalogue de la dite faculté, soient mis au commencement des dits livres comme errata. Ceque doit faire pour les raisons qui s'ensuivent. VIII.) Censurae diuersae. X.) summa capita, quae observata in bibliis M. Renati Benoist, doctoris Theologi. Adduntur huic articulo, integra acta Sorbonici collegii contra versionem hanc Renati Benedicti, de qua vid. Jacob.

le Long *Biblioth. sacr.* Tom. I. p. 330. X) *Mandement de Monseigneur l'Archevêque de Paris, portant défense de lire la bible en langue vulgaire, fait le 2. Septembre. 1650.* XI) *Extrait du Proses verbal de l'Assemblée generale du Clergé de France, tenue à Paris en l'année 1660. vbi singula cleri gallicani decreta, pontificis Romani epistolae, & Regis Galliarum mandata, contra versionem missalis romani gallicanam, a presbytero quodam Voysin, Paris MDCLX. (1660) editam, promulgata exhibentur. Insigniter apta est haec collectio, ad cognoscendam veram pontificiorum de lectione Scripturae S. laicis prohibenda doctrinam, recentiori aeuo ac nonnullis negaram. Quid de ea iudicauerit Arnaldus, notauit P. Baile *Dictionnaire historique & critique* Tom. III. pag. 2358. art. Poncet not. (G). Nicol. Lengletum du Fresnoy hanc de eo memini ferre sententiam : *voilà un livre qui fait peu d'honneur aux François puisqu'il defend lire la Bible.**

LIII.

Magistri PETRI COMESTORIS scholastica historia. in fol. folior. 252.

Nemini facile hoc opus incognitum esse potest, quod omni tempore in romana ecclesia, per omnem fere Europam, diurna quasi nocturnaque manu, versatum fuit. *Il n'y avoit rien*, ait Richard. Simon Tom. II. de *l'histoire critique du Nouveau Testament* p. 320. *en ce tems-là de plus grand ni de plus estimé pour l'Ecriture sainte, que le PIERRE COMESTOR, qui a été traduit dans plusieurs langues de l'Europe. On ne lisoit la bible que de la manière qu'elle étoit dans ce compilateur, & avec ses gloses. Cet usage a duré longtems en France.* Composuit PETRVS COMESTOR hoc opus ad Guilielmum ad albas manus dictum,

dictam, ab anno 1169. ad annum usque 1175. Archiepiscopum senonensem, & postea Cardinalem & Archiepiscopum rhemensem. Causam suscepti laboris fuisse ait, *instantem petitionem sociorum, qui cum historiam sacrae scripturae in serie & glossis diffusam lectitarent, breuem nimis & inexpressam, opus adgre- di illum compulerunt, ad quod pro veritate historiae consequenda recurrerent.* Varias editiones & versiones recenset Jo. Alb. Fabricius in *Bibliob. neq. & infim. Latinit.* L. III. p. 1135 seqq. inter quas etiam haec, de qua sermonem instituimus, comparat. *Lit- teris gothicis admodum luculentis & nitidis, chartae inscripta est purissimae, quae crassitie sua, ad membra- nas pergamenas proxime accedit.* In fine haec legitur verba: *Incarnationis dñice anno MCCCCLXXXIII. (1483.) preclarum hoc opus Scalastice historie, factozibus Johanne de Grèningen. nec non Heinricho de Inguiller. impressorie artis magistris. in iactura Argentinorum ciuitate possibili vmendatione prenia impres- sum. Mensis Augusti die XXVII. feliciter est con- summatum.* Conf. Theophil. Sinceri. *Neu Sammlang von lauter alten und raren Büchern*, I. Stück. Frankf. 1733. in 8. mai. p. 31 seqq. Insignis raritatis eodidem hunc esse censemus, cum non solum Michaeli Maistre incognitus fuerit, sed per omnes etiam *antiquary- pographicos*, nullus reperiatur liber; qui ab Henrico de Inguiller impressus fuerit. Adseruatur hic codex in bibliotheca scholae prouincialis portensis publica.

LV.

Scholastica historia *magistri* PETRI COMESTO-
RIS Sacrae scripturae seriem breuem nimis &
expositam exponentis. in fol. folior. 229.

Et haec editio, litteris gothicis exscripta, ab ea, de qua exposuimus, si chartae & litterarum nitorem spe-

Staveris, longe discedit. In fine hæc adposita habet verba: *Explicit scolastica historia magistri PETRI COMESTORIS. Impressa Basileæ. Anno dni. M. CCCC. LXXXVI. (1486). Finita post Iohannem Kutherine. Jo. Alb. Fabricius illam l. c. adduxit. Conf. Michael. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 477. qui memorat, quod ex hac editione notatu digna citentur in *Anctario ad Flacii Catalog. testium veritatis* n. XII. p. 93. 94.*

LVI.

Scholastica historia magistri PETRI COMESTORIS, sacre scripture seriem breuem nimis & expositam exponentis. in folio, folior. 207.

Typographus *historiæ* charactere litterarum gothico excusæ, hæc adscripsit verba, in fine conspicua: *Scholastica historia magistri PETRI COMESTORIS. Impressa Argentine finit feliciter. Anno salutis nostræ Millesimo quingentesimo (1500) XV. die mensis Julii. Joanni Alberto Fabricio, & Michaeli Maittaire editio incognita fuit. Omnium optima, & recentissima, quod nos quidem sciamus, est editio, quam iussu Benedicti XIII. Pontificis rom. adormavit eminentissimus & illustriss. Princeps ANGELVS MARIA R. E. Cardinalis Bibliothecarius VYRINVS. Cum eminentissimus Princeps, historiam istius editionis, omnium optime ipse exposuerit, in *Commentariis de rebus ad illum pertinentibus* P. II. Libr. I. Cap. XVI. p. 267. edit. *tigurin.* 1750. in 8. insigne ornamentum recensionis nostræ, accedere credidimus, si ipsa illius verba hic transcribamus, *Vix me brixianis infulis, inquit eminentissimus Princeps, & una simul Consultoris S. Officii gradu auxerat Pontifex, quum desiderium suum mihi exposuit, ut Venetiis typis rursus caderetur* PETRI COMESTORIS. *Historia scholastica, addito**

*addito Indice locupletissimo, seu potius alphabetica
eiusdem Historiae Synopsi, quam paulo ante adornaue-
rat, Romaeque imprimendam curauerat. P. Angelus
Maria a Cruce, Ord. Clericorum, qui vocantur Scho-
larum piarum. Votis seu iussis Pontificis libentissime
obsequutus, curam suscepit, ut per Antonium Borto-
lum, Typographum Venetum, nona ea editio perfec-
teretur. Praeesserat iam Beneuentana a triginta ser-
uatis annis, eandemque his verbis commendauerat. Idem
Pontifex in XIII. Synodo sua Dioecesana titi 2.*

*„Mandamus ut de libro huiusmodi (sacro Bibliorum
„codice) vel eo saltem veteris, nouique Testamenti
„narrationem complectente, a celeberrimo Schola-
„sticae Historiae Magistro PETRO COMESTORE
„clarissimis, ac sapientissimis interpretationibus ex-
„plicatam, qui modo in nostra ciuitate ex antiqua,
„& mendosa impressione, nouis, & purgatis typis
„in lucem prodiit, singuli supradicti, ac Clerici
„omnes, ad superiores ordines alias non promouen-
„di, infra mensem omnino prouideantur. Acce-
„ptum autem ne seponant: verum ad Ezechielis in-
„star, lectioni illius attendentes, volumen illud,
„quod a Deo est, inexplibili auiditate comedant. „
*Prodiit autem Veneta an. MDCCXXIX. (1729).
quo ipso cum Benedictus XIII. Beneuentum iterum con-
cessisset, tempus illud valde opportunum arbitratus sum,
eandem publicandi, & quidem cum epigrapha ista:**

*Reuerendissimis & sanctissimis Patribus Praeside
Metropolitae*

V I N C E N T I O M A R I A
V R S I N O

Ord. Praed.

Pont. Opt. Max.

In Beneuentanae Prouinciae Synodo congregatis

P E T R V S C O M E S T O R

Se Siste

L 3

Vz

*Ut qui alim eiusdem Sapientissimi Metropolitae caro
 E gothicorum caracterum tenebris ereptus
 Priorem Beneventi vitam recepit
 Noa nunc Venetiarum typorum luce clarescens
 Faustis Patrum acclamationibus
 Excipiatur.*

PETRUS COMESTOR, qui & alio cognomine *Manducator*, Gallis *le Mangeur*, adpellatus fuit, id accepit, teste Trithemio *de Scriptor. eccles.* Cap. CCLXXX. p. 96. cognomen, quod scripturarum auctoritates, in suis sermonibus & opusculis, crebrius allegando, quasi in ventrem memoriae manducavit. Conf. Jo. Henr. a Seelen *Selecta litteraria Lubec.* 1726. in 8. p. 364. not. (14). Daniel. Georg. Morhofii *Polybistor philo- sophic.* L. I. Cap. XIII. §. I. p. 84. edit. *Lubec.* 1714. in 4. qui aliam cognominis adfert causam, & ideo COMESTOREM dictum existimat, quod omnes scholasticos delorauerit, quem elegantius latina lingua bel- luonem *librorum* dicemus. Natione Gallus ac Canonicus & Decanus fuit B. Mariae trecentis (Troyes). Mortuus est Academiae parisiensis Cancellarius circa annum 1178. In Abbatia S. Victoris parisiensi hoc eius legi epitaphium:

PETRUS eram quem petra tegit

Dictusque COMESTOR;

Nunc comedor; vivus docui,

Nec cesso docere.

Mutuis ut dicat, qui me videt

Incineratur

Quod sumus iste fuit

Eximus quandoque, quod hic est.

praeter alios memorat Gernain Brice, *Tom. II. de la Description nouvelle de la ville de Paris, à Paris* 1713. in 8. p. 188. Vid. de illo & scriptis eius Henric. Gandavensis *de Scriptor. eccles.* Cap. XXXII. p. 123. Trithemius l. cit. & in *Annal. birsaugiensib.*

Tom. I. *Monaster. S. Galli* 1690. p. 435. Philip. Lab-
beus de *Scriptor. ecclesiastic. Paris* 1660. in 8. Tom. II.
p. 199. vbi ridiculum illi videtur, Trithemii de co-
gnominis ratione, commentum. Robert. Bellarminus
de *Scriptor. eccles. Paris* 1658. in 8. pag. 324 seqq.
Anton. Possevinus in *Apparat. sacr.* Tom. III. p. 46.
Gerard. Jo. Vossius de *Historic. latin.* L. II. Cap. LIII.
p. 405. Guil. Caue *Histor. litter. de Scriptor. eccles.*
p. 682 sqq. Casimir. Oudinus in *Commentar. de Scri-*
ptor. & scriptis eccles. Tom. II. Col. 1526 sqq. Louis
Ellies du Pin *nouvelle Bibliothéque des Auteurs eccle-*
siastiques Tom. VIII. pag. 231. Caesar. Egassius Bu-
laeus in *Historia vniuersitat. parisiensis* ad Ann. 1151.
p. 374. ad Ann. 1178. p. 443. Jacobus le Long in
Biblioth. sacr. Tom. II. p. 683. Jo. Alb. Fabricius in
Biblioth. med. & infim. Lat. Lib. III. pag. 1134. seqq.
Quod nonnulli tradunt PETRVM COMESTOREM
Gallum, Gratiani & Petri Lombardi Italoꝝ fuisse
fratrem germanum, tresque hos, vno puerperio, ex
adulterio, aut alio illicito concubitu, esse progenitos,
veluti fabula, & ingenii commentum, hodie a pleris-
que exploditur. Conf. Guid. Panzirolus de *claris le-*
gum interpret. Lib. III. Cap. II. p. 318. Caspar. Zieg-
lerus in *Dissertat. de Juris canonici origine & incre-*
mentis Jen. 1745. in 4. §. XXXVII.

LVII.

JACOBI WIMPHELINGI De Integritate libel-
lus cum epistolis praestantissimorum virorum
hunc libellum approbantium & confirmantium.

Ringmanni Philesi Jambicum ad ephoebos

Rursus libellum tersiorem pressum habes

Vide puer sequaris hunc procliuius.

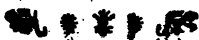
Mores hic integros certe doceberis
 Pelleretur ipsa extra Venus praecordia,
 Et excitabitur sacrae scripturae amor
 Refertur Augustinus vsus saeculo
 Et veritatem, & imbibes constantiam
 Legas precor, nec cura sit quod inuidie
 Integritatis hostibus nihil placet.
 Videbis & Frugalitatis mox librum:
 O quam mouebit ille auaros perditos,
 Ridemus istiusmodi cunctos viros.

in 4. fol. 37.

Omnia JACOBI WIMPHELINGI opuscula, nostra aetate, esse rarissima, Viri Cl. Gerdesii testimonio iam comprobauimus, in *Analectis nostris litterar. de libris rar.* p. 1099. Hoc autem quod iam ex oblivione & situ producimur, ytilitate sua, prae reliquis se commendat. *Le livre de la pureté, de integritate,* ait Louis Ellies du Pin, Tom. XIII. de la *Bibliothèque des Auteurs ecclesiastiques* p. 117. *est un des plus beaux, des plus éloquens & des plus utiles traités, de WIMPHELINGE.* Conf. Nicéron *Mémoires* Tom. XXXIX. p. 17. Scripsit librum JACOB. WIMPHELINGVS ad Jacobum Sturmum, quem Thomas Wolphius junior primum in lucem emisit *Argentorat.* 1505. in 4. & Joanni Gallinario budorino dicauit, qui apud Tribores in S. Petri templo, grammaticam, rhetoricam, & alias eius generis disciplinas docuit. Distinxit WIMPHELINGVS librum in capita XXXV. quorum quatuor posteriorum, hic adscribimus argumenta, propterea quod illis monachorum & imprimis augustinianorum, in se concitauerat odium, quod eo processit, vt rem etiam ad Pontificem deferrent, a quo WIMPHELINGVS citatus quidem fuit, sed nunquam comparuit, & tandem adnitentibus amicis Pontifici reconciliatus fuit. Rem omnem pluribus verbis enarrat

rat Niceron l. cit. p. 10. Conf. Henr. Wharton *Ad-
pendix ad Guil. Caue bistor. litterar. Scriptor. eccles.*
p. 185. Capitum argumenta haec sunt: 1) Augu-
stinus neque frater, neque monachus cuculla indutus
unquam fuit, quod multis argumentis Cap. XXXII. &
XXXIII. confirmatur. 2) *Falsam & fictam est prouer-
bium: Scientia latet in cucullis* excludendos seculares.
Ad hanc thesin comprobandam luculentum catalo-
gum virorum doctorum Cap. XXXIII. adfert, qui de
philosophia, de Canonibus & legibus, de medicina, de
poesi, de oratoria, de historia, de grammatica scripse-
runt, & cucullis nunquam fuerunt induti. 3) *Maxi-
mi & profundissimi theologi fuerunt seculares, nulla
unquam cuculla induti.* Veritatem istius rei, magno
& insigni theologorum numero demonstrat, qui secu-
lares fuerunt, librisque editis, in omni theologiae ge-
nere inclaruerunt. Catalogus eorum exstat Cap.
XXXV. cuius in fine de Trithemii libro, cui titulum
fecit, *de Scriptoribus ecclesiasticis*, tale legitur iudi-
cium: *Non me inquiet liber de Scriptoribus ecclesiasti-
cis: in cuius locis innumeris erratum esse: ad oculum
demonstrare possem: si non illius auctori admodum mi-
hi caro, deferendum arbitrarer: quod vel mendacis ti-
tulis: vel a variis fratribus multis scriptores ex or-
dine suo fuisse: cum non fuerint falso iactantibus faci-
le persuasus falli potuit atque seduci.* Ex Epilogo Ca-
piti XXXV. adposita, adparet, quod WIMPHELIN-
GVS librum *de integritate*, ex heremitaria S. Guil-
hermi in suburbano friburgensi anno 1505. scripserit,
e quo intelligimus librum an. 1503. ut editio a Ni-
cerono l. cit. p. 17. adlata, prae se fert, nondum eo
tempore in lucem exiisse. Editio, qua, dum haec
scribimus, utimur, secunda est, & Nicerono aliisque
incognita fuisse videtur. Adiiciuntur illi Palladis
Theologi heidelbergensis, Georg. Zingelii Theologi
& canonici eysterensis, Joannis Romani, utriusque
iuris doctoris, Vlrici Zasii, legum doctoris, Henrici
Bebelii, poetae, Beati Rhenani, Sletstacini, Rudigeri,

epistolae ad Jacobum Wimphelingum, quibus sententiae, de Augustino, ab illo prolatae, subscribunt. Posterior in primis illum, hisce, compellat verbis: *venias, obsecro, ad nos, dulcissime JACOBE: gratissimus eris omnibus hospes: Tutus eris ab insidiis aemulorum tuorum. Auditurus es unum ex concanonicis nostris, qui tibi ad oculum demonstrabit, sermones istos ad heremitas, qui sancto Augustino inscribuntur alterius esse, nec illius Augustini: qui unus ex quattuor est ecclesiae cardinibus atque columpnis. Ceterum intelleximus doctissimum donicum Thomam Phedram Canonici. S. Joann. lateran. bybliotecarium papae per omnia tecum sentire idque in abditiis bybliothecae reperisse quod a te de sancto patre nostro Augustino scriptum est. Ne sis igitur animo consternatus: sed ad nos quantocius aduola. Ex Dumetis. Praeter epistolas huic editioni adcedit Endecasyllabum Phalaecium (Hendecasyllabon phalaecium) Joannis Esticampiani, lusacii, poetae laureati, in simplicissimam libelli de integritate, JACOBI WIMPHELINGI doctissimi hominis, commendationem. Joannis Gallinarii Endecasyllabicon ad Lectorem. Joannis Keyfersbergii, de concubinis acquirendis sententia, quam Joannis Adelphi & Jacobi Ruthgeri argentinenf. precibus Gallinarius hac ratione in versus redegit:*

Fit leue quod stulto pellex se iungat amanti

Fit graue quo pacto fit segreganda tibi

Praeceptum tibi do promptum mihi crade, recondo

Argentum, Cererem, vinaque liber eris.

Rhythmus oëtocasyllabicus

Ein frau man bald gefesselt hat

Wye ledig werst ich gyb dyr rat

Beschlies dyr gelt auch brot und win

By dyre lang keyn frau mag syu.

Editionis tempus, typographus his verbis designauit: Joannes knoblouchus Ciuis Argentinensis ex Archetypo, denuo imprimebat. Anno quingentesimo sexto supra millesimum (1506) XI. Kalendas Nouembris.

LIX.

Appologetica declaratio WYMPHELINGII^R in libellum suum de integritate: de eo. An sanctus Augustinus fuerit monachus. Cum epistolio Thome Wolphii iunioris. Keyferspergii epistola elegantissima de modo predicandi passionem domini. Oratio WYMPHELINGII metrica. in 4. folior. 12.

Qua ratione JACOBUS WIMPHELINGVS monachorum augustinianorum, sibi contraxerit odium, iam exposuimus. Cum vero ab omni quasi latere impetum monachi in illum faceret, hanc *apologiam* conscribere, & eorum imperum reprimere coactus fuit. Nicerono & alijs de eiusmodi *apologia* nihil innotuisse videtur, quod eius raritatem valde confirmat. Examinat & refellit, in illa, aduersariorum suorum obiectiones, nouisque argumentis sententiam suam, Augustinum neque fuisse monachum, neque sermones ad Heremitas conscripsisse, confirmat. *Apologiae* initio, Augustinum, hac ratione, verba facientem introducit: *Monachus non fui: praesertim non similes vestrum, nec vos similes mei, ingenium, mores, studium, vita: & omnis conuersatio longe discrepant. Ego post ingressum religionis scilicet christiane id est postquam tricesimo anno baptizatus: exultans in veste illa, quae sacro fonte iam renatis imponitur, indutus sum, mundum, delicias & opes contemnere cepi, frugalitatem dilexi, heresiarchas vici, Foemina intra domum meam, nulla penitus unquam conuersata est, nec germano quidem soror, nec patrui aut patris filiae. Non quod de sorore & neptibus mecum commorantibus ulla nasci potuerit mali suspitio. Sed quoniam illae sine alijs foeminis esse non poterant, quin ad eas aliae a foris intrarent, de quibus offendiculum aut scandalum infirmioribus nasci potuisset. Sic diceret*

ut reor Augustinus &c. Augustinum non esse sermo-
 num ad Heremitas auctorem, hoc in primis argumen-
 to, eincere studet: *Sermones ad Heremitas, non esse
 illius nostri Augustini, in plerisque locis eidenter offen-
 di potest. Ut de aliis innumeris nunc tactam pates-
 me de splendore & patre eloquentiae Augustino prae-
 dicari, quod ipse barbaris illis vocabulis: qualia sunt
 verbum chorifare, & nomen bursarius usus sit, quae in
 sermonibus illis reperiuntur, decem annorum puer ho-
 die nitidius loqueretur. Quid dicam de argumento de
 acerrimis inuectiuis contra genium & morem pietissi-
 mi mansuetissimique patris, Augustini? quid de turpi
 & rustica sententia? proferam vel unum absurdum
 & foetidum locum in sermone de coena domini, ubi ad
 Judam loquens introducit Augustinus his verbis.
 Nunquid matrem cum qua concubueras a paraliis li-
 beravit? sicut hoc in re ipsa apocrysum: ita in filo
 ineptum & insulsum. Si veique urbanissimus Augu-
 stinus ignominiosissimum hunc Judae incestum, de ipso scri-
 bere voluisset, honestioribus nimirum verbis, & mode-
 stiore periphrasi uteretur &c. In conclusione apolo-
 giae, se, suasque lucubrationunculas omnes, & potissi-
 mum apologiam, pro republica christiana, de qua mox
 nonnulla dicemus, censurae sedis apostolicae, & in
 primis Julii II. pontificis, submittit. Apologiam ex-
 cipit epistola elegantissima Johannis Keyfersbergii de
 modo praedicandi dominicam passionem & de nuditate
 crucifixi. Causa, ob quam Keyfersbergius istam scri-
 pserat epistolam, haec est: Praedicauerat quidam Sa-
 lassa, in dominica passione, coram omni populo, vir-
 ginibus, & matronis, satis inconsiderate, inter alia,
 Christum ex omni parte nudum in Cruce pepondisse,
 verbis Ambrosii Christus in cruce pepondit sicut eum
 natura profudit, innixus. Quidam Keyfersbergii
 amicus, paullo post tam ineptum sermonem Salassae
 moderaturus, rationibus & testimoniis, alio in loco
 contrarium sustinuerat. Id aegre ferens Salassa, con-
 tra illum e suggestu acriter iniectus est, & in jus
 cum*

tum vocavit, actionemque contra illum instituit. Il-
 le vero pacis & patientiae amans per litteras Keyfers-
 bergium consuluit, quid illi, de Salassae sermone vi-
 deatur. Keyfersbergius itaque in hac epistola respon-
 soria, sententiam suam exponit, & Salassam satis in-
 considerate & absurde egisse, pronunciat, cum dixerit,
Christum femoralia in cruce non habuisse &c. propter-
 ea quod multa, cum inuolutione & in genere adferre
 liceat, sine scandalo, quorum particularium edictio, &
 imprimis in concione publica, fiat scandalosa, & multa
 praeterea latine dicta, turpiter non sonent, quae ver-
 naculo sermone prolata turpia sint, & modestiam lae-
 dere videantur. Haec omnia multis exemplis & te-
 stimoniis comprobat. Intiehitur hac occasione, in eos
 sacerdotes, qui gloriae sibi ducunt, cum sermones
 ipsorum, quos faciunt, vnius horae excedunt spa-
 tium. Ita vero illas damnauit ego, illas longas prae-
 dicationes, de passione domini, fieri in parascae soli-
 tas, & id ex vanitate inanis gloriae, procul dubio or-
 tam habuisse asseruit: quae quilibet alterum superare
 voluit. Primus ad horam praedicauit, more antiquo-
 rum doctorum. Alius, de alio conuentu, duas praedi-
 cauit, & sermonem longius protraxit, indeque fuit for-
 sitan laudatus, quo factum est, ut sequenti anno, pri-
 mus non minus adparere voluerit, & tres horas prae-
 dicauit. Alter sequenti anno quatuor, & ita factum
 est, ut ad hanc fatuitatem deuentum sit, ut VII. IIX.
 & VIIII. horas praedicetur: Ita ut instar cuculo-
 rum alteratrum se vincere conaretur. Legant omnes
 concionatores, Chrysostomum, Leonem, Gregorium, &c.
 si unquam reppererint sermonem, qui una hora recitari
 non possit. &c. His verbis caractere satis antiquo, in
 nostro exemplari, manu in margine adscriptum est: *O*
fatuitas praedicatorum. Keyfersbergii epistola, scrip-
 ta est ex Argentiua: adiicitur illi defensio & muni-
 menta, contra Salassam, de nuditate crucifixi, ubi va-
 riis patrum & doctorum ecclesiasticorum testimoniis
 probat, Christum non omni ex parte nudum, cruci
 fuisse

fuisse adfixum. Adducitur etiam testimonii loco, descriptio reliquiarum metrica, quas Carolus magnus, e terra sancta ad Aquisgranum pertulisse fertur; & ibidem in latere imaginis S. Mariae virginis, inclusae fuerunt:

*Aduena fiste pedem locus hic tibi mira relatu
Christifere ostendet. virginis indasium
Subligarem & pantum quo nosse membra salutis
In cruce carnigeti tecta fuere Dei.
Panniculi & quibus est puor ad presepe volutus
Factus & immunis frigoris omnipotens
Adde etiam pannum baptiste morte sacratum
Septenni spatio haec cernere quisque potest.
Carolus a Graecis nostram hac aduexit ad urbem.
Hoc posuitque loco, laus tibi summe Deus.*

Oratio WIMPHELINGI metrica, cuius, in titulo mentio facta est, versibus elegiacis ad Christum, *pro remissione peccatorum* scripta est. Illam sequitur *ignoti amici epistola, ad aemulum WIMPHELINGI*. Exhibet illius auctor epitomen libri *de integritate*, & amicum suum hortatur, vt cum reliquis sociis, WIMPHELINGVM lacerare desinat. Coronidis loco illi adponitur *Hexastichon* Philesi V. (Ringmanni Voegeligenae) in eum, qui scripserat, libellum, *de integritate cum auctore suo, flammis egere magis, quam censore*. Editionis tempus huius collectiunculae quidem non indicatur, illam tamen an. 1505. *Argentinae* in lucem esse prolatam, coniciamus ex epistola Thomae Wolphii iunioris, Decretorum doctoris ad JACOBVM WIMPHELINGVM, Theologum, illi praemissa, quae eodem anno, *prid. Kalend. Aug.* scripta dicitur.

LVIII.

Ad Julium II. Pontificem max. Querulosa ex-
culatio JACOBI WIMPHELINGII ad instan-
tiam Fratrum Augustinensium. ad curiam Ro-
manam citati: ut propria in persona ibidem com-
pareat: propterea quod scripsit diuum Augusti-
num non fuisse monachum vel fratrem mendican-
tem. in 4. folior. 4.

Hanc elegiam beatusficham praemissa epistola, di-
cunt JACOBVS WIMPHELINGVS *genuose claris-
simaque domino* Philippo de Duno & lapide superio-
re, nobilissimae Argentinaensis ecclesiae praefecto. Ex-
cipit: illam breue WIMPHELINGII ad Julium II.
Pont. max. epistolion: *Scripsi beatissime pater F. Au-
gustinenses regulam & nomen ab Episcopo saeculari ac-
cepisse: nec id putabam eis stomachum mouere cum &
summi Pontifices qui ipsorum & alias claustralium regu-
las confirmarunt (quod longe malus est) seculares fue-
rint sacerdotes, Qualis & Tu es Juli Pontifex Optime
maxime, cui me & mea dedit subiticio commendoque.
Causam qua commotus, haec de Augustino verba,
libro de integritate infereret, hanc esse in Elegia
scribit:*

*Est schola brisgouici passim celebrata Friburgi
Clara politorum nobilitate virum
Inter diuersos istic discordia fratres
Conuentusque duos sex quasi lustra fuit
Hic Augustinum: Guilhelmu praedicat alter
Cerrat uterque prior dignior hincque fore
Dignior atque prior sacra in statione videri
Claustricole plebis gessit uterque status
Hic sacramento iustum subducit honorem
Tam fuerant tepidis pectora dura viris
Rex obsequans erit testis (tam corda timebant)
Flectere nec precio ne potuisse prece*

Tum

Tum me Conradus Startzel clarissimus orat
 (Quo doctore usu est nostra iuuenta bono)
 Vt relegam historias: ut queram primus uter sit
 Vt valuam variis scripta probata libris
 Hoc ego, dum facio mihi pagina multa reuelas
 Nescia cuius erant pectora nostra prius
 Augustine usus quod nunquam veste cuculla es
 Nec mendicaris: religiosus eras
 Religiosus eras: christique ligatus amore
 Sed mendicanti nulla cuculla tibi
 Hanc praeceptori rem scripsimus ordine nostro
 Cui certe poteram iure negare nihil
 Haec summa, hinc omnis surgit certaminis ordo
 Hinc crucior: patior: causa cuculla fuit:
 Quam male res, fratres pia veraque torserit ipsoe
 Nullas in hoc nostro climate nescit bona doc.

Exponit praeterea causas, quae ipsum impediunt, quo-
 minus a pontifice quidem citatus, in curia romana
 comparere queat.

Argentinus adest praesul cum consule testis
 Et cum principibus clara caterua piis
 Quod iam sim variis morbis confectus & annis
 Et quod sim ad tantum non satis aptus ipse:
 Et labor: & studium: pituita: podagra: & orexis
 Jam pridem vires destituere meas
 Quid quod me tenerum chari genivere parentes
 Et macie affectum corporeque exiguum
 Hinc fit ut aut pedibus vel equo vel qualiter itur
 Non facient tantum languida membra viam
 Porro me inueni nemo quia vidit equestrem.
 Esse senex possem qualis equester ego?
 Si mihi suppeterent vires, inuisere Romam
 Quam cuperem pedibus oscula ferre tuis
 Cernere & antiqua monumenta & moenia Rhome
 Atque acte vite facta piare mee. &c.
 Itaque rogat Pontificem ut

Aequa libretur causa bilance sua,
 ipsi

ipfi concedatur patronus, & cum ipse comparere nequeat, rem omnem eo instruat, vt argentinenfis Praeful, loco Pontificis, iudicis munus agat. Quo tempore JACOBVS WIMPHELINGVS hanc *elegiam* ediderit, non satis constat. Nicéronus l. c. p. 20. illam quidem circa annum 1512. compositam esse existimat, sed variis commonemurcaussis, vt illam aliquot annis antiquiorem, & anno circiter seculi XVI. septimo aut octavo euulgatam esse censeamus.

LX.

JACOBI WIMPHELINGII *Apologia pro republica christiana.*

M. Ringmanni Philessi Tetraastichon ad Lectores.

Excipiant aequa lectores mente libellum

Atrum nec rabido virus ab ore vomant

Cuncta salutiferi iussis sunt Consona Christi

Quae si quis damner, damnat & ipse Deum.

in 4. folior. 44.

Jure JACOBVS WIMPHELINGVS, hanc *apologiam pro republica christiana*, satyrae titulo in Jureconsultos, & causarum patronos inscribere poterat. Omnia enim, quae inueniri potuerunt, in eorum ignominiam & contemptum vnquam prolata, studiose conquisiuit. Dicauit *Apologiam* Jacobo Sturmio, Francisco Paulo heidelbergensi, Jacobo Bruno, ac Seb. Vurmio, friburgensis gymnasiorum philosophiae auditoribus. Thomas Volphius iunior, in epistola praemissa, ad doctorem Albertum de Ratshausen in Stein, quem Theseum suum adpellat, scripta *prid. Id. 1505.* Opusculi se proficitur editorem, quod WIMPHELINGVS, fortasse criticorum censuram paullo acerbiorum metuens, a discipulis suis cremari iusserat.

Tom. I.

M.

iufferat. Sequuntur epistolam duo *epigrammata* Matthiae Ringmanni Ph. V. *hypponactia iambica ad Lectores*. In prologo WIMPHELINGVS, coram Deo fatetur, neque in facultatis iuridicae, neque sacratissimarum legum contemptum, neque in odium cuiuspiam, qui praeclaram legum & canonum artem proficitur, aut exercet, se edidisse istam *apologiam*, sed duntaxat ut comprimatur quorundam petulantia, qui cum sint non solum nudi legistae; sed etiam grammaticae rudimentorum expertes, ut propria illorum manus euidenter demonstrat, minus sobrie de theologis & cunctis philosophis atque oratoribus locuti sunt, theologosque vocant *auaros hypocritas, heresum auctores, in concionibus suis steriles, largas conscientias habentes*, cum multis aliis probris & contumeliis. Parum enim absit, quo minus vniuersis theologis *vesperas scilicet* imprecarentur. Tam atroci, ut ait, *infamatione, merito laceffit, coactus fuit, eis qui theologiam suppressimere cupiunt, utcumque respondere*. Haud eo animo, ut studium aut exercitium iuris positum, quod humano generi & utile & necessarium esse sciat, *floccifacere, aut theologos sacris litteris abutentes, excusare velit, sed ut divinam scripturam, theologicamque facultatem, defendere videatur*. In protestatione prologo adiecta, inter alia, *apologiam* omnibus doctis, & vere christianis dei timorem & amorem habentibus, ipsi potissimum apostolicae sedi & pontifici Julio II. discutiendam castigandamque, cum omnis subiectionis humillima professione submittit, denuoque libellum suum *de integritate* subiicit, & causam exponit, ob quam a fratribus mendicantibus, laceffit, & infamia & calumnia adfectus fuerit. *Apologia* ipsa LI. absoluitur capitibus, quorum argumentum tabula praemissa, ob oculos ponit. In fine quatuor reperiuntur carmina, quorum titulos hic adscribimus. 1) *Theologia siue sapientia inuitat adolescentes, sacris initiandos, ad sui studium, tum honestum, tum ad beatitudinem conducent.* 2) *Hexastichon ex heroico & alcaico* M. Ringmanni

Voge-

Vogeligenae phelesii. 3) Philomusus (Jac. Locher) theologus, in laudem sacrarum litterarum. 4) Contra eos, qui cum sacris sint initiati, nihilominus tamen spe questus, quotidie replicant, latrant, rabulantur, ac etiam contra eos, qui nil vel legunt vel sciunt, nisi ut infirmis se onerent sacerdotiis & praebendis, Elegia pathetica Joannis Gallinarii budorini. Typographus haec addidit verba, quae docent, contra quem potissimum WIMPELINGVS calamum strinxerit: *Finit Apologia VIMPF. pro repub. christiana, contra epistolam Francisci Schaezer de Rotulla doctoris. Phorce in aedibus Thomae Anselmi Sexto Kal. Apriles Anno M. D. VI. (1506).* In ultima libelli pagina haec leguntur sententiae:

*Veritas odium parit. Theren.
Sed sub iusto iudice vincit. Hesdr.*

LXI.

JACOBI WIMPELINGII *Schlettstattensis Theophi* Oratio de sancto spiritu. in 4. folior. 8.

Edidit orationem Ringmannus Philesius, & nomine inclyti ac generosi d. Philippi de Duno, baronis in lapide superiore, summae aedis argentinenf. praepositi dignissimi inscripsit. In epistola dedicatoria scripta Argen. K. Septembr. A. 1506 prolixum exhibet catalogum opusculorum, quae WIMPELINGVS hucusque ediderat. *Orationem WIMPELINGVS de Spiritu sancto*, ad inclytam vniuersitatem heidelbergensem, perorauerat. Edita est Phorcae in aedibus Thom. Anselmi Anno M. D. VII. (1507.) Mense Majo.

LXII.

Adoleſcentia JACOBI WIMPHELINGII cum nouis quibusdam additionibus per Gallinarium denuo reuiſa ac elimata. Additiones he ſunt. Epistoſa Enee ſiluii de litterarum ſtudiis. Ex Laetantio quedam pulcerrima. Epistoſa WIMPHELINGII Reſponſua Volphii. Carmen Philomusi de nocte vino & muliere. Moralitates WIMPHELINGII. Sententie morales ex Franciſco Petrarcha. Epiraphia quedam in Joannem Dalburgium epiſcopum Wormenſem. Et alia quaedam paſſim inſertæ:

Ad Ludimagiſtros, pedagogos & gymnoſophiſtas
Gallinarii Exaſtichon.

Moribus indomitam tetricis frenare iuuentam

Esſe modus: medium: principiumque ſolet.

Siue quod inſonſa eſt viciis obnoxia pubes

Siue quod in varias flexilis ipſa vias.

Aurea ſufficiet tibi pharmata (pharmaca) vi-

NIPHELINGVS

Que ſuperant coi ſancta recepta ſenis
in 4. folior. 88.

Omnia, quae in editione *argentinensi* anno 1511. impreſſa, in *Analectis noſtris litterariis de libris variis* p. 1096 ſqq. deſcripta reperiuntur, etiam in hac antiquiore, ſed aequae rara, ſubiiciuntur oculis. Impreſſam eſt volumen, vt typographi verba, in ſine conſpicua, reſtantur, *Argentine ſelici aſpicio, impenſis & opera* Jo. Knoblauch. Anno Salutis MCCCCGV. (1505) XX. die Februarii. His verbis ſubiiciuntur typographi inſignia. Id vero ſingulare & ſibi proprium haec editio habet, quod fol. 80. 81 & 83. tres exhi-

exhibeantur figurae, ligno satis eleganter incisae. Prima simulacrum mortis, secunda hominis toga induti, pileo in quo eminent plumae, ornati, qui sinistra sacculum argento refertum, gestat, & tertia tandem, hominis in lecto expirantis, cui praeter sacerdotem, & nisi fallimur medicum, vxor, & quidam ex propinquis moestus adstat, refert delineationem. Hunc WIMPFELINGI librum, adolescentibus valde utilem, in scholis argentinesibus, olim a doctoribus fuisse enucleatum, testatur Joannis Gallinarum budorini epistola, ad Conrad. Carolum diuae aedis Petri iunioris argent. Canonicum & Scholasticum, Rectoremque parochialis ecclesiae Slesstatinae Id. Mart. 1503. scripta, quam praemittit Baptistae Mantuani *eclogis*, Argentorat. 1503. in 4. editis.

LXIII.

JACOBI WIMPFELINGII *Schlettstatensis*, *Elegantiarum medulla: Oratoriaque Precepta In Ordinem inuentu facilem: copiose: clare: breuiterque reducta.* in 4. folior. 25.

Opusculum litteris gothicis *impressum* est, vt in fine legitur, Argentine *per* Matthiam Brant. Quo tempore id factum fuerit, non constat. Praemittuntur duae epistolae, altera JACOBI WIMPFELINGI dedicatoria, ad Theodoricum Gresmund moguntinum, iuniorem, scripta XII. Junii 1493. altera Gresmundi, quo gratias WIMPFELINGO agit. Niceron Tom. XXXIIX. des *Memoires* p. 14. editionem *spirensensem* 1508. in 4. pp. 42. adducit.

LXIII.

Isidoneus Germahicus Ad R. P. D. Georgium de Gemmingen Spirensen prepositum JACOBI v. Sletstadin. Epistola eiusdem. Ad filios Philippi. Com. Rhe. Pala. In Fridericum victoriosissimum Bauarie ducem oratio funebris. Ac ipsius epigrammata in eundem. in 4. folior. 34.

Librum, quem JACOBVS WIMPHELINGVS Sletstadinus, *suasore & impulsore* Caspar. Murrhone, *confratre, & summo amico, obiter*, (vt in conclusione libri ait) *lucubrauit*, satis superque descripsimus, cum illius editionem Argentor. 1497. in 4. in *Analectis litterar.* p. 1098. produceremus. Haec, quae nobiscum communicata fuit editio, sine die & consule in lucem prodiit. Titulus plura promittit, quam libellus ipse complectitur. *Epistola* enim JACOBI WIMPHELINGI *ad filios Philippi Comitis palatini, Oratio funebris*, atque *epigrammata* in Fridericum, Bauariae *ducem* non comparent. Praemittitur epistola dedicatoria Jacobi Han, argentinensis, ad Henricum Comitem & Dominum in Hennenberg, cui insignia gentilitia Comitis, ligno incisa, adposita sunt. Illam epistolam sequitur ea, quam JACOB. WIMPHELINGVS ad Georgium Gemmigerum ex Nemeto XI. Kal. Jul. an. 1499. scripsisse, in *Analectis* l. cit. diximus. Illi etiam gentis Gemmigerorum insignia subiecta sunt. Praeter nonnulla *epigrammata moralia* JAC. WIMPHELINGI, huic editioni accesserunt *Elegiacum WIMPHELINGI ad Christum, pro remissione omnium & grauissimorum peccatorum, Elegiacum & Sapphicum J. W. ante summum sacrificium*. Forte eadem haec editio est, cuius Jacob. Burckhardus P. II. *Commentar. de linguae latinae quibus in Germania per XVII. Saecula amplius vsa ea est satis. Wolfenbuttel. 1721. in 8. p. 375. not. (x) mentionem fecit.*

LXV.

Auilamentum de concubinariis non absoluendis quibuscumque ac eorum periculis. quamplurimis. A theologis Colonienſibus approbatum, cum additionibus ſacraſſimorum canonum.

Contra Venerem ſacerdotum poeta gentilis.

Holce procul abeſſe iubeo. diſcedite ab aris

Quos tulit heſterna gaudia nocte Venus

Caſta placent ſuperis. pura cum veſte venite

Et manibus puris ſumite fontis aquas.

Si apud gentiles ſacerdotes ſacrificatuſ im-
mundicia deteſtabilis fuit quando magis apud chri-
ſtianos qui corpus Chriſti ſumunt. Sanctus Jhe-
ronimus ait. O ſacerdos tibi licito de altari viuere
non luxuriare permittitur. Therentius Veritas
odium parit. Heſdras ſed ſub iuſto iudice vincit.
in 4. folior. 8.

Niſi omnia nos plane fallunt, opusculi litteris go-
thicis impreſſi, auctor eſt Jacobus Wimpelingus,
acerrimus morum, illa, qua vivebat aetate, cenſor,
quocum, vt dictum a nobis iam fuit, iis circiter tem-
poribus, grauiffimae cum monachis & inprimis fratri-
bus mendicantibus, intercedebant inimicitiae. Ver-
bis tituli ſubiicitur figura ligno incifa, quae reſert
meretricem, vel ſi mauis amicam, puluinari inſiden-
tem, cuius a tergo ſtat diabolus attribus aſininis or-
natus. *Ad Confefſorem* opusculum perſcriptum eſt, ex
Argentina anno 1507. In prima parte variae propo-
nuntur *concluſiones*, quibus demonſtratur, quod *for-
nicarius ſeu concubinaris, ſeu notorius, ſeu occultus;*
ſue ſit laicus ſue ſit domicellus, ſue ſacerdos, nulla
prorſus ratione poſſit abſolui, niſi concubinam abiiciat.
Secunda parte varia exponuntur *pericula, quae incur-
runt ſacerdotes concubinaris.* In tertia parte poni-
tur

tur ob oculos aliud periculum nendum sacerdotum, sed omnium concubinariorum, quoad contritionem & confessionem." Hanc excipit exhortatio de concubinis abiectendis & concubinariorum abiectiōibus inuulidis, quam sequuntur nonnulli canones ex decretalibus de cohabitatiōe clericorum & mulierum. Haec omnia multis citationibus & testimoniis e scriptura sacra, patribus ecclesiasticis, conciliorum decretis, utriusque iuris libris, theologorum scholasticorum scriptis &c. confirmantur. In fine comparat distichon de eligendo plebanatu qualis esse debeat.

Felix plebanus, felixque parochia sub qua

Nec Naaman, Abraam. nec Sem. nec viuit Helias.

Distichi Expositio statim subiicitur: Per Naaman intellige leprosos, per Abraam iudeos, per Sem nobiles, aut tyrannorum officiales. per Heliam monachos aut potius fratres mendicantes. a quibus parochie dia libera fuerunt. Et indupie tum etiam floruit religio & vita christiana ecclesiaque dñi spiritus sancti directā fuit.

LXVI.

CRATIS, Theban. Cynici philosophi, Epistole aureis sententiis referte theologie consentaneae. in 4. folior. 8.

Opusculum litteris gothicis exscriptum est. Titulo libri imago duorum philosophorum cynicorum, pallio, cuculla, pera & baculo instructorum, ligno incisa subiecta est, sub qua hi leguntur versiculi:

Pallia non cynicum faciunt atrique cuculli

Non baculus curuus pera nec ipsa facit.

Ast animus recti semper seruator & equi

Et qui fortune spernere dona potest.

CRATETEM philosophum cynicum, epistolas scriptisse, testatur Diogenes Laertius L. VI. segm. 98. p. 362. edit. Marc. Meibomii Amstelæd. 1692. in 4.

vbi ait: *πλεστον δὲ τοῦ Κρατῆτος βιβλίου τὰς ἐπιστολάς, ἐν αἷς*

ἀγίνετα

corruptum quidem hunc locum esse existimas Aegid.
 Menagius in *Observat.* ad h. l. p. 266. & verba ad
 Hipparchiam referenda, & hac ratione legenda *ἐπιστολὴν*
δὲ πρὸς τοὺς Κράτους βασιλεὺς ἐπιστολῆς, esse existimat. Id
 autem contra omnem codicum consensum fieri, iam
 adnotavit Jo. Albert. Fabricius L. II. *Biblioth. graec.*
 Cap. X. p. 424. Quidquid illius sit, id pro certo cen-
 setur, *epistolas*, quae hodie sub CRATETIS nomine
 circumferuntur, esse supposititias. Jo. Alb. Fabri-
 cius l. cit. *quatuordecim tantummodo CRATETIS epi-*
stolas esse ait, quae in collectione *epistolarum diversorum*
philosophorum, oratorum, rhetorum, &c. graeca,
Venet. ex officina aldina 1499. in 4. & in eadem col-
lectione, cum versione latina, Jacobo Cuiacio, falso
tributa, Colon. Allobrog. 1606. in fol. reperiuntur.
 Eodem Fabricio teste, versio latina *epistolarum CRA-*
TETIS, verbis incipit: *Redi cum summa celeritate.*
 Ista verba nos docent, versionem, quae ante oculos
 versatur, ab illa, quae in collectione existat cuiaciana,
 longe esse diversam. Reperiuntur enim in nostro co-
 dice XXIII. CRATETIS, *ad focias, adolecentes, Pa-*
troctum, Macroclum, Ennopolum, ad divites, thessalo-
niceses, nebenienses, Hipparchiam coniugem, Aperum
& Horionem epistolae, quarum prima inequitatur: *Fu-*
gite non solum fines malorum iniustitiam & intemperan-
tiam. Per omnem libellum nulla reperitur, in cuius
 principio verba a Fabricio citata legantur. Forte illa,
 quae in Collectione a Fabricio memorata, ad *Origi-*
nem scripta dicitur, in nostro codice est, quae *Ho-*
rioris nomen in fronte gerit. CRATETIS *epistolis* in
 nostro codice subiicitur: *epistola Socratis ad Platonem,*
Heracliti philosophi ad vitam humanam, & Democriti
philosophi contrarium. Versio ab Athanasio constan-
 tinopolitano, Abbate archiensi, profecta dicitur, cu-
 ius epistola *ad divum Principem, Karolum Aragonum*
primogenitum, CRATETIS epistolas antecedit. Refert
 in illa, quod, cum litteris Caroli commendatitiis Pa-

normum ad Siciliae proregem, pro capiendi monasterii possessione quidem se contulerit, possessionem tamen non habere potuerit, sed quorundam philosophorum & praesertim CRATETIS cynici inuenierit *epistolas*; quas, ob praestantiam earum latinas fecerit, eique dicauerit, ne vacuus ad illum rediret. Pollicetur etiam in fine epistolae, *se complura graeca, latina effecturum, si monasterium Caroli opera, adsequutus fuerit.* Fecerunt istius Athanasii & versionis *epistolarum* CRATETIS, praeter Jo. Albert. Fabricium l. cit. mentionem Josias Simlerus in *Biblioth.* p. 75. Christoph. Hendreich in *Pandectis brandeburg.* p. 319. qui illum *Abbatem arviensem* appellant. Editionem, quam nobis inspicere licet, curauit Joannes Stabius, austriacus, philosophus & mathematicus, qui, illam, epistolis praemisso, ex Ingolstadio *diuersorio litterario*, scripto, dicauit Joa. Græco Pyerio vulgo Crachenberger dicto, *Choreographo* Austriae, Apollinis *vicario*. Isti epistolae addidit *phalaecium carmen*, quo philosophum cynicum, ab exteriori corporis, & interiore mentis habitu describit. In fine *epistolarum* reperitur *Carmen phalaecicum* Conradi Celtis, ad Joannem Tritermum *Druidam*, *Abbatem* in Spanhaim, quo eius laudes a poeta decantantur, Typographus haec verba adposuit: *Impressum Nürmberge per Ambrosium Hucher. Anno domini 1501.* Conf. Mich. Maittaire *Anal. typogr.* Tom. II. p. 149. ubi vero, sicut & p. 144. typographus, nisi plane fallimur, minus accurate Ambrosius Nueber scribitur. Littera enim initialis N. in nostro exemplari, longe aliam prae se fert formam quam littera H. qua typographi nomen inchoatur. Editionem istius versionis *Viennae Austriae* prodidisse, testantur Jos. Simlerus & Christoph. Hendreichius l. cit. Omnium sine dubio editio prima est, quae in collectione *Epistolarum cynicarum* latina, cum Phalaridis nimirum *Epistolis*, a Francisco Aretino, e graeco, latine redditis, & Marci Bruti *epistolis*, cum Mithridatis *ad eas rescripto*, a Raimitio (Rimicio)

in latinum translatis, Paris. circa annum 1470. in 4. teste Andrea Chevillier in libro de *l'Origine de l'Imprimerie de Paris*, Paris 1694. in 4. p. 36. in lucem edita fuit. Jacobus quidem Mentelius in *Paraenese ad Bernard. de Mallinckrot de vera origine typographiae*, Paris. 1650. in 4. hanc collectionem non Parisiis, sed Argentorati produsse existimat, sed vindicat illam *Lutetiae Parisiorum*, Andr. Chevillier l. c. p. 51. Adducitur collectio a Mich. Maittaire in *Annal. typogr.* Tom. I. p. 294. a Jo. Alb. Fabricio l. cit. Longe diversa est ab Athanasii versione, illa, quam dedit Eilhardus Lubinus, qui *veterum auctorum graecorum Hippocratis, Heracliti, CRATETIS Bruti, Anacharsidis, Theinti, Democriti, Diogenis, Phalaridis, Apollonii Tyanei, Euripidis, & aliorum epistolas, gr. & latin.* *Heidelb. ex officina commeliniana* 1601. in 8. in lucem exire iussit. Editio anni 1699. in 8. memoratur in *Catalog. Biblioth. tellerianae* p. 409. Conf. de CRATETE philosopho cynico Diogenes Laertius L. VI. segm. 85-93. p. 354 sqq. Suidas Tom. II. p. 370. edit. Ludolph. Küsteri *Cantabrig.* 1705. in fol. Thom. Stanleii *Historia philosophiae* P. V. p. 536 sqq. edit. Lips. 1711. in 4. Jo. Jac. Brucker *Hist. philosoph.* Tom. I. p. 742 sqq. & 888 sqq. Joh. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* l. cit. & alibi passim. P. Baile *Dictionary historique & critique* Tom. II. p. 1471 sqq. sub voce Hipparchia. De Joanne Stabio, austriaco, poeta laureato, Maximiliani Imperatoris l. historico & cosmographo, vid. Jos. Simlerus in *Bibliotheca* p. 417. e qua illa suppleri poterunt, quae ex Koenigii *Biblioth. veter. & nova* nimis succincte in *lexico erudit.* T. III. col. 762. de illo, adlatae fuerunt. Joannes Cuspinianus in *praefatione ad Lectorem, vitae Maximiliani praemissa*, in *Opere de Caesaribus atque Imperatoribus romanis* p. 601. edit. Basil. 1561. in fol. illi tale scripsit elogium: *Erat Joannes Stabius iudicii acutissimi vir, varaeque doctrinae, qui pluribus annis sub eo (Maximiliano) militarat, multa adiecturus allaturusque* (iis, quae

quae Cuspinianus de Maximiliano scripserat), quae posteritas fuisset admirata: vipote qui castra eius sequutus, semper lateri adhaesit annis iam affiduis sedecim. Et cum Austriam Carinthiamque graphice depinxerat, ac stemma domus austriacae ingeniosissime in lucem produxerat, deprompturus adhuc multa & speciosa & insignia, potissimum nunc aulicis liberatus tempestatibus & tranquillitati redditus, ecclesiae viennensis factus Decanus. Sed eminentioribus omnibus invidet inuida mors, quae hunc in sperato, cum moliretur ingentia, quaedam, Graetzii in Sciria nobis abstulit, Kalend. Januarii vigesimi secundi anni post millesimum quingentesimum (1522.) cum Maximilianum scribendam suscepissimus eius ductu.

LXVII.

Epistole MAHMETIS Turcarum Imperatoris elegantissime multa prudentia acrimonia referte. In 4. folior. 18.

Raritatem istarum *epistolarum* testatur Joan. Augustinus Egenolfus, scholae crucianae dresdensis olim Rector, in epistola dedicatoria, nouae, quam curauit editioni, *epistolarum MAHMETIS*, de qua mox supra dicemus, praemissa. In fine editionis, litteris gothicis impressae, typographus haec adscripsit verba: *Impressum Liptzk per Jac. Abiegnum (Thanner) Herbipolensem Cincia liptzens. Anno domini M. CCCC. XCVIII. (1498.) penultima die Octobris. Michaeli Maittaire & eius continuatori Joh. Henric. Leichio, editio incognita fuit, qua se vsum esse profiteetur Egenolfus l.c. Secunda est, quae Lipsiae, Joannis Maii, romhiltensis, Professoris rhetorices, in Academia lipsiensi cura prodiiit. Primam emisit an. 1488. in 4. Eius in fronte isti legantur, teste Jo. Henric. Leichio in *Annal. typogr. lipsiens.* p. 69. articuli:*

Jo.

Jo. Maius ad Lectorem

Sascepe quisque vobis tibi sponte sua venientes,

Aequanimos ciues, magnanimosque duces.

Quidne vide, virtus, animus, sapientia, possit,

Et veteres illas nosse quid historias.

Hostibus insurgi, aut meritis bene gratia reddi

Debeat, aut populus qua ratione regi

Ergo age, qui magni cursus tibi contulit orbis,

Munera Laudini plena fauore legas

In editione, qua vtimur, nil tale reperimus; dicavit illam editor Martino Polichio Mellerstatensi, optimarum rerum, artium, medicinaeque doctore, illustrissimi Principis Frederici Ducis Saxoniae, & Electoris physico iurato. Ex syro, graeco, scythico, atque turcico sermone epistolae dicuntur translatae a Laudino siue Laudino equite hierosolymitano, cuius epistola ad Francinum Beltrandum, Comitem, editionibus, quas vidimus, omnibus, praemittitur. Quo tempore istae litterae primum typis exscriptae fuerint, non constat. In denen *Merkwürdigk. der königl. Biblioth. zu Dr.* recensetur Tom. I. p. 463. editio in 4. folior. 22. cuius in fine haec leguntur verba: *Epistolae Magni Turci finiunt, a Laudino Equite Hierosolymitano editae G. F. T.* quas litteras Christianus Goetze interpretatur *Gerardus Flander Toruissii.* Editionis annus non additus fuit. Anno 1510. III. Id. Aug. prodierunt Symmachi Conf. Rom. *Epistolae familiares; item Laudini Equitis Hierosolymitani in Epistolas Turci magni traditio.* Argentorati ex officina Joannis Schötti, impensis Georgii Maxilli, in 4. vid. Jos. Simleri *Bibliotheca* pag. 444. Michael Maittaire *Annal. typogr.* Tom. II. pag. 218. In *Catalogo Biblioth. tellerianae* pag. 409. memoratur collectio epistolarum, quae complectitur: *Epistolarum Symmachi Lib. II. Diui Ambrosii Epistolas in Symmachum II. & Epistolas Magni Turci a Laudino Equite Hierosol. lat. redditae, Basil. ex officin. Frobenii 1549. in 8.* Conf. Jos. Simleri *Bibliotheca*

theca l. cit. In Thom. Hyde *Catalog. Biblioth. Bodleian.* Tom. I. p. 460. occurrit editio *Marpurg. Catalogorum* 1604. in 8. M. Jo. Augustin. Egenolfus illas edidit hoc titulo: *Magni Turci i. e. MAHOMETI Secundi, Turcarum Imperatoris, Epistolae, in gratiam studiosae iuventutis, cum breuibus notis, & diuersis lectionibus.* Anno MDCLXXX. (1680). denique edita. *Dresdae typis viduae & heredum Melchioris Bergen, Elect. Sax. Typogr.* in 8. pp. 71. Recentior *egenolfiana* eiusmodi prodit titulo: *Epistolae MAHOMETIS, Turcarum Imperatoris elegantissimae, multa prudentia acrimoniaque refertae. Accedunt vita MAHOMETIS, breuis item historia, de Imperatoribus constantinopolitanis, Tyrannis turcicis, Regibusque Hungariae, & alia quorum index in fine subiectus, cura & studio Simonis Goebellii, Romhildensis, Francos. & Lipsiae apud Jo. Bielken, Bibliopol.* 1690. in 12. Gilbertus Cognatus illas inseruit *Epistolarum laconicarum atque selectarum farragini* primae, quae *Basil. 1554. ex officina Jo. Oporini* in 16. prodit. vid. *Jos. Simleri Biblioth.* l. cit. Jo. Alb. Fabricii *Bibliothec. graec.* L. II. Cap. X. p. 431. Habemus *laconicarum Epistolarum Thesaurum bipartitum opera M. Joannis Buchleri a Gladbach collectum & digestum. Colon.* 1606. in 12. in quo reperiuntur *Magni Turci epistolae* p. 623-651. Jo. Aug. Egenolfus in epistola dedicatoria ad Jo. Christophor. Schmidium Scholae torgensis Subrectorem, *originales, ut vocant, epistolarum, bibliothecis in italicis, e quibus de promptas vertere potuerit interpres, adseruari adhuc nequaquam dubitat:* sed nobis perplacet opinio Auctoris der *Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dr.* l. cit. qui illas supposititias, & a quodam exercitii causa, sermone statim latino, conscriptas esse existimat. In *hetruscum sermonem conuersae*, exstant hoc titulo: *Lettere del gran MAHVMETO II. Imper. de Turchi, scritte à diuersi Rè, Principi, Signori e Repubbliche, con le risposte loro, ridotte nella volgar lingua da Lodouico Dolce;*

Dolce; insieme con le lettere di Falaride, Tiranno degli Agrigentini, tradotte dal greco dal Medefino, In Venezia 1563. in 8. Vid. Nicol. Fr. Haym *Notizia de' libri rari nella lingua italiana* p. 197. Niceron *Memoires* Tom. XXXII. p. 19. In Nicolai Bassaei *Collezione in unum corpus omnium librorum, Hebraeorum, Graecorum, Latinorum, nec non Germanice, Italice, Gallice & Hispanice scriptorum, qui in nudinis Francofurtensibus ab anno 1564. usque ad nudinas Auktumales 1592. venales extiterunt, Francof. 1592.* in 4. P. III. p. 20. liber 1573. excusus dicitur. De MAHUME II. FATIH, Amurathi II. filio, omnium fere hominum, qui unquam vixerunt sceleratissimo, qui patri an. Chr. 1450. in imperio successit, *Corollaria* suae editioni adiecit Jo. Augustin. Egenolfus, quae vide. Conf. praeter alios historiae turcicae scriptores Demetrii Kantemit *Geschichte des osmanischen Reichs, Hamburg. 1745.* in 4. p. 99 sqq. Quis Landinus, siue ut nonnulli eum vocant, Landinus fuerit, non satis constat. Adseruatur in Bibliotheca regia dresdensi eius *Exhortatio de laudibus sapientiae ac virtutis, ad D. Maligiam Caraffam*, in qua Laudivius, Eques hierosolymitanus nominatur. Vid. *die Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dr.* Tom. I. p. 510. Jo. Henric. Leichius adduxit in *Supplemento Maiftairiano* p. 136. sub eodem Landiui nomine libellum ad Franc. Beltrandum Barchinonensem *de vita S. Hieronymi; Romae 1493.* in 4. Ipse vero Landinus vel si maius Laudivius in epistola ad Francin. Beltrandum Comitem, *epistolis MAHUMETIS* praemissa, mentionem facit *Commentariorum*, quos olim ad summum pontificem scribere adgressus sit, ob suscepti vero operis magnitudinem, in aliud tempus remiserit.

LXIIIX.

Legenda sanctissime matrone Anne genitricis
virginis Marie matris & Hiesu Christi Auie.
in 4. folior. 21.

In fine libri, caractere litterarum gothico exarati,
quem rarum esse docet *Thesaurus bibliothecalis*,
Tom. II. pag. 74. haec leguntur verba: *Impressum*
Liptzk per Melchiorum Lotter. Anno dni M D II.
(1502). XV. Kalendas Septembris. Editionem iam
anno 1497. *Lipsiae ex officina Melchioris Lotteri* fuisse
euulgatam, docet Michael. Maittaire Tom. I. *Annal.*
typogr. pag. 651. Compilatoris legendae nomen non
compertum habemus: illum ex ordine Minorum fuisse,
haec eius in praefatione testantur verba: *ut in lu-*
cem prodeat quod ignoratur. nec latere deceat multis
profuturum. Hinc inclinatus ego de obseruantia Mi-
norum minimus amore trium arborum Anne. Marie
benedicte. atque fructus Hiesu prolis diuine. de remun-
eratione salubri confisus. quamquam a nonnullis etiam
desuper amorose pulsatus. quod utcumque ex diuersis
verisati consonum laboriose licet non infructuose com-
peri in vnam simpliciter redigere curavi &c. Cum
omnia quae de libro, figmentis fabulisque referto, dici
poterant, iam in *Thesauo bibliothecali* legantur, ca-
pita XVII. e quibus legenda contexta est, tantummo-
do adscribimus. I. Capitulum est, de parentela S. An-
ne & parentibus eius, de genealogia & posteritate so-
roris eius Esmerie. quarum mater Emerentia. pater
vero Stollanus. II. de laudabili conuersatione sancte
Anne, in iuuentute, & quomodo matrimonialiter con-
iuncta est viro Joachim, & quomodo vixerunt in ma-
trimonio. III. quomodo oblatio Joachim in templo
fuit reprobata. & de utriusque tristitia & frequentia-
tione ac angelica securatione de nascitura filia. IIII.
Quare Anna tot annis infecunda permanseris. & quo-
modo simul conuenerunt secundum dictum euangelicum
iuxta

iuxta auream portam in iherusalem, & oblata eius accepta fuerant. V. Quomodo Anna concepit Mariam peperit & educavit. in templo presentavit & de morte Joachim. VI. Quomodo Anna viduata ammonitione euangelica tradita est secundo viro. cuius nomen Cleophas frater Ioseph nutritii domini. de quo etiam concepit Mariam matrem trium apostolorum & unius discipuli domini. & de morte Cleophe. VII. Quomodo tertio viro tradita est Salome. ex quo terciū Mariam peperit matrem duorum apostolorum Jacobi & Johannis. & quomodo filias docuerat. & de morte Salome. etiam quo die nata sit virginis Marie puerpera. & quo die mortua. IIX. Quatenus non absurdum erat etiam verendum tertio nubere. & de quadam virgine. que iccirco mirabilem visionem vidit antequam visa noluit beate Anne servire in deuotione. VIII. de quodam Procopio doctissimo. postmodum heremita beate anne deuoto, & Archiepiscopo Pragensi qui valde predicauit sanctam Annam venerandam atque eius festum celebrandum. X. de quodam prodigio (prodigo) atolescente qui per ammonitionem beati Jacobi. beate Anne deuote seruauit. circa quem meritis Anna mira contigerunt. & de eius cultus ampliatione. XI. de quodam episcopo in Anglia. impedire volenti cultum sancte Anne & mirabiliter plagato. & quomodo deuotio maior ad eius solennitatem & honorem succreuit. XII. de duabus beate Anne deuotis. quibus semetipsam in visione presentauit. & de his. que eas pro sua ueneratione ac remuneratione docuerat. XIII. Quomodo manifestauit se duobus sibi deuotis uidelicet uni Heremite & cuidam clerico. & de magnificis circa eorundem per eam exhibitis. XIII. de miraculis quibus choruscet. nec choruscare desinit. & primo de naufragis liberatis & uidua paupercula in porco consolata. XV. de muliere multum infirma per ipsam inuocatam curata. & imagine sibi facta. & quadam pestilentia subito coram ymagine sua liberata & suspicata. XVI. de Margaretha quadam religioſa beata Anne & Joachim

Tom. I. N chim

chim deuota. & ab eis docta. cui mirabiliter beata Anna affuit in morte. & de quodam febricitante mortis vicino. curato. XVII. de digito sancte Anne in Colonia agrippina & miraculis & osculatione eiusdem & quomodo perseverantibus in suo seruitio diligenter assistit. & resiliens aut tepescens non amplius succurrit. Multa, quae hic occurrunt figmenta, ex Euangelio de nativitate Mariae, & ex Proteuangelio Jacobi desumpta sunt, & ut alios iam libros taceamus, leguntur in Jo. Alb. Fabricii *Codice apocrypho Novi Testamenti*, Hamburg. 1703. in 8. p. 1. sqq. Conf. D. Georg. Henr. Goetzi Dissert. de cultu Annae, aviae Christi in Misniam inuesto, in eius *Meletematibus annaebergensibus varii argumenti*, Lubec. 1707. in 8. p. 1042 sqq.

LXVIII.

De purissima & immaculata conceptione virginis Marie. & de festiuitate sancte Anne matris eius. in 4. folior. 8.

Diuerfa esse videtur opusculi admodum rari editio, ab illa, quae describitur in *Thesauro bibliothecali* Tom. II. p. 74 sqq. Scribendi enim compendia, in titulo conspicua, in nostro exemplari non reperiuntur. Tituli verbis subiicitur imago S. Mariae & S. Annae, ligno incisa, quae etiam in secunda tituli pagina, oculis se offert, cum his verbis: *Benedicta sis sancta mater Anna. Ex qua sine originali macula processit intemerata caro virginea.* Praeter epistolam Joannis Trithemii Abbatis spanhemensis, quae integra *Thesauro bibliothecali* l. cit. inserta fuit, in nostro exemplari occurrit *Caput VII.* ex opere, quod Trithemius de laudibus S. Annae, matris B. Mariae virginis Lips. 1494. & 1512. in 4. ediderat. Inuenitur etiam in
Para-

*Paralipomenis Opusculorum Petri Blesensis, Joannis Trithemii, & Hincmari nuper Moguntiae editorum, seu eorundem Tractat. variis nouiter inuentis & nunc primum editis per Joan. Bulaeum, Mogunt. 1605. in 8. & Colon. Agrippin. 1624. in 8. Cum enim Trithemius hoc opusculum consarcinaret, monachi nonnulli de ordine fratrum S. Mariae semper virginis, de monte Carmeli illum rogabant, ne defensionem purissimae conceptionis virginis Mariae obmitteret. Eorum igitur precibus obsequutus, hoc caput VII. operi suo inseruit, quo sanctam Annam matrem, filiam suam beatissimam, Dei genitricem, sine originali macula concepissee demonstraret. Caput illud, sequitur in nostra collectione Statutum & determinatio sacre facultatis theologie studii Parisiensis, de immaculata conceptione virginis gloriöse. Et primo reuocatio facta parisiis Anno dni. M. CCCC. XCVI. per fratrem Johannem Veriis ordinis predicatorum super predicta materia. Statutum facultatis theologic. parisiensis, subscriptum est his verbis: *Datum Parisius in congregatione generali apud sanctum Maturinum tam sollemniter celebrata. Anno domini Millesimo quadringentesimo. nonagesimo septimo. die decima septima mensis Septembris.* Vltimum locum occupant Nomina LXXXII. magistrorum & doctorum sacre theologie parisiensium, de rigore promotorum Statuto facultatis theologic. studii Parisiensis. *Puritati immaculate Conceptionis virginis Marie adberentium.* Occurrunt hic nomina monachorum ex ordine S. Benedicti, Minorum, S. Augustini, Cisterciensium, Praemonstratensium, Praedicatorum, Carmelitarum, & Seseuorum. Typographus haec verba adposuit: *Impressum Argentine. per Matthiam Hupfuff. Anno. a natiuitate saluatoris nostri Millesimo. quingentesimo. sexto. (1506).* Sine dubio opusculum eo tempore prodiit, quo controuersiae inter monachos, Dominicanos & ordinis S. Francisci, seculo potissimum XV. ad finem vergente, & initio seculi XVI. per omnem fere Europam,*

non sine maxima animorum contentione, ob immaculatam Mariae conceptionem, agitatae fuerunt. Quamvis nemini lectorum Joannes Trithemius, polygraphus suae aetatis celeberrimus, incognitus esse potuerit, illos tamen scriptores hic nominabimus, qui, praeter ceteris de eius vita, librisque editis legi merentur. Ipse Joannes Trithemius libellum conscripsit titulo *Nepiaci insignitum*, in quo *de studiis suis & scriptis propriis, a pueritis repetitis*, disserit. Joan. Georg. Eccardus illum inseruit Tom. II. *Corporis historic. medii aevi*, Lips. 1723. in fol. pag. 1825 sqq. Variis Jo. Trithemii *polygraphiae* editionibus v. c. *argentinensi* 1613. in 8. praemittitur *Pinax sive index lucubrationum* Jo. Trithemii, *ex epistola discipuli eius* Joan. Duraclufii *ad Nicol. Hamerium*. *Vitam* praeterea Jo. Trithemii, data, quod aiunt, opera conscripserunt Joan. Busaeus & Wolfg. Ernest. Heidehus. Illius praefixa est Joan. Trithemii *Operibus spiritualibus quotquot reperiri potuerunt*, a Joanne Busaeo in unum volumen redactis, *Mogunt.* 1605. in fol. Hic Trithemii *vitam ex eius chronicis & epistolis collectam*, *Steganographiae Trithemii vindicatae*, *Mogunt.* 1676. in 4. & *Norimb.* 1721. in 4. anteire iussit. Istius vitae capitum, recentioribus temporibus, mutavit ordinem Ignatius Gropp in *Collectione nouiss. Scriptorum Wirceburgensium*, *Frankof.* 1741. in fol. Tom. I. pag. 219 sqq. His auctoribus vsus est, in exponenda Trithemii vita Niceron Tom. XXXIIX. des *Memoires* p. 210 sqq. Conf. praeterea merentur Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 421. Anton. Possseuini *Apparat. sac.* Tom. II. p. 255 seqq. Henr. Wharton *Appendix ad Guil. Cave histor. litterar. Scriptor. ecclesiastic.* p. 168 sqq. Paul. Freheri *Theatrum virorum eruditione clarorum*, *Norimb.* 1688. in fol. pag. 1436. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. VIII. p. 451. Michaelis Maittaire *Annal. typogr.* Tom. II. p. 210 seqq. vbi exstat Caroli Bouilli *epistola*, continens varia scitu digna, de Trithemio Abbate, cuius feci-

facimus mentionem in *Analect. litterar.* p. 149. Defendit Trithemium, contra Caroli Bouilli aliorumque somnia, & a magiae suspitione liberauit Gabriel Naudé in *Apologie pour tous les grands personnages qui ont été faussement soupçonnez de Magie* Chap. XVII. pag. 505 sqq. edit. Paris. 1625. in 8. Lectu etiam digna est *Lettre de Mr. Rich. Simon à M. F. D. A.* Tom. IIII. des *lettres choisies de Mr. Simon*, à *Amsterd.* 1730. in 8. p. 131 sqq. vbi nonnulla referuntur, quae ad Joan. Trithemii historiam pertinent.

LXX.

Tractatus de Singulari Puritate & Praerogatiua Conceptionis Saluatoris nostri Jesu Christi: Ex auctoritatibus Ducentorum Sexaginta Doctorum Clarissimorum, Ad illustrissimum & Excellentissimum Ducem Dn. Dn. Herculem Estensem, &c. Editus per *Fr. VINCENTIUM DE BANDELIS, DE CASTRO-NOVO, Terdonensis Dioecesis: Ordinis Praedicatorum quondam Magistrum Generalem.* Praefixa est, Eiusdem Epistola Narratiua Disputationis Ferrariae factae, de Conceptione B. Virginis Mariae. Annexa Epistola B. Bernardi de Festo Conceptionis B. Virginis &c. Cum Testium Catalogo, & Indice necessario. *Ad exemplar Impressum Bononiae: Anno Domini M. CCCC. LXXXI. (1481).* in 4. pp. 211. except. praemiss. & indicibus.

VINCENTIUS DE BANDELIS, siue BANDELVS DE CASTRONOVO, Dioeceseos terdonensis, Ord. Praedicator. duos scripsisse fertur libros, quibus perulgatam pontificiorum, de immaculata S. Mariae virgi-

virginis conceptione, sententiam impugnauit. Prior sine nomine auctoris in lucem exiit, haecque in fronte exhibet verba: *Libellus recollectorius de veritate Conceptionis B. Mariae. Incipit prooemium ad inelutum generosumque Comitem Petrum de Gambara in libellum de veritate Conceptionis gloriosae Virginis Mariae ex auctoritatibus & dictis S. S. doctorum fideliter confectum per quemdam religiosum in doctrina sacra non mediocriter instructum. Pr. Veritatem medisabitur guttur meum.* Fuit hoc volumen impressum Mediolani typis Christophori Valdarfer ratisponensis an. 1475. in 4. Quod autem VINCENTIVS DE BANDELIS istius libri fuerit auctor, ipse profiteretur, in libro, cuius integrum adscripsimus titulum, vbi P. I. Cap. VIII. pag. 27. nostrae editionis haec leguntur verba: *Item (Augustinus) cum dicat: Omnes homines, per Concupiscentiam generatas, habuisse originale peccatum: & asserat, B. Virginem, per concupiscentiam fuisse generatam: consequens esse voluit, quod B. Virgo, fuerit in peccato originali concepta. Expositionem autem praedictae auctoritatis diffuse posui in alio libello, quem Comiti Petro de Gambara intitulavi, in ratione vndecima tertiae viae. Secundus liber, quem VINCENTIVS, de immaculata conceptione conscripsit, prima vice prodiiit Bononiae apud Vgonem de Rugeris de Regio. 1481. in 4. Vtrumque vero librum praeteritis iam temporibus, satis rarum fuisse, patet ex libro, quem Lucas Waddingus hoc in lucem emisit titulo: *Legatio Philippi III. & IIII. Regum Hispaniae ad Paulum V. & Gregorium XV. Papas, de finienda controversia Antonii a Treio de immaculata conceptione B. Virginis, Loman. 1624. in fol. vbi in fine Tract. IIII. Sect. II. inter alia haec leguntur: Cogitavit ergo Orator, non parum caussae profecturum, si nouo edito tolleretur e medio BANDELLVS, nec eo ita libere, & absque timore vterentur aduersarii ad persuadendum quae volebant de mente sanctorum, quotidie cum omnibus obtrudentes, & pro probatissimo & omnium**

in hac re doctissimo commendantes. Voluit ergo ut ex duobus eius libris, contra immaculatam conceptionem editis (quorum utrumque inuestigare facile non est: & nobis habere licuit ex Bibliotheca illustriss. Cardinalis de Treio optimis libris referta:) omnia colligerentur, quae grauiora erant, & duriora, & Apostolicis videbantur Decretis contraire &c. Conf. Nicéron Memoires Tom. II. p. 396 sqq. Cl. David Clement Bibliothéque historique & critique Tom. II. p. 396 sqq. Libellus recollectorius de veritate Conceptionis B. Virginis Mariae, quod nos quidem sciamus, nunquam recusatus fuit, ille vero, quem recensere institimus, plures nactus est editiones, quas memorat Cl. Dav. Clement l. cit. Sed veremur, ne vna alteraue, inter illas locum inuenerit, quae nusquam reperiuntur. Illam, cuius adscripsimus titulum, omnium, nisi plane fallimur, censemus recentissimam, & ipsam illam, quam Ioannes Rudolph. Wetstein, Theologiae Professor & Academiae basileensis Bibliothecarius institutu Joannis Eliae Leriget de la Faye, in lucem emisisse dicitur. Conf. la vie de Mr. Wetstein, par David Ancillon, in Nouvelles litteraires, Amsterdam chez du Sauzet 1719. in 8. Tom. VIII. p. 171. Nicéron l. cit. & David Clement Bibliothéque historique & critique l. cit. Haec editio in 4. impressa Cl. David. Clement incognita fuisse videtur. Adtulit ille e Catalogo bibliothecae bultellianae p. 72. quae in Catalogo etiam bibliothecae tellerianae p. 78. memoratur, editionem in 12. exscriptam, cuius titulus, cum illo, quam adscripsimus, conuenire videtur. Praemittuntur editioni, qua vtimur, Paulli Cortesii, Joan. Trithemii, Auberti Miraei & aliorum, de VINCENTIO & eius libris testimonia, & iudicia, quae excipit Anonymi editoris praefatio, in qua, inter alia, quid in nova editione praestitum fuerit, his exponitur verbis: Hoc palam testor, mihi summo studio fuisse, nil quicquam mutare aut variare a Codice bononiensi, qui duorum propemodum seculorum est. Itaque si vel lit-

tera in eo variabat, ad marginem collocavi e regione dictionem illam. postea, cum & Operis id molestum, & nullius usus animaduverteretur; manifesta quidem menda typographica sustuli, ac si quae dubia manserant, ea vel cruce opposita signavi ad oram libri, vel ibidem coniectanea nostra (prae fixa lit. f.) denotaui. Quicquid igitur in contextu deprehendes diverso typorum genere cum impressum, aliter legi; apud VINCENTIVM in Bonon. editione memento, scil. sicut in margine adnotatum extat. Siquid autem uncis inclusum occurrat: id, si eodem typorum genere proftet, redundat, atque a nostris hodie libris abest; sin diverso exprimitur, supplementum est, vel ex margine nostri exemplaris, ante 150. annos iam annotatum, vel ex vulgatis libris. Talia paucissima loca observabis. Si tempus nobis fuisset, ista Notis in Calce ostendissemus. Sed abrumpere telam cogimur, &c. Praefationem sequuntur Antonii Faurentini praeclariss. viri & maximi philos. & M. L. Jurisperiti carmina encomiastica in Auctorem & eius librum. Praemisit Fr. VINCENTIVS suo tractatui epistolam ad illustrissimum & excellentissimum Ducem D. D. Herculem Estensem, narrativam disputationis, factae de Materia Conceptionis B. Virginis Mariae. Tractatus ipse de singulari puritate & praerogativa conceptionis Salvatoris nostri Jesu Christi, in duas dispescitur partes. Prima ap. 10-140. Capita complectitur XLI. Capite I. VINCENTIVS statum proponit controuersiae, & pro veritate sententiae suae adstruenda Conclusiones tres, atque Corollaria tria adfert. Cap. II. - XIX. praemittuntur quaedam necessaria. Cap. XVIII. - XXVI. adducuntur testimonia CCLX. Scripturae S. & Doctorum, adferentia, B. Virginem peccatum originale contraxisse. Cap. XXVII. - XXXII. sex proponuntur rationes, & quidem ex parte redemptionis, concupiscentiae libidinosae, poenalitatis, mortis Christi, praerogativae Christi, & ex parte remissionis peccati, quibus probatur, quod B. Virgo fuerit concepta in peccato originali

nali. Cap. XXXIII-XXXVIII. Conclusio secunda, aliis sex rationibus confirmatur. Cap. XL. tertia ponitur conclusio, cum suis probationibus. Cap. tandem XLI. inveniuntur corollaria tria, cum suis probationibus. Secunda pars rationes contrariae opinionis dissolvit & quidem rationes variorum opponentium XXXV. a pag. 141-186. rationes Bartholom. feltrensis IIX. a p. 187-204. Secundae parti, imponitur finis pag. 205. epilogo, ad illustriss. Principem Ferrariae. Adiicitur illi a) *Epistola B. Bernardi de festo Conceptionis B. virginis* p. 207. b) VINCENTII protestatio ad detractores p. 211. c) *Catalogus testium CCLX.* in ordinem alphabeticum redactus. d) *Tabula pro inveniendis materiis praecipuis in superiori tractatu.* Qui plura de VINCENTIO DE BANDELIS, eiusque libris, quos conscripsisse perhibetur, noscere cupit, edoluat Antonii Posseuini *Apparat. sacr.* Tom. III. pag. 349. Jacob. Echardi *Scriptores Ordinis Praedicator.* Tom. II. p. 142. Ambrosii de Altamura *Bibliotheca dominicana, Romae* 1677. in fol. p. 226. Hippolyti Maraccii *Bibliotheca mariana, Rom.* 1648. in 8. Tom. II. pag. 430. Christoph. Hendreichii *Pandectae brandeburgic.* p. 403. Louis Ellies du Pin *Bibliothèque des Auteurs ecclesiastiques* Tom. XII. pag. 113. Christian. Schoettgenii *Continuat. Biblioth. Fabric. med. & inf. Latinit.* L. XX. pag. 830. VINCENTIVM DE BANDELIS in Calabria an. 1506. mortuum esse, testatur Aubertus Miraeus *de Scriptoribus ecclesiasticis Seculi XVI.* Cap. XIII. p. 118. edit. Jo. Alb. Fabricii.

LXXI.

TRACTATUS DOMINICI BOLLANI de conceptione Gloriosissime Dei Genitricis Virginis Mariae. Sermo eiusdem in 4. folior, 47.

Ortum est hoc opusculum e diffidio, quod ob immaculatam Mariae conceptionem, non sine gravissima animorum contentione, inter ordinis S. Dominici & S. Francisci fratres seculo XV. ad finem vergente, & initio seculi XVI. intercessit. Omnes qui DOMINICI BOLLANI mentionem ipsiiciunt, nimirum Josias Simlerus in *Bibliotheca* p. 172. Antonius Possevinus in *Apparat. sacr.* Tom. I. pag. 414. Jo. Alb. Fabricius in *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. III. p. 154. Trithemii vestigia legisse, neque librum ipsum oculis conspexisse videntur. Hic sane Cap. DCCCLXXXIII. de scriptor. eccl'es. p. 210. illum hoc elogio ornavit: DOMINICVS BOLLANVS, natione Venetus, vir in diuinis scripturis exercitatus, & in secularibus litteris egregie doctus, philosophus & rhetor non abiiciendus, ingenio acer & vehemens, sermone compositus, edidit nonnulla, ingenii sui praeclara opuscula, quibus se devotum fidelemque christiani nominis cultorem exhibuit, & memoriam sui posteris commendavit. De quibus ego tantum vidi opusculum insigne, contra marianae puritatis detractores, quod dicunt Nicolao Marcello primo & septuagesimo Duci Venetorum de Conceptione S. Mariae Lib. I. Non paruo dolore. De caeteris nihil vidi. Claruit Venetiis sub Frederico Imp. III. & Sixto Papa III. Anno Domini MCDLXXXIII. Audio adhuc eum haberi superstitem. Quae cum ita sint, causam inuenimus nullam, quae Antonium commouerit Possevinum, ut DOMINICVM BOLLANVM l. cit. an. 1381. vixisse, atque eius opus Nicolao Marcello dicatum fuisse perhibeat. Extra omnem enim dubitationem positum est, Nicolaum Marcellum seculo XV. vixisse, & an. 1473. reipublicae venetae tenuisse gubernaculum. Vid. Amelot de la Houffaye *Histoire du gouvernement de Venise*, Paris. 1677. in 8. p. 72. De libri editionibus nihil relatum legimus, & haec nostra, quod quidem raritatem eius confirmat, neque a scriptorib. citat. neque a Michael. Maistairo memorata fuit. Existat tamen in
 Joann.

Joann. Nicol. Weislinger Catalog. libror. impressorum in Bibliothec. S. Joannis hierosolymit. Argentorati adseruatorum, Argentorat. 1749. in fol. p. 30. Litteris gothicis impressa est, & in fine haec adscripta typographi habet verba: *Finit Sermo de conceptione beatissime Marie virginis. In nobili Heluetiorum civitate Argentina chalcographatum per Joannem Grüniger. M. CCCC. Quarto (1504) Saluatoris anno. in die Blasii.* In dedicatione auctor, se *artium & philosophiae doctorem* hoc opusculum conscripisse profitetur, cum a *florentissimo gymnasio paduano, ad patriam reuersus* esset. Testatur praeterea in illo opere se *quantum potuerit, imitatum* esse Aurelium Augustinum & theologie principem atque monarchum Scotum, a cuius fonte vberissimo multa praeclara sumserit, verissimisque rationibus atque excellentissimis sanctorum auctoritatibus virginem gloriosissimam, in conceptione sanctam, nec vnquam a macula peccati originalis fuisse deturpatam demonstrauerit. Prooemium libelli, hac inscriptione ornatum est: DOMINICI BOLLANI artium & philosophiae doctoris filii magnifici domini Landiani, in *questionem de conceptione gloriosissime virginis Marie, Prooemium.* Libello adiicitur Bulla Sixti III. anno 1476. promulgata, in qua omnibus fidelibus utriusque sexus, qui missam & officium conceptionis virginis Mariae, iuxta piam deuotam & laudabilem ordinationem magistri Leonardi de Nogarola, clerici veronensis, notarii apostolici, in die festiuitatis conceptionis virginis Mariae, & per octauas eius, deuote celebrauerint, & dixerint aut illis horis canonicis intererint, quotiens id fecerint, eandem prorsus indulgentiam & peccatorum remissionem impertitur, quam illi consequuntur, qui iuxta Urbani III. & Martini V. aliorumque pontificum constitutiones, missam, officium, & horas canonicas, in festo corporis sanguinis domini, Jesu Christi, a primis vespers & per illius octauas, iuxta romanae ecclesiae institutionem celebrant, dicunt, aut missae officio huiusmodi intersunt.

sunt. Bullam sequitur eiusdem ROLLANI sermo de conceptione beatissime Marię virginis.

LXXII.

Historia Vndecim Milium Virginum breuiori
atque faciliori modo pulcerrime collecta:
cum nonnullis additionibus que in prima defue-
runt.

De diua Vrsula Exastichon;
Pulcrior argento. rutilis formosior astris
Vrsula, regali clara potensque domo.
Mortali cecos, despexit coniugia. ignes
Atque maritales. mouit ab ore faces
Et secum tacitis. sic est affata querelis
Quid vir inepte furis. Sponsa tonantis ero.
in 4. folior. 4.

Prioribus seculi XVI. annis, opusculum nobis ex-
scriptum esse videtur. Litterarum character gothicus
est. In titulo imago S. Vrsulae, cum nonnullis virgi-
nibus, crassa admodum Minerua conspicitur depicta.
Quo tempore editio, quae in titulo memoratur, pri-
ma, prodierit, ignoramus. *Frater N.* legendae istius
compilerator, inter impudentissimi oris homines, refer-
ri meretur, quandoquidem se *Seinddaxer* pronunciat,
in epistola ad virgines Christi super Historia noua vn-
decim milium virginum celitus reuelata, quam, vt di-
ctis fides constat, integram adponimus. *Vniuersis*
Christi virginibus piis ecclesie sancte filiabus frater N.
salutem ad interminabilem perennis vite iocunditatem.
Anno Millesimo centesimo octogesimo tertio. inspirante
domino piaque ipsius genitrice cooperante cunctorum
regina nouam vndecim milium virginum sacrarum hi-
storiam describentes ammonitioni persuasi sumus. Di-
vina

vina hac nostra charitate dedicati & sanctitate. - Hec enim sunt verba regine celorum dicentis. Tu communi vniuersorum utilitati providere disponis. Hoc opus virginibus dedicando. igitur eis ex parte mei scribo. eisque dicas: quatenus illas & castitate imitentur & sanctitate. Vos itaque venerande virgines atque in Christo diligende animo letanti: cordeque deuoto suscipite munus vobis celitus transmissum scientes quam se eisdem sacris virginibus debitam exhibueritis reuerentiam. Deuotoque honore & studio eas dilexeritis. meritis illarum apud Deum suffragantibus. premio vos donari perpetuo. Porro & fratribus Praemonstratensis ordinis eandem quoque dedicari iussit hystoriam. dicens illos amatores Vndecim milium Virginum & veneratores esse precipuos. Beata quoque Vrsula earundem sacratissimarum domicellarum princeps & magistra. Hoc opere ferme peracto cuidam visibili specie apparuit dicens. - Cunque idem hoc opus describeret nos vndena virginum milia coram deo stantes orauimus: quatenus ipse dominus pro labore huius opusculi retributionis illi mercedem restituat. Lectores igitur nostras monentes obsecramus ne subito mentis vulnere sauciantur dicentes. Quis istis diebus & modernis antiquorum facta, personas, nomina, conditiones, genealogias scire poterit: aut stilo veraci depromere. O amice Christi: cur super his ambigendo dubitas. Nonne idem spiritus qui quondam patribus nostris ea que de ipso mundi exordio acciderunt celitus inspirando manifestauit. Potest & nunc sancta sanctarum virginum suarum expeditionem sanctam & mirabilem illarum dilectoribus ad laudem & gloriam suam atque ad plurimorum edificationem pendendo reuelare. In prooemio, quod epistolam sequitur, denuo hoc figmentum diuinitus reuelatum dicitur: Praeterea & dominus ipsarum (virginum) sponsus & amator ampliori eas adhuc volens gloria clarificare. Nuper anno millesimo centesimo octogesimo tertio, que huc usque super illarum peregrinationis itinere latebat & gestis dignatur

*tar reuelare. Omnis fabulae narratio, in capita aliquot dispescitur, quorum I. inscribitur: quomodo rex quidam paganus, beatam Vrsulam filio suo desponsari rogauit. II. de principalibus reginis, ducissis, & comitissis, quae huic virginum agmini interfuerunt. III. de ceteris Episcoporum qui S. Vrsulam & socias comitatus fuit. IIII. de nominibus principum regum & ducum & nobilium virorum, qui virgines sequuti fuerunt. V. de diuersis martyribus ex diuersis terris in communi. In hoc capite de reliquiis vndecim mille virginum, quae adseruari dicuntur Coloniae, haec leguntur: Ostenduntur Coloniae in ecclesia virginum, quaedam virgines, quarum due sunt de partibus Cici-
 lie, quarum una vocatur Barthimia habens pulcherrimos crimes in capite multo sanguine perfusus. Altera soror ipsius nomine Arthimia que ultra secentis annis in terris iacuit, adhuc pulcherrimos crines in capite ferens cum pelle testudini inherendo. Etiam nomen vnius Benedictae. cuius caput ab utraque parte penitus est abstissum. Ostenditur etiam in eadem ecclesia virgo quaedam nomine Benigna. de partibus Mauritanorum pulcherrimos crines in capite, ferens Maurorum more. Habetur etiam inibi quidam nomine Pantulus, episcopus Basileensis, qui habet vulnus maximum in capite suo ita quod tota testa capitis est dilacerata. Presentatur etiam ibidem virgo quaedam nomine Christina: habens roseum cruorem in suo collo ac si breuiter esset interempta. Ostenditur in eadem ecclesia corpus cuiusdam virginis nomine Clementia, quae filia fuit nobilis comitis cuius caput fustibus contusum putatur eo quod pili eius sanguine concreti ipsam caput conseruant. Etiam & alia virgo dicta Katherina sagittam habens ad caput cum multis crinibus. Insuper monstratur quaedam nomine Sophia que os habet parulum in quo telum adhuc infixum videtur que sagitta percutiente ad dominum clamitans emisit spiritum ore aperto ut pie creditur. Tandem ostenditur ibidem quidam Episcopus ex Antiochia nomine Jacobus cuius oculi & totius*

totum caput est multo sanguine perfusum. Quis ergo tam saeui esset cordis ut non demoliretur aut in sletum comoueretur videns tantum thesaurum fidelium, tam crudeliter martyrisatum. Multa ibidem cernuntur capita, adhuc tela in capitibus ferentia & variis modis trucidata, quae omnia conscribere esset difficillimum ut patet illic intuentibus. - - Has (virgines) si quis inuocauerit dum opus ei fuerit - - & legerit omni die XXXII. Pater noster & totidem (totidem) Ave Maria tunc in anno complebit undecies milies orationem dominicam. sine dubio obuiabunt ei sanctae virgines in hora mortis ipsum sub oblamide protegent & ad vitam eternam deducunt, &c. Typographus haec verba adscripsit: *Finitur Historia de S. Vrsula cum suis consodalibus (quarum sanguine atque sepulturu sancta decora fulget Agrippinensis Colonia.) succinctioribus processu & intellectu paucis ante diebus reportata. Impressa Coloniae per Martinum de Werdena.* Compendium est hoc opusculum, maioris operis de passionibus sanctarum undecim millium virginum, duobus libris conscripti, quod insertum fuit Joannis Capgrauii, Angli, ordinis Bremitarum; diui Augustini, monachi, *Novae legendae Angliae, seu vitae sanctorum Angliae, Londini per Winandum de Worde an. 1516. in fol. impress.* Ex illa legenda recudendum opus curauit Joannes Crombachius e Soc. Jesu, qui vitam & martyriam Vrsulae & sociarum undecim millium virginum *Colon. Agrippin. 1672. in II. Tom. in fol. edidit. Invenitur Tom. II. L. VII. pag. 513-644.* Liber primus absolvitur capitibus XXV. secundus capitibus XXVIII. Auctor operis esse dicitur Richardus ordinis praemonstratensis, in Anglia, Abbas, qui seculo XII. ad finem vergente, vixisse, & hoc opus composuisse dicitur, cum relicta Abbazia, & Anglia, in Abbatiam arnsbergensem, agri coloniensem, anno circiter 1180. se contulisset. Vid. de illo Jos. Simleri *Bibliotheca* pag. 603. Anton. Posseuini *Apparat. Sac.* Tom. III. p. 131. Gerard. Joan. Vossii *de Historicis latinis*

latinis L. II. Cap. LII. pag. 399. Jo. Balei *Catalog. Scriptor. illustrium maioris Britanniae* Centur. III. 34. Jo. Pitflei *Relat. historic. de rebus anglie.* c. 263. Casimir. Oudini *Commentar. de Scriptor. & scriptis eccles.* Tom. II. col. 1521 seqq. Polycarp. Leyseri *historia poetarum & poematum medii aevi* pag. 449. Christ. Schoettgenii *Continuat. Biblioth. Fabric. med. & infim. Lat.* L. XVII. p. 236. Quae de illius manu dextra, vigesimo a morte, & sepultura Richardi, anno, tam viuida & illaesa reperta, memorantur a Caesario Hesterbacensi L. XII. *Exemplor.* Cap. XLVII. & post illum a Joanne le Paige in *Bibliotheca praemonstratensi, Paris.* 1633. in fol. L. II. p. 514. vt recens ex animato corpore, praecisa videretur, & propterea in coenobio ansbergensi adseruata, & ad annum circiter 1583. quo Gebhardus Truchses illud coenobiũm vastaret, & monumenta ac reliquias sanctorum combureret, auferret, vel alio modo e medio tolleret, religiose culta fuit, explosa iam conspiciuntur a Casimir. Oudino l. cit. Eodem fere tempore, circa annum nimirum 1180. librum *de undecim mille virginibus Coloniae interfectis*, teste Jo. Baleo Centur. III. 23. Pitfleo c. CCL. Jos. Simlero p. 611. Anton. Possuino Tom. III. p. 158. Christ. Schoettgenio L. XVII. p. 333. aliisque compluribus conscripisse dicitur Rogerus, Anglus, Cisterciensis, bernardinae sectae professor, qui, vt Joan. Lelandus in *Commentar. de Scriptor. britannic. Oxon.* 1709. in 8. P. I. Cap. CCV. p. 230. ait, Fordano, in monasteria propter Axi fluminis ripas, tam doctis artibus, tum pietati, insolito quodam animi ardore, noctes atque dies inuigilant. Sed librum singularem *de undecim mille virginibus*, ab illo non esse conscriptum, hanc potissimum ob causam existimamus, cum ille etiam *revelationes Elisabethae monasterii schoenaugiensis Abbatissae*, collegisse, & in vnum volumen redeigisse dicitur. Cum enim Gerlacus Abbas monasterii S. Heriberti tuitiensis prope Coloniam, diuina, vt ferunt *revelatione* admonitus, multa

multa corpora ex vndecim mille virginibus, in sub-
urbano quodam coloniensi, quod hodie intra mœnia
urbis est, detegeret, & effoderet, quorum nomina,
cum non adscripta erant sarcophagis, ignoraret, com-
plurium nomina & dignitates ab illa Elisabetha illi
traditae fuerunt per epistolas. Nomina vero sibi di-
vinitus reuelata esse Elisabetha adseuerabat. Cum
igitur istas Elisabethae reuelationes de vndecim mille
virginibus, aliisque rebus colligeret Rogerus, facile
euenire potuit, vt quispiam re non satis intellecta,
illam, praeter istas reuelationes, librum quoque de
vndecim millium virginum passione, conscripsisse sin-
gularem, sibi aliisque persuaserit, qui postea error
ab aliis transcriptus & propagatus fuit. Joannes sane
Lelandus, de eiusmodi libro, l. cit. plane flet. Conf.
Joan. Trithemii *Annal. hispaniens.* Tom. I. p. 450.
S. Elisabethae reuelationes inueniuntur in Jac. Fabri
stapulensis *Libro trium virorum, & trium spiritualium
virginum, Paris. 1513. ex officina Henric. Stephani* in
fol. vid. Mich. Maittaire *Annales typograph.* Tom. II.
p. 242. not. c). Cramben bis, & saepius coctam lecto-
ribus nostris adponeremus, si scriptorum, qui fabu-
lam de vndecim mille virginibus memorant, cateruam
producere vellemus. Id vero memorare iuuabit,
quod in enarranda historia mirifice inter se discre-
pent, & hac re demonstrant, quo loco illa legenda
haberi debeat. Multis firmissimisque praeter alios,
illam impugnavit argumentis Gisbertus Voetius tribus
disputationibus, *de Ursula & 11000 virginibus*, quae
leguntur P. III. *selectar. disputationum theologicarum,
Utraject. 1659. in 4. p. 472-509.* Omnium optime
rem nobis terigisse videntur, qui cum Jacobo Sir-
mondo & Hadriano Valesio, istius fabulae hanc esse
originem statuunt, quod primus illius auctor, in mar-
tyrologiis quibusdam manuscriptis verba ss. *URSULA
& VNDECIMILLA V. M.* legerit, & ex his vnde-
cim mille virgines effinxerit. *Uy a eu*, inquit poste-
rior, in *Valesianis, à Paris 1695. in 12. p. 48 199.*
Tom. I. O. une

une sainte Vrsule Martyre suivant la commune opinion. On ignore néanmoins de quel tems elle a été. Mais je suis tres humble serviteur des onze mille vierges. La fable est un peu trop manifeste, pour pouvoir la souffrir. Voicy sur quoi cette erreur est fondée, suivant la conjecture du savant Pere Sirmond. Ceux qui ont forgé cette belle bistoire, aiant trouvé dans quelques Martyrologes manuscrits S. S. VRSULA ET VNDECIMILLA V. M. Sanctae Vrsula & Vndecimilla Virgines Martyres, & s'étant imaginez qu' Vndecimilla avec l' V. & l' M. qui suivoient, étoit un abrégé pour Vndecim millia Virginum Martyrum, ont fait là dessus ce Roman que nous avons aujourd' buy &c.

LXXIII.

Historia vite beatissimi Patris Petri de Murone Celestini Pape quinti: institutoris sacri ordinis Celestinorum abbreviata.

Abbreuiator in vitam B. Petri Celestini ad transeuntes.

Celituum consors Petrus, quem litera subter

Indicat: est, obiter respice: volue: lege:

Petri: qui quondam Petre coniunctus Iesu:

Claues ethereas tollere dignus erat:

Officium tenuit: sic rem perfecit abunde,

Celestinus enim papa beatus erat,

Virtutum frugem: sic appellatio prima:

Munia celorumque: altera praefert ei

Quidni tam sanctus subeat celestia regna?

Cui nil hic placuit praeter amare Deum

Nempe hunc in terris celestem degere vitam

Celiquumque chorus testis adesse sibi.

Mortali

Mortali frequens compertum est. Ordinis &
qui

Instar celicolum viuat: eo pater est,
Et quod celeste est sapiat: peragatque paterno
Virtutis cultor semper, & astra petat
Montibus est altis nunc accola munere Christi,
Quos dicat en Mariae concio sacra pie,
Saxorum illustis dux hosque Georgius offert,
Vnde & ad celos gressus ei pateat Ad laudem
Dei.

in 4. folior. 8.

Non aliam ob causam, legendam oppido raram,
in lucem emisit acerrimus dogmatum pontificiorum
propugnator Hieronymus Dungersheimius, quam ut
confraternitatem in Monasterio Montis S. Mariae or-
dinis Caelestinorum a Georgio Barbato, Saxoniae duce,
recens condito consequeretur. Id ipse fatetur in epi-
stola dedicatoria ad Petrum Zoranum monasterii Cae-
lestinorum, modo memorati Priorem, ubi ait: *Beatissimi*
patris sacri ordinis vestri primi institutoris atque patro-
ni: Petri de Murone olim Celestini. pape quinti: vi-
tam ad impressuram: iuxta deuotionis vestre desiderium
optare volens, quamquam compendio mihi missam, ad-
huc tamen non ab re ut arbitror, quo scilicet ad plures
comodius perueniat: Et a fastidiosis libentius legatur,
vnus diei laborem eidem impendens: accurtandam ac-
cepi: curauique ut idoneo excusa sit caractere: oratio-
num suffragia: quo promerita sanctissimi illius viri vite
perennis consors efficiam: auarus quidem exactor: vice
mercedis: rependi mihi deposcens: simul ac (si dignum)
confraternitatem nouelli cenobii praefati, quod illustrissi-
mus princeps Georgius dux Saxonie &c. pro sua, in rem
christianam pietate ordini vestro liberaliter contulit, at-
que hoc ipsum dotauit &c. In duos opusculum libros
diuiditur, quorum prior capita XVI. posterior XX.

complectitur. Natus fuit Petrus, Iserniae, in Apuliae oppido, patre Angeloto, (in *vita* quae ab ipso Caelestino conscripta dicitur, Angelerius nominatur) & matre Maria. Adolescens aliquot annos in loco ab incolis deserto, transegit, & suadentibus amicis Romam se contulit, ibique sacerdos consecratus fuit. Relicta Roma, ad montem Muronis peruenit, & cryptam siue speluncam veterem repetens, ibi habitare coepit, vnde Petri de Murone cognomen illi inditum fuit. Concedens deinde a Monte Muronis, ad locum desertiorem, cum duobus amicis in spelunca montis Maiellae (aliū Marcellae, non procul a Sulmone) confedit, & adcedentibus aliis, ordinis Caelestinorum ibidem fundamenta iecit. In Concilio lugdunensi, sub Gregorio X. celebrato, istius ordinis, qui regulam sequitur S. Benedicti, confirmationem impetravit. Constitutio illius reperitur in Laertii Cherubini *Bullario* Tom. I. *Rom.* 1586. in fol. p. 197. Cum vero omnis aetatis, sexus, & conditionis homines, ad eum videndum confluerent, turbarum pertaesus, cum paucis fratribus in locum secretissimum sancti Bartholomaei de Legio, se contulit. Transacto ibidem vno anno, post mortem Nicolai III. ob vitae sanctitatem, anno 1294. in eius locum, adscito Caelestini V. nomine, Pontifex suffectus fuit. Sed vix per sex menses sedi apostolicae praefuit, cum insignia pontificia die V. Jul. accepta, ipse sua sponte d. XII. Dec. eiusdem anni deponeret. Cum vero successor eius Bonifacius IIX. vereretur, ne praecipitis consilii fieret poenitentia comes, illum in castellum Fumonis, arctiori custodiae tradidit, vbi senio, & moerore confectus an. 1296. vitam cum morte commutavit. Incredibile est, quot miraculis, quae per omnem vitam eius, quid? post ipsam illius mortem, accidisse memorantur, hoc opusculum refertum sit. *Abbreviatam* in fine & *impressum* dicitur, (sine dubio Lipsiae) *Anno domini 1518.* Ob miracula, ab ipso perpetrata, in sanctorum numerum relatus fuit a Clemente V. Conf.

Vita

Vita, quae ab ipso illo conscripta, & in sua cella relicta fuisse dicitur, dum inde Pontifex factus, recederet. Cum Caelestinus Telera, sipontinus, Abbas caelestinus, S. Petri Caelestini P. P. V. *Opuscula omnia, & sacra scriptura, canonibus ac Doctorum sententiis elaborata, Neapoli, ex offic. Beltrani* 1640. in 4. ederet, istam *vitam*, cum alia, quam ipse Telera conscripserat, praemisit. Vtraque *vita* recusa fuit, cum Caelestini V. *opusculis*, ex editione *Neapolitana* in *Bibliotheca maxima Patrum*, Tom. XXV. p. 757 sqq. edit. *lugdunensis*. Scripserunt etiam Caelestini V. *vitam* data, quod aiunt, opera, Petrus de Alliaco, quae *locupletata a* Dion. Fabrò, *Parisi. ex officina Franc. Stephani* 1539. in 4. edita fuit, & Jacobus Caietanus de Stephanescis, Cardinalis a Bonifacio IIX. creatus, & quidem ille soluta, hic ligata oratione. Vtraque inserta fuit *Actis Sanctorum* Tom. III. Maii, *Antuerp.* 1685. in fol. ad diem XVIII. Vid. praeterea Henrici Steronis monachi Althahensis *Annales* ad an. 1290. & 1294. in Marquard. Freheri *Scriptor. rer. germ.* Tom. I. p. 552-596. edit. Struuii, & in Henric. Canisii *Lectiõibus antiquis* T. III. p. 163-214 edit. Jacobi Basnage, Eberhardi monachi altahensis *Annales*, ad annum 1290. apud Canisium l. c. p. 215-234. Natalis Alexandri *Historia ecclesiastic. Seculi XIII.* Tom. VII. Cap. I. Art. XIII. p. 34 sqq. Barthol. Platinae *vitae pontificum* fol. 100. b. edit. *Venet.* 1504. in fol. Franc. Pagi *Breuiarium historico-chronologico-criticum, illustriora Pontificum romanorum gesta complectens* Tom. III. *Antuerp.* 1718. in 4. p. 483 sqq. *Histoire des Papes, par* Franc. Bruys Tom. III. p. 302 sqq. aliique, qui romanorum Pontificum vitas conscripserunt: Casimir. Oudini *Commentar. de Scriptor. & scriptis ecclesiastic.* Tom. III. col. 596 sqq. Jo. Albert. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinis.* L. III. p. 870 sqq.

LXXIII.

AΡΑΤΟΥ Σολως φαινόμενα καὶ διοσημεία. Θεω-
νος Σχολία. Λεοντίου Μηχανικοῦ περὶ ἀρατείας
σφαίρας. Βασιλεῖ τ' ἀγαθῷ κατεργῶ τ' αἰχμητῇ.
Parisus M. D. LIX. (1559.) Apud Guil. Morelium,
in *Graecis typographum regium*, in 4. pp. 132. ex-
ceptis duobus foliis prioribus.

Omnes editiones, quae, e *typographia*, seculo XVI.
prodierunt *regia* parisiensi, rarissime hodie occurrunt,
& ob litterarum elegantiam atque nitorem, inter
bibliothecarum referri solent ornamenta. Librum
non vidit Cl. David Clement, qui illius titulum, in
Bibliothèque curieuse historique & critique Tom. II. p. 4.
haud satis adcurate attulit. Praemittitur ΑΡΑΤΙ *vita*
graece, quam excipit ὑπόθεσις τῶν φαινόμενων ΑΡΑΤΟΥ
Carmini graeco, quod ΑΡΑΤΥΣ, Athenodori & Le-
tophilae F. solensis, e Solis, Ciliciae ciuitate oriun-
dus, hortatu Antigoni Regis, composuisse dicitur.
Subiiciuntur Anonymi commentatoris *scholia* graeca.
Tribui quidem illa solent a nonnullis, ut in nostra
etiam editione factum est, Theoni alexandrino, sed
Hugo Grotius in *Syntagmate Arateorum*, Antwerp.
1600. in 4. p. 24. sciendum est, ait, *scholia* aratea, non
esse unius Theonis, sed & aliorum: nam & saepe idem
iteratur, quod *scholiastae* facere non solent, & contra-
riae sententiae inferuntur. ΑΡΑΤΥΜ & eius commen-
torem p. 127. sequitur Λεοντίου Μηχανικοῦ, περὶ κα-
τασκευῆς ἀρατείας σφαίρας, dissertatio graeca, quam in
gratiam Theodori familiaris sui, conscripisse testatur.
Duo hemisphaeria globi caelestis, quae in hac edi-
tione reperiri testatur Michael Maittaire in *Annal.*
typograph. Tom. III. p. 713. in nostro exemplari non
inueniuntur. Eodem anno, ex eadem officina Mo-
relli, ΑΡΑΤΥΜ prodierat *graecum*, sine *scholiis*, idem
prodit Mich. Maittaire l. cit. Conf. de ΑΡΑΤΟ, *vita*
eius ab incerto auctore, graece conscripta, & cum
latina

latina versione inserta a Dionysio Petauio, *Vranologio Paris*. 1630. in fol. p. 268 sqq. Jo. Andr. Schmidii *Dissertat. de ARATO Phaenomenorum Scriptore, Jenae*. 1685. in 4.

LXXV.

ARATI *solenfis* Phaenomena & Prognostica. Interpretibus, M. Tullio Cicerone: Rufo Festo Auieno, Germanico Caesare, vna cum eius commentariis. C. Julii Hygini Astronomicon. Omnia partim e vetustis codicibus, partim e locorum collatione emendata, & emendatorum ratio exposita. Δεύτεραι Προβλεψεις σοφισται. *Parisiis*. M.D.LIX. (1559) *Apud Guil. Morelium, in Graecis typographum Regium. Ex Privilegio Regis* in 4. pp. 155. & 56. non numerat. quatuor foliis prioribus.

Hic Liber, & litterarum elegantia, & raritate priore non inferior est. Mich. Maittaire l. c. & Jo. Albert. Fabricius in *Bibliotheca latina*, passim illius fecit mentionem. Fallitur vero Cl. David Clement, cum in *Bibliothèque curieuse historique & critique* Tom. II. p. 4. textum ARATI graecum, in hac editione reperiri sibi persuadet, & illam ideo priori, quam recensuimus, praefereendam esse censet. Interpretes enim tantummodo carminis aratei, omisso textu graeco, illa editio refert. In secunda tituli pagina occurrit privilegium regium gallicum, in compendium redactum, quo cautum fuit, ne quis libros, a Morello editos, recideret. Sequuntur de Cicerone, Germanico Caesare & Rufo Festo Auieno, Gregor. Gyraldi & Petri Criniti testimonia. In fine *paraphraseos* Ciceronis, conspiciuntur Morelli adnotationes, quarum

in fine p. 27. haec leguntur verba: *Describebat* (*Describebat*) Guil. Morelius in *Graecis Typographis Regius*, Lutetiae Parisiorum M. D. LIX. (1559) *Cal. Jun. Paraphrasis* Rufi Festi Auieni, Morelli Annotationibus illustrata, extat p. 29-100. cui coronidis loco Morellus haec adscripsit: *Describebat & typis mandabat* Guil. Morelius in *Graecis typographis Regius*, Lutetiae Parisiorum M. D. LIX. *Cal. Jul. ARATI Phaenomena* per Germanicum Caesarem, in latinum conuersa, & in eadem commentaria Anonymi scholiastae latina, quae Grotius, Scaligeri hortatu, in suo *Aratorum syntagmate* omisit, reperiuntur, p. 101-147. Morelli vero observationes p. 148-155. ubi haec particula libri *Cal. Aug. 1559.* descripta dicitur. His subiungitur C. Jul. Hygini *poeticon astronomicon, de mundi & sphaerae, & variusque partium declaratione ad M. Fabium* p. 1-52. Observationibus suis Guil. Morellus haec *ad lectorem* praemisit: *Cum ARATI Phaenomena atque prognostica Graeco, Latineque cuderem, & ad eorum intelligentiam non parum facere Hygini astronomica perpenderem, una opera hunc quoque edendum putavi: qua in re quam optime possem, ut liber emendatus proferretur, vetustos codices undique conquirens, inter alios duos praestantissimos manu exaratos nactus sum. Alter de duobus melior, e bibliotheca est praeclarissimi viri D. Salignacei: Alter amici cuiuspiam alterius, de cuius nomine nullam mihi hic memoriam facere passus est. Quae itaque in iis codicibus diversa reperi, eorum te lector studiose, admonere volui, ut in aestimando liberum tibi esset iudicium.* Observationibus in fine adscripsit p. 56. *Describebat ac typis mandabat* Guil. Morelius Lutetiae Parisior. 1559. *Cal. Augst.* De aliis horum opusculorum editionibus, vid. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* L. III. Cap. XIII. p. 460 sqq. *Biblioth. latin.* Tom. I. L. I. Cap. XVIII. p. 300 sqq. it. L. II. Cap. I. p. 310 sqq. L. III. Cap. XI. p. 592 sqq. quibuscum conferri merentur, quas leguntur Tom. II. p. 412 sqq. 417 sqq. Habemus collectionem,

Stionem, quae haud adeo frequens est, et si duplex illius reperiatur editio, in qua **ARATI** carmen graecum cum versione latina, Germanici *paraphrasis*, & **Hygini Astronomicum** reperiuntur. En titulum: **C. Julii Hygini, Augusti Liberti Fabularum Liber, ad omnium poetarum lectionem mire necessarius; & nunc denuo excusus.** Eiusdem **Poeticon Astronomicum Libri quatuor.** Quibus accesserunt similis argumenti, **Palaeophati de fabulosis narrationibus Liber I.** **R. Fulgentii Planciadis, episcopi Carthaginensis Mythologiarum Libri III.** Eiusdem **de vocum antiquarum interpretatione Liber I.** **Phaenuti, de natura deorum, sive poeticarum fabularum allegoriis, speculatio.** **Albrici philosophi de Deorum imaginibus liber.** **ARATI** *Ἀστρονομικὸν* fragmentum, Germanico Caesare interprete. Eiusdem **Phaenomena graece, cum interpretatione latina.** **Procli de sphaera libellus graeco & latine.** **Index rerum & fabularum in his omnibus scriptis dignarum copiosissimus.** **Basileae, per Joannem Hervagium. Anno 1549. mense Martio in fol. pp. 261. except. praemiss. & indic.** **Dedicationem illi praemisit Jacobus Micyllus ad nobilem & generosum dominum Othonem Truchsesa Walburg, spirensis ecclesiae canonicum.** **ARATI** *Ἀστρονομικὸν* fragmentum, Germanico Caesare interprete reperitur p. 178-207. **APATOT** *Ἑλλήνων Phaenomena* cum versione latina leguntur p. 208-233. **Cl. viri C. Julii Hygini, Augusti liberti poesion Astronomicum L. IIII.** exstant p. 57-205. variisque iconibus, ligno satis eleganter incis, quae signorum caelestium referunt figuras; ornati sunt. Secunda vice ista collectio prodit **Basileae, ex officina bernardiana, 1570. mense Augusto in fol.**

LXXVI.

ΑΙΤΙΑΝΟΤ ποικίλης ἱστορίας βιβλία, **ΙΔ',** Ἐκ τῶν **Ἡρακλείδου** περί πολιτειῶν ὑπόμνημα: **Πολέμωνος** φυσιογνωμονικῶν ἐγχειρίδιον: **Ἀδάμαντίου**
Ο **Σ** **Σοφιστοῦ**

Σοφιστῶ Φισιογνωμονικῶν, βιβλία, β. Μελάμπο-
δος περὶ παλμῶν μαντική: περὶ ἑλαιῶν τοῦ σώμα-
τος. AELIANI variae historiae libri XIII. Ex
Heraclide, de rebus publicis, Commentarium.
Polemonis Physionomia. Adamantii Physiono-
mia. Melampodis ex Palpitationibus diuinationo.
De Neuus. ΕΝ ΡΩΜῃ ἔτει α Φ μ ε, μηνὶ γαμηλιῶνι
(Romae 1545. mense Januario) ὅτε ἀνευ προνομίας:
Non sine privilegio. in 4. folior. III. si praemissa
folior. 4. & indicem graecum folior. 10. exteperis.

Jam Clariss. Joan. Vogtius in *Catal. libr. rar.* p. 11.
& David Clement in *Bibliothèque historique & critique*,
Tom. I. p. 60, librum ab insigni raritate laudauerunt.
Quandoquidem autem neuter titulum libri, prout in
exemplaribus legitur, adtulit, nos sane operam lusu-
ros, minime credimus, si illum hic adscripserimus.
Haud etiam satis adcurate Cl. Clement librum centum
& vndecim *paginis*, absolui pronunciauit, cum tot
sint *folia*. Id non monendum existimarem, nisi
ipsum *paginas* a *foliis* sollicite distinguere conspice-
remus. Omnium prima AELIANI est editio, ver-
sione latina destituta, cui typographus nomen suum
non adposuit. Compareret in libri fronte icon τοῦ ἁγιο-
δοῦ δαίμονος, hisce adscriptis verbis: ΑΓΑΘΟΣ ΔΑΙ-
ΜΩΝ, EVENTVS BONVS. Praefationem graecam ad
Πάλλον τρίτον μέγιστον ἀρχιερέα praemisit Camillus Peru-
scus, cui AELIANI vitam, ex Philostrato & Suida,
nec non praefatiunculam ad lectorem graecam subjun-
xit. Eius in finē hoc legitur epigramma:

Εἰς ΑΙΛΙΑΝΟΥ βιβλία, Καμύλλου Περούσκου ἐπιγράμμα.

Λάμβανέ μ' εἰς χεῖρας σοφὸς ὢν, ἢ νῆς ἀπάντως

ἔσομαι εὐ μικρὸν ἀμφοτέρω ὀφείλω,

Πᾶσι βατὸς πόλομαι μετὰ μὲν κῆπος ὁ πάρος,

Παντοδαπῆς ἔντασι ἀτλῶν ἐνθά μάλιν.

Τοῦτόμα καὶ γέναν μοι πατρίδος ὕψος ἀμυροῦ,

Ἢν γὰρ ἐμοὶ ἔαμην κυδάλειμα πατρίδος.

De AELIANO, praenestino, vid. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* I. III. Cap. XXI. p. 696 sqq. Conradi Gesneri praefatio, *Operibus AELIANI Tigur.* 1556. in fol. editis praemissa, in qua vnum AELIANVM omnium, quae in eius *operum* exhibentur editione (gesneriana) auctorem esse, demonstrat, & obiter quaedam de illo, eius scriptis, & nominibus disserit. Conf. Jacob. Perizonii praefatio de AELIANI aetate & historia, quae legitur in Perizonii editione *Variar. hist.* AELIANI *Lugd. Bat.* 1701. II Tom. in 8. & in editione Gronouii 1731. in 4. Quis Polemon iste fuerit *physiognomonicorum* auctor, non constat; Fridericus Sylburgius ob dictionem impuram, illum hominem semibarbarum fuisse existimat, vid. Jo. Alb. Fabricius l. cit. L. III. Cap. VI. p. 170. not. f. Latine eius *physiognomonica* vertit Nicolaus Petreus, corcyraeus, & edidit cum Meletii, tiberiopolitani Phrygis, & Hippocratis de *structura hominis* libris, Dioclis, carystii, ad regem Macedoniae Antigonum, de *tuenda valetudine*, epistola, & Melampodis de *caecis* libello, *Venet.* 1552. in 4. De Adamantio, Sophista, qui in *physiognomonicis* suis, quae Constantio dicant, Polemonis se pressisse vestigia, fatetur, nonnulla adtulit Jo. Alb. Fabricius l. cit. p. 171. not. (g). Editor Camillus Peruscius, in praefatione graeca, illum iam antea, sed *duo anni prius* editi opus impersum fuisse memorat. Ad eam sine dubio respicit editionem, quae ex Episcopi vaurenensis bibliotheca, *Parisis*, per (Conradum Neobarium) *regium in Graecis typographum*, 1540. in 12. excusa memoratur a Mich. Maittaire, in *Annal. typograph.* Tom. III. p. 313. E graeco in latinum sermonem conuertit Martini reg. Παλαμ Janus Cornarius, & edidit *Basileae* 1544. in 8. Joh. Albert. Fabricius L. I. Cap. XV. p. 99 sqq. *Biblioth. graec.* isti tribuit Melampodi, qui sub Ptolemaeo philadelpho, vixisse traditur. A Nicolao Petreio, ut iam diximus, in sermonem latinum, istius libellus conuersus fuit. De Claudii Martini Laurenderii editione

tionē græco-latīna, quæ cum Hieron. Cardani *metoposcopia*, Paris 1658. in fol. prodit, iam supra diximus.

LXXVII.

ΑΠΡΙΑΝΟΥ Αλεξανδρεως Ρωμαικων Κελτικη Λιβυκη η Καρχηδονικη Ιλλυρικη Συριακη Παρθικη Μηθριδατειος Εμφυλιων ε ΑΡΡΙΑΝΙ alexandrinī Romanarum historiarum Celtica Libyca vel Carthagenensis Illyrica Syriaca Parthica, Mithridatica ciuilis, quinque libris distincta. Ex Bibliotheca regia βασιλεῖ τ' αἰγαθῶ κρατερῶ τ' αἰχιμητῇ. *Lutetiae typis regijs, curâ ac diligentia Caroli Stephani 1551. Cum priuilegio Regis. in fol. pp. 393.*

Titulus integer est, editionis nitidissimæ, quam a raritate iam laudauit Cl. David Clement in *Bibliothèque historique & critique* Tom. II. p. 435. Adiiciuntur illi locorum, qui aliter, quam impressi sunt, in aliis codicibus leguntur, aut legendi videntur annotationes. Conf. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. græc.* L. III. Cap. XII. p. 390 sqq. ΑΡΡΙΑΝΟΣ alexandrinus, qui Romæ vixit, illustrauitque Traiani & Adriani tempora, suam ipse vitam descripsisse perhibetur. Seculo II. sub Antonino pio suam historiam composuisse videtur. Vnus fere inter tot historicos scriptor est, qui Romanorum prouincias, opes, exercitus, totiusque imperii romani descriptionem, velut in tabula, ad intuemdum exhibuit. Neque vero res romanas ordine persequutus est vt Polybius & Dionysius halicarnassæus: neque per vitas, illustrium viroꝝ eas descripsit, vt fecit Plutarchus; sed secundum regiones & prouincias, omnia, quæ in Italia, Sicilia, Africa, Hispania, Asia, Gallia & Germania gesta sunt, sigillatim exposuit. Dictione vsus est attica, conciones crebras, & descriptiones,

ptiones locorum elegantes, conuenientesque adtulit; multa ab aliis praeterita, diligenter adnotauit, & scilicet prodidit, quae Ciceroni explicando lucem adferre poterunt. Nonnulla ex Polybio, quaedam ex Plutarcho, cuius fere aequalis fuit, desumit. In fide eius desiderant aliqua viri docti, maxime in Syriacis Joseph. Scaliger in *Animaduers. in Euseb.* n. 2140. Caspar Barthius paullo iniquior in eum esse videtur, cum *L. III. Epidorpid. Francof. 1623.* in 8. p. 136 scribit:

*Legas monebo, cautior vagum auctorem
Clepsit subinde versa dicta maiorum.*

Conf. Gerard. Jo. Vossius *L. II. de Histor. graecis* Cap. XIII. p. 181 sqq. Martin. Hanckius de *romana-
rum rerum scriptoribus, Lips. 1669.* in 4. *L. I. C. XX.* Optima censetur editio, Jacobi Tollii, qui, *verum-
que textum multis in locis emendauit, correxit, excer-
pta quaedam de legationibus, Henr. Stephani, ac do-
ctorum quorundam virorum selectas adnotationes adie-
cit.* Prodiit illa *Amstelod. 1670.* II Tom. in 8.

LXXIIX.

APPIANOT, περὶ Ἀναβασιῶς Ἀλεξάνδρου, ἰσο-
ριῶν Βιβλία ἡ. ARRIANI (qui alter Xeno-
phon vocatus fuit) de Expeditione Alex. Magni,
Historiarum libri VIII. Ex Bonauent. Vulcanii
Brug. noua interpretatione. Ab eodem quam-
plurimi loci ope veteris exemplaris restituti. Cum
indice copiosissimo. Alexandri vita, ex Plut. Eius-
dem Libri II. de Fortuna vel virtute Alexandri.
*Anno M. D. LXXV. (1575) excudebat Henr. Ste-
phanus. Cum Priuilegio Caes. Maiest. in decennium.*
in fol. pp. 198. & 68. si praemissa & indicem fo-
lior, 12. exceperis.

Raram

Raram esse pronunciauit, quam non vidit, editionem Cl. David Clement in *Bibliothecae historicae & criticae* Tom. II. p. 138. vbi illius titulus satis mutilatus adducitur. Inscriptis illam Bonaventura Vulcanius nomine Thomae Redigeri, Silefii. Testatur in epistola dedicatoria, se codicem accepisse graecum manuscriptum, ab Henrico Stephano, aliquot chartis mutilum, quem cum editione graeca basileensi, Nicolai Gerbelii, non Gelenii vt Cl. Clement. l. c. scribit, contulerit. Constituerat quidem initio textui graeco Bartholomaei Facii versionem latinam, quae prima vice in aedibus Barthol. Zanetti, casterzagensis, aere vero ac diligentia Joa. Franc. Trincaueli Venet. 1535. in 8. in lucem exierat, addere, sed cum illam explorare coepisset, & statim in limine, & lectis aliquot paginis, non ex vngue leonem, sed ex auriculis asinum agnouisset, illam statim reiecit, & nouam versionem confecit, quam etiam addidit. Post epistolam dedicatariam, reperiuntur loci aliquot insignes, in ARRIANO, ex veteri codice, Henr. Stephani, manuscripto, restituti, & loci, in chartis, quae decrant, ex coniectura Bonav. Vulcanii emendati. In fine libri reperiuntur: 1) T. Liuii *Decadis I. Lib. IX. iudicium de Alexandro, si Asia perdomita, arma in Europam vertisset.* 2) Philippi, Macedonum regis, & Alexandri M. *Comparatio ex Iustini historici Libro VIII.* 3) Q. Curtii *lib. X. de Alexandri M. vita, moribus ac morte iudicium.* De aliis editionibus & versionibus, & inprimis editione omnium optima Jacobi Gronouii Lugd. Bat. 1704. in fol. edita, vid. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graeca* L. III. Cap. IIX. p. 269 sqq. David. Clement l. c. FLAVIUS ARRIANVS. nicomediensis, e Bithynia historicus, & philosophus, Hadriani & Antoninorum tempore celebris, Epictetum, in philosophia, praeceptorem habuit, & propter eximiam, quam sibi parauerat doctrinam, ab Atheniensibus iuxta & Romanis, ciuitate donatus, & amplissimis honoribus auctus est. Hadriano praesertim Imperatori carus fuit,

fuit, a quo Cappadociam provinciam administrandam accepit, & Xenophontis exemplo, contra Alanos seu Massageras, in bellum profectus est. Propter dictio-
nis puritatem, atque elegantiam, qua Xenophontem imitari studuit, *Nicoz Xenophon* dictus est, quod nomen ipse adfetauit, & Xenophontis exemplo, *res ab Alex-
andro M. gestas*, VII. libris exposuit, de rebus indicis unum conscripsit librum, & ad Hadrianum Imperato-
rem epistolam exaravit, in qua *Ponti euxini Periplus* describitur, cui *maris erythraei Periplus*, ab eodem ARRIANO descriptus, plerumque adiungi solet. Li-
bros, quibus argumentum *philosophicum* persequitur, *de instruenda acie*, & *de venatione* praecipit, Jo. Alb. Fabricius l. cir. recenset. Conf. Gerard. Jo. Vossius *de historic. graec.* L. II. Cap. XI. p. 174 sqq. De Bona-
ventura Vulcanio, cuius editio ARRIANI etiam 1575. ex officina *Henr. Stephani* in 8. prodisse dicitur, vid. P. Cunaei *Oratio, in obitum illius* habita, quae addita est P. Cunaei *epistolis*, a Petro Burmanno *Lugd. Bat.* 1732. in 8. editis, p. 399 sqq. Melchior. Adami *vitae philosoph.* p. 243 sqq. edit. *Francof.* 1706. in fol. *Niceron Memoires* Tom. XXXIII. p. 13. sqq.

LXXVIII.

ΚΑΗΜΕΝΤΟΣ Α'λεξανδρου τα Ευρισκομενα
ἀπαντα. Ex Bibliotheca Medicea in fol.
pp. 347.

In fine editionis principis, graecae, rarissimae, quae tanquam codex manuscriptus hodie magni aestimatur, haec leguntur verba: *Cudebat* Florentiae Laurentus Torrentinus. *Cam* Julii III. *Pont. Max.* Caroli V. *Imperatoris*, Henrici Gallorum *Regis II.* Cosmi Medi-
cis Florent. *Ducis II.* *Privilegiis.* M. D. L. (1550.) Editionem curavit Petrus Victorius, qui epistolam dedicatorem latinam, ad Marcellum Cervaum Car-
dinalem

dinalem S. Crucis, qui postea sedi apostolicae per XXII. dies nomine Marcelli II. praefuit, praemisit, Florent. V. id. Sept. 1550. scriptam. In *Stromateon* libris, vnico tantum codice, qui in medicae bibliotheca, adseruabatur, se vsum esse testatur; quod ad *protrepticum* autem ac *paedagogum* adtinet, exemplar vetustissimum e bibliotheca Rudolphi Pii antistitis carpensis, secum communicatum esse memorat. In fine codicis leguntur verba:

L E C T O R I

Dabimus propediem praestantissimi scriptoris huius opera, conuersa in linguam latinam, a viris doctissimis, qui summo studio laboreque tibi nauerunt operam, ut plenius ac uberius huiusce thesauri fructum percipere possis. Vale.

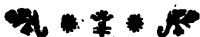
Euentus hisce promissis respondit, anno 1551. quo *Florentiae*, ex eadem Laurentii Torrentini officina typographica *Protrepticus* & *Paedagogus* Gentiano Herveto, & *libri* *II. Stromatum*, Cyriaco Strozza interprete, in lucem exierunt. Conf. de hac graeca editione die *Merckwürdigk. der Königl. Biblioth. zu Dr.* Tom. II. p. 483 sqq. Omnium optima, post sylburgianam, heinsianam, & Frontonis Dicaei editionem *Paris* 1629. in fol. censetur hodie editio, quam Jo. Potterus, archiepiscopus cantuariensis, & Angliae Primas, *Oxon.* 1715. II. Tom. in fol. in lucem emisit. Conf. de TITO FLAVIO CLEMENTE, alexandrino, suae vt alii volunt, atheniensi, Pantaeni discipulo, Alexandriae vrbis doctore & presbytero, qui varia eruditione praeditus, & in omni antiquitate insigniter versatus, sapientiaeque veteris summopere peritus, atque vnus inter patres sic dictos ecclesiasticos, profanis doctrinae studiis, subsidiisque maxime adiutus, sed interdum opinione sua deceptus & in errorum praecipitia delapsus fuit, praeter scriptores, qui historiam litterariam, scriptorum ecclesiasticorum, patrumque bibliothecas condiderunt, Nicolai le Nourry *Apparatus ad Bibliothecam maximam patrum veterum*

veterum, & scriptorum ecclesiasticorum, Lugduni editam, in quo quidquid ad eorum scripta, & doctrinam, variosque scribendi modos, & docendi pertinet, dissertationibus criticis examinatur & illustratur, Paris. 1703. in fol. Tom. I. Lib. III. p. 622-1362. Thom. Ittigii selecta historiae eccles. capita Secl. II. Lips. 1711. in 4. p. 230 sqq. Jean le Clerc vie de CLEMENT alexandrin in Bibliothéque universelle Tom. X. p. 178 sqq. in germanicum sermonem conuersa, haec exstat vita, in Johannis Clerici unpartheyischer Lebensbeschreibung einiger Kirchenväter und Ketzter, aus dessen Bibliothéque universelle in das Teutsche übersetzt, und nebst einer Vorrede des Hrn. Geb. Raths Thomasi ans Licht gestellet, Halle 1721. in 8. p. 22-105. Jo. Tribbeckhouii dissert. de vita & scriptis CLEMENTIS, alexandrini, Halae 1706. in 4. Jo. Balthaf. Bernholdi hypomnemata de TITO FLAV. CLEMENTE utriusque in ecclesia cathedrae ornamento, Altorf. 1725. in 4. Viri S. R. Jo. Georg. Walchii Dissert. de CLEMENTE alexandrino, eiusque erroribus, Jenae 1737. in 4. Conf. Jo. Alb. Fabricii Bibliothec. graec. L. V. Cap. I. p. 102 sqq.

XXC.

ΗΣΙΟΔΟΥ του Ασκραίου έργα και ημεραι. Θεογονια. ασπης Ηρακλεους. Απαντα δε μετὰ πολλῶν καὶ καλίστων ἐξηγήσεων. HESIODI Ascraci Opera & Dies. Theogonia, Scutum Herculis. Omnia vero cum multis optimisque expositionibus. in 4. folior. 188. si quatuor folia priora exceperis.

Inscriptit editionem hanc valde raram, & nitide impressam, Victor Trincauellus nomine Petri Victorii. Epistola dedicatoria scripta est Venetiis. pridie Calend. Tom. I. P Jun.

Jun. Particulam insignem ex illa inseruit *Annalibus* suis *typographicis* Michael Maittaire Tom. III. p. 272. not. (a). In fine libri haec adposita leguntur verba: Veneritis in aedibus Bartholomaei Zanetti, Casterzagensis, aere vero & diligentia Joannis Francisci Trincauelli. Anno a partu virginis MD. XXXVII. (1537) mense Junio. Prima inter editiones graecas est, quae cum scholiis graecis Procli Diadochi, Joannis Tzetzae, Emanuelis Moschopuli, & Joannis Protospatharii, in lucem prodierunt. Trium, quos nominauimus, priorum scholia textui statim adposita sunt. Posterioris vero scholia, fol. 113-117. in fine ἔργων καὶ ἡμερῶν adparent. Instrumenta, quibus veteres in agro colendo utebantur, in hac editione fol. 112. b. ligno nitidissime incisa sunt, adiectis nominibus graecis, & eadem sunt, quae in Jo. Clerici editione expressa aere inueniuntur. *Theogoniae* duorum commentatorum adscripta sunt scholia: illa inscribuntur εἰς τὴν ἩΣΙΟΔΟΥ *Theogonίαν*, σχόλια τινὰ μερικὰ, παλαιά. Auctorem eorum fuisse Didymum, existimasse viderur Natalis Comes Lib. VI. *Mytholog.* Francof. 1584. in 8. Cap. XII. p. 633. haec vero in nostra editione hoc titulo adlata sunt: Εἰς τὴν τοῦ ἩΣΙΟΔΟΥ *Theogonίαν* ἀλληγορίαι τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυροῦ Ἰωάννου διακόνου τοῦ γαλινοῦ. In poema de scuto *Herculis* scholia adlata sunt paraphrastica Joannis Diaconi Pediasimi, quibus adiicitur eiusdem *τεχνολογία*. Conf. de hisce Commentatoribus in *HESIODI* carmina Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* L. II. Cap. IIX. p. 374. 376. 378. Quale editioni, quam descripsimus, pretium statuendum fuerit, haec lectores nostros Jo. Alb. Fabricii verba docere poterunt, quae leguntur l. cit. p. 382. Editio *HESIODI* cum scholiis graecis, prima Veneta, ex officina Joannis Francisci Trincauelli An. 1537. in 4to. elegans & emendata, quam ex Codice *MSto* suppletam me meminisse videre in *Bibliotheca* gottorpiensi, serenissimi *Holsatiae Ducis*, inter libros *Worwerianos*. In hac editione quaedam melius legi quam in

in posterioribus, etiam heinfiana, notatum a Seldeno ad marmora oxoniensia p. 36 sqq. Conf. Mich. Maittaire *Annal. typogr.* I. tit. die *Merkwürdigk. der königl. Biblioth.* zu Dr. Tom. II. p. 348. vbi vocatur *eine rare sauter gedruckte und hochgeachtete Edition.*

XXCI.

Γνωμολογίαι παλαιωτάτων ποιητῶν. Θεόγνιδος, Φωκυλίδου, Πυθαγορείου τινός, Σόλωνος, Τυρταίου, Ναυμειχίου, Καλλιμαχίου, Μιμνέμευ, Ξυπλού, Πάνου, Ερατοσθένους, Παινασίδος, Αίνου, Μεγερότους, Πεσιδάππου, Μητροδώρου, Σιμωνίδου. Βασιλεῖ τ' ἀγαθῶ κραιτέρῳ τ' αἰχμητῇ. Typis Regiis. Parisiis. M. D. LIII. (1553.) Apud Adrianum Turnebum typographum regium. Ex Privilegio regis. in 4. pp. 44. 8. 3. 31. si titulus & vita Theognidis graeca ex Suida non numerat. fuerit.

Editio admodum rara minus cognita fuisse videtur Joanni Alberto Fabricio, qui editionem graeco-latina[m] Paris. 1553. in 8. & 1554. in 4. apud Fed. Morellum prodiisse, L. II. *Biblioth. graec.* Cap. XI. p. 441. memorat. Sine dubio eadem est, cuius titulum latine versum adtulit Michael Maittaire Tom. III. *Annal. typogr.* p. 627. Neque editoris praefatio, neque auctorum gnomologicorum versio latina, in nostro exemplari, characteribus nigrissimis exscripta, adparet.

XXCII.

EΥΝΑΠΙΟΥ τοῦ Σαρδικίου, βίαι Φιλοσό-
φων καὶ σοφιστῶν. E bibliotheca Joan. Sam-
buci Pannonii Tirnăuiensis. *Antuerpiae, ex Offici-
na Christophori Plantini. M. D. LXVIII. (1568.)*
in 8. pp. 213.

ΕΥΝΑΡΙΟΥ *Sardianus*, de Vitis Philosopho-
rum & Sophistarum : Nunc primum Graece &
Latine editus, interprete Hadriano Junio Horna-
no. Cum indice & Graeci exemplaris castigatio-
ne. *Antuerpiae, Ex Officina Christophori Plantini.*
M. D. LXVIII. (1568.) in 8. pp. 194. excepto in-
dice 3. folior.

Prima haec, quae graece prodit, est editio, quae
ob nitorem & raritatem magni aestimatur. Hadria-
ni Junii Castigationes textui graeco adiectae sunt.
Expressa fuit typis, ad exemplar, quod Joannes Sam-
bucus, pannonijs, beneficio Farnesii Cardinalis, de-
scriptum dederat. Illud quidem scitule a scriba pi-
ctum fuisse, ait Junius, sed ita multis lacunis hiulcum,
& infinitis iisque portentosis mendis sic refertum, vt
prope deplorata Ipe omni saepe abiecerit vertendi
consilium. Labori vero incepto institit, etsi saepius
hæsiolarum more diuinare, coniecturam in partes du-
cere, supplere, quod tamen magna cum religione fe-
cit, coactus fuerit. Nonnusquam etiam, sed semel
aque iterum transilire perfunctorie maluit, quam alie-
na & sua infarcire. Dicauit istam versionem, quae
non anno 1572. primum, vt Joan. Alb. Fabricius L. V.
Biblioth. graec. Cap. V. pag. 233. scribit, sed eodem,
quo graecus textus, anno nimirum 1568. in lucem
prodiit, Elisabethae, Angliae reginae. Dedicationem
sequitur, ad eandem Reginam Hadr. Junii *Acrosti-
chon*. In praefatione, ad Lectores, excusationem ad-
fert,

fert, quod scriptorem ediderit, nominis christiani hostem, cum ait: *Quod autem in monachos, in quorum asceteriis religionis christianae fundamenta, temporibus Constantini magni, iaciebantur, & tradebantur, quoque acerbius paullo inuebatur, quis in pagano & fidei veritatisque hoste non ferat? Quando & Porphyrium Christianismi perduellem, Lucianum, obstinatum, seruatoris nostri irrisorem, & Julianum parabatem Galilaeorum, (ita Christum professus vocabat), persecutarem, atque exterminatorem, si diuturnior obtrigisset vita, toleremus, legamus, circumferamus, & manibus nocturni diurnique teramus? Itaque dictatam a communi nominis christiani hoste iniuriam pro non dicta boni annos habebunt, despiciunt, pensque non facient, imo ludibrium in gloriam suam conuertent. Gerardus Falkenburgus neomagus Hadrianum Junium, honoris causa, hoc epigrammate ornauit graeco:*

Πελαῖν φιλοσόφῳν ἡγεῖν ἡδὲ σοφιστῶν
Γράψαντ' ἀτρικίως ΕΤΝΑΘΙΟΝ βίοντες
Ἰσχεῖς ἑκάτεοι ἀνδρῶν τοῖς νῦν Σαμβούκος ἐπ' ἡτῆς
Ἐκ ἑκάτεος πρόφρων ἡγάγει εἰς τὸ φῶς
Ἀλλ' ἐρμηνεύσας πάντεσιν ἔθηκε νότον
Ἰουῖος ἡγεῖ φιλάσοφος τ' ἀγαθός
Μεῖζονος οὖν κείνου τίς ἐπαξίως εἶναι ἀμειβῆς,
Ἡ δὲ παραφράσας βίβλον, ἢ εἰσκαμίσας;

Conf. de ΕΥΝΑΡΙΟ, Sardibus, Lydiae regia, oriundo, qui sub Theodosio M. floruit, *vita*, ab Hadriano Junio, *e scriptis potissimum ipsius collecta*, & versioni latinae praemissa, Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* I. cit. Jo. Jonsii *de Scriptoribus historiae philosophicae, Jen.* 1716. in 4. L. III. Cap. XVII. p. 93 seqq. Hadrianus Junius, siue vt sermone nominatur belgico de Jonghe natus fuit Hornae an. 1511. Harlemi aegrotis sanandis operam dedit, & scholae latinae Rector praefuit. Post expugnatum an. 1573. ab Hispanis Harlemum Medioburgum se contulit, & medicinam exercuit. Moerore confectus, ob direptam & spoliatam,

tam, quam Harlemi habuerat, bibliothecam e vita decessit Medioburgi an. 1575. aetat. anno 63. Vid. Melchior. Adami *vitae Medicorum* p. 94. *Vita eius*, quae praemittitur *epistolis eius, Dordrecht, apud Vincentium Caimax* 1652. in 12. editis. Nicéron *Memoires* Tom. VII. p. 399 sqq. Paul. Freheri *Theatrum virorum eruditione clar.* p. 1270. Quale pretium versionibus eius e graeco factis statuerit Adrian. Baillet, verba illius docent, quae leguntur in *Jugemens des Savans sur les principaux Ouvrages des Auteurs*, Tom. II. P. III. p. 367. *Quoique Junius sât babile d'ailleurs dans les humanités, il n'a point rendu grand service au public par ses Traductions, lesquelles ne valent rien pour la plûpart. Car souvent il prend le sens d'un Auteur de travers, & y donne une fausse application, & dans la seule version du petit livre d'EVNAPIVS, il se trouve un millier de fautes.* Conf. Petr. Dan. Huetius de *claris interpretibus* Lib. II. pag. 174.

XXCIII.

EΤΣΤΑΘΙΟΥ, καὶ τομνίαν καὶ τομίνην δεξιᾶ. EYSTATHII de Ismeniae & Ismenes Amoribus Libri XI. Gilbertus Gaulminus Molinensis primus Graece ex regia bibliotheca edidit, & latine vertit. *Lutetiae Parisiorum. Sumptibus Hieronymi Drouart, viâ Jacobaea, sub scuto solari MDCXVIII. (1618) in 8. pp. 447. exceptis octo foliis prioribus.*

Gilberti Gaulmini Molinensis Notae ad EYSTATHIVM pp. 45.

Sunt inter viros doctos, qui *diatema* XI. librorum καὶ τομνίαν καὶ τομίνην EYSTATHIO archiepiscopo tribuunt

tribuunt theſſalonicenſi, ſed Jo. Alb. Fabricius L. V. Cap. VI. *Biblioth. graec.* pag. 814. & Petrus Daniel Huetius in *Traité de l'origine des Romans* p. XLVII. editionis, quae fabulae romanenſi *Zayde hiſtoire Eſpagnole par Mr. de Segráis, Amſterd.* 1715. in 12. praemittitur, auctorem illius diuerſum plane eſſe ab theſſalonicenſi Archiepiſcopo ſtatuerè videntur. Conf. Jacques George de Chauſepié *Nouveau Dictionnaire hiſtorique & critique* lit. E. p. 73. not. (B). In nonnullis ſane codicibus EUSTATHIUS, in aliis Eumathius, patria Macrembolites, ſive Parembolites, Aegypti vrbe, vt obſeruauit Iſaac. Caſaubonus Tom. II. *Epistol. Roterodam.* 1709. in fol. Epistol. ad Iungermannum CCCCLXXXI. pag. 227. adpellatur. Referunt praeterea nonnulli codices aliud eius cognomen, vbi nimirum *Protonobelismus* (primus inter nobiliſſimos) adpellatur. vid. Gerard. Jo. Voſſius *de Hiſtoricis graecis* L. III. Cap. XVIII. p. 491. edit. *Lugd. Bat.* 1651. in 4. qui in codice mediolanenſi hoc cognomen (pro *Protonobelifario* enim, apud Voſſium l. cit. *Protonobelisumum* eſſe legendum, contendit Jo. A. Fabricius l. cit.) ſe inueniſſe ſcribit. In eadem ſententia eſt Carolus du Freſne, dominus du Cange, qui in indice graeco, cuiusdam bibliothecae graecanicae, qui in bibliotheca colbertina olim adſeruabatur, idem cognomen ſe reperiſſe teſtatur, in *Gloſſario ad Scriptores med. & infim. Graecitatis, Lugdun.* 1688. in fol. col. 1010. quo etiam e loco adparet, EUSTATHIUM τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος dignitatem obtinuſſe. Quo autem tempore EUSTATHIUS vixerit, nondum ſatis conſtat. Quid Petr. Dan. Huetium commouerit, vt exiguum EUSTATHII libro ſtatuerit, pretium, id ſatis ille his l. cit. expoſuit verbis: *Comme Mr. Gaulmin ne dit rien d'EUSTATHIUS dans la préface du livre, qui porte son nom, je veux expliquer son silence en sa faveur, & croire qu'il babile comme il étoit, il n'est pas tombé dans l'erreur de ceux qui se persuadent, que ce ſavant Commen-*

tateur d'Homère a été capable de faire un aussi misérable ouvrage qu'est celui-ci. - rien n'est plus froid, rien n'est plus plat, rien n'est plus ennuyeux: nulle bienfaisance, nulle vraisemblance, nulle conduite: c'est le travail d'un Ecolier, ou de quelque chétif Sophiste, qui méritoit d'être Ecolier toute sa vie. Editio quam nos possidemus rarissima, & una est, quae textum EVSTATHII graecum ob oculos ponit. Illam iam anno 1617. excusam, notas vero & praefationem Gilberti Gaulmini anno demum 1618. adiectam fuisse, adfirmat Jo. Alb. Fabricius l. c. & Thom. Hyde in *Catalog. Biblioth. bodleianae* Tom. I. p. 237. EVSTATHIUM dicavit Gilb. Gaulminus, Nicolao Verduno, *Principi senatus Galliarum*, Notas autem Matthaeo Molé, *publicae Galliarum disciplinae vindici*. In praefatiuncula ad lectorem se etiam *prolegomena ad EVSTATHIUM* composuisse memorat, de omnibus veterum Graecorum amatoriiis scriptis, quae vero, quia paullo vberiora erant, excudi non potuisse ait; Cum alio quidem eiusdem argumenti libro illa, nec non *libros III. de republica carthagenensium*, & singularem *de infanticidiis Afrorum*, se editurum recepit, sed euentum respondisse promissis, nusquam legimus. Versio Gaulmini latina, mox *Amstelodami* recusa, & hoc edita fuit titulo: EVSTATHII de Ismeniae & Ismenes *Amoribus Libri XI. & Parthenii Nicaeensis de Amatoriis Affectionibus Liber unus. E Graeco in latinum sermonem luculenter conuersi & nunc iunctim editi. Lugduni Batavorum ex officina Jacobi Marci 1618. in 8.* Adcessit isti editioni, praeter Parthenii librum, *Dialogus Luciani*, qui inscribitur, *Amores*, e graeco conuersus p. 298 - 378. In hebraicum EVSTATHII liber conuersus sermonem & euulgatus fuit titulo: *Gli amori d' Ismenio, composti per EVSTAZIO Filosofo, e di Greco tradotti per Lelio Carani*, (non Lillio Curani ut apud Fabricium l. cit. adpellatur) *in Firenze, per Lorenzo Torrentino 1550. in 8. & in Venezia per i Guerra 1560. in 8.* Vid.

Vid. Scipion. Maffei *Traduttori italiani* p. 52. & qui librum, propter insignem raritatem, asterisco notavit Nicol. Franc. Haym in *Notizia de' libri rari nella lingua italiana* p. 186. Ex sermone hetrusco, in gallicam linguam, illum translatum fuisse, ait Hieronymo d'Avost de Laval *Paris*. 1582. refert François de la Croix du Maine in *Bibliothèque de France, Paris*. 1584. in fol. p. 168. & 238. Aliam Joannis Loveau, aurenlianensis, versionem gallicam, *Lyon* 1559. in 8. memorat Jo. Alb. Fabricius l. cit. Guil. Colleter allam dedit titulo: *Les Aventures d'Ismene, & d'Ismenie, traduites du Grec d'EUSTATHIUS*. Vid. *Histoire de l'Académie françoise, à la Haye* 1688. in 12. p. 231. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. I. p. 324. not. 1. In Nicolai Bassæi, *Collectione omnium, in unum corpus, librorum*, exstat Tom. III. pag. 305. *Histori von der Lieb des Jünglings Ismenii vnnnd der Jung frauen Ismene, ausz dem Griechischen vnnnd Italienischen verteutscht, Strassburg* 1573. in 8. Eadem forte versio est, quam anno iam 1563, *Lipsiae* in 12. emissam esse in lucem, adserit Jo. Alb. Fabricius l. cit. Elogia, quibus viri doctissimi, Gilbertum Gaulminum, libellorum supplicum in Gallia magistrum, Regisque consiliarium, an. 1667. cum iam annum aetatis LXXX. excessisset, defunctum, ornarunt, collegit Paul. Colomesius in *Gallia orientali, Hag. Comit.* 1665. in 4. p. 232 seqq. & 264 seqq. Insignem illius linguarum peritiam laudavit Mr. Costar in *Apologie contre Paul Thomas Sieur de Girac, Paris* 1657. p. 139 fqq. vbi inter alia ait: *Et de fait quoy qu'il n'y ait point de país estrange ou les enfans de dix ans ne s'expliquent mieux en leur langue, que ne feroit l'admirable Monsieur Gaulmin, qui possède parfaitement toutes celles que la confusion de la Tour de Babel a introduites sur la terre: ce n'est pas moins une belle chose à ce rare personnage d'avoir une science d'une étendue si vaste & si approchante de l'insiny.* Conf. Adr. Baillet *Jugemens des Savans sur les principaux*

Ouvrages des Auteurs Tom. II. P. II. p. 313 sqq. *Mélanges de littérature tirez des lettres Manuscrites de* Mr. Chapelain, Paris 1726. in 8. p. 216.

XXCIII.

CALLIMACHI *Cyrenaci*, Hymni (cum suis scholiis graecis) & epigrammata. Eiusdem Poematum de Coma Berenices, a Catullo versum. Nicodemi Frischlini Balingensis interpretationes duae hymnorum: vna oratione soluta: altera, carmine. Eiusdem interpretatio Epigrammatum, & Annotationes in Hymnos. Henrici Stephani partim Emendationes partim Annotationes in quosdam Hymnorum locos. Eiusdem duplex interpretatio hymni primi, carmine utraque: quarum vna adstrictae, altera liberae & paraphrasticae interpretationis exemplum esse possit. *Excudebat Henricus Stephanus, Anno MDLXXVII. (1577)* in 4. pp. 72. & 134. except. foliis 8. prioribus.

Initio huius libri paullo rarioris occurrit Nicodemi Frischlini, balingensis, epistola dedicatoria ad Philippum Ludovicum, Comitem hanoujensem, & rineccium, dominum in Minsenberg, ubi de veris studii poetici laudibus, & fructu e veterum poetarum carminibus percipiendi, eleganter & erudite disserit. Scripta est *Tubingae, Calend. Jul. 1571*. Carolus Henricus Langius hac subscriptione sine dubio indutus fuit, nisi forte typosetatum est error, ut in Nicodemo Frischlino, *vita, fama, scriptis ac vitae exitu memorabili, Lips. 1727.* in 4. Cap. III. §. III. not. c, Frischlinum CALLIMACHI reliquias, latino redditas carmine, & adnotationibus explicatas, primum edidit.

edidisse scriberet, *Genevae*, 1571. cum professionem poeticam Tubingæ exorsus esset. Joannes Albertus Fabricius enim L. III. *Biblioth. graec.* Cap. XVIII. p. 491. nullam, ait, CALLIMACHI editionem frischlianam ante annum 1577. prodixisse, etiamsi ex *Actis Eruditor. Lips.* an. 1695. p. 487. aliquis possit suspicari, editionem existare *tubingensem* 1571. propterea quod Genevam ad Henr. Stephanum Tubinga suas miserit Nicod. Frischlinus lucubrationes. Illos praeterea falli perhibet, qui editionem an. 1577. non *Genevae*, sed *Parisiis* prodixisse adfirmant. Epistolam Frischlini sequuntur Epigrammata Jacobi Schegkii M. D. Jo. Posthii, germershemii, Martini Crusii, Erhardi Cellii, Leonhardi Engelhart, W. Virnii, H. Nicolai Rudingeri, pifouernatis, Georgii Ostermarii, coronensis Transylviani, Caroli Christophori Baieri, spirensis, latina, si vnum Crusii exceperis graecum, in latinum N. Frischlini CALLIMACHVM. Excipit illa Lascaris epigramma graecum, *de CALLIMACHI carminibus, quae ex multis pauca supersunt*, & Henrici Stephani epigrammata latina *de CALLIMACHO & ad CALLIMACHVM super bis Nasonis versibus*:

Battiades toto semper cantabitur orbe
Quamuis ingenio non valet, arte valet.

Duo priora ex sex alijs adscribimus:

Non satis ingenio Nafone es iudice promptus

Summa inter vates, qui fuit ingenio.

Quid nobis de te est aut de Nafone putandum?

Judicium deest huic, ingeniumne tibi?

* * * * *

CALLIMACHE, ingenio te Naso valere negavit,

Sinit & a sera id posteritate legi

Carmina non equidem tua legerat omnia Naso,

Legerat haec oculo vel properante nimis.

Defendere Ouidii de CALLIMACHO effatum sustinuit Daniel Heinsius, in *prolegom.* in Hesiodum fol. 4.

edit.

edit. Raphelengii 1603. in 4. ubi ait: parum plerique
 Et hac aetate viri praestantissimi perceperunt, cur in-
 genium CALLIMACHI detraxerit Nalo: ita ut
 nonnulli litem ei intendere veriti non sint: cum neque
 inuentionum facilitate, inquit, neque acumine, quan-
 tum ratio scribendi admittit, destituatur poeta ille. Et
 quaedam apud eum talia sint, ut ingeniosissimo homine
 non inferiora videantur. Pro eo nos respondimus, ne-
 que ingenio destitutum fuisse poetam illum: neque id
 esse, quod in eo desideramus: nisi quatenus ingenio eum
 destitui arbitramur, qui arte peccat. Summus itaque
 poetarum Nalo, cum de reliquis poetis egisset, tandem
 CALLIMACHVM recenset, non sine praefatione me-
 hercule: neque cuius debet, qui Grammaticam poetis
 adiungit. Ingenium vocat rursus Opus, quo saepe peccant
 poetae: Grammatici ut hos quidem possunt. Siquis
 itaque ex me quaerat, quem Graecorum poetarum pri-
 mum existimem: dicam primum esse, qui peccat sae-
 pissime, secundum, qui proximus esse audendo, me-
 ruit &c. Quae ratione illa Heinſii sententia, satis
 quidem ingeniose excogitata, Basilio Kenneto displi-
 cuerit, ut in *the Lives and Characters of the ancient
 Grecian poets*, London. 1697. in 8. p. 162. eam non
 modo refelleret, sed CALLIMACHVM, ingenio
 etiam & arte, multum valuisse, argumentis haud con-
 temnendis ostenderet, legi poterit in Jaques George
 de Chauffepié *Nouveau Dictionnaire historique & criti-
 que* Tom. II. lit. C. p. 12. not. (D). Hymnis CAL-
 LIMACHI graecis, in editione stephaniana e regione
 adponuntur *Scholias graeca breuia*, ab auctore incer-
 to composita; textui vero subiicitur *versio* Nicod.
 Frischlini *prosaica*, qua verbum verbo redditur.
Hymnis adiecit Henr. Stephanus *poemation de Cama
 Berenices*, interprete Catullo, cum eiusdem Catulli
epistolia ad Ortalum, in quo CALLIMACHI carmi-
 na, a se expressa, mittere se ad eum dicit. Hisce M.
 Antonii Mureti *Commentaria* adponuntur. *Epigram-
 mata CALLIMACHI* ex variis auctoribus collecta,
 versi-

versibus latinis N. Frischlinus reddidit, quibus *fragmenta* quaedam H. Stephanus adiecit. *Annotationes* Frischlini in CALLIMACHI *hymnos*, comitatur Frischlini *versio latina*, numericis adstricta, cui subiuncta est CALLIMACHI *vita*, ab eodem graece conscripta, & Caroli Christophori Daieri *versio latina*. In H. Stephani *annotationibus & emendationibus*, in CALLIMACHI *hymnos*, potissimum de obscuriorum quorundam locorum expositione agitur. Libro tandem finis imponitur, nonnullis *hymnorum* versionibus latinis metricis, quae ab H. Stephano, Bonaventura Vulcanio, Franc. Florido Sabino & Angelo Politiano profectae sunt. Posterioris versionis, caput LXXX. ex eius *Miscellaneis*, praemittitur. Recusam editionem frischlinianam *Brunsvigae* 1588. sed epistolam dedicatariam esse omissam, testatur Carol. Henr. Langius l. cit. Editionem *Basil.* 1589. in 8. memoravit Jo. Alb. Fabricius l. cit. In Nicol. Bassaei *Collectione omnium in unum corpus librorum*, adducuntur Tom. I. p. 568. CALLIMACHI Cyrenaei *hymni*, *epigrammata*, & *fragmenta*, quae extant, denovo edita, cum *duplici interpretatione*, & *commentariis*. Praeterea A. Licinii Archiae. *Epigrammata* quaedam graeca, cum *latina interpretatione*; Omnia opera Nicodemi Frischlini. Accesserant eiusdem Frischlini aliquot *epigrammata cum nonnullis aliis*, & *Hymnus graecus in Christum proditum*. *Basileae impensis Wendelini Hommii* 1590. in 8. Omnia fere, quae in editione Stephaniana occurrunt, si versiones exceperis metricas, inserta fuerunt editioni & splendidissimae & optimae, quae hoc evulgata titulo, inter libros rariore locum obtinere coepit: CALLIMACHI *Hymni*, *Epigrammata*, & *Fragmenta* Ex recensione Theodori J. G. R. Graevii. Cum eiusdem *Animadversionibus*. Accedant N. Frischlini, H. Stephani, B. Vulcanii, P. Voetii, A. T. F. Daceriae. R. Benthleii, *Commentarius*, & *Annotationes Viri illustrissimi, Ezechielis Spanhemii*. Nec non praeter *Fragmenta*, quae ante Vulcanius & Daceria

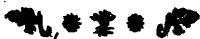
ceria publicarant, noua, quae Spanhemius & Bentle-
 ius collegerant, & digesserunt. Huius cura & studio
 quaedam quoque inedita Epigrammata CALLIMA-
 CHI nunc primum in lucem prodeunt. *Vltraiecti Apud*
Franciscum Halma, Guilielmum Vande Water, Bi-
bliop. MDCCXCVII. (1697) in 8. form. maior.
 cum figuris & numismatibus aere expressis P. I. pp.
 496. exceptis praemiss. adpendicibus & indicibus.
 P. II. pp. 758. non numeratis praemissis & indicibus.
 Recensetur a Jo. Alb. Fabricio l. cit. p. 491 seqq. a L.
 Neocoro in *Bibliotheca librorum nouorum, Traiect. ad*
Rhen. 1697. in 8. p. 163 seqq. in Actis eruditor. lipsf.
anni 1697. p. 487 sqq. CALLIMACHI, Batti & Me-
fatmae filii, qui, ab vrbe Libyae Cyrene, cyrenaicus
 vocatur a veteribus auctoribus, aetas incidit in Olym-
 piad. CXXVII. Initio litteras docuit in vico Alexan-
 driae, Eleusine, postea a Ptolemaeo philadelpho, in
 Museum arcessitus, & in honore habitus est, simuliter-
 que Ptolemaei euergetae gratia floruit, & poetae, pa-
 riterque grammatici laudem obtinuit, ac de se ipso,
 Epigrammate XXH. p. 198. edit. Ezech. Spanhemii
 praedicauit, quod ~~aeletrata~~ *saenatus* cecinerit. Conf.
 de illo praeter scriptores iam cit. Anonymi graeci
vita, editioni spanhemianae praemissa, Lit. Gregor.
 Gyraldi Dialog. III. *de poetis* Tom. II. *Oper. edit.*
Bafil. 1580. pag. 112 sqq. Tanegui le Fevre Vie des
poetes grecs en abrégé, à Paris 1680. in 12. pag. 155
 seqq. Olai Borrichii Dissert. I. *de poetis* p. 13. Adr.
 Baillet *Jugemens de Savans* Tom. III. P. II. p. 420
 seqq. Nicodemi Frischlini, balingensis viri quidem
 doctissimi, sed variis, ilisque atrocissimis fortunae ca-
 sibus, ad vitae vsque exitum miserrimum iactati, vi-
 tam plures dederunt, e quibus prae ceteris legi me-
 rentur, Jacobi, Nicodemi fratris Frischlini, Frischli-
 nus *rediuuans, Argenterat. 1599. in 8. Georg. Plue-*
geri, Vita Nicod. Frischlini, balingensis, Comit. pa-
latini caesarei, poetae laureati, viri clarissimi, quae
 cum Rudolph. Agricola, Jo. Capnionis, & Erasmi
 rote-

rotterodami vitis prodiit. *Argentorati* 1605, in 8. Caroli Henrici Langii, *Erischlinus vita, fama, scriptis, ac vitae exitu, memorabilis, Jenae* 1725, in 4. Repetita & cum praefat. Jo. Laurent. Mosheimii aucta existat editio. *Lips. & Braunsig.* 1727, in 4, pp. 127. Conf. Melchior. Adami *vitae philosophor. Germanor.* p. 165 seqq. Paul. Fréheri. *Theatrum virorum eruditione claror.* pag. 1483. Niceron *Memoires* Tom. XVIII. p. 197 sqq. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. III. p. 90 sqq. Tom. III. P. I. p. 355 sqq.

XXCV.

Carmina Nouem illustrium Feminarum, Sapphus Erinnæ Myrus Myrtidis Corinnae Telestillaë Praxillae Nossidis Anyrae. Et Lyricorum Alcmanis Stesichori Alcaei Ibyci Anacreontis Simonidis Bacchylidis. Elegiae Tyrtæi, & Mimnermi. Bucolica Bionis & Moschi. Latino versu a Laurentio Gambara expressa. Cleanthi, Moschionis, Aliorumque fragmenta nunc primum edita. Ex Bibliotheca Fuluii Vrsini Romani. Antverpiae ex officina Christophori Plantini: MDLXVIII. (1568) in 8. pp. 387. 4 folia sex priora exceperis.

Quanta haec editio sit raritatis, verba testantur Joan. Christian. Wolfii, qui in praefatione, Sapphus, poetriae Lesbiae fragmentis, quae edidit Londini, (Hamburgi) 1733. in 4. mai. praemisissa, scribit: *En Tibi partem I. Carminum nouem illustrium Feminarum & Lyricorum ex Bibliotheca Fuluii Vrsini Antuerp. ex officina Christoph. Plantini 1568: ordinis octauae forma editorum, quem librum pridem philologiae amantiores avidissime emarunt, & in Gallia, Anglia, Belgiove, si quando in Auctionibus publicis vel in tabernis librariis*

*bravius sese offerret, immenso sane pretio sibi compara-
re libenter voluerunt.*

*Hoc in causa fuit - - ut novam huius pretio-
sissimi libelli editionem studiosae inuentutis vñbus ap-
prime adcommoatam, adornarem.* Librum privi-
legio Philippi Hispaniae regis, & Ducis Brabantiae
munitum, dicauit Fuluius Vrsinus, Alexandro Far-
nesio Cardinali, propterea quod illi bibliothecam
suam, non modo inspiciendam, sed arbitratu suo
tractandam permiserat. Vrsinum praeterea Alexan-
der Farnesius, morte Ranutii Farnesii, Cardinalis, Alex-
andri fratris, spe magna destitutum, non modo in
domum suam receperat, sed vltro etiam vocatum,
singulari studio ornatuerat. Epistolae dedicatoriae ad-
iēcerunt Laurentius Gambara, brixianus, Joannes Ver-
zosa, & Matthaeus Deuarius carmina, illi latina, hic
graecum, omnia, in Fuluii Vrsini laudem conscripta.
Cum Joan. Christ. Wolfius, in sua editione, illa omi-
serit, Laurentii Gambarae in lectorum nostrorum gra-
tiam hic adscribimus:

*Alma parens natura nouem Telluris amore
Terrestres musas has caeli effudit in auras
Caelestium Musarum instar, quas candida parva
Mnemosyne ediderat: quae iam cum cantibus essent
Illustres, numeroque pares, cantuque Camoenis,
Ira, odioque graui discerptae in frusta fuerunt.
Non aliter Ciconum sparserunt Orphea matres,
Per ripas pater Ebre tuas, perque humida prata,
Non sine Hamadryadam lacrymis, Phoebeque dolore.
Tempore quo totidem sublimi carmine pates
Aetoli, Phoebus grati, celebraeque per oras
Argolicas, alique etiam pastoribus ipsis
Dilecti, & nymphis siluarum, & siluicolis Dis,
Hanc iram Aonidum subiere, odiumque fororum.
Fuluius. ast horum variis Vrsinus in oris
Dispersas has reliquias collegit in unum,
A quo manu velati medica sarcire poetas
Jam longo laceros aene est conatus, & illos*

*In lucem dedit, antiquam formamque suamque
Resituens decus; atque aliquot me vertere iussit
Sermonem in Latium: quos nunc tibi magne dicamus
Farnesi. tuque hos vates velut alter Apollo
Defendes, ne iterum monumenta haec lecta tenebris
Deliteant, aut Lethaeis mergantur in undis.*

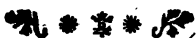
In praefatiuncula ad Lectores, Vrsinus causam exponit, qua adductus, Pindarum, in hac lyricorum editione omiserit. Nemo, ait, est, qui nesciat, meliorem hunc esse conditionem, cuius diuini ingenii lumen quattuor reliquis, atque iis integris libris eluceat, ac ceteros quorum paucula haec de tot voluminibus miserabiliter depravata fragmenta supersunt, quas vero eius reliquias collegeram, sciebam illas ipsas ab aliis quoque & diligenter collectas & iterum iam tertio editas, ut nihil praeterea haberem, quod magnopere communicandum iudicaret &c. Praeter fragmenta, quorum in titulo mentio facta fuit, in hac editione inveniuntur, nonnullae Orphei, Cleanthis, Moschionis, Euripidis, Theodecti, Menandri & Philetæ reliquiae, quae omnia notis suis illustravit Fulv. Vrsinus. Pagina 355 sqq. Bionis Smyrnaei, Moschique, siculi, *eidyllia* reperiuntur *bucolica*, a Laurentio Gambara, poeta brixiano clarissimo, ex graeco in latinum sermonem conuersa, ita ut carmen latinum, non ad verbum, de graeco expressum sit, sed ut sententiarum seruato lepore, & figuris, latinae quoque orationis, in eo, eluceat splendor. Speciminis loco illud Moschi hic adponimus epigramma, quod in editione heinsiana Theocriti, Moschi, Bionis & Simmii, ex bibliopol. Commelin. 1604. in 4. p. 198. reperitur & inscribitur: *εἰς ἔργον ἀγορεύματα.*

*Sæuus Amor sumptus habitum, formamque bubulci
Et sua deposuit tela, facesque suas.
Et manibus ferrum adripeit: sociosque laborum
Adiunxit properans ad iuga panda boues:
At postquam curuo tellurem inuertit aratro;
Commisit verso grandæa farra sole.*

Tom. I.

Q

Atque

*Atque Jouem aspiciens fulua de nube tuentem
Terrarum tractus; sic ait, o genitor
Hos pingues campos foecundis frugibus imple:
Europae ne tu sub iuga taurus eas.*

Haec vero Gambarae versio Moschi & Bionis, in
caussa fuit, quam ob rem Antonius Teissier sibi per-
suaderet, Laurentium Gambaram non solum *nouem
feminarum illustrium*, sed & *reliquorum lyricorum poe-
tarum carmina*, in latinum sermonem, ab ipso con-
versa edidisse. Vid. de poetis & poetris lyricis, eo-
rum fragmentis & editionibus, praeter alios Jo. Alb.
Fabricii *Bibliotheca graeca* L. II. Cap. XV. p. 563 sqq.
Gottfridi Olearii Dissert. *de poetris graecis*, Lips.
1708. in 4. & in editione *poetiarum octo*, quam Jo.
Christian. Wolfius hoc edidit titulo: *Poetiarum octo
Erinnae, Myrus, Myrtidis, Corinnae, Telephillae,
Praxillae, Nossidis, Anyrae, Fragmenta & Elegia
Graece & Latine Cum virorum doctorum Notis Acce-
dit Gottfridi Olearii Dissertatio de poetris Graecis Au-
ctorum Veterum Testimoniis & Supplementis variis aucta
Cura & studio Jo. Christiani Wolfii in Gymnasio Ham-
burgensi Professoris publici Qui notas & indices ad-
iecit. Hamburgi apud Abraham. Vandenbueck 1734.
in 4. maj. pp. 191. except. praemissis & indicibus. p.
119-191. passim. Fulvius Ursinus, cuius nomine, Pe-
tro Gassendo teste, in *vita Peirescii* L. I. p. 17. edit.
Hag. Comit. 1655. in 4. *inter viros antiquariae rei stu-
diosos, maius, celebriusque nullum est*, patria fuit ro-
manus, nobili genere prognatus, qui propinquis suis,
minus gratus exstitit, quod e concubitu minus iusto
natus fuerat. Vir fuit graeca latinaque facundia,
utriusque antiquitatis notitia, & omni elegantiori lit-
teratura clarissimus adeo, ut aevi sui oraculum, habi-
tus, cum in patria, tum per exteras gentes celeberrimus,
apud Pontifices, & viros, in summa dignitate
constitutos, multum gratia, & aestimatione floruerit.
Diem obiit supremum XIX. Calend. Jun. An. 1600.
aetatis anno LXX. Vid. de illo Jan. Nicii Erythraei*

Pina-

Pinacotheca imaginum illustrium I. num. III. p. 9 sqq. edit. Lips. 1692. in 8. Thom. Pope-Blount *Censura celebriorum auctorum*, Genæv. 1694. in 4. p. 784 sqq. Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 212. Jacob. Thomassii *diff. de plagio litterario* Cap. II. §. 583 sqq. p. 257 sqq. edit. repetit. Leucopetr. 1679 in 4. Christ. Weiffii *Dissert. de spuris in ecclesia & re litteraria claris* Sect. II. §. XXXI. p. 46. edit. repet. Viteb. 1735. Omnium optime illius dedit vitam Josephus Castalio, *Romae, typis Varesii* 1657. in 8. quā ex editione illam recu- dendam curavit Christian. Gryphius, & *vitis selectis XVII. eruditiss. virorum Vratislau.* 1739. in 8. inseruit p. 555-580. Conf. Niceron *Memoires* Tom. XXIII. p. 345 sqq. Adr. Baillet *Jugemens des Savans des prin- cipaux Ouvrages des auteurs* Tom. II. P. II. p. 130. De Laurentio Gambara, brixiano, & eius carminibus, quae *Romae* 1581. & 1586. in 8. *Antwerpinae, apud Christoph. Plantinam* 1569. in 8. nec non *Basileae* cum Basilii Zanchii *carminibus per Juannem Oporinum* 1555. in 8. epulcata fuerunt, vid. P. Baile *Dictionaire histo- rique & critique* Tom. II. p. 1235. Adr. Baillet *Juge- mens des Savans* Tom. III. P. II. p. 205. Gilles Menage *Antibaillet* P. II. p. 365 sqq. edit. Amsterd. 1725. in 8. & quod primo loco nominandum nobis fuerat, Emi- nentissimi Principis Angeli Mariae, Cardinalis Biblio- thecarii, Quirini, *Specimen Variarum Litteraturarum, quae in urbe Brixia, eiusque ditione paulo post typographiae incunabula florebat*, P. II. *Brixiae.* 1739. in 4. form. maior. p. 270 sqq. Vbi illum contra Mereti ineptias defendit, & vatem latinum fuisse elegantissimum, va- riis scriptorum testimoniis confirmat, illius vero tra- ductionem Moschi & Bionis plane silet. Quae Casp. Barthii, & Bernardi de la Monnoye, de illius versio- nibus, auctorum graecorum, metricis latinis, fuerit sententia, ipsis illorum exponemus verbis. Ita vero ille in *Animadvers. ad Papin. Stati I. Achilleid.* 207. Tom. III. p. 1635. Gambara, ait, *ita vertit* (Bionis *epithalamion*, quod Deidamiae & Achilli scripserat)

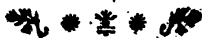
ut plane inuerterit. Nec puto hominem intellexisse sermonem Bionis; neque enim vel sententiam seruauit, vel leporem ullum loquendi expressit. Omnino famae hominis intererat hanc versionem (ut loquimur) minime publicum uidere; hic vero in *Observations sur l'Antibailles de Mr. Menage* l. cit. p. 370. Mr. de Thou, inquit, lui a fait plus d'honneur qu'il n'en meritoit. C'était un pauvre poëte que Gambara, languissant, & sans aucun agrément ni de pensée, ni d'expression. Avec une très-médiocre connoissance de la langue Grecque il a eu la témérité d'entreprendre de copier d'après le Grec, mais il a gâté tout ce qu'il a touché, comme par exemple les Idyles de Bion, & de Moschus, & sur tout les Bergeries de Longus, qui ne sont pas reconnaissables de la manière dont il les a défigurées. Nonnulla ex eius poematibus inserta fuerunt a Jano Grutero *delicis poetarum italorum* Tom. I. *Francos.* 1608. in 12. p. 1174-1206. Habemus etiam illius librum, quem alio tempore describemus, satis rarum, qui inscribitur: Laur. Gambarae *rerum sacrarum liber, argumentis Jacobi Pacti, siculi & figuris aeneis ornatus, Antverpiae apud Plantinum* 1577. in 4. Diem obiit supremum Laur. Gambara an. 1586. aetatis an. XC.

XXCVI.

ANICIIMANLI TORQVATI SEVERINI BOETII, *Ordinarii, Patricii viri exconsulis de consolatione Philosophiae, libri quinque. in fol. folior. 71.*

Editio satis rara, pro more seculi, quo exscripta fuit, titulo destituitur. Litteris impressa est gothicis, & tabulam super libris BOETII de consolatione philosophiae secundum ordinem alphabeti, folior. 5. praemissam habet. Typographi in fine haec sunt verba: ANITII TORQVATI SEVERINI BOETII *viri nominis*

minis celebritate quam memorandi: textus de philosophiae consolatione: cum editione commentaria beati Thomae de Aquino ordinis praedicatorum: Anthonii Kobergers ciuis inclite Nurenbergenſium urbis induſtria fabrefactus: finit feliciter. Anno a nativitate Chriſti Milieſimo. CCCC. LXXXVI. (1486) in vigilia ſancti Iohannis baptiſte. Exierat iam anno 1473. hoc opus cum verſione germanica, ex officina Antonii Coburgeri in fol. vid. die Merckwürdigk. der Königl. Biblioth. zu Dresden Tom. I. p. 287 ſqq. De auctore Commentarii, qui plerumque ſub Thomae Aquinatis nomine BOETHIO adlicitur in editionibus antiquioribus, inter ſcriptores nondum conuenit. Sixtus ſenenſis L. III. Biblioth. ſanct. p. 329. Anton. Poſſeuinus in Appar. ſacr. Tom. III. p. 297. Nicolaus Créſcius, florentinus monachus cisterciensis, in epistola ad Antonium Lanfredinum, florentinum, quae reperitur in editione operum omnium BOETHII, Basil. 1570. in fol. p. 891 ſqq. Guil. Caue in Hiſtor. litterar. ſcriptor. eccleſiaſticor. p. 728. Caſimir. Oudinùs in Commentar. de ſcriptor. & ſcriptis eccleſiaſt. Tom. III. col. 330. vt reliquos taceamus, Thomae Aquinatis, illum non eſſe commentarium, ſed Thomae cuidam anglico, tribui debere, contendunt. Indignum ſane commentarium, qui viri ſapientiam, vt Poſſeuinus ait, non ſapiat, eſſe aiunt. Petrus Callyus, regius eloquentiae & philoſophiae in academia cadomenſi Profeſſor, in editione conſolationis philoſophiae, quae in uſum Delphini prodiit, Paris 1680. in 4. in praefation. varia ex hoc commentario ſpecimina excerptit, quae hominem inſuſum & indoctum produunt. Vnum alterumue hic adſcribimus. Quis quaefumus temperet a riſu legendo haec Lib. I. prof. I. Eleys; eſt ciuitas Graeciae, in qua ſtudit Ariſtoteles: unde ſtudia ſua dicuntur eleatica. Academia autem fuit ciuitas vel villa, in qua ſtudit Plato; unde ſtudia ſua dicuntur academica. Lib. II. Metr. 5: ad verba Tyrio miſcere veneno: Thirus, ait Commentator, eſt vermis venenofus,

in cuius sanguine intingitur purpura. Lib. III. Prof. 8. Alcibiades, mulier fuit pulcherrima, quam videntes quidam discipuli Aristotelis, duxerunt eam ad Aristotelem, ut ipsam videret, qua visa dixit: si homines lineos oculos haberent: ut quaeque obstantia penetrarent introspectis visceribus, corpus quod apparet pulcherrimum, turpissimum videretur. Cum praeferea in iustis commentariis Libro II. metro I. citatur Alanus, apertissime patet, illum Thoma Aquinate, multo esse iuniorem, quandoquidem S. Thomas anno 1274. vixit, Alanus vero, ut nonnulli opinantur, paullo sit iunior. Istum vero errorem scribarum vel negligentiae, vel incitiae nonnulli tribuunt, qui forte pro Thoma *angelico*, in nonnullis codicibus substituerint Thomam *angelicum*. Quis vero Thomas anglicus ille fuerit, qui hunc prodidit commentarium, nondum quoque extra omnem dubitationem positum est. Alii ad Thomam Jorziū, seu Jorsium anglicum, ex ordine fratrum Praedicator. & rom. Eccles. titulo S. Sabinae, Cardinalem, circa annum 1300. clarum, alii ad Thomam, anglicam, gualensem seu walensem, qui anno 1333. inclauit in Anglia, illum referunt. Cum vero nostrum non sit, tantas componere lites, adeant, qui plura de Thoma Jorzio, & Thoma gualensi, noscere cupiunt, scriptores supra citat. in primis Anton. Possavinum Tom. III. p. 294. Casimir. Oudinum Tom. III. col. 683 sqq. & col. 906 sqq. ubi plures memorantur scriptores, quos in hac controuersia euoluere licebit.

XXCVII.

BONETII viri celeberrimi de consolatione philosophie liber cum optimo commento beati Thomae, in 4. form. minor. vel 8. form. maior. folior. 201.

Editioni

Editioni litteris gothicis impressae, eadem prae-
mittitur *tabula*, nisi quod ea variis in locis, paullo
mutata adpareat, idemque sancti Thomae adiicitur
commentarius, qui ob causas modo expositas, in non-
nullis, operum omnium Thomae Aquinatis, colle-
ctionibus, cum aliis scriptis, quae Doctoris angelici
nomen falso prae se ferunt, ab editoribus, sapienti
consilio reiectus, & omissus fuit. Hoc singulare ha-
bet editio, quod in calce illi adposita fuerit, *com-
pendiosa succinctaque resumptio dictorum in libros BOE-
TII de consolatione philosophiae*, quae veluti brevis &
succincta synopsis cuiusque metri & prosae argumen-
tum ob oculos ponit. Locus quidem & annus, quo
haec editio in lucem exiit, adpositus est, hisce ver-
bis: *Libri quinque de consolatione philosophiae BOETII
romani consulis ac oratoris splendidissimi una cum com-
mentaria editione. Impressi imperiali in oppido Ha-
genaw sub anno salutis Millesimoquadringsentesimo no-
vagesimo primo (1491) Expliciuunt. Nono vero Ka-
lendas Martias*, quis autem typographus fuerit, nos
ignorare fatemur. Si coniecturae locus foret, illam
ab Henrico Gran impressam fuisse crediderimus, cum
alii libri, qui eius nomen referunt, si litterarum spe-
ctaueris characteres, ad nostram editionem proxime
adcedunt. A Mich. Maittaire illa omissa est.

XXCII.

ANITII MANLII TORQUATI BOETII *alias
diui SEVERINI: philosophi: oratoris: & poe-
tae excellentissimi: Romani quondam patricii: opus
quinque librorum de philosophica consolatione spe-
ctatissimum: & ad amissim (vt in proverbio est)
elaboratum, iamque recentiori lima in Liptzensi
gymnasio ab innumeris mendis: quibus ante ma-
culatissi-*

culatissimum circumferebatur: purgatum: & perquam fideliter castigatum:

Ad Lectorem Saphicon

A. F. L.

Quod diu torpore graui sepultum

Plurimus fœdauerat error ecce

Splendidum respirat opus BOETHII

Candide lector.

Illius nunc te capient decora

Verba: nunc sensus nitidi placebunt:

Vnde maiorem poteris legendo

Carpere fructum.

in fol. folior. 40.

In fine editionis admodum raræ, quam neque Michael Maittaire in *Annalib. typograph.* neque Joh. Henric. Leichius in *Annal. typogr. lipsiens.* neque Jo. Albert. Fabricius in *Biblioth. lat.* memorarunt, talia leguntur verba: *Impressum Liptzk per Jacobum Thanner. Anno verbi diuini Millesimo quingentesimo decimo tertio (1513).* Adtulit quidem Fabricius l. cit. T. III. p. 213. editionem *lipsiensem* anno 1513. in fol. sed illam per *Baccalarium Martinum Lanzbergk, herbipolensem*, impressam scribit, quapropter a nostra illam fuisse diuersam credimus, nisi forte catalogo quodam Fabricius in eam sententiam adductus fuit, vt editiorem Martini Lanzbergio, herbipolensi tribueret, quæ ex officina Jacobi Thanneri, herbipolensis, in lucem exiit. Haec vero editio, litteris latinis excusa, nihil prorsus singulare habet, textumque tantummodo BOETHII, sine omni commentario, ob oculos ponit. Litterae initiales A. F. L. quæ in sapphici carminis, quod adtulimus fronte, conspiciuntur, designant sine dubio Andreæ Fabrum landauiensem, cuius opera innumerabilibus mendis BOETHII *consolationem philosophiæ*

lofophiae purgatam, & in Jacobi Thanneri officina impressam fuisse scribit Jo. Henric. Leichius, in libro *de origine & incrementis typographiae lipsiensis* Cap. III. p. 25. Id iam anno 1505. accidisse, testantur eiusd. Leichii *Annal. typogr. lipsiens.* p. 84. ubi in not. (s) idem sapphicon carmen adlatum conspicitur, idque expressis verbis Andreae Fabri adscribitur. Vitam BOETHII descriptam varii dederunt, inter quos eminent 1) Julius Martianus Rota, cuius vita BOETHII praemissa est, *operum omnium BOETHII* editioni, quae hoc insignita est titulo: ANITII MANLII SEVERINI BOETHII, *Philosophorum & Theologorum Principis opera omnia, quorum alia ante impressa, nunc denuo per doctos viros recognita: alia, quae hactenus latuerunt, nunc primum emendatiss. in lucem praeferunt.* In quibus praeter universae philosophiae exactissimam doctrinam, plurimorum in divinis mysteriorum, & difficultiorum locorum in Platone, Aristotele aliisque Graecis & Latinis autoribus luculentissimae explanationes reperiuntur. Praeterea iam accesserunt, Jo. Murelii in V. Libros de Consolatione philosophiae commentaria, & in eisdem Rodolphi Agricolae enarrationes. Item, Gilberti Porretae, Episcopi pictaviensis, in III. Lib. de Trinitate commentarii, ante nunquam aediti. Praeter reliquos doctiss. viros, Henricus Loritus Glareanus, *Arithmeticam & Musicam demonstrationibus & figuris auctiorem redditam, suo pristino nitore restituit: cui exemplar aureum venerandaeque vetustatis fuit ex monasterio S. Georgii.* Et Martianus Rota, opus de tota differendi ratione, hoc est, organum, dialecticae & rhetoricae studiosis necessarium, illustravit. Et huius auctoris vitam, cum ex aliis, tum ex BOETHII monumentis collectam, bona fide descripsit. Basl. ex officina Henricpetrina 1570. in fol. Haec editio nostra aetate satis infrequens, 1546. absolvitur paginis, si folia 23. priora excepta fuerint. Francisc. Pagi in *Critica historico-chronologica, in universos Annales ecclesiastic.* C. Baronii, Tom. II. Coloniae Allobrog. 1705. in fol. ad

ann. Chr. 526. num. VII. p. 530. Martianum *auctorem futilem ac recentem* adpellat. 2) Petrus Bertius, cuius *vita BOETHII*, nonnullis editionibus *consolationis philosophiae* praefixa est, v. c. *Lugd. Bat.* 1633. in 16. & 1671. in 8. vid. Niceron *Memoires* T. XXXI. p. 99. 3) Petrus Callyus, qui *BOETHII vitam* editioni *consolat. philosoph.* Paris 1680. in 4. quam in *Analectis litterariis*, p. 135. a raritate commendauimus, anteire iussit. 4) Daniel Papebrochius, qui scripsit *Commentarium historicum de S. Joanne Papa I. &c. quo simul agitur de Symmacho & S. SEVERINO BOETIO*, in *Actis sanctorum Maii* Tom. VI. *Antwerp.* 1688. in fol. p. 702 sqq. Omnium vero optime in exponenda *BOETHII vita*, versati sunt 5) l'Abbé Ger-vaise in *Histoire de BOECE, avec l'Analyse de tous ses Ouvrages, des Notes & des Dissertations historiques & theologiques*, à Paris, chez Jean Mariette 1705. in 12. & 6) Jean le Clerc, cuius *Vie de BOECE avec la critique de ses Ouvrages*, legitur in *Bibliothèque choisie* Tom. XVI. p. 192 sqq. Conf. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. lat.* L. III. Cap. XV. p. 641 sqq. Tom. III. p. 189 sqq. Jaques George de Chafepié *Nouveau Dictionnaire historique & critique* Tom. I. Lit. B. p. 355 sqq.

XXCVIII.

BOETIVS de disciplina scholarium, cum notabili commento. in 8. mai. vel 4. form. minor. folior. 67.

In editionis, charactere litterarum gothico expressae, haec oculis nostris se obtulerunt verba: *Finitur BOETIVS de disciplina scholarium cum commento. Fideliter nec non diligenter in alma Vniuersitate Colon. impressus. In domo Henrici Quentel iuxta Summum. Anno incarnationis dominice. M. CCCC. LXXXIX. (1489) die XVI. mense Aprilis. Joannes Murelius, ruremundensis,*

mundenfis, in praellibatione in BOETHII SEVERINI
de philofophiae conſolatione opus, quae exiſtat in Operi-
bus BOETHII p. 899 ſqq. edit. Baſil. 1570. in fol.
de hoc opusculo, quod BOETHII nomen prae ſe
fert, ita ſententiam ſuam expoſuit: Liber ille, qui vulgo
BOETHII de diſciplina ſcholarium inſcribitur, non eſt
eius, ſed barbari neſcio cuius, quod cum alia pleraque
coarguant, tum ſtilus facile indicat, a BOETHII cum
eruditione tum elegantia, ſane quam alienus. Non
ignoro tamen Pium Baptiſtam bononiensem, aliter ſen-
ſire, ſed cum facile alias reſellemus. Eandem fouet
ſententiam Jacobus Wimphelingus, qui in apologetica
declaratione, in libellum ſuum de integritate in 4. edita,
fol. 4. ſic ſcribit: quis unquam qui vel paucas legit hi-
ſtorias crederet BOECII eſſe illud opus, quod de ſcala-
rium potius quam de ſcholasticorum diſciplina inſcribi-
tur: neque enim ſtilus quadrat, nec argumentum, in
quo pariſiani ſit mentio gymnaſii, & id tamen poſt
BOETII mortem, qui aetate Theodorici Gothorum
Regis vixit primum ſuit erectum atque inſtitutum. - Ve-
riſimile eſt huius opusculi ſcriptorem ut maioris eſſet au-
toritatis, & avidius legeretur, a praeclaro auctore ti-
tulum mendicaſſe. Henricus Bebelius vero in Com-
mentariis epistoſarum conſiciendarum fol. 66. edit. an.
1503. in 4. ita ait: Circumfertur quidem parvus libellus,
qui inſcribitur BOETIVS de diſciplina ſcolarium, non
parvi pretii apud indoctos, quamvis titulus ſit barbariſſi-
mus. At ita babeas lector BOETIVM in omni litte-
raturae vixum praeſantiſſimum, nunquam edidiſſe hoc
opusculum, quod ab omni veteris eloquentiae umbra eſt
alieniſſimum, & adeo barbarum, ut neſas ſit BOETIO
hoc vile mancipium adſcribere, quod ne imperium qui-
dem romanae linguae, admitti unquam dignum fuit.
BOETIVS autem in ſuis operibus eſt plane latinus, &
veterum aemulator, is autem libellus eſt omnino barba-
rus & ab omni munditiae, latinitatis obſervatione diſ-
cretus & ſeiunctus. Et quoniam barbarum eſt illius ope-
ris ieiuniumque & durum orationis genus, nolo bonarum
artium

artium studiosos scholasticos in hoc versari, concantque ab eius lectione, tanquam a quadam labe ingenii &c. Varios praeterea, ad confirmandam sententiam suam, excerptit, ex opere inepto, & ob oculos posuit barbarissimos. Multi quidem postea viri docti, in eadem fuerunt sententia, & recentiores in primis scriptores, communi quasi consensu, illud opusculum, БОЕТНІО indignum esse pronunciarunt, sed vnus tantummodo ex illis Jean le Clerc, nobis hic nominare sufficiat, qui in *Bibliothèque choïse* Tom. XVI. p. 195. *ce livre* (de disciplina scholarium) ait, *est si impertinent, & si barbare qu'il n'en faut pas beaucoup lire, pour voir, qu'il n'est nullement de* БОЕЦЕ. Conf. p. 236. In eruendo autem vero auctore, viri docti, irritam huc vsque collocarunt operam, & alius alium sibi finxit virum, cui opusculum, incomto & inepto genere dicendi exaratum, tribueret. Caesar Egassius Bulaeus in *Historia academiae parisiensis* id Joanni Scoto Eri-genae, Philippus Labbeus *de scriptor. ecclesiast.* T. I. p. 206. Dionysio Rickelio, carthusiano tribuit. Laelius Bisciola in *Haris subseciuis* Tom. II. Colon. 1618. in fol. Lib. VIII. Cap. 2. col. 622. in aliam discedit sententiam. Illi enim hic liber videtur esse legitimus partus, vel Petri blesensis, vel Vgonis Eteriani, *de floribus quidem scriptorum*, vt ait, *sed parum latinorum*. Antonius de Conceptione, siue semensis, monachus ord. Praedicat. in *Biblioth. frat. ord. Praedicat.* quae prodiit *Parisiis apud Sebast. Niuellium*, 1585. librum, vt ex illa Anton. Posseuinus Tom. III. *Appar. sacr.* p. 294. adnotauit, retulit ad Thomam anglicum gualensem, siue Jorzium. Conf. Casimir. Oudini *Commentat. de scriptor. eccles.* Tom. III. col. 687 sqq. & 906 sqq. & Henr. Wharton in *Append.* ad Guil. Cauei *Histor. litter. scriptor. eccles.* p. 10. & 29. vbi Thomam Jorzium & Thomam gualensem homines fuisse diuerfos demonstrant. Alia fuit Jacobi Thomaeii sententia, qui in *programme* Lips. 1662. in 4. edito, docuit verum auctorem esse Thomam brabantinum, siue cant-

cantipratenum, vel ut ab aliis vocatur cantimpraten-
sem, qui clarus circa annum 1250. librum suum mo-
destiae & maioris auctoritatis causa BOETHIO ad-
scripserit. En ipsa Thomasi verba: *Illud de disciplina
scholarium opus per apud alios suppositum fuisse diser-
tissimo scriptori, vix quisquam hodie dubitabit facile:
ac sunt in manibus, ea de re iudicia doctissimorum ho-
minum. Verum & ipsius eius libri Auctorem, quando
illum in hunc diem ignorari ab eruditis video, operae
pretium fuerit fortasse hic indicare. - - Ne diu more-
mur Lectorem, exstat Libellus Autoritatum Aristotelis,
& aliorum philosophorum, Coloniae in Chalcographico
Quenteliano, superioris seculi nono anno impressus, in
quo ubi ad hoc opus BOETHII peruentum est, disertim
haec admonentur, quae in aliis autoritatum istarum edi-
tionibus, quas quidem inspicere nobis datum fuit, mi-
nime legas: Sequuntur Autoritates Thomae Braban-
tini ex libro de institutione scholastica praetitulato,
quem humilitatis & maioris auctoritatis causa BOE-
THIO ascripsit. Huius ergo Codicis fide illum subdi-
tium partum rescribemus. impofterum germano suo
parenti Thomae Brabantino, seu ut alias vocatur,
Cantipratano, quem ante annos admodum quadringentos
floruisse constat., Humilitas, an arrogantia fuerit, quod
in alieni nominis celebritatem ille scripto furtim se in-
duit, hic non disputo. Conf. Theophili Sinceri Bi-
bliotheca Historico-critica librorum opusculorumque va-
riorum & rariorum p. 313 sqq. Jo. Alb. Fabricii Bi-
bliotheca latina L. III. Cap. XV. p. 650. & Tom. III.
p. 218. Quae de BOETHIO Epone, libelli auctore,
& Nicol. Hieronym. Gundlingio prolata fuerunt, iam
confutata leguntur in denen *Merckwürdigkeiten der
königl. Biblioth. zu Dr. Tom. I. p. 290.* Quae vero
Joannis Clerici de auctore fuerit sententia, e verbis
eius l. c. p. 237. *On a depuis decouvert le nom du Moi-
ne, à qui il appartenait, elicere non possumus.* Conf.
Jaqu. George de Chauffepié *Nouveau Dictionnaire bi-
storique & critique* Tom. II. lit. B. p. 355. not. A. &
P. 357.*

p. 357. not. B. Quod ad *commentum notabile*, ut in nostra editione vocatur, siue commentarium adinet, Jo. Lelandus quidem in *Commentar. de Scriptor. britan- nia. Tom. II. Cap. CCCXCI. p. 360.* Vetelego cuidam, quem *scholae cultorem isiacae* nominat, *operae pretium visum esse* adfirmat, BOETII *libellum de disciplina scholasticorum, commentarius, in gratiam pubis illustrare*, sed illum commentarium a Vetelego esse profectum, nulla prorsus ratione nobis persuadere possumus. Id vero adfirmare non dubitamus, quod iste commentarius eundem habeat auctorem, qui in *Alani doctrinale altum*, & quidem editionem *colonienf. apud Henric. Quentell in 4.* sine anni indicio litteris gothicis impressam, & in Theobaldi Episcopi *Physiologum*, de quo vid. *Analecta nostra litterar. p. 967* sqq. commentatus est. Stili enim barbaries, rerumque ipsarum futilitas, vel ipsum, qui Alani & Theobaldi opuscula enucleauit, vel eiusdem furfuris, commentatorem illico produnt. Speciminis loco, haec pauca e *commenti* prooemio adscribemus: - *Causas igitur presentis libri videamus. Vnde quatuor sunt cause secundum philosophum secundo physicorum. Et designantur per hos versus. Quatuor ut fantur multi cause recitantur Forma que finalis faciens & materialis. Vnde causa materialis dicitur determinata dispositio discipuli doctrinam capiendi a magistro. vel potest dici disciplina scholasticum. Causa efficiens dicitur fuisse duplex scilicet mouens & mota. Mouens erat Marciannus quidam Episcopus BOETIO multum dilectus. Motamtem efficiens causa fuit dominus BOETIVS. Causa formalis assignatur hic duplex sicut alibi. scilicet forma tractandi & forma tractatus. Forma tractandi dicitur modus procedendi & est prosaicus hic sed forma tractatus consistit in diuisione presentis libri &c. Si quis ea cum illis, quae in *Analectis litterar. l. cit. e prologo Theobaldi* adtulimus, conferre voluerit, insignem profecto inueniet, inter vtramque scribendi rationem, intercedere similitudinem. Apud Michael. Maittaire hanc editionem frustra quaesiuimus.*

XC.

Commentarii questionum tusculanarum editi a
PHILIPPO BEROALDO. in fol. minor. for-
mae. folior. 113.

Inscripsit hunc codicem PHILIPPVS BEROAL-
DVS nomine discipuli sui Philippi Cyulani, pannonii.
In epistola dedicatoria commentariis suis, se dedisse
tale temperamentum scribit, ut neque immodice extu-
berarent: neque anguste astringerentur: quorum do-
ctrina neque promiscua est neque prostrita: utpote ex
philosophiae depromta sacrario: intercisum flosculi in-
textum: ut spirantes suauolentiam magis, quam gra-
ueolentiam. Libro quinto finem imposuit haec clau-
sula: *Habes mi Philippe commentarios tusculanarum
quaestionum, totidem a me mensibus: quot libris con-
stant pro virili parte exactos, elucubratosque: singulis
nam quaestionibus singulos menses impendimus: subsci-
vis: tamen horis ista tractantes: alioquin ut optime nosti:
lectionibus publicis priuatisque distenti.* Scio plura con-
geri addique potuisse: nec infitior: sed parcendum suis
sarium fastidio: cum non minus interdum peccet: nec
fastidiendus sit qui effusus dicit: quam qui astrictius:
spero haec annotamenta studiosis & bonae fragis schola-
sticis profutura: placituraque: & Tibi potissimum: cui
nostra omnia quatiacunque sunt probantur. Vale. Ty-
pographus iis haec verba subiecit: *Commentarios hosce
quaestionum a PHILIPPO BEROALDO diligenter
compositos. Impraesum Venetiis per Simonem dictum
Beuilaqua M. CCCC. II. (1502) die decimo Septem-
bris. Mich. Maittaire haec editionem in anal. ty-
pographicis non adduxit. Prima nisi fallimur editio
prodit Venetiis per Bartholomaeum de Zannis de Por-
tesio 1499. in fol. Vid. Mich. Maittaire Anal. typogr.
Tom. I. p. 687. Illam plures postea sequutae fuerunt.
De Commentariorum auctore PHILIPPO BEROAL-
DO seniore, ciue bononiensi, qui humaniores litte-
ras seculo XV. ad finem vergente, Parmae, Lutetiae,
atque*

atque in patria, summa cum ingenii laude, atque audientium admiratione profitebatur, vid. *vita*, quam discipulus eius Joannes Pinus, tolosanus *Bononiae* 1505. die 22. Septembr. in 4. in lucem emisit, haud ita pridem vero Jo. Gerhard. Meuschenius, *vitis eruditior. viror.* quas edidit Tom. I. *Coburg.* 1735. in 4. p. 123 sqq. inseruit. Bartholomaei Blanchini, bononiensis *vita* PHIL. BEROALDI ad Camillum Palaeottum, variis Suetonii editionibus, quae cum BEROALDI notis prodire, v. c. *Venetae* 1506. in fol. *Parisi.* 1512. in fol. & *Lugdun.* 1548. in fol. praemittitur. Inuenitur etiam in Jo. Fichardi *vitis illustr. virorum Francof.* 1536. in 4. p. 55 sqq. Conf. Pellegrino Antonio Orlandi, *Notizie degli scrittori Bolognesi, in Bologna* 1714. in 4. p. 112. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. I. p. 406 sqq. Niceron *Memoires* Tom. XXV. p. 374 sqq. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. latinis.* L. XV. p. 851 sqq. vbi plures adducuntur scriptores, qui illius memoriam transmiserunt ad posteros. Diem obiit supremum anno aetatis LI. Bononiae d. XVII. Jul. an. 1505.

XCI.

MARCI TVLLII CICERONIS Tusculane Quaestiones in fol. folior. 51.

Joannes Grunenbergius siue Viridimontanus, primus fuit typographus, qui Vitebergae, in monasterio augustinianorum, artem exercuit typographicam, vid. Frideric. Christiani Lesseri *Typographia inbilans, Lips.* 1740. in 8. Cap. III. § LVII. p. 85. Jo. Andr. Boden Antiquit. Prof. publ. vitebergenfis, *Gedächtnisrede auf die vor dreyhundert Jahren erfundene Buchdruckerkunst*, in Ephraim Gottlob Eichsfelds *Relation vom Wittebergischen Buchdruckeriabile Wittenb.* 1740. in 4. p. 37. qui vero cum Mich. Maittaire Tom. II.

Annal.

Annal. typograph. p. 233. non antiquiorem, ex illius officina typographica, proferunt librum, quam *historiam* Daretis phrygii *de excidio Troiae* anno 1512. impressam. Haec *tusculanarum quaestionum* editio, duobus annis antiquior, & ideo inter libros rariore merito collocanda est, cum tot virorum doctissimorum, qui data, ut aiunt opera, incunabula typographiae vitebergensis excusserunt, notitiam & conspectum effugerit. Adducitur quidem in der *historischen Nachricht von allen wittenbergischen Buchdruckern*; quae Ephraim Gottlob Eichsfeldi libro citato adiiicitur, p. 91. liber, qui inscribitur *dye Zaigung des hochlobwirdigen Heilighums der Stifft Kirchen aller Hailigen zu Wittenburg* in 4. cuius in fine haec leguntur verba: *Gedruckt in der Churfürstlichen Stat Wittenbergk Anno tausent funffhundert und neun (1509)*, sed isti libro Grunenbergii nomen non est adpositum. Auctores qui librum descripserunt, vid. in der *historischen Nachricht von allen wittenbergischen Buchdruckern* l. cit. pag. 92. Minime nos fugit a Valentino Ernesto Loescherio in Stromateo pag. 261. cuiusdam Hermani Trebelii mentionem factam esse, qui anno iam 1505. & 1506. libros Vitebergae excuderit; sed haec narratio satis idoneo destituitur fundamento. Conf. Gustav. Georg. Zeltneri *kurtzgefaßte Historie der gedruckten Bibelversion und anderer Schriften*. D. Martin. Lutheri, *Nürnberg und Altorf* 1727. in 4. p. 5. not. (g), ubi de raritate librorum, qui ante reformationem Lutheri, typis Vitebergae exscripti fuerunt, hoc legitur testimonium: *Gewiss ist es, daß in Wittenberg man wenig vor der Zeit der gesegneten Reformation gedrucktes heut zu tag antrifft, &c.* Conf. pag. 10. not. (z). Editio *tusculanarum quaestionum*, quae ante oculos versatur, litteris romanis satis luculentis impressa est. In fine haec leguntur verba: *Impressum Wittenburgi per Joannem Gronenberg Anno M. D. X. (1510). IX. Cal. Mar.*

XCII.

MARCI TVLLII CICERONIS & *Consulis Romani: ac Oratoris principis: ad Marcum Ciceronem filium suum Officiorum liber incipit.*

Extemporale Ricardi Sbrulii Tetraſtichon
ad Studioſos.

Has CICERONIS opes ſtudioſa capeſſe cæterua

Quas omni penitus labe carere ſcias

Hinc potes & mores & grammata diſcere: &
illud

Eloquium quod nil pulchrius. Vale
in fol. folior. 64.

Typographus, huic editioni, litterarum charactere gothico exſcriptæ, hæc verba cum ſcutis ſuis, coronidis loco adpoſuit. *Finem librorum officiorum eloquentiſſimi CICERONIS candidiſſime lector vides: illique ipſi libri nunc optime emendati A baccalaureo Martino Herbipolenſi in Liptzk, iam denuo ſunt impreſſi. Anno a reconciliata diuinitate 1507. Vid. Jo. Henr. Leichii Annales Typogr. lipſenſ. pag. 86. De Richardo Sbrulio, Italo, & Profefſore Academiae Vi-tebergenſis recens conditæ, infra plura dicemus.*

XCIII.

M. T. CICERONIS Officiorum Libri Tres ſumma cura nuper emendati, commentantibus Petro Marſo Franciſco Maturantio, & Aſcenſio. Dialogus de amicitia cum Commentariis Petri Marſi, Omniboni & Aſcenſii. Dialogus de ſenectute commentantibus eodem Petro Marſo, Martino Philetico & Aſcenſio. Paradoxa omnia cum
com-

commentariis Omniboni, Francisci Maturantii & Ascensii. Annotationes aliquot doctissimorum hominum in omnia CICERONIS superscripta opera. Marii Nizolii Brixellensis defensiones locorum aliquot CICERONIS contra Disquisitiones Calcagnini, in quibus multa CICERONIS loca difficillima explanantur. Cum duplici indice tam omnium capitum, quam rerum adnotatione dignarum. Quae omnia prius erroribus plurimis, corrupta, nunc summa cura, atque diligentia emendata eduntur. *Venetis apud Franciscum Bindonum c's's LIIII. (1554) in folio folior. 222. excepto titulo & indice folior. 4.*

Praeter virorum doctorum, qui in titulo nominantur, adnotationes, editioni nitidissimae, & nostra aetate satis rariae, adcesserunt, ea quae Erasmus roterodamus & Philippus Melanchthon in hisce libris notatu digna censuerunt. Cuilibet sectioni praemittitur Erasmi roterodami *argumentum*. Marii Nizolii *defensiones aliquot CICERONIS locorum, in libro de Officiis, contra disquisitiones Coelii Calcagnini, ferrariensis ultimo loco positae sunt*. En! controuersiae historiam. Cum Coelius Calcagninus anno 1540. moreretur, Antonius Musa Brasauolus, nonnulla illius opera collegit, & titulo: Coelii Calcagnini, ferrariensis, *Protonotarii apostolici, Opera aliquot, ad Ill. Principem Herculem II. Ducem Ferrariae IIII. Bassi. 1544. in fol. pp. 657. edidit, & p. 252 sqq. Disquisitiones aliquot in libros officiorum CICERONIS inseruit, in quibus Calcagninus XXV. errores producit, quos in officiorum libris, se deprehendisse putat. Quo tempore prima disquisitionum editio prodierit, ignoramus. Id aegre ferebant sic dicti ciceroniani, qui CICERONEM impugnare grande nefas existimabant. Coryphaeus inter eos fuit M. Antonius Maioragius,*

qui *decisiones XXV. quibus M. TULLIVM CICERONEM, ab omnibus Coeli Calcagnini criminationibus liberat*, paullo post edidit, in quibus Calcagninum *unum omnium audacissimum CICERONIS insectatorem* vocat, & tanta stili acrimonia insectatur, vt nisi morte abreptus iam fuisset Calcagninus, iracundia, & stomacho, vt aiunt, exarsisset. Prima *decisionum* editio, sine dubio *Ferrariae 1544.* in lucem prodiit, quamvis P. Baile in *Dictionaire* Tom. III. p. 1882. not. (E) epistola dedicatoria, quae IIX. die Jul. 1543. scripta est, adductus, illam anno iam 1543. euulgatam fuisse existimet. Eodem anno 1544. *Lugduni apud Gryphium* in 8. pp. 124. recusa fuit. Istas etiam *decisiones* cum Calcagnini *disquisitionibus* & Jacobi Grifoli confutatione, de qua postea loquemur, seculo XVI. in 8. excusas esse refert P. Baile l. cit. Jo. Georg. Graevius haec tria scripta inseruit editioni *officiorum CICERONIS* elegantissimae *Amstelod.* 1688, in 8. typis exscriptae p. 171 sqq. Non satisfecit Mario Nizolio, defensione sua, M. Anton. Maioragius. In prooemio sane *defensionum*, disertis id prodidit verbis, cum scribit: Celi Calcagninus, ferrariensis, vir fuit aetate sua, a multis quidem valde doctus existimatus, sed posteaquam mortuus est, res ipsa docuit, eum fuisse non dico indoctum, ne cum larvis luctari videar, sed certe parum consideratum, quippe qui reliquerit cum multa alia opera, iudicio multorum non optima, tum etiam libellum quendam aduersus CICERONEM, in quo viginti quinque loca officiorum illius in disquisitionem vocavit, & ea omnia vel refutare, tanquam falsa, vel explanare, tanquam nimium obscura conatus est. Qua quidem in re usque adeo indoctus, atque imperite iudicio meo se gessit, vt valde mirer, quod vir ille, alioqui non vulgariter doctus, in tot, ac tantos inciderit errores. Aduersus hunc autem M. Ant. Maioragius, mediolanensis, suscepto CICERONIS patrocinio, scripsit totidem responsiones, hoc est XXV. *decisiones*, in quibus totis viribus pugnat, vt CICERO-

NEM ab ineptis Calcagnini, ineptiis liberet, & recte quidem ille talem prouinciam suscepisse videri posset, si in rectam defendendi rationem, esset ingressus, et si compluribus in locis CICERO non peius ab eo defensum, quam a Calcagnino oppugnatum esse videretur. Quam ob rem ego quoque nunc tanquam nouus quidam patronus accedo ad CICERONEM, ut spero rectius tuendum, atque ad ostendendum eum non solum a Calcagnino non iure reprehensum, sed etiam a Maioragio, magna ex parte non vere, neque recte defensum fuisse. Quod tamen quam breuissime potero sum facturus, ne in refutandis imperitorum nugis, nimis multa verba incassum prodigam, & studiosos a melioribus, & utilioribus veterum scriptis lectitandis, ambitiose ac prorsus inutiliter auertam. Impugnauit vero Nizolius in primis I. II. III. IIII. V. VI. VII. IX. VIII. X. XI. XII. & XXI. Calcagnini disquisitionem. Tertius qui contra Calcagninum insurrexit, & CICERONIS, aduersus eius criminationes, in se suscepit defensionem, fuit Jacobus Grifolus, siue ut ab aliis scribitur Grifolus seu Grypholus, lucianensis, Gallus, qui defensionem CICERONIS, contra Coelli Calcagnini disquisitiones, in CICERONIS officia, Romae, siue ut alii scribunt Venetiis apud Aldum 1546. in 8. in lucem edidit. Omnem controuersiam, inter viros doctissimos, insigni prorsus animorum contentione agitatam, pluribus verbis narrat Vir Cl. Jo. Petrus Kohlius in praefat. de stilo scriptisque Maioragii, Delitiis epistolicis Lips. 1731. in 8. editis, praemissa p. 38 seqq. & 55 seqq. Conf. Hieronymi Wolfii Commentar. in Libr. I. Officior. CICERONIS col. 77. edit. coloniens. 1593. in fol. Viri omni laude maioris Godofredi Guiljelm. Leibnitii praefatio, Marii Nizolii Antibarbaro philosophico Francof. 1674. in 4. praefixa; Conradii Samuel. Schurzleischii introductio in notitiam Scriptorum Vitruv. 1736. in 8. P. II. pag. 236 seqq. den philosophischen Bücher-saal P. II. Lips. 1741. in 8. p. 113 seqq. Recusa fuit officiorum editio, cuius re-

cessionem exhibuimus, *Venetis ad Jo. Mariam Bonellum* 1563. in fol. vid. Hieron. Wolfii epistola ad lectorem, in fine libr. III. *Officiorum CICERONIS Colon.* 1593. conspicua p. 741.

XCIH.

TVLIVS de Oratore cum commento, & alia opera, in fol. form. minor. folior. 181.

In collectione, charactere romano exscripta, a Michael. Maittaire in *annalibus typographicis*, non memorata, inveniuntur 1) *Clarissimi & eloquentissimi Rhetoris Omniboni Leonici Oratio de laudibus eloquentiae.* 2) *Eiusdem praefatio in MARCI TVLII Oratorum.* 3) *M. TVLII CICERONIS Libri de Oratore, cum Omniboni Leonici commentario.* 4) *M. TVLII CICERONIS de perfecto Oratore liber, sine omni commentario.* 5) *M. T. CICERONIS Topica, sine commentario.* 6) *Eiusdem partitionum oratoriarum liber.* 7) *Eiusd. de claris oratoribus liber.* 8) *Qu. Ciceronis de petitione consulatus liber, ad M. T. CICERONEM fratrem suum.* 9) *M. T. CICERONIS de optimo genere oratorum liber.* 10) *Aeschinis contra Ctesiphontem de Demosthenis coronatione per Leonardum Aretinum (aretinum) in latinam orationem interpretata Oratio.* 11) *Oratio Demosthenis in Aeschinem pro Ctesiphonte, per Leonard. Aretinum in latinum conversa.* 12) *Aeschinis ad Senatum populumque atheniensem epistola.* In fine codicis haec leguntur verba: *Uniuersis operis finis. Impressum Venetiis per Albertinum Vercellensem. Anno ab incarnatione domini M. CCCCXI. (1501) Die III. Martii.* Libri CICERONIS de Oratore cum Omniboni Leonici commentariis prodierant *Vicentiae* prima vice anno 1476. in fol. Eius in fine haec legi verba: *Quod Vicentiae non minus accurate est emendatum*

zum quam diligenter impressum; anno saluatoris M. CCCC. LXXVI. undecimo Cal. Jan. Xisto summo ponti. atque Andrea Vendramino Venetiarum principe optimo, testatur Michael Maittaire Tom. I. Annal. typogr. p. 361. Illam postea variae sequutae sunt editiones; vario tempore, variisque in locis impressae. Vid. de Omnibono Leonicensi, siue ut patria vocatur lingua Ognibuono, qui a patria Leonico (Lunigo) ditionis vicentinae oppido, leoniceni cognomen adsciuit, grammatico, philosopho, & rhetore suae aetatis celeberrimo, Jo. Frithemius de Scriptor. eccles. Cap. DCCCLIII. p. 174. Pellegrino Antonio Orlandi Origine e progressi della Stampa e Notizie delle Opere stampate da 1457. sino al 1500. Bologn. 1721. in 4. p. 356. Jos. Simleri Bibliotheca p. 532. P. Baillet Dictionaire Tom. III. p. 2120. Jo. Albert. Fabricii Biblioth. med. & inf. Latinit. L. XIII. p. 482.

XCIV.

Rhetorices ad C. Herennium libri quatuor, quos a M. T. CICERONE doctissimo rhetore & oratore omnium eloquentissimo scriptos esse non pauci admodum graues & docti viri testantur. Verum ceteri rationibus haud omnino futilibus ducti, ab alio quodam studioso Tulliane professionis editos contendunt. Sed vndecunque venerint iucundi certe sunt & candido lectori non modicam fructum suppeditare poterunt. Hos etiam vulgari ac frequenti inscriptione nouam rhetoricam nominant.

Epigramma A. F. L.

Qui bene dicendi gessit comprehendere munus
Sepeque pro populo: verba diserta loqui

Attonitosque hominis in se conuertere vultus

Eloquio: & plenis laudibus vsque coli
Huic placeat libris: ars hec digesta quaternis

Hane vigili tractet: nocte dieque manu
Culmina rhetorices facili se scandere gressu

Senciet: & voti postmodo victor erit
in fol. formae minor. folior. 58.

Epigramma conscripsit, & editionis in se suscepit curam M. Andreas Fabanus, landauiensis, quod epistola dedicatoria, *ad ornatissimum virum, Georgium Brunstorfium, lipsiensem, artium liberalium magistrum* testatur. In epistola nihil memoratu dignum occurrit, praeterquam quod commemoratur, qua ratione Brunstorfii pater rempublicam lipsiensem, prudenter omnino, vt nihil supra, curauerit, fouerit, & quantum potuit, semper duxerit plurimumque ornauerit, quamuis prole tam multa beatus fuerit, vt etiam cingulum herculaneo nodo vinctum soluisse videretur. M. Andream Fabanum, landauiensem, eundem esse censemus, qui sibi M. Andreae Fabri nomen sumsit, & iam adductus fuit, cum Boethii librum *de consolatione philosophiae*, ab illo editum recenseremus. In fine editionis litteris gothicis impressae, haec leguntur verba: *Presens opus Jacobus Thanner ciuis Lipsiensis exarauit & finiuit ad nonum kalendas Februarias Christiane salutis anno quarto supra millesimum quingentesimum (1504). Protestamur: candidissime lector: tam exemplarium quae velut archetypa huius operis transcribendi erant diuersitate quam humane mentis in omnibus rebus dispicienda caligine & calcographorum precipiti labore singulos errores vitari non potuisse. Tuum est facili & benigno id animo ferre, & seueriore lima, quod scabrum adhuc horridumque apparet expolire.* Editionem praeterea non adeo frequentem esse, ex eo coniicimus, quod Michaelis Maittaire, & Jo. Henric. Leichii sollicitiam, illius notitia effugerit.

XCVI.

M. TULLII CICERONIS, Orationes, in fol.
folior. 124.

Editio satis nitida, litteris impressa romanis; Michaeli Maittaire, & Joan. Albert. Fabricio incognita fuisse videtur. In fine hæc typographi subscripta leguntur verba: M. T. C. *Orationes foeliciter expliciunt.* Venetiis per Bartholameum de Zanis de Portefio: *summa cura atque diligenti studio impraessae atque bene emendatae. Die. XIII. mensis Aprilis. currente 1499.* Orationes CICERONIS in ea editione hoc leguntur ordine: 1) *Oratio pro Cn. Pompeio*, 2) *pro T. Annio Milone*, 3) *pro Cn. Plancio*, 4) *pro Publ. Sylla*, 5) *pro Aulo Licinio*, 6) *pro lege agraria*, 7) *pro M. Marcello*, 8) *de lege agraria contra P. Rullum*, 9) *pro Q. Ligario*, 10) *pro rege Deiotaro*, 11) *pro A. Cluentio*, 12) *pro P. Quintio*, 13) *pro Lucio Flacco*, 14) *oratio, qua gratias agit populo de redditu suo*. 15) *Oratio, qua senatus gratias agit post reditum suum*. 16) *Oratio ad equites romanos pridie quam iret in exilium*. 17) *ad pontifices pro domo sua*. 18) *in Vatinium testem*. 19) *pro Marco Caelio*. 20) *pro Sexto Roscio Amerino*. 21) *pro Lucio Muraena*. 22) *pro Lucio Cornelio Balbo*. 23) *de responsis haruspicum in P. Clodium*. 24) *de prouinciis consularibus in Piso. & Gabi*. 25) *pro Publico Sextio*. 26) *de lege agraria contra P. Seruil. Rullum*. 27) *pro C. Rabirio*. 28) *pro Aul. Caecinna*. 29) *in L. Pisonem*. 30) *pro Caelio Rabirio Posthumo*. 31) *Inuictiua C. Sallustii in CICERONEM*. 32) *Responsio contra C. Sallustium*. 33) *pro M. Fonteio*. 34) *pro Roscio Comoedo*. 35) *Orationes in Catilinam*. Ex hoc igitur indice adparet, omnes in hoc volumine non inueniri CICERONIS orationes. Praeter variantes lectiones, quæ tamen non magni momenti sunt; CICERONIS textus, satis accurate exscriptus est.

XCVII.

Orationum. M. T. C. Accusationum. in. C. Verrem libri VII. in fol. folior. 49.

Ex eadem officina typographica hic codex prodit, eodem anno, quod haec typographi testantur verba: *Explicit Opus. M. T. CI. contra Verrem. impraesum Venetiis accuratissimo per Bartholameum de Zan. de Portefio. Anno nostri saluatoris 1499. Die XIII. mensis Maii. Michael Maittaire & Joan. Alb. Fabricius editionem silentio praeterierunt. CICERONIS vero Tusculanas quaestiones, cum commentario Beroaldi, ex ista officina typographica in lucem emissas esse testatur Michael Maittaire Annal. typogr. Tom. I. p. 687.*

XCVIII.

M. TVLLII CICERONIS Epistolae ad Atticum, ad M. Brutum, ad Q. Fratrem. E Bibliotheca Petri Victorii, Excusum in fine libri est vetustissimum S. C. Romae inuentum: cuius, Latini primum facti, maxima pars interiit: In Graecum autem idem sermonem conuersum, pae-ne integrum seruatum est. Cum licentia & privilegio. *Florentiae apud Juntas 6'3'3 LXXI. (1571)* in 8. pp. 657. except. praemiss. & append. fol. 25. & dimid.

Rarissimam esse editionem testantur verba Joan. Georg. Graeuii, in praefat. *epistolarum ad Atticum*, quas *Amstelod. 1648. II. Tom. in 8.* in lucem emisit, ubi ait: *Ipsum CICERONIS contextum maxime composui ad Petri Victorii, cui CICERO prae caeteris salutem debet, editionem postremam, quae Florentiae prodit*

*prodiit apud Juntas c'o'o LXXI. Hanc, cum rarissima sit, & a paucis in his terris visa, mecum communicavit magnum illud non Etruriae solius, sed Europae decus, omnium eruditorum amor ac deliciae Antonius Magliabekius &c. Dicaui editionem Petrus Victorius Francisco Medici Magno Principi Etruriae, Florent. IX. Cal. Jul. 1571. In praefatione ad lectorem P. Victorius egregium, quo usus fuit, epistolarum ad Atticum describit codicem, quem Petrarchae olim fuisse existimat. Dono postea illum dedit, cum libris omnibus antiquis & graecis & latinis, quos longo studio ac diligentia sibi parauerat P. Victorius, Cosmo Medici. De fato istius codicis pluribus verbis descripsit Angelus Politianus *Miscellaneor.* Cap. LIII. In fine L. XVI. *Epistolar. ad Atticum* p. 525 sqq. addita conspicitur T. Pomponii Attici *Vita per Cornel. Nepotem*. S. C. Romae *inuentum*, cuius in titulo libri, mentio facta est, in nostro exemplari non existat. Libro finem imponunt *Verba graeca latinis expressa*, & nonnulla *operarum Errata*.*

XCVIII.

MARCI TULLII CICERONIS Familiarium epistolarum Libri XVI. Cum Hubertini Crescentinaris, Martini Philetici, Jodoci Badii Ascensii, Joan. Baptist. Egnarii, & Pauli Manutii Commentariis. His accesserunt perutilissimae Annotationes, sparsim appositae, quibus difficillima quaeque CICERONIS loca explicantur: & Authores earum hi sunt Aulus Gellius, Alexander ab Alexan. Philippus Beroaldus, Georgius Merula, Angelus Politianus, Petrus Crinitus, Coelius Rhodiginus, Gulielmus Budaeus, Luc. Joan. Sco-

pa Pärthenopæus, Marinus Bechichemus, Franciscus Robortellus, Vrinensis. Adiectis præterea arguementis & Lemmatibus Giberti Longolii in fronte singularum epistolarum. Nunc denuo in lucem editi, & exactiori, quam antehac, cura, a mendis, quibus scatebant repurgati, Corrigente D. Borgarutio a Borgarutiis, *Venetis, Apud Marcum Antonium Zalterium Patauinum. 1589. in fol. folior. 244.*

Omnia, quæ in editione *veneta, apud Jo. Mariam Bonellum 1560. in fol. eūulgata*, cuius mentionem fecimus in *Analeſis litterariis* pag. 1061. reperiuntur, hic quoque occurrunt. Prior tamen editio, ob charæ & litterarum nitorem lectorum magis se commendat oculis, eoquæ potissimum nomine, melior censenda est, quod Hieronym. Ragazonii, siue, qui sub discipuli sui nomine latere maluit, Caroli Sigonii, complectitur *commentarium in epistolas CICERONIS familiares*, vbi breuissime, quo quæque ordine scripta sit epistola, ex ipsa potissimum historia, demonstratur, qui *Commentarius* in editione 1589. non exstat. Initium in vtraque editione facit, brevis M. TULLII CICERONIS *vita*, Sequuntur: *index epistolarum familiarium* M. T. CICERONIS, *quo epistolarum omnium genera facile cognoscuntur*; Jo. Scopæ *Adſertio de genere* M. T. CICERONIS. Hoc loco in editione anno 1560. inserta sunt, ex Bechichemi *colleſtaneis excerpta*, quæ in ſecunda editione deſiderantur. Vltimum inter præmiſſa occupat locum *Epistolarum* M. T. CICERONIS *ad Lentulum argumentum per Georgium Merulam alexandrinum*. Cuilibet fere epistolæ præter *argumentum* modo longius modo breuius, Giberti Longolii *lemma* præmittitur, virorum autem doctorum commentarii, & explanationes, ſingulis epistolis ſubiiciuntur. Alias editiones
recen-

recenset Jo. Alb. Fabricius in *Biblioth. latin.* L. I. Cap. IIX. p. III. sed vtraque, quam adtulimus, omiffa fuit.

C.

MARCI TVLLII CICERONIS Opera omnia, quae extant, a Dionysio Lambino monstroliensi, ex Codicibus Manuscriptis emendata, & aucta: Quorum ordinem & numerum altera pagina indicabit. Eiusdem D. Lambini Annotationes, seu emendationum rationes, singulis tomis distinctae, Index rerum & verborum memoria digniorum copiosus & locuples, singulis tomis adiectus. Et fragmenta omnia, quae extant, a viris doctis non ita pridem vndique collecta. *Parisis, Ex officina Jacobi du Puy, sub signo Samaritanae c' 3 LXXVI. (1566). Cum privilegio Regis, in fol. formae maior. Tom. I. pp. 384. exceptis praemiss. folior. 8.*

Tomus secundus Operum M. TVLLII CICERONIS, omneis eius orationes complectens, a Dionysio Lambino ex fide codicum manuscriptorum emendatas: quarum indicem versa pagina docebit. Eiusdem Lambini annotatiunculae, seu emendationum rationes. Index locupletissimus rerum ac verborum, quae memoriae mandentur, digniorum. *Lutetiae, Ex officina Jacobi Dupuys e regione Collegii Cameracensis, sub samaritanae insigni MDLXV. (1565). Cum privilegio regis pp. 852.*

Tomus tertius Operum M. TVLLII CICERONIS, omneis eius epistolas complectens. Epistolarum

larum libros XV. ad familiareis: ex quibus octavus solas M. Coelii epistolas ad C I C E R O N E M continet. Libros XVI. ad T. Pomponium Atticum Libros III, ad Q. Ciceronem Fratrem. Librum I, ad M. Brutum. Epistolam ad Octavianum, siue sit C I C E R O N I S, siue incerti auctoris. Librum vnum Cornelii Nepotis de vita T. Pomponii Attici. Scholia, seu emendationes Dionysii Lambini Monstroliensis. Indicem copiosissimum rerum ac verborum memoria digniorum. *Lutetiae, apud Jacobum du Puys, sub Signo Samaritanae & regione Collegii Cameracensis M. D. L X V. (1565). Cum priuilegio regis pp. 566.*

Tomus quartus Operum M. T V L L I I C I C E R O N I S, philosophicos eius libros, a Dionysio Lambino, Monstrolienti ex auctoritate codicum manuscr. emendatos complectens: quorum ordinem, & numerum altera pagina indicabit. Accesserunt eiusdem Lambini emendationes & annotatiunculae: Et index amplissimus rerum ac verborum memoria digniorum. *Lutetiae apud Jacobum du Puys, sub signo Samaritanae, & regione Collegii Cameracensis MDLXV. Cum priuilegio Regis. pp. 627.*

Omnia, in hac editione, oppido rara, splendida sunt, siue chartae spectaueris formam augustam, siue litterarum maiuscularum & luculentarum nitorem. Tomo I. qui scripta C I C E R O N I S rhetorica complectitur, praemittuntur 1) Dionysii Lambini epistola dedicatoria, ad Erricum Memmium *virum clariss. supplicum libellorum in regia magistrum.* 2) Eiusd. praefatio *ad eruditum & humanitate politum lectorem.* 3) Italicorum, Hispanorum, Gallorum, Lusitanorum, Germanorum,

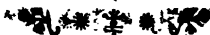
Germanorum, Belgarum, Heluetiorum, Sarmatarum, s. Polonorum, & Scotorum, qui ante Dionys. Lambinum, in emendando CICERONE, aliquid operae posuerunt, quique eum aut coniecturis probabilibus, aut libris veteribus, praeter Memmium, qui unus pluris quam ceteri omnes, suppeditauit, adiuuauerunt, nominatim.

4) Jo. Aurati, P. Ronfardi, Lazari Baiffi, Nicol. Vergetii, Patricii Adamsoni carmina encomiastica, graeca & latina, partim ad Henr. Memmium, partim ad D. Lambinum perscripta. 5) M. TVLLII CICERONIS genus, patria, ingenium, studia, doctrina, mores, vita, facta, res gestae, mors; omnia fere ex ipso CICERONE, a Dion. Lambino collecta, ad Carol. Maximil. Valesium Franciae regem christianiss. Illi subiiciuntur Remigii Bellaquei, in D. Lambini CICERONEM, ab eo, locis innumerabilibus emendatum, carmen. Othon. Turnebi, Adr. Turn. Fil. versio latina, versuum graecorum Jo. Aurati supra positorum. Eorundem versuum, alia versio latina eiusdem Othonis Turnebi exstat Tom. III. in calce. Cuilibet Tomo Adnotationes Dionys. Lambini & indices, nec non Catalogus erratorum adponuntur. Omissa quaedam ex Adnotationibus, per omnes quatuor Tomos, addita fuerunt Tom. I. p. 380 sqq. Tomo II. in fine adiecta est, ad populum, & Equit. Roman. antequam iret in exsiliam Oratio LVII. quae neutiquam est CICERONIS. In fine Tomi III. haec typographi leguntur verba: Lutetiae Excudebat Floricus Praeuiotius anno MDLXVI. (1566) mense Febuario, sumptibus Jacobi a Puteo, Bern. Turrisiani, Ph. Galt. Rouillii. Post mortem Dion. Lambini repetita fuit editio Lugduni 1577. & Venet. 1579. II. Tom. in fol. Non autem emendationibus suis in CICERONEM, omnium consequutus est, virorum doctorum Dionys. Lambinus adhaesum. Cum enim editio, quam recensuimus, in lucem prodiret, sine notis marginalibus, aut vllis signis, unde pateret, quid, quoque loco, a Lambino, esset mutatum, transpositum, aut deletum, indigne admodum

dum id ferebant nonnulli eruditi, istius temporis, & clamabant CICERONEM, mirum in modum, a Lambino, esse deprauatum, sibi coniecturas Lambini pro CICERONE obtrudi, quid? quod illum cogitationes aliorum in CICERONEM, pro suis venditare, dicebant, propterea quod nusquam quempiam ex aliis CICERONIS commentatoribus nominauerit. Eminent inter Lambini obtrectatores, Janus Gebhardus & Janus Gruterus, qui in *Adnotationibus*, in editione operum CICERONIS, quam curarunt *Hamburgi apud Frobenium* 1618. in fol. Lambinum mirifice exagitarunt, quasi in eo essent omnia, neque esset pæne aliud agendum, illustrare CICERONEM conantibus, quam proscindere Lambinum. Gebhardus omisso nomine illum saepe vocat *monstrolienssem*, quasi turpius fuerit nasci Monstrolii quam Antwerpiae, aut antuerpiensem vocari sit honestius, quam monstrolienssem. Gruterus vero eo processit audaciae, ut illum veluti plagiarium notaret. Sed liberauit illum a plagii crimine, praeter alios, Isaacus Verburgius in praefat. in CICERONIS opera fol. 3. b. edit. *Amstelod.* 1724. in fol. Alios viros criticos, qui Lambinum ingenio nimis indulgisse, existimarunt, recenset Jo. Alb. Fabricius Tom. I. *Bibliob. latin.* L. I. Cap. IIX. p. 143. Sunt vero alii inter viros doctos, qui Lambinum, quod emendatum CICERONEM, summis extulerunt laudibus. Vnum hic nominare satis erit Justum Lipsium virum *κεταυράτωρ*, qui Lib. I. *Var. lect.* Cap. XX. Tom. I. *Operum* pag. 435. edit. *Lugdun.* apud *Horatium Cardon* 1613. in fol. egregia opera, ait, CICERONI nauata est, a D. Lambino, singulari viro, qui, plurima, in hoc genere, menda feliciter & ingeniose sustulit. Conf. L. III. Cap. I. p. 449. Quae aliorum virorum doctissimorum, de Dionysii Lambini, laboribus criticis fuerit sententia, vid. apud Thom. Pope-Blount in *Censura celebrior. auctor.* pag. 715. seqq. in Jo. Clerici *arte critica* Tom. II. p. 728 seqq. edit. 1697. in 8. in *Menagiana* Tom. II.

pag. 243 sqq. edit. *Amstelod.* 1713. in 12. in Jacob. Thomae Differt. de plagio litterario, Cap. II. §. 448. p. 198 sqq. §. 480. p. 213. in Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. II. p. 73 sqq. Conf. Tom. III. P. III. p. 361. Natus fuit Dionysius Lambinus, vir litteris egregie doctus, & graece & latine in primis eruditus Monstrolii ad Oceanum in Piccardia (*Monstreuil sur Mer en Picardie*) Galliae provincia. Simulatque in litteris aliquid videre coepisset, incredibili earum amore, ut ipse in praefatione in *TRACTATUM* testatur, ita flagrauit, ut rei familiaris cura neglecta, artibusque vendibilibus & quaesumolis spectis ac reiectis, eas potissimum sequutus fuerit, quae propter se, non propter fructum aliquem, expetuntur. Itaque cum in optimo quoque scriptore & graeco & latino evoluendo, ac legendo, aliquot annos in Gallia consumisset, in Italiam profectus est, acerrimis ingeniis semper florentem, ibique plures annos, in Francisci Turnonii, R. E. Cardinalis, comitatu vixit. Ex itinere italico redux factus, in schola regia parisiensi litteras humaniores docuit, & optimos quosque graecae, latinaeque linguae auctores, vel praelegendo vel commentando explanavit. Vid. Scaeuol. Sammarthani *Elogia Gallorum* L. II. pag. 103 sqq. edit. Christoph. Aug. Heumanni *Isenaci* 1722. in 8. Illum ann. 1572. ex temporum taedio periisse sex tantum & quinquaginta natum annos, paullo post indignam, Rami collegae, in laniena parisiensi, necem, testatur Sammarthanus l. cit. p. 106. In *Commentariis de Statu religionis & reipubl.* in Galliae regno P. III. 1577. in 8. L. X. fol. 42. b. de morte eius haec relata leguntur: Lambinus, & Forcadellus viri celeberrimi, ille linguae latinae & graecae: hic mathematicarum disciplinarum professione ingenti meta conserrnati, licet relig. reformatam nunquam essent professi, & in ipso lanienarum aestu, missis audiendis nihil facerent reliqui, intra tamen aliquot dies moriuntur: veriti eisdem aduersariorum artes, Ramo existosas. Conf. Joan. August. Tom. I. S Thuan

Thuani *Historiar.* L. LII. pag. 1060. edit. *Frankof.* 1614. in 8.

CL.

JUSTINI ex Troio Pompeio historiae cum multis memorabilibus in margine. Addito insuper indice: quo facilius notatu clariora reperiri possint: nuper emendatae, in fol. folior. 86.

Neque a Maittaire, & qui eius *Annales typographic.* continuauit Leichio in *Annal. typogr. lippsienf.* neque a Fabricio, memorata fuit editio, & quibus singularem illius colligimus raritatem. Charactere romano satis luculento & nitido exscripta est, solumque JUSTINI textum exhibet, nondum in capita diuisum. Margini, litteris gothicis, argumentum cuiuslibet libri paucis verbis adpositum est. *Index* autem, qui in titulo adscripto memoratur, in hoc exemplari non inuenitur. In fine illius haec leguntur verba: *Impressum* Liptzk per Jacobum Thanner Herbipolitanum. Anno dni. M. CCCCC. XIII. (1514).

CII.

JUSTINI ex trogo pompeio historiae cum multis memorabilibus in margine: Addito insuper indice, quo facilius notatu clariora reperiri possint: nuper emendatae, in folio. folior. 53.

Quamuis haec editio priore, quam adduximus, septem annis sit vetustior, illi tamen, si nitorem litterarum & chartae spectaueris pulcritudinem, longissime postponenda erit. Argumenta libris in margine adposita eadem sunt, quae supra memorauimus. Folio

..Hoc codicis XXXVIII. JUSTINO finis imponitur, & LVCII FLORI Libri III. inchoantur. Praemisit illis Philippus Beroaldus, bononiensis, ad magnificum comitem Petrum Mariam Rubeum, parmensē, epistolam, in qua se rogatu Henrici coloniensis, Senis impraefforis solertissimi, L. FLORVM curiose diligenterque emendasse profitetur. In fine FLORI hoc legitur epigramma:

Aurea JUSTINI LVCIIque epitomata FLORI

Aere tibi modico candide lector eme,

Contrahit iste Titi numerosa volumina liui.

Pompeii historias colligit ille trogi

Quam bene coniuncti: namque hic ubi desinit: ille

Incipit: atque vnum pene videtur opus

Rite recognouis auos Justinianus ad vnguem

Romanus. Felix lector amice. Vale.

Iidem versiculi leguntur, vnā cum Beroaldi epistola, in editione JUSTINI & FLORI antiqua, quae, nulla mentione typographi, loci, & anni facta in fol. prodit, vid. die *Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dresden* Tom. III. p. 68 seqq. Versiculos excipit Marci Antonii Sabellici ad Jo. Matthaeum Contarenum, virum patritium, epistola. Conqueritur librorum suae incitiae, siue incuriae, FLORI & JUSTINI epitomen, mendosam, claudam & corruptam, ad posteros, transmissam esse. Scio ego, pergit, virum nostri temporis ingenio: & eruditione florentem in hoc multam operis adhibuisse, vt FLORVS ipse quam emendatissime, legeretur. Sed vel suo ipsius iudicio; vel quod magis credo librariae officinae vitio parum quod voluit effecit. Quod tu vir eruditissime ita esse, facile deprehendes: si recentia exemplaria (nisi ego quoque pari fraude sum deceptus) cum veteribus illis contuleris. Nihil enim quod ad eam recognitionem attineret: quae diligentissima esse potuit: a me praetermissum puto: nec Anthonius Morettus vir summa diligentia: ac supra quam dici possit accuratus gerendae rei de-

S 2

fuit:

Conf. Casp. Barthius l. cit. Gerard. Jo. Vossius de *Hi-*
storic. latin. L. II. Cap. XIII. p. 203. eiusd. *Historia*
pelagiana p. 63. Thom. Reinesius L. III. *Var. lectio.*
Altenburg. 1640. in 4. Cap. III. pag. 386 sqq. Jacob.
 Bongarsius in praefatione, ad *gesta Dei per Francos,*
Hanov. 1611. in fol. Edmund. Martène & Vrsinus
Durandus in veterum scriptorum & monumentorum
collectio Tom. II. *Paris.* 1727. in fol. p. 1377. Jo.
 Isaac. Pontanus in *Epistola* ad Gerard. Jo. Vossium
 de voce *Ormesda*, quae reperitur Andr. Alciati *episto-*
lae de vita monastica, ab Anton. Matthaeo *Lugd. Ba-*
tau. 1695. in 8. editae, adiecta, pag. 247 seqq. Ca-
 rolus Dufresne dominus Ducange in *Glossario med.*
& infim. Latinit. Tom. III. *Paris.* 1733. in fol. col.
 1190. Tom. III. col. 1392. Jo. Georg. Eccardus,
 in *dissertat.* singulari inserta *Bibliothecae bremen-*
Tom. I. Brem. 1713. in 8. p. 235 sqq. Nicol. He-
 ron. Gundlingius in *den Gedanken über des Orosii*
Hormesta, quae leguntur in *Gundlingianis* P. XXV.
 p. 439 sqq. Christoph. Aug. Heumannus in *program-*
mate, ubi *PAVLO OROSIO nomen tertium Hor-*
misdae restituitur Goetting. 1732. in 4. Jo. Alb. Fabri-
 cius in *Biblioth. med. & infim. Latin.* L. XIII. p. 320
 sqq. Jo. Nicol. Funccius in *Commentar. de vegeta-*
linae linguae senectute, Marburg. 1744. in 4. Cap.
 IIX. §. LXXXVI. p. 818 seqq. Contulimus codicem
 nostrum cum excerptis, ex *OROSII* libris, quae he-
 dit Daniel Clericus, & quae leguntur in *Joan. Cleri-*
ci arte critica P. III. Sect. I. Cap. XIII. p. 206 seqq.
 edit. *Hipsenf.* 1713. in 8. illumque multis in locis
 cum antiquissima illa basilicensi editione, quam Cleri-
 cus cum codice MSto bibliothecae publicae genuen-
 sis contulit, congruere, in variis autem ab illa disce-
 dere, & codicis genuensis referre lectionem depre-
 hendimus. De *PAVLO OROSIO*, Presbytero, Hi-
 spano, qui circa annum Christi 416. vel 417. histo-
 riam suam scripsisse fertur, & variis *historiae* editio-
 nibus, & versionibus, vid. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth.*
latina

latinae L. HL. Cap. III. p. 736. Tom. III. p. 735. *Bibliob. med. & infim. Latinit.* L. XIII. p. 514 seqq. Jo. Nicol. Buncii *de vegeta latinae linguae senectute Commentar.* Cap. IIX. §. LXXXIII sqq. pag. 812 seqq. Conf. Anton. Possuinus in *Apparat. sacr.* Tom. III. pag. 26. Guil. Caue *Hist. littérar. scriptor. eccles.* p. 304. P. Baile *Dictionaire* Tom. III. p. 2130 seqq. Louis Elties du Pin *Bibliothèque des Auteurs ecclesiastiques* Tom. III. p. 156 seqq. Nicol. Antonii *Bibliotheca hispana vetus* Tom. I. Rom. 1696. in fol. p. 181. Daniel. Guil. Molleri *dissertatio circularis de PAULO OROSIO, Aetors.* 1689. in 4.

CIII.

Ad Praesantissimum Juris Vtriusque doctorem Vittenburgensemque Academie moderatorem: Christophorum Scheurlum Extemporale RICARDI SBRVLII, *Itali* Carmen in 4. folior. 2.

Omnia RICHARDI SBRVLII, foroiiulensis, Itali, & nouae academiae vitebergensis Professoris, scripta poetica rarissime hodie inueniuntur. Catalogum eorum contexit Christian. Schoettgenius in *Continuat. Bibliothec.* Fabric. *med. & infim. Latinit.* Lib. XVII. pag. 238. Cum autem id, quod ad manus habemus, carmen, litteris gothicis exscriptum, in illo catalogo non inueniatur, quamuis in *lexico eruditorum* Tom. III. col. 184. illius mentio facta fuerit, illud integrum hoc loco adferimus, ut ab interitu aliquo modo vindicetur.

Cervinus etborcam rector generose Mineruam

Vittenburgenses nunc habitare domos.

Cervinus & phebun: Charitesque: novemq: sorores:

Hanc urbem miris condecorare modis

Hec ego mirarer: ad Dux Fridericus Uadesse
 Certatim superum cui fauet alma cohors:
 Qui sancta morum superas grauitate Catonem:
 Nectora consilio: religione Numam:
 Cui dudum genium redinnuist tempora lauro
 Deducta a summi vertice Diua Iouis
 Vnde viri variis prestantes artibus: atque
 Moribus hic sodem figere sepe parant
 In quibus effulges Moderater candido nostrum
 Inter parua velut Cynthus astra micat.
 Jureque virtutis speculum vocitaris & omni
 Nobilitate nitens: spesque decusque tuis.
 Hinc quoque germane nobis dicentur athene:
 Hec loca: & in nostro carmine semper erunt
 Nec temere: hic colitur mirando Pallas amore:
 Hic sacre leges: diuinae iura vigent
 Hic Sophia: & pariter medicina ab Apolline prius
 Tradita mortali nocte, dieque, patet.
 Hic valet abstrusum: filius academia versum
 Querere & donis se saturare vadis.
 Usque adeo pulcri secessus undique vident:
 In quis Pierium sit reperire chorum
 Vnde & lauriferum posses acquirere ferrum
 Quod daret exculto turba nouena tibi.
 Non igitur Chares, fratres: latiamque Minervam
 Penitet: & patrium deseruisse solum.
 Ut taceam largamque manum: moresque bonos
 Principis: & studium tempus in omne sacrum
 Ac quaecunque mei domini iustissima dona
 Afferrent vite tempora fausta mee
 Huic mea nitetur studiosè Musa iuente:
 Pallada cum phebo conciliare suo.
 Principioque legam Venusini carmina cygni:
 Carmina, que cantu promere quaeque solent
 Ac final exponam Ciceronis scripta disorti:
 Scripta, quibus lingua, mensque perita venit.
 Sed Tu iam valeas studiorum portus & aura
 Eternumque scias SERVILION esse iuvam.

In Wittenburgensi Gymnasio. Ex-tempore. *Ande a-re-*
conciliata diuinitate M. D. VII. (1507). XIII. Cal.
 Oß. RICARDVS SBRVLVS. Refert de REONAR-
 DO SBRVLIO lepidam historiam, Joann. Agricola in
 der *Auslegung gemeiner deutscher Spruchwörter*, n. 128.
 fol. 54. b. edit. Kitzberg. 1592. in 8. quā in ip[s]is Agri-
 colae verbis narrabimus: *Es war zu Wittenberg ein*
Poet, ein Walthe (italiener) den hiesse SBRVLVS, der
ward an einem Ort funden, da er billich nicht sein
solt. Der ander dar zu fand, scherzet mit im und
spottet ein armbrust; zietet im nach. SBRVLVS
laufft und schreiet: Non timeo te, sed illum bestiam,
quam habes in manu. Ich fürchte mich vor dir nicht,
sonderin vor der bestien, die du in der hand furest. Er
fürchtet das er im Fenden hatt, das Armbrust, darauff
sah er, und nicht auf seine füs. Plura de iho vid. ap.
Christianum Schoetgenium d. c. & scriptores ibidem
2. laudatos.

CV.

Catalogus Doctorum tam Catholicorum, Quam
 protestantium, Woburniae praesentium.
 MDXLI. (1541) in 8. folior. 8.

Inter eos libellos, qui ad colloquii Wornatiensis
 historiam spectant, hic insigni Te commendat cari-
 tate, eum certissime consistit, paucorum foliorum
 scripta facile doctorum virorum se subducere ocu-
 lis manibusque. Inveniuntur in isto *catalogo* no-
 mina eorum virorum, qui partim a pontificiorum,
 partim a protestantium partibus, ad colloquium
 Wornatiense conuenerant. Singuli singulis ornan-
 tur epigrammatibus, quae auctorem, quisquis ille
 fuerit, non infelicem quidem poetam, pontificiis
 tamen additum partibus, demonstrant. Opusculum
 quidem edidimus, quod Jo. Pauli Roderus inseruit

de Colloquio wormaticensi ad A. O. R. c. 5. 5 XXXX
inter protestantium & pontificiorum Theologos scriptum qui-
dem sed non consummato plenae & succinctae disquisi-
tioni ex MS. Ebneriano factae & elaboratae, Norimb.
1744. in 4. p. 170 sqq. sed cum Roederi exemplar,
quod a Cl. Schelhornio communicatum habuit, muni-
tum fuisse videatur, propterea quod in quibusdam
epigrammatibus, quae doctorum pontificiorum ob
oculos ponunt elogia, lacunae inveniuntur, nos ope-
rae pretium facturos duximus, indicare aditionem,
unde lacunae expleti poterunt. Adparet ex illo ca-
talogo satis dilucide, numero plures adfuisse illi collo-
quio theologos, quare Phil. Melanchthonis *epistola*
adduxit Christoph. August. Salig in *der vollständigen*
Historie der Augspurgischen Confession und derselben
Apologie Tom. I. Halle 1730. in 4. L. III. Cap. II.
p. 506 sqq. Ex elogio, quod post Jo. Moronum scrip-
psit, nili plane fallimur, illum iam tunc temporis,
pontificiis suspectum fuisse elucet. Ita vero ille:

Sedis apostolicae supremus ab urbe legatus

Principium debet carminis esse mei.

De qua; virginea quae fronte modestia lycei,

Non fuit ut quicquam suspicer ipse mali.

Vid. de Joanne Morono, R. E. Cardinali, qui, pro-
pterea quod in Lutheranismi venerat suspicionem,
iussu Pauli III. Pontificis, in vincula, ab inquisitionis
officio coniectus fuerat, Petri Pauli Vergerii libellus
rarissimus, qui inscribitur, *Articuli, contra Cardina-*
lem Moronum de Lutheranismi accusatum, & in nar-
cerem coniectum, a procuratore fisci & camerae aposto-
licae, & nomine officii sanctae inquisitionis instituti. Cum
scholiis Anna domini 1558. in 8. folios, 12. Adiecit
articulos istos, omisis tamen Vergerii scholiis, Joa-
nes Georg. Frickius, *Observationi de Joan. Morono*
S. R. E. Cardinali, articulisque, quibus ab inquisitionis
officio, iussu Pauli III. olim tanquam Lutheranismi
suspectus & in vinculis detentus, accusabatur, quae ex-
stat

est in J. G. Schellhornii *Arvanitas. Hymn.* Tom. XII. p. 537 sqq. Conf. Joan. Wolfii *Lectionum memorabilium & reconditarum* Tom. II. *Launingae* 1600. in fol. ad ann. 1554. p. 655 sqq. die *Nachrichten von einer halbfürstlichen Bibliothek* Tom. II. p. 69 sqq.

CVI.

JOANNIS BOCERI Carminum de Origine, & Rebus gestis Regum Daniae, & Ducum Holstiae, Comitumque Schoouenburgensium, Libri Quinque. Ad Serenissimum & Potentissimum Regem Daniae Christianum III. Anno Domini M. D. LVII. (1557) in 8. folior. 156. si omnia numeraueris.

JOANNES BOCERVS, patria Westphalus, prope Mindam, an. 1523. natus fuit. Vitebergae scholas Phil. Melanchthonis frequentauit, & Francof. ad Viadrum, in primis Georgium Sabinum, poetam suae aetatis celeberrimum audiuit, tantasque inde retulit, fructus, ut non solum Rostochii postea iura doceret, sed etiam eam felix poeta, & historicus esset, ut omnes eum admirarentur. Testem huius rei praeter alios habemus Daniel Chytraeum, qui in *epistola*, anno 1590. ad Henric. Methonium scripta, in Jo. Gbes *Opusculis variis de Westphalia*, eiusque doctis viris aliquot, *Manuscr.* 1668. in 4. p. 23. hoc illius retulit elogium: *Bubxi in hac rostockiensis academia Collegam & amicum* JOANNEM BOCERVW, prope Mindam in Westphalia natum, cuius ingenii felicissimam ubertatem crebro admiratus sum, dum post carion saepe ac Ennii exemplo bene potum, magnam optimorum versuum copiam fundere sine ulla labore, & sine lituris viderem. In Joan. Petri Lotichii *Bibliotheca poetica* P. III. Francof. 1628. in 8. p. 51. poeta vocatur elegiacus, facundissimus & suauissimus. Poemata eius historica non solum propter

propter carminis summitatem; sed præcipue ob rarum
gestarum veritatem, cuius poetæ aliqui haud
adeo studiosi esse solent, magis aestimantur, & raro
nostra ætate inveniuntur. In secunda tituli pagina
Georgii Sabini legitur *epigramma*, quod etiam in Jo.
Petri Lotichii *Bibliotheca* l. cit. p. 52. adlatum fuit.
Exstat etiam in Georg. Sabini *poematibus* p. 305. edit.
Lips. 1563. in 8. Dicavit carmina sua JOAN. BO-
CERVS Andreas, Iuhecensi Artifici, Joanni Phri-
sio, Regis Daniae supremo Cancellario, & Petro Oc-
sio, Consiliario. Libro primo, a Dano, Daniae Rege
primo, historiam suam poeticam incipit, & cum Gor-
mone, Harald filio, regn XXXXVIII, finem imponit.
Liber secundus incipit cum Gotrico, Gormonis
filio, Caroli magni coetaneo, Rege L. & finitur cum
Margaréta, Valdomari filia, trium regnorum Sueciae,
Daniae, Noruagiae, regina potentissima. Liber ter-
tius exhibet Ericum VIII. Pomeraniae, a regina Mar-
garéta adoptivam, regem LXXXIX. quem alibi deinde
sequuntur, ad Fridericum, & Ducein Holstiae,
Regis Daniae Christiani III. Fratrem, Episcopum Sles-
vicensem, & electum & confirmatum Hildeshemen-
sem, qui in hoc libro est ultimus. Liber quartus pro-
ducit Adolphum de Salingsleuen, primum Comitem
Schouuenburgium; Agmen autem in hoc libro cla-
udit Adolphus Dux Sleswigiae & Gerhardus fratres XVI.
XVII. Liber quintus res Comitum exponit, qui post
Gerhardum Coecum, semper in terra Schouuenbur-
gensi permanserunt. Primus est iam dictus Gerhar-
dus cognomento coecus, Comes Schouuenburgius, a
primo Adolpho de Salingsleuen, totius generis ordine
decimus. Ultimo loco laudes cecinit BO CERVS Qui-
lielmi, Erici, & Ernesti, qui Jodoci fuerant filii, in ordi-
ne Comites Schouuenbergenses XXV. XXVI. XXVII.
Libro quinto adiecta sunt varia virorum doctorum in
Joannem BO CERVM & eius opus carmina encomia-
stica, nimirum Joan. Codicii, Joan. Schofferi, poetæ
laureati, Bernardi Holzerpii, Joan. Chesselii, Mich.
Barthii,

Barthi, amhaeburgensis; Haec excipiunt Aliquot loca
in opere explicata, quae non facile intelliguntur a le-
ctore, terrarum, & regnorum aequilonarium imperito.
Item nomina & loci auctorum, ex quibus desumpsit res,
quas tractavit BOGERVS, indicati, ut quis sine aucto-
ribus, & historiarum testimoniis, eam de rebus arduis
& magnis, leuiter aliquid, dixisse, aut scripsisse exisli-
met. Quae omnia vice Adnotationum, ut ait, beneuole
& cupido lectori esse possint. Prodiisse libet in fine
dicitur Lipsiae. Ex officina Georgii Hantzsch. Anno
M. D. LVII. In lectorum nostrorum gratiam carminis
hic exhibemus specimen. Selegimus elogium Chri-
stianae filiae Joannis filii, Regis Daniae XCII. tyranni
crudelissimi, foli 69 sequ.

To quoque venturis transmittam carmine factis?

Sub merito pressus rex: violente iago.

An semper stygiis sine laude premere sub vultis?

Ab sibi quae laudem stella maligna negat?

Hic: Dux quae rose lucet clarissima caelo,

O virtus famuli filia patris Iouis:

20 An facies ultra penetrare facillima mentes?

Eligis & donis his cumulare tuis?

An pater omnipotens stimulis te cogit hominis?

Pectora iudicia flectere celsa tuo:

Tu nisi sola nos desertas numine terras

Ornantes, praescant verberet omne chaos:

Ipsa tuos comites aeternis vivere factis,

Et facis aetheris scandere tellus poti.

Infelix, vitis si quis te dedisus odia

Pro caelo, stygios incolat ille lacus:

Hic aderit, sacrum violat qui legis honorem

Cuius & immensi pectora felle scatent.

Hic aderit patello peperit qui tristitia regno

Damna, tot innocuos & tulit ense viros:

Forssan hic esset, patrius sed captus in oris

Rex hinc hic fontis praemia digna suae

Cuius ego referam si singula carmine facta,

Miseris quid praei parvula massa ferat.

Quid

Quid miror ac pretium, turpi non illius fudo,
 Si beat quae fuerint; & malefacta canco:
 Vicit hic, enormi demisitque tyrannide Suecos
 Et diris stygiam cascibus auxit humum.
 Omnibus & magnos furiosa mente pavores
 Iniecit, laqueis, ensibus, igne nocens.
 Horret adhuc animus, sortisque prioris imago,
 Indigenas terret Suecia lata tuos.
 Dii quibus imperium curae regnique potestas,
 Quosque piis precibus subdita turbo colitis
 Vos o vos tales sceptris auertite pestes,
 Et nolins tantum fata sinistra nefas.
 Nam quamquam valido gens Suetica vocis bolle,
 Visa fuit poenas promeruisse graves:
 Quis tamen has iras, tantaeque tyrannidis ausus,
 Laudabit stygia factaque digna domo?
 Scilicet haec aequa soluentes praemia lance,
 Et Deus & Nemesis peruigil ulta fuit.
 Sex quoque dum pressit datuina inuolutibus urbes,
 Olim vandalici quas coluere viri:
 Arida parent, Suecos & classe feruntur ad agros,
 Vlturae caedes dire Tyrannidas:
 Pulsus & urbano possessio milite regno,
 Finibus excessit Suecia culta tuis.
 Quin etiam patriis exosus t.ripiter orbis,
 Destruxit merita denica: scripta fuga.
 Exor & occiduas cum coniungo tendit ad urbes,
 Auxiliumque tuum Carole quante petit.
 Huius caesareo nam coniux stemmate nata,
 Summa fuit patriae gloria, lausque domus.
 Quae se cum potuit meliori sorte tueri,
 Illa comes pulso maluit esse viva.
 Huius ego meritis aequarum carmine laudes,
 Cum nullus fluit in mare cursus eris.
 Cum rex occiduis robur contraxit ab oris,
 Spes illi patriae, quae fuit ante, subit.
 Captus at Asclouia regni Maioribus urbe,
 Jam quoque captivum sustinet naque jugum.

*Assinet usque iugum, male ductae pluraque vitae
Facta tuis, tristes semit & ire dies.
At vos e Smidel, diuina potentia, Reges,
Quos terrae dominos, insit & esse maris:
Huius ab exemplo tristes agnosceite casus,
Et vos quid deceat discite, quidue minas.
At tibi Dii quales voneam turpissima poenas,
Vnica tam magni causa Siburga mali?
Tunc putes tantam quouis impellere Regem,
Sine veneficiis blanditiisque tuis?
At tibi pro scelere hoc Niobae, vel praemia Scyllae,
Et mala quot tellus, quot tenet onda precor.*

Scriptit idem JOANNES BOCERVS *de origine & rebus gestis Ducum megapolensium* Libros III. Lipsiae in officina Valentini Papae 1556. in 8. Recensionem eorum vide in der hamburgischen Bibliotheca historica, Leipz. 1716. in 12. in Centur. II. p. 280 sqq. in Thesuro bibliothecali Part. I. Norimb. 1738. in 4. p. 225 sqq. Friburgum in Misnia Lips. 1677. in 4. vid. Thesaur. bibliothecal. I. cit. Obiit anno 1565. die VI. Octobr. quod testantur graeca & latina epitaphia, honoris & memoriae causa scripta, quae exstant in Scriptis academiae rostockiensis publice propositis, Rostoch. 1567. in 8. p. 351. Conf. Jos. Simleri Bibliotheca p. 346. *Etwas von gelehrten rostockischen Sachen* An. 1739. p. 695 sqq. Joan. Caroli Opitz *Programma de* JOANNE BOCERO, *Mindae* 1750. in 4.

CVII.

Beschreibung einer Chronic, Von anfang der Welt, bisz auff Keyser Friderich den Dritten, kurtz Sumirt vor Jarn durch den Hochgelehrten Hern HEINRICHEN STEINHÖWEL Doctorn, Stattartz zu Vlm, ausgezogen, vnnnd gemacht. Vand jetzo durch den Erfarnen H. Jacob Köbeln, Statt-

Quid miror at pretium, carpi non illita fudo,
 Si bene quae fuerint, & malefacta cenco:
 Vicit hic, enormi domuitque tyrannide Suecos
 Et diris stygiam caudibus auxit humum.
 Omnibus & magnos furiosa mente pavores
 Iniecit, laqueis, ensibus, igne nocens.
 Horret adhuc animus, fortisque prioris imago,
 Indigenas terret Suecia lata tuos.
 Dii quibus imperium curae regnique potestas,
 Quosque piis precibus subdita turba colit:
 Vos o vos tales sceptris auertite pestes,
 Et nolite tantum fata sinistra nefas.
 Nam quaequ岸 valido gens Suetica noxia bello,
 Visa fuit poenas promeruisse graues:
 Quis tamen has iras, tantaque tyrannidis ausus,
 Laudabit stygia factaque digna domo?
 Scilicet haec aequa soluentes praemia lauce,
 Et Deus & Nemesis pervigil ulta fuit.
 Sex quoque dum pressit datunis inuictibus urbes,
 Olim vandalici quas coluere viri:
 Armas parant, Suecos & classe feruntur ad agros,
 Vlturae caedes dire Tyrannidas:
 Pulsus & urbano possessio milite regno,
 Finibus excessit Suecia culta suis.
 Quin etiam patriis exosus tarpitar oris,
 Deseruit merita danica serpens fuga:
 Exul & occiduas cum coniuge tendit ad urbes,
 Auxiliūque tuum Carole quinq; petit.
 Huius caesarea nam coniux stemmate nata,
 Summa fuit patriae gloria, lausque domus.
 Quae se cum potuit meliori sorte tueri,
 Illa comes pulso maluit esse viro.
 Huius ego meritas aequanimi caruine laudes,
 Cum nullus fluuit in mare cursus eris.
 Cum rex occiduis robur contraxit ab oris,
 Spes illi patriae, quae fuit ante, subit.
 Captus at Aelclouia regni Maioribus urbe,
 Jam quoque captiuum sustinet naue iugum.

Sustinet

Sustinet usque iugum, male ductae plurimae vitas

Factis suis, tristes semit & ire dies.

At vos e Smidei, diuina potentia, Reges,

Quos terrae dominos, insit & esse maris:

Huius ab exemplo tristes agnosceite casus.

Et vos quid deceat discite, quidne minas.

At tibi Dii quales voveam turpissima poenas,

Vnica tam magni causa Siburga mali?

Tunc potes tantum quouis impellere Regem,

Sine beneficiis blanditiisque tuis?

At tibi pro scelere hoc Niobae, vel praemia Scyllae,

Et mala quot tellus, quot tenet unda precor.

Scriptit idem JOANNES BOCERVS de origine & rebus gestis Dacum megapolensium Libros III. Lipsiae in officina Valentini Papae 1556. in 8. Recensionem eorum vide in der hambürgischen Bibliotheca historica, Leipz. 1716. in 12. in Centur. II? p. 280 fqq. in Thesuro bibliothecali Part. I. Norimb. 1738. in 4. p. 225 fqq. Friburgum in Misnia Lips. 1677. in 4. vid. Thesaur. bibliothecal. 1. cit. Obiit anno 1565. die VI. Octobr. quod testantur graeca & latina epitaphia, honoris & memoriae causa scripta, quae exstant in Scriptis academiae rostockiensis publice propositis, Rostock 1567. in 8. p. 354. Conf. Jos. Simleri Bibliotheca p. 346. Etwas von gelehrten rostockischen Sachen An. 1739. p. 695 fqq. Joann. Caroli Opitz Programma de JOANNE BOCERO, Minda 1750. in 4.

CVII.

Beschreibung einer Chronic, Von anfang der Welt, bisz auff Keyser Friderich den Dritten, kurtz sumirt vor Jarn durch den Hochgelerten Hern HEINRICHEN STEINHÖWEL Doctorn, Stadtartz zu Vlm, ausgezogen, vnnnd gemacht. Vand jarzo durch den Erfarnen H. Jacob Köbeln, Statt-

Stattschreiber zu Oppenheym, an etlichen Orten
gemeret, vnd auff Keyser Carlen den V. erstreckt.
Mit anhang Beschreibung der Zeit Isidori. Zu
Franchfurt am Meyn, bei Christian Egenolphi in 4.
folior. 31.

Ignorabamus auctorem *chronici*, cum primam istius
editionem in *Analectis* nostris *litterariis* p. 245 sqq.
describeremus. Accidebat etiam, vt verba exemplari,
quod in Bibliotheca portensi adseruatur, manu ad-
scripta: *Hucusque* HENRICVS STYHNÖWEL Doctor,
typothetarum vicio, in *Analectis* l. cit. deformarentur.
Posteaquam autem secundam nacti eramus editionem,
Jacobi Kœbelii, Syndici oppenheimensis, ad Hanri-
cum Steinhöwel, Canonicum S. Victoris moguntinum
legebamus epistolam, quae de auctore nos reddidit
certiores, quam ob causam illam cum Steinhöwelii
responsione hic adscribimus:

*Dem würdigen und Wolgelehrten, Herrn Heinrichen
Steinhöwel, unser lieben Frauen und Sancti Victors
Stiftkirchen zu Meyntz Chorherren &c. Entbent ich
Jacob Köbel, Stattschreiber zu Oppenheim, mein willig
geflüßten freundslich dienst allzeit zu voran bereit.*

*Günstiger lieber Herr vnd Freund. Ich bin one zweifel,
jr. seind noch ingedenck, wie wir vor jaren von einer
summar. Chronick (die weilsant der Hochgelert vwer
Vetter seliger, auch b. HEINR. STEINHÖWEL Doct.
zur zeit Stattarzt zu Vlm, aus ändern mit höchstem
fleisz gezogen, vnd neben etlihen mehr, als der Fabeln
Esopi, Boccacii, von den erleuchten Frauen der
Chronica, von Hertzog Gotfrids hörart zu dem heyl-
lige lande, sumpt einen schönen Regiments wider die
grawsam Pestilentz, vnd anderen seinen Werken, die
er verteußcht, gemacht, vnd da zumal in den Truck
gebrücht) gesprech und red gehalten, Auch selbiger zeit
für gut vnd nütz angesehen haben solich Chronic (so
je Exemplar zu bekommen) widerumb zu erneuern,
und*

vnd (darnit vnserer voralters fleisz, vnd vns zu vnder-
 weisung vnd wolffart, gebapte mühe gespürt, auch dar-
 durch manigklich laster zefliehen, zugen vnd gutt ze-
 üben gereytzt wurden.) durch den widertruck in frische
 gedechtnusz zu bringen, Derohalb ich mit sonderer Ar-
 beit solich Exemplar bekommen, gelesen, vnd so gar
 fruchtbar, kurz summir, vnd lustig befunden, das
 ich ganz entschlossen bin, daz selbig ferner bisz auff
 ietziger Keyserlicher Maiestät, Carlen den V. vnser
 aller Gnedigsten Herren, zu erlengern, Auch etlichen zu-
 setzen, vnnnd artlichen figurin zu zieren, inn den Truck
 zu fertigen. Darnit auch selbige mein zusätze von
 menglichen erkent, vor vorgemeltzẽ euwers Vetteren se-
 ligen gemächte vnd arbeit, abgefündert erscheinen, Vnnnd
 ich nit geacht, als wolte ich mein siebel in einer fremb-
 den erbn anschlagen, Wil ich zu iedem meinem zusatz
 zu seinem anfang disz zeichen ☞, vnd zu dem ende der-
 gestalt ☞ eins zusetzen, Wölches aber alles ich nit sonder
 euweren rath, gutbeduncken, vnd vorwissen hab thun
 wollen. Darumb schick ich euch hiemit vilgemelte Chro-
 nick, wie ich sie mit jrer Ordnung, zusetzen vnd figu-
 ren gestelt, freundlich bittend, jr wölle sie besichtigen,
 euwers Verstandts mehrern, mindern vnnnd bessern, damit
 sie desto statlicher bernach in Truck gebracht vnd ausz-
 bereit werde. Vnd wiewol mir nit zweifelt, jr werdent
 euch hierinne gemeynen nutz, zu fürtherenn, gutwillig er-
 zeugen, Bitt ich doch euwer freundlich antwort, mich
 hiemit zu euweren diensien erbietsend, vnnnd vns beid
 dem almächtigen Gott befelhend. Geben zu Oppenhëym
 auff Montag nach Trinitatis, Anno M. D. XXXI.

Dem wolgelerten, Fürgoachten, vnnnd Kunstreichen,
 Jacob Kæbeln, Rathsverwandten vnnnd Stattschreiber
 zu Oppenheim enbeut ich Heinrich Steinhöwel, vnser
 lieben Frawen vnnnd Sanctt Victor Stiffen zu Meyntz
 Chorberre &c.

Freundtlich grusz vnd dienst, vertrauter ir sonder gu-
 ter freundt, dein schreiben (die summiri Chronick,
 Tom. I.

so du mir zugeschickte, und weilant der Hochgelert, be-
rümpt der Artzney Doctor, Herr HEINR. STEIN-
HÖWEL, mein Vetter seliger, mit sunderm fleisz aus-
gezogen, gemacht, und jm Jar nach der geburt
M. CCCC. LXXIII. (1473) inn den Tradk gefertigt und
ausgeben lassen) betreffend, hab ich inbalt vernom-
men, auff dein flehlich bitt selbige Chronick besichtigt,
und dermassen geordnet, geschickt und geziert befun-
den, das (ich wolt dann ein sawe, wie man spricht, Miner-
namleren) ich nichts daran zu endern, oder bessern weyffe,
sage dir darumb dises deines loblichen, fürnemmens,
vnd das du meins, mit dir vor lang gehabt an-
schlags (dise summari Chronick betreffend, inngedenck
gewest bist, freundlich danck, Frewe mich auch zum theil,
(doch ein gering) vrsach zu sein, das vor gemelts meins
Vetter Doctor, HEINRICH, der mein lieben vatter sal-
gen Jacob Steinhöwel, etwan Raths und Stewberrn
zu Eszlingen erzogen name, auch zu seiner zeit gebabte
fleisz, arbeit, vnd kunst, durch dein mühe widerumb,
als ich hoff, manigen zu nutz, an das liecht kommen,
Du würst auch onzweifel dardurch nit ringe danckbarkeit
von vilen und insonder bei den Fürsichtigen, Ehrgeachtten
Mattheo und Georgen, den Krafftten, Gebrüdern, Bur-
germeistern vnd Burgern zu Vlm, vilgenants D. HEIN-
RICHS STEINHÖWELS Tochterfarnen, meinem lieben
Vettern erfolgen, Bit dero halb gar freundlich, du wällest
in diser sache dein furgenommen meynung (wie du dann
alwegen nebenn taglichen, mercklichen Rathsgeschefften
gemeinen nutz, vilfaltig zufordern gewan, menglichem
nutz und niemant schad bist, und keinen tag sonder ein
linig, als man vom Appelle dem Maler schreibt, hingehn
leßest) fürderlich volenden. Das will ich herwiderumb
freundlich verdienen. Datum Meyntz am XX. tag
Brachmonats. Anno M. D. XXXI.

Huic editioni variae in margine adpositae conspi-
ciuntur icunculae ligno haud adeo eleganter incisae.
In titulo adparet & auctoris & editoris imago, quo-
rum vterque arma gentilitia manibus tenet. Illi ad-
scripta leguntur verba: **Henri-**

Henricus Steinhöwel
Vtriusque Medici. ac phisicor.
tor. vixit An^o. Xpi M. CCCC. LXXIII.
hinc:

. JACOB. KOEBEL ETC.

. An^o. M. D. XXXI.

Jacobi Koebelii Additiones non adeo magni sunt momenti, produxit tamen *Chronicon* ad Ann. 1523. illique indicem adiecit. Dicendi quoque genus paullo cultius & orthographia emaculatio est, quod vnicum hoc specimen testari poterit, fol. XXII. *Die Frow Babst, die sich Johannes von Engelland nennen ließe, saß 3. iar. 5 monet, Anno 854. Da ward sie schwanger, und auff ein tag beschwor sie einen besessenen menschen, und als der teufel nit auszuolt, sprach sie zu jm. Sag du böser geist, wann wilt aus diesem leib faren, Antwort er mit disen Lateinischen Versen:*

Papa pater patrum, Papissæ pandito partum.

Tibi tunc aedam quando de corpore recedam.

Das ist so vil, Wann du Babstin dein geburt wilt offenbaren, so wil ich dir sagen, wannich vsz will faren, Sie gebar auff dem weg zwüschen dem Colosso vnd sint Peters kirchen, vnd starb alda, In die selben gassen sol kein babst mer kommen. In fine Chronici haec conspeximus typographi verba: Zu Franckfurt am Mayn bei Christian Egenolph Anno M. D. XXXI. (1531).

De HENRICO STEINHÖWEL apud scriptores altum est silentium, quamuis, vt ex Koebelii epistola adlata patet, variis scriptis in vernaculam linguam translatis inclauerit. Josias Simlerus in *Bibliotheca* p. 281. haec pauca de illo retulit: HENRIC. STEINHEVEL scripsit librum de curatione pestilentiae. De fabularum aesopicarum versione, quam ille curauit, vid. quae supra diximus. Memorauimus in *Analektis litterar.* p. 132. quod Mich. Maittaire in *Annal. Typogr.* Tom. I. p. 322. not. 8. Joan. Boccaccii opus de claris mulieribus, in germanicam linguam translatum esse, a medico

ciuitatis Vlmæ., & nuncupatum Dutissæ Austriae, an. 1473. impressum Louanii, typis antiquis rudibus, cum effigie parturientis papissæ dixerit. Intelligit his verbis Maittaire sine dubio STEINHÖWELIUM; cniuitatis vlmensis medicum, qui, vt ex epistola Kœbelii patet, Boccaccii librum in sermonem transtulit germanicum. Recentior istius versionis editio hoc adducitur titulo in *Catalogo Bibliothecæ Bünauianæ* Tom. I. P. II. L. VI. Cap. II. p. 1716. *Gio Boccaccii Chronica oder History Buch von den fürnemlichsten Weybern &c. durch D. HEINR. STEINHÖWEL in das Teutsch gebracht. Augsp. durch Haynrich Stayner 1541.* in fol. cum figuris ligno incisis. Quod ad Jacobum Kœbelium ciuitatis oppenheimensis syndicum adinet, ille non ipse libris imprimendis operam dedit, vt quidem per errorem scripsimus, cum in *Alaaleis litterar.* p. 910. *Joannis Seoesleri Calendarium romanum magnum Oppenbeym 1518. per Jacobum Kœbel, Michaellem Maittaire sequuti, diceremus,* (nisi forte typographus & syndicus oppenheimensis diuersi fuerunt homines, cognatione quadam inter se iuncti:) sed suis tantummodo sumtibus libros imprimendos curauit, variaque ipse edidit scripta, quae narratur a Josia Simlero in *Bibliotheca* pag. 318. Ipsi possidemus *Ein new geordenet künstlich Rechenbüchlin, Jacob Kœbels, Stattschreiber zu Oppenheim, Auff den Linien vnd Spacien, mit Rechenpsennungen. Den anghenden Schülern Rechnens gantz leichtlich zu lernen. Vnd zu Kellereien, Ampten, Kauffmannschafften vnd Kramereien. dienlich vnd brauchlich. Mit vilen erklarungen, Lernen, Regeln vnd Exempeln. Mehr dahn vormals is getruckt, gebessert vnd zugesetzt. Im Jare M. D. XXXI. (1531). Visir Büchlin Den Jungen anghenden Leyschen Visirern gantz leichtlich zu lernen, verstehen vnd Rechnen. Wie mann ein Visirrut machen, vnnnd darmit ein iedes vusz visirenn solle, zu ende dieses Rechenbüchlins anghencke,* in 8. folior. 112. Dicant libellum Christiano Egenolffo typographo. In fine des

des Visir Büchlin, haec leguntur verba: Hiemit wollen wir unsere Riemen einziehen, vnd das Schifflein an den Staden zu Oppenheim lauffen lassen, Den ancker einsetzen, vnd vrlaub nemen. Vff Donnerstag nach Otuli Anno M. D. XXXI. Beschluss und Warnung an die Schüler Visierens:

Ich han gelert den Leyen gutt
 Nach art machenn ein Visir Rutt
 Clar, verstonelich, auff Rechens. Zal
 On grosse arbeyt. überal
 Befinden iedes Vasz inbalt,
 Vonn Fuder, Om, wie es gestalt.
 So du dieb fleiszst in alle Sach.
 Keyn Puncten, lüg, nit vnrecht mach.
 Ob dich wol dunck du wizts gerecht,
 Bedenck es wol, und eil nit schlecht.
 Eb du gelernt, wilt meyster sein,
 Lüg das dein kunst nit sei ein schein.
 Zu schanden werdest vnd zu spott
 Vör Hetren, knecht vnd gantzer rott.
 Damit wil dich gewärnet han,
 Dann du durch Fleisz magst wol bestan.
 Nimm disz mein Leer vnd Vnderriecht.
 In guttem an, das nit vernicht.
 Bisz du am end das würdest verston
 Davon all Ding jra namen han.
 Vnd spar vns Got alsampt gesunde
 Zu Seel vnd Leibs Heyt alle stundt.

Getruckt zu Franckenfurt am Meyn. In Verlag vnd
 Gemeynschafft des Erhabtten und Fürnemen Herrn Ja-
 coben Koebels, Stattschreiber zu Oppenheim. Bei
 Christian Egenolffen, Im Mertzzen, Nach der geburt
 Christi, M. D. XXXI. Jar.

CLIX.

Was zu dieser Zeit in Griechenland, Asien, Africa, vnter des Türcken vnd Priester Johans Herrschafften. Item in Vngern, vnd Behemen &c. der christlichen Kirchen Zustand sey. Sampt etlichen Schreiben, so von Constantinopel, vom Berge Sinai, vnd andern Orten aus Orient, newlicher Zeit abgangen. Erstlich von D. DAVIDE CHYTRAEŒ Lateinisch in Druck geferrigt, vnd jetzund von Henrico Arnoldo aus Churland, in Liffland verdeudscher. *Anno M. D. LXXXI. (1581)* in 4. folior. 39.

Opusculum, non vbiuis obuium, varia lectu digna complectitur, quibus historia ecclesiae christianae eorum temporum illustratur. Cum enim DAVID CHYTRAEVS anno 1569. ex Austria & Vngaria rediret, in quas regiones Maximiliani II. Imperatoris iussu instituerat iter, vt eius consiliis in condendis templis, & scholis, quas protestantibus concesserat, vteretur Imperator, ea, quae in hoc itinere de ecclesiae statu rescauerat, collegit, & in lucem emisit *Viteb. 1575. & Francof. 1583. in 8.* Et haec est illa collectio, quam Henricus Arnoldi aliique in sermonem transfulerunt vernaculum. Dicauit Arnoldi librum *dem durchleuchtigen Fürsten und Herrn, Herrn Göthhart in Liffland zu Churlandt vnd Semigallien, Hartzogen*, Epistola dedicatoria scripta est anno 1580. Rostochii die S. Michael. Primum in collectione occupat locum *Oration von dem ertzigen Zustande der christlichen Kirchen vnter dem Türcken vnd etlichen andern Potentaten.* Von D. DAVID CHYTRAEŒ, nach seiner Widerkunfft aus Oesterreich. Anno 1569. gehalten. Iſtam orationem inseruit postea DAVID CHYTRAEI filius, orationibus patris, quas in vnum volumen collectas, in lucem prodire iussit *Hanon. 1614.* in

in 8. Impugnauit vero orationem Antonius Posseni-
nus & aduersus illam edidit: *Retectionem impossurarum*
cuiusdam DAVID. CHYTRAEI, quas in oratione qua-
dam inseruit, quam de statu ecclesiarum hoc tempore in
in Graecia, Asia, Africa, Hungaria, Boemia inscri-
ptam edidit & per Sueciam ac Daniam aduersus ortho-
doxam fidem disseminari curauit, Ingolstadii. 1583. in
8. Vid. Niceron *Memoires* Tom. XXII. p. 277. Iste
Posseniini libellus adiectus postea fuit, eiusdem Mo-
scouiae, & actis in conuentu legatorum Regis Poloniae,
& Magni Ducis Moscouiae an. 1582. & quidem editioni
colonienfi 1587. in 8. p. 278 sqq. Respondit Posseni-
no CHYTRAEVS anno 1584. vid. *Biblioth. hamburgensis*
historica Centur. VII. p. 187. Inuenitur praeterea in
Collectione nostra 2) *des Patriarchen Jeremias zu*
Constantinopel Schreiben an Docto. DAVID. CHY-
TRAEVM An. 1578. im Monat Maio datirt, verdeutscht
durch Werner Behre. 3) *des Patriarchen zu Constan-*
tinopel Schreiben an Martinum Crusium, Professor
der Griechischen Sprach zu Tübingen, und an die
Theologen, so ihm die angspurgische Confession in Grie-
chischer Sprache zugeschickt, und darauff des Patriar-
chen Urtheil begeret hatten. Scripta est epistola d. XVI.
Nov. 1575. Miramur illam Actis & scriptis Theolo-
gorum wirtembergensium, & Patriarchae constanti-
nopolitani D. Hieremiae: quae ab anno 1576. ad ap-
pauum usque 1581. de augustana Confessione ultro citroque
missa fuerunt & prodiere Vitemberg. 1584. in fol. non
esse insertam; inuenitur autem in Martini Crusii Tur-
cograecia, Basl. 1584. in fol. graece & latine L. VII.
p. 440 sqq. 4) *Schreiben vom Berg Sinai, an Ertzber-*
zog Carol in Oesterreich abgangen, aus dem Latein
durch Magnus Firix verdeutscht. Gratiae, in ista epi-
stola, scripta 1569. d. XX. Mart. aguntur Carolo, quod
monachis in monte Sinai commorantibus centum flo-
rensis hungaricis ad restaurandum monasterium sub-
venire voluerit. Graece & latine legi poterit in Mart.
Crusii *Turcograecia* L. III. p. 261. 5) *des Patriarchen*

Joachimi von Alexandria zeugnis Graff Albrechten von Lewenstein gegeben, anno 1561. Testatur Joachimus Alberto, quod sancta & veneranda loca, nempe montem Sinai h. e. sanctum cacumen, in quo Moses legem accepit, item sanct. rubum, quo S. semper virginis deiparae praefiguratum fuit mysterium; & S. Catharinam, sapientiae & martyrii laude praestantem, & omnia alia, quae adorari solent a peregrinantibus, adoraverit, vid. M. Crusii *Turco-graecia* L. III. p. 279 sqq. 6) Simeoni Cabasilas von Aearnia in Griechenland Schreiben von der Stadt Athen und der Griechischen Sprach daselbst, dem Hochgelarten und treuen Vorsteher der Griechischen und Lateinischen Sprach, in der hohen Schuel zu Tübingen Martino Crusio. Compendium est tantummodo litterarum Constantinopolit. d. XIII. Febr. 1578. scriptarum, quae graeco & latine leguntur in Mart. Crusii *Turco-graeciae* L. VII. p. 460 sqq. 7) Schreiben aus Constantinopel von Wenceslao Budowitz, des keyserlichen Orators Hoffmeister dis 1580. Jar D. DAVIDI CHYTRAEI zukommen, darinn, was in obengesetzter Oration (CHYTRAEI) von zustand der Kirchen in Griechenland und Asien, erzelet, als warhafftig bestetiget, und von den Königen in Persia und Georgianern auch andern Sachen gemeldet wird. Verdeutscht durch Christoffer Firix. Fuit Wenceslaus Budowez & Budowa, infelicissimus illius consensus inter euangelicos, & fratres, in Bohemia, & Moravia proxeneta, qui a Friderico palatino, iudicii adpellationum in Bohemia Praeses, & Director constitutus, post infauissimum, in albo monte ad Pragam praelium, a militibus Imperatoris romani, captius abductus, & anno 1621. d. XXI. Jun. gladio percussus fuit. Dum haec die VIII. & XII. Octobr. an. 1579. ad DAVID. CHYTRAEVM scriberet, Joachimi a Sinzendorf & Goggitscha, legari Imperatoris romani in aula constantinopolitana, aulae fuit magister. 8) der nahesten König in Persia, sampt iren Historien kurtze Verzeichnis dorer in vorgehenden Schreiben erweneet

coronatus wird. 9.) *Genealogia der Könige in Persien.* Inchoatur a Caliohannio trapezuntio rege, & finitur cum Muhamede Hodabendi, qui anno 1576. ad imperium peruenit. 10.) *Extract aus einem Schreiben Stephani Gerlaci des vormaligen Fürstb. H. David Vngpaden, Hoffprediger zu Constantinopel, des I. Jun. an. 1578. an Doct. DAVID CHYTRAEVM.* II.) *Extract aus dem Behandlung des Glaubens, und christlicher Religion in Priester Johans Land.* Christianorum in Habessinia Confessionem litteris consignauerat Christophorus Licanati, regis aethiopici Davidis, ad Joannem III. Lusitaniae regem Legatus, *Olyssipono 1534.* Adiecit illam Damianus a Goës, cum litteris Presbyteri, ut vocatur, Johannis, ad Pontificem romanum Clementem VII. Emanuele I. & Joannem III. Lusitaniae reges, libro, quem hoc edidit titulo: *Fides, religio, moresque Aethiopum, sub imperio Pretiosi Joannis, quem valge Presbyterum Joannem vocant, degentium; cum enarratione considerationis & amicitiae inter ipsos Aethiopum Imperatores & Lusitaniae Reges initas.* Accesserant aliquot epistolae Helenae, aulicae Davidis Pretiosi Joannis, ac ipsius etiam Davidis ad Pontificem romanum & Emanuele & Joannem Lusitaniae Reges, Paulo Jouio interprete, ad Paulum III. Pontificem max. Louani 1540. & 1544. in 4. Adjunctus postea fuit liber Petri Martyris de rebus oceanicis & Nouo Orbe Decadibus III. Colom. apud Gervinum Galemum 1574. in 8. Inuenitur etiam in Andr. Schotti Hispania illustrata Tom. II. Francof. 1603. in fol. p. 1286 sqq. De DAVID. CHYTRAEO seniore, siue, ut patrio vocabatur sermone, DAVID. KÖCHHAFEN vid. vita DAVID CHYTRAEI, memoriae posteritatis. Orationibus & Carminibus amicorum, iussuque Encomiis consecrata, quam edidit David, Chytraeus fil. Rostoch. 1601. in 4. & qui ex isto fonte suas hausserunt narrationes Melchior Adami in vitis Theologorum germanor. p. 323 sqq. Paul. Freherus in Theatro viror. erudit. claror. p. 314. Auctores der hamburgischen Bibliothek.

cae historicae Centur. VII. p. 168 fqq. Omnium vero optime CHYTRAEI vitam hoc titulo ab Ottone Friderico Schützio descriptam habemus: *de vita DAV. CHYTRAEI Commentariorum Libri III. ex editis, & ineditis monumentis ita concinnata, ut sit annalium instar & supplementorum Historiae Eccles. Seculi XVI. speciosum rerum in Lutherana ecclesia & Academia rostockiensis gestarum, Hamburg. Liber I. an. 1720. L. II. 1722. L. III. & IIII. 1728. in 8. Conf. Jo. Fechtii Critica in Godofred. Arnoldi Criticam, seu indicia vetera in iudicia eius iniquiora: de DAV. CHYTRAEI vita, Rostoch. 1704. in 4. Etwas von gelehrten rostockischen Sachen, An. 1738. p. 683 fqq. anno 1739. p. 61. 116. 484 fqq.*

CVIII.

Newer vollkommene Thuringische Chronica, das ist: Geschichte vnd Zeitbuch aller namhafftigsten Historien, Sachen vnd Handlungen von der Geburt vnd Menschwerdung vnfers einigen Erlösers vnd Seligmachers Jesu Christi an, bisz auff disz gegenwertige MDCXIII. (1613) Jahr vollzogen. Darinnen alle Händel, Stifffung und erbawung der meisten vnd fürnembsten Städte, Kirchen, Clöster, Schlösser, Flecken vnd Dörffer, im gantzen Thüringer Lande, wenn, wo, durch wen, vnd worumb sie gebawet; Auch wie, wenn, durch was vrsachen, vnd von wem sie wiederumb zum Theil zerstoret vnd eingerissen worden, Auch von Geburt, Regimenten, Herrschafften vnd Absterben des Landes Regenten, sonderlich der Chur vnd Fürsten zu Sachsen, auch Zeichen, Wunderwercken, Missgeburten, Erdbeben, Brandt, Mordthaten,

thaten, Wassergüssen, Kriegen, Schlachten, Heer-
zügen, sampt allen andern Geschichten, so sich
dieselbst begeben haben. Vnd mit beygesetzten
hochgedachter Fürsten Stammlinien, vor niemals
also im Druck ausgegangen. Summa, hie fin-
destu den kern aller fürnemsten vnd gedenckwür-
digsten Historien, mit vielen glaubwürdigen Hi-
storien-Schreibern vnd Büchern mit grösser Mühe,
fleisz vnd arbeit ausgeführet vnd also zusammen
getragen, beydes lustig vnd auch nützlich zu lesen.
Durch JOHANNEM BINHARDVM *Lauterbachens-*
sem. Cum gratia & privilegio Leipzig, bey vnd in
verlegung Nicol. und Christoff Nebrlichen in 4. pp.
309. & 242. except. dedicat. praefat. & indicibus
fol. 19.

Titulus, qui longum trahit syrna, lectores docere
poterit, quid in libro, qui inter rariores collocatus
fuit in *Bibliothecae salthenianae Catalogo* p. 84. & in
Laurentii Reinhardi kurzen Nachricht von dem zwey-
hundertiahrigen Jubilao der Stadtkirchen zu Burtstett.
Leipz. 1751. in 4. p. 5. inneniatur. Auctor in *Lexico*
eruditorum frustra quaeritur. Illum an. 1563. Lau-
terbaci natum fuisse, patet e *Chronici* P. III. p. 162.
In dedicatione se ab anno 1587. ad annum vsque 1590.
Oberellae (*Obern Ellen*) pago olim ditionis hanstei-
nianae, Ludimoderatorem, & templi custodem, cum
vero chronicon conscriberet, Tüngedae (loco qui
Wangenheimis paret) simili munere functum esse
perhibet. Inter varia elogia versibus latinis conscri-
pta, quae libro praemittuntur, occurrit etiam carmen
elegiacum M. Joachimi Himmellii scholae Sonnen-
bornii guangenhemicae moderatoris, ad BINHAR-
DVM medicum & historicum. Ex carmine ipso ad-
paret, illum morbis curandis nauasse operam. Inter
alia sane haec legimus:

Te BINHARDE, bederae doctorum praemia,
frontum

*Spernant a populo, Dis superisque dant,
Te, qui fata perhumanus pernoscere fibras
Succit perniciem et nosse salubribus
Pellere lethiferam gaudet: Hinc doctus Apollo
Inuentor medicae qui canitur manus
Et nomen medici legat &c.*

In fine elogiorum conspicitur effigies auctoris, anno
1612. aetatis anno XLVIII. ligno incisa, hoc adiecto
disticho.

Tyritetum annales quo tempore promio BINHAR-
DVM

Me facie talem lector amice vides.

In Bibliotheca historica Struvio-buderiana pag. 1163.
BINHARDI *chronicum* thuringicum, antiquioribus
Zachariae Riuardi & Joan. Bechereri *chronicis* an-
teponitur. Georg. Michael Pfefferkorn in der *merk-*
würdigen und auserlesenen Geschichte von der berühm-
ten Landgraffschaft Thüringen, Frankf. und Gotha
1684, in 4. Cap. I. pag. 14. hanc de illo tulit senten-
tiam: Endlich hat auch in diesem Seculo einen Thürin-
gingischen Chronisten abgegeben Herr JOH. BINN-
HART, welcher, ob er gleich vnter denen von Waigen-
heim nur ein Schulmeister war, doch darinnen noch zu
loben ist, daß er gleich von der Beschreibung der Thürin-
gischen Länder und Städte, den Anfang seiner Schrift
macht. Wiewol nun bei ihm der Spruch eintrifft, ein
Chronologus achtet 10 Jahr nicht, er auch seine Sa-
chen meistentheils aus dem Rivander geschrieben, und
vielen irrgehenden Vorgängern folget, viel Cometen,
die über vnserm Horizant nicht gesehen, anführet, und
in den Nahmen der Fürsten und Qerter oft irret, will
ich doch nicht viel von ihm urtheilen, damit ich nicht
in dem Verdacht komme, als wolt ich mehr bosemeistern
als bessern. Sein Chronicon gehet bis 1613. in welchem
Jahr er es auch denen in Thüringen berühmten von
Adel,

Adel, Wangenheim, Wizeben, Burtlar, und Hanstein als deren eillicher Unterrichter in ihrer Jugend er gewesen, zugeschrieben, und zu Leipzig durch Nicol. Nerlichen drucken lassen. Incredibile propemodum dictu est, quot portenta, prodigia, atque ostenta, in Thuringia conspecta, & audita fuisse, auctor commemorat, quae omnia, prout facilemque ad credendum illius animum produnt, fidemque scriptoris maxime eleuant.

CX.

Questiones theologiae & philosophicae CAESARII, - S. Gregorii Nazianzeni fratris, graece & latine nunc primum editae ab Elia Ehingero, augustano; Beneficio manuscriptori Codicis Electoralis bauarici & augustani. - *Augustae Vindelicorum, typis Joannis Praetorii, Anno Christi MDCXXVI. (1626). Cum gratia & privilegio S. Caes. Maest. in 4. pp. 229. except. dedicat. & indice pp. 10.*

Librum esse rarum, nota docet marginalis MSta, Jo. Georg. Graevii, *bibliothecae heinsianae* p. 58. adiecta: Exemplar illius ante oculos versatur, quod ipse Elias Ehingerus, augustanus, an. 1630. cum iam Rector scholae portensi praefectus esset, illius intulit bibliothecae. Continet haec editio *LXXIX.* tantummodo CAESARII *quaestiones*, etiam in aliis v. c. in editione Gregorii nazianzeni *latina*, quam dedit Joan. Leunclavius *Basil. 1571.* & in *latina* eiusdem Gregorii editione, quam Jacob. Billius *Paris. 1583.* in fol. in lucem emisit, nec non in *graeco-latina* Frontonis Ducae editione, in *Auctar. Bibliothec. Patrum Paris 1624, CXCV. quaestiones* inueniantur. Reliquas enim, quae in bauarico codice existerunt, Ehin-

Ehingerus, Photii potissimum & Anton. Poffenini auctoritate permotus, ex Gregorii nysseni libello, *de opificio hominis*, aliisque scriptoribus graecis, desumptas fuisse existimat. Fuerunt inter viros criticos. etiam nonnulli, & praesertim Jacobus Billius, qui in praefat. ad *Orat. X. Gregorii naz. Tom. II. Operum Gregorii* p. 546. omnes *quaestiones* CAESARIO abindicarent, sed illos suo abundare sensu, Photii, Glycae testimoniis, & auctoritate veterum Codicum dixit Petr. Lambecius L. III. *Commentar. de Bibliotheca vindobonensi* p. 31. vbi Billii argumenta, satis confutantur. Elias Ehingerus praeter codicem bauaricum, quem ab Electore Maximiliano impetrauerat Matth. Raderus, vñs est codice bibliothecae augustanae, cui tunc temporis praefectus erat. Verbis CAESARII graecis, adiecit versionem latinam Leunclauui. Librum dicauit Hieronymo Imhof & Bernardo Rechlingero. S. Caesar. maiest. a consiliis, & reipubl. augustanae Collegio Septemuirum. In fronte libri oculis obiiicitur Eliae Ehingeri imago, quam Lucas Killianus an. 1618. aetatis Ehingeri XLVII. ad viuum delineauit, & aere expressit. M. Jo. Hartmannus P. L. Caes. hoc adscripsit elogium:

Talis Ehingerus facie sub imaginis vmbra

Germana spirans integritate virum

Hancce comam hos oculos, hanc frontem, hoc pectus,

& hoc os

Suada, Minerua, Venus, Gratia, Phoebus habent.

Hancce comam, hos oculos, hanc frontem, hoc pectus

& hoc os

Quando vides docti, scito videre viri.

Cum CAESARII exemplar obtulisset Ehingerus Bavariae Duci, ille, exponente Radero, hoc vñum in eo sibi displicuisse professus est, quod eum *acatholitus* ediderit. Rem e Georg. Serpili *Epitaph. Theolog. suetic.* p. 136. narrat Jacobus Bruckerus in *vita Ehingeri*, mox memoranda, pag. 115. not. (r). De CAE-

SARIO,

SARIO, Gregorii nazianzeni fratrem, domus augustae Archiatro, Comite rerum priuatarum, & Quaestore Bithyniae, A. C. 369. mortuo, vid. praeter *orationem*, a fratre Gregorio, in funere recitatam, Photius Cod. CCX. col. 539. & 540. edit. rothom. 1653. in fol. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* L. V. Cap. XIII. p. 542 sqq. Guil. Caue *Hist. litterar. Scriptor. eccles.* p. 201 sqq. Petri Lambecii *Commentar. de Bibliotheca vindobonensi* L. III. pag. 31 sqq. Casimir. Oudin *Commentar. de Scriptor. & scriptis eccles.* Tom. I. col. 542 sqq. Louis Ellies Dupin *Bibliothèque des Auteurs ecclesiastiques* Tom. II. p. 232 seqq. Jo. Godofred. Zeiske *Programma, de CAESARIO medico orthodoxo*, Budis. 1745. in fol. Eliae Ehingeri Theologi & philologi celeberrimi, anno 1573. in coenobio oettingensi, cui nomen Christgarten, nati, & anno 1653. Ratisbonae mortui, munera varia, quibus praefectus, & fata, quibus agitur fuit, aduersa, cognosci poterunt ex memoria Eliae Ehingeri renouata, & translata ex concione funebri germanica, habita a M. Andr. Steiner, in Henning. Wittenii *Memoria philosophor.* Decad. VI. p. 160 sqq. Excerptum ex illa dedit Paul. Freherus in *Theatr. vitor. erudit. claror.* pag. 1542. Illi autem in exponenda Ehingeri vita praeripuit palmam Vir Cl. Jacobus Bruckerus, qui cum orbe litterario communicauit: de vita & scriptis celeberrimi quondam viri Eliae Ehingeri *Commentationem*, qua haud pauca, *histor. litterar. praesertim augustanae, illustrantia adducuntur.* Accedunt ex schedis eius nondum editis *quaedam.* *Augustae Vindelicor.* 1724. in 8. pp. 196. *Aditamenta* ad istam vitam inueniuntur in Jo. Georg. Schelhornii *Amoenitatib. litterar.* Tom. IIX. p. 646 seqq.

BRVNONIS, *Carthusianorum Patriarchae sanctissimi, Theologi Parisiensis scholae doctissimi: & Remensis ecclesiae canonici moratissimi: Opera & Vita* post Indicem serie litteraria indicanda. *Venerunt a Jodoco Badio Ascensio, sub gratia & privilegio post vitam explicandis.* in fol. folior. 520. except. praemiss. folior. 8.

Omnium operum, quae S. BRVNONI vulgo tribuuntur, prima & minus obuia haec est collectio, literis romanis admodum nitide exscripta. In Michael. Maittaire *Annalibus typogr.* nulla illius facta est mentio. Jodocus Badius Ascensius illam dicauit Laurentio Alamandi Gratianopolitanorum *Episcopo & principi, diuique Saturnini apud Tolossanos antistiti, & magnae Carthusiae Conseruatori & tutelari praesidio.* Opera quae euulgauit Ascensius a Gulielmo Bibaucio carthusiensi, se accepisse testatur, in epistola dedicatoria, *apud Parrbifios sub Pascha 1524.* scripta. Epistolam sequitur *tabella atque index serie litteraria, in opera B. BRVNONIS carthusianae religionis auspiciatissimi institutoris.* In hac operum collectione reperiuntur 1) *Liber expositionum CL. Psalmorum David.* fol. 1-248. eius in fine haec leguntur verba: *Finis expositionis luculentissimae & eruditissimae B. BRVNONIS Carthusianorum patriarchae & theologiae in schola parisiensi professoris doctissimi.* In *typographia Jodoci Badii Ascensii, ad Calendas Febru. M. D. XXIII.* *Calculo roma. Deo gratiae.* 2) *Liber expositionum omnium epistolarum beati Pauli 249-432.* ubi haec adposita conspiciuntur: *Finis commentariorum nbn vulgariū B. BRVNONIS carthusianae religionis patriarchae & theologiae in schola quondam Parisiensi professoris doctissimi. Quae vero ex beato Johanne Chrysostomo, de diuini Pauli laudibus, bis apponi*

poni solent, quia nihil ad B. BRVNONIS opera faciunt, & ad collectanea Venerabilis Bedae in eiusdem epistolas apposuiamus, his non duximus apponenda. Subiicitur epistola, Pauli ad Laodiceenses nuper in antiqua bibliotheca inuenta: sed quia inter catholicos vulgo non legitur, non est a BRVNONE elucidata.

3) Opuscula B. BRVNONIS nimirum a) Liber de laudibus ecclesiae continens capit. IIX. fol. 433 - 440. b) Liber de ornamentis ecclesiae Cap. XII. 441 - 453. c) Liber de nouis Cap. X. 453 - 462. d) Liber de festiuitatibus festiuitatum seu de festis domini completitur Sermones XII. 463 - 477. e) Sermones V. de beata virgine 477 - 481. f) Sermones V. de martyribus, 481 - 485. g) de Sale & luce, ex verbis domini & ciuitate in monte posita, de apostolis, de caeteris doctoribus ac confessoribus Sermones XI. 485 - 495. h) Sermo de virginibus, i) de sancto Michael archangelo, k) de contemptu diuitiarum 495 - 497. Omnia haec opuscula, iam Ascensii aetate S. BRVNONI fuisse ab iudicata, testantur verba initio libri de laudibus ecclesiae conspicua, vbi haec leguntur fol. 433. B. BRVNONIS Carthusianorum patriarchae eruditissima opuscula, quae suspecto titulo, quia neoterica manu, semel offendimus, Brunoni Signen. episcopo ascripta; ac cuiusuis sunt, bona sunt, & BRVNONIS sunt, & ut ex vetere inscriptione adducor, Carthusiani. Eadem etiam pluribus verbis confirmata conspiciuntur, in epistola dedicatoria, supra memorata, vbi inter alia haec legimus: haec opuscula, ut est mortalitas ad diffusionem propensa nonnulli aliis potius addicunt: quorum argumenta omnia conuincunt, venerandae vetustatis codices, quorum vnus ad nos missus, hunc habet in fronte, eadem manu ac littera, qua reliqua, exaratum titulum. Incipit liber magistri BRVNONIS, qui Carthusiam instituit; quem librum & titulum hic multis ostensum, ut ipse quoque videas, istuc integrum remitto. Alter est in Carthusia magna, habens omnia ista opera, BRVNONI nostra adscripta: nec dubito

*alicubi extare alios. Verum refellamus istorum auias. Est alius inquit stilus. Est quoque Horatio alius in Odis, quam in sermonibus & epistolis: quia diuersum decorum exigit. nec una conuenit phrasis expositioni in speluncis & cellis a minus literatis plerisque legendae: & concioni, ad quam literati conueniunt, habenda. Praescribitur inquit episcopo Signensi: sed falso, quia in dedicatione Carthusiae (ut opinor) suae se episcopum negat. Sed Benedictum inquit patrem vocat, eum quem immodice laudat. Vocat & Abraham patrem, quia eum imitandum hortatur & Benedictum praecepit sibi proposuit imitandum, prius eremicolam, deinde coenobitam monachum. At scripsit in Exodon & Apocalypsin? Nihil prohibet BRVNONEM hunc, in easdem scripsisse, licet forte non extant. Ad haec omnia respondit, ea confutauit, & argumentis, nisi fallimur, idoneis demonstraui, non S. BRVNONEM carthusianum, sed S. Brunonem, ex monacho astensis, ordinis benedictini in Liguria, Abbatem casinensem, & deinde Episcopum signiensem, anno 1125. mortuum, verum opusculorum esse auctorem, Maurus Marchesius, panormitanus, Congregationis casinensis monachus, in *dissertatione historica, de S. Brunone, astensi, atque ab eo conscriptis libris, in Bibliotheca maxima patrum* Tom. XX. edit. lugdunens. 1677. p. 1296 sqq. Eadem opuscula, titulo *Sententiarum Brunonis, astensis, Libri VI.* eidem Tom. *Bibliothec. max. Patrum* inserta leguntur p. 1739 sqq. Disertis praeterea verbis Brunoni astensi tribuuntur, a Petro Diacono, monacho, ac bibliothecario sacri casinensis archisterii, in Opusculo *de viris illustribus casinensibus* Cap. XXXIII. p. 58. edit. Jo. Baptist. Mari, Lutet. Paris. 1666. in 8. & ab Augustino Oldoino, in *Athenaeo ligustico, Perus.* 1680. in 4. p. 121. Conf. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. II. p. 786 seqq. Inveniuntur denique in editione *Operum BRVNONIS, ascensiana, 4) Vita B. BRVNONIS, oratione soluta conscripta, multisque figuris, ligno incis, ornata.* Initio*

Initio fabula illa depicta conspicitur, quam causam fingunt nonnulli, qua sanctus BRVNO permotus, in eremum secesserit. Raimundum nimirum Diocrum, Doctorem parisiensem, mortuum, & iam feretro impositum, veluti de somno expergefatum, & se *ad-cusatum, iudicatum, & damnatum* pronunciasse, memo- rant. Legebatur quidem eadem fabula, in *breuiario* olim *romano*, sed sapienti postea consilio expun- cta fuit. Inuenti tamen recentioribus temporibus fuerunt nonnulli, ecclesiae romanae doctores, qui ve- ritatem fabulae, nouis argumentis adstruere sustine- runt. Eminent inter illos Polycarpus de la Riviere, Carthusianus, qui fabulam defendit in libro, qui inscri- bitur: *L'Angelique des excellences & perfections im- mortelles de l'ame*, Lyon 1626. in 4. Theophil. Rai- naldus in *Antemurali*, quod praemittitur libro, hoc titulo: *S. Joannes Benedictus, Pastor & Pontifex Auenione an etiam Lugduni? Incubratio ex qua iudi- cari potest, an sanctus Benedictus, inter sanctos lugdu- nenses recenseri merito possit*, Auenione 1643. in 8. edito; Andreas du Saussay, in *epistola didascalica, de causa conuersionis S. BRVNONIS* Carthusianorum *patriarchae*, Colon. 1645. in 8. quam editionem cu- rauit Barthold. Nihusius, qui *epistolam* praemisit, in qua eandem fabulam defendendam suscepit. Recu- sa fuit A. du Saussay *epistola didascalica Paris. iuxta exemplar coloniens.* 1646. in 8. pp. 51. Strinxit con- tra fabulae patronos calamum Jo. Launoius, & edidit *de vera causa secessus S. BRVNONIS in eremum, dis- sertationem: seu defensam romani breuiarii correctio- nem, circa historiam S. BRVNONIS*, Paris. 1646. in 8. Recusa fuit cura Joan. Portneri *Argentorati* 1656. in 8. *Tertia editio auctior & correctior* prodiit *Paris.* 1662. in 8. ad quam illa exscripta est, quam dedit Georg. Serpilius *Francof.* 1720. in 4. Inserta etiam legitur Tom. II. P. II. *Operum* Jo. Launoii *omnium*. Id admodum aegre tulerunt Theophilus Rainaldus, & Joannes Columbi e S. J. qui Launoium

editis impugnarunt scriptis. Prior euilgavit nomine Honorati Leotardi adsumto, *Herculem Commodianum Launoyum repulsum, pro Breulario romano, pro stigmatibus S. Francisci, pro translatione aedis lauretanae, Aquis Sext. typis Monerianis 1646. in 8. Satyræ mordacissimæ argumentum Nicéron Tom. XXVI. des Mémoires pag. 285. his expressit verbis De tout les livres qu'on a de Raynaud, il n'y en a point qui soit plus rempli d'emportemens & d'iniures que celui-ci: c'est une Satyre depuis le commencement jusqu'à la fin. Il y représente M. de Launoi sous le personnage de l'Empereur Commode, qui quoique le plus lâche des hommes, croioit se rendre formidable en s'habillant en Hercule; & comme un homme qui attaquoit sans aucune raison les anciennes traditions des Eglises. Idem paullo post, litem denovo mouit, & in lucem prodire iussit *Trinitatem Patriarchatum, S. BRVNONEM Scylitam mysticum, S. Franciscum Paulanum, Oromasdem religiosum, ex luce & veritate compactum, S. Ignatium Loyolam, animam mundi, Lugduni 1647. in 8. Posterior emisit contra Launolum dissertationem de Carthusianorum initiis, seu quod BRVNO adactus fuerit in Eretrum vocibus hominis rediuiui, Parisiis, qui se accusatum, iudicatum & damnatum exclamabat; quæ legitur P. I. Opusculor. eius varior. Lugdun. 1668. in fol. editorum. Conf. de hac controuersia Jo. Launoi elogium Londini 1685. in 8. p. 9 seqq. Nicéron Mémoires Tom. XXXII. p. 106 seqq. Obseruat. halenses select. Tom. VII. pag. 380 seqq. Vita ista BRVNONIS, cuius fidei parum esse tribuendum, Launoius l. cit. Cap. II. §. 4. monuit, iam anno 1568. cum expositione in epistolas Pauli in 4. prodierat. In editione ascensioniana illi subiiciuntur 5) Epigramma paraeneticum ad caelestia capeffenda, beati BRVNONIS Confessoris & Carthusian. patriarchae, 6) Epitaphium**

*Laudandus BRVNO fuit in multis sed in vno
Quod fuit aequalis vitae, vir in hoc specialis*

Semper

*Semper erat festo vultu, sermone modesto:
Cum terrare patris, monstravit viscera matris:
Nullus eum magnam, sed mitem sensit ut agnum
Prorsus in hac vita, verus fuit Israelita
Hunc Deus a poenis rape: sedibus infer amoenis.*

7) *Epistola Sodalium carthusianorum Sanctae Mariae ab Eremito, quae dicitur Turris in Calabria, ad plurima religionum & ecclesiasticorum virorum collegia, pro iustis patri suo de more soluendis, scripta prid. Non. Octobris an. 1101.* 8) *Vita B. BRVNONIS, a Zacharia Benedicto, Italo, patria vicentino, Ord. cartusiani, in coenobio S. Andreae de littore, Venetiis, circa annum 1508. claro, carmine hexametro satis terso conscripta. Praemittuntur illi Antonii Possidii, tergestini, poetae laureati, sacerdotisque iureconsulti; Marci Antonii Caballii, romani, poetae laureati; Petri Calcidii, capuani; Dominici Palladii, sorani, carmina encomiastica. Inscriptis Zacharias Benedictus, poemation suum, nomine Francisci a Puteo, carthusiens. Ordin. general. Prioris. Errant qui vitam B. BRVNONIS carmine conscriptam, & poemation de sacratissima ordinis carthusiensis origine ac successu, opuscula esse diuersa sibi persuadent. Conf. de Zacharia Benedicto, Gerard. Jo. Vossius de Historic. latin. L. III. Cap. X, p. 583. Anton. Posseuinus in Appar. sacro Tom. III, pag. 379. Theodor. Petreius in Bibliotheca carthusiana, sive illustrium sacri carthusiensis ordinis Scriptorum catalog. Colon. 1609. in 8. p. 297. Carol. Jos. Morotius in Teatro chronologico ordinis carthuf. Taurini, 1681. in fol. p. 116. Christ. Schoergenius in Continuat. Bibliothec. Fabric. med. & infim. Latinit. L. XXI. p. 919 sqq. Vltimum, in Collectione Operum S. BRVNONIS, occupat locum.* 9) *Hecatosichon apologeticum, D. Jacobi Hieronymi, carthusianam Religionem, in valle viridi, ad pomoria parisiina professi, quo phrasin B. BRVNONIS patris sui, quod nasutis hominibus humilior videatur, a calumnia defendit, & sententiarum pondera lance iusta*

iusta appendit. In fine Operis haec tantummodo leguntur verba: *Sub Pascha MDXXIII. (1524) in typographia ascensiana.* His verbis subligiuntur verba; *ex privilegio regio in quadriennium & ex promissione Prioris Carthusiae magnae, ne dicto quadriennio durante, quispiam religiosorum suorum alibi cures imprihenda opera BRVNONIS, aut inpressa coquat, sub solita religiosi poena.* Recentissima operum S. BRVNONIS editio est, quam Theodorus Petreus, Coloniae ex officina Bernardi Gualtheri 1611. III. Tom. in fol. euulgavit. Conspectum illius vide in Joan. Alb. Fabricii *Biblioth. latin. med. & infim. Latine.* L. II. p. 786 sqq. Praeter auctores, qui vitam S. BRVNONIS, Germani, e Colonia agrippina oriundi, in eremo Calabriae, anno 1101. mortui, & sanctis an. 1514. a Leone X. adscripti, exhibuerunt, a Fabricio l. c. memoratos, conferri merentur Antonii Posseuini *Apparat. sac.* Tom. I. pag. 252. Robert. Bellarmini *de Scriptor. eccles. Liber* p. 294 sqq. edit. Paris. 1658. in 8. Guil. Caue *Histor. litter. Scriptor. ecclesiasticor.* p. 623. Anton. Pagi *Critica in Annales Baronii* Tom. III. p. 294 sqq. 323. 346 seqq. Natal. Alexandri *Histor. ecclesiast. Secul. XI. & XII.* Tom. VI. Cap. V. Artic. IIX. p. 509. & Scriptores ab illis citat.

CXII.

Venerabilis patris, fratris JOHANNIS DE CAPISTRANIS, ordinis minorum & iuris utriusque doctoris, Tractatus de Cupiditate. in fol. form. minor. folior. 83.

In indicibus operum, quae Henricus Whartonus, Casimir. Oudinus, alique JOANNI CAPISTRANO adscribunt, nullum reperitur, quod *de cupiditate* inscribitur: Robertus tamen Bellarminus *de Scriptor. ecclesiast.* p. 391. Lucas Waddingus *de Scriptor. Ord. Mino-*

Minorum Rom. 1650. in fol. pag. 196. opus illud de *Cupiditate* composuisse memorant, quod Josias Simlerus in *Bibliotheca* p. 352. & Anton. Possevinus in *Apparat. sacr.* Tom. II. p. 130. libris tribus absolui scribunt, quamvis in exemplari, quod ante oculos positum est, duo tantummodo *tractatus*, vel, si mauis, libri reperiuntur, quorum posterior in tres diuiditur partes. Librum seculo XV. litteris gothicis impressum, non vulgaris esse raritatis, ex eo conicimus, quod nemo e scriptoribus, qui JOAN. CAPISTRANI opera recensent, illum editum fuisse perhibet. Sed forte recentior libri exstat editio. Cum enim apud nonnullos v. c. Henr. Whartonum in *Adpendice ad Guil. Canei Histor. litterar. Scriptor. ecclesiastic.* pag. 121. Casimir. Oudinum in *Commentar. de Scriptor. eccles.* Tom. III. col. 2462. JOANNIS CAPISTRANI de *usuris & contractibus* librum *Venetis* an. 1583. impressum legimus, in eam inducimur sententiam, ut librum esse de *cupiditate* credamus, qui, mutato titulo, in lucem editus fuerit. Per omnem enim fere librum, nihil aliud, praeter materiam de foenore, usuris, & quae eo spectant, deprehendimus. Sed aliis id disquirendum relinquimus, cum librum de *usuris, Venetis* impressum, euoluere nobis non licuit. Initium *tractatus* siue libri I. tale est; *Tractatus de cupiditate venerabilis patris fratris JOHANNIS DE CAPISTRANIS ordinis Minorum & iuris utriusque doctoris. In quo de variis criminibus per quae aliena usurpantur. Nec non de usura. plenissime societateque mercatorum licita & illicita. de comparatione reddituum perpetuorum & vitalium in pecunia aut rebus aliis cum pacto redemptionis & sine. Materia etiam monet. & complura utilia. & quotidie occurrentia. continentur. feliciter incipit.* Secundi libri pars prima, inscribitur *casuum declaratio*, quoniam in illa varii adducuntur casus, in quibus *usura sit licita, quibusve licet ultra sortem exigere vel accipere.* Secunda pars nominatur *specierum distinctio, in qua ponitur*

dro IIX. vero, anno 1690. *sanctis* adscriptus fuit. *Vitam* JOANNIS CAPISTRANI, data, quod aiunt, opera, descripsit Amandus Hermannus, monachus franciscanus, titulo CAPISTRANI *triumphantis*, Prag. 1700. in fol. Conf. de illo, praeter scriptores iam citat. merentur Joannis Cochlaei *Historia Hussitarum*, apud *sanctum Victorem prope Moguntiam*, 1549. in fol. L. X. p. 366 sqq. Jo. Dubravii *Historia bohémica* L. XXVIII. p. 237. L. XXXI. p. 240 edit. Márqu. Freheri, Wencesl. Hagezii *boehmische Chronica*, übersetzt durch Jo. Sandel Prag 1596. in fol. Tom. II. fol. 154 sqq. Jo. Weichard Valtaassors *Ebre des Herzogthums Crain*, *Laybach* 1689. in fol. Tom. I. Libr. IIX. Sect. I. p. 498 sqq. Joan. Dlugossi *historia polonica* passim, imprimis L. XIII. col. 74 sqq. edit. *Lips.* 1712. vbi illum praedicationes suas, signis & operibus stupendis confirmasse, mortuis vitam, coecis visum, multis linguae usum, claudis gressum, paralyticis membrorum sanitatem, solo verbo, in nomine Jesu Christi contulisse, & plenum spiritu domini prophetico, omnes languores curasse iactitat. Eadem ex Aeneae Syluii *Vita Friderici III.* refert Jaques Lenfant in *l'histoire de la guerre des Hussites*, & *du Concile de Basle* Tom. II. L. XXIII. pag. 254 sqq. Anton. Mongitore in *Bibliotheca secula* T. II. Panorm. 1714. in fol. p. 22. Antonium Sessam, panormitanum, prelo parata habuisse s. JOANNIS DE CAPISTRANO ordinis Minorum Observantium, *opera omnia*, diuturno labore viginti annorum collecta, notis illustrata, & in Tomos XVII. digesta, in fol. scribit.

CXIII.

Canones Penitentiales ex variis sanctorum Pontificum decretis collecti, quorum noticia viris ecclesiasticis non minus utilis quam necessaria. in 4. folior. 8.

Lipsi

Lipsi (Lipsiae) *impressit* Jacobus Thanner Herbi-
 politanus. Anno *noſtre ſalutis Milleſimo quingentefimo*
ſeptimo (1507) opuſculum litteris gothicis. Ediro-
 rem naſtum eſt Matthiam Weysman, Cuickauium,
artium in academia lipſienſi, liberalium profeſſorem,
 qui epistolam dedicatariam ad Joannem Czeydler
 Cuickauium, *artium Philoſophie Magiſtrum, ſacra-*
rumque litterarum expoſtorem, praemiſit. Quamquam,
 inter romanae eccleſiae doctores, de *canonum poeni-*
tentialium numero & ordine non conuenit, & alii
 cum fratre Angelo de Clauaſio, eos ad numerum vi-
 genarium referunt, alii cum Henrico de Bartholomaeis
 R. E. Cardinali & epiſcopo hoſtienſi XLVI. *canones*
 eſſe ſtatuunt; editor tamen Athanaſium ſequitur &
Canones XLVII. ex ſumma fratris Aſteſani excerpſit.
 Illis addidit excerptum, ex Auguſtini libro, de *po-*
nitentia, in quo agitur, *de iis, quae in poenitentia, pec-*
catores conſiderare oportet.

CXIII.

Tractatus *ſancti* BONAVENTURE, Breuilo-
 quium, itinerarius mentis in Deum, Paruum
 bonum (*ſue*) regimen conſcientie, (*ſue*) Fons
 vite. Soliloquium ſiue de quattuor exercitiis de-
 vororum. Lignum vite. Centiloquium. Apologia
 pauperum. Epistoſa eiusem eliminans errorem cu-
 iusdam magiſtri circa regulam beati Franciſci. Epi-
 ſtole plures. Epistoſa eiusem dans regulam omni-
 bus in Chriſto viuere volentibus. Viginti paſſus
 de virtutibus bonorum religioſorum. De redu-
 ctione artium ad theologiam. De tribus ternariis
 infamibus. Expoſitio orationis dominice. De
 ſeptem gradibus contemplationis. Laudismus (*ſue*)
 Laudifonus de ſancta cruce. in fol. folior. 274

Codex litterarum charactere gothico exscriptus est. Quamvis in fine, nec loci, nec anni, nec typographi indicium exhibetur, editionis tamen annus, bis in illo inuenitur. Septimae enim parti *breuiloquii* haec verba adiecta sunt: *Finit hic breuiloquium Fratris BONAVENTURE ordinis Minorum Deo gratias B. D. V. Anno Dni M. CCCC. LXXXIII.* Et in fine *Centiloquii* haec leguntur verba: *Et sic est Finis Centiloquii venerabilis BONAVENTURE duce & generali magistro fratrum Minorum Cardinali episcopo titulo albanens. & sacre theologie doctore eximio. Finitque anno domini M. CCCC. LXXXIII. (1484) in vigilia Petri & Pauli apostolorum &c.* Mich. Maittaire haec collectio non innotuisse videtur. Voculam *sive* in titulo, quem adscripsimus, vncis inclusam, addidimus, ne lectores, plures in collectione exstare existiment, quam re ipsa, in illa inueniuntur, *tractatus*.

CXV.

Egregium opus, subtilitate & deuoto exercitio precellens paruorum opusculorum. *doctoris scrupulici sancti BONAVENTURE*. Prima pars in fol. formae minor. folior. 355. excepto prologo, & tabula folior. 26.

Secunda pars folior. 349. si prologum & tabulam foliorum 20. exceperis.

Vtriusque voluminis litteris gothicis exarati, argumentum ex exemplari Bibliothecae sancti Germani de Pratis parisiensibus (*S. Germain des Prés*) exposuit, Casimir. Oudinus Tom. III. *Commentar. de Scriptor. & scriptis ecclesiastic.* col. 386 sqq. In primi voluminis calce haec leguntur verba: *Finiunt tractatus quamplurimi sancti BONAVENTURE de volumine prime partis. Impressi Argentine. An. dni M. CCCC. XCV.*

In

In secundi voluminis fine, haec se obferunt oculis verba: *Finiant tractatus quamplurimi sancti BONAVENTURAE de volumine secunde partis. Impressi Argentine anno dni. M. CCCC. XCV. (1495) Finiti sexta feria ante festum, sancti Thome apostoli.* Sine dubio eadem editio est, quam Mich. Maittaire Tom. I. *Annal. typogr.* p. 596. adtulit, sed *quatuor* ibidem volumina complecti dicitur opus, quod tamen *duobus* tantummodo *tomis* absolvitur. In splendidissima omnium *Operum* s. BONAVENTURAE editione, quae iussu Sixti V. curantibus Constantio Buccafoco, Cardinali Sarnano, Angelo Rocca, Francisco Lamata, & Petro Galefinio, *Romae ex typographia vaticana* 1588-1596. VII. Tomis in fol. prodit, haec *opuscula* duobus voluminibus posterioribus comprehenduntur. Cum vero editio *Operum* s. BONAVENTURAE *romana opuscula* ob oculos ponat LXXIII. & in prima, quam adtulimus, editione *argentinensi*, LXVIII. tantummodo reperiantur, id potissimum Casimir. Oudinus l. c. col. 383. aemulationi, inter fratres ordinis Minorum, & Praedicatorum tribuit. En! ipsa illius verba: *Nouerunt in historiis eruditi, quam aemulationem ab antiquo inter sese habuerint, ambo ordines Fratrum Minorum & Praedicatorum: unde quemadmodum Pius V. Dominicanus, S. Thomam Aquinatem inter Ecclesiae Doctores accensuerat, ita etiam Sixtus V. Franciscanus s. BONAVENTURAM sodalitiis sui alumnus, sextum Ecclesiae Doctorem instituit. Et quemadmodum etiam fratres Dominicani in editione romana anni 1570. omnium S. Thomae Aquinatis opusculorum ad LXXIII. opuscula undique emendicata pervenerant: ita Franciscani an. 1506. in editione romana omnium s. BONAVENTURAE opusculorum, ad opuscula LXXIII. assurgunt, ne posterum minorem Thomam Aquinate s. BONAVENTURAM crederent.* Multi quidem, data, quod aiunt, opera, S. BONAVENTURAE, balneoregiensis (Bagnarea) Hertrusci, Doctoris seraphici, Ordinis Minorum generalis, Episcopi albanensis, Presbyteri cardinalis, & sexti ecclesiae

ecclesiae latinae doctoris, qui graece Eutychius
sive Eustachius, patrio vero nomine, Joannes Fidanza
adpellabatur, vitam litteris consignarunt, sed prae
ceteris legi merentur Anton. Posseuini *Apparat. sacer*
Tom. I. p. 245 sqq. Guil. Caue *Histor. litterar. scriptor.*
eccles. p. 728 sqq. Casimir. Oudini *Commentarius de*
scriptor. & scriptis eccles. l. cit. ubi dissertatio singu-
laris de vita & scriptis S. BONAVENTURAE repe-
ritur. Theophili Rainaldi *Indiculus Sanctorum* lugdu-
nens. T. IIX. *Operum* p. 37 sqq. Dominique de Colo-
nia *Histoire litteraire de la Ville de Lyon* Tom. II. p.
307 sqq. Joan. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim.*
Latinit. L. II. p. 690 sqq. Jo. Henr. a Seelen *sermo*
de BONAVENTURA scholastico doctore, in eiusdem
Eclogario, Lubec. 1745. in 8. p. 51 sqq. Anonymi mo-
nachi franciscani *Histoire abregee, de la vie, des vertus,*
& du culte du St. BONAVENTURE de l'Ordre de FF.
Mineurs, Cardinal Evêque d'Albano, Docteur de l'Eglise,
& Patron de la ville de Lyon, écrite par un Religieux
Cordelier, à Lyon 1750. in 8. quibus in libris omnia,
quae Petrus Galesinius, Octavianus de Martinis, Lu-
cas Waddingus, Claudius Floridus, Adrianus Bailletus,
aliique plures, de S. BONAVENTURA paullo pro-
lixius narrauerant, in compendium redacta leguntur.

CXVI.

CORPUS vniuersae Historiae, praesertim Biza-
tinae. JOANNIS ZONARAE Annales, aucti
additionibus GEORGII CEDRENI NICETI AC O-
MINATI CHONIATAE lib. XVIII. NICEPHORI
GREGORAE lib. XI. LAONICICHALCONDYLAE
lib. X. historiae Turcicae. In fine etiam additus
est locupletissimus rerum Index. *Lutetiae apud*
Gulielm. Chaudiere, via Jacobaea, sub insigni Temporis
1567.

1567. *Cum privilegio regiae Maiestatis. in fol. folior.*
172. except. praemiss. folior. 34.

Ita inscribitur pars prima Collectionis latinae, aliquot scriptorum, qui in exponendis Imperatorum byzantinorum rebus gestis, operam posuerunt. Ex eo autem tempore, quo *historiae byzantinae scriptores Parisiis & Venetiis*, graece & latine in lucem prodierunt, eiusmodi collectiones latinae neglectae, raro se obferre solent, & in bibliothecis instructissimis, tantummodo delirescunt. Typographus, Guilielmus Calderius, siue Chaudiere, in epistola dedicatoria, ad Jacobum a S. Andraea, *praefecturae libellorum supplicum, in curia Parisiensi, Praefidentem*, Francisci Balduini, JCrī clarissimi, instinctu factum esse affirmat, quod ex officina libraria, quam, eo tempore, instruxerat, speciminis loco, hoc *byzantinae historiae corpus*, quod in Germania, per partes, editum erat, vno volumine comprehensum ederet. Post epistolam dedicatariam Lutetiae Parisiorum 1566. id. Nouembr. scriptam, reperiuntur duo G. Genebrardi Theologi parisiensis epigrammata, alterum latinum, *ad studiosos historiae*, alterum graecum *de ZONARAE & ceteris historiae byzantinae scriptoribus*. Versio ZONARAE ipsa Hieron. Wolfii est, cuius & hic reperitur dedicatio, ad Anton. Fuggerum, Kirchbergae & Weissenhorni dominum, Caesareae Maiestati a consiliis. Is sane praemio proposito Hieron. Wolfium excitauerat, ut hunc fusciperet laborem, & JOANNIS ZONARAE *Annales*, ex viennensi MSto, & aliis quatuor codicibus, *cum versione & notis Basl.* 1557. in fol. in lucem emitteret. Conuersionis suae rationem ipse exposuit, in epistola ad Anton. Fuggerum, memorata. Cum GEORGII CEDRENI *Chronicon Basileae apud Jo. Oporinum & Episcopos fratres* 1566. in fol. prodiret, Guil. Calderius, eo praesertim spectauit, ut Joannes Ayminius, e CEDRENO repeteret, & ZONARAE inse-
reret, quod magis desiderabatur, sicuti id in primis
in

in tertio ZONARAE tomo factum esse conspicitur. Omnium optima ZONARAE nostris temporibus, est editio, quae hoc in lucem emissa fuit titulo: ΙΩΑΝΝΟΤ του Αεζχτου του ΖΩΝΑΡΑ γεγονωτος του μεγαλου δεσπογγειου της βιγλας, και πρωτοκουσχερχης χειρικων. JOH. ZONARAE *Monachi, magni antea vigilum Praefecti, & primi a secretis Annales.* Carolus du Fresne Dom. du Cange *Regi a Consiliis, & Franciae, apud Ambigios Quaestor, Wolfianam editionem, cum scriptis codicibus contulit: latinam versionem recensuit, Annales notis illustravit, Parisiis e typographia regia 1686. in fol. formae maior. Tom. I. pp. 648. except. praemissis. Tom. II. pp. 362. & 163. non computatis indicibus.* Displcuit Carolo du Fresne, Hieron. Wolfii diuisio, in tres tomos, & idoneam olim adhibitam, in partes duas, & libros XII. restituit, librosque capitibus distinxit, subiuncto *brevi summario chronologico* Anonymi, ab Adamo, ad Alexium Comnenum, quod iam ante illum Dionysius Petavius, cum Nicephori constantinopolitani *breviario historico, graece & latine, Paris. 1618. in 8. euulgauerat.* Repetita fuit editio ZONARAE parisiensis, quae partem *Corporis historiae byzantinae* constituit, *Venetis in typographia Barthol. Jauarina 1729. in fol. formae maior. cuius recensio vid. in denen Nachrichten von einer hallischen Bibliothek Tom. V. p. 422.* De JOANNE ZONARA constantinopolitano, qui sub Alexio & Joanne Comneno floruit, vid. Caroli du Fresne praefatio ad *Annales, Jo. Alb. Fabricii Biblioth. graeco. L. V. Cap. III. p. 136. Cap. XLII. p. 241 sqq. ubi variae Annalium editiones memorantur.* Conf. Gerard. Joan. Vossius *de Historicis graecis L. II. Cap. XXVII. p. 230 sqq. edit. Lugd. Bat. 1624. in 4. Bibliotheca hamburgensis historica P. VIII p. 91 sqq. Guil. Cave Histor. litter. scriptor. ecclesiastica. p. 748. Pars collectionis latinae secunda, hoc inscribitur titulo:*

NICETAE ACOMINATI CHONIATAE, *Magni Logothetae secretorum Inspectoris & Judicis veli, Praefecti sacri cubiculi*: LXXXVI. Annorum historia, videlicet ab anno restitutae salutis circiter MCXVII. in quo Zonaras desinit, vsque ad annum MCCIII. Libris XVIII. descripta, quorum hic ordo est: I. Liber de rebus gestis Joannis Comneni, Alexii filii, quem vulgo Caloioannem. VII. Libri de rebus gestis Manuelis Comneni, filii Joannis I. Liber de Alexio Porphyrogenito, Manuelis Comneni filio. II. Libri de rebus gestis Andronici Comneni. III. Libri de imperio Isaaci Angeli Comneni. III. Libri de imperio Alexii Angeli Comneni, post fratrem Isaacium caecatum & eiectum. I. Liber de Isaacio, & filio eius Alexio, post recuperatum, Germanorum & Venetorum ope, Imperium: in quo etiam de Alexio Duca, cognomento Murzuflo, seu supercilioso, & confusione status publici, & Constantinopolitano excidio agitur. I. Liber de initiis imperii Balduini & Herrixi fratrum, Flandriae Comitum. Opus Lectu iucundum & vtile, primum liberalitate magnifici & generosi viri D. Antonii Fuggeri &c. Caesareae Maiestati a consiliis, &c. Latine Hieronymo Wolfio Oetingensi interprete editum, cum indice copioso rerum: Nunc autem denuo cum graeco diligentissime collatum, ac proinde pluribus in locis, quam antea correctum & emendatum. *Lutetiae apud Guilielmum Chaudiere, via Jacobaea, sub insigni Temporis M. D. LXVI. (1566) Cum privilegio regiae Maiestatis* in fol. folior. 77. non numerat. indice folior. 7.

Comparauerat sibi Antonius Fuggerus, Constanti-
nopolis, per Joannem Dernschuuan, ab Alexandro
Chartophylace, Diacono constantinopolitano, *biblio-*
thecae byzantinae libros XXI. a NICETAE ACOMINATO
compositos, quos Hieronym. Wolfius, cum aliis duo-
bus MS. graecis, conlatos, adiecta versione, & notis
suae castigationibus, edidit *Basil. ex officina operisiana*
1557. in fol. Dicaui illos, ut edito Zonara factum
erat, patrono suo Antonio Fuggero, epistola, quae
etiam huic editioni praefigitur. Auxit vero typogra-
phus parisiensis editionem suam *Michaelis Choniatae*
monodia, in funere NICETAE fratris, a Petro Mo-
rello, e graeco sermone in latinum conuersa. Is sane
P. Morellus, nonnullos libros e NICETAE CHO-
NIATAE *thesauro orthodoxiae*, suadente Joanne a S.
Andrea transfulerat, quibus hanc orationem fratris
funebrem & epistolam ad Joannem a S. Andrea, in
qua obiter vitam NICETAE CHONIATAE narrat,
praefixit. Inserta postea fuit haec *monodia* Michaelis
Bibliothec. maximae patrum T. XXV. Lugd. p. 180 sqq.
Finis imponitur huic parti secundae *indice rerum &*
verborum satis copioso. Quae Leo Allatius in Hier.
Wolfii versione castigauerit, vid. in *praefat.* libri,
quem, hoc, in lucem emisit, titulo: *Excerpta varia*
graecorum Sophistarum ac Rhetorum, Heracliti, Liba-
nii antiocheni, Nicephori Basilacae, Seueri alexan-
drini, Adriani tyrii, Isaaci porphyrogennetae, Theo-
dori cynopolitae & aliorum. *Annexa sunt nonnulla*
carmina diuersorum, & Leonis Allatii ad Vrbanum IIX.
Ennedecaëtericus, Carmine iambico, ex primo Tomo
nondum edito, variorum antiquorum eiusdem Allatii,
ab eodem nunc primum vulgata graece & latine reddita.
Romae 1641. in 8. Anno 1593. Simon Goulartius,
siluanestensis, NICETAE CHONIATAE *historiam*
byzantinam, ab Hieronymo Wolfio adornatam, Ge-
neuae in 4. recudendam curauit, illique *chronologiam*
praemisit, singulis libris *breuiaria* praefixit, *notasque*
morales ac politicas, margini adposuit. Ista postea
editio

editio repetita fuit; inter *scriptores històriae byzantinae*, hoc titulo: ΝΙΚΗΤΟΥ ΑΚΟΜΙΝΑΤΟΥ 150914. ΝΙCΕΤΑΕ ΑCΟΜΙΝΑΤΙ CΗΟΝΙΑΤΑΕ Magni Lozhetæ, *Secretorum Inspectoris, & Judicis veli, præfecti sacri Cubiculi, Historia*: Hieronymo Wolfio, Oettingensi, interprete. Editio glossario graeco-barbaro auctior. Cura & studio Caroli Annibalis Fabroti, J. C. Parisiis e typographia regia 1647. in fol. form. maior. p. 464. excepta epistola dedicatoria ad Julium R. E. Principem Cardinalem Mazarinum, Goulartii epistola, ad Adrianum Junium Tyongium, Hieron. Wolfii præfatione, ΝΙCΕΤΑΕ chronologia, glossario graeco-barbaro, & variis lectionibus paucissimis, e codice regio excerptis, quæ omnia folia 19. complent. In calce adiicitur index copiosissimus folior. 16. Recensio vid. in *Biblioth. hamburgenfi histotica* Tom. VIII. p. 116 sqq. Editionis repetitæ *venetæ* recensio existat in den *Nachrichten von einer hallischen Biblioth.* T. V. p. 429 sqq. Miramur, quod editioni *venetæ*, fragmentum inferendum sub extrema Cap. III. Lib. de Balduino Flandro, quod Jo. Alb. Fabricius L. V. *Biblioth. graec.* Cap. V. p. 405 sqq. cum versione latina, adtulit, non adpositum fuerit. Conf. de ΝΙCΕΤΑ CΗΟΝΙΑΤΕ præter Michaelis Choniatae *monodiam*, & P. Morelli epistolam, de vita ΝΙCΕΤΑΕ iam memoratam, Jo. Alb. Fabricius l. cit. Martin Hanckius de *scriptor. byzantinis* L. I. Cap. XXXI. p. 522 sqq. Gerard. Joan. Vossius de *Historic. graecis* L. II. C. XXVIII. p. 234 sqq. Guil. Caue *hiflor. litterar. scriptor. ecclesiast.* p. 702. Tertiae partis titulus hic est:

ΝΙCΕΦΟΡΙ ΓΕΓΟΡΑΕ, Romanae, hoc est Byzantinae historiae libri XI. quibus res a graecis Imperatoribus per annos CXLV. a Theodoro Lascari priore, vsque ad Andronici Palaeologi posterioris obitum gestæ, describuntur, & Nicetæ Acominati Choniatae παραλειπόμενα suppleuntur:

Primum quidem liberalitate Magnifici & generosi Viri D. Antonii Fuggerii &c. & Hieronymi Wolfii labore, graece latineque editi, cum indice copioso nunc autem latine tantum, sed adhibita prius cum graeco diligenti collatione, qua certe non pauca fuerunt emendata. His adiunximus LAONICI CHALCONDYLAE Turcicam historiam, Conrado Clausero Tigurino interprete: sed recognitam ab eodem & ad D. Philippi Gundeli exemplar emendatam. Ita quatuor his scriptoribus, ZONARA, CHONIATE, GREGORA, CHALCONDYLA coniunctis, integrum Byzantinae historiae corpus, a Constantino Magno ad Constantinum postremum, & Constantinopolim a Turcis occupatam & possessam, habituri sunt studiosi, lingua latina expositum: ut etiam rudibus graecarum literarum, maiore commoditate quam sumptu consuleretur. *Lutetiae apud Guil. Chaudiere, via Jacobaea sub insigni Temporis. MDLXVII. (1567) Cum privilegio reg. Maiest. in fol. folior. 120. excepto indice folior. 18.*

Eadem fere ratione inscribitur editio *graeco-latina Basil. per Joan. Oporinam an. 1562. in fol. form. mai. emissâ, de qua & de recentioribus editionibus NICEPHORI GREGORAE* mox pluribus verbis dicemus. Antonius Fuggerus codicem NICEPHORI a Joanne Detschuan accepit, LAONICI autem CHALCONDYLAE codex, a Philippo Gundelio Jcto viennensi, cum Hieron. Wolfio communicatus fuerat. Dedicavit librum Wolfius patrono, quem saepe nominavimus, Antonio Fuggero. In calce epistolae dedicatoriae legitur carmen hexametrum satis longum Hier. Wolfii, quod inscribitur: *Epilogus Byzantinae historiae.*

historiae. NICEPHORO adiecta est, e codice reipublicae augustanae, alicubi carie confecto, & aliquot foliis, passim exfectis mutilo, *Adnotatio locorum quorundam*, e Georgii Pachymerii *historia*, quam a tyrannide Michaelis Palaeologi auspiciatus, vsque ad Caelanorum ab Andronico defectionem perducit. Illam sequitur Jo. Oporini *epistola* dedicatoria, ad Marcum & Joan. Fuggerum, Antonii, iam mortui filios, LAONICO CHALCOCONDYLAE praemissa, in qua conqueritur, quod istius scriptoris graecum codicem non inuenire potuerit, & ideo coactus fuerit, eius historiam, partim ab ipso eius interprete, Contr. Clausero, & alio quodam, in hoc scripti genere exercitatissimo viro emendatam, partim cum doctissimi J. C. Philippi Gundelii etiam versione conlatam, neque poenitendis Adnotationibus, ac temporum notatione illustratam adnectere. Vtrique scriptori amplissimus adicitur *index*. Omnis collectio quinque scriptorum historiae byzantinae latina repetita fuit *Francofurti ap. Sigism. Feyerabend* 1568. & 1587. in fol. Posteriori adicitur Franc. Modii *Auctarium*, quod continet commemorationem rerum gestarum, toto orbe, ab exordio constantinopolitano, fere vsque ad annum 1587. Adiutorem Hieron. Wolfius, in conuertendis hisce graecis scriptoribus praecipue habuit Hieremiam Martium, medicum augustanum celeberrimum. Ipse Martius id fatetur, in praefatione Noni, medici, cuius librum, *de omnium particularium morborum curatione, sic vt febres quoque & tumores praeter naturam, complectatur, primus graece & latine, e codice augustano edidit, Argentorati* 1568. in 8. Particulam istius praefationis suae inseruit praefationi, ad JOA. ZONARAE *Annales*, Carolus du Fresne fol. 4. b. edit. *Paris*. E nobili stirpe prognatus fuit Hier. Wolfius Oettingae d. XIII. Aug. an. 1516. Doloribus nephriticis correptus, & vitae pertaesus, quam inter multas turbas peregit, obiit an. 1580. Ipse vitam suam, & fata, quae expertus est, litteris consignauit, quod autographon nunquam editum

editum a Jacobo Bruckero adseruatur. Excerptum eius dedit paullo amplius, in *dissertatione epistolica, exhibente magni polyhistoris Hieron. Wolfii vitae ab ipso confectae, necdum editae synopsis August. Vindelic. 1739* in 4. Inserta postea fuit haec *dissertatio* eiusd. Bruckeri *Miscellan. Histor. philos. & litterar.* p. 352 sqq. Exstat etiam in libro, qui titulum gerit *Tempe beluica* Tom. III. Sect. III. p. 503. sqq. In compendium redacta fuit ab auctore de *la Nouvelle bibliotheque germanique* Tom. III. P. I. p. 127 sqq. a Phil. Jacob Crophio, Bruckeri focero, in *der historischen Erzählung von dem Ursprung, Einrichtung und Schicksalen des Gymnasii zu St. Anna in Augspurg. Augsp. 1740.* in 8. P. II. p. 138 sqq. ab ipso Bruckero, in dem *Ehrentempel deutscher Gelehrsamkeit* Dec. II. p. 59 sqq. Conf. cum hisce meretur Matth. Dresseri *Oratio, de Hieron. Wolfio*, inter eius *Orationes*, Lips. 1606. in 8. p. 262 sqq. Melchior. Adami *vitae philolog. & philosophor. german.* p. 141. Paul. Freheri *Theatrum viror. eruditione claror.* p. 1474. Adr. Baillet *Fugemens des Savans*, Tom. II. P. III. p. 375 sqq. Quae ibid. Tom. II. P. II. p. 85. leguntur, nullius plane sunt momenti, & ad Joannem Wolfium pertinent. De Conrado Clausero, philologo tigurino, vid. Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 135.

CXVII.

NICEPHORI GREGORAE, Romanae, hoc est Byzantinae Historiae Libri XI. quibus res a Graecis Imperatorib. per annos CXLV. a Theodoro Lascari priore, vsque ad Andronici Palaeologi posterioris obitum gestae, describuntur, & Nicetae Acominatae παραλειπούμενα supplentur: Nunc demum liberalitate Magnifici & Generosi viri D. Antonii Fuggeri &c. & Hieronymi Wolfii labore

labore Graece Latineque editi, cum indice copioso. His adiunximus LAONICI CHALCOCONDYLAE Turcicam historiam, Conrado Clausero Tigurino interprete: sed recognitam ab eodem, & ad D. Philippi Gundelii exemplar emendatam. Ita quatuor his scriptoribus, Zonara, Choniata, GREGORA, CHALCOCONDYLA coniunctis, integrum Byzantinae historiae corpus, a Constantino Magno ad Constantinum postremum, & Constantinopolim a Tureis occupatam, & possessam habituri sunt studiosi, vtraque lingua expositum, ut & de fide interpretum constaret: & tam rudibus graecarum litterarum, quam doctis maiore commoditate quam sumptu consuleretur. *Cum Caes. Maiest. & Christianiss. Gallorum Regis privilegiis ad decennium. Basileae, per Joann. Oporinum An. salutis M. D. LXII. (1562) in fol. form. maior. NICEPHOR. pp. 273. except. praemiss. fol. 8. LAONICVS col. 534. non numerat. praefat. & indicibus in vtrumq. scriptor. folior. 21.*

Ea, quae in hoc libro satis raro inveniuntur, hoc ordine occurrunt: 1) Hieronymi Wolfii in NICEPHORI GREGORAE *Annales praefatio* ad Antonium Fuggerum. 2) *Epilogus byzantinae historiae*, versibus hexametris per Hier. Wolfium. 3) *ad Ludouicum Carinum Kiel, lucernanum, & Jo. Oporinum, H. Wolfii Carmina*. Is Ludouicus Carinus est, qui Wolfium Jo. Jacobo Fuggero commendauerat, ut eum bibliothecae suae praeficeret. Vid. H. Wolfii *Elegia ad Carinum*, Zonarae praemissa. In *carmine*, quod NICEPHORO praefixit hexametris, idem testatur his versibus:

*Quid loquar innumeros, tibi qui debere fatentur
Vel quod doctrina, meritisue quod auxeris illos?*

Wolffius hos inter quoque grato pectore nomen
Sponte suum desert. Per te salutis sortis
Prima suae vidit spe, candidiore foveri
Inde tuis patrocinis euectus in urbem
Augustam, heros Fuggeros novit amicos,
Fundamenta sui qua iecit prima peculii
Et patrias reparavit opes, quas aegra inuenta
Casibus afflictas variis exhausserat amnes &c.

- 4) imagines Theodori Lascaris iunioris, Michaelis Palaeologi, Andronici senioris Palaeologi, & Georgii Pachymerii, constantinopolitani sacerdotis, Protecti, & Dicæophylacis honore insigniti. Iste imagines, ut Jo. Oporinus, in *praefat.* ad LAONICVM CHALCOCONDYLAM, testatur, velut ad vivum, vetusti exemplaris, quod in bibliotheca augustana repositum fuerat, ope, expressae, & mirâ arte ligno incisae, referant iam memoratos quatuor viros, vestibus sic dictis ceremonialibus ornatos, e quibus, tres pulvinaribus, insunt. Cum Andronici Palaeologi pulvinari, vna tantummodo aquila, reliquis vero binae adpictae fuerint, id fortassis propterea fictum esse, imaginis subscriptio testatur, quod Andronicus Asiae imperium totum amisit, vrbe Constantinopoli vix conservata, quam tandem nepos Andronicus ei eripuit, & miserum senem in monasterium secedere coegit. 5) NICEPHORI GREGORAE *Historiae romanae Libri XL graece cum Hier. Wolfii versione latina.* Quilibet libro succincta praemittuntur argumenta. 6) *Annotatio locorum quorundam e Pachymerii historia, quam a tyrannide Michael. Palaeologi auspiciatus, ad Catelanorum usque ab Andronico defectionem perducit.* 7) *Annotationes in loca NICEPHORI GREGORAE suspecta.* 8) *Praefatio Jo. Oporini ad Marcum & Joannem Fuggeros.* 9) *LAONICI CHALCOCONDYLAE, atheniensis, Historiarum de origine ac rebus gestis Turcorum L. X.* 10) *Rerum & verborum in GREGORAE historia memorabilium index.* 11) *Rerum & verbarum in LAONICI historia memorabilium.*

rabitium index. 12.) Basil. Joannis Heroldi *tabulae genealogicae* XII. quae cunctorum totius imperii orientalis principum stemmata, & successiones ob oculos ponunt. Ista tabulas, multo labore confectas, Heroldus Maximiliano II. Imp. romano confecrauit. Et haec sunt, quae in editione satis rara reperiuntur. Conf. oramino possunt, quae de versione Hier. Wolfii & Conradi Clauseri supra diximus. Martinus Hanckius *de Scriptoribus byzantinis* P. I. C. XXXV. p. 599. eandem putat esse editionem, quam rescissis primo & ultimo foliis, nouisque in eorum locum suppositis *Coloniae planicianae* 1616. in fol. prodiisse, titulus mentitur. Exstat etiam editio graeco-latina NICEPHORI GREGORAE *Geneuae* 1615. in fol. Sed istae editiones omnes libros tantummodo XI. complectuntur, a capta per Venetos & Balduinum A. C. 1204. Constantinopoli, & auspicato a Theodoro Lafcari, imperio Nicaeae, ad Andronici vsque Palaeologi iunioris an. 1341. obitum. Tredecim autem libris auctior & omnium optima est editio, quam Joannes Boivin hoc titulo, inter reliques *historiae byzantinae scriptores*, in lucem emisit. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΗΓΟΡΑ, *ἑσπερίων ιστορία*. NICEPHORI GREGORAE *byzantina historia*. Tomus I. Libri XI. Hieron. Wolfio iampridem latine facti, & in lucem editi: iidem nunc castigatiores & auctiores quam antea. Tomus II. libri XIII. nunc primum e codd. MSS. eruti ac typis mandati. Ex his libros fere XI. latine vertit Jo. Boivin, bibliothecae regiae custos alter; idem codices contulit, notas addidit, & alias appendices, Paris. e typographia regia 1702. non 1711. ut per errorem apud Fabricium legitur, qui recensionem exhibet L. V. *Biblioth. graec.* Cap. V. p. 319 sqq. Conf. *Bibliotheca hamburgensis historica* Tom. VIII. p. 146 sqq. Repetitae editionis *venetae*, recensio exstat in den *Nachrichten von einer hallischen Bibliothek* Tom. V. p. 456 sqq. Producent libri XIII. a Joanne Boivin additi, historiam ad annum vsque 1351. Vndecim priores ipse Boi-

nus e graeco in latinum sermonem conuertit, XII. & XIII. verò Claudius Caperonerius transtulit. Promiserat quidem Jo. Boivin III. & IIII. Tomum, quorum alter libros XIII. *historiae* posteriores, alter *varia* NICEPHORI opuscula complecti debebat, sed nihil eorum adhuc lucem vidit. *La secheresse du Stile* de GREGORAS, ait Niceron Tom. XVI. des *Memoires* p. 366. *ses declamations froides, & ennuyeuses, ses repetitions frequentes, & toutes ses figures mal assorties ont rebuté vraisemblablement un Interprète aussi judicieux que lui, sur tout quand il a fait reflexion, que ce morceau de l'histoire Byzantine étoit avantageusement remplacé par celle de Cantacuzene & de quelques autres auteurs. Ce qu'il y a de certain, c'est qu'on n'en a plus entendu parler depuis, & qu'il ne s'en est rien trouvé dans ses papiers.* Idem fere testatur eminentissimus Princeps Angel. Maria R. E. Cardinalis Bibliothecarius, QVIRINVS, in egregiis *Commentariis de rebus ad illum pertinentibus* P. I. L. II. Cap. 3. p. 103. edit. *Tigur.* 1750. in 8. Vitam NICEPHORI GREGORAE omnium optime conscripsit Joannes Boiuius & cum *elogiis, & catalogo LXXXVII. opusculorum eius*, praemisit Tomo I. Communicauerat istum *Catalogum* cum Boiuino Bernardus de Montfaucon, dum Romae commoraretur. Jo. Alb. Fabricius eum inseruit *Biblioth. graec.* I. cit. p. 300 sqq. Conf. praeter scriptores iam nominatos Gerard. Jo. Vossius *de Historicis graecis* L. II. Cap. XXIX. p. 233 sqq. Henr. Wharton in *Append. ad Guil. Caue Histor. litterar. scriptor. ecclesiastic.* p. 39 sqq. Casimir. Oudin. in *Commentar. de Scriptor. & scriptis eccles.* Tom. III. p. 768 sqq. qui pleraque ex Boiuii vita, NICEPHORI GREGORAE decerpit. LAONICVS, siue vt ab aliis vocatur Nicolaus CHALCOCONDYLAS, atheniensis fuit, & circa annum seculi XV. septuagesimum inclaruit. Ipse de suo patre & gente sua quaedam narrauit L. VI. *de rebus turcicis* p. 169 sqq. edit. *Parisi.* 1650. quibuscum conf. merentur Gerard. Jo. Vossius L. II. *de Historicis graecis*

graecis Cap. XXX. p. 236 sqq. Henr. Wharton *Appendix ad Guil. Caue Histor. litter. scriptor. ecclesiast.* p. 149. Jo. Alb. Fabricius in *Biblioth. graec.* L. V. Cap. V. p. 474 sqq. *Biblioth. hamburgens. histor.* I. cit. p. 152 sqq. *Historia eius turcica* X. absoluitur libris, & rerum turcicarum seriem, ab Oguziorum, qui Othomannidae postea dicti fuerunt, origine, ab anno circiter 1294. ad annum vsque 1462. exponit. Latine primum prodiit in lucem, a Conr. Clausero e graeco conuersa, *Basil.* 1556. in fol. quam editio castigata 1662. sequuta est. De aliis editionibus latinis vid. quae supra diximus. Omnium prima graeco-latina est, quae cum Nicephoro Gregora, & Georgio Acropolita *Geney.* 1615. in fol. edita fuit. In *Catalogo quidem librorum, per Joannem Oporinum excusorum*, qui adiectus est Andr. Jocisci *Orationi, de ortu, vita & obitu* Oporini p. 673. inter Christ. Gryphii *vit. select.* editio graeco-latina *oporiniana* memoratur, sed id falsum esse, iam adnotauit Jo. Alb. Fabricius l. cit. p. 476. Omnium optima editio hoc inscribitur titulo: ΛΑΟΝΙΚΟΤ ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΤ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΑΠΟΔΙΣΚΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΚΑ. LAONICI CHALCOCONDYLAE, atheniensis, *Historiarum libri decem, interprete* Conrado Clausero tigurino. *Cum Annalibus Sultanorum, ex interpretatione* Joannis Leunclauui. *Accessit index Glossarum* LAONICI CHALCOCONDYLAE, *studio & opera* Caroli Annibalis Fabroti J. C. *Parisiis e typographia regia*, 1650. in fol. form. maior. pp. 506. except. praemissis & indice. Repetitae editionis *venetae* recensio inuenitur in den *Nachrichten von einer hallischen Biblioth.* I. cit. p. 439 sqq. In *lexico eruditorum* Tom. I. col. 1827. hic LAONICVS CHALCOCONDYLAS *scholia in Homeri Batrachomyomachiam* conscripisse dicitur, sed ea de re dubitatio quaedam, in animo nostro suborta fuit, propterea quod Michael Maittaire in *Annal. typogr.* Tom. I. p. 474. *Homeri Batrachomyomachiam graece cum graecis scholiis, Venetiis per Leonicum Cretensem*, quem p. 154. inter typogra-

typographos retulit, 1486. euulgatam fuisse perhibet, *historiae vero byzantinae* scriptor se *Atheniensem* ipse dixerit. Conf. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. gr. L. II. Cap. II. p. 264.* vbi etiam *LAONICVS CHALCONDYLAS cretenfis* adpellatur.

CXIIIX.

B LONDI FLAVII *Forliviensis*, de Roma Triumphante Libri Decem, priscorum scriptorum lectoribus vtilissimi, ad totius Romanae antiquitatis cognitionem pernecessarii, Romae instauratae Libri III. Italia illustrata. Historiarum ab inclinato Rom. imperio Decades III. Omnia multo quam ante castigatiora. *Basilcae, in officina Frobeniana. Mense Martio. Anno M. D. XXXI. (1531) in fol. pp. 422. & 578. non numerato indice folior. 6.*

Raritatis testes habemus Bünemanni *Catalog. MSS. & libror. rariss.* p. 43. Gregorii *Biblioth. anonym. Berolin. 1737.* p. 33. *Catalog. Biblioth. Salthenii* p. 65. Primam in collectione occupant partem *de Roma triumphante libri decem*, Pio II. pontifici rom. dicati. In quinque opus diuifum est partes. Prima quae L. I. & II. complectitur, *res Romanorum adfert, quae ad religionem spectant.* Parte secunda siue L. III. IIII. & V. *administrationem reipublicae romanae describit.* Parte tertia siue L. VI. & VII. *militiae disciplinam exponit.* L. IIX. & VIIII. siue parte quarta, *mores, ac vitae privatae instituta*, ob oculos ponit, & parte demum quinta siue L. X. *triumphos Romanorum describit.* Ediderat hoc auctor opus, prima vice *Brixiae, per Barthol. Vercellensem* 1482. in fol. impressum, vid. Mich. Maittaire *Annal. typogr. Tom. I. p. 431.* vbi & editio

editio *veronenfis* 1482. in fol. memoratur. Recusum fuit *Brixiae* 1503. in 8. Hanc excepit editio, quae in collectione, quam describimus, intuenitur. Anno 1533. prodiit editio *parisienfis apud Simon. Colinaeum*, in 8. vid. Mich. Maittaire *Annal. typograph.* Tom. II. p. 788. Recentissima, quod nos sciamus, exstat in Collectione *operum BLONDI*, *Basil.* 1559. in fol. A Lucio Fauno inetruscum sermonem translatus liber, hoc titulo: *Roma Trionfante di BIONDO da Forli*, in *Venezia per Michael Tramezino* 1548. in 8. pp. 736. constituit sic dictam gioia XII. della collana latina, vid. Nicol. Franc. Haym, *Notizia de' libri rari, nella lingua italiana* p. 30. Hisdecem BLONDI libris, adiciuntur in omnibus fere editionibus, libellus *de Roma instaurata* ad Eugenium III. pontificem L. III. Lucius Fannus illum, cum *Italia illustrata*, emisit in lucem titulo: *Roma ristaurata, ed Italia illustrata di BIONDO da Forli. In Venezia per Michael Tramezino* 1543. in 8. pp. 502. vid. Nicol. Franc. Haym *Notizia de' libri rari nella lingua italiana* l. cit. Latine reperitur etiam in collectione admodum rara, quae inscribitur *Italia illustrata, Augustae Taurinor.* 1627. in 4. BLONDI FLAVII forliuensis, *de origine & gestis Venetorum*, ad Franciscum Foscarum ducem, inclytumque senatum, ceterosque reipublicae venetae patricios, opusculum, lucem primum vidit, cum *Roma instaurata Veronae impressa per Boninum de Boninis de Ragusia, in vigilia sancti Thomae apostoli* 1481. in fol. vid. Mich. Maittaire Tom. I. *Annal. typogr.* p. 422. Non diuersum opusculum esse censemus, cuius codicem MS. tit. BLONDI *consultatio, an bellum vel pax cum Turcis magis expediat reipublicae venetae*, in Bibliotheca oxoniensi, adseruari testatur Niceron in *Memoires* T. XVI. p. 281. quamuis ille id non FLAVIO BLONDO, sed Michaeli Angelo Blondo tribuat. Inducunt nos in eam sententiam verba BLONDI, quae initio opusculi leguntur p. 273. edit. nostr. *Magnum, Francisce Foscarum, princeps serenissime, vosque amplissimi senatores,*

senatores, ac viri patricii negotium, ac omnium maius, quae excogitari possint, venetae reipublicae nunc incumbit, utrum ne gestum diu in Turcos bellum continuare, an potius praesidii ab uniuerso orbe christiano afferendi desperatione, pacem cum illis constituere debeat, consultatio anxium animisque suspensum tenet, &c. Insertum fuit addita effigie & epitaphio BLONDI a Petro Burmanno Tom. V. *Thesauri Scriptor. Italiae*. Primae collectionis parti finem facit Italia illustrata, quae in hetruscum sermonem, a Lucio Fauno conversa fuit, ut iam memorauimus. Secundam collectionis partem constituunt, *Historiarum ab inclinatione romani imperii Libri XXXI.* siue Decades III. & Decadis IIII. liber I. Longius narrationis seriem prodicere constituerat BLONDYS, sed morte abreptus hoc opus perficere non potuit. Historiae initium fecit ab anno 412. quo Roma a Gothis capta fuit filumque narrationis pertexuit, ad annum vsque 1440. Silentio hic praeterire non possumus, quod Niceron l. cit. p. 280. Gerardum Jo. Vossium erroris arguerit, quem Vossius non admisit. Scribit enim Niceron: *Cette histoire commence non pas en 400. comme le dit Vossius; mais en 412. puisqu'elle commence à la prise de Rome par les Goths, qui se fit cette année.* Euoluimus Vossii Lib. III. Cap. VII. de *Historic. latinis* p. 531. & ibi omnia alia inuenimus. Ita enim Vossius: *Scripsit historiarum decades tres ab inclinato Romanorum imperio, hoc est anno CCCCVII. (407), usque ad annum Chr. MCCCXL. (1440) non autem MCCCC. (1400) ut est apud Dauidem Chytraeum, Genebrardum, & Bellarminum &c.* Prima editio in lucem exiit, Venetiis per Octavianum Scotum, Modoetiensem, XVII. Kal. Aug. Joanne Mocenico Venetiarum Duce 1483. in fol. vid. Mich. Maittaire Tom. I. *Annal. typograph.* p. 442. Pontifici romano Pio II. liber adeo placuit, ut in compendium illum redigeret. Prodierrunt BLONDI *Historiarum decades, una cum abbreviatione* Pii. Pont. Max. Venetiis per Thomam alexandrinum

drinum III. Cal. Jul. 1484. in fol. vid. M. Maittaire Annal. typogr., Tom. I. p. 452. Lucius, quem saepius nominauimus, Faunus, Pii II. compendium, in hertruscum conuertit sermonem, & edidit titulo: Le Istorie del BIONDO da Forli dalla declinazione dell' imperio di Roma infino al tempo suo, che vi corsero circa mille anni, ridotte in compendio da Papa Pio, et tradotte per Lucio Fauno. In Venezia per Michel Tramezino 1544. II. Tom. in 8. Tom. I. pp. 457. Tom. II. pp. 606. vid. Nicol. Franc. Haym Notizia de' libri rari, nella lingua italiana p. 28. In fine collectionis, quam descripsimus, tria leguntur epigrammata, e quibus hoc adscribimus:

Epitaphium.

*Hic situs est BLONDVS, Priami cui forma, Catonis
Vita, Titi Liuii fama decusque fuit*

*Coniuncta est sancto coniunx pia Paulla marito
Foeminei sexus gloria, ut ille virum.*

Typographi haec verba adiecerunt; Basileae in officina Frobeniana, per Hieronymum Frobenium, Joannem Heruagium, & Nicolaum Episcopium: An. M.D.XXXI. mense Martio. FLAVIUS BLONDVS, siue vt a nonnullis etiam adpellatur BLONDVS FLAVIUS, foroliuensis, e nobilissima Raualdinorum familia anno 1388. prognatus fuit. Eugenio III. Nicolao V. Calixto III. & Pio II. Pontificibus, romanis, ad vitae vsque exitum, ab epistolis scribendis fuit. Mortuus est an. 1463. aetatis anno LXXV. Conf. praeter scriptores iam citatos, Jo. Trithemius de Scriptor. eccles. Cap. DCCLXXXV. p. 383. Jos. Simlerus in Biblioth. p. 102. Martin. Hanckius de rerum romanar. scriptoribus L. I. p. 201 sqq. L. II. p. 341 sqq. Jo. Alb. Fabricius in Bibliothec. med. & infim. Latinitat. L. II. p. 679 sqq. P. Baile in Dictionaire historique & critique Tom. I. p. 574. Paul. Freherus in Theatro virorum eruditione claror. p. 1426. Thom. Pope-Blount in Censura celebrium auctorum p. 465 sqq. Conr. Sam. Schurzleischius in introductione in notitiam Scriptorum P. III.

P. III. *Viteb.* 1737. in 8. p. 223 sqq. *Giornale de' letterati d'Italia* Tom. XII. p. 370, sqq. In *Lexicon Eruditorum* Tom. I. col. 1138. e verbis BLONDI non recte intellectis, irrepsit error. BLONDVS nimirum in *Italia illustrata*, p. 346 sqq. scripserat: Gasparinus a Bergamo, id maximo adiumenti studiis eloquentiae adhaesit, quod repertus Laudae a summo viro Gerardo landriano, tunc ibi episcopo, multis maximisque in ruderibus, codex Ciceronis peruetustus, & cuius litteras vetustiores paucissimi scirent legere, ad eius perueniens manus, interitum euasit. Continebat is codex praeter rhetoricorum nouos & veteres, qui habebantur, tres quoque de oratore integerrimos, Brutum de oratoribus claris, & Oratorem ad Brutum M. Tullii Ciceronis: - Et quum nullus esses Mediolani repertus, qui eius vetusti codicis litteram sciret legere, Cosinus quidam egregii ingenii cremonensis tres de oratore libros, primus transcripsit, multiplicataque inde exempla omnem Italiam desideratissimo codice repleuerunt. - Nos vero cum publicis patriae tractandis negotiis, adolescentes Mediolanum adissemus, Brutum de claris oratoribus, primi omnium, mirabili ardore ac celeritate transcripsimus, ex quo primum Veronam Guarino, post Leonardo Justiniano, Venetias misso, omnis Italia exemplis pariter est repleta. Ex his sane verbis adparet, BLONDVM primum fuisse, qui codicem Bruti MStum, Laudae repertum, transcripserit, nemo vero propterea iure elicere potuerit, BLONDVM, Ciceronis Brutum, e latino, in hetruscum conuertisse sermonem. Ita enim verba: *er hat auch Ciceronis Brutum, de claris oratoribus, übersetzt*, interpretamur.

CXVIII.

Rerum Britannicarum, id est, Angliae Scotiae vicinarumque insularum ac Regionum: Scriptores verustiores ac praecipui. GALFREDI *Monumetensis, cognomento Arturi*: de origine & gestis regum Britanniae, Libri XII. PONTICI VIRVN-
NII Britannicae historicae Libri VI. quibus *Monumetensis* libros sex priores in Epitomen redegit. GILDAE *sapientis* de excidio & conquestu Britan-
niae epistola. BEDAE *Anglo-Saxonis*, historiae ecclesiasticae gentis Anglorum libri V. Continua-
tio eiusdem historiae, *incerto auctore*, libris III. comprehensa, ac iam primum publicata. GVLIEL-
MVS *Neubricensis* de rebus anglicis libri V. JOAN-
NIS FROSSARDI Historiarum Epitome, in qua de bellis inter Anglos & Gallos gestis, praecipue agitur. Quid a nobis in hac editione praestitum sit, ad Lectorem epistola docebit. *Heidelbergae* M. D. LXXXVII. pp. 580. except. praemiss. & indice rer. & verbor. folior. 6.

Inter scriptorum, qui res britannicas litteris con-
signauerant, collectiones, haec prima & admodum
rara est. Hieronymus Commelinus Catuac. typogra-
phus heidelbergensis illam hac inscriptione dicauit
ILLVSTRISSIMO. PRINCIPI. ET. DOMINO. D.
FRIDERICO. PALATINO. AD. RENV. ELECTO-
RALIS. PALATINATVS. HEREDI. DVCI. BAVA-
RIAE. HEIDELBERGENSIS. ACADEMIAE. RE-
CTORI. PERQVAM. MAGNIFICO. DOMINO. CLE-
MENTIS. RERV. BRITANNICARVM. SCRIP-
TORES. HOSCE. VETVSTIORES. A. ME. COL-
LECTOS. AC. EDITOS. INSTVTV. HEIC. NOVI.
TYPOGRAPHI. ORV. PRIMITIAS. QVANTVLAS.

QUANTVLAS. MERITO. AC. L. D. CONSECRQVE.
 HIER. COMMELINVS. CATVAC. In epistola ad
 Lectorem rerum britannicarum scriptores, partim manu
 exaratos, partim typis excusos, in variis peregrinationi-
 bus se collegisse testatur. In iis edendis id potissi-
 mum curauit, vt historiae series, non autem temporis,
 quo auctor quisque vixit, seruaretur. GALTREDVM,
 ab luone Cauellaro, *Parisis ap. Ascensum* 1519. in 4
 prius editum, & multis in locis, pro illius arbitrio,
 mutatum, cum MS. Paulli Knibii conlatum *uicior*,
 reddidit. Vid. de differentia, quae inter *ascensianam*
 & *commelinianam* GALTREDI editionem intercedit,
 Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. VII.
 p. 28 sqq. vbi scriptores, qui de GALTREDO Mo-
 numerensi, Archidiacono, postea Episcopo asaphensi,
 circa annum 1151. claro, egerunt, memorantur.

LVDOVICVS PONTICVS VIRVNIVS, bellunen-
 sis, vir seculo XV, ad finem properante, & initio se-
 culi XVI. in Italia celebris, in gratiam Badoërae, cla-
 rissimae Venetorum familiae, & Britannis, olim oriun-
 dae, sex priores GALTREDI, monumerensis, libros,
 omisis iis, quae fabulosa videbantur, in compendium
 redegit. Jo. Alb. Fabricius l. cit. Nicéron in *Memoi-
 res* Tom. IIX. p. 41. Christ. Schœrtgenius in *Contin.
 Biblioth.* Fabricii *med. & infim. Latinitat.* L. XVI.
 p. 15. primam memorant editionem, quae *August.
 Vindelic. per Alexandr. Weissenborn* 1534. in 8. in lucem
 emissa fuit. Illam variae secutae fuere editiones, quae
 II. citt. enumerantur. Conf. Andreae Vhaldi *vita*
 PONTICI VIRVNII, *philosophi graece latineque eru-
 ditissimi*, quae cura Ouidii Montalbani, Bononiae, *ty-
 pis Jacobi Montii*, 1655. in 4. exscripta fuit. Gerard.
 Jo. Vossii *de Historic. latin.* L. III. Cap. IIX. p. 558.
 Nicéron l. cit. & Tom. X. P. II. p. 253 sqq. *Giornale
 de' letterati d' Italia* Tom. XXIIII. p. 253 sqq.

GILDAE, badonici, siue bathonici, monachi angli,
 cognomine sapientis, iam seculo post Christum na-
 tum

tum VI. clari, *epistolam*, sive *libro querulam*, de excidio & conquestu Britanniae, in qua, in Britannorum deprauatos corruptosque mores, vehementissime invehitur, primum euulgauit, & Cutheberto Tunstallo, Episcopo Iondinensi, dicauit Polydorus Vergilius, Londini 1526. in 8. vid. Mich. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. II. p. 680. Ad hanc Polydori editionem, illae, quae in *monumentis SS. Patrum orthodoxographis* T. II. p. 830 sqq. edit. Jo. Jac. Grynæi, Basil. 1569. in fol. in *Bibliotheca maxima Patrum*, Tom. IIX. p. 707 sqq. edit. *Iugdunens.* 1677. leguntur, aliaeque plures, quae vid. in Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latín.* L. VII. p. 172. exscripae fuerunt. Cum vero Joannes Josselinus, Matthaei, Archiepiscopi cantuariensis secretarius, GILDAE *epistolam*, cum duobus codicibus MSS. conferret, & perfectiorem ederet Londini 1568. in 12. Hieron. Commelinus repudiata Polydori Vergilii editione, Josselini rescudendam curauit. Sed & hanc editionem, noua, de loco, quem occupauerat, quasi deiecit, optima & adcuratissima, quam e codice cantabrigieni dedit Thom. Gale Tom. I. *Historiae britannicae, saxonicae, Anglo-danicae, Scriptorum quindecim Oxon.* 1691. in fol. Conf. de GILDA Polydor. Vergilii *anglic. histor.* L. I. p. 16 sqq. edit. Basil. 1570. & scriptores a Jo. Alb. Fabricio l. cit. adducti. Guil. Caue *histor. litterar. Scriptores eccles.* p. 425 sqq. Burcard. Gotthelf. Struuii *Dissert. de doctis impostoribus* §. IIX. p. 15 sqq. edit. *quartae* in 8.

Inter opera BEDAE venerabilis, quorum editiones iteratas recenset Jo. Alb. Fabricius L. II. *Bibliothec. med. & infim. Latinitatis* p. 496 sqq. & Clariss. David Clement in *Bibliothèque variéuse historique & critique* Tom. III. p. 26 sqq. & quidem in editione, quam alio tempore describemus, oppido rara, *Colon. Agrippin.* 1612. in fol. Tom. IIX. emissâ, *Historiae ecclesiasticae gentis Anglorum ad Ceolulfum regem Libri V.* exstant Tom. III. col. 1-151. Contexuit BEDA rerum

ecclesiasticorum, in Anglia gestarum, seniem, a primo Julii Caesaris in Britanniam aduentu, ad annum vsque Christi 731. & ab Aduentu Angloꝝ in Britanniam anno 285. Hieron. Commelinus, in illa edenda, se vsum fuisse Codice MS. Nicolai Pithœi Domini de Changobert, faterur. Inter editiones recentiores, inprimis tres principem facile occupant locum. Prima, prodiit *Cantabrigiae, cum versione siue paraphrasi anglosaxonica Alfredi regis, & Abrahami Wheloci notis* 1644. in fol. Secundam Petrus Franciscus Chiffletius, hoc titulo in lucem emisit: *BEDAE presbyteri & Fredegarii scholastici conoordia, ad statioris Dagoberti definiendam monarchiae periodum, atque ad primae totius Regum Francorum stirpis chronologiam stabiliendam. Opus bipartitum, cuius pars prior continet historiam ecclesiasticam gentis anglicanae, venerabilis BEDAE, longe quam hactenus auctiorem, & emendatiorem, cum notis ad eandem historiam, & dissertatione de autore huius historiae; posterior dissertationem de annis Dagoberti Francorum Regis, eo nomine, primi. Cum Adpendice de S. Dionysio Areopagita, & S. Genoueuâ Paris. Patronis. Paris apud Gabriel. Martinum, via Jacobaea sub sole aureo. 1681. in 4. Vid. Journal des Savans 1681. p. 316 sqq. Acta Erud. lips. 1682. p. 330 sqq. Tertiam denique curauit Joan. Smith, Canonicus dunelmensis, eiusque filius Georg. Smith, qui BEDAE venerabilis *historiam ecclesiasticam, gentis Angloꝝ Libri V. cum reliquis eius operibus historicis, Cantabrig.* 1722. in fol. ediderunt. Operis splendidi recensionem vid. in *Actis Erud. lips.* 1724 p. 124 sqq. in *Memoires litteraires de la grande Bretagne* Tom. X. p. 520. in Joan. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinitat.* l. cit. p. 519 sqq. Conf. de BEDAE venerabili, *Dei famulo*, vt se ipse nominauit in fine *historiae ecclesiast.* Tom. III. *Oper.* col. 151. edit. coloniens. 1612. & Presbytero monasterii B. Apostolorum Petri & Paulli, quod est ad Wirimundam & Ingiruum. Antonii Possseuini *Apparât. sacer* Tom. I. p. 210 sqq. Guil.*

Guil. Gaue *Histor. literar. Scriptor. ecclesiast.* p. 73 sqq. Calimír. Oudini. *Dissert. de scriptis venerabilis BEDAE Presbyteri & monachi* Tom. I. *Commentar. de Scriptor. & scriptis ecclesiast.* col. 1681 sqq. Petri Franc. Chiffletii *Dissertatio de Auctore Histor. eccles. gentis Anglor.* l. cit. p. 3 sqq. Joannis Mabillonii *Elogium BEDAE historicum*, in eius *Actis Sanctorum Ordinis S. Benedicti Secul. III.* Tom. I. Paris. 1672. in fol. p. 539 sqq. Anonymi *epistola ad Nicol. Hieron. Gundlingium*, de BEDAE aetate, ac cognomine venerabilis, in Gundlingii *Observation. selectis* p. 161 sqq. Praeter viros modo laudatos, *visa* venerabilis BEDAE, etiam conscripta dicitur, partim a Cuthberto ipsius discipulo, partim ab alio seculi XI. auctore, quam inseruit Mabillonius l. cit. p. 534 sqq. & Joannes Smith praemisit l. cit. Conf. Jo. Alb. Fabricii *Bibliogb. med. & infim. Latinit.* l. cit. De illis, qui, ut nobis quidem videtur, praeter rem, venerabilem BEDAM, Ligurem existimant, vid. Augustin. Oldoini *Athenaeum ligusticum* p. 97.

Quis auctor fuerit *Anonymus*, qui BEDAE *historiam* III. libris, a natiuitate Christi ad annum 1100. produxit, non constat. In Codice MS. e bibliothecarum belgicarum vastatione forte seruato, & a Knibio, cum Hieron. Commelino communicato, auctoris nomen nullum, ipseque Codex, ut Commelino videbatur, primo libro mutilus fuerat. Hoc praeterea opus Commelinus, Baleo nec lectum nec visum existimat. Auctorem vero, quisquis demum fuerit, ex Britannia esse oriundum, historia ipsa manifestat. Libro enim I. Cap. I. p. 281. Britones *suos* vocat, & eodem Libro Cap. X. p. 287. Gallos *suos* nominat *confinis*. Commelinus praeterea illum, eiusdem cum GILDA, & BEDAE fuisse ordinis, virum, sibi persuadet, qui tempore Guilielmi Normanni Conquestoris, ac filii eius vixerit, cum L. III. Cap. XXVII. p. 342. Guimundi, Episcopi aduersari, qui aduersus Berengarium haeresiarcham tironensem, de *veritate corporis*

Et sanguinis in eucharistia tres libros scripsit (vid. *Analecra nostra litteraria* p. 410 sqq.) tamquam *ομολογια* mentionem facit. GILDAM etiam & BEDAM, in conscribenda continuatione, & quidem hunc in miraculis recitandis, illum in vitiis reprehendendis imitari, ait Commelinus, in *Excerptis, de Auctoribus suae collectionis*.

De GVILIELMO LITTLE, seu PETITO, aut PARVO, Canonico augustiniiano, neubrigiensi, eiusque *rerum anglicarum libris V.* & optima eorum editione, nonnulla iam diximus in *Analecra litterar. de libris rarioribus* p. 419. quae vide. Conf. Guil. Caue *Histor. litterar. scriptor. ecclesiast.* p. 691.

JOANNES FROISSARDVS, siue FROISSART, patria valencenensis (*Valenciennes*) Hannonius, circa annum 1337. natus, Canonicus ac Thesaurarius chimacensis (*Chimai*) in dioecesi leodiensi, fuit, & magnum opus conscripsit, titulo: *Histoire & chronique, contenant les guerres de France & d'Angleterre, & autres lieux*, ad Eduardum II. Angliae Regem, ab anno 1326. ad annum vsque 1400. cuius variae exstant editiones, variorum continuationibus auctae. Inter illas teste Jacobo le Long in *Bibliothèque historique de France, Paris* 1719. in fol. num. 7293. *la plus belle & la plus rare* est, quae hoc prodiit titulo: *Histoire & chronique de JEAN FROISSART, de Valenciennes, Thresorier & Chanoine de Chimay contenant les guerres de France & d'Angleterre depuis l'an 1320. jusqu'en 1400. & continuée par un Auteur anonyme jusqu'en 1498. revue & corrigée, par Denis Sauvage, Lion* 1559-1561. III. Tom. in fol. Conf. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. VI. p. 632 sqq. Burcard. Gotth. Struuii *Bibliotheca historico selecta* Cap. XIII. §. XII. p. 357. edit. Buderii. Cl. Jo. Vogtii *Catalog. libror. rar.* p. 291. Lenglet Dufresnoy *Tablettes chronologiques* Tom. I. *Paris* 1744. in 8. p. CCLIII. Jean de Laboureur, de Dionysii Sauvage

Sauvage cura, in edendo FROISSARDO adhibita, apud Jacob. le Long l. cit. p. 368. hanc tulit sententiam: Denis Sauvage qui a remis sous la presse plusieurs anciens livres, & plusieurs autres, qui ont travaillé après lui; ont plutôt disgracié qu'illustré notre bistoire, & n'ont servi qu'à rendre les originaux & les premières éditions plus rares & plus chères, de la vieille chronique de Flandres, de FROISSART &c. & d'autres excellens historiens. Confirmat suo id effatum suffragio Gottlob. Kranzius; qui in Bibliotheca elisabethana vratislaviensi Codicem FROISSARDI MSrum, quatuor ingentibus voluminibus, & nitidissimis picturis ornatum euoluerat. Describit illum in *Memorabilibus Bibliothecae publicae elisabethanae vratislaviensis, Vratislau.* 1699. in 4. p. 87. vbi inter alia haec leguntur: *putat orbis eruditus, se. textum FROISSARDI egregie possidere; quem Dionysius Saluagius, regis Henrici II. iussu, quinquagesimo nono superioris seculi anno, Lugduni publicauit, sed foede decipitur, dum Codex hic imposturam detegit, & Saluagii manu omnia, quae aulæ gallicae displicebant, deleta, vixque decimam bistoriae partem integram relictam esse, manifestum reddit.* Ex hoc maiore FROISSARDI opere gallico, epitomen concinnauit latinam, Joannes Sleidanus ad Joannem Bellaium Episcopum parisiensem, & rom. Ecclesiae Cardinalem, quas prima vice *Parisis ex officina Simonis Colinaei* 1537. in 8. prouit, vid. Mich. Maittaire *Annal. typograph.* Tom. III. p. 268. Niceron *Memoires* Tom. XXXVIII. p. 38. Et haec epitome, etiam in hac *scriptorum rer. britannic.* collectione locum inuenit, & postea saepissime, cum Philippi Cominaei *historia rerum gestarum a Ludouico XI. & Carolo IX.* a Sleidano, e gallico sermone, conuersa, in lucem emissa fuit. Habemus editionem admodum nitidam, hoc titulo insignitam: FROSSARDVS & Cominaeus, *duo nobilissimæ gallicarum rerum scriptores, Amsterdami apud Joannem Blaeu* 1656. in 12. pp. 664. except. indice. Alias editiones enumerat Jo. Alb.

Fabricius I cit. p. 634. Steidanum autem, saepius, mala fide egisse, & in anglos fuisse iniuriosum, iam pridem obseruauerunt viri docti, vid. William Nicholson's english *historical Library*, London 1714. in fol. p. 184. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Lat.* I. cit. p. 634. Vid. de JOANNE PROISSARDO, Gerard. Jo. Vossius *de Historic. latinis* L. III. Cap. III. p. 497 sqq. Valer. Andreas in *Biblioth. belgic.* p. 503. Casimir. Oudin in *Commentar. de Scriptor. & scriptis eccles.* Tom. III. col. 2224 sqq. Isaac Bullart in *Academie des Sciences & des arts* Tom. I. p. 126. Estienne Pasquier in *Recherches de la France* 1643. in fol. L. VII. Chap. V. p. 612. P. Baile in *Dictionnaire historique & critique* Tom. II. p. 1220 sqq. Niceron in *Memoires* Tom. XLII. p. 210 sqq. qui vero morte praeventus, Catalogum operum, quae scripsit PROISSARDVS, adicere non potuit. Omnium optime de illo, eiusque libris egit Mr. de la Curne de Sainte Palaye in *Memoire sur la vie de PROISSART*; legitur in *Memoires de litterature tirez des Registres de l'Academie royale des Inscriptions & belles lettres* T. XV. p. 486 sqq. edit. *Amsterd.* 1741. in 12. Tom. XX. p. 288 sqq. & in Jaques George de Chauffepié *Nouveau Dictionnaire historique & critique* Tom. II. Lit. F. p. 87 sqq. Conf. de hac prima *Scriptorum britannicorum collectione* Burcard. Gotth. Struuii *Bibliotheca historica* Cap. XV. §. VI. p. 571. edit. Buder. Jo. Alb. Fabricii *Bibliotheca med. & infim. Latinit.* L. I. p. 267. Habemus eiusdem collectionis, ipsiusque editionis exemplar, ad manus, in quo, sine dubio typographi fraude, primum folium mutatum fuit, liberque *Logdudi apud Renatum Potelerium* 1587. excusus dicitur.

CXX.

GUILIELMI BRITONIS *Aremorici* Philippidos
 Libri Duodecim. Caspar Barthius recensuit,
 Et Animaduersionum Commentario illustravit.
 Genuinus huius Operis Titulus sit, speculum Boni,
 Paceque Et Bello, Pii, Cordati, & Fortunati Prin-
 cipis: Qualis describitur, & reuera fuit, Franco-
 rum Rex Philippus Augustus A Deodatus, qui
 regnavit ab Anno Christi. MCLXXX vsque ad A.
 MCCXXIII seminclusum. In Animaduersionibus
 Bibliotheca quaedam Auctorum sequiorum tem-
 porum comiter illustratur. *Cum Gratia Et Privi-
 legio Elect. Saxon. ad Decennium. Cygneae excu-
 debat Melchior Göpnerus suis ac Johannis Scheibii
 Bibliop. Lips. Sumtibus Anno MDCLVII. (1657.)*
 in 4. pp. 367. & 760. except. indice duplici
 folior. 31.

Quo tempore GVILIELMVS BRITO, aremoricus,
 Gallus, natus fuerit, con stat, illum tamen iam
 seculo XII. ad finem vergente, in Gallia fuisse cele-
 brem, admodum verisimile est, quoniam Lib. III.
 v. 380 sqq dixerit:

*Ingratam tibi ne me nutriaſſe queraris
 Vadenis tibi quem cano iam vertice luſtris
 Patria Bſitigenum duodennem miſit alendum
 Jam tunc caſtali ſcientem pocula fontis.*

Quibus verbis anno aetatis LV. librum ſe com-
 poſuiſſe faretur, quod intra annum 1218. & 1224.
 factum fuiſſe, ex verſibus conſuſionis hortatoriae, ad
 Ludouicum IIX. L. XII. 839 ſqq. patet:

*Te vocat iſte labor, tibi iam poſt paſcha paratus
 Treugaram cum finis adeſt, ſupplicamine multo
 Quoniam obtinuit, a veſtro patre Johannes.*

Id etiam coniiicit Mr. de la Curne de St. Palaye in *Memoire concernant la vie & les ouvrages de GUIL-
LAVME le BRETON*; in *Memoires de litterature,
sirez des registres de l'Academie royale des Inscriptions
& belles lettres* Tom. XII. p. 265 sqq. Ad illas autem
potissimum inducias siue treugas his versibus respexisse
GVILIELMVM, existimat Mr. de la Curne, quae inter
Philippum Augustum, & Henricum filium, & successo-
rem Joannis Angliae regis, in quatuor annos, a pascha-
te ann. 1220. ad ann. 112, vsque 1224. factae fuerant.
Induciarum formulam adseruauit J. du Mont in *grand
Corps diplomatique*. Ex his igitur GVILIELMVM
BRITONEM iam circa ann. 1170. natum fuisse, Mr.
de la Curne suspicatur. Illum fuisse praeceptorem
Petri Carlotti, quem Philippus Augustus, Galliae rex,
ex amica progenuerat, ipse testatur in *conclusionem* L.
XII. ad istum Carlottum thesaurarium, & Philippi
regis filium, vbi versu 300. ait:

Dogmata quem docui primum puerilia, cuius

Tum dociles habilis fecandae gratia sensus

Vt mihi iam dignus, habeatis doctor haberi

Quintus adhuc decimus tibi vix licet annus agatur.

Quod in istius etiam Carlotti laudem, composuerit
poema, adparet ex adloquio, quo libro statim I.
vers. 9 sqq. Carlottum compellauit:

Si tibi totius animi virtute dicaui

Exhaustum subite tenui de fonte libellam

Imposuique tuo Karlotida nomine nomen,

Vt tua lectoris laus perpetuetur in ore,

Et virtus etiam post mortem nescia mortis

Famaque Karlorum viuat post fata superstes &c.

Verba, quae in *lexico eruditiorum* Tom. I. col. 1388.
de hoc poemate leguntur, paullo obscuriora sunt, &
quamdam ambiguitatem prae se ferre videntur: *Phi-
lippidos libris XII.* carmine heroico conscriptis, res a
Philippo Augusto Adeodato, ab anno 1180. ad annum
1223. laudabiliter gestas persequutus est. In narran-
da historia, maxima ex parte, Rigordum, natione Go-
thum,

thum, professione physicum, Regis Francorum Chronographum, & Beati Dionysii Areopagitae monachum, qui vitam Philippi Augusti conscripserat, sequitur, quamvis rebus gestis praesentem sese adfuisse saepius confirmet. Ad imitandum praeterea sibi proposuisse Gualteri *Alexandreida*, non solum initio statim, sed aliis quoque poematis locis, ipse fatetur poeta: Casp. Barthius in *Animadvers.* in BRITONEM p. 7. carmen elogio ornauit poematis certe nulli ab octingentis retro annis postponendi, quod facilitate sermionis spiritum quidianum maxime repraesentet, demtis aetatis nationisque notis, & in *Aduersar.* L. XLIII. Cap. VII. col. 1940 poetam vocat suo aetate longe eloquentissimum, cui si demas ea quae seculi vitio aliter praeferre non potuit, admirabilem poetam videas. Conf. L. VIII. Cap. XI. col. 434. L. LIII. Cap. XI. col. 2497. Mr. de la Curne l. cit. p. 268. de illo hoc tulit iudicium: on reconnoit par-tout dans la Philippiade un poëte du premier ordre, mais tout se ressent aussi du mauvais goût qui regnoit du tems de l'Auteur; & ce défaut ôte souvent tout le pris aux endroits d'ailleurs les plus dignes d'admiration: les récits, les portraits, les descriptions, tout y est parlant & animé; la versification aisée, semble couler de source, elle a du nombre, & de l'harmonie; mais comme si ce n'étoit pas assez pour notre Auteur de ces beautés que la nature lui présente, il court sans cesse après des pointes & des jeux de mots qui dégénèrent dans le plus bas comique &c. Conf. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. III. P. I. p. 461 sqq. Quod ad editiones adinet, iam anno 1534. fragmentum illius dederat Jacobus Meyer, balliolanus, quod complectitur bellum Philippi cum Ottone gestum. Edidit illud hoc titulo: *Bellum, quod Philippus, Francorum rex, cum Othone Augusto, Anglis, Flandrisque gessit, annos ab hinc 300. conscriptum, nunc autem fideliter recognitum, & a mendis repurgatum, Antwerp. 1534. in 8. vid. Nicetoni *Memoires* Tom. XXXVIII. p. 21. Primus integrum inseruit Petrus Pichaeus *Scriptor. Histor.**

*Hiflor. Francor. veteribus XI. Francof. 1596. in fol. editis. Deinde editionem illius curavit ad codices recognitam Andreas du Chesne in Scriptor. Franc. Tom. V. Paris. 1649. in fol. p. 93 fqq. Tertia est, cuius titulum adscripsimus, Caspar. Barthii, qui illam ad exemplar Pithoei recusam dedit. Illam raram esse editionem, Bibliothecas salthenianae Catalogus p. 109. confirmat. Inscriptit illam Barthius nomine Augusti ducis brunsvicensis & luneburgensis. Caspar. Barthii commentarium doctissimum ipsi Galli summis efferunt laudibus. Mr. de la Curne l. cit. p. 273. hac ratione de illo loquitur: *Le Commentaire dont il l'a enrichie, renferme une erudition immense, comme tous les Ouvrages de ce critique: il y rapporte les passages de l'histoire même en prose de GUILLEME le BRETON, de celle de Rigord, & des autres Auteurs. qui peuvent jeter quelque lumière sur les faits dont il est parlé dans ce poëme: il tire souvent des nos anciens Ecrivains des explications de plusieurs mots de la basse latinité, dont du Cange a même fait usage dans son savant Glossaire: il y fait sentir en Critique judicieux, les beautés & les défauts de cet ouvrage, & rapporte assez souvent les vers des Auteurs Grecs & Latins, qu'il a ou imitez ou copiez: il corrige ou supplée des textes où ils sont corrompus ou défectueux; en sorte que ce Commentaire peut être d'un grand usage pour ceux qui veulent bien entendre ce poëme; qui n'est pas sans difficulté.* In fine duplicis indicis, quorum prior auctorum, in animadversionibus laudatorum, illustratorum, emendatorum nomina; posterior res & verba memorabilia completur, exstat: *Ad inclytum seculi vestri heroem Casp. Barthium S. R. I. Equ. summo cum litterarum dolore per Triennium iam Hemisphaericum, Cum praeter omnem nihilominus valetudinis rationem GUILIELMUM BRITONEM restitutum & illustratum ederet; Matthaei von der Lage purus Jambus, folior. 2. Conf. de GUILIELMO BRITONE Gerard. Joan. Vossius de Hiflor. Latin. L. III. p. 632. Casimir. Oudin in Com-**

Commentar. de Scriptor. & scriptis ecclesiast. Tom. III. p. 42. Olaus Borrichius in *Dissertat. de poetis latinis II.* p. 88. Jo. Alb. Fabricius in *Biblioth. med. & infim. Lat. L. II.* p. 771. Nicéron in *Mémoires* Tom. XXIX. pag. 91 seqq. Jaqu. George de Chauffepié in *Nouveau Dictionnaire historique & critique* Tom. II. litt. G. p. 111 sqq.

CXXI.

Annales rerum Anglicarum & Hibernicarum regnante Elizabetha auctore GVIL. CAMDEN. NO. Prostat Amstelodami apud Dan. Elzevier anno MDCLXXVII. (1677) in 8. pp. 908.

Complectitur hoc opus, quod rarum esse dicitur in *Bibliotheca saltheniana* p. 434. res, in Angliā, Scotia, & Hibernia, regnante Elizabetha regina, ab anno 1558. ad annum vsque 1604. gestas. Suzore Guilielm. Cecilio opus CAMDENVS inchoauit, cum anno 1596. feccialium princeps (*Roi d'Armes*) declaratus esset. Ita vero Tomum I. primum *Londini* 1615. in fol. Tom. autem II. cum Tom. I. iterum, mortuo iam CAMDEN. NO, typis exscripto, *Lugd. Batav.* edicum fuisse novimus anno 1625. in 8. quam editionem sequuta est Tomi II. editio *Londin.* 1627. in fol. Vtreq. Tomus repetitus fuit *Lugduni Batav. ad Elzevirios* 1639. in 8. Eandem, editionem esse illam, cuius titulum adscripsimus, illique novum tantummodo titulum praefixum censemus. *Illustris in Francia vir*, cuius fidei tanquam depositum, CAMDENVS Tomum II. quem ipse in lucem edere non sustinebat, commississe dicitur in typographi praefatione, fuit Petrus Puteanus, qui CAMDEN. NO, per mortem iam extra periculum posito, fidem praestitit, & secundum illum Tomum, ad Elzevirios prelo subiiciendum transmissit. Quo adplausu liber exceptus fuerit, varias illius testantur

stantiſſe verſiones, quas reſenſet Niceton in *Memoirs* Tom. XXIII. p. 104. vbi præterea librum hoc elogio ornavit : l' *Ouvrage* de CAMDEN fut reçu avec applaudiſſement, & il faut avouer, qu'on n'eût pu traiter cette matière avec plus de jugement de gravité & d'exactitude, ni avec une plus grande netteté de ſtile. Quelques uns ont prétendu que le Roi Jacques avoit fait ôter & ajouter diverſes choſes à la première partie en faveur de la Reine d'Ecoſſe, ſa Mere, & Antoine Wood eſt de ce ſentiment ; mais c'eſt une choſe dont on n'apporte aucune preuve. L'envoi qu'il fit à Mr. Dupuy du ſecond volume de ſon hiſtoire, pourroit à la vérité faire naître quelque ſoupçon à cet égard, ſi la crainte ſeule qu'elle ne fût altérée eût pu avoir part à cet envoi. Mais CAMDEN pouvoit auſſi apprehender qu'on ne la ſupprimât entièrement, ou que quelqu'un ne ſ'en emparât après mort ; ce qu'il vouloit éviter en la mettant entre les mains de Mr. Dupuy qui effectivement la donna au public après la mort de ſon Auteur en la faiſant imprimer à Leyde. Conf. P. Baile *Diſtionnaire hiſtorique & critique* Tom. I. p. 738 ſeqq. not.^e F. & G. Scriptores, qui GVILIELMI CAMDENI vitam expoſuerunt, nominavimus in *Analeſtis litterar.* pag. 418. Iis ad cenſeri poterunt Degorei *Whear Parentatio hiſtorica*, manibus CAMDENIANIS oblata, & dedicatio imaginis CAMDENIANÆ, in *ſchola hiſtorica* : *Eiusdem epistoſtarum eucharistica-runt fasciculus, & eucharisteria*, Oxoniae excud. Guil. Turner 1628. in 8. Guil. Bateſius iſtam parentationem inferuit *Vitis ſelectorum aliquot virorum* p. 589 ſeqq. Ludouici Molinaſi *Oratio in laudem GVIL. CAMDENI habita*, in *Acad. oxoniensi an. 1652.* locum inuenit in Henping. Wittenii *Memoriis philoſophor.* Dec. II. p. 130. Cum Ludouicus Molinaeus, a partibus ſemper ſteterit Oliuerii Cromwelli & ſic dictorum *independentium*, nonnulla brevis oratione, quæ gloriæ & famæ CAMDENI aduerſari videbantur, ſub examen vocavit, Thomas Smieth, in *vita*

CAMDENI, *epistolis* CAMDENI 1691. Londini in 4. editis, praemissa. Legitur etiam in *Memoires litteraires de la grande Breragne* Tom. XI. p. 239 seqq. la vie de GUYLLAUME CAMDEN, quae maxima ex parte, ex Edmund. Gibson's *Life of Mr. CAMDEN*, excerpta fuit.

CXXII.

Rerum Scoticarum Historia, *Auctore* GEORGIO BYCHANANO, *Scoto*. Ad Jacobum VI. Scottorum Regem. Accessit de Jure Regni apud Scotos Dialogus, *eodem* GEORGIO BYCHANANO *Auctore* MDLXXXIII. (1583). *Ad Exemplar Alexandri Arbuthneti editum Edimburgi*. in fol. folior. 220. & 26.

Non prodit haec secunda & rara editio, *Edimburgi*, ut Joannes quidem Clericus putavit, in *Bibliothèque Choise* Tom. IIX. p. 137. sed *Genevae* ad editionem omnium primam, *Edimburgi apud Alexandrum Arbuthnetum* 1581. divulgata excusa fuit. Vid. Roberti Friarni, Typographi scoti, *Catalog. variarum editionum Operum* GEORG. BYCHANANI, ut & *codicum MStorum*, quibus, in noua Operum eius editione usus est. Varius insertus fuit hic *Catalogus* eruditorum diariis, v. c. in *Memoires de Trevoux Juillet* 1715. p. 1271. *Journal des Savans Oct.* 1716. p. 431. edit. *Amsterd. Histoire critique de la republique des lettres* par Phil. Masson Tom. VI. pag. 337. Praemittitur etiam Tomo I. *Operum* BYCHANANI, cuius mox titulum adscribemus integrum. Eo potissimum titulo editio *genevensis*, primae *edimburgensi* praeferenda erit, quod illi *Dialogus de iure regni apud Scotos*, qui prima vice *Edimburgi* an. 1579. in 4. adparuerat, adiectus fuerit. Elogia, quibus BYCHANANI *historia* Scotiae

Scotiae, a viris doctissimis, ornata fuit, collecta reperiuntur, in *Bibliothèque choise de Mr. le Clerc* l. cit. p. 197 seqq. Recensionem satis exactam idem exhibuit l. cit. p. 174 seqq. Conf. *Bibliotheca hamburgensis historica* l. cit. II. p. 27 seqq. Seculum, quo nos vivimus, editionem, *Operum GEORGII BVCHANANI* omnium, in lucem protulit, admodum splendidam, hoc insignitam titulo: *GEORGII BVCHANANI, Scoti, Poetarum sui saeculi facile Principis; Opera omnia, ad optimorum Codicum fidem, summo studio recognita & castigata: nunc primum in unum collecta, & innumeris pene mendis, quibus pleraeque omnes editiones antea scatebant, repurgata, ac variis insuper notis, aliisque utilissimis Accessionibus illustrata, & aucta, curante Thoma Ruddimanno A. M. Edimburgi apud Robertum Frebairn 1715. II. Tom. in fol.* Hunc quidem annum prae se fert editio, sed illam ante annum 1721. non fuisse divulgatam certissime constat. Recusa postea fuit, cum Petri Burmanni praefatione *Lugd. Bat. 1725. II. Tom. in 4.* Vitam suam ipse GEORGIVS BVCHANANVS, biennio, ante mortem, conscripsit, quae cum Thom. Ruddimanni notis, & supplementis, *Operum* Tom. I. praemissa conspicitur. Conf. praeterea merentur *GEORG. BVCHANANI vita*, a Jo. Clerico conscripta, in *Bibliothèque choise* l. cit. p. 106-202. die *hamburgische Bibliotheca historica* l. cit. Niceron *Memoires* Tom. VII. p. 212 seqq. Tom. X. p. 176. P. Baile *Dictionnaire historique & critique* Tom. I. p. 686 seqq. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. III. P. I. p. 301 seqq. Thom. Pope-Blount *Censura celebr. auctor.* p. 654. Paul. Freheri *Theatr. viror. eruditione claror.* p. 1475. Jo. Petr. Lotichii *Bibliotheca poetica* P. III. pag. 20 seqq. ubi tale in eum scripsit epigramma:

*Arte BVCHANANVS. Cicero, sed carmine Flaccus
Illustrat scriptis scotica regna suis*

Davi-

Davidicos *raris* dum miscet ab ordine Psalmos
Versibus, hac vatem vix habet arte parem.

Guilielm. autem Nicols in poemate, quod *de litteris*
inuentis composuit Londini 1711. in 8. hoc illum L. II.
p. 50. ornauit elogio:

*Vix priscis cedens BUCHANANI musa vigebit,
Aequales rapiet cum Libitina suos,
Lingua vulgari qui carmina scripta dederunt,
Vicinis solis forte legenda suis.
Hic est ille suum, quem Scotia iactat alumnum
Et quem vel summis vatibus annumeret.*

CXXIII.

In Habakuk prophetam V. FABRICII CAPITONIS enarrationes. Argent. apud Wolphium Cephalacum Mense Martio Anno MDXXVI. (1526)
in 8. folior. 50.

WOLFGANGI FABRICII CAPITONIS scripta omnia rariora esse, nec nisi in vetustissimis, iisque probe instructis bibliothecis inueniri, verbis Daniel. Gerdessii in *Florileg. libror. rar.* p. 17. Cl. Vogtii in *Catalog. libror. rar.* p. 169. pronunciauimus in *Analyt. litterar.* p. 207. vbi succinctam vitæ CAPITONIS exhibuimus notitiam, & nonnullos, quos conscripsit, libros protulimus. Auctoribus, qui vitam illius conscripserunt, ibidem nominatis, addi poterit dat *Leven van WOLFG. FABR. CAPITO*, in *de Levensbeschryving van beroemde en geleerde Mannen Amsterd.* 1732. in 8. P. V. p. 225 sqq. In *lexico* quidem *eruditiorum* Tom. I. col. 1645. ille mense decembri anno 1542. pestilentia correptus, mortuusque dicitur, id vero iam anno 1541. euenisse, vt l. cit. diximus, præter scriptores citatos confirmat Jo. Sleidanus in *Commentar. de Statu relig. & reipubl.* L. XIII. fol. 218. b. edit. Tom. I.

Argentorat. 1555. in fol. Virus Ludouic. a Seckendorf in *Historia Lutheranismi* L. I. Sect. XX. §. XLI. p. 54. edit. *Lips.* 1692. in fol. Testantur id praeter ea Michael. Toxitae *manes* WOLFGANG. FABRIC. CAPITONIS, Simon. Grynæi, & Jacob. Bederolti, qui libello adcessere, qui inscribitur: Jo. Sturmii & *gymnasii argentoratensis luctus, ad* Joachim. Camerarium, *Argentorat.* 1542. in 8. Quod ad librum, qui ante oculos iam versatur, adinet, a CAPITONE dictus fuit Jacobo Sturmio, cui & Senatori argentiniensi. Epistolam dedicatorem Argentin. XIII. Mart. 1526. scriptam, sequitur *Ratio enarrandi prophetas*. Requirit praesertim in illo, qui sibi sumit prophetas enarrandos, *historiarum illius temporis exactam scientiam, linguarum, in primis hebraeae, vel mediocrem eruditionem, & cognitionem Christi, fideique, certissimis experientiis*. Haec omnia variis exemplis illustrat & confirmat. Inuehitur in primis in illos, qui linguam auctoris, quem enarrare cupiunt, non intelligunt, & illum ex versionibus tantummodo interpretantur. Quo pacto, inquit, auctorem, quæso, propriis, ac viuide enarrabis, cuius ne verba quidem ipse intelligis? Audio, interprete, inquis, *fideli nitor; at nulla felicitate, minutias atque idiomata huius in aliena lingua refert, vel callentissimus interpres*. A re quidem exigua, pondus vniuersae sententiae saepius dependet, sicut est aut tropus, aut schematismus, aut minuta vacula, aut in vna dictione emphasis &c. Dines enim verborum copia hebraeae linguae suppetit, & remota loquendi quaedam forma. Quod latine vno modo utcumque dicitur, id multifariam variatis vocibus synonymis, hebraice elegantissime & cum epitasi interim dicitur. Onitto enim errata illa crassa. Nam ex appellatione nomen, ex *Cusan* proprio viri, *vastissimum* Aethiopiae regnum, ex *facies* verbo personae secundae, *facies hominis*, ex *arbore* hominem, & id genus infinita monstra, audaci isti inscitiae plerumque nascuntur &c. Huic tractationi subiunxit succinctam *historiam*

riam de regno Babyloniae, quam ipsa prophetae enarratio excipit. Conf. Jacob. Frideric. Reimmanni Catalog. Biblioth. theologic. p. 430. Jacobi le Long. Bibliotheca sacra Tom. II. p. 666. qui littera nominis WOLFGANGI initiali V. in titulo conspicua, sine dubio adductus fuit, ut quinque enarrationes in prophetiam Habacuci, a CAPITONE conscriptas esse sibi persuaderet.

CXXIII.

MARTINA BVGERI Scripta

sensim sensimque in Germania, ipso auctore curante excusa haud facile obuia, & prae ceteris editionibus, quae ex sententia Cahiini castratae prodierunt, aestimanda esse, adserit Jo. Georg. Schelhornius Tom. V. *Amenitat. litterar. p. 161. & Clar. Jo. Vogtius in Catalog. libr. rar. pag. 154. ubi etiam hoc effatum suum, testimonio Gerhard. Jo. Vossii comprobabit. Est nobis, ex eiusmodi BVGERI operibus ad manus.*

Metaphrasıs in Epist. D. Pauli Apostoli ad Romanos, in quibus singularim Apostoli omnia cum argumenta, tum sententiae & verba, ad auctoritatem diuinæ scripturae, fidemque ecclesiae catholicae tam priscae quam praesentis, religiose ac paulo fusius excutiuntur. Et ut Apostolus praecipuos locos totius theologiae tractauit quam exactissime & plenissime, ita maxima pars totius, non tam Paulinae, quam vniuersae sacrae philosophiae explicata est. Per D. MARTINUM BVGERVM. Dissidentium in speciem locorum scripturae, & primarum hodie in religionis doctrina controuersiarum

conciliationes & decisiones XLII. Cum indice
verborum & sententiarum copiosissimo. *Basilae
apud Petrum Pernam MDLXII. (1562) in fol.
pp. 595. si praemissa & indicem folior. 13. exce-
peris,*

Consecrauit MARTINVS BVCERVS opus suum
Thomae Granmero, Archiepiscopo cantuariensi, Pri-
mati Angliae, Argent. IIX. Calen. April. an. 1536.
*Metaphrasi & enarrationi praemittitur: Praefatio in
enarrationem epistolaram D. Paulli apostoli, cum in
vniuersum, tum peculiariter eius, quae est scripta Ro-
manis, quibus ad doctrinam Apostoli rite intelligendam
Lectori via munitur. Diuiditur ista praefatio in XII.
capita. I. agitur de laudibus Paulli. II. de ordine epi-
stolarum, & tempore, quo scriptae sunt. III. de ordine
epistolarum, quo ex dignitate & argumento earum,
vulgo digestae habentur. IIII. Quae prima in epistola
ad Romanos sit quaestio; quodque generale caput, quo
omnia referuntur. V. Argumentum epistolae, & ex-
plicatio, quid Apostolus singulis capitibus disserat. VI.
Quid patres de quaestione epistolae huius & causa eius
senserunt. VII. Summa primae rationis, qua prin-
cipem quaestionem expedit. IIX. Quo D. Paulus signi-
ficatu usurpet verbum iustificari, & iustificatio. VIIII.
quid Paulo venit verbis fidei, & credere. X. quid
Paulo lex, & opera legis. XI. An insit in philoso-
phia, quod cum doctrina Paulli congruat. XII. an D.
Paulus adhibuerit artem dicendi.*

CXXV.

Praelectiones Doctiss. In Epistolam D. P. ad
Ephesios, eximii Doctoris D. MARTINI BV-
CERI, habitae Cantabrigiae in Anglia, Anno
MDL. & LL. Ex ore praelegentis collectae, & nunc
primum

primum in lucem editae diligentia Immanuel Tremellii Theologiae doctoris, & eiusdem professoris in Academia Heydelbergenſi. Cum indice copioſiſſimo. *Basileae apud Petrum Pernam* in fol. pp. 190. ſi praemiſſa & indicem omiſeris.

Epistolam dedicatorem praefixit editor Immanuel Tremellius, Theologiae Doctor, & eiusdem Professor, in Academia heidelbergensi, ad Nicolaum Thorkmortonum, Equitem auratum, Sereniss. Elisabethae, reginae Angliae, camerae privatae Nobilem, & eiusdem Maiestatis legatum apud regem Gallorum, scriptam Heidelberg. XVII. Septemb. 1561. Libro imprimendo finis impositus fuit, ut subscriptio in fine docet: *Basileae apud Petrum Pernam anno MDLXII. (1562).* Ceterum stilus MARTINI BVCERI, quo *metaphrases in epistolas* Pauli conscripsit, argumento esse poterit, *biblia ista latina vitembergensia*, anno 1529. edita, de quorum auctore, nostra aetate, inter viros doctos disceptatur, a BVCCERO non esse edita, ut nuper quidem Carolus Christian. Hirschius, testimonio Georgii cuiusdam Eschingeri, anspacensis, qui eodem, quo *biblia* edita fuere, vixisse tempore dicitur, probare sustinuit in *Gesammelten Briefwechsel der Gelehrten*, Hamb. 1751. in 8. pag. 198 seqq. Cum enim ista *biblia*, a linguae latinae puritate, interdum recedant, & nonnunquam vitiis contra prima latinae linguae rudimenta, deformata fuerint, BVCCERVM illius non fuisse auctorem, ideo colligimus, utpote cuius stilus in *epistolarum* Pauli *metaphrasis*bus, satis purus elegansque est. De MARTINO BVCCERO, Theologo suae aetatis celeberrimo, qui Argentorati, non Seleſtadii, ut Thuanus, Baile, alique scribunt, anno 1491. natus, Cantabrigiae vero 1551. mortuus fuit; & scriptis ab illo editis vid. Thuanus L. II. Histor. pag. 406. edit. Francofurt. in 8. Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 479 seqq. *Non-antiqua* an. 1715.

pag. 21. 1718. p. 529. 1723. p. 133. 1720. pag. 872. & 882. Jacob. Frider. Reimmanni *Catalogus Biblioth. theologic.* p. 447. & 847. Viti Ludouic. Seckendorffii *Historia Lutheranismi* L. III. §. XXXII. p. 2201-2225. Jo. Fabricij *Historia Biblioth. fabricianae* P. V. p. 122 sqq. P. VI. p. 389 sqq. & p. 391. Jo. Franc. Buddei *Isagoge historico-theologica passim: Thesaur. Bibliothecol.* Tom. II. p. 229 seqq. Tom. III. p. 124 seqq. Cl. Jo. Vogtii *Catalog. libr. rar.* I. cit. Daniel. Gerdesii *Florileg. libr. rar.* pag. 44 sqq. Prae ceteris autem euolui merentur liber, qui inscribitur: *Historia vera de vita, & obitu, sepultura, accusatione haereseos, condemnatione, exhumatione, combustione, honorificatione tandem restitutione beatorum atque doctissimorum theologorum, D. MART. BVGERI, & Paul. li Fagii, quae intra annos XII. in Angliae regno accidit. Item historia Catharinae, Vermiliae, D. Petri Martyris Vermilii coniugis &c. Cum orationibus, concionibus, epitaphiis, variisque carminibus encomiasticis, editore Conr. Huberto, Argentorati, apud Paull. Macheropaeum 1562. in 8. Cum istius collectionis editor postea MARTINI BVGERI *Scripta anglicana* Basil. 1577. in fol. ederet, hanc historiam illis denuo praemisit. Inseruit etiam Guil. Batesius, Jo. Checi *epistolam ad Petr. Martyrem, & Nicol. Carri epistolam ad Joan. Checum de obitu MARTIN. BVGERI*, nec non Gualt. Haddoni, *Orationem funebrem in laudem M. BVGERI*, quae omnia, cum multis aliis, in Conr. Huberti collectione leguntur, vitis *select. aliquot viror.* Londin. 1681. in 4. pag. 250-281. Conf. Martin. Difenbachs *Sendschreiben an Adam. Rechenberg betreffend die schuldige Rettung der Ebre und Lehre MART. BVGERI* Frf. ad Moen, 1697. in 4. Albert. Menon. Verportenii *Dissert. II. de MARTINO BVGERO* Viteb. 1698. in 4. Eiusd. *Commentatio historica de MARTINO BVGERO, eiusque de coepta domini sententia, ex BVGERI ipsius scriptis, aliisque literarum monumentis, fide dignis, repetita.* Accessio*

cessit BVCERI, ad Urban. Regium *epistola, ex aucto-*
ris chirographo, nunc primum edita, Coburg. 1709.
in 8. Melch. Adami *vitae theologor. Germanor.* p. 102
seqq. Paul. Freheri *Theatr. viror. eruditione claror.*
pag. 155. P. Baile *Dictionaire historique & critique*
Tom. I. p. 682 sqq. vbi illum in primis not. F. a Ju-
daismi suspicione, contra Sanderi, Lindani, Prateoli,
Possuini, Surii, aliorumque figmenta, liberare studuit.

CXXVI.

In sacrosancta Quatuor Jesu Christi Euangelia
FRANCISCI LVCAE *Brugensis Ecclesiae Cathedra-*
lis Audomaropolitanae Theologi & Decani Com-
mentarius. Alia eiusdem Auctoris ad S. Scriptu-
rae lucem opuscula. *Antuerpiae ex Officina Plan-*
tiniana apud Joannem Moretum MDCVI. (1606)
in fol. Tom. I. & II. pp. 1124. si praemissa folior.
18. exceperis,

In Sacrosancta Quatuor Jesu Christi Euangelia,
FRANCISCI LVCAE *Brugensis Ecclesiae Cathedra-*
lis Audomaropolitanae Theologi & Decani Commen-
tariorum Tomus III. *Antuerpiae ex officina Plan-*
tiniana, Apud Viduam & Filios Joannis Moreti
MDCXII. (1612) pp. 317. exceptis praemissis fo-
lior. 4.

In sacrosancta Quatuor Jesu Christi Euangelia,
FRANCISCI LVCAE *Brugensis Ecclesiae Ca-*
thedralis Audomaropolitanae Theologi & Decani,
Commentariorum Tomus IIII. & vltimus. conti-
nens Complementum Euangelii secundum Johan-
nem. *Antuerpiae ex officina Plantiniana apud vi-*
duam

duam & filios Joannis Moreti MDCXVI. (1616) pp. 192. si praemissa & additamenta folior. 9. non numerata fuerint;

Cum libri mentionem faceremus, in *Analectis literariis* p. 542. titulus illius veluti integer, ab amico nobiscum communicatus fuit. Sed cum nobis ipsis librum iam inspicere liceret, titulum haud satis accurate descriptum fuisse conspiciamus, id quod nos commouit, ut illum hic denuo repeteremus. Primum & secundum Tomum dicauit FRANCISCUS LUCAS, Alberto, & Isabellae Clarae Eugeniae, Infanti Hispaniarum, Archiducibus Austriae, Belgii Ethnarchis. *Adprobationem & privilegium sequuntur* 1) *Prolegomena ad Lectorem de totius operis ratione.* 2) *Itinerarium Jesu Christi Filii Dei, ex quatuor Euangelis, iuxta ordinem rerum gestarum, opera FRANCISCI LUCAE collectum.* 3) *Euangeliorum secundum Matthaeum & Marcum, sensu historico ac primo exacta tractatio* a p. 1-727. 4) *Similis tractatio Euangeliorum secundum Lucam & Johannem, iis maxime locis, quae sunt illis, cum Matthaei aut Marci euangelis communia,* p. 728-1017. 5) *Notarum ad varias lectiones in quatuor Euangelis occurrentes libellus duplex, quorum uno graecae, altero latinae varietates explicantur* pag. 1019-1092. 6) *Tractatus de chaldaica S. Scripturae paraphrasi, quo & ostenditur, quis paraphraseos illius usus, & plurima S. Scripturae loca enodantur* pag. 1093-1119. 7) *Index locorum S. Scripturae & paraphraseos chaldaicae, quae hoc Tractu explicantur.* 8) *Index verborum & rerum, quae cum frequenter occurrant, semel his, in euangelis, commentariis explicantur* p. 1120-1124. Haec sunt, quae in Tomo I. & II. reperiuntur. Tomus III. nomine Jacobi Blasaei, brugentis, Episcopi audomaro-politani inscriptus est, & complectitur *Compendium in sanctum Jesu Christi euangelium secundum Lucam supplementum, continens propria huius euangelistae, quibus*

*bus corollarii loco, aliquot capita, ex Euangelio secun-
dum Johannem adiecta sunt. Tomum IIII. consecra-
vit Auctor Mutio Vitelleschio, Societatis Jesu Prae-
posito generali. Iste Tomus perficit ea, quae resta-
bant ex Johanne edisserenda. Illi adiicitur index
ordo quatuor euangeliorum, his quatuor Tomis ex-
positorum: & tandem quaedam in primis Tomis mu-
tanda ex recognitione Auctoris leguntur. Reliqua
vid. in Analectis litterar. de libris rarior. 1. cit.*

CXXVII.

Cathalogus Platonicus

Joannis Jocarri Antropolensis
Tetrastichum in Kathalogo Platonico.

De veri fonte irriguo. De principio orbis

Verbo. ex arce hausto ab altiuolante aquila,

Quae Plato diuinus vates. quae achedemia vatis

Assecla crediderit Xpi. fidelis habe.

in 4. folior. 6.

Hoc opusculum litteris gothicis impressum, rarum
esse, nemo facile in dubium vocabit, qui non igno-
rat, quod eiusmodi opuscula, quae pauca tantum mo-
do complectuntur folia, doctorum virorum manibus
facile se subducere soleant. Quo auctore illud fuerit
compositum, indagare non potuimus, forte cupiam
e lectoribus nostris tam felici esse licebit, ut illum e
poematis initio eliciat, quod ideo hic adscribimus:
*Incipit Cathalogus platonius de concordia diui Moi-
sis & diuini Platonis ex achedemia, per euangelium
altiuolantis aquile solumbriter confirmata.*

In iericho aut vrbe lunari. eliconiadum flos

Thuri Iohannes. quae cano digne bere mi,

Marfilius transfert. Translata aquilonipolensis

Metrificat. Domine metrificatum habeas.

Numeniam pietagoricum *preferit* origenes
Sollers. philosophis omnibus antelocat
Cum moisea volumina legissetque platonis
In platone inquit, nosse sacrum moisen
Ergo achademea disciplina est moisee
Concolor. Est utraque sancta salute valens &c.

Hac ratione poema inchoatur, quis vero Joannes Thurius, & Marsilius fuerit, quorum fit mentio, ignorare nos fatemur. Poeta vero *aquilonipolensis*, sine omni dubio, Henricus iste a Nordheim, siue ut in aliis opusculis nominatur, *aquilonipolensis* est, de quo in *Analectis* nostris *litterariis* p. 439 sqq. iam nonnulla adtulimus. Joannes Jocarius, qui *Tetrastichi* in titulo auctor est, *antropolensis* quidem dicitur, sed emendavit quidam atramento hanc vocem, in exemplari, quo utimur, & pro *antropolensis* substituit *austropolensis*. In prima poematis parte, nonnullorum philosophorum, qui ex academia prodierunt, enumerantur principia, quae similitudinem quamdam cum christianae fidei dogmatibus habent. Secunda pars hac ratione inscribitur: *Confirmatio christianorum, per socratica contra lucianum, nostrae fidei, martires, tanquam nimis simplices deridentem*. Tertia titulum habet: *Reuersio ad propositum*: quarta, *confirmatio platoniorum ex fide & religione christiana*. quinta de Platone solenniter *kathegorisato*, sexta *supradictorum epilogus perbreuis*, septima *Conclusio*, quae talis est:

Non hec barbati deliramenta Platonis
Sunt achedemie veri principis ymnio ducis
(Hermes que Trismegistus tacta ante platonem
Theologye autor mercurius cecinit.)
Pectore toto. anima tota. vi. tota ut aniemus
Verbigenam inprimis philosophia monet.
Quippe bonum est lex. sed melius non philosophia est
Hec vim non facere cogit. at illa docet.
Preualet arbitrium rei opportune mo. quantum
Tantum legi pre philosophia valet.

Almam

*Almam academiam ut ingressus misteria sancta
 His heroibus acceperis intus homo
 Maiores & plura (que cincta thalya nequibit
 Pandere) clamabis forsitan ure petri
 Nempe bonum hic esse tria milia nos faciamus
 Ergo tabernacula. sis decus usque Deo.
 Impressum Erphordie per Wolfgangum Schencken.*

CXXIIX.

Expositio titulorum. Expositiones siue declarationes omnium titulorum iuris, tam civilis quam canonici, per celeberrimum ac diligentissimum SEBASTIANVM BRANT collecte et reuise. Et de modo studendi in utroque iure: cum nominibus omnium scribentium in iure 1538. Venundantur Lugduni apud Jacobum Giuneti in vico Mercuriali in 8. folior. 137. excepta Annotatione alphabetica omnium titulorum iuris tam civilis quam canonici cum quotatione foliorum ad eorundem expositionem siue declarationem nuper appositam, folior. 10.

SEBASTIANI BRAND, S. BRANT, S. TITIONIS opuscula omnia, hodie admodum raro reperiuntur. Liber, cuius titulum adponimus, saepius impressus fuit, & in primis ob *appendicem*, de qua mox dicemus, in pretio fuit. Prima editio, quam Christian. Schoettgenius in *Continuat. Biblioth. Fabric. med. & infim. Lat. L. XIX.* p. 433. adtulit, est Basileae excusa 1504. in 4. Illam exceperunt *basileensis* 1515. in 4. *lugdunensis*, quam describimus, *lugdunensis apud Sebastian. Grypium* 1543. in 8. qua se usum fuisse testatur Christianus Godofred. Hofmannus in praefatione *vitis clarissimae. Ictor.* praemissa. Sine dubio eadem est, quam Schoettgenius l. cit. *Lugduni apud Grypium*

1544. prodidisse scripsit. Recentissima, quam idem memoravit, est *veneta* 1564. Recentior illa, *lugdunensem* 1578. in 8. produxit Jacob. Fridericus Reimannus in *der Einleitung in die Historiam litterariam der Teutschen* P. VI. p. 241. Sed ex omnibus in lucem prolatis nulla Michaeli Maittaire innotuisse videtur. Editio, quae ante oculos versatur, litteris gothicis exarata est. In praefatione ad doctorem Andream Helmou, *iuris eloquentiae monarcham, praeceptorem suum imprimis observandum* SEBASTIANVS BRANT, *inter utriusque iuris doctores humilissimus*, librum hunc se conscripsisse ait, *cum adulescens nullius peritiae aut artis bonae ignarus esset*. Exponuntur tituli digesti veteris, digesti infortiati, digesti noui, codicis, authenticorum, codicis repetitae praelectionis, librorum feudalium, decretalium, & decreti. Adpendix *de modo studendi in utroque iure*, quam SEBASTIANVS BRANT libro addidit, auctorem habet JOANNEM BAPTISTAM DE CASALVPIS, siue ut plerumque scribi solet DE GAZALVPIS de sancto Severino. Libellum prima vice Senis vidisse lucem, testatur SEBASTIANI BRANT commendatio elegiaca in tractatum, *de modo studendi in utroque iure*, editum, per celeberrimum utriusque iuris doctorem, dominum JOANNEM BAPTISTAM DE CASALVPIS de Sancto Severino, ad clarissimum virum dominum Arnoldum Zmolaffi, utriusque iuris doctorem: officialem curie episcopalis Basileensis: eiusdemque insignis ecclesie Canonicum, prestantissimum:

BAPTISTE pridem tractatum opus atque JOANNIS

NIS

(Quem CASA producit stirps bene digna LV-
PIS

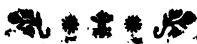
Te faciente) quidem perlegimus. & placuit mox

Is labor eximit doctiloquique viri

Nempe modum tradis pueris in utroque studendi

Jure: quatenus quantum discere iure viri

Aurea

*Aurea dat documenta decem: mox plura notatu
 Digna & adiangit: dicta venusta refert.
 Prestantesque: iurisque calumnia ponit
 Quos etas potuit forte uidere sua.
 Quin etiam quaedam inueniet hic docta ceteras
 Vnde animos poterunt fors recreare suos.
 Plurima nam illustrent propter quae iure libellum
 Duximus hunc dignum prorsus ubique legi.
 Quin igitur titulos iuris quos Iulianus olim
 Impressis placuit ferre characteribus
 Addere praeterea haec statui incunabula iuris
 Dans primum (ut decuit) tantopere esse locum
 Quae tua dum coferet Senas praestantia pulchras
 Exscribi impensis fecerat immodicis
 Nunc etiam cernes impressa: dabisque iuuentutae
 Tu primus nostrae: hoc munus & officium
 Proinde tibi: pueri ut quae senas; studiosoque turba:
 Innumerasque gratas perpetuasque feret:
 Imprimis meus (meus) tibi gnatus Onophyrus: of-
 fert.*

Unanimodae gratas perpetuasque canet.

Editio impressa Mononiae, per Benedictum Hecoris an-
 no sal. 1493. die III. Jul. in fol. formae maioris, re-
 censetur in den *Merkwürdigkeiten der Königl. Bi-
 blioth. zu Dresden* Tom. II. p. 172. Libellus inde-
 cem dispescitur capita, quae auctori documenta vo-
 care placuit. Ab vberiore eorum recensione nos ab-
 stinemus, cum id iam a Christ. Godofr. Hofmanno fa-
 ctum l. cit. fuerit. Non integrum is, vitis clarissi-
 morum Iureconsultorum, inseruit librum, sed quin-
 tum tantummodo documentum recudendum curauit,
 p. 501. sqq. Quae in *Bibliotheca Struuiobuderiana*
iuris selecta, & in *Bibliotheca iuridica Lipsio-ieni-*
cheniana, in recensendo libro, se produnt *ναποσώμα-*
τα, iam adnotata, & emendata conspiciuntur in
Merkwürdigkeiten der Königl. Bibliothek zu Dresden
 l. cit. SEBASTIANVS BRANT, argentiniensis, na-
 tus fuit, anno 1458. Orator, poeta, & iuris vtrius-
 que

1544. prodiisse scriptis. Recentissima, quam idem memoravit, est *veneta* 1564. Recentior illa, *lagdunensem* 1578. in 8. produxit Jacob. Fridericus Reimmannus in *der Einleitung in die Historiam litterariam der Teutschen* P. VI. p. 241. Sed ex omnibus in lucem prolatis nulla Michaeli Maittaire innotuisse videtur. Editio, quae ante oculos versatur, litteris gothicis exarata est. In praefatione ad doctorem Andream Helmouli, *iuris eloquentiae monarcham, praeceptorem suum imprimis observandum* SEBASTIANVS BRANT, *inter utriusque iuris doctores humilissimus*, librum hunc se conscripsisse ait; *cum adolescens nullius peritiae aut artis bonae ignarus esset. Exponuntur tituli digesti veteris, digesti infortiati, digesti noui; codicis, authenticorum, codicis repetitae praelectionis, librorum feudalium, decretalium, & decreti. Adpendix de modo studendi in utroque iure, quam SEBASTIANVS BRANT libro addidit, auctorem habet JOANNEM BAPTISTAM DE CASALVPIS, sine ut plerumque scribi solet DE GAZALVPIS de sancto Seuerino. Libellum prima vice Senis vidisse lucem, testatur SEBASTIANI BRANT commendatio elegiaca in tractatum, de modo studendi in utroque iure, editum, per celeberrimum utriusque iuris doctorem, dominum JOANNEM BAPTISTAM DE CASALVPIS de Sancto Seuerino, ad clarissimum virum dominum Arnoldum Zanolaffi, utriusque iuris doctorem: officialem curio episcopalis Basileensis: eiusdemque insignis ecclesiae Canonicum, prestantissimum:*

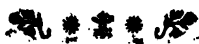
BAPTISTE pridem tractatum opus atque JOANNIS

NIS

(Quem CASA producit stirps bene digna LV-
PIS

*Te faciente) quidem perlegimus. Et placuit mox
Is labor eximii doctiloquique viri
Nempe modum tradis pueris in utroque studendi
Jure: queant quantum discere iure via*

Aurea

Aurea dat documenta decem: mox plura notatu
 Digna & adiungit: dicta venusta refert.
 Prestantesque: iurisque calumnia ponit
 Quos etas potuit forte videre sua.
 Quin etiam quaedam inueniet hic ducta caterua
 Vnde animos poterunt fors recreare suos.
 Plurima nam illustrat propter quae iure libellum
 Duximus. hunc dignum prorsus ubique legi.
 Quin igitur titulos iuris quos Iulianus olim
 Impressis placuit ferre characteribus
 Addere praeterea haec statui incunabula iuris
 Dans primum (ut decuit) tantopere esse locum
 Quae tua dum coheret Senas praestantia pulchras
 Exscribi impensis fecerat immodicis
 Nunc etiam cernes impressas dabisque iuuentutae
 Tu primus nostrae: hoc munus & officium
 Proinde tibi: putri atque senas: studiosaque turba:
 Innumerasque grates, perpetuasque feret:
 Inprimis meus (meus) tibi gnatus Onophyrus: of-
 fert.

Omni modis grates perpetuasque canet.

Editio impressa Bononiae, per Benedictum Hecforis an-
 no sal. 1493. die III. Jul. in fol. formae maioris, re-
 censetur in den *Merkwürdigkeiten der Königl. Bi-
 bliothek zu Dresden* Tom. II. p. 172. Libellus inde-
 cem dispartitur capita, quae auctori documenta vo-
 care placuit. Ab uberiore eorum recensione nos ab-
 stinemus, cum id iam a Christ. Godofr. Hofmanno fa-
 ctum l. cit. fuerit. Non integrum is, vitis clarissi-
 morum Iureconsultorum, inseruit librum, sed quin-
 tum tantummodo documentum recudendum curauit,
 p. 501. sqq. Quae in *Bibliotheca Struuiobuderiana*
iuris selecta, & in *Bibliotheca iuridica Lipsio-teni-*
cheniana, in recensendo libro, se produnt *reposita*,
 iam adnotata, & emendata conspiciuntur in
Merkwürdigkeiten der Königl. Bibliothek zu Dresden
 l. cit. SEBASTIANVS BRANT, argentiniensis, na-
 tus fuit, anno 1458. Orator, poeta, & iuris vtrius-
 que

que Doctor, suae aetatis exstitit celeberrimus. Ius civile docuit primum Basileae, deinde in patria, vbi, reipublicae inirio aduocatus, & Syndicus, deinde, vt Paullus Langius refert in Chronico citizenfi, apud Io. Pistorium, in Scriptoribus rerum germanicarum Tom. I. pag. 1268 edit. Burc. Gotth. Struuii, *Ratisb.* 1726. in fol. Archicancellarius, & Imperatoris rom. Consiliarius fuit. Multa edidit opera, soluta pariter & ligata oratione conscripta. Lilius Gyalduus in *dialog. II. de poetis sui temporis* Tom. II. *Oper.* p. 406. illum infinita paene poemata conscripsisse perhibet. Qualis vero exstiterit poeta, Georgius Fabricius hocce expressit disticho:

*Culta satis nondum scribebas carmina: BRANDI
Sed vitium potius temporis illud erat.*

Diem obiisse dicitur VI. Id. Maii anno 1521. Vid. de illo Ios. Simleri *Bibliotheca* p. 619. sqq. Anton. Passëuini *Apparat. sacre* Tom. III. p. 199. Adberti Miraei *Auctar. de Scriptor. eccles.* p. 96. Gerard. Io. Vossii *de Historic. latin.* L. III. Cap. X. p. 576. Melchior. Adami *vitae Istor. germanor.* p. 5. Papl. Freheri *Theatrum vitor. erudit. claror.* p. 805. Iacob Wenckeri *Apparat. Archivor. Argentor.* 1713 in 4. p. 15. 16. 22 sqq. Christ. Schoettgenii *Continuat. Biblioth. Fabric. med. & infim. Latinit.* I. cit. Imago illius reperitur in Nicolai Reusneri *Iconibus siue imaginibus virorum litteris illustrium Argentor.* 1590. in 8. p. 29. hoc epigrammate ornata:

*Iuriconsultus poteram, & simul esse poeta:
Barbaries secl'i n' vetet ipsa mei.*

JOANNES BAPTISTA DE CACCIALVRIS, San-
souerinum, Campaniae oppidum, patriam, medio se-
culi XV. tempore, nactus est. Posteaquam Joannis
Petrucii, & Angeli Perilli, Juris doctorum, scholas
diligentissime frequentauerat, & ipse legum doctor
declaratus fuerat, Jura, Senis, insigni cum adpulsu
docuit, & primus, consistorii romani aduocatus, con-
stitu-

stitutus fuit. Quo tempore obierit, non constat; Varia edidit scripta, quorum titulos exhibet Josias Simlerus in *Bibliotheca* p. 341. Guid. Panzirolus de *claris legum interpretibus* L. II. Cap. CXV. pag. 212 sqq.

CXXVIII.

Vtriusque iuris tituli & Regulae a *Doflore* THOMAE MURNER *Argentinenfi, or. Minorum in Alemanicum traducti eloquium. Basileae, Anno MDXX (1520) in 4. foliorum 125.*

Liber litteris gothicis exscriptus, nullius quidem est momenti, atque exiguam nostris temporibus habere videretur utilitatem, nisi forte in cognoscendis vocibus, linguae teutonicae, quibusdam obsoletis, eiusmodi rerum indagatoribus, & aestimatoribus inseruire queat; in censam tamen librorum rariorum omnino venit, cum omnia THOMAE MURNERI, ingenii portentosi scripta, nostra aetate disparere coeperint. Libro praefixit Auctor hanc praefatiunculam.

Juris Studiofis Basileae S.

Accipite quaeso sacratissimarum legum & canonum studiofi, Titulos simul & regulas Juris utriusque quos in vestram utilitatem (ut reor) non sine fructu sumus interpretati, ac in alemanicum traduximus eloquium: nullatenus diffidentes plurimum vos inde commodum deportaturos, quippe quod ex noto vobis & materno eloquio, incognitos & difficiles alioqui titulos breuibus complexi fuerimus. Non ignorans plerosque id antea longis circumstitibus & ambagibus, nescio si tentavisse dicam, an expleuisse & quidem proluxa dicendi copia libellos ob id graves aedidisse: Quod ignoro sermone, vel aequè non cognito, magis ignotum docere temeraverunt. Quam nostram Germanicam interpretationem,

nem, etsi quibusdam displicuisse cognouerimus, aientes nos nobilissimas iuris utriusque margaritas, porcis devorandas tradidisse, potius quam interpretem extitisse, & prodidisse secreta, quae propalanda non fuerant: Velim id unicum respondeant huiusmodi iuris silentiarii & regalis studii suffossores, quo titulo stipendia iuris hactenus sint meriti, ut illa declarent, quae ex voto tegere non erubuerunt. Ega quod feci, interfectum facere non possunt, nec facti poenituit. Docere volui, cuius perdoctionis primum ego gradum existimo, is est qui ut intelligamur, non ut nebulam oculis offerentes, nobilem facultatem praestigiantes obscuremus. Valete felices.

Coronidis loco typographus libro haec verba adposuit: *Finis traductionum titulorum ac Regularum iuris utriusque, tum Canonici, tum Civilis, in Germanicam a D. THOMA MVRNER linguam. Basileae ex aedibus Adae Petri, Anno dominicae incarnationis M. D. XX. mense Octobri. Liber complectitur titulos institutionum, digesti veteris, Infortiati, digesti novi, codicis repetitae praelectionis, Autenticorum, Libri XXI. & XXII. codicis repetit. praelect. Feoderum, extrauagantium, aureae bullae Caroli III. Decreti, Decretalium, & sexti decretalium, latinos, cum versione teutonica. Iis subiunguntur regulae iuris civilis, decreti, decretalium, & VI. decretal. in utraque lingua. Qualis autem THOMAS MVRNERVS fuerit interpretes, ex speciminibus, quae adscribere hic non dubitauimus, lectores probe perspicere poterunt. Ita vero Tit. Cod. XII. 50. de numerariis, actuariis, & chartulariis, & adiutoribus, scriniariis, & exceptoribus sedis excelsae, ceterorumque iudicum, tam militarium quam civilium, his verbis exposuit: Von schuldschreibern, und entpfaheren des gomeynen fruchtgelts iren helfferen und bewareren der richtlichen handel des keyserlichen stuls das keyner dem andern in syn ampt trag. Eod. Cod. XII. 64. Publicae lactitiae vel consulum nuntiatores, vel insinuatores constitutionum & alia-*

Et aliarum sacrarum vel iudicialium litterarum, ex descriptione, vel ab inuidis, ne quid accipiant inmodicam: das die die frölich mar, oder der fürsten gebot, verbot, brieff verkünden, daruon nit zu grosse schencken wemmen soellen. *Distinctionis XXXIII. P. I. Decreti Contenta hac ratione interpretatur: Distinct. XXXIII.* ostendit, quod bigami, corpore viciati, usurarii, publice poenitentes, lufes, in scena ludentes, furiosi, arrepicii, accipientes meretrices in uxores, Et concubinas habentes, promoueri non possunt: Die zw eefrawen hant gehabt, des lybs bresthafftig, wacherer, die offentlichen gebüset hant, spiler, vnd die in gemachten offentlichen spectaculen, oder spilen gewesen sind, schellige, mönige, vnd die harn zu der ee nemmen, vnd byschlaesserin hant, suellent nit gewybet werden. *Quaest. VII. Cauf. XXVI. L. II. Dt. hac ratione expressit: Prima an sint sortilegi, qui sub ficto religionis nomine, futura promittunt. Responsio: sic.* Ob die mit begewery vngand die mit erdichten glouben zukünfftigs sagen. *Ant. Ja.* *Secunda: An sit peccatum esse sortilegum? Responsio: sic.* Ob Zoubery ein sund sey. *Ant. Ja.* *Tertia: A quibus genus diuinationis sumpt exordiam? Resp. a Persis.* Von welchen die Zoubery anfanglich harkumpt. *Ant. von den Persieren.* *Quarta: Quot sunt genera diuinationis? R. quatuor secundum numerum: Et duo secundum formam.* Wie mancherley ist Zoubery. *Ant. Fiererley in der zal. vnd zweyerley in der form.* *Quinta: An sortilegi sint excommunicandi? R. Sic.* Ob die Zaufferer mögen gebannet weyden. *Ant. Ja.* *Sexta: An excommunicatus ab episcopo, possit reconciliari a presbytero? R. Non, episcopo inconsulto, nisi in necessitatis articulo.* Ob ein verbannter von dem bischoff, von einem priester mög wider versunet werden. *Antw. neyn ungefragt den bischoff, on in nöten.* *Septima: An morientibus sit poenitentia imponenda? R. non: tamen est eis innotescenda.* Ob man den sterbenden büsz geben soll. *Ant. Neyn. man sol sy aber inen an-*
Tom. I. A a sagen

sagen und verkünden &c. Nuptias per omnem librum MVRNERO sunt *brouslouffte*. Neque Lucas Waddingus in *Scriptor. Ord. Minor.* p. 325. neque Christian. Schoettgenius L. XVIII. p. 722. *Continuat. Biblioth. Fabric. med. & infim. Latinit.* neque Auctor *Lexici eruditior.* Tom. III. col. 766. nec alii, quos ideo euoluimus scriptores, huius libri notitiam habuisse videntur. Conf. quæ de THOM. MVRNERO in nostris *Analectis* p. 621 sqq. diximus, & quæ in Jacob. Wenckeri *Collect. Archiv. iur.* p. 139. sqq. leguntur. Expectamus singularem, de THOM. MVRNERI *vita, & scriptis*, commentationem, a Viro Cl. I. M. Franckio illustriff. Comit. Bûnauii a Bibliotheca, qui per litteras amicissimas in eam nos spem adduxit.

CXXX.

CATHO in latin durch Sebastianum Branth ge-
teutscht.

Ad CATHONIS Lectorem

Sebastianus Brant.

Aspice diuinum præclari dogma CATHONIS,
Quo pueros mores cum grauitate docet.

Instruit infantes materno in lacte decorem

Haurire, & mores, indolem & inde bonam.

Hunc lege, non propter vim carminis ampla-
que verba

Sed decus vnde tibi prodeat atque salus

Vt postquam instructus sis moribus: inde poetas

Vergilium: atque alios: historicosque legas.

Ecce CATHONIS enim vernarum carmina
lingua

Vertimus: hos rithmos edidimusque novos

Ac

Ac verbum verbo curavi reddere: quantum
 id richmus tulit: & praecipitantis opus.
 Nam bene dum pueris statui facere atque iu-
 vente,

Apposui leuibus versibus ecce manum.
 Atque aliquem in tenui contriui messe laborem
 Qui tibi si placeat, dic mihi, Thaeda Vale.
 in 4. folior. 18.

Ad rarissima Sebastiani Branti, scripta, haec pertinet CATONIS versio, quod omnes, quos ideo euolumas scriptores, nullam illius fecerunt mentionem. Citatur tamen eius editio anni 1498. in Martini Opitii in DIONYSII CATONIS *disticha de moribus, excerptis & notis, a Christiano Daumio interpolatis, Cygnae* 1672. in 8. p. 154. 182. & 202. Inuenitur etiam in den *Witruagen zur kritischen Historie der deutschen Sprache, Poesie und Beredsamkeit* Tom. II. p. 653. CATO zu Deutsch: zu Coelln by S. Lupus in 8. sine mentione anni facta, & Tom. I. p. 453. CATO zu deutsch. Gedruckt zu Colln vor Jans Lupus im Jahr 1530. in 4. sed istam versionem a Branto profectam esse, dicto loco non inuenies. Editio, quam ipsi possidemus, Lipsiae impressa est anno 1512. quod verba in fine illius posita, docent: *Impressum Lyptzk per Jacobum Thanner Herbipolitanum Anno dni. Millesimo quingentesimo duodecimo.* Neque vero Michael Maittaire, nec qui ad eius *Annales typographicos* Supplementum scripsit, Jo. Henricus Leichius, illius habuisse videtur notitiam. Quae ratione Sebastianus Brant suum conuerterit auctorem, lectores intelligere potestunt e praefatione, quam hic integram adscribimus:

Cum animaduertirem quam plurimos homines gra-
 uiter errare in via morum; succurrentiam & consula-
 lendum eorum opinioni fore existimaui: maxime ut
 gloriose uiuerent: & bonorem contingerent.

Nach dem ich eigentlich nait war
 Das vil leuth schwerlich irrthen gar
 Vnd ab dem weg der sitten giengen
 Gdacht ich hülf vnd rath in zu bringen
 Vorausz domit löblich sie lebten

Das sie nach ere vnd tugent strebten.
 Nunc te fili mi charissime docebo:

Quo pacto mores animi tui componas.

Nun wil ich allerliebster sun
 Dich lernen was du solt thun
 Womit du richtest wol vnd fein
 Die sytten des gemutes dein.

Igitur precepta mea legitu: ita v: intelligas:

Legere enim & non intelligere est negligere.

Darum so vollest lesen bie
 Mein gebot das du verstündest die
 Dan lesen vnd das nit verston
 Ist seumnusz vnd gibt kleinen lon.

Inter breues sententias DIONYSII CATONIS, quae
 libro primo praemitti solent, haec, quae in omnibus
 aliis fere editionibus leguntur, Sebastianus Brant
 omisit:

Itaque Deo supplica. Nihil temere credideris.

Parentes ama. Litteras disce.

Cognatos cole. Nihil mentire.

Blandus esto. Bonis benefacito.

Neminem irriseris. Maledicus ne esto.

Vino te tempera. Existimationem retine.

Pugna pro patria. Vtere virtute.

Patera pro patria. Patere legem quam ipse tuleris.

Pauca in conuiuio loquere.

Secundi libri praefationem hac ratione composuit:

Telluris si forte velis cognoscere cultus:

Vergilium legito: quod si mage nosce (nosse) la-
 bors

Herbarum vires Macer tibi carmine dicit:

Wiltu vielleicht kennen vnd leren

Den bau der erd wie man sol eren

So lye Virgilium dar von,
 Wiltu zu wissen underston
 Lieber der kreuter krafft villiche
 Das sagt Macer in seym gediecht.

*Si romana cupis & punica noscere bella
 Lucanum queras qui Martis proelia dixit.*

Ob du begereſt wissen zu zeite
 Der Römer vnd Carthago streyte
 Such Lucanum der sagt dar von
 Wie Mars zu streyten ist gewon.

*Siquid amare libet vel discere amare legendo
 Nasonem petito: sin autem cura tibi hec est
 Ut sapientis vinas audique discere possis
 Perque semotum vitiis deducitur eum
 Ergo ades: & que sit sapientia discite legendo.*

Ob dich gelust zu lieb dich keren
 Oder du Narr bulschafft wilt leren
 Such Nasonem ob aber dir
 Disz sorg zu synn sey vnd begir
 Wie du lebst weise soltu bären
 Was du hie von mir mögeſt leren
 Dar durch von mir mogeſt volbringen
 Dein Zeit vnd tag on lastermol
 Darum kum her ler lesen frey
 Das du erfarſt was weysheit sey.

*Lectio carminis latini, variis in locis, ab illa differt,
 quam sequitur Otto Arntzenius in editione, quae
 cum scholiis Erasmi, Notis Scaligeri, Opitii, Barthii,
 Daumii, Wachii, & Metaphrasi graeca Planudis,
 Scaligeri, Zuberi & Mylii, prodiit Traiecti ad Rhe-
 num apud Furianum a Paddenburg 1735. in 8. Omis-
 sum praeterea in Sebastiani Brant est editione Libri
 III. Distichon II.*

*Fortunae donis semper parere memento
 Non opibus bona fauna datur, sed moribus ipsis.*

Et Libri IIII. Distich. XIX.

*Quum sapias animo, noli ridere senectam
 Nam quicumque senet, puerilis sensus in illo est.*

Prins epigramma in paucissimis editionibus vetustis reperiri, iam monuerunt Joseph. Scaliger, & Christ. Daumius in *Adnotat.* p. 162. edit. Arntzenii, quare etiam accidit, ut Maximus Planudes illud, cum aliis DIONYS. CATONIS distichis, in graecum haud converterit sermonem, quod tamen recentioribus temporibus, a Joseph. Scaligero & Matthaeo Zuberio factum est. Causam vero quam ob rem Sebastianus Brant, posterius omiserit, conspicimus nullam, cum omnes aliae editiones, quas euolvere nobis licuit, id referant. Libro III. Sebastianus Brant in fine hos versiculos addidit:

*Iam CATO finis adest tuus ingeniose magister
Qui pueros mores cum gravitate doces
Te multum prius & mancum lavauimus (sanauimus) isto*

Codice: apollineam contulimus vel opem.

Illis adiciuntur *medii versus pro iuuenibus confecti*, secundum alphabeti seriem dispositi. De auctore *distichorum*, & tempore, quo is vixerit, adhuc sub iudice lis est. Vid. Marci Zuerii Boxhornii *Dissertat. de distichis, quae sub CATONIS nomine circumferuntur*, Henrici Cannegieteri *rescripta* Boxhornio de CATONE, in quibus de nominibus, aetate, & stilo CATONIS, quae omnia Otto Arntzenius suae editioni adiecit. Joannis Beenii *dissertatio brevis philologica, probare contendens, quod disticha & praecepta moralia, quae CATONI ethnice vulgo tribuuntur, nunquam ab ipso profecta sint*, Hofniae 1700. in 4. Conf. Aug. Buchneri *Oratio de CATONIS distichis*, quae legitur in Buchneri *orationibus* in vnum volumen collectis Lips. 1727. in 8. p. 742 sqq. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. latin.* Vol. I. L. III. Cap. I. p. 682 sqq. Vol. III. p. 279 sqq. Olai Borrichii *Dissert. I. de poetis latinis* p. 49. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. III. P. I. p. 60 sqq. Gottfr. Ephr. Müllers *historisch-critische Einleitung zu nützbiger Kenntnis und nützlichem Gebrauche der alten lateini-*

teinischen Schriftsteller Tom. II. L. I. Cap. II. p. 60. Variis in primis Henricus Cahnegieterus demonstravit argumentis, *difficorum moralium* auctorem, quisquis ille demum fuerit, aetate Constantini magni fuisse maiorem. De variis libri editionibus, vid. Fabricius II. citt. & Otto Arntzenius in praefatione.

CXXXI.

Annotationes GVILIELMI BVDAEI, *Parifienfis*, Secretarii regii, in Quatuor Et Viginti Pandectarum Libros Ad Joannem Deganarium Cancellarium Franciae. *Accuratius nitidiusque ab Jodoco Badio Ascensu nuper impressae.* in folio, folior. 174. si epistolam dedicatoriam, & tabulam rerum & verborum praemissam folior. 8. exceperis.

Quamquam hoc volumen nitidissime impressum GVILIELMI BVDAEI *adnotationes* in libros tantummodo XXIII. *TI. priores* complectitur, ob insignem tamen raritatem, & rerum quas complectitur utilitatem, magni aestimari solet, a Juris doctoribus, qui non solis *rerum meditationibus*, ut quidam nuper doctor umbraticus, dicendi stribliginem vocare ausus est, delectantur, sed litteras politiores, cum iuris studio, arctissimo quodam vinculo coniungunt. Quo tempore haec editio prodierit, pro certo adfirmare non sustinemus, cum illius rei nec vola nec vestigium in libro ipso exstat. Niceronus in *Memoires* Tom. IIX. p. 386. GVIL. BVDAEI *Adnotationes in Pandectas priores*, prima vice *Parifis* 1508. produsse scribit. Nostram esse illam ipsam, facile nobis persuaderemus, nisi verba tituli, *accuratius nitidiusque impressae*, dubitationem quamdam apud nos commoverent. Interea apud Michaellem Maittaire, & alios,

quos ideo euoluimus scriptores, non aliam invenimus editionem, quae annum 1517. praecesserit. Illam enim, ante istum annum, prodiisse in lucem, ex eo coniciamus, quod primus libri possessor, volumen, isto anno, se comparasse. in libri fronte adnotauerit. GUILIELMI BYDAEI epistola dedicatoria, ad illustrissimum virum Ioannem Deganarium, Cancellarium Franciae, scripta est Parisiis, pridie Nonas nouembr. anno millesimo quingentesimo octauo (1508). Contulimus hanc editionem cum recentiore editione, quae in GUILIELMI BYDAEI *Operibus*, cum praefatione Coelii Secundi Curionis, *Basileae* 1557. III. Tom. in fol. editis, Tom. III. exstat, illasque mirifice inter se discrepare deprehendimus, id quod nos iterum in eam adduxit sententiam, omnium primam esse editionem, quam nunc recensemus, quoniam Mr. Boivin in *Memoires pour la vie de GUILLEAUME BYDE, premier Bibliothecaire du Roi*, Tom. III. de *l'Histoire de l'Academie royale des inscriptions, & belles lettres*, p. 530. edit. *Amsterd. chez Franc. Changuion* 1731. in 12. scribit: *il publia dans la suite, & en differens temps, ses remarques sur les Pandectes, dont il a depuis desavoué en quelque maniere la première edition.* De *Adnotationibus* GUIL. BYDAEI, in *libris Pandectarum* posteriores, earumque editionibus, vid. Nicéron *Memoires pour servir à l'histoire des hommes illustres dans la Republique des lettres*, l. cit.

CXXXII.

De Asse & partibus eius Libri quinque GUILIELMI BYDAEI. *Parisiensis Secretarii regii.* Venerunt in aedibus Ascensianis in fol. folior. 172. si praefationem, & rerum, vocum, & sententiarum insignium, indicem serie litteraria, folior. 7. non numeraueris,

Incre-

Incredibile est, quantum nominis famam, apud viros doctos, hoc opere BVDAEVS sibi conciliauerit. Audiamus illius praefonem Ludovicum Regium, qui apud Guil. Batesium, in vitis selectar. aliquot viros. p. 225. hac ratione scribit, - - Post cum & Plutarchi translationibus iam celebris, & Annotationibus in Pandectas clarissimus euassisset, diuinum opus de Asse instituit. In quo aegram ac prope comploratam rei literariae partem suscepit, atque a nullo dum prae difficultate subleuatam, animaduersione multa, ingenii singulari felicitate, industria mirabili, instaurauit. Nam pondera & mensuras veterum, nomismatis graeci latinique rationem, & aestimationem, eum numerandi modum, & colligendi res, densissimis tenebris obscuritatis obductas, longis errorum anfractibus, implicatas, corruptis exemplaribus profemadum comploratas, incuria temporum neglectas, & non modo a quoquam scriptorum, nostrae aut auorum memoriae, sed ne ab his quidem, qui intra mille annos ac longo plures fortasse fuerunt, intellectas, omnibus vestigiis indagauit, explicuit, illustrauit, restituit in pristinum nitorem. PISCAM quoque mundi opulentiam, atque omnium gentium diuitias in aerarium (ut ita dicam) ciuitatis romanae, iam plane tot seculis exhaustum intulit. Quo nomine posteritatem omnem immortalis beneficia deuinxit. Quid enim erat, in quo studiosis hoc tempore plus prodesset? quid erat quod aut nationi gallicae bonarificentiis? aut exteris nationibus gratius? aut tuendae dignitati litterarum accommodatius? aut ad intelligendos auctores totiusque antiquitatis interpretationem magis necessarium asserere posset? Librarum, sesterrium, talentorum, totiusque rei nummariae, ponderum, mensurarum, numeri, modi, vocabula graeca iuxta ac romana propter vetustatem obsoluerant. Hermolaus, Politianus, & alii complures viri ingenio & doctrina praestantissimi, rem tantam infeliter adorti, propter obscuritatem tam honesto conatu destiterant: unus ad extremum BVDAEVS huic parti aegrotae ac prope desideratae reperit medicinam. Quam

ob rem quis illum non iure miretur, summeque in eo laudandum arbitretur, quia quo uno adhuc carebamus, quod iacuerat ad hanc aetatem, nec habuerat lumen ullum, in eo illustrando & excitando omnes nervos aetatis industriaeque contenderit? nullo emolumento; nisi ut quam plurimis prodesset, inuitatus &c. Omnium autem prima & rarissima editio est, quam adferimus. Quo tempore prodierit, subscriptio lectores docere poterit, quae in fine libri legitur: *Finis libri quinti & ultimi de asse & partibus eius*, GVILLIELMI BVDAEI, Parisiensis, a secretis regiis: *In chalcographia ascensiana ad Idus Martias MDXIII. (1514)*. Vix autem BVDAEVS opus euulgauerat, cum duo inuenirentur homines, qui gloriae partem, quam BVDAEVS illo conscribendo adeptus fuerat, omni, sibi vindicare, studio laborarent. Alter Leonardus Portius, Italus, vir alioquin in iuris disciplina versatissimus, & morum probitate integerrimus, adulatione potissimum Jo. Baptistae Egnatii, Veneti, qui editis in Suetonium *adnotationibus*, mox BVDAEO, praecleari inuenti laudem, mox Portio tribuerat, adductus, sua esse omnia; quae BVDAEVS, *de asse, & eius partibus*, protulerat, gloriari non erubuit. Quod cum esset ad BVDAEVM perlatum, *grauiter*, ut Ludouicus Regius, apud Batesium l. cit. p. 226. ait, *exarsit, & vebementissima animi, ingenii, virium contentione, ius suum defendit, atque hoc ipsum palam testatus est, a nullo se vnquam homine, duntaxat qui viueret, bis de rebus, quas tradidisset, quicquam didicisse vel fando vel legendo: tantumque abesse ne, quid a Portio acceperit, ut omnia quae sub nomine Portii ad eam prodierant, illa uno eodem continuato, perpetuoque furto essent ex suo asse translata*. Et haec certe controuersia, iusto diutius, paulloque seuerius fuisset agitata, nisi iusto interuenisset tempore Joannes Lascaris communis & Portii & BVDAEI amicus, qui suo consilio, suisque effecit precibus, ut *digressio in Portum contumeliosa*, quam remouendae suspicionis, suiue purgandi causa, secun-

secundae libri *de asse* editioni inferere constituerat
 BVDAEVS, inde eximeretur, omnisque hac ratione
 controuersia dirimeretur. Conf. Nicéron l. cit. pag.
 385 seqq. Mr. Boivin de Villeneuve l. cit. pag. 531.
 P. Baile *Dictionnaire historique & critique* Tom. I. p. 691.
 not. G. Alter gloriae eius obtrectator fuit Georgius
 Agricola, Germanus, qui eandem se rem pertractasse
 ante BVDAEVM gloriabatur; sed nulla porfusus ra-
 tione BVDAEVM commouit, vt illi responderet.
 Vid. Ludouicus Regius, Nicéron, Boivin, & Baile
 ll. cit. Conf. Scaeuolae Sammarthani *Elogia Gallo-
 rum Seculo XVI. illustrium* L. I. n. II. p. 8. De re-
 centioribus, libri *de Asse*, editionibus vid. Nicéron
 l. cit. Ipse GVIL. BVDAEVS illum in compendium
 redegit, & gallice versum edidit. BVDE *prit lui-
 même*, ait Nicéron l. cit. pag. 385. *le soin de faire un
 abrégé, de son livre en françois, & cet abrégé a été
 imprimé plusieurs fois, il est cependant rare. Une édi-
 tion porte ce titre: Sommaire ou Epitome du livre de
 Asse par GVILLAUME BVDE, Paris 1522. in 8.
 Une autre est intitulée: Extrait ou Abregé du livre de
 Asse de feu Mr. BVDE, auquel les monnoyes, poids
 & mesures anciennes sont réduites à celles de main-
 tenant. Revû de nouveau, corrigé & additionné.
 Paris 1550. in 12.*

CXXXIII.

Commentarii linguae graecae, GVILIELMO BV-
 DAEVO, *Consiliario Regio, Supplicumque libel-
 lorum in Regia magistro, auctore*: ab eodem accu-
 rate recogniti, atque amplius tertia parte aucti:
 quibus Index subiectus est duplex, tam Graecas
 quam Latinas voces & phrasas demonstrans.
 Τοῦς ἐπιμελείας δοῦλα πάντα γίνονται. Basileae,
 apud

apud Nicolaum Episcopium iuniorem anno MDLVI.
(1556) in fol. col. 1560. si praemissa, epistola BV-
DAEI graeca, in fine adiecta, & indices folior. 94.
non numerati fuerint.

Omniū praestantissima haec est editio, neque mi-
nus rara, operis, quod Niceron in *Memoires* Tom.
IX. p. 327. hoc elogio ornauit. *Ces Commentaires*
sont tres-suyens, & on y remarque, sans peine un tra-
vail immense & une lecture prodigieuse, mais après tout
ce n'est qu'une masse informe & indigeste, sans ordre, &
sans methode. Ipse id fateri videtur BVDAEVS, cum
scribit: Quoniam vsus scribentium est multiplex, ego
quae in mentem mihi venient, in hos commentarios quam
potero explicatissime referam, & ad iuuenum captum
appositissime: ita tamen ut si iam forte prouectiores eos
legerint, nonnulla inuenturi sint, ob quae nec otinens
operam lusisse se dicant, nec nos in rebus translatis
tantum laboris exhausisse. Prima editio prodierat Pa-
risiis e chalcographia badiana 1529, in fol. vid. Mi-
chael Maittaire *Anal. typograph.* Tom. II. p. 728. se-
cunda Basl. 1530. in fol. vid. Niceron l. cit. Forte
eadem & una est editio, quam Joan. Ludolph. Büne-
mannus in *Catalog. MS. & libror. rariss.* p. 46. Colo-
niae 1530. produisse adfirmat. Tertia ab auctore ad-
curate recognita atque amplius tertia parte aucta, lu-
cem vidit in officina Roberti Stephani, Paris. 1548.
VIII. Calend. Jan. in fol. vid. Mich. Maittaire *An-*
al. typogr. Tom. III. p. 411. *Catalog. Biblioth. sal-*
thens. p. 187. Ad illam quartam, cuius attulimus titu-
lum, exscripta est. Praemittitur GVILIELM. BV-
DAEI epistola dedicatoria graeca, ad Franciscum
Franciae Regem; Excerptum de GVIL. BVDAEO e
Paull. Joui *Elogiis claror. viror. & e bibliotheca Con-*
radi Gesneri; duoque epigrammata Jani Vitalis & Sal-
monii. Ille BVDAEVM tali elogio ornauit:

Qui sanctam simul, & sancti disertam

Exqui-

*Exquiris sapientiae magistrum,
Vltra quid petis? hic iacet BVDÆVS.*

hic vero:

*BVDÆVS voluit media de nocte sepulchro
Inferri, & nullas prorsus adesse faces
Non factum ratione caret, clarissima quando
Ipse sibi lampas, luxque corasca fuit.*

Epigrammate gallico, in hanc BVDÆI ultimam voluntatem lusit, Melin de Saint Gelais, quod vt Mr. Boivin l. cit. p. 534. memorauit, insigni adplausu exceptum fuit:

*Qui est ce corps, que si grand peuple suit?
Las! c'est BVDE au cercueil esendu!
Que ne font donc les cloches plus grand bruit?
Son bruit sans cloches est assez épandu:
Que n'a-t-on plus en torches dépendu
Suivant la mode accoutumée & sainte?
Afin qu'il soit par obscur entendu,
Que des François la lumière est éteinte.*

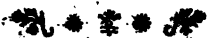
Conf. Franc. Garasse *doctrinae curieuse, de beaux Esprits de ce tems, ou prétendus tels*, Paris. 1624. in 4. p. 926. vbi ultimae voluntatis GVIL. BVDÆI, verba leguntur. P. Baile *Dictionnaire historique & critique* Tom. I. p. 693. not. N. In fine commentariorum adparet BVDÆI epistola graeca τῷ νῦν τοῖς τῷ ἑλλήνων λόγων ἐπιστάταις dicata. Finem operi imponunt duo indices copiosissimi, alter graecus, alter latinus. In operibus GVIL. BVDÆI omnibus, *Commentarii graecae linguae* Tomum constituunt quartum. Conf. Jo. Henr. Boecleri *dissertat. de lexicis*, Tom. I. *Dissertation. academicae*. Argentorat. 1701. in 4. p. 652. Eiusd. *Bibliographia critica* §. XII. pag. 20. edit. Jo. Gottlieb. Krausii Lips. 1715. in 8. Jo. Fabricii *Historia Bibliothecae fabricianae*, Tom. III. p. 255 sqq. Cons. Samuel Schurzleischii *introductio, in notitiam scriptorum variar. artium atque scientiarum* P. I. Viteb 1736. in 8. pag. 221 sqq. P. III. *ibid.* 1737. pag. 102 seqq. Adr.

Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. III. pag. 146 sqq. Ludouici Regii vita GVIL. BVDAEI l. cit. pag. 227. vbi hoc legimus operis laudati enkomion: *scripsit commentarios linguae graecae, valde & illos profundos. Continent enim omnes prope diuitias orationis graecae, & ostendunt sermonis latini, cum graeco cognationem, opus immensi ac prope infiniti laboris, & a nemine quod sciam prius tentatum, vbi ardua Graecorum mysteria enunciauit, & cuius ediscenda proposuit, quae vix antea solertissimis aperiebantur.* Georgius Buchananus L. II. *Epigrammat.* p. 157. edit. *poematum commelinianae* 1609. in 8. laudes BVDAEI hoc epigrammate, ob editos graecae linguae commentarios, complexus est:

*Gallia quod graeca est, quod Graecia barbara non est
Vtraque BVDAEO, debet utramque suo.*

CXXXIII.

Commentarii explicationum in M. T. Ciceronis Tusculanarum Quaestionum libros V. JOACHIMO CAMERARIO, *Pabergensi* autore. Quorum primo & secundo ad Iulium Pflugum copiosa est inserta disputatio de Imitatione, defensioneque utilitas atque bonitas, & ratio quaedam qualisque via demonstrata illius: vna cum epistola ad Joannem Oporinum, qua Apollonii Tyanei de imitatione quoque sententia declaratur. Reliquis quaecunque in posterioribus quatuor Tusculanarum quaest. libris obscuriora, magisque memorabilia occurrunt loca, lucidissime simul atque eruditissime explicantur, Ad Danielelem Stibarum Canon. Wircepurgensem, virum praestantissimum. Vna cum rerum & verborum in hisce omnib. locupletiss.

tiss. indice. *Basileae*, in 4. pp. 277. si praemissa,
& indices folior. 31. exceperis.

Omnia fere scripta, viri doctissimi JOACHIMI
CAMERARII, rarissime inueniri, iam adnotauit
Joan. Henric. Boeclerus in *Bibliographia critica* p. 96.
& Adstan. Baillet in *Jugemens des Savans* Tôm. II.
P. II, p. 79. ubi ait: *Tous les Ouvrages de GAMES-
RARIUS sont presque universellement estimés & la plâ-
part sont devenus assez rares, parce que les Connaîs-
seurs s'en faisoient aussi-tôt qu'ils les rencontrent &c.*
Nonnulla recensentur a Cl. Jo. Vogtio in *Catalogo
libror. rarior.* p. 165. a Daniel. Gerdesio in *Florile-
gio libr. rar.* p. 46. in *Analectis nostris litterariis* p.
187 sqq. in *Bibliotheca Saltheniana* & alibi passim.
Complectitur haec pars prima *Commentariorum* in tu-
sculanis *quaestiones* explicationes in librum I. & II.
Impressa est, ut in fine legitur, *Basileae in Officina Ro-
berti Winter Anno 1538. mense Martio.* Praemitti-
tur illi, Chalcographi, *ad Lectores, epistola*, qua er-
rata typothetarum, quae irrepsierant, emendantur.
*Index locorum ex aliis auctoribus, quae in hisce Com-
mentariis vel citantur vel explicantur, vel denique re-
stituuntur.* Eorum item omnium, quae de illis ipsis ob-
servanda dicuntur. In calce voluminis, reperitur re-
rum ac verborum, in hisce commentariis memorabilium
index. Conf. Georg. Summeri *Catalogus omnium li-
brorum, & scriptorum tam editorum quam edendo-
rum* JOACHIM. CAMERARII *Dantisc.* 1646. in 8.
p. 93. qui librum in 4. impressum, forma 8va pro-
diisse scribit. Exemplari, quo utimur, manu cuius-
dam adscriptum est carmen JOACHIM. CAMERA-
RII graecum distichor. 9. *Τρυγὴν ἤτοι διδακτὴν ὑπο-
παύειν οὐδὲν ἔστιν καὶ ὑπερβύδην* nuncupatum, quod
anecdoton esse credimus.

CXXXV.

Commentarii Explicationum in reliquos quatuor M. T. Ciceronis Tusculanarum Quaestionum libros, Ad praestantissimum virum Danielum Stibarum Canonicum Wircepurgensem, IOACHIMO CAMERARIO *Pabergense auctore*. Adiectus est quoque rerum & verborum in hisce memorabilium locupletissimus index. *Cum gratia & privilegio Caesareo ad quinquennium. Basileae apud Joannem Oporinum, in 4. pp. 91. si praemissa & addita epistola ad Stibarum non fuerint numerata.*

Posterioris partis *Commentariorum in Quaestiones* Ciceronis tusculanas, hic titulus est. Prodiit ut in fine memoratur anno 1543. Conf. Georg. Summerus l. cit. Nicéron in *Memoires* Tom. XVIII. p. 97. Initium voluminis constituunt *epistola CAMERARII* ad Stibarum dedicatoria: & *rerum & verborum in hisce Annotationibus memorabilium index*: Coronidis loco, libri adponitur *CAMERARII epistola, ad Stibarum, Id. April.* scripta, in qua illi, inter alia gratias agit, quod vinum illi & poculum dono misecit. En! ipsa CAMERARII verba: *Vino admodum delector, & incorruptum ad me, ut videtur, pervenit: de quo nuper gratias agi tibi, sed plane veteratorie: homo, ut nosti, simplex. Cum enim plurimum non modo huius, sed innumerabilium beneficiorum nomine, tibi me debere confisarer, Ciceronianam sententiam posui ESSE ANIMI INGENVI, CUI MULTUM DEBEAS EIDEM PLURIMUM VELLE DEBERE. Sed me tibi tantam esse certe scio, & sic te accipere nostra, ut dicuntur, id est in optimam partem omnia. Tibi tamen parcemus, sed a te deus non a te viris siquid decerpi poterit, eo utemur, de quo tu videbis. In poculo quidem fuisti plane μεγαλοπρεπής, de quo & ipso nuper gratias*

*gratias tibi agimus. sculptura autem ostenditur a me φιλομαθέως amicis nostris, in qua cum alia omnia, admodum, tum hoc, PROBATAE FIDEI ERGO, me mirifice delectat. Sed de his satis, ac plus fortasse quam tu velis &c. Vtraque pars huius Commentarii in vnum volumen redacta fuit, teste Georgio Summro l. cit. & Niceron l. cit. p. 97. Basileae 1548. in 4. Editioni tusculanarum quaestionum, quae cum Commentariis, scholiis, & variis lectionibus, Georgii Vallae, Philippi Beroaldi, Erasmi roterodami, Jani Pagnini, & Pauli Manucii Paris. 1549. in 4. euulgata fuit, non spernenda Commentariorum JOACHIMI CAMERARII particula inserta fuit. Vid. Niceron l. cit. Michael Meittaire *Annal. typograph.* Tom. III. p. 579.*

CXXXVI.

JOACHIMI CAMERARII *Papeberg*. Commentarii vtriusque linguae, in quibus est διασκευὴ ὀνομαστικὴ τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπινῳ σώματι μερῶν. Hoc est diligens exquisitio nominum, quibus partes corporis humani appellari solent. προσεθεισῶν καὶ τῶν τῆς χειρὸς ἐκείων ὀνομασιῶν καὶ παρεπομένων τινῶν αὐταῖς. Additis & functionum nomenclaturis, & aliis his accedentibus. Παραλλήλως σχεδὸν κειμένων τῶν τε καὶ τῶν ῥωμαϊκῶν λέξεων. Positis fere contra se graecis ac latinis vocabulis. Cum privilegio peculiari ad quinquennium, cuius exemplum ad libri calcem reperies. Edebantur Basileae, per Joannem Heruagium, Anno Cbr. MDLI. (1551) in fol. col. 498. excepto prooem. folior. 8. indice vocum latinar. fol. 14. & graecar. 19.

Librum prae ceteris JOACH. CAMERARII scriptis esse rarum, testatur Daniel Gerdesius in *Florileg. libror. rar.* p. 47. & *Catalog. Bibliothec. salhen.* p. 182. Prooemium scriptum est, ad nobilem ordinis equestris, in Misnia, adolescentem, Bolgangum Theodoricum F. Werterensem, in quo, hoc opus, hortatu & instinctu in primis Georgii Sturcii, medici, & Simonis Grynaei, cuius etiam in fine prooemii legitur epistolion, ad CAMERARIUM, editum esse confirmat. *Index latinus* copiosissimus opus praecedat, *graecus* vero in calce subiicitur. Quae praeterea in libro inveniuntur, titulus satis superque prodit.

CXXXVII.

Narratio de H. Eobano Hesso, comprehendens mentionem de compluribus illius aetatis doctis & eruditis viris, composita a JOACHIMO CAMERARIO *Pabebergensi*. Epistolae Eobani Hessi ad CAMERARIUM, & alios quosdam, familiari in genere, cum lepidae ac facetae, tum eruditae & literatae: Cum quibusdam CAMERARII & aliorum scriptis. Quorum nihil ante hunc diem, ad hunc modum editum fuit. *Exprimebantur haec Norimbergae a Joanne Montano, & Ulrico Neubero, Anno salutiferi Christi Jesu partus MDLIII. (1553) in 8. folior. 200.*

De insigni libri raritate, vid. Joan. Philippi Kuchenbeckeri *Analecta haffiaca Collect.* VI. pag. 474. Cl. Vogtii *Catalog. libr. rar.* p. 340. Jacob. Bruckeri *Ehrentempel der deutschen Gelehrsamkeit* Dec. III. pag. 132. not. (a). In altera tituli pagina conspicitur *signum eobanicum*, cum hoc elogio:

Nabila

Nubila scandentem Lauri de stipite cygnum

Hessio stemma suam libera Musa dedit.

*Narrationem de Eobano Hessio CAMERARIUS, ad Adamum Cratonem, fuldensem, qui auctor illi fuerat, ut istam componeret vitam, perscripsit. Epistolis Eobani Hessi, ad CAMERARIUM, & alios, scriptis, CAMERARIUS epistolam praefixit dedicatorem ad Petrum Suauenium, Equ. Ord. gentis Pomeran. JOACHIMI CAMERARII epistolae, quae ultimum, in collectione, occupant locum, omnes metro, si omnium primam ad Eoban. Hessum, & ultimam ad Philipp. Becchium exceperis, conscriptae sunt. Invenitur etiam, inter CAMERARII epistolas, Joannis Stigelii epistola, qua illi gratias agit, ob communicatam secum *Narrationem de Eobano Hessio*, illique *Epitaphium* mittit, elegis conscriptum, quo puer adhuc Eobani Hessi complexus fuerat laudes. Constituit vero *epistolarum* haec collectio, partem primam, *Epistolarum Eobani Hessi*, quas JOACHIM. CAMERARIUS III. Tomis in 8. euulgavit. Duo volumina posteriora non possidemus, illorum tamen titulos, ex Georgii Summeri *Catalogo & Niceroni Memoires* I. cit. p. 104 sqq. hic adscribere non pigebit. Secundum volumen hoc prodiit titulo: *Libellus alter epistolas complectens Eobani & aliorum quorundam doctissimorum virorum, nec non versus varii generis & argumenti*, Lips. 1557. ex officina Valentin. Papae in 8. Tertium volumen inscribitur hac ratione: *Tertius libellus epistolarum Eobani Hessi & aliorum quorundam virorum auctoritate, virtute, sapientia, doctrinaque excellentium, editus autore JOACHIMO CAMERARIO Papebergenſi, Lipsiae apud Voegelinum 1561.* in 8. JOACHIMI CAMERARII *narrationem de Eobano Hessio*, ob insignem illius raritatem, Lipsiae 1696. impensis Martini Theodori Heybey in 8. Joan. Benedictus Carpzovius recudendam curavit. Ista *narratione*, in describenda Eobani vita, postea usi fuere Melchior Adami in *vitis philosophor. germanor.**

nor. p. 49. & Niceron in *Memoires* Tom. XXI. p. 303 sqq. Conf. cum hisce Eobani Hessi *vitae* merentur Christoph. Frideric. Ayrmanni *Programmata II. de Helii Eobani ortu, nomine, & coniugio*, Giesae 1739. & 1740. in 4. Jacobi Bruckeri *Lebensbeschreibung Helii Eobani Hessi, in dem Ebrentempel deutscher Gelehrsamkeit* l. cit. Adr. Bailler *Jugemens des Savans* Tom. III. P. I. p. 165 sqq. De sôdalitio litterario, quod Eobanus Erfurti instituit, vid. M. Christophori Haymanni *Geschichte von den Gesellschaften der Gelehrten*, Lips. 1743. in 8. Tom. I. Cap. XVI. p. 390 sqq.

CXXXIIX.

JVLII OBSEQUENTIS Prodigiorum liber. Ab vrbe condita, vsque ad Augustum Caesarem, cuius tantum extabat Fragmentum, nunc demum Historiarum beneficio, per Conradum Lycostenem Rubesquensem, integritati suae restitutus. POLYDORI VERGILII, *Vrbinitis* de Prodigiiis libri III. JOACHIMI CAMERARII *Paberg.* de Ostentis Libri II. *Lugduni, apud Joan. Tornaesium, & Guil. Gazeium M. D. LIII. (1553) in 12. pp. 367.*

Raram editionem esse intelligimus, e *Catalogo Biblioth. Chr. Frid. Schmidii* p. 615. e *Catalog. Biblioth. Galthen.* p. 363. **JVLII OBSEQUENTIS**, de cuius aetate nihil certi pronunciare audent viri critici, *fragmentum* libri, quem *de prodigiis in orbe romano visis* conscripserat, a consulatu L. Scipionis & C. Laelii ab V. C. 505. ad aetatem vsque Imperatoris Augusti, cum P. Fabius, & M. Aelius consularui praessent, Jucundus veronensis, cum Aldo romano primum communicauerat, a quo cum Plinii *epistolis & panegyrico, & (Aurelio Victore) de viris illustribus,*
Sue-

Sueto[n]io *de grammaticis*, Venet. 1508. in 8. editum, & Aloisio Mocenico, Equiti & Senatori veneto dicatum fuit. Vid. Mich. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. II. p. 191. Hanc editionem insequentibus temporibus, multae aliae sequutae fuerunt, quas enumerat Jo. Albert. Fabricius L. III. *Biblioth. latin.* Cap. III. p. 536 seqq. Joan. Nicol. Funccius in *Compuentar. de vegeta latinae linguae senectute* Cap. IIX. §. XIII. p. 707 seqq. Franc. Oudendorpius in *Catalogo editionum OBSEQUENTIS*, quem suae editioni praemisit. Partem postea libri primi, quae temporum iniuria perierat, restituere Titi Livii, Dionysii Halicarnassei, Orosii, Eutropii, aliorumque, ut scribit, *probatissimorum auctorum auxilio, ita ut nihil plane deesse videatur*, adgressus est Conradus Lycosthenes, rubeaquaensis, qui JULII OBSEQUENTIS *prodigiorum librum, integritati suae restitutum*, cum Polydori Vergilii L. III. *de prodigiis*, & JOACH. CAMERARII L. II. *de Ostentis* in lucem emisit *Basileae ex officina oporiniana* 1552. in 8. & ea quae addidit OBSEQUENTI capita, praefixo asterisco notavit. Ad hanc editionem, illa cuius titulum adscriptimus, *quam nitidissime & accuratissime*, ut Funccius l. cit. ait, expressa est. Niceron, qui in *Memoires* Tom. XXXI. p. 339 sqq. Lycosthenis exposuit vitam & opera, quae ab illo edita sunt, recensuit, illius nullam habuisse videtur notitiam. Illam etiam a Gerardo Joan. Vossio, non fuisse conspectam, verba produnt L. III. *de Histor. latin.* p. 636. ab illo prolata, ubi ait: Jo. Tornaesius, *typographus regius*, Lugduni OBSEQUENTIS *libellum*, a Lycosthene *suppletum*, edidit cum praefatione quidem Lycosthenis, verum (quae res pessimi est exempli) sine asteriscis. Vnde nunc fieri videas, ut graui errore, Lycosthenes *passim*, pro OBSEQUENTE *legatur*; atque etiam pro eo, ab eruditis viris, ad partes *adducatur*. Falsa enim haec, quae Vossius prodidit, esse, & asteriscos in margine adpositos esse, non solum

conspēctus nos docuit, sed id iam Fabricius & Funccius II. citr. obseruarunt. Nostro exemplari praeamittuntur 1) Conradi Lycosthenis, rubeaquentis, *ad Augustinum Bagrut, praefatio* scripta 1552. 2) Leuini Cotmanni, Gandaui, *ad D. Conradum Lycosthenem carmen sapphicum*. 3) *Elegia Libri, ad Lectorē, per eundem*. 4) *Catalogus Regum, Consulū ac tribunorum rom. sub quibus prodigia viso sunt*. 5) *in JVLII OBSEQUENTIS prodigiorum libellum index*. De editionibus recentioribus, quae cum Lycosthenis *supplemento*, in lucem exierunt, vid. Fabricius & Funccius II. citr. Conf. Tqm. III. *Biblioth. latim.* p. 65 sqq. Editio, nostra hac aetate, censetur optima, quae cum *Animaduersionibus* Jo. Schefferi, & *supplementis* Conradi Lycosthenis, *curante* Francisco Oudendorpio, *Lugduni Batavor. apud Samuel. Luchmans* 1720. in 8. pp. 215. si praemissa, & quinque indices exceperis, prodiit. Conf. *Acta eruditorum Lipsiens.* 1721. p. 118 sqq.

De Conrado Wolfhart, siue Lycosthene, rubeaquenti (Ruffach in Alsaria) Professore grammatices, & dialectices, nec non Diacono basileensi, anno 1518. nato, & anno 1561. aetatis anno XLIII. Basileae, apoplexia correpto, vid. praeter Nicronum I. cit. Joh. Simlerus in *Biblioth.* p. 143 sqq. Melchior Adam, in *vinis Theologor. germanor.* p. 173 sqq. Paul. Freherus in *Theatro viror. eruditione claror.* p. 189. Adr. Baillet in *Jugemens des Savans* Tom. II. P. I. pag. 15.

De POLYDORO VERGILIO alio loco pluribus verbis dicemus. Conscripsit *de prodigiis dialogum*, cum in Anglia, apud Regem Henricum IIX. Alexandri VI. pontificis iussu, ageret Quaestorem. Id Londini anno 1526. factum esse, docet eius epistola dedicatoria, ad Franciscum Mariam, Urbini Ducem. Quo tempore, omnium prima, prodierit editio, non constat. *Londini* anno citato, id euenisse existimat Gerard. Jo. Vossius I. cit. p. 607. sed Josias Simlerus

in *Bibliotheca* p. 583. & Christ. Schoettgenius in *Continuat. Biblioth. Fabric med. & infim. Latinit. L. XVI.* p. 6. editionem anno 1531. antiquiorem, non adducunt, quae *Basileae ex officina bebeliana* prodiit. Conf. P. Baile *Dictionaire historique & critique* Tom. III. p. 2832. not. D. Errant autem, qui in isto *diologo*, prodigiorum inueniri historiam existimant; id sibi potius negotium existimauit esse datum *POLYDORVS VERGILIYS*, vt illos impugnaret, qui arti diuinandi nimium dediti sunt. Haec enim, verba illius in epistola dedicatoria, illico produnt. Cuius (Christi) ipse quoque *doctrina instructus, confidenter veni, in certamen, cum hariolis, auguribus, haruspicibus, vatibus, fortilegis, quos partim diuinis, partim naturalibus debilitatos, imo. atque adeo deuictos rationibus iacere, cum suis pestiferis artibus, videre iam licebit.*

JOACHIMVS CAMERARIVS Norica sua, *sue de Ostentis libr. II.* perscripsit ad Andream Fuxum. Prima editio, cum praefatione Phil. Melanchthonis, ad Ludouicum Gauricum, astrologum, suae aetatis celeberrimum, prodierat *Vitebergae* 1532. apud *Georgium Rbaw* in 8. Editiones *basileensis* 1532. & *lugdunensis* 1533. in 8. cum *IULIO OSSEQUENTE* a Nicerono in *Memoires* Tom. XVIII. p. 86. prolatae, nullibi exstant, & typothetarum errori, originem debent. Legendum est 1552. & 1553. Liber Italis adeo placuit, vt illum in linguam suam vernaculam translatum, & hoc titulo: *GIVLIO OSSEQUENTE de' prodigi, e POLIDORO VIRGILIO dell'istessa Materia libri III. assieme con i due libri di GIOVACHINO CAMERARIO degli ostenti, il tutto tradutto per Domenico Maraffi. In Lione per Tournes* 1554. con figure pp. 340. in 8. editum, dignum censerent, qui in sic dicta *collana latina*, la III. gioia constitueret. Vid. Nicol. Fr. Haym *Notizia de' libri vari, nella lingua italiana*, p. 29. Scip. Maffei *Traduttori italiani o sia Notizia de' Volgarizzamenti d' Antichi*

Scrittori Latini, e Greci che sono in luce p. 56. qui versionis auctorem, Damiano Maraffi adpellat. Nicéron l. cit.

CXXXVIII.

Commentatio Explicationum omnium Tragœdiarum Sophoclis, cum exemplo duplicis conuerſionis, JOACHIMI CAMERARII *Pabepergenſis*. Accessit rerum & verborum in his præcipue notatu dignarum copioſus index. *Cum Caef. ac regiae Maieſtatum gratia & priuilegio ad annos decem. Baſileae per Joannem Oporinum*, in 8. form. maioris pp. 515. ſi indicem pp. 37. exceperis.

Jam anno 1534. *Hagenœ*, ex officina ſeceriana prodierant in 8. *Tragœdiæ Sophoclis graecæ cum JOACHIM. CAMERARII notis in Oedipum tyrannum*, Oedipum coloneum & Antigonem. Iſ poſtea JOACH. CAMERARIUS notas, in *Aiacem flagelliferum*, *Electram*, *Trachinias*, & *Philoctetem* adiunxit, & hoc, quo diximus, titulo, edidit. Factum id eſt Anno M. D. LVI. (1556) *menſe Auguſto*. Haud igitur ſatis adcurate Sophoclem, cum *Commentario* JOACH. CAMERARII *Baſileae* 1556. in 8. editum eſſe dixit Joan. Alb. Fabricius L. II. *Biblioth. graec.* Cap. XVII. p. 632. & Nicéron in *Memoires* Tom. XVIII. p. 87. Enoluimus quidem *catalogum librorum*, ab Oporino excuſorum, quem Andreas Joſicus, *orationi de ortu, vita & obitu Joannis Oporini* adiecit; ſed in illo Sophoclem, cum *Commentario* CAMERARII fruſtra quaefiuiſimus. Sine dubio, igitur viri doctiſſimi, noſtro libro, quem non viderunt, in iſtum errorem inducti fuerunt. Titulum ſequitur JOACH. CAMERARII, *epiſtola* ad Joan. Oporinum, quam ſcripſit, cum illi Mſtam commentationem *explicationum omnium*

omnium tragoediarum Sophoclis, imprimendam committeret. In illa, inter alia legimus, quod CAMERARIUS quidem coeperit interpretari bifariam Sophoclis *tragoedias*, vt & verbis conuersio inhaereret, & sensum liberius exprimeret. Sed quum cognouisset, integram conuersionem *tragoediarum* Sophoclis editam esse, a Vito Ortelio, vnsenio, duarum tantummodo, nimirum Aiakis *flagelliferi*, & Electrae interpretationem, diuersimodi quasi specimen, non tam industriae suae, quam consilii, voluit adiungere *explicationi*, reliquarum vero *tragoediarum* versiones in lucem proferendas esse non putauit. *Epistolam* excipiunt *explicationes* ipsae, quibus praemittuntur quaedam *prolegomena*, in quibus *de consilio auctoris Tragoediarum; de genere scripti; & de Sophocle* agitur. Post *explicationem* Aiakis *flagelliferi*, *interpretatio, ad verbum expressa*, Electrae vero *liberior* collocata est. *Iudicem rerum & verborum* satis prolixum collegit, Philippus Becchius, quod verba in fine *iudicis* conspicua testantur. Libro coronidis loco, post *iudicem* adpositum Caroli Vtenhofii *μελῳδίων σελήνιος, Ἰωάνη Ουρενῆ τῷ Τετραγράμῳ τῷ πᾶν*, dicatum. Conf. Georgii Summeri *Catalog.* ad ann. 1556, vbi liber minus recte in 4. excusus dicitur. Editionibus Sophoclis Henrici Stephani, *Geneuae* 1568. in 4. & Paulli Stephani, *Geneuae* 1603. in 4. & *explicationes* CAMERARII, & *versio* Electrae, & Aiakis *flagelliferi* postea insertae fuerunt.

CXXXX.

Historiae Jesu Christi Filii Dei Nati in terra, matre sanctiss. semper virgine Maria summatim relata expositio: Itemque eorum quae de Apostolis Jesu Christi singulatim commemorari posse recte & vtiliter visa sunt, *auctore*. JOACHIMO CAMERARIO

RARIO. Additis aliis quibusdam, non indignis pietatis religiosae studio. *Cum privilegio* in 8. pp. 215. excepta epistola dedicatoria pp. 11.

Jacobus Frider. Reimmannus P. I. *Catalog. Biblioth. theologic.* p. 159. libellum ornauit elogio *opusculi non iniucundi, & utilitatis eximiae, in quo emendata dictio, distributio chronologica, & res non nugatoriae sed selectae, ex S. S. & scriptoribus ecclesiasticis, graecis praesertim, iudiciose excerptae.* Auctor librum inscripsit nomine Joachimi Friderici, illustriss. principis ac Domini Joannis Georgii F. Marchionis brandenburgensis. Lipsiae die brumali anni instantis 1566. quo anno etiam libellum impressum esse putamus, quod & confirmat Georg. Summerus in *Catalogo omnium librorum & scriptorum JOACH. CAMERARII* ad an. citat. Nicéron in *Memoires* l. cit. p. 110. Ex *Officina Ernesti Voegolini, constantiensis*, illum produisse, verba testantur in fine adposita. Pag. 187 sqq. leguntur nonnulla carmina graeca & latina, quibus duodecim apostolorum, quatuor Euangelistarum, & septem discipulorum Christi Jesu nomina JOACH. CAMERARIUS complexus est. Pag. 191. ad finem vsque, adiecta est: *Historia de Christi Jesu ad mortem pro genere humano accessione, dierum ante pascha sex, & alia indicata tempora, resque praeterea quaedam narratae, oratione, quam recitatione solenni pronuncianit M. Martin. Gassarius, plauensis, Instituto communitatis studii bonarum artium in Acad. Lipsica 4. Id. April. Anno Christi Jesu 1563.* Hic titulus sine dubio Jacobum le Long eo adduxit, ut in *Biblioth. sacra* Tom. II. p. 663. editionem *Historiae Jesu Christi, a JOACH. CAMERARIO expositae*, anno 1563. quae nullibi exstat, euulgatam esse proderet. Vtrum editiones duae recentiores ab eodem Jacobo le Long l. cit. memoratae *Lips. 1581. & 1619.* in 8. inueniantur, alii viderint, nostris oculis, nulla ex iis se obtulit, & Georgius Summerus, Nicéron

Niceron II. cit. aliiq̃ue, quos euoluimus ideo scrip-
tores & bibliothecarum catalogi, de illis plane
silent.

CXXXXI.

De Graecis Latinisque Numerorum notis, &
praeterea Sarracenicis seu Indicis, cum indi-
catione elementorum eius, quam Logisticen graeci
nominant (quae est methodus conficiendarum ra-
tionum) & vocabulorum artis interpretatione; &
aliis quibusdam ad hanc pertinentibus. Additae
etiam sunt γνῶμαι graecae, serie litterarum expo-
sita, ad vsum puerilis institutionis. Studio JOA-
CHIMI CAMERARII *Pabenpergensis. Exprimeban-
tur Norimbergae in officina Helleriana. Anno Christi
M. D. LVII. (1557). Cum privilegio Caroli V. Cae-
saris, & Augusti Electoris Saxoniae, ad decennium.
in 8. folior. 56.*

Quo tempore libellus primum prodierit, ignora-
mus, Georgius Summerus, hac antiquiorem non ad-
tulit editionem, sed in Thom. Hyde *Catalog. Biblioth.
bodleianae* Tom. I. p. 129. editio memoratur *August.
Vindelicor. 1554. in 8. expressa, & in Catalogo biblio-
thecae bergerianae p. 325. & 327. praeter illam, qua
vtimur, editio adducitur Norimb. 1556. CAMERARII
epistola, ad magnificum D. Joan. Vlrich. Zasium de-
dicatoria, scripta est V. Calend. Decembr. 1556.
Niceron I. cit. p. 104. editionem recentiorem *Viteb.
apud Joan. Cratonem 1569. in 8. excusam esse adfir-
mat, cui primum adcesserunt Explicationculae Arith-
metices doctrinae Nicomachi, & alia quaedam, ad con-
templationem scientiae istius pertinentia, quae in edi-
tione anni 1557. non reperiuntur. Conf. Georg. Sum-
meri Catalogus ad ann. 1569.**

CXXXXII.

CXXXXII.

Conuerſa ex Thucydidiſ historia quaedam in latinum ſermonem, & de autore illo, deque ſcriptis ipſius expoſita, nec non explicata aliqua a IOACHIMO CAMERARIO *Pabepergenſi. Wittebergae Excudebat Johannes Crato Anno M. D. LXV. (1565) in 8. folior. 78.*

Libellum dicauit Camerarius Henrico Stephano, epiſtola ſcripta Id. Jul. Lipſ. 1565. Particulae e Thucydide conuerſae ſunt, 1) *Prooemium* Thucydidiſ. 2) *Oratio* Sthenelaidae *Ephori* lacedaemonii. 3) *Oratio ſeu Concio funebris dicta a Pericle, & occaſio huius e libro II. Thucydidiſ.* His adiecit CAMERARIUS *Commentat. de Thucydide eiusque hiſtoria & explanationes eorum, quae ex graeco conuertit.* Libelli mentio facta eſt, a Georgio Summero in *Catalog.* ad ann. 1565. a Nicerono in *Memoires* l. cit. p. 109. a Jo. Alb. Fabricio in *Biblioth. graeca* L. II. Cap. XXV. p. 875.

CXXXXXIII.

Commentatiuncula: Non eſſe ex Euentis de Conſiliis actionibusque Hominum pronuntiandum: de exordio verſus Ouidiani; *Exitus acta probat:* IOACHIMI CAMERARII. *Lipſiae, typis Erneſti Vogelini M. D. LXXII. (1572) in 8. folior. 15.*

Ludouicus, IOACHIMI F. Camerarius, cum patris valetudo admodum infirma eſſet, opusculum euulgauit, & Joanni a Cracaw, tunc temporis adoleſcenti adhuc, dedicauit Lipſ. XI. Cal. Januar. 1572. Precibus vero potiffimum adductus fuit typographi, vt *commentatiunculam* prelo committeret, ſiquidem ille, ſpecimen quoddam dare volebat, quorundam typorum

typorum, qui recēter fusi erant. Litteris exscripta est *commentatiuncula* italicis, quas *currentes* vocare solent, minutissimis sed nitidissimis. Epistola dedicatoria praecipue Georgii Fabricii, Chemnicensis, qui viriusque & Ludouici Camerarii, & Joannis a Cracaw, in schola prouinciali misenensi, fuerat praeceptor, complectitur elogium. Cum non compleret omnes paginas *commentatiuncula*, adiungere ei placuit Ludovico Camerario, *scholion de Congiario*, a parente suo, aliquando perscriptum, petente hoc praecipua dignitatis viro, quasi ipsum quoque congiarii loco, ad eruditae doctrinae studiosos. Conf. Georg. Summeri *Catalogus* ad ann. 1572. & *Niceron Memoires* l. cit. p. 114. qui vero libelli titulum, haud satis adcurate protulit.

CXXXXIIII.

JOACHIMI CAMERARII *Bapenbergensis*, Epistolarum Familiarium Libri VI. Nunc primum post ipsius obitum, singulari studio, a filiis editi. *Francofurti, apud haeredes Wecheli, M. D. LXXXIII. (1583)* in 8. pp. 562. non numerata epistola dedicatoria, & indicibus folior. 8.

Duplex exstat *epistolarum familiarium*, quas scripsit JOACHIM. CAMERARIUS, collectio, vtraque illo mortuo edita. Haec prior a Joachimo, medicinae, & Philippo, iuris DD. J. F. F. Camerariis, nomine Joachimi Ernesti, Principis anhaltini, Comitis Ascaniae, Domini Zerbesti & Berenburgi inscripta est. Norimbergae *aequinoctio autumnali*, anno 1582. Epistolae dedicatoriae duo subiiciuntur JOACH. CAMERARII *carmina*, alterum latinum, alterum graecum, *de suis scriptis, paullo ante obitum composita*. Prius tale est:

*Cogitavi multa, tentavi aliqua, feci paucula,
lucrota sunt relicta generis omnis plurima.*

Otium

Otium neque suppetiit, nec tanta vis fuit ingenti,
 Ut liceret instituta corrigendo absolvere
 Aut caput quasi corpori informato adhuc imponere.
 Nunc quod est reliquum, videbunt ista forte qui legent,
 Numquid emendatione digna forte existiment,
 An putent vel supprimenda vel abolenda esse omnia.

Epistolis duplex praefigitur index, quorum ille nomina eorum, ad quos epistolas sunt scriptae, hic nomina eorum, potissimum, quorum in epistolis, passim mentio facta fuit, ob oculos ponit. Epistolis adiectae sunt graecarum sententiarum, in epistolis occurrentium, interpretationes. Nicéron in Memoires l. cit. p. 117. de hac epistolarum collectione talem protulit sententiam: Ces lettres sont écrites avec beaucoup de politesse, & l'on y peut apprendre bien des choses curieuses sur l'histoire littéraire de son temps. Collectio epistolarum posterior, titulo ornata: Epistolarum ad diversos volumin secundum, libros V. posteriores complectens, prodiit Francofurti, impensis Petri Fischeri ex officina palebmaniana 1598. in 8. Vid. Georg. Summeri catalog. ad annum citat. Nicéron Memoires p. 118. Inveniuntur etiam nonnullae JOACHIM. CAMERARII epistolae, in Decadibus III. Epistolarum Huberti Langueti, JOACH. CAMERARII, Jo. Cratonis & Casp. Peuceri, ex Museo Immanuel. Weberi edit. Francof. ad Moenam 1703. in 4. Sed multae adhuc in bibliothecis doctor. virorum nondum editae delitescunt. Vid. Sigism. Jacob. Apini dissertat. epistolica, de quibusdam nondum editis epistolis JOACH. CAMERARII, Norib. & Altorf. 1724. in 4.

CXXXXV.

Politicorum & Oeconomicorum Aristotelis interpretationes, & explicationes accuratae; nunc primum a filiis in lucem editae. *Autore JOACH. CAMERARIO Bapenbergensi. Subiecto rerum & ver-*

verborum indice, *Francofurti apud Andream Wechelium M. D. LXXXI.* (1581) in 4. pp. 332. & pp. 117. si prior epistola dedicatoria, & indices non fuerint numerati.

Libër, qui, vt omnia JOACHIM. CAMERARIJ scripta, a viris doctis in pretio habetur, a Georgio Summèro, in *Catálogo Scriptor. JOACH. CAMERARIJ*, & a Nicèrono l. cit. p. 117. iam anno 1580. prodisse dicitur: sed exemplar, quod in manibus est, annum 1581. prae se fert. Non omnes *politicorum Aristotelis libros*, CAMERARIUS latina donauit explicatione, sed *libros tantummodo septem*. Nam morte praeventus auctor, operi supremam manum imponere non potuit, & *librum IIX.* intactum reliquit. Edidit istas *explicationes*, mortuo patre, Joachimus J. F. Camerarius Doctor, & Georgii Ludouici a Sönsheim, Equitis aurati, Consiliarii caesarii, & Principis Georgii Friderici Marchionis brandeb. & Ducis Borussiae &c. Onolzpachii supremi praefesti, nomine inscripsit. Adicitur *politicorum libris duplex index*, alter *latinus rerum & verborum explicatorum*, alter *graecus, graecarum vocum explicatorum*. Errant vero, qui integram *politicorum* versionem latinam, in libro inueniri existimant, qui nihil praeter *Commentarium* in illos complectitur. *Oeconomicis* talis praefigitur titulus: *Oeconomica scripta, quae exstant titulo Aristotelis, in sermonem latinum conuersa & explicata, adiunctaque eis interpretatio Oeconomici libri Xenophontis, studio & opera JOACH. CAMERARIJ Pabeperg. Francofurti apud Andream Wechelium MDLXXXI.* (1581). Istum librum, qui praeter *commentarium in Aristotelis & Xenophontis aconomica scripta*, eorum etiam ob oculos ponit *interpretationem latinam*, JOACHIM. CAMERARIUS ipse, iam anno 1564. *Lipsiae ex officina voegelimiana* in 8. prodire iusserat. Docet id *epistola dedicatoria*, ad Henricum iuniorem, Principem plauensem, Burggrafum Misniae, *Lips. Cal.*
Mart.

Mart. 1564. scripta. Conf. Georg. Summeri *Catalogus* ad dictum annum & Niceron *Memoires* l. c. p. 108. Haec CAMERARII *versio*, postea in nonnullis Aristotelis editionibus graeco-latini, locum inuenit. Vid. Jo. Albert. Fabricii *Bibliotheca graec.* L. III. Cap. VI. p. 159 sqq.

CXXXXVI.

JOACHIMI CAMERARII Decuriae XXI. Συμ-
μικτων Προβλημάτων. Seu Variarum & Diuer-
sitarum Quaestionum, de Natura, Moribus, Sermo-
ne, In quibus Allegoriae & etymologiae multae
insunt, Graecae & Latinae expositionis, Graecis
etiam in Latina conuersis: studiosis bonarum ar-
tium, hac prima editione, a filiis communicatae.
Geneuae apud Hieron. Comelinum. M. D. XCIIII.
(1594) in 8. p. 312. exceptis praemissis. folior. 8.

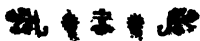
Liber, mortuo iam JOACHIMO CAMERARIO,
curantibus Joachimo & Philippo, quos iam nomina-
uimus, CAMERARII filiis, in lucem exiit. Sacrum
illum esse voluerunt Richardo Baroni a Starenberg,
Domino in Wildperg & Riedeck. Varia in illo veter-
um auctorum, graecorum & latinorum, explicantur
loca. Niceron Tom. XVIII. *des Memoires* p. 118.
& Georgius Summerus in *Catalogo*, librum anno 1595.
prodiisse scribunt, sed exemplar, quo utimur, dum
haec scribimus, annum 1594. in fronte gerit. Librum
etiam isto anno prodiisse, ideo credibile est, quod
epistola dedicatoria iam anno 1593. die XXIII. Nou.
scripta fuit. In Jani Gruteri *Lampade, sive Facie ar-
tium liberalium Προβλήματα* CAMERARII locum in-
venerunt Tom. III. *Francof.* 1604. in 8. p. 1-169.
Pertinet ad illa *Appendix Problematum D. JOACHIM.*
CAMERARII, *varias & diuersas quaestiones morales,*
naturales,

¹ *naturales, mathematicas, poeticas & mythologicas complexa. Apud Comelinum 1596 in 8. vid. Niceron l. c. p. 119. Georg. Summerus l. cit.*

CXXXVII.

ONOSANDRI, *Graeci autoris, De Re Militari, Commentarius in Latinum sermonem conversus, a JOACHIMO CAMERARIO Pabepergensi, & nunc primum a filiis editus. Cum prooemio ad D. Lassarum Swendium, & epistola ipsius lectu dignissima: Praeterea FRANC. PETRARCHAE, de officio & virtutib. Imper. Noribergae 1595. in 8. pp. 150: si praemissa folior. 20. non numerata fuerint.*

Excusus fuit liber, quem Georgius Summerus in *Catalogo* omisit, & rarum esse nos docuit Jo. Georg. Grævius, not. marginal. in *Catalogo Bibliothec. Heinsianae* p. 168. adscripta, *Noribergae in officina gerlachiana, per Paul. Kaufmannum.* Illius editionem, patre iam mortuo, curavit Joachimus & Philippus Camerarii DD. qui, praemissa *epistola* illum dedicarunt D. Vito Vlricho & D. Sigismundo Marechalckis, de Ebnit, *fratribus, praecipui ordinis equestris franco-nici.* Miserst, JOACH. CAMERARIUS ONOSANDRYM, e graeco conuersum, ad Lassarum a Swendi, *mandato Imperatoris rom. Maximiliani II. copiarum nominis christiani ductorem in Pannonia, cum epistola* satis longa, quae hic cum Lazari a Swendi *responsione*, *Castoniae XX. Nouembr. 1566. scripta, & alia. JOACH. CAMERARII epistola* ad eundem, *Lips. XXV. Mai. 1567. scripta, in qua illi ob munus transmissum gratias agit, exhibentur. Capitum indicem sequuntur carmina vetusta Callimachi (ut putantur) latine red- dita, a JOACHIM. CAMERARIO. Vfus fuerat*
Tom. I. C c IOACH.

JOACH. CAMERARIUS *codice graeco*, vt ipse scribit in *epistola* ad Swendium, *male ac mendose exarato*, non etiam nullis in locis mutilo. Nicolaus igitur Rigaltius, in *praefatione ad lectorem*, ONOSANDRI *Sitzegico* Paris 1598. in 4. & *Heidelb.* 1604. in 4. edito, praefixa, hoc de CAMERARII versione tulit iudicium. CAMERARIUS *vir admodum quam eruditus, unicum, cumque corruptissimum librum nactus, ingenio, quo valebat plurimum, ONOSANDRVM felicius & elegantius* (quam Nicolaus Saguntinus, quem optimo exemplari vsus, sed versione sua, quae prodit *Basilae* 1541. 1558. & 1570. in 8. scriptoris mentem ac stilum, minus adsequutum esse, paullo ante pronunciauerat Rigaltius) *expressit, sed ita ut veluti partes & membra, quae in graeco codice deerant, in eius quoque versione non semel desiderantur, indeque factum opinor, ut neque Nicolaus Saguntinus, neque JOACHIMVS CAMERARIUS graeca verba publicare voluerit.* Conf. Jo. Alb. Fabricii *Bibliothec. graec.* L. III. Cap. XXX. p. 766 sqq.

Orationem vel si malis *epistolam de Officio & virtutibus Imperatoris* ONOSANDRO adiectam, FRANCISCVS PETRARCHA, ad Luchinum Vermium, veronensem, tum Veneti exercitus Ducem scripsit. Factum id esse nouimus, eodem tempore, quo Luchinus Vermius, aduersus Cretenses mittebatur, cum circa annum Christi 1366. a quibusdam seditiosis incolis persuasi, imperium Venerorum extutere conarentur. Quae tamen seditio senatus veneti solertia, & Luchini Vermii virtute, breui tempore, fuit oppressa, & insula, ad pristinam obedientiam, redacta. In *oratione* PETRARCHA Imperatoris laudabilis & strenui virtutes, ob oculos ponit, miraeque breuitate, & singulari artificio, ex omni antiquitate, in hoc genere, exempla illustria repetit. In *Operibus* FRANC. PETRARCHAE, quae *Basilae ex officina Henrici Petri*, 1581. III. Vol. in fol. prodierunt, inuenitur haec *oratio*

oratio Tomo I. FRANCISCI PETRARCHAE vita, a multis descripta fuit, quorum nomina inuenies in *Memoires de Nicéron* Tom. XXIX. p. 395 sqq. in Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinitas*. L. XV. p. 675 sqq. Omnium optima & luculentissima illius censetur vita, quam Ludovicus Anton. Muratorius conscripsit, & libro praemisit, qui inscribitur: *Le rime del PETRARCA, riscontrati cbi testi a penna della libreria Estensi, e coi frammenti dell'originali d'esso poeta, s'aggiungono le considerazioni riveduti e ampliate d'Alessandro Tassoni, le annotazioni di Lodouico Antonio Muratori Bibliotecario, del sereniss. Duca di Modena. In Modena per Bartolom. Soliani, Stampat. ducal.* 1711. in 4. Conferri merentur additiones, quas ad hanc vitae descriptionem dederunt Auctores del *Giornale de' letterati d'Italia* Tom. IIX. p. 186 sqq. Nicéron l. cit. p. 366 sqq.

De JOACHIMI CAMERARII, viri, inter criticos, quos Germania protulit, celeberrimi, & facile principis, vita prae caeteris legi merentur Andr. Freyhubii & Matth. Dresseri *Orationes, in Obitu JOACHIMI CAMERARII* conscriptae: Vtrique *Lipsiae anno 1574. a Joan. Rhamba* in 4. excusa fuit. Posterior etiam inserta fuit Matth. Dresseri *orationibus* in vnum volumen Lips. 1606. in 8. collectis pp. 235 sqq. Andr. potissimum Freyhubii *oratione, & Jeremiae Sohnii narratione, de CAMERARII vita*, vsus fuit in concinnanda eius vita Melchior Adami in *vitis philosophor. Germanor.* p. 119 sqq. Eadem scripta in exponenda CAMERARII vita, in auxilium vocauit Nicéron in *Memoires* Tom. XVIII. p. 76-121. Conf. etiam poterunt Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 330 sqq. Paul. Freheri *Theatrum viror. eruditione claror.* p. 1200. J. G. Doppelmayers *historische Nachricht von nürnbergischen Mathematicis und Künstlern*, Nürnberg. 1736. in fol. p. 64 sqq. Jacob Bruckers *Ebrentempel der deutschen Gelehrsamkeit* Dec. III. p. 89 sqq. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* Tom. XIII. p. 1506 sqq. Adr. Bailet

Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. II. p. 76 sqq.
 Tom. II. P. III. p. 366 sqq. M. Joannes Schofferus,
 poeta laureatus, edidit anno 1557. *aliquot insignia cle-
 rorum hominum, elegiaco carmine celebrata, Francof.
 ad Moen.* in 8. in quo libro tres corporos IOACHIMI
 CAMERARII ornavit hoc epigrammate, quod cum
 liber in paucorum versatur manibus, & epigramma,
 in repetita editione, quam dedit Theophil. Sincerus
 in *Bibliotheca historico-critica librorum opusculorumque
 variorum & rariorum*, Norimb. 1736. in 8. p. 263 sqq.
 non inuenitur, hic adscribimus:

*Arma coronavit tibi quondam phœbeus alus,
 O CAMERARIADVM gloria, fama decus
 Maximus effecit scribendi carminis usus,
 Cui daret aonia Phœbus in arce locum.
 Nam tantum grajæque vales & voce latina,
 Conficis & gemino carmina santa sono:
 Qualia vix unquam doctum prope Phocidis amicum,
 Edidit autata clerus Apollo ebety.
 Quid mirum, si plestra tibi citharamque relinques
 Ac sibi proelatum te IOACHIME velis?*

CXXXIX.

Orationes BONACVRSI oratoris clarissimi de
 vera nobilitate magis a virtute, quam diuiciis
 orta. in 4. folior. 12.

Opusculum litteris gothicis impressum, rarissimum,
 sine die & consule quidem in lucem exiit, sed po-
 stremis seculi XV. annis, *Lipsæ* prodiisse, hæc po-
 tissimum adducimur ratione, quod Paulus Niauus, s.
 Niuus, s. Schneeuogel, qui tunc temporis, in academia
 Lipsiensi litteras docuit humaniores, eius se profiteretur
 editorem. Inscriptum illud nomine Erasmi Presbyteri,
artium baccalarii beneficiati in Kempnitz. In epistola
 dedi-

dedicatoria, *orationes*, quasi ab adolescentibus duobus, Publio Cornelio, & Flamineo, vter nobilior esset, Romae, apud patres conscriptos peroratas, multa lucubratione, cum non integrae ad illum pervenissent, fuisse emendatas, ait. Auctor BONACORSO, seu BONACURSUS DE MONTEMAGNO, non solum inter Jureconsultos, & Oratores italos, sed inprimis inter poetas eminuit. Vixit medio tempore seculi XIII. & filius Jacobi de Montemagno, Principis Senatus reipublicae pistoriensis (*Gonfaloniera di Pistoia*) fuit; Tanti aestimabatur ab Imperatore Wenceslao, ut ab illo eques, ritu veteri, stricti gladii percussu crearetur. In componendis carminibus civem suum Cium pistoriensem (*Cino de Pistoia*) ad imitandum sibi proposuerat, quem tanta felicitate expressit, ut a plerisque, illi haud impar censeretur. Abbas Jo. Baptista Casotti, *opera* illius, necnon alterius Bonacursi de Montemagno in lucem edidit. *Le Rime di BONACORSO DA MONTEMAGNO*, iam antea Nicolo Pilli cum Adnotationibus euulgauerat in Roma 1559. vid. Nicol. Franc. Haym *Notizia de' libri rari nella lingua italiana* p. 128. Perscripsit BONACURSUS hoc opusculum, cuius exemplum in bibliotheca portensi publica vidimus, ad Guitondonium, Montisferrati comitem. Josias Simlerus in *Bibliotheca* p. 102. illum minus accurate Bonagarsum pistoriensem adpellat.

CXXXXVIII.

Epistolae MARSILII FIGINI *Florentini*. in 4. folior. 243. si titulum & tabulam folior. 10. seorsum numeraveris.

Admodum rara est, haec *epistolarum* MARSILII FIGINI editio, cuius meminit Michael Maittaire Tom. I. *Annal.* p. 636. Niceron in *Memoires* Tom.

V. p. 221. Jo. Georg. Schelhornius Tom. I. *Annotations. litterar.* p. 102. & Summę reuerendus Auctor derer *Nachrichten von einer hallischen Biblioth.* Tom. IIX. p. 547 seqq. In XII. diuiditur libros, & characteres litterarum romano, satis nitido expressa est. Typographus in fine haec adposuit verba: MARSILII PICINI Florentini *Eloquentissimi Viri epistolae familiares Per Antonium Koberger impraesse. Anno incarnate deitatis. M.CCCC. XCVII. (1497) XXIII. Februarii finiunt Foeliciter.* Quo tempore omnium prima prodierit editio, pro certo adfirmare minime sustinemus. Adfert quidem Pellegrino Antonio Orlandi, in libro, qui inscribitur: *Origine e progressi della Stampa, e Notizia dell' opere stampate da 1457. fino al 1500. in Bologna 1722. in 4. pag. 136. editionem florentinam 1495. in 4. sed Cornelius a Beughem in incunabulis Typographiae p. 60. illam ad annum 1497. retulit. Conf. Michael. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 591, & l. cit. Multo antiquiorem quidem prolatam inuenimus, *Venet. 1458. in Silu. Joannis Arenholdi Conspectu bibliothecae vniuersalis epistolarum p. 78. sed illam inter libros, qui nullibi exstant, referendam esse, iam monuit S. R. Auctor der Nachrichten. von einer hallischen Biblioth. l. cit. Editio omnium sine dubio prima est, quae in fol. prodit, & cuius in fine haec leguntur verba: M. F. Florentini eloquentissimi viri, Epistolae familiares feliciter finiunt. Impensa prouidi Hieronymi Blondi Florentini, Venetijs commorantis, Opera vero & diligentia Matthaei Capcauae Parmensis: impressae Venetijs, æquinoctium vernale. Phoebus introeunte A. S. (a figuo Leonis, Leonem enim rudis figura, ligno incisa, non arietem, vt Maittairius quidem Tom. I. *Annal. typogr.* p. 591. existimauit, refert) die & hora Mercurii, Vigilia diui Gregorii: anno salutis M. CCCC. LXXXV. (1495) vid. Jo. Georg. Schelhorn, Nicéron II. cit. die *Merkwürdigkeiten der kœnigl. Biblioth. zu Dresden* Tom. I. p. 493. Quod**

veto ante annum 1495, nulla editio in lucem exierit, epistolae non solum ipsae testantur, quae ab anno 1457. ad annum vsque 1494. scriptae sunt, sed id quoque MARSILII FICINI epistola confirmare videtur, *ad epistolas suas*, Florentiae XV. Decembr. 1494. scripta, quam ex editione norimbergensi, in cuius initio reposita est, hic adscribimus:

MARSILIUS FICINVS Florentinus

Cunctis semel Epistolis suis S.

Quotiens aepistolae meae, amicis meis (me iubente) salutem dicitis; totiens amicissimo vestro Hieronimo Rossio immortales salutes dicite. Vos enim ego mortales genueram, ac nescio qua fortuna propediem moribundus. (sine dubio moribundas). Hieronimus autem insignis pietate vir regeneravit vos nuper (et spero) iam immortales. Latēbatis enim iam diu lucis cupide, nec quisquam adhuc e tenebris eruebat. Fato forsan vel genio nondum volente. Rossius autem noster inimicus & vobis Roscius, qua pietate semper erga parentem vestrum MARSILIVM se gessit eadem nunc & vos charitate quadam hereditaria foeliciter est prosequutus diligentia simul & opera curans ut vestre facies iamiam oppresse prorsus exprimerentur. Hunc ergo doctum, piumque restitutum vestrum: hactenus quidem tristes nunc bylares salutate atque pro ingenti immortalitatis munere, immortales grātias agite.

XV. Decembris. MCCCCXCIII. Florentiae.

Quod ad epistolas ipsas adinet, quae maxima ex parte philosophici & astrologici argumenti sunt, Nicéron L. cit. sententiam suam de illis hac ratione exposuit: Il y a peu à apprendre dans ces lettres, on n'y trouve rien de l'histoire littéraire de ce temps. Les matières philosophiques qui y sont traitées sont enveloppées d'une obscurité qui rebute le lecteur; ajoutons à cela que l'Auteur y parle trop souvent des folies de l'Astrologie judiciaire dont il étoit entêté. C'est un défaut qui se trouve dans plusieurs de ses autres ouvrages.

wages, entre autres, dans celui de Vita. Il se trouve parmi ces lettres une pièce intitulée: *Oratio gregis Chriftiani ad pastorem Sixtum III. qui a été imprimée séparément à Basle en 1510.* Optime, cum his verbis conspirant J. G. Schelhornii, & auctoris *der Merkwürdigkeiten der Koenigl. Bibliothek zu Dr. Sententia*, quae II. citt. legi poterit. Minime vero id impedimento fuit Felici Filiuccio, quo minus ille *epistolas MARSILII FICINI*, in sermonem Etruscorum converteret vernaculum, & hoc ederet titulo: *Delle divine lettere del Gran MARSILIO FICINO, tradotte per Felice Figliucci, sanese, nuovamente ristampate con le tavole copiosissime in Venezia per Gabriel Giolito 1563.* II. Tom. in 8. De insigni versionis raritate vid. Nicol. Franc. Haym *Notizia de' libri rari nella lingua italiana* pag. 197. In *Operibus MARSILII FICINI*, quae *Venetis 1516. Basileae 1561. & 1576. & Paris 1641.* II. Tom. in fol. in lucem emissa fuerunt, *epistolarum Libri XII.* locum inveniunt Tomo I. & quidem in editione *basileensi* priore p. 607 seqq.

MARSILIUS FICINUS, Canonicus florentinus, & philosophus platonicus, sua aetate celeberrimus, Florentiae anno 1433. patre chirurgo natus fuit. Apud Cosmum & Laurentium de Medicis, tam mulrum gratia valuit, ut ab iis honestis aedibus, sacerdotio, ecclesiae cathedralis florentinae canonicatu, annuisque & splendidis stipendiis donaretur. Quo minor autem corpore, eo maior animo & doctrina fuit, valetudinem diligenter curavit, illiusque conservandae praecepta, in libro in primis *de triplici vita*, quem alio tempore describimus, tradidit. Vtriusque linguae fuit peritissimus, philosophiae platonicae instaurator, neque Platonem duntaxat, sed multos libros a philosophis platoniciis scriptos latina ciuitate donavit v. c. Plotinum, Jamblichum, Proclum, Synesium & Psellum. Diem, febri correptus, aetatis anno LXXVI. anno 1499. dum in villa coregiana, haud procul ab urbe

v. urbe florentina, rusticaretur, obiit. Illius mendaciam, multi ad posteros transmittere studuerunt. Legi meretur Jacob. Gaddius *de Scriptaribus non ecclesiasticis* Tom. I. *Florent.* 1648. in fol. p. 115 sqq. Henr. Wharton in *Appendice ad Guil. Caue Histor. litterar. scriptor. Eccles.* pag. 166 seqq. Petrus Lambecius in *Commentar. de Bibliothec. vindobonensi* Tom. VII. p. 15 sqq. Giulio Negri in *Storia degli Scrittori fiorentini* p. 398 seqq. qui vero multos admisit errores, in adducendis de vita, & laudibus FIGINI, scriptoribus, quos emendavit Jo. Albert. Fabricius in *Biblioth. med. & infim. Latinis*, L. VI. pag. 496 seqq. Conf. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. III. p. 317 sqq. Inter omnes autem, qui historiam MARSILII FIGINI dederunt, eminent Jo. Georg. Schelhornius, qui l. cit. p. 18-136. *de vita, moribus, & scriptis MARSILII FIGINI Commentationem, & Apologiam pro MARSILIO FIGINO, magiae postulato*, dedit. Niceron in *Memoires* Tom. V. p. 214-225. Jacob. Bruckerus in *Historia philosophica* Tom. III. P. I. p. 7. 40. 362. Conf. eiusd. *Fragen aus der philosophischen Historie* Tom. V. p. 1428-1443. *Vitam MARSILII FIGINI*, a Dominico Mellino scriptam, lucem nunquam vidisse auctoritate Julii Nigri, adducti, diximus iam in *Analectis litterariis* pag. 587. In *Nicolai Reusneri Iconibus, sine imaginibus vivis literis Cl. Virorum, Italiae, Graeciae, Germaniae, Galliae, Angliae, Vngariae ex typis Waldkirchianis in lucem productis*, Basil. 1589. in 8. hoc eius legitur epigramma:

EN HOSPES, HIC EST MARSILIUS SOPHIAE
PATER:

PLATONICVM QUI DUCIT CULPA TEMPO-
RVM

SITV OBRVTVM, ILLUSTRANS, ET ATTEN-
CVM DECVS

SERVANS, LATIO DEDI: FORES PRIMVS
SACRAS

DIVINO APERIENS MENTIS ACTVS NV-
MINE

VIXIT BEATVS ANTE, COSMI MVNERE
LAVRIQVE MEDICIS NVNC REVIXIT PV-
BLICO

S. P. Q. F.

ANNO M. D. XXI.

Ea, quae Caesar Baronius Tom. V. *Annal.* ad annum 411. col. 438 sqq. edit. *Mogunt.* 1601. in fol. e *com-
plurium*, ut ipse ait, *eruditōrum & religiosorum viro-
rum* & ipsius Michaelis Mercati, miniatensis, R. E. Protonotarii, *fide* retulit, quod nimirum MARSIL-
VICINVS, post obitum suum, Michaēli Mercato, Mich. Mercati, qui rem Baronio narrauerat, auo, se-
visendum, prout vitus promiserat, obtulerit, & quae
antea de animarum immortalitate, cum illo disserae-
rat, expertus iam confirmauerit, ea inquam iam a Ni-
cerōno l. cit. pag. 219. in dubium vocata fuerunt.
Conf. Schelhorni *Amoenitat.* l. cit. p. III seqq. Jo.
Frideric. Maieri *progr. de pacto adparitionis post mor-
tem*, quod subiungitur Jo. Alb. Fabricii *Dissertat. in-
augural. de recordatione animae humanae, post fata
superstitis*, Kilon. 1699. in 4.

CL.

Epistole FRANCISCI PHILELFI equitis auro
Oratoris atque poete laureati breuiores elegan-
tiores & adulescentibus magis conducentes ex toto
Epistolarum eius volumine conquisitae. Quibus
etiam supraposita sunt argumenta seu tituli succin-
ctae declarantia ipsarum materias. Idēoque egre-
gium opusculum hoc imprimi curauimus, ut stu-
diosi & facilius & sepius lectitent. quo quidem
nihil

nihil ipsis accommodari fuerit. Addita praeter-
 ea est tabula. et facile quisque possit intuenire
 quam desiderauerit materiam. Preterea familia-
 res Epistole ANGELI POLITIANI ad viros illu-
 stres conducenter prenominationis ad calcem adiectae
 sunt. in 4. folior. 49.

Niceron in *Memoires* Tom. VI. p. 87. & Tom. II.
 P. II. p. 187 seqq. varias *epistolarum* FRANC. PHI-
 LELFI editiones recenset, inter quas tamen haec non
 occurrit, quae etiam Michaeli Maittaire incognita
 fuit. Leguntur in illius sine haec verba: *Epistolio bre-
 uiori eloquentissimi viri FRANCISCI PHILELPHI.
 adiunctis aliquot illustris viri epistolis terminus arte
 impressoria imponitur exoptatus Coloniae per honestum
 virum Martinum de Werdena prope domum consula-
 tus in vico burgenfi (vel die burgerstraet) commoran-
 tem. Anno a natali christiano Millesimo Quingentesi-
 mo septimo. (1507). Inueniuntur in editione, litte-
 ris gothicis exscripta, raro obuia, 413. rursus in modo
 FRANC. PHILELFI & 15. ANGELI POLITIA-
 NI epistolae, quae stilo laconico conscriptae sunt, v. c.*

ANGEL. POLITIANI. Jacobo Modesto suo Sal.
 Doles quod non rescribam dolere desine iam re-
 scribo. Vale.

ANGEL. POL. Pico Mirandule Sal.

*Quo vellem corrigeres, tu laudas. Hoc vero facile
 facis, quod semper facis Vale.*

ANGEL. POLITIANVS Amico Sal.

*Dolui vehementer. letatus sum vehementer, quod egro-
 tassi, & quod conualuisti. Vale.*

ANG. POLIT. cuidam Sal. dicit

*Mitto lilia. non ut gratum faciam tibi. quamquam tibi
 quoque. sed ut ipsis liliis, hoc est ne marcescant. Vale.
 Ferrar. Idib. Aug. an. 1494.*

Scripto-

Scriptores, qui vitam FRANCISCI PHILELPHI illustrarunt, iam nominamus in *Analectis litterarum* p. 678. quibus addi poterunt Poggii, Florentini, *Invectivae quatuor in PHILELPHVM*, quae exstant fol. 62. b. legq. *Operum Poggii*, edit. argentines. 1513. in 4. Antoine Lancelot *memoires pour la vie de FRANÇOIS PHILELPHI*, in *Memoires de l'Academie des Inscriptions & belles Lettres* Tom. XV. p. 531-624. edit. Amsterd. chez François Changuion 1741. in 12. Conf. Bartholom. Facii *de viris illustribus liber*, quem primum ex MS. Cod. in lucem erutam recensuit Laurentius Mehus, etruscae Academiae cortonenfis Socius, Florentiae 1745. in 4. p. 5. Nicol. Reusneri *Icones ex typis Waldkirchianis in lucem productae*, ubi hoc lepidum P. Myrtei legimus epigramma:

*Nunquid sat tibi non fuit PHILELPHI
Linguae gloria nobilis latinae?
Ni graecos quoque pernegatus urbes,
Dignus coniuge nuptiisque graecis,
Ferret Timothei novum triumphum?
Cui, dum uno super ille dictione
Tecum pignore certat, etque barbam
Abradi sibi ferre pollicetur,
Victus: aut postquam pecuniam ab te
Victor auferat: abnegasti eadem
Barbam posse pecunia obtinere
Victor: etque nonacula expedita
Barbam illius habere maluisti:
Jam nunc non Italiae PHILELPHI, sed
Graecae gloria nobilis palestra.*

Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. I. pag. 357 sqq. Tom. II. P. III. p. 299 sqq.

De ANGELO POLITIANO alia occasione, nobis dicendum erit.

M ANTONII BONCIARII, *Perusini, Academi Insenfati*, Epistolae. Ad Reuerendiss. Neapolionem Comitulum Perusiae Episcopum. Editio Secunda. *Marpurgi Cattorum Typis Pakli Egenolphi; Typogr. Acad. MDCIK: (1664) in 8. pp. 427. excepto indice pp. 5.*

2v Ipse MARCVS ANTONIVS BONCIARIUS, *Perusinus*, epistolas suas primum in vulgus edidit *Perusiae* 1603. in 8. *ad iudicia hominum exploranda*, ut ait Augustinus Oldoinus, in *Athenaeo augusto, Perus.* 1678. in 4. p. 230, *quae quidem ista fuerunt, ut primum tale opus, per manus hominum transmissum, lectum, dilaudatum, tandem in Germania paullo post recuderint Typographi Marpurgenses (Marpurgenses).* Et haec secunda editio, in quatuor diuisa est partes. *Epistolis*, nonnulla interseferuntur *epigrammata*, a BONCIARIO, composita. Nouam & auctiorem editionem, in XII. libros diuisam, cum *epistolarum argumentis, singulis epistolis, & Floramonte Floramontio praefixis, Perusiae* euulgauit an. 1614. in 8. pp. 783. Et titulo quidem adparet, volumen tantummodo primum esse, sed secundum nunquam in lucem exiit publicam. Exstat quidem alia *epistolarum* a BONCIARIO, exaratarum collectio, sed haec ad illam plane non pertinet. Inscribitur: *Idyllia & selectarum epistolarum Centuria nona, cum decuriis duabus & opusculis decem varii argumenti, Perus.* 1607. in 12. Nicéron de *litteris*, posterioribus, eiusmodi tulit indicium in *Memoires* Tom. XXXII. p. 167. *les lettres sont écrites avec elegance, mais elles sont entierement vuides de choses, & il n'y a presque rien à apprendre.* Istae vero, quas recensemus, ad doctissimos Italiae homines perscriptae, omnes fere literarii sunt argumenti, & historiae illorum temporum literariae, non medio-

mediocrem lucem adfundunt. Non omnes BONCIARIUM habent auctorem, sed occurrunt plures, quae a viris doctissimis, & in summa dignitate constitutis, & ad BONCIARIUM, & ad eius amicos scriptae sunt. Conf. die *Nachrichten von einer hollischen Bibliothek* Tom. I. pag. 444 sqq. vbi praecipui viri nominantur, quorum *epistolae* in hac collectione reperiuntur.

Natus fuit MARCVS ANTONIVS BONGLARIVS Aretriae huc Aintriae, ditionis perusinae oppido, an. 1555. M. Antonii Mureti discipulus, a Corneo Cardinali, scholis perusinis in Seminario praefectus fuit, quod officium bis, mortuo Corneo deposuit, & bis Antonii Mariae Galli, Cardinalis precibus permotus, in seminarium perusinum, ad pueros instruendos, reuersus est. Inter haec a senatu bononiensi primum, vt Bononiae eloquentiam profiteretur, euocatus, deinde a Friderico Borromaeo, mediolanensi archiepiscopo, inuitatus, ad primarii bibliothecarii munus, in bibliotheca ambrosiana, sustinendum, & demum Pisas, ad docendam eloquentiam, in academia vrbeis, amplissimis praemiis adlectus, prouincias vitro oblatae, caecitatis causa, repudiavit, antiqua duplicato stipendio, retenta. Id memoria dignum est, quod patrem futorem, habuerit discipulum, qui tum annos quadraginta natus, vxore amissa, se societati Jesu adiungere vellet, ne ob latinae linguae ignorantiam repelleretur, breui temporis spatio, a filio, litteris imbutus est. Rem narrat Dominicus Passionaeus, in *epistola* ad Scipionem Barnabaeum, Pulginatem, quae legitur inter BONICIARII *epistolas* p. 396 seqq. edit. Marburg. Variis operibus editis inclauit BONGLARIVS, quae omnia, si *grammaticam latinam*, in vsum scholarum perusinarum, conscriptam, & semel, iterumque, & saepius editam exceperis, admodum raro hodie reperiuntur. Mortuus est anno 1616. aetatis anno praep. LXI. exacto. Quibus

Quibus satis, per omnem fere vitam fuerit agnatus
hoc epitaphium testari poterit:

*Non ego, Hospes descendus tibi, ne erres, tu a me
Lenandus. Mibi aduersus perpetuas hostes, poda-
gram*

*Chiragram, caecitatem, paupertatem, inuidiam
Semper stetit inuicta hilaritas. Diuae illae caele-
stes.*

*Donabant pugnant auxilium, vincendi triumphum.
Mors ipsa est mibi, quam fuerat vita liberatior;
ista*

*Vnam soli pedem non concessit, haec quatuor indul-
get.*

*Plures pollicetur: istis diuturnos, alibi noni ueter-
nos.*

*Quandiu vixerim quaeris? hoc ego ut vivus scie-
bam,*

*Triginta duos annos, & unam noctem: abi, obi,
felix.*

Vitam illius multis verbis exposuit, Augustin. Oldoi-
nus in *Athenaeo augusto*, & Niceron. II. citi Conf.
merentur Jani Nicii Erythraei *pinacotheca* I. num.
LIII. p. 98 sqq. edit. *lippsensis* 1692. in 8. P. Balle
Dictionaire historique & critique Tom. I. p. 595.

CLII.

Opus epistolicum, Exhibens JOANNIS CASE-
LII Epistolas, ad Principes, Nobiles, Viros
Celebres, propinquos, ciues, ac familiares, in
Fuchiana & Vageriana Editionibus non compa-
rentes; ex ipsius Autoris aduersariis & manuscri-
ptis maximam partem adornatum, & in XVI. li-
bros descriptum: accurate Justo a Dransfeld.
Praemissa est Herm. Conringii epistola de scriptis

CASE-

CASELIANIS, & annexa lūcubratiuncula de artificio & imprimis chatactere Epistolico, ex autoris Phalereo depromta. *Francfurti Sumptibus Bartholdi Fuhrmanni, Bibliopolae Osterodani Anno 1687. in 8. pp. 1136.*

JOANNES CASELIVS sue CHESSELIUS, nobili in Geldria familia, oriundus, Goettingae anno 1533. natus fuit. Perfectis in patria, Vitebergae, Lipsiae, Rostochii & Francofurti ad Viadrum, litterarum studiis, & peragrata Italia, an. 1563. philosophiae & rhetorices professor Rostochii constitutus fuit. Cum vero Rostochii grassaretur pestilentia, anno 1565. iterum in Italiam abiit. In academia pisana, iuris utriusque Doctor renunciatus fuit. Ex Italia, anno 1567. ad finem vergente, ad munus suum rediit Rostochiam. Paulo post a Joanne Alberto Duce megalopolitano in aulam arcessitus, ut filium principis litterarum doceret studia. Tandem post quatuor annos vitae aulicae pertaesus, Rostochium se recepit, & anno 1599. in academiam helmstadiensem tunc temporis conditam abiit, ibique philosophiam & eloquentiam ad annum usque 1613. quo e vita decessit, publice professus est. Vid. Jo. Sigfridi *programmata de vita, obitu, atque origine JO. CASELII*. Justus a Dransfeld illud *epistolis CASELII* praemisit, & Reinh. Henr. Rollius *Memoriis philosophor. Rostoch. & Lips. 1710. in 8. Decad. I. p. 192. sqq. inseruit*. Excerptum dedit Melchior Adami in *vitis philosophor. germanor. p. 239 sqq.* Christoph. Heilmanni *oratiuncula in funere JO. CASELII dicta Helmsfad. 1613. in 4.* Jacob. Burckhardi *de JO. CASELII praeclaris erga bonas litteras meritis, eiusque lucubrationum editione, Epistola ad Justum Christophorum Boehmerum, Wolfenb. 1707. in 4. a Rollio postea inserta fuit l. cit. p. 218 sqq.* Conf. *Narratio de JO. CASELII vita, quae legitur in praefat. Tom. II. Rerum*

Rerum germanicar. Ernest. Joachim. a Westphalen, Lips. 1740. in fol. p. 72 seqq. *Etwas von gelehrten rostockischen Sachen* An. 1739. p. 49. 89. 123. 151. 380. 382. 644.

Praeter alia opuscula, multas JOAN. CASELIVS, ad summos principes, & viros, suae aetatis doctissimos, scripsit *litteras*, quarum multae editae fuerunt, multae ineditae, in scriniis bibliothecarum delitefcunt. Varias *editarum* collectiones recenset Polycarp. Lyserus in *Apparat. litterar. societatis. Colligentium*, Collect. I. *Viteb.* 1717. in 8. p. 240 seqq. Eminent inter illas praecipue, quas Joan. a Fuchte *Helmst.* 1619. in 8. & Henric. Vagetius *Hamburg.* 1641. & 1643. in 8. in lucem emiserunt. Justi a Dransfeld collectio, cuius titulum adscriptimus, in XVI. libros diuisa est. Complectitur liber I. *Epistolas* ad Principes, II. ad Adam. Krausen in Borchfeld, III. ad Nobiles ab Hoim, IIII. ad Nobiles a Bafewirtz, V. ad Petrum Victorium nobilem florentinum, & huius ad CASELIVM, VI. ad Barones & nobiles quosdam diuersos, VII. ad Jagemannos, IIX. ad H. G. Ryhmann, VIIII. ad Propinquos & ciues, X. ad viros celebres, XI. ad Andr. Cludium, XII. ad L. Scheurlaeum, XIII. ad J. Peparinum, XIIIII. ad Alb. Clampium, XV. ad Matthiam Ouerbecium, Belgam, & XVI. ad R. Diepholdium. Collectionis dransfeldianae raritatem, testatur *Thesaurus bibliothecalis* Tom. I. p. 84 seqq. & ex eo *Catalogus Biblioth. sathenian.* p. 488. Repetita quidem exstat editio *Hannou.* 1719. in 8. sed multis typothetarum mendis deformata fuit. Prior igitur *Francofurti* 1687. edita, a viris doctis praecipue aestimari, & posteriori solet praeferri. De JOANNIS CASELII *epistolis ineditis* vid. Polycarp. Lyseri *Dissertat.* citar. p. 246 sqq. *Epistolae* CASELII X. leguntur inter Marquardi Gudii *epistolas*, a Petr. Burmanno *Ultraieet.* 1697. in 4. editas; Alias *ad diuersos* inseruit Rudolphus August. Noltenius *Commercio litterar. claror. viror.* Tom. I. Tom. I.

Brunſwig. 1737. in 8. p. 13 ſqq. Epistolae XXII. quas, cum aliis, Marquardus Gudius anno 1665 ſtrenae loco obtulerat Samuel. Sciaſſio, inſertae leguntur in dem. geſammelten Briefwechſel der Gelehrten Hamburg. 1751. in 8. paſſim. De aliis JOANNIS CASELII operibus legi poterit Herman. Conringii Epistola de ſcriptis CASELIANIS, collectioni dransfeldianae praemiſſa, & qui plenior & perfectior eſt Henrici Ernſtii Catalogus Scriptorum CASELIANORVM, in certas claſſes diſtributorum, Hamburg. 1651. in 4.

CLIII.

CASSIODORVS SENATOR de anima.
CASSIODORI ad lectorem Barbaſculum Epi-
gramma

Sum de te meritus bene tu vero male de me

Nam laceras nomen corripis atque meum
Sermonis laciſi ſi me dignabere in albo

Fac mediam extendas CASSIODORVS ero.
in 4. folior. 24.

Editio litteris ſatis luculentis exſcripta, haud facile noſtra aetate obuia eſt. Praemittitur illi, brevis MAGNI AVRELII CASSIODORII SENATORIS *hiſtoria*, ex Helinandi & Graciani narrationibus, potiſſimum compoſita. Sequitur capitulum XIX. e quibus liber compoſitus eſt, elenchns. In ſine leguntur haec verba: Phorce in aedibus Thomae Anſhelmi, Anno M. D. VII. (1507) menſe Junio. Inſignia typographi hiſce verbis ſubiecta ſunt. In Ioan. Gareti editione; omnium operum CASSIODORII inuenitur iſte libellus ad MSS. codices S. Audoeni rothomagenſis & Abbatiae de Noa collatus, marginalibusque notis, & animaduerſionibus Franciſc. Jureti emendatus,
Tom. II.

Tom. II. p. 594 seqq. edit. *Venetis* 1729. in fol. excusae.

Vitam MAGNI AVRELII CASSIODORII SENATORIS, Viri patricii & Consularis, rom. viuariensis, seu castelliensis monasterii, Fundatoris & Abbat, qui medio seculo VI. inclaruit, data, quod aiunt, opera descripsit F. Denys de Sainte Marthe, & edidit hoc titulo: *La vie de CASSIODORE, Chancelier & premier Ministre de Theoderic le grand, & de plusieurs autres Rois d'Italie, ensuite Abbé de Viviers, avec un Abregé de l'histoire des Princes, qu'il a servis, & des Remarques sur ses Ouvrages, A Paris chez Coignard, 1695. in 12.* Praemisit etiam Joannes Garetius editioni suae CASSIODORII vitam, in duas partes diuisam, a pag. I. 26. & p. 27-35. *dissertationem de CASSIODORII vita monastica.* Conf. Anton. Posseuini *Apparats. sacer* Tom. I. p. 302 seqq. Guil. Caue *Histor. literar. scriptor. ecclesiasticor.* p. 390 fqq. Casimir. Oudini *Commentar. de Scriptor. & scriptis ecclesiast.* Tom. I. col. 1462 fqq. Daniel. Guil. Molleri *Dissertat. de MARC. AVREL. CASSIODORO Aitorf.* 1686. in 4. Jo. Albert. Fabricii *Biblioth. latin.* Tom. I. L. III. Cap. XVI. p. 651 fqq. Tom. III. p. 618 seqq. Jo. Nicol. Funccii *Commentar. de inerti ac decrepita latinae linguae senectute, Lemgov* 1750. in 4. Cap. III. §. XXIII. p. 319 fqq. Cap. V. §. VIII. p. 343 fqq. Cap. IIX. §. XII. p. 469 fqq. Cap. VIII. §. III. p. 522 fqq. ubi libelli *de anima* recensio exstat, & tandem Cap. XI. §. XXX. p. 595 fqq. Gabriel. Barrii *de Sitn & antiquitat. Calabriae cum notis Thom. Aceri Rom.* 1737. in fol. L. III. Cap. XVII. XIX. XVIII. M. Gibert *Jugement des Savans, sur les Auteurs qui ont traité de la rhétorique* p. 449 fqq. edit. quae P. I. Tom. IIX. des *Jugemens des Savans d'Adr. Baillet Amst.* 1725. in 12. constituit.

CLIIII.

ARETAEI *Cappadecis medici* Libri IIX. RVFFI *Ephesi* de hominis partib. li. III. Junio Paulo Crasso Patavino interprete. Accessere quæ Crassus non verit ARETAEI aliquot capita. RVFFI liber de Vesicae ac renum affectib. Eiusdem de Medicamentis purgantibus. Adnotationes lecorum in quibus ab interprete Graeca discrepant. *Parisiis M. D. LIIII. (1554) apud Guillelmum Morelium, & Jacobum Puteanum.* in 12. pp. 553. si dedicat. & indicem folior. 14. non numeraueris.

ARETAEI *ἑστὶν ἀπὸ τοῦ καὶ ὀνόματι ὀρίαν καὶ ἡγοῖαν* *ἡδὺν βιβλ. IIII. & ὀρίαν καὶ ἡγοῖαν ἡδὺν βιβλ. IIII.* e graeco sermone, in latinum, conuerterat Junius Paulus Crassus, medicus patavinus, e libro, ut ipse ait, in epistola dedicatoria, ad Albertum seniore, Marchionem brandenburgensem, libello, quem recensemus, praefixa, *graeco manuscripto veterimo & carioso, non sano, non integro, sed multis mendis inquinato, multis magnisque vulneribus confuso, & lacerato.* Ex tribus tam conlatis exemplaribus multa, quae deficiebant, restituit, quae erant depravata, castigauit, quae confusa erant, in ordinem redegit: per coniecturas etiam ab artis medicae peritia desumptas, non paucos locos librariorum incuria viciatos, antiquae & sanae, ut sibi persuasit, lectioni restituit. De quibus autem ambigebat, neque sinceram veritatem eruere, sibi que penitus satisfacere potuerat, eos asterisco notauit, aliorumque iudiciis pensandos, castigandosque reliquit. Emiserat hanc versionem, addita versione RVFFI *ephesii, de partium corporis humani adpellationibus*, quem librum graecum a Francisco Frigimelico, medico acceperat, latina, primum *Venetis 1552. in 4. vid. Jo. Alb. Fabricii Biblioth.*

*Biblioth. graec. L. III. Cap. III. p. 101. Editio, quam hęc tenemus, versionis Crassi, secunda, admodum rara est. Quis illam in lucem prodire iusserit, non constat. Ut virorum doctissimorum fert sententia, a Jacobo Goupylo, medico parisiensi, id factum est. In eam potissimum adducuntur ii sententiam, verbis, quae Adnotationibus locorum, qui in ARETAEI codice graeco, ab interpretatione Crassi discrepant, pag. 528. adiecta, leguntur: haec cursim latinae cum graecis coniungentes obseruauimus, hique adnotauimus, non ut aliquid interpreti bono detraberemus, cuius meditatio docta non mediocriter in edendis Graecis profuit, sed ut ipse his pauculis admonitus, in studiorum gratiam, dum vita superest recognoscat, & melius quam quouis alius inchoatum opus, tandem absolutum emittat. Haec autem verba, ad Jacobum Goupylum spectare, ideo sibi persuadent, quod eodem anno 1554. Paris. apud Adrian. Turnebum, ARETAEI Cappadocis, de acutorum ac diurnorum morborum causis, ac signis libri III. & totidem de eorumdem curatione, & RVFI ephesii libri de vesicae remanque morbis, de purgantibus medicamentis, de partibus corporis humani, & Sorani de vtero. & muliebri pudendo, graece e bibliotheca regia in 8. editi fuerint; quibus Jacobus Goupylus, epistolam praefixit graecam, ad Odonem Castilionacum, Cardinalem, in qua, se adiutum fuisse, regiae bibliothecae exemplaribus, & duobus aliis, quorum alterum, a Capello, medico, obtinuerat, alterum suis sibi comparauerat sumtibus. Eorum praeterea sententiam ipse Junius Paullus Crassus confirmare videtur, qui in repetita, & curis secundis recognita, versione, quam anno 1555. cum viris doctis communicauit, istam editionem disertis verbis, quae apud Fabricium l. cit. exstant, medico cuidam Gallo. tribuit. Conf. Herman. Boerhave praefatio, ARETAEI cappadocis editioni, mox memorandae praemissa, vbi de hac versione ita scribit: *Versio latina quam Henric. Stephanus edi-**

ARETAEI *Cappadecis medici* Libri IIX. RVFFI *Ephesi* de hominis partib. li. III. Junio Paulo Crasso Patauino interprete. Accessere quae Crassus non vertit ARETAEI aliquot capita. RVFFI liber de Vesicae ac renum affectib. Eiusdem de Medicamentis purgantibus. Adnotationes locorum in quibus ab interprete Graeca discrepant. *Parisis M. D. LIIII. (1554) apud Guillelmum Morelium, & Jacobum Puteanum. in 12. pp. 553. si dedicat. & indicem folior. 14. non numeraueris.*

ARETAEI *ἑστὶν ἰατρικὴ καὶ φυσικὴ ὁρίων καὶ ἡγεμονικῶν βιβλ. IIII. & ὁρίων καὶ ἡγεμονικῶν ὁρίων βιβλ. IIII.* e graeco sermone, in latinum, conuerterat Junius Paullus Crassus, medicus patauinus, *e libro, ut ipse ait, in epistola dedicatoria, ad Albertum seniore, Marchionem brandenburgensem, libello, quem recensemus, praefixa, graeco manuscripto veterissimo & curioso, non sano, non integro, sed multis mendis inquinato, multis magnisque valneribus confuso, & lacerato.* Ex tribus tam conlatis exemplaribus multa, quae deficiebant, restituit, quae erant depravata, castigauit, quae confusa erant, in ordinem redegit: per coniecturas etiam ab artis medicae peritia desumptas, non paucos locos librariorum incuria vitiatos, antiquae & sanas, ut sibi persuasit, lectioni restituit. De quibus autem ambigebat, neque sinceram veritatem eruere, sibi que penitus satisfacere potuerat, eos asterisco notauit, aliorumque iudiciis pensandos, castigandosque reliquit. Emiserat hanc versionem, addita versione RVFFI ephesii, *de partium corporis humani adpellationibus*, quem librum graecum a Francisco Frigimelico, medico acceperat, latina, primum *Venetis 1552. in 4. vid. Jo. Alb. Fabricii Biblioth.*

Biblioth. graec. L. III. Cap. III. p. 101. Editio, quam hęc tenemus, versionis Crassi, secunda, admodum rara est. Quis illam in lucem prodire iusserit, non constat. Vt virorum doctissimorum fert sententia, & Jacobo Goupylo, medico parisiensi, id factum est. In eam potissimum adducuntur ii sententiam, verbis, quae Adnotationibus locorum, qui in ARETAEI codice graecoq, ab interpretatione Crassi discrepant, pag. 528. adiecta, leguntur: haec cursim latinae cum graecis coniungentes obseruauimus, hicque adnotauimus, non ut aliquid interpreti bono detraberemus, cuius meditatio docta non mediocriter in edendis Graecis profuit, sed ut ipse his pauculis admonitus, in studioforum gratiam, dum vita superest recognoscat, & melius quam quouis alius ineptatum opus, tandem absolutum emittat. Haec autem verba, ad Jacobum Goupylum spectare, ideo sibi persuadent, quod eodem anno 1554. Paris. apud Adrian. Turnebum, ARETAEI Cappadocis, de acutorum ac diuororum morborum causis, ac signis libri III. & totidem de eorundem curatione, & RVFI ephesii libri de vesicae renumque morbis, de purgantibus medicamentis, de partibus corporis humani, & Sorani de utero & muliebri pudendo, graece & bibliotheca regia in 8. editi fuerint; quibus Jacobus Goupylus, epistolam praefixit graecam, ad Odonem Castilionaeum, Cardinalem, in qua, se adiutum fuisse, regiae bibliothecae exemplaribus, & duobus aliis, quorum alterum, a Capello, medico, obtinuerat, alterum suis sibi comparauerat sumtibus. Eorum praeterea sententiam ipse Junius Paullus Crassus confirmare videtur, qui in repetita, & curis secundis recognita, versione, quam anno 1555, cum viris doctis communicauit. istam editionem disertis verbis, quae apud Fabricium l. cit. exstant, medico cuidam Gallo tribuit. Conf. Herman. Boerhave praefatio, ARETAEI cappadocis editioni, mox memorandae praemissa, ubi de hac versione ita scribit: Versio latina quam Henric. Stephanus edi-

dit, in Principibus medicorum est illa ipsa completa, quae prius prodierat ab Anonymo, quem Goupylum eruditi alii suspicantur, sed Celsum Crassum, Junii Crassi filium, ex Goupyli editione vertentem Petrus Petitus adserit. Sed haec omnia nos non impediunt, quo minus in aliam plane discedamus sententiam, neque a Goupylo, neque a Cello Crasso, sed a Guilhelmo Morelio Tiliano hanc editionem curatam esse existimemus. Cum enim *Adnotationes locorum, qui in ARETAEI codice graeco ab interpretatione Crassi discrepant*, auctore G. M. T. conscriptae dicuntur, Morelium hisce litteris initialibus nomen suum occultasse, & forte cum Goupylo, vnito studio, iunctoque labore, editionem *turnebianam* graecam adornasse, nobis persuasimus. Quo minus autem hanc suspicionem cuidam obtrudimus, eo minus pro certo adfirmare sustinemus, quid aut quem litterae designent initiales R. C. F. quae in fine *fragmenti RVFI de medicamentis purgantibus* p. 553. conspiciuntur. De aliis huius versionis ab Anonymo recognitae, editionibus vid. Jo. Alb. Fabricius l. cit. ubi etiam de ARETAEI cappadocis, & RVFI ephesii aetate, eorumque operibus, varia lectu digna adnotantur. Duplex nostra aetate exstat ARETAEI cappadocis editio, admodum splendida; Alteri hic praefigitur titulus: ARETAEI, cappadocis, *de Causis & signis acutorum & diuturnorum Morborum Libri III. De curatione acutorum & diuturnorum Morborum Libri III. Graece & Latine.* Cum MSS. duobus, Harleyano & Vaticano contulit, nonamque versionem dedit Joannes Wigan A. M. *Aedis Christi Alumnus.* Accedit praefatio, dissertationes in ARETAEVM, variae lectiones, notae & emendationes. *Tractatus de ionica ARETAEI dialecto, quodque difficiliores huius Auctoris voces exponit Lexicon.* Oxoniae e Typographo Charendomiano 1723. in fol. form. maior. In praefatione omnes ARETAEI editiones enumerantur, in quatuor autem DISSERTATIONIBVS, de ARETAEI aeta-

et, *secūda, in rebus anatomicis scientia, & curandi ratione, quā tenuit ARETAEVS, agitur.* Recensio-
nem operis splendidissimi, cuius tantummodo tercen-
ta dicuntur exemplaria, typis expressa, vid. in *Actis*
eruditior. lipf. An. 1728. p. 97 sqq. Conf. die *Merk-*
würdigkeiten der künigl. Biblioth. zu Dresden Tom. II.
p. 165. Claz. Dau. *Clement Bibliothèque historique*
& critique de Livres difficiles à trouver Tom. II. p. 24.
Alterius editionis titulus talis est: ARETAEI, Cap-
padocis, *de causis & signis acutorum & diuturnorum*
morborum Libri III. *De curatione acutorum & diu-*
turnorum morborum Libri III. Graece & Latine,
Cum Commentariis integris Petri Petiti medici Pari-
sienfis atque clariss. Jo. Wiggani doctis & laboriosis
notis, & celeberrimi Maittairei. *Opusculis in eundem,*
tandemque eruditissimi atque celebratissimi Danielis
Wilhelmi Trilleri Observationibus & Emendatis.
Editionem curavit Herm. Boerhaave. Lugduni Bata-
vor. sumptibus Petri van der Aa 1731. in fol. form.
maior. pp. 604. Huic editioni, Junii Paulli Crassi
versio latina, e recognitione G. M. T. subiecta fuit.
Conf. *Act. Eruditior.* lipf. an. 1732. pag. 393 seqq. &
Auctores supra citat. II. citt.

CLV.

ΚΑΣΣΙΟΥ Ιατροσοφιστου, και ΘΕΟΦΥ-
ΛΑΚΤΟΥ του ΣΙΜΟΚΑΤΟΥ προβλημα-
τα και Απορηματα Φυσικα περι ζώων παθών. H. e.
CASSII, *Jatrosophistae, & THEOPHYLACTI SI-*
ΜΟΚΑΤΑ Naturales quaestiones, circa animalium
& praecipue hominis naturam, atque affectiones
quasdam. Ad V. N. Ampliff. Excell. & Experien-
tissimum Dn. Wendelinum Siebelistium, Doctorem
Medicum, antea quidem Magni Moscouiae nunc

vero Brunsvic. & Lunaeburg. nec non Holsatiae Ducum Sereniss. & Celsiss. Archiatrum felicissimum, Dominum Ciuem atque Amicum suum veterem & propriissime dicendo Consalaneum submittebat Editor, Andreas Riuius Halis-Saxo, Philosoph. & Med. D. ac PP. E. P. Caesareus, Collegii Principis in Acad. Lips. Subsenior, Paulini XVuir & philosophici p. t. Decanus. *Lipsiae aera Christianae MDCLIII. (1653) Typis Wistigianis, in 4. pp. 82. except. praefat. folior. 3.*

Librum rarum esse, nemo facile in dubium vocaverit, qui editoris in fronte conspexerit nomen. Conf. Jo. Vogtii *Catalog. libr. rar.* p. 582. vbi de raritate opusculorum, quae suis sumtibus, excudenda curauit Andreas Riuius, pluribus verbis agitur. Nondum inter machaoniae artis professores conuenit, cuiusnam CASSIO *Προβλημματα* tribui debeant. Plerique v. c. Hieronym. Mercurialis III. *Var. lect.* II. & III. 13. Gerard. Jo. Vossius *de philosophia* p. 94. Daniel Clericus in *Historia medicinae* Tom. II. p. 126. alique ad CASSIVM medicum, illa referunt, qui Augusti & Tiberii temporibus floruit, & a Celso in praefatione, *ingeniosissimus seculi sui medicus* adpellatur. Illum autem ideo non fuisse *problematum* auctorem, censet Andr. Riuius, in *praefatione*, quod ille contra communitates medicorum faciat, CASSIVS autem *Iatrosophista* methodicus fuisse videatur. Herm. Conringius in *introduc. in Medicinam* p. 53. CASSIO FELICI tribuit, qui sub Imperatore Claudio medicis artibus inclaruisse dicitur. Forte codicis cuiusdam auctoritate, qui hunc auctorem prae se tulit; ad illam sententiam amplectendam permotus fuit. Vt enim Phil. Labbeus, in *Bibliotheca noua MSS.* p. 49. testatur, in Codice 1125. regis Galliae existit latina CASSII FELICIS *problematum* versio, adornata Adaburo,

debure, & Asclepio sive Callepio Coss. Anno Chr. 474. Adrianus Junius, qui *problemata* CASSII, e graeco in latinum sermonem conuersa, Paris. 1541. cum graeci exemplaris castigatione, ad finem adiecta, in 4. euulgauerat, in praefatione ad Cornel. Rhemnium, de auctore nihil certi pronunciare audet. Posteaquam enim varios recensuit CASSIOS, medicos graecos, haec tandem addidit verba: *quis vero huius sit auctor libri - - malim dubium silentio transire, quam temere asserendo ineptiae notam incurrere. Certo quisquis tandem fit, ut non infimas in re medica classis, ita lectione non perfunctoria sed saepius iterata dignissimus est, adderem quae aequali, cum veterum multis, nominis auctoritate, ut aliorum censuras praeiudicium dictare primus formidarem.* Conf. Andz. Riuii praefat. & Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec. Lib. III. Cap. VI. p. 169. not. (c)* ubi quoque variae *Problematum* editiones & versiones recensentur, Prima editio graeca, auspiciis Jacobi Tassani, ex vauensis Episcopi bibliotheca, hoc titulo, haud satis adcurato: ΚΑΣΣΙΟΥ ΙΑΤΡΟΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΙΑΤΡΙΚΑΙΣ ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΤΕΥΧΕΙΟΝ, Paris. Emondas Tusanae viduae Conradi Neobarii regii typographi impensis 1541. in 12. in lucem exiit. Vid. Mich. Maittaire *Annales typograph.* Tom. III. p. 324. Recentiores editores, verba καὶ τευχέριον, quae etiam in Bonauentur. Vulcanii editione Lugdun. Batavor. an. 1595. euulgata, comparant, veluti spuria reiecerunt, cum alius praeter hominem, animalis, aut quadrupedis, mentio nusquam fiat a CASSIO in *problematibus*, quae hodie existant LXXXIII. Sed forte pars illa, quae ad quadrupedes, seu ζῶα τευχέριον spectauit, ad nos non peruenit, aut in MS. adhuc delitescit, quae etiam Conradi Gesneri fuisse videtur sententia, qui in *Bibliotheca*, Fabricio l. cit. teste, notauit vnum duntaxat ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ CASSII, librum excusum esse, alterum autem, ut audierit, Venetiis quoque haberi. Idem igitur Gesnerus editionem suam, Tiguri 1562. hoc promulgauit ti-

taio: προβλήματα φυσικά περί ζώων παθόν, quem postea Andreas Riuinus sequutus fuit, qui textum graecum, cum versione latina Conradi Gesneri, e Bonauenturae Vulcanii editione exscribendum curauit, Hadriani Junii, & Conrad. Gesneri castigationes & notas, Frideric. Sylburgii coniecturas, & suas denique proprias ἐπιρροήν, in calce subiecit.

De THEOPHYLACTO, Aegyptio, SIMOCATO, siue SIMOCATTA, ἀπὸ ἐπὶ δόχον καὶ Ἀντιγράφων, qui extremis Heraclii Imperatoris temporibus vixisse dicitur, eiusque óperibus, vid. Jo. Alb. Fabricii *Bibliotheca graeca*, L. V. Cap. V. p. 280 seqq. Jacobi Pontani e S. J. *praefatio*, eius *historiae oecumenicae*, de rebus Mauricii Imperatoris, praefixa. Partem illa *historia* constituit *Corporis Scriptorum historiae Byzantinae*, & ad Jacob. Pontani exemplar, castigatur, & glossario graeco-barbaro auctior, studio & opera Caroli Annibal. Fabroti JC. edita fuit *Parisi. e typographia regia* 1647. in fol. form. maior. Gerard. Joan. Vossii *de Historic. graecis* Lib. II. Cap. XXIII. p. 218. Martin. Hanckii *de Scriptor. byzantinis* R. I. Cap. VIII. p. 186 seqq. die hamburgische *Bibliothek historica* Centur. VIII. p. 26 seqq. Eius διὰ λόγον περί διαφορὰς φυσικὰν ἀπορρημάτων καὶ ἐπιλύσεως αὐτῶν e Bonauenturae Vulcanii editione, *Lugd. Batav.* cum CASSII *problematis* 1596. in 12. vulgata, Andreas Riuinus recudendum curauit. Versio latina Jacobum Kimedoncium habet auctorem, qui iuuenis XVII. annorum, praeter *dialogum* THEOPHYLACTI SIMOCATTAE, *Epitomen quoque librorum IIX. historiarum* e Photii *Cod. LXV.* & *excerpta de legationibus*, & *epistolas* eius, e graeco in latinum sermonem conuerterat; sed quia in aetatis flore decesserat, in lucem, adiecto textu graeco, haec omnia, cum praefatione Jani Gruteri, Andreas Schottus in lucem emisit *Heidelbergae apud Cornetium* 1599. in 8. vid. Fabric. l. cit. Niceron in *Memoires* Tom. XXVI. p. 67.

CLVI.

ΦΑΙΜΩΝΟΣ Φιλοσοφου ἡ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
 ΚΟΥΣΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΝΟΣΟΦΙΟΝ ἀρξαν ἡ βιβλίον
 περὶ τῆς πᾶν κυνῶν ἐπιμελείας. H. e. PHAEMO-
 NIS; *Philosophi*, seu potius DEMETRII *constan-*
tinopolitani Cognomento PEPAGOMENI, Liber de
 cura Canum singularis; e IIII. MSS. Rhodio, Au-
 gustano, & duobus Mediceae bibliothecae colla-
 tus, rectius versus, & notis quibusdam ac variis
 Lectionibus, vt & isagoge quadam de auctoris
 vero nomine & aetate mactus a IIII. Viris D. Rud-
 berto a Moshaim, D. Andrea Aurifabro, Dn. Nic.
 Rigaltio atque D. Andrea Riuind. A quo postre-
 mo etiam illustri nominis generosi honori V. N.
 Dni Conradi ab Einsidel, Aulæ Arichiep. Parthe-
 nopýrgicae Magistri, & Praefecturae Gibichenstei-
 nensis Capitanei strenuissimi, Herois vere littera-
 tissimi, & literarum literatorumq. Maecenatis Opt.
 Mx. Datus L. M. Q. Consecratus fuit. *Lipsiae Ae-*
nae-Christi MDCLIII. (1654) Typis Wittigianis
 in 4.

Quis *Cynosphii* sit auctor, inter doctos viros non-
 dum conuenit. Codicem graecum primus in Germa-
 niam intulit Joannes Treslerus, dantiscanus, Medi-
 cinæ Doctor, qui illum in Italia, haud magno pretio
 emerat, a milite, qui anno 1522. ex direptione Rho-
 di, illum in Italiam aduexerat, variaque eius exem-
 pla descripta, cum viris doctis communicauerat. Tres-
 lerus istum codicem, qui praeter *κυνόσοφιον*, libros duos
 alios *περὶ λεόντων* continebat, amico suo Andreae Au-
 rifabro, medicinae doctori, ex potissimum nomine
 dederat dono, vt in plura exempla latine quoque ver-
 sum, transfundi curaret. Omni, quidem codex grae-
 cus,

eus, auctoris indicio destitutus fuit, cum vero iam antea illius versionem dedisset Rudbertus a Mosheim, Decanus passautensis, e codice, qui PHAEMONIS philosophi, prae se ferebat nomen, Aurifaber illa versione usus, PHAEMONI *κινεσις*, adscribere, & illius nomine insignitum *Vitebergae apud Io. Lufft* 1545. in 8. in vulgus edere non dubitavit. Conf. Gustav. Georg. Zeltneri *kurtzgefasste Historie der gedruckten Bibelversion und anderer Schriften* D. Mart. Lutheri, in *der Beschreibung des Lebens, und Fatorum* Hanns Luffts p. 98 sqq. not. d. & f. Cum Nicolaus Rigaltius, e bibliothecae regiae gallicae & medicae codicibus, collectionem *de re accipitraria, & venatica*, Paris. 1612. in 4. ederet, *κινεσις*, & *πρὸς τὴν ὑπερβολὴν*, quod in codice regio, auctoris nomine, destitutum inuenerat, cum Aurifabri versione latina, praefixo PHAEMONIS nomine, illi inseruit. Vid. Io. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* L. I. Cap. XXV. p. 155 sqq. Codicem auctoris nomine destitutum, in Bibliotheca laurentiana medicae titulo: *Libellus de canum cura, descriptus* Venetiis 1554. adseruari, memorat Bernardus a Montfaucon in *Bibliotheca Bibliothecorum manuscriptorum nova* Tom. I. Paris 1739. in fol. p. 349. Quae postea causae impulerint Andream Riinum, ut *κινεσις* DEMETRIO PEPAGOMENO, Medico constantinopolitano, qui sub Imperatore Michael Palaeologo floruit, quam PHAEMONI philosopho, adscribere maluerit, ipse exposuit in *praefatione* libro praemissa, quam vide. Nondum vero Riinius, ea in re, omnem virorum doctorum dubitationem, rationibus suis, quas in medium protulit, remouere potuit, praecipue cum stili differentia, quae in *κινεσις*, & libro, quem DEMETRIUS PEPAGOMENUS conscripsit *de podagra*, se prodit, maxima, sententiae ipsius obstare videretur. Conf. Joan. Stephani Bernardi *praefatio*, quam DEMETRII PEPAGOMENI libro, *de podagra, graece & latine, ope MS. Bibliothecae Lugduno-Batavae, recensito*

*consilio & notis illustrato, Lugd. Batav. 1743. in 8. praefixit. p. 6. Κνωρόφιος, quisquis illius demum auditor fuerit, cura Thom. Johnson, cum Gratio, Nemesiano, Hieronymi Fracastorii carne pastoritio, quod inscribitur Aleon, & Joan. Cui, Angli, libello de canibus britannicis, Londini 1700 in 8. denuo in lucem editum fuisse, testatur Jo. Alb. Fabricius l. c. Leue hic, ut in κνωρόφιος, κνωρόφιος memorare, licebit, quod in adducenda editione κνωρόφιος riuiniana, in Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* l. cit. occurrit, ubi Riuini editio, quae in 4. prodit, in 8. excusa scribitur.*

CLVII.

Vtilissimus liber perstringens isagogas JOANNICII, ad Tegni Galeni. in 4. folior. 16.

JOANNICIUS medicus fuit Arabs, qui seculo, a Christo nato, decimo innotuit. Nonnulli eundem esse existimant, qui Humain, aut Human dicitur. Auicennae enim *Canon* praemittuntur, in editione latina *veneta* 1608. in fol. *Tabulae isagogicae in universam medicinam, ex arte Humain id est JOANNICII* Arabis, auctore Fabio Paulino, vrinensi, collectae, & editae a Fabricio Raspano *D. chirurgico*, vid. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* L. VI. Cap. VIII. p. 249. Praeter *isagogen* in τήν τεχνήν, siue *artem parvam*, Galeni, quae in nostri libri titulo, vocatur *Tegni Galeni*, multa alia scripta composuit, quorum titulos, Rasis, medicus, apud Arabes celeberrimus, in *operibus* suis, passim citat. Conf. J. A. Fabricii *Biblioth. graec.* l. cit. p. 300 sqq. Quis JOANNICII *isagogen*, ex arabico transtulerit, ignoramus. Versio- nis latinae, quam ante oculos positam habemus, editionem, litteris gothicis excusam, procuravit Henricus Stromer, urbachensis, *artium liberalium magister*,

ber, medicine Baccalarius. Illi adicitur Hippocratis iusiurandum, e greco, in latinum conuersum, per Petrum Paullum Vergerium, faciatum; In fine haec leguntur verba: Impressum Liptzk per prouidum virum Jacobum Thanner Anno domini Millesimo quingentesimo octauo (1508). Conf. Ios. Simleri Bibliotheca p. 428. vbi JOANNICII introductio, in arcein paruum Galeni, impressa dicitur, in Italia, cum Theophilo de urinis, & aphorismis Hippocratis, a Constantino monacho translatis, &c. & Argentorati apud Henricum Sybold. In libro, qui titulo: Articella cum quam plurimis tractatibus superadditis, Venetiis, per Petrum Bergomensem de Quarengiis 1507. in 8. prodiit, JOANNICII Isagoge primum occupat locum. Editio lipsiensis neque Michaeli Maittaire, neque Joan. Henric. Leichio innotuisse viderur.

CLIX.

Homerus Εἰσαγωγή: siue Comparatio Homeri cum Scriptoribus Sacris quoad normam loquendi. Subnectitur Hesiodus Ὀμηρίων. *Autore ZACH. BOGAN. e Coll. C. G. Oxon. Propert. libr. 3. El. I.*

- - - - - Homerus

Posteritate suum crescere sensit opus.
Oxoniae, Excudebat H. Hall, Impensis T. Robinson. M. DC. LVIII. (1658) in 8. pp. 439. exceptis praemissis & indicibus pp. 53,

Liber non facile obuius, vocatur a Jacobo Fridrico Reimmano, in *Catalogo Biblioth. theologiae* p. 760. In Gerardi Croesii *Quintae Epicae siue Historia Hebraeorum ab Homero Hebraicis nominibus ac sententiis conscripta in Odyssaea & Illade*, cuius tantum
pars I.

part. I. Dordraci apud Theodor. Gorii. 1704. in 8. in lucem prodit, hanc in Introduct. Cap. XI. p. 171. de BOGANI opere, prolatam conspicimus sententiam: extitit anno seculi quod nuper, viximus quinquagesimo octavo Oxonii Liber ZACH. BOGAN e Colleg. C. C. Oxon. inscriptus: Homerus Εἰσαγωγή, sine Comparatio Homeri cum Scriptoribus sacris; quoad normam loquendi. Scribit auctor in titulo verba Propert. Lib. 3. El. 1. Homerus posteritate suum crescere sensit opus. Illam Propertii sententiam, per virum hunc longe ante multos litteratissimum veracem esse, adeoque Homerum magnam ab eo incrementum gloriae accepisse, facile admitto. Et agnosco libenter, magnam viri industriam, magnamque diligentiam, quare tam diu occultam latentemque indagavit, & tot manifestis testimoniis ostendit ac declarat. Nihilominus quantum attinet, ad viri doctissimi lucubrationes in Homerum; in his iuste duo desiderari videntur. Primo ut ne luculentas vir multa allegauisset, quae cum dictis scripturae sacrae, quae hic refert, vix ullam convenientiam habent. Deinde ne plurima omisisset occurrentia apud Homerum maxime similia dictis in S. Scriptura. Atque hoc quilibet non inexercitatus in S. Literis deprehendet, si necum vel boxeram unam impendat lectioni ac meditationi unius libri Homeri &c. Haec vero Croesius variis exemplis, ex BOGANI libro, in medium prolati, illustrat, & confirmat, & de eiusdem Auctoris Hesiodo homerizante; hac ratione exponit sententiam p. 173. Adiungit vir, cui in sua diligentia magna concedenda est & scribenda laus, suo Homero Ebraizanti Hesiodum Εὐαγγελιστῶρα. In quo Opere ostendit, Hesiodum sic passim locutam esse, ut ante eum locutus erit Homerus. Veram de Hesiodo non necesse habemus loqui. Illud noto, liquere & praefatione viri, quam is nihil de eo cogitavit, Homerum in animo habuisse sequi & imitari Scripturam Sacram in suis describendis rebus, atque exinde sua exempla capere, ut cuius verba in ea praefatione haec sunt. In titulo

titulo primi libri *ἱεραὶ*, non erat, qui Hebraeos sciens imitatur, sed qui sic loquitur, vt Hebraei sunt locuti; ita hic *ὀμηγεῖς*, non est qui scribit cum animo imitandi Homerus, sed qui sic loquitur, vt loquebatur Homerus. Itaque ergo ab huius viri sententia, nostra longissime abest. Nihilominus habemus in ea aliquod adiumentum ad nostram sententiam confirmandam. Quae illis Jacob. Frideric. Reimmannus addiderit, legi poterunt l. cit. In praefatione, genere dicendi admodum poerico, conscripta, BOGANVS leſtores docet, quod hunc libellum, *per varios morbas, quasi per saxa, per ignes*, ad umbilicum deduxerit. Praefationi, quam ruri dedit, apud patrem suum deuoniensem XL Kal. Octobr. 1657. subiecit *Indicem scripturarum, quae in hoc libello vel explicantur vel illustrantur*. Non solum autem V. T. libros, cum Homero contulit, sed etiam inter noui foederis libros, & Homerum instituit comparisonem, quae exstat pag. 321-378. Ea loca, quae spectant ad Deum, posuit auctor seorsum pag. 379-408. illiusque rei causam, in praefatione hanc adtulit, *ne bonorum animos offenderet*. Hesiodus *ὀμηγεῖς* occurrit p. 409-436. Illi addidit breuem Homeri & Hesiodi historiam, quam e Lili Gyraldi *de poetarum historia* dialogo II. desumfit. Libro finis imponitur tribus indicibus, hebraico, graeco, & latino.

ZACHARIAS BOGANVS, natus in Deuoniae pago, qui Anglorum lingua vocatur *Little-Hampton*, patre Guilielmo BOGANO, nobili Anglo anno 1625. In collegio S. Albani, & Collegio corporis Christi oxoniensi, ad litterarum studia, ad annum vsque 1646. incubuit. Illo sane anno, liberalium artium Baccalaureus, mox anno sequenti Collegii corporis Christi socius, & tandem anno 1650. artium magister solemni ritu renunciatus fuit. Puritanorum sic dictorum partes, insigni animi feruore sequutus est, variisque scriptis, quae insignem linguarum & antiquitatum cognitionem produnt, inclaruit, quam ob causam

ab

ab Antonio a Wood, in *Historia Antiquitatis uni-*
uersitatis oxoniensis, Oxon. 1675. in fol. L. II. p. 243.
virii studiosi & linguarum peritissimi elogio, ornatur.
 Nimio lucubrandi studio, in grauissimos & pertina-
 cissimos morbos incidit, quibus per aliquod tempus
 vexatus, tandem anno 1659. die I. Sept. fato functus
 est. Librorum, quos conscripsit, catalogum ex John
 Prince's *Worthies of Devon* London 1701. in fol.
 p. 118. & 119. adtulit Jaques George de Chaussepé
 in *Nouveau Dictionnaire historique & critique* Tom. II.
 litt. B. pag. 360. not. A. Conf. Antonii a Wood
Athenae Oxonienses London 1721. in fol. Tom. II.
 col. 237. Eiusd. *Fasti oxonienses* qui Tom. II. *Hi-*
storiae & antiquitatum uniuerſitatis oxoniensis repe-
 riuntur, col. 52. & 94.

CLVIII.

Liber VI. Decretalium BONIFACII IIX. *pape.*
 cum commentar. Joannis Andree. in fol. for-
 mae maior. folior. 162.

Variae quidem *Libri VI. Decretalium*, aspiciis
 BONIFACII IIX. a tribus ecclesiae romanae Car-
 dinalibus, Guilielm. de Mandagoto, Berengario Fre-
 dello, siue ut ab aliis vocatur Stredelio, & Richardo
 de Senis compilati, exstant editiones, sed haec editio
 litteris gothicis, admodum luculentis exscripta, inter
 libros rariores, suo iure, sibi vindicat locum. Illi ty-
 pographus coronidis loco, hosce adscripsit versiculos,
 minio impressos:

*Pressos sepe vides lector studiosè libellos
 Quos etiam gaudes connumerare tuis
 Si fuerint nitidi tersi si dogmata digna
 Continent. & sit litera. vera. bona.*

*Dispeream nisi inuenias hec omnia in istis
 Quos pressis Wenzlers ingeniosa manus*

Tom. I.

E e

Nam

Nam quaecunque fuit hoc toto codice pressa
Litera. sollicito lecta labore fuit.

Insigne & celebratissimum opus BONIPACII octavi,
quod sextum Decretalium appellant In preclarissima
urbe Basiliensi ingenio & arte Michaelis Wenzlers
Impressum, glorioso fauente deo suis consignando scu-
tis, feliciter est finitum Anno domini septuagesimo septi-
mo post millesimum & quadringentesimum (1477)
quarto idus Decembris. Vid. Jo. Sauberti *historia*
Bibliothecae reip. Noribergensis, Noriberg. 1643. in
12. p. 131. Michael. Maittaire Annal. typogr. Tom. I.
p. 373. Joani. Nicol. Weislinger Catalog. libror. im-
pressorum in Bibliotheca Ordinis S. Joannis hieroso-
lymitani afferaatorum, Argentorati 1749. in fol. p. 32.

De BENEDICTO CAIETANO, BONIPACII
IIX. nomine Pontifice romano, anno 1303. die XI.
Octobris mortuo, & de contentionibus infelicitè,
cum Philippo pulchro, Galliae rege, agitat. vid.
praeter scriptores a Jo. Alb. Fabricio L. II. *Bibliothec.*
med. & infim. Latinitat. p. 706 sqq. citat. Joannis
Rubei BONIFACIUS IIX. Romae, ex officina Corbe-
letti, 1651. in 4. Antonii. Possennini Appar. sacer
Tom. I. p. 250. Guil. Caue Histor. litterar. scriptor.
eccles. p. 752 sqq. Augustini Oldoini Athenaeum ro-
manum Perus. 1676. in 4. pag. 114. Francois Bruys
Histoire des Papes à la Haye 1733. in 4. Tom. III.
p. 310 sqq. Francisci Pagi Breuiariam historico-cbro-
nologico-criticum illustrata Pontificum rom. gesta &c.
complectens Tom. III. Antu. 1718. in 4. p. 502 seqq.
Natalis Alexandri Historia Eccles. Secul. XIII. Tom.
VII. Artic. XIII. pag. 35 seqq. & Dissertat. VIII.
p. 479 seqq. P. Daniel Histoire de France Tom. III.
Amsterd. 1720. in 4. p. 267 seqq. Dom Bernard de
Montfaucon Monumens de la Monarchie françoise
Tom. II. Paris 1730. in fol. p. 191 sqq. Carol. Mo-
linaei, Commentarius ad edictum Henrici II. Regis
Galliarum p. 238 seqq. Conf. praeterea Scriptores
omnes, qui historiam ecclesiasticam, vitas pontificum,
rè

res Gallorum Seculi XIII.^a & historias iuris pontifici scriptorunt.

Guilielm. de Mandagoto, siue Mandagozzo, Archidiaconus nemausensis, Episcopus ebrodunensis, aquensis, & tandem Cardinalis Episcopus praenestinus, factis concessit anno 1321. De scriptis eius vid. Anton. Posseuini Tom. I. *Apparat. sacr.* p. 616. Augustin. Oldoini *Athenaeum* romanum p. 296. Georg. Josephi ab Eggs *Purpura docta* Tom. I. *Francof.* 1714. in fol. p. 298. Stephani Baluzii *vitae paparum auenionensium* Tom. I. *Paris* 1693. in 4. pag. 666 sqq. Joann. Albert. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. VII. pag. 455 seqq.

De Berengario Fredello, seu Stredelio, siue Stedelio, biterensis Ecclesiae Succentore, Episcopo & Cardinali vid. Anton. Posseuini *Apparat. sac.* Tom. I. p. 222. Augustin. Oldoini *Athenaeum* roman. p. 119. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. II. pag. 577.

De Richardo Perrono, senensi, V. J. D. Eccles. rom. Vicecancellario, & Diacono titulo S. Eustachii Cardinali legi poterit Anton. Posseuini *Apparat. sac.* Tom. III. p. 131. Augustin. Oldoini *Athenaeum* romanum p. 580. Guid. Panziroli *de claris legum interpretibus* L. II. Cap. XLVIII. p. 134 sqq. Christ. Schoettgenii *Continuat. Biblioth. Fabric. med. & infim. Latinit.* L. XVII. p. 243.

De Joanne Andrea vid. quae in *Analectis litterariis* p. 1124 sqq. & supra p. 81 sqq. diximus.

CLX.

Guldin Bull, CAROLI des vierten, weilant Römischen Keyser. Reformationn Statuten, Herligkeiten vnd Ordenungen aller Oberkeit des h. Römischen Reichs, vnd Teuschler Nation belangend.

gend. **Keyser FRIDERICS** Reformation aller
Ständ, gmeynem nutz zu gut vnd Friden. Im
Jar. M. CCCC. vnd zwei und viertzig auffgericht.
Zu Franckfurt, am Meyn, Bei Christian Egenolpb.
in 4. folior. 31.

Editio satis rara expressa fuit, vt verba, in fine conspicua, testantur zu Franckfurt am Meyn, bei Christian Egenolpb. Im Heumon, des MD vnd XXXI. Jars (1531). Cum versio nonnullis in locis ab illa discedit, quae in recentioribus legitur editionibus, illius initium, speciminis loco, haec adscribimus:
Wir GAROLVS der vierd, von Gots gnaden Römischer Keyser zu alln zeitten merer des Reiches vñ König zu Behem, zu ewiger gedachtnus der Sachen. So ain ieglich Reich, das in ihm selb geteilt, würt trostlos, wann die Fürsten solicher tailung sind gesellen der dieb. Darumb hat Got en mitten vnder sie gemischt den geist des schwindels, das sie zu Mittag ibrs Liechts, gleich als in der finstere, nit befinden, vund ihr leuchter von rechtter stat bewegt, das sie blind vnd der blinden furer werden, auch die also in der Finstere wandlen, die schadenn vnd sein blinds gemüts, volbringen die missethaten, so in der thaylung beschehen. Sag an du Hochfart, wie woltestu in Lucifero gebereschet, wo du die hülff der tailung nit gebabst bettest. Sag an du heffiger Sathan, wir (wie) wöchtestu den Adam vom Paradise geworffen, wo du ihn nit vonn der gehorsam gethailt bettest? Sag an du zorn, wie bettestu den Römischen gemeinen nutz zerstöret, wo du Pompeium vnd Julium, mit grimmigen schwertern nit zu innern heffigen kriegem erweckt bettest? Sag an du vnekeuscheit, wie du Troi zerstöret, du bettest dann Helenam von ihrem man getheylet? Auch du Neid vnd hasz das Christenlich Keiserthumb, das von Gott, gleich der heiligen vnd unzertailten dreieit, mit den Götlichen tugenten des Glaubens, der Hoffnung vnd der Liebe

Liebe geſercke, des grundteſt auff das aller Chriſten-
 lichſt reich ſeliglich gewuſtne iſt, mit aller giff als die
 ſchlange in des Keyſerthums aß und nächſt glöder, mit
 ungenüßiger miſſethat, vermeynigt, auff das, ſo die
 ſeulen zerſchlahen, der gantze bau zuſallen gericht.
 Alſo haſtu zwifchen des heiligen Reichs ſiben Churfür-
 ſten, durch die, als ſiben leuchter, das hailig Reich in
 ainigheit des ſibensförmigen geiſts ſolt erleucht werden,
 mehrmals in zertailung geſtellt, &c. Conf. de variis
 AVREAE BVLLAE editionibus latinis pariter atque
 vernaculis Chriſtian. Godofred. Hofmanni *Bibliotheca
 iuris publici Francof.* 1734. in 4. n. 294-351. *Hi-
 ſtoriam AVREAE BVLLAE* conſcripſit Jo. Chriſtian.
 Schelle *Lipſ.* 1696. in 4. Vid. etiam Theophili Sin-
 cერი *Nachrichten von lauter alten und raren Büchern*
 P. III. p. 198 ſqq. vbi etiam editionis, quam de-
 ſcripſimus, mentio facta ſuit.

CLXI.

Excellentiffimi ac famoſiffimi tempeſtate noſtra an-
 to alios Jura ciuilia Padue legentes Ant. IO-
 ANNIS CAMPEZII, Bononiensis Juris utriusque
 doctoris tractatus de dote nuperrime ab ipſa caſti-
 gatus atque dilucidatus, in fol. form. maior. fo-
 lior. 69.

Tractatus anno 1462. a JOANNE CAMPEZIO
 conſcriptus, Venetiis per Bernardinum Stagnin de
 Tridino de Monteferrato MCCCCLXXXVIII.
 (1499) die VII. Septembris, litteris gothicis expreſſus
 fuit. Vid. Michael. Maittaire *Annal. typogr.* Tom.
 I. p. 697. Antiquior editio veneta 1491. in fol. re-
 cenſetur in den *Merwürdigkeiten der königl. Biblioth.
 zu Dresden* Tom. II. p. 171. Inſertus poſtea fuit *Tra-
 ctatui Tractatum* Tom. VIII. fol 274 ſqq. Juuenis
 E e 3 adhuc

adhuc illum conscripsit CAMPEZIVS, quod e no-
mine coniicit Guid. Panzirolus L. II. *de claris Le-
gum interpretibus*. Cap. CXXXIII. p. 297. Aetate
enim proeclior, CAMPEGIVS nominari maluit.
Filius fuit Bartholomaei Campegii, bononienfis, 18ti
celeberrimi, Mantuae anno 1449. natus. In gymnasio
primum ticinensi, iura, summo cum adplevsa doctuit,
mox vero a Venetis, maiore stipendio evocatus Pa-
tauium concessit. Narrat Marcus Antonius Coccius
Sabellicus L. VII. *Exemplor.* Cap. V. Tom. III. *Ope-
rum* col. 130. edit. quam Coelius-Secundus Curio Ba-
sil. 1560. in fol. euulgavit, quod, cum ei urbi adpro-
pinquaret, *est excellentem eruditionem nominisque ce-
lebritatem a magistratibus urbis, (quod nisi regibus aut
summis principibus dari consueverat) a gymnasiarchis
& annisariis professoribus, ingentique officiorum fre-
quentia, illi itum fuerit obuiam, ut nulla hominum me-
moriam Professore honorificentius acceptum viderit pa-
tauina civitas.* Civium precibus sollicitatus, & cum
Jasone Maynum superiorem ferre non posset, e
gymnasio patauino Bononiam se contulit, sed paullo
post Patavium rediit, cum ad eum deducendum gy-
mnasii Rector, & cum eo ciceret L. legum studio
Bononiam concessissent. Tunc stipendium, quod an-
tea octingentorum aureorum erat, ad mille adau-
ctum ei fuit. Iterum, posteaquam per decem annos,
in prima cathedra, ius caesareum docuerat, se in pa-
triam contulit, ibique summis honoribus ornatus, &
magistratibus, maxima cum laude functus est. Quan-
tum apud summos principes valuerit gratia, & qui-
bus, ad mortem usque, agitur fuisse satis, pluribus
verbis exposuit Guidus Panzirolus L. cit. Mantuae,
moerore animi confectus, & dysenteria correptus,
diem obiit supremum anno 1512. aetatis anno LXXII.
Insigni inter alia, quo Ennium Cicero, elogio, eum
ornavit Panzirolus p. 238. & *virum baud magna sed
fidei plenum fuisse* ait, & Marcus Mantua-Benavidius,
in *Epitoma viror. illustrum*, illum *iurispraeceptorum glo-*
quem

quodammodo, & eloquentium iurisperitissimum existisse scribit p. 472. Conf. Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 351. E liberis eius eminuerunt Rudolphus, militum veterum dux summus; Joannes Baptista episcopus maioricensis; Alexander episcopus bononiensis, legatus vicarius auenionensis, & romanae Ecclesiae Cardinalis; Laurentius, Professor iuris ticinensis, Auditor rotae, & episcopus feldensis, rom. eccles. Cardinalis, & Leonis X. ad Anglos, & ad Germanos in comitis augustanis anno 1530. celebratis, legatus, & tandem Thomas Campegius, Parmae & Placentiae Gubernator, Episcopus feldensis, & rom. eccles. Cardinalis, qui cum aliis pontificiorum doctoribus colloquio wormatiensi iaterfuit. Auctor *Catalogi Doctorum tam catholicorum, quam protestantium, Wormatiae praesentium*, cuius supra fecimus mentionem, hoc in posteriorem scripsit epigramma:

Illuc se nobis feldensis Episcopus offert,

Non unino inferior nec quaque laude minor. (scil.

Jo. Morono)

Respicis in mento canescit ut alba senili

Barba? quod & praestea sic grauitate, puta

CLXII.

JOANNIS BOCATII, *de Certaldo, Historiographi clarissimi*, de casibus virorum illustrium, libri nouem. Hic liber iam olim etiam, sed antiquissimis incultisque characteribus impressus, & nunc primum ab innumeris, quibus passim scatebat, mendis, studio & opera Hieronymi Ziegleri, Rosenburgensis, repurgatus, adiectisque paucis scholiis ejusdem, in lucem nunc denuo editus est. Huc accessit, historiarum, fabularum, & rerum aliarum scitu dignarum index copiosus.

*Augustae Vindellicorum. Cum gratia & privilegio
Caesareo singulari. Anno MDXLIII. (1544) in
fol. pp. 273. si praemissa non numeraueris.*

Inscripsit Hieronymus Zieglerus, rotenburgensis,
*apud diuam Annam Augustae Vindellicorum Ludima-
gister*, opus, cuius editiones omnes, satis raras esse,
intelligimus ex *Merckwürdigkeiten der königlichen Bi-
bliothec zu Dresden* Tom. I. p. 89. nomine Leonardi
Beckh & Beckhstrain, sacrae Caesar. Maiest. & consiliis,
cuius etiam insignia, ligao nitide incisa, & H. Zieg-
leri *decasticho* decorata, in fronte libri conspiciun-
tur. Praefatiunculam ad Lectorem, in qua Zieglerus
se, in hoc BOCCATI operi expurgando, biennium
fere consumsisse, scribit, sequuntur Georgii Laeti, *ar-
ebigrammati*, Aug. Vindelic. Xysti Betuleii, Andreae
Roseti, Wolfgang. Martii, Andr. Dietheri, & Joannis
Pontani carmina, quibus Ziegleri operam & soler-
tiam, quam in emendando BOCCATI opere collo-
cauit, summis efferunt laudibus. *Indicem omnium hi-
storiarum & rerum notatu dignarum* excipit, *vita*
BOCCATI, ab incerto auctore conscripta, quam
Christophorus Wurfung, augustanus, ex italico, in
teutonicum sermonem, & ex illo, in latinam Ziegle-
rus linguam transfudit. Illi subiicitur Excerptum ex
Jo. Trithemio de Scriptor. eccles.; ex Paulli Aemilii
Libro I. *de rebus gestis* Francorum; e Volterrani
L. XI. & e Donati Bossi *chronicis ad annum 1375*. Di-
uisit JOANNES BOCCATIUS, de Certaldo hoc opus
suum, in quo virorum in summa dignitate constitu-
torum, & aliorum illustrium hominum, virtutes &
vitia, quibus prae aliis mortalibus eminauerunt, &
variā, quam experti fuere fortunā, ex omni hi-
storia excerptis, in VIII. libros, & Machinardo, e
clara Caualcantium familia, consecrauit. Quo tem-
pore omnium prima in lucem exierit editio, non con-
stat. P. Baile in *Dictionnaire historique & critique* T. II.
p. 576. not. H. de editione loquitur, quae *Parisius*

cura

cura Jo. Tiberri, bellouacensis, in fol. in lucem exierit, an vero illa, editione *augustana*, sit antiquior, se ignorare fateatur. Editionem *parisiensem*, apud Jo. Gormontium in fol. excusam, memorat Thom. Pope-Blount in *Censura celeberrimorum auctorum* p. 439. edit. *genevensis* 1694. in 4. In *Catalogo Bibliothecae Hulsianae* T. II p. 286. occurrit 10. BOCCACCII *liber de Casibus virorum illustrium*, *Editio perantiqua, sine dubio prima, carente anno & loco Impr.* Liber tanti praeteritis temporibus aestimatus fuit, ut in omnes fere linguas visitationes translatus fuerit. Versionum titulos & editiones adduxit Nicéron Tom. XXXIII. p. 38 sqq. Idem Hier. Zieglerus librum in vernaculam transtulit sermonem, & edidit figuris, ligno incisis, ornatum, *August. Vindobitor.* 1545. in fol.

Scriptores, qui IOANNIS BOCCACCII vitam litteris consignarunt, iam enumerauimus in *Analeptis* p. 134. Iis autem addeferri merentur Filippo Villani & Giuseppe Betussi *Vita del BOCCACCIO*, quarum altera praemittitur *Decamerone del BOCCACCIO*, in *Londra* 1727. in 8, altera libro del BOCCACCIO, *delle Donne illustri*, in *Vineggia* 1758. in 8. Conf. Papir. Massoni *Elogior.* P. II. *Paris* 1656. in 8. p. 189 sq.

Editorem Hieron. Zieglerum poeseos postea professorem in academia ingolstadtensi, factum fuisse, nos docet *Lexicon eruditorum* Tom. III. col. 2200.

CLXIII.

Antiquae Tabulae Marmoreae Solis effigie, Symbolisque exculptae accurata Explicatio. Quae priscoe quaedam Mythologiae ac nonnulla praeter ea vetera monumenta, Marmorum gemmarum nomismatum illustrantur. Auctore HIER. ALEXANDRO *Iunior.* Accessit non absimilis argumenti

expositio signorum zonae veterem statuem mar-
moream cingentis. *Romae, Ex Typographia Bar-
tholomaei Zanetti MDCXVI. (1616) Superiorum
permisso, in 4. pp. 98. si indicem rerum & verbo-
rum exceperis.*

Integrum exhibemus libri titulum, quem admodum
rarum esse, nos docuit Cl. David Clement in *Biblio-
theque historique & critique* Tom. I. p. 165. not. 40.
Istam descriptionem, antiquae tabulae, ex albo mar-
more, magnitudinis pedum sesquialterum ex quoquo-
que latere, quae Romae olim existit, in aedibus
Hasdrubalis Matthaei, Marchionis Jovii, docuit
HIER. ALEANDER, Odoardo Farnesio R. E. Car-
dinali amplissimo. In tabula heliaca, quam aere ex-
primendam curavit, conspicitur Solis caput, radius
circumdatum, e cuius humeris arcus & pharetra pro-
minent. Sub capite efficta est lyra, poculo sacris
magno, ansato, & hedera cincto imposita. In dextra
& laeva monumenti parte adposita sunt Herculis &
Mercurii insignia, binae nimirum clavae, superaddita
leonis pelle, & totidem caducei, qui cum clavis la-
pidum cumulis innituntur. Dextram vero & sinistram
clavam, coniungit ex implexis frondibus, floribus,
pomis, frugumque spicis, in sese pendens iugamen-
tum lemniscatum, quod Vitruvius L. III. Cap. I. p. 61.
edit. Jo. de Laet, *Amsterd. 1649.* in fol. *encarpum*
nominat, *Hetrusci* autem *ghirlanda* i. *festone* adpel-
lare solent. Alterum monumentum vetustatis, quod
ALEANDER describit, statuæ zona est, quae capite,
brachiis, & cruribus truncata, Romae, eruta, apud
Paullum Gualdum, Archipresbyterum patavinum, ad
quem etiam ALEANDER suam expositionem per-
scripsit, adseruabatur. Zonam autem, in qua praeter
duodecim Zodiaci signa, Proserpinae raptus, Ceres
mater, filiam lampadibus instructa quaerens, Her-
cules, qui Plutonis quadrigam praecedat, Jupiter mi-
bibus

bibus infidens, duaeque Cereris comites, quae Plu-
tonis quadrigam sequuntur, conspicitur, ALEANDER
solaris virtutis, terrenaque foecunditatis, ac spei ori-
-tuturam frugum, esse symbolum existimat. Haec
omnia eodem titulo, si verba addideris: *Editio II.*
ab eodem (scil. ALEANDRO) *aucta & recognita Lu-*
setias Parisiorum, Ex officina Niuelliana, sumptibus
Sebastiani Cramoyssi, via Jacobaea, sub Citoniis 1617.
Cum privilegio Regis in 4. pp. 136. si praemissa & in-
dicem 8. folior. non numeraveris, denuo edita fueret.
Inserta quoque conspiciuntur, Jo. Georgii Graevii, The-
saur. Antiquitat. romapar. Tom. V. col. 701-762.
Utique monumentum etiam aere exprimendum
curavit & descripsit Dom Bernardus de Montfaucon,
in Antiquite expliquée, & quidem statuae zonam T. I.
P. I. Paris. 1722. in fol. Tab. XLI. ad pag. 82. tabu-
lam heliacam in Supplement au livre de l'antiquité ex-
pliquée, Tom. I. Paris 1724. Tab. XXXII. ad pag. 84.

Diem obit supremum HIERONYM. ALEANDER
junior, forofulienfis, Jureconsultus suae aetatis non
incelēbris, & Francisci R. E. Cardinalis Barberini Se-
cretarius, anno 1631. cum morbum e frequentibus con-
vocationibus computationibusque, cum amicis & con-
tubernaliis aliquot suis, vt Janus Nicius Erythraeus
in *Pinacotheca I.* p. 47. scribit, sibi contraxisset.
Mortuus elatus est, Academicorum Humoristarum
humeris, atque in ea academia Francisci Barberini
opera sumtuque, amplissimo funere cohonestatus fuit.
Panegyricum in illius funere, eiusdem Cardinalis iussu
pronuntiavit Gaspar de Simeonibus, qui postea hoc
titulo editus fuit: *In morte di GIROLAMO ALEAN-*
DRO oratione di Gasparo de Simeonibus, detta in
Roma nell' Academia degli Humoristi à 21. di Dicembre
1631. in Parigi 1636. in 8. Conf. Nicéron Mémoires
Tom. XXIII. p. 270 sqq. Leonis Allatii apes urbanae,
Rom. 1633. in 8. p. 122. P. Balle Dictionnaire histoi-
que & critique Tom. I. p. 153.

CLXXIII.

De Romanorum Gentibus & Familiis Scriptores
 Duo Praestantissimi. ANTONIVS AVGVSTI-
 NVS Et FVLVIVS VRSINVS C. R. Com. vtili &
 necessaria Nobilissimi cuiusdam viri Praefatione.
Lugduni, apud Franciscum Fabrum M. D. XCII.
 (1592) in 4. pp. 156. si titulum & praefationem
 4. pp. non numeraueris.

Libri hic titulus integer est, quem a raritate lau-
 dat Cl. David Clement Tom. II. de la *Bibliothèque
 historique & critique* p. 260. Quis vir ille fuerit no-
 bilissimus, qui praefationem libro anteire iussit, dicere
 non possumus. Liber prodierat *Romae apud Trame-
 sinum*, 1577. in fol. hoc titulo insignitus: *Familiae
 Romanae, quae reperiuntur in antiquis numismatibus,
 ab urbe condita, ad tempora dñi Augusti; ex Biblio-
 theca FVLVII VRSINI, adiunctis familiis XXX. ex
 libro ANTONII AVGVSTINI, cum figuris.* Vid.
 David Clement *Bibliothèque* l. c. p. 259. & scriptores
 ibidem not. 74. citat. Editio *romana* hoc praeci-
 puum habet, quod FVLVII VRSINI integer, in illa,
 exhibeatur liber, in *Lugdunensi* vero Catalogus modo
 & recensensus familiarum romanarum, ex maiore opere
 excerptus, adscriptis omnibus veteribus inscriptio-
 nibus, ab VRSINO prolatis, inueniatur. Opus FVL-
 VII VRSINI, postea integrum in lucem denuo emisit,
accessionibus & commentariis auctum Carolus Patinus
Parisi. 1663. in fol. Insertum etiam cum ANTONII
 AVGVSTINI libro exstat Tom. VII. *Thesauri Antiqu.
 rom.* Jo. Georg. Graevii col. 1143 sqq. Omnium
 autem optime hoc argumentum pertractavit recen-
 tioribus temporibus Jo. Foy Vaillant, in *Nomis an-
 tiquis Familiarum* romanarum, *perpetuis interpretatio-
 nibus illustratis*, *Amstelod.* 1703. II. Tom. in fol.
 Conf. Niceron *Memoires* Tom. VIII. p. 69. Tom.
 XXIII. p. 345 sqq. Tom. II. p. 217. T. III. p. 290 sqq.
 Vid. & Scriptores a David. Clement. not. 75. cit.

CLXV.

ANTONII AVGVSTINI, *Archiepiscopi Tarraconensis*, de Legibus & Senatusconsultis liber. Cum notis Fulvii Vrsini, multo quam antea emendatius, additis etiam locorum quorundam notis. Cum duobus indicibus locupletissimis: *Lugduni, apud Franciscum Fabrum MDXCII. (1592) in 4. pp. 272. exc. ptis praemissis & indicibus folior. 8.*

Et hic ANTONII AVGVSTINI liber, vt omnia fere, quae conscripsit Opera, raro hodie, etiam si plures illius exstant editiones, occurrit. Prima omnium prodit editio *Romae, apud Dominicum Basi 1583. in 4.* Illam excepit editio *parisiensis, apud Joann. m Richerium 1584. in fol.* de cuius insigni raritate vid. David. Clement *Bibliothèque historique & critique* Tom. II. p. 252. vbi recentiores quoque editiones not. 65. memorantur. Conf. Niceron Tom. VIII. p. 70. Jo. Georg. Graevius librum inseruit Tom. II. *Thesauri Antiquitat. romanar. col. 1142 sqq.* Fulvii Vrsini *notae, ad leges & SCta, quae in veteribus cum lapidum acrisque, tum scriptorum monumentis, reperiuntur*, exstant in editionis, quam adduximus, fine p. 230-272.

CLXVI.

Opusculum perutile de cognitione animae & eius potentiis AVGVSTINI *de Ancona*, cum quadam Quaestione PROSPERI *de Regio*, in 4. folior. 52.

E. Philippi Elssii tantummodo *encomiastico* augustinianò, *Bruxell. 1654. in fol. p. 102.* hic liber, eiusque editio, Jo. Alb. Fabricio *L. I. Biblioth. med. & infim. Latinit. p. 404.* innotuit. Inscriptis illam Augustinus de

de Placentia, Fratrum Heremitarum, diui Augustini
Lector, nomine magistri Gratiani, fuliginis, eius-
dem Ordinis Prioris generalis. Inuenerat illius co-
dicem in bibliotheca placentina oblitum puluere, ca-
rieque exesum, illumque castigandum & eliminandum
tradidit, M. Joanni de Ripis. In secunda tituli pa-
gina tales leguntur versiculi:

Baptistae Philaretæ ad Lectorem

Hunc eme: qui flagras animam cognoscere lector

Hoc animam: hoc eius nobile posse scies

Hic est AUGUSTINVS sacri Anchona magistrum

Eloqui tellus, quem tulit eximium.

Doctus hoc nullus logicos nudauit elucos

Hinc tenuit quicquid cuncta Sophia tenet

Sed quid opus verbis: opere hoc testatur eme ergo

Hunc: quoniam lecto doctus abibis ab hoc.

Questio REGINI nec non praeclara magistri

PROSPERI in hoc lector dulcis habetur: eme

Haec latebris educta placentinate relucant

Nunc Augustino, Lector Amice Vale.

AUGUSTINI tractatus in quatuor dispescitur par-
tes, in quarum prima, quae XII. habet capita, deter-
minatur modus cognitionis & apprehensionis, omnium
potentiarum sensuique, & sufficientia ipsarum. In
secunda parte, quae capita IIX. continet, manifestat-
ur modus cognoscendi, & intelligendi potentiae in-
tellectuales. In tertia parte, quae Capita VI. comple-
ctitur, declaratur diuersitas actus intelligendi & prae-
dicandi ipsius intellectus, & quomodo circa primas & se-
cundas intentiones negotari habet. In quarta parte,
capitibus IIII. ostenditur diuersitas scientiarum & suffi-
cientia earundem. Illi parti subiicitur, *Questio*, ut
titulus praefert, dignissima & perutilissima, de sensibus
interioribus reuerendi & eximii Doctoris magistri
PROSPERI de Regio ex ordine fratrum heremitarum
sancti Augustini, eiusdemque ordinis generalis meri-
tissimi, excerpta & sumpta ex questionibus, ab eo Pa-
risius disputatis, supra prologo primi magistri fenden-
tiarum.

tiorum. In illius calce hæc legimus verba: Per di-
gnissimum opusculum de cognitione anime: eiusque po-
reptis Clarissimi Viri: summi philosophi: ac sacratissi-
me Theologie perspicui Doctoris AVGVSTINI Ancho-
nitani: quod Opus ab eo in primo libro sue expositionis
in Metaphysicam Capite undecimo adducitur: Floruit
Anno salutis M. CC. XXI. Finit Feliciter. Et cum eo
Quæstio quedam doctissimi Viri PROSPERI Reginensis
Aurelio Augustino dicati Generalis dignissimi: Opere
vero: maximoque labore: & diligenti cura castigatum:
impensis Joannis Ripani Theologi Agripiceni eide
Augustino dicati. Et accuratissime reuissum per Ex-
cellentissimam ætiam: & medicine doctorem Alexan-
drum Achilinum Bonon. Ex arte: & officina Joannis
Jacobi de Benedictis Cuius Bononiensis: Jo. Bentl. II.
tempu. gubernante. Anno salutis M. D. III. (1503)
Die vltima Maii Bononiae. Omnis liber, si duo priora
folia exceperis, litteris gothicis exscriptus.

De AVGVSTINO TRIVMPHO, anconitano, eius-
que. Scriptis, vid. præter scriptores, a nobis iam in
Analectis litterariis de libr. rarior. p. 26. citatos, Guil.
Caue Histor. litterar. Scriptor. ecclesiasticor. p. 748.
Casimir. Oudini Commentar. de Scriptor. & scriptis
ecclesiast. Tom. III. col. 599 sqq. qui cum Antonio
Posseuino in Appar. sacr. Tom. I. p. 149. librum
AVGVSTINI TRIVMPHI, a nobis descriptum, inter
inedita illius scripta retulerunt, vnde insignem illius
colligimus raritatem.

De PROSPERO reginensi, prouinciæ Romandiq-
lae alumno, Theologiae Doctore parisiño, in comi-
tis generalibus ariminensibus, studentium examina-
tore, vid. Phil. Elsius in encomiastico augustiniانو
p. 596. Christ. Schoetgenius in continuat. Biblioth.
Fabric. med. & infim. Latinis. L. XVI. p. 49. vbi eius
quæstio de sensibus interioribus, etiam Casenæ 1626.
edita dicitur.

Commentariorum CAESARIS Elenchus. De bello Gallico libri IIX. De bello ciuili Pompeiano libri III. de bello Alexandrino liber I. de bello Africano liber I. de bello Hispaniensi liber I. Ad haec. Pictura totius Galliae, diuisae in partes tres, secundum C. CAESARIS Commentarios, Nomina locorum, urbiumque, & populorum Galliae, ut olim dicebantur latine, & nunc dicuntur gallice, secundum ordinem alphabeti. Pictura pontis, in Rheno, item Auarici, Alexiae, Vxelloduni, Massiliae. Atque haec omnia ex D. Henrici Glareani Poetae laureati castigatione, & scholiis eiusdem. *Friburgi Brisgoiae* in 8. pp. 549. exceptis praemissis folior. 20. & Martiani indice pp. 69.

In C. IULII CAESARIS *Clarissimi Rom. Imperatoris* Commentarios de bello gallico ac ciuili, HENRICI GLAREANI *poetae Laureati* Annotationes. *Cautum est regiae Maestatis aedicto, ne quisquam alius hasce HENRICI GLAREANI annotationes in CAESAREM intra VI. annos, aut imprimat, aut alibi impressas in Rom. imperii fines vendendas importet.* *Friburgi Brisgoiae* pp. 114. except. praefat. indice & errator. catalogo fol. 7.

Prima, nisi fallimur, editio est, quae cum GLAREANI *adnotationibus* in lucem exiit. Nam antiquiorem neque apud Fabricium, neque apud alium quempiam inuenimus. Impressa est, ut in fine *commentariorum* CAESARIS, *indicis* Martiani, & *Adnotationum* GLAREANI memoratur, per Joannem Fabrum Emmelium, Juliacen. *M.D.XXXVIII.* (1538).

Jo. Alb. Fabricius in *Bibliotheca lat.* L. I. Cap. X. p. 166. *Annotationum* GLAREANI, quae singularem praefixum habent titulum, mentionem quidem fecit, sed CAESAREM ipsum eodem anno prodiisse, incognitum illi fuisse videtur. Praeter ea, quae in titulo memorantur, praemissa conspiciuntur 1) *Aldi praefatio ad Lectorem*, ex editione veneta 1513. in 8. 2) *varia diversorum codicum lectio, & errata*, quae in octo libris de bello gallico sefellerunt, post vero relecto exemplari per Antonium Krummenstoll, Nuthonem, & Carolum a Wähingen Arthesinum, optimae indolis & summi iudicii adolescentes, deprebensa ac emendata fuerunt. 3) *Joannis Jocundi veronensis epistola ad Julianum Medicen & 4) Juannis Emmei, iuliacenensis, typographi, ad lectorem praefatiuncula*, in qua GLAREANI compatriis & amici singularis hortatu & admonitione, se adductum fuisse scribit, ut omnium nominum in CAESARIS *commentariis* oppidorum civitatumque *indicem* adiiceret, quia Marliani *catalogus* multa falsa, multa suspecta habeat, in populorum totius Galliae nomenclatura, ita ut lector ei neutiquam tuto confidere queat. Relegit igitur typographus ipsa totum codicem *commentariorum belli gallici*, non contentus, semel atque iterum, nominis adinuissse lectorem, sed quotiescunque CAESAR civitatem aliquam nominat, eam brevissimis numeris pernotavit, ut ex variorum locorum comparatione lector itinera, situm, longitudinem, fines, breviter omnia, quae apud hunc auctorem sunt, scire possit. Iste *index* quinque paginis absolvitur. In fine editionis reperitur *index eorum, quae in commentariis C. JULII CAESARIS habentur per ordinem alphabeti*, per Raimundum Marlianum, hominem sui temporis eruditissimum. In quo diligenter quidem, sed cursim recognito, quaedam emendata sunt, quaedam vel demta, vel mutata, multa addita usque ad haec tempora. *Adnotationes* suas HENRICVS GLAREANVS, inscripsit nominibus Guidonis atque Prosperi, generosorum Baronum

Tam. I. F f num

num a Gebennis, *epistola*, *Calend. April.* Friburgi Brisgoiae anno 1538. scripta, in qua earum reddit rationem, & Aeneae Syluii, aliorumque errores, quos, in veteri geographia admiserunt, perstringit. *Epistolam* excipit *index* eorum, quæ in *adnotationibus* enucleata deprehenduntur. Adiectæ postea fuerunt *adnotationes* multis CAESARIS editionibus, & vt Jo. Alb. Fabricius L. cit. testatur, seorsum *Lugduni* 1546. in 8. recusæ prodierunt.

Natus fuit HENRICVS LORITVS, *vir*, vt illum Gerard. Jo. Vossius nominat, *undequaque doctissimus*, Glaronæ in pago Heluetiorum, anno 1488. Cognomen GLAREANI, illi inditum fuisse dicitur, a patria domo, quæ *zum Steinacker* (*glareæ*) adpellabatur. Cum in coronatione Maximiliani I. Imperatoris, in consessu omnium fere Germaniæ principum, *carmen* pronunciaret *panegyricum*, annulo ab Imperatore donatus, & laurea poetica, coronatus fuit. Basileæ primum in professorum philosophiæ numerum adlectus fuit, cum vero religionis ibidem fieret immutatio, anno 1529. Friburgum concessit, & historicam atque poeticam professionem obtinuit. Domus eius *optimarum artium officina* dicta fuit, e qua, per omnem fere Germaniam, viri doctissimi, discipuli eius, prodierunt. Festiū eius ingenium omni eluxit tempore, cuius rei luculentā adlatā fuerunt specimina, a Melchior. Adami, in *vitis germanor. philosophor.* p. 110 sqq. a Jo. Burc. Menckenio, in *Declamat. I. de charlataneria eruditorum* p. 94 sqq. edit. *Amstelod.* (Lipsiæ) vt titulus mentitur, euulgatae, 1747. in 8. & *Declam. II.* p. 154. Magni eum aestimauit ob singularem in omni scientiarum genere, eruditionem, Erasmus roterodamus, qui in *epistolis* illum passim egregiis condecorauit elogiis. v. g. L. I. ep. V. ad Stephan. Poucherium col. 16 sqq. edit. *Londonens.* 1642. in fol. L. XIII. Ep. XXXV. ad Vrbanum Regium col. 800. L. XX. Epist. XXXIIX. ad Conrad. Heresbachium col. 1000. L. XXI. Ep. XVII. ad Nic. Watte-

Wattenuil col. 1068. L. XXIIII. ep. XXII. ad Bernardum Episcopum Cardinalem tridentinum col. 1323. Fatis concessit Brisgoiae anno 1563. aetatis anno LXXV. Conf. de illo, & scriptis eius Jos. Simleri *Bibliothec.* p. 277. Thomae Pope-Blount *Censura celebriorum auctorum* p. 584 sqq. Gerard. Jo. Vossius L. III. *de natura artium & scientiarum* p. 93. 148. 204. edit. *Amstelod.* 1696. in fol.

CLXIIIX.

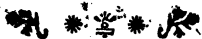
C JULII CAESARIS Commentarii, Novis Emendationibus illustrati. Eiusdem Librorum, qui desiderantur, fragmenta. Ex Bibliotheca Fulvii Vrsini Romani. Quae praeterea in hoc libro contineantur, sequens pagina indicabit. *Antwerpiae ex officina Christoph. Plantini MDLXX.* (1570) in 8. exceptis praemissis, & iis quae addiuntur pp. 59.

Librorum editiones, quae ex officina plantiniana prodire, in librorum rariorum venire censum iam prater alios adnotavit Cl. David Clement in praefatione Tom. I. de la *Bibliothèque historique & critique* p. XI. not. V. Litteris italicis, quas currentes vocant, haec exscripta est. Primo loco occurrit Fulvii Vrsini epistola, ad Fabium Farnesium equitem hierosolymitanum, Romae XII. Kal. Jun. 1569. scripta. Refert, praeter Antonium Augustinum, Episcopum ilderdensensem, neminem esse, qui librorum CAESARIS amissorum fragmenta collegerit; cum autem codicem ante sexcentos fere annos scriptum inuenerit, operae pretium se facturum arbitratum esse, si quas ex optimo libro correctiones eruisset, adiunctis Octavii Panta- gathi, & Gabriel. Faerni emendationibus, cum iis, quae collegisset, CAESARIS scriptorum fragmentis,

in lucem ederet. Sequitur Paulli Manutii *epistola*, ad Paullum Rhamnusium, Joan. Baptistae filium, *de historiae laudibus*, quam Jo. Michael. Brutus *epistola*, ad illustrissimam aetheriorum academiam, qua illi CAESAREM, *scholiis suis illustratum*, Venet. 1564. in 8. editum, consecrat. Illi subiuncta sunt nomina locorum, urbium, populorum, Galliae & Hispaniae, quae in commentariis CAESARIS occurrunt, quo nomine, & olim latine, & nunc dicuntur gallice & hispanice, per ordinem litterarum. Figurae urbium, & delineationes geographicae, Hispaniae, & Galliae, a Joanne Jocondo, veronensi descriptae, haec vero ligno incisae, in multis etiam aliis CAESARIS editionibus reperiuntur. *Epistolarum, Orationum, Anticatois, librorum de Analogia, apophthegmatum*, aliorumque librorum, qui CAESARI tribuuntur, *fragmenta*, a Fulvio Ursino collecta, cum eius *emendationibus* in C. JVL. CAESAREM pag. 1-79. reperiuntur. In fine, editioni adiiciuntur a) *Veterum Galliae locorum, populorum, urbium, montium atque fluviorum alphabetica descriptio, eorum maxime, quae apud CAESAREM in commentariis sunt; & apud Cornelium Tacitum auctore Raymundo Marliano.* b) *libellus variarum lectionum*, quae e codice carrariensi, editione Grypbii lugdunensi posteriore 1546. in 12. florentina apud Juntas 1512. siue 1514. parisiensi Roberti Stephani 1544. & Vascosani 1543. a Joanne Michael. Bruto excerptae fuerunt. Repetitam fuisse editionem Antwerp. 1574. cognoscimus, e catalogo editionum, quibus usus fuit Franciscus Oudendorpius, cum JVLIVM CAESAREM, cum integris notis Dionysii Vossii, Joan. Dauisii & Samuel. Clarkii Lugdun. Bat. & Rotterodam. 1737. in 4. formae maior ederet. Illi tamen editio, quam descripsimus, prima minus nota fuisse videtur.

CLXVIII.

THEODORICI GRESEMUNDI *iunioris Moguntini* iucundissimus in septem artium liberalium defensionem Dialogus

Ad Lectorem.

Candida quisque voles modo voluere scripta libelli

Arti quam faueas docta Talia dedit.

Sic teneram GRESEMUNDI nunc venerare Minervam

Perdocte poruit verba latina loqui.

At Lachasis vix filia octo bis tendit in annos

Recte si memini cum hec documenta dedit.

Si grauior tandem studiorum venerit etas

Arbitror vt cedat itala turba viro.

Non dubito fructus nascetur floribus illis

Grandius hoc quisquam voluere mente potest.

Ergo male est scriptum Germania barbara tellus

Reddidit hec tales cum bene culta viros.

in 4. folior. 20.

Omnia THEODORICI GRESEMUNDI, iunioris, opuscula, nostra aetate, rariora sunt, inter quae hoc facile principem obtinet locum. Multi quidem viri docti illius fecerunt mentionem, sed eiusmodi verbis, vt fere adpareat, quod illis libellum oculis spectare non licuerit. Josias Simlerus in *Bibliotheca* pag. 647. TH. GRESEMUNDVM, Hieronymi tantummodo Gebuileri testimonio, laudes philosophiae & liberalium artium, luculentissimis dialogis complexum esse, adfirmat. Vt reliquos taceamus, Jacobus Burckhardus, in *Commentario, de linguae latinae in Germania fatis* Tom. II. Cap. III. p. 393. fide tantummodo Joannis Trithemii *de Scriptor. eccles.* cap.

DCCCXXXII. p. 199. retulit, THEODORICI GRESEMUNDI *librum* exstare *in signem, de septem artibus liberalibus*. Inter praecocia ingenia TH. GRESEMUNDO locum esse adsignandum, etiam si Adrianus Baillet, Jo. Christoph. Wolfius, Jo. Henric. von Seelen, Joannes Klefekerus, alique eum, in *Catalogis & Bibliothecis*, quas conscripserunt, *eruditorum praecocium*, omiserint, iam obseruauit Jacobus Burckhardus l. cit. Hunc enim libellum composuit, ut versiculi, in titulo conspicui, testantur, iuuenis XVI. annorum, & quidem, ut ipse, in *epistola* dedicatoria ad Jo. de Trittenheym, *Abbatem spanhemensem, praeceptorem ac dominum suum praecipue obseruandum*, scribit, eo tempore, quo contagiosa Moguntiae pestilentiae lues obrepere grassarique coepisset. Tunc enim fuga sibi consulendum ratus, donec aëris haec intemperies deferbuisset, ad diuæ Mariae vallem, quae vulgo Mergenthal adpellatur, se contulit, ibique paullisper operam, a grauioribus disciplinis remisit, & hunc *dialogum* composuit. Scripta est *epistola* dedicatoria Moguntiae *Kalend. Ianuar. anno Sal. 1494.* quo anno prima editio per Petrum Friedberg in 4. teste Michaelē Maittaire Tom. I. *Annal. typograph.* p. 583. & Cornel. a Beughem in *incunabulis Typographiae* p. 68. excusa fuit. Secunda nō fallimur esse editio, quae ab eodem Mich. Maittaire l. cit. pag. 656. *Dauentriae 1497.* in 4. impressa dicitur. Illam, quae ad manus est, tertiam esse censemus. Litterarum characterē exscripta est gothico, cuius in fine haec leguntur verba: *Impressum Liptzk per Jacobum Thanner Herbipolensem, Anno salutis nostrae 1501.* Neque Michael Maittaire, neque Jo. Henricus Leichius, nec Christianus Schoettgenius, qui in *continuat. Bibliothec. Fabric. med. & infim. Latinit.* Lib. XVIII. p. 636. reliquas adtulit editiones, illius notitiam habuisse videntur. Repetita fuit teste Elia Ehingerō, in *Catalog. Biblioth. augustanae*, & Joan. Henric. Leichio in *Annal. typogr. lipsiens.* p. 84. Christ. Schoettgenio

gentio l. cit. *Lipsiae* 1505. in 4. In nostra editione *epistolam* dedicatariam antecedit THEOD. GRESEMUNDI *carmen* elegiatum; *ad librum suum*, distichor. 15. Fingit GRESEMUNDVS in libello ipso, se per somnium duos vidisse viros, Chirona & Aristobulum, quorum hic artes liberales impugnauerit, ille earum in se susceperit defensionem, vterque vero illum rogauerit, vt arbitrio suo controuersiam componeret. Disceptant igitur Cap. I. Chiron & Aristobulus *de grammatica*, II. *de logica*, III. *de rhetorica*, IIII. *de Astronomia*, V. *de Musica*, VI. *de arithmetica*, & VII. tandem & ultimo *de geometria*. Composito inter Chirona & Aristobulum certamine, septem liberales artes, sub specie *clarissimarum virginum* in conspectum veniunt, & GRESEMUNDVM rogant, vt sententiam suam, de hac controuerfia, exponat, earumque tueatur honorem. His precibus permotus GRESEMUNDVS, suam pronunciat sententiam, cuiusque artis liberalis, paucis verbis, repetit utilitatem, & Chironi victoriam esse deferendam, decernit. Quae cum dixisset, gratias illi maximas agunt virgines, & cum Chirone & Aristobulo euanescent.

Elogium THEODORICI GRESEMUNDI, iunioris, conscripsit, illumque aetatis anno XL. ex passionibus vuulae suffocatum esse, memorauit Hieronymus Gebuilerus. Reperitur hoc elogium, editioni *carminis*, quod GRESEMUNDVS *de violata, ab impio nebulone* Schelkropf, *sacra cruce*, conscripsit, praemissum, quam Hieronym. Gebuilerus *Argentorati* 1514. in 4. curauerat. Excerptum ex illo dedit Josias Simlerus l. cit. Integrum inseruit Georg. Christian. Joannis. *Scriptoribus historiae moguntin.* Tomo nouo *Francof.* 1727. in fol. pag. 397 seqq. Euolui etiam merentur, praeter scriptores iam citat. Antonii Possuini *Apparat. sacer* Tom. III. p. 271. Hippolyt. Maraccii *Bibliotheca mariana* Tom. II. pag. 387. Melchior. Adami *vitae Medicorum germanor.* qui p. 3. haec de eo retulit: *Filium habuit Theodoricus Gre-*

semund de Meschede, sibi cognominem, tanta indole, ut vix pubertatem, & XV. aetatis annum egressus, multos aetatis pronectae & claros eruditione & facundia superavit. Scripsit idem tum ad Trithemium, tum ad alios eius seculi viros doctos, pene infinitas epistolas; de diuersis argumentis ornatissimas, variasque orationes, ciceronianam facundiam redolentes: adeo ut velut alter Adeodatus Augustini, quondam suo ingenio, & scribendi argumentandique promptitudiae ac solertia multis fuerit admirationi & stupori. Conf. Paul. Freheri *Theatr. virar. eruditione claror.* p. 1214. Hic etiam obseruare licebit, quod Josias Simlerus THEODORICVM GRESEMVNDVM, spirensen, a Theodórico Gerardo gaudano distinxerit, huic vero THEODORICI GRESEMVNDI tribuerit scripta; quae causa eiusmodi confusionis fuerit, alii inuestigent. Conf. Mich. Maittaire *Annal. typograph.* l. cit. p. 583. not. 6.

CLXX.

Tragicocomedia de iherosolimitana professione Illustrissimi principis pomeriani, in 4. folior. 24.

Libellus, auctoris nomine in fronte destitutus, studio & opera JOANNIS DE KITSZCHER, vtriusque iuris Doctoris, Praepositi colbergensis, compositus fuit. Nomen adscripsit dedicatoriae epistolae, ad Inclitum & praecelsum principem Georrium (Georgium) Stettinensem Pomeraniae &c. *Ducem*. Conscriptit opusculum, ut ipse refert, vehementi adhortatione permotus aliquorum celebrium virorum, qui illum ex Augusta vindelicia redeuntem, Lipsiamque peragrantem, officii gratia, adierant, cum vna olim cum illo, in litteraria palaestra, instructi essent. Litteris impressum est gothicis sane luculentis. Editio-
nia

nis tempus, hisce verbis in fine conspicuis designatur:
Finis Tragicomedie profectionis iherosolimitane Illu-
strissimi Principis Pomeraniae Lipzck per Melchiar
Lottet impresso. Anno Xpr. Millesimo quingentesimo
prima (1501). Neque Michael Maittaire; neque
 eius continuator Jo. Henric. Leichius, huius libelli
 mentionem fecerunt. In titulo conspicitur figura
 gryphi, qui insignia ducum Pomeraniae vnguibus te-
 net. Capiti illius galea cum corona imposita est, his
 adscriptis verbis:

Faveant tibi fidera precor.

Epistolam dedicatoriam, varia antecedunt, nomine li-
 bri, & Petri & Vincentii, rauennatis, *carmina*, ad
 lectorem, composita, quae partim Bogislai, Pomer-
 aniae Ducis, cuius peregrinatio in Palaestiam de-
 scribitur, partim ipsius auctoris complectuntur elo-
 gia. Finita dedicatione, nonnulla adponuntur *car-*
mina; haud satis metro adstricta, quae *argumentum*
Tragicocomoediae complectuntur. Vnum modo ad-
 scribimus:

Abiturus domo Staettinensis haerens
Cum satrapis de expeditione consulit
Qui ad unum dissuadent omnes
Inprimis uxor variis terretur ostentis
Hortatur frustra secum ut maneat
Tandem littere afferuntur de eius interitu
Quas solertes senes caute supprimunt
Quo ad leciore herilis accipit coniunx
Quo diis sacrificans agit gracias
Nunciis ut gesta sunt ordine omnia explicat.

Cum opusculum, uti nos quidem sciamus, nunquam
 recusum fuit, de insigni raritate quilibet iudicium
 ferre poterit. Excerptum ex illo dedit Joannes Eue-
 genhagius Libr. III. *Pomeraniae*, quam ex Manuscri-
 pro edidit Jac. Henr. Balthasar, *Gryphiswald. 1728.*
 in 4. p. 177.

CLXXI.

Dialogus de Sacri Ro. Imperii rebus perquam
vtilis cum epitomatibus historiarum ne dum
Romanarum sed externarum fere omnium. in 4,
folior. 58.

Auctoris, eiusdem JOANNIS KITZSCHER no-
men, in fronte libri, sine typographi, loci, & anni
indicio editi, non expressum est, legitur tamen
initio *epistolae* dedicatoriae, ad Fridericum Saxo-
niae Electorem, *datae Torgau Anno sal. 1504.*
XII. Kal. Jul. Dialogum, in ista *epistola* se scri-
pisse perhibet, dum in Italiae oris *litteraria fun-*
geretur palaestra. In bononiensi academia se fuisse
Rectorem, alia testatur *epistola*, ad Philippum Bero-
aldum scripta, *prid. Non. Sept. anno 1496.* qua illi
opusculum, *nondum, triduo expleto, absolutum mit-*
titur, ut id deterfis mendis, politiori lima exasciet.
Epistolae subiecta est Philippi Beroaldi *responsio*, qua
opusculum summis effertur laudibus. Fingit auctor,
se per somnium, duce Comite Pico Mirandulano, iam
mortuo, ad inferorum sedes descendisse, & quos ibi
viderit, veteris & recentioris aevi heroes refert, res-
que ab iis, gestas, in notis, somnio subiectis exponit.

Fuit iste JOANNES DE KITZSCHER, siue KITZ-
SCHER, e veteri & nobili gente, quae eo tempo-
re in Misnia florebat, oriundus. Juris utriusque
Doctor creatus, insignis orator & poeta exstitit, quam
ob rem a Vincentio raennate, Petri filio, hoc elo-
gio ornatus fuit, quod inter alia, *Tragicocomediae,*
modo memoratae, praefixum fuit:

Laus patriae, virtutis honos, dilecte JOHANNES
Salve quo nunquam charior alter erit
Tu non argento nec fulva es deditus auro
Sed cunctis anima est gratior ipsa tibi
Te quoque fastidit Veneris damnoſa voluptas
Quae solet insanos reddere saepe viros

Et

*Et tibi nam pulchro mens est in corpore sano
 Dulce tibi nomen Misina (Misnia) clara dedit
 Ingenioque vales dubias componere lites
 Atque faues doctis ingeniose viris
 Canonis es princeps, sacrarum gloriæ legum
 Alter Fabricius, religione Numa.
 Tu pater eloqui, getmanæ gloria gentis
 Te cuncti laudant utraque lingua colit
 Aurea nunc aetas, quæ natus Tullius alter
 Lælius & nobis Livius alter adest.
 Iuppiter atque dedit famam sine labo tenere
 Oblectas multos, principibusque places
 Vos precor, o superi, nostrum servate JOHANNEM
 Qui sandi splendor unicus estque decus
 Jamque vale ac italum memori sub pectore conde
 Quem fore ne dubita tempus in omne tuum.*

Pater autem Petrus ravennas, hoc ad eum scripsit epigramma, quod legitur inter varia carmina, aureis Petri Ravennatis opusculis quæ supra p. 28 sqq. descripsimus, adiecta:

*Cum sis ingeniis nimium generosus avorum
 Tu superas morum nobilitate genus
 Magnū nomen habes quod tota extenditur orbe
 Maius erit modo sint tempora longa tibi
 Turbaque doctorum secto te novit in isto
 Quilibet ingenii nobile laudat opus
 Caesar & ipse tuæ capitur dulcedine linguae
 Eloquio mulces pectora cuncta tuo.*

Georgii, Ducis Saxoniae, consiliarius factus, a Bogislao X. Pomeraniae Duce, cum is a terra sancta in patriam redisset, evocatus, eius in aulam concessit, & consilarii aulici titulo ornatus, & ab eodem duce orator Augustam Vindelicorum missus fuit, quo in itinere *Tragicæ comœdiam* composuit. Cum anno 1504. inter Bogislaum Ducem, & Stralsundam urbem, dissidia exorirentur gravissima, & consilia, quæ Duci dederat KITSCHERVS, ex voto minime cederent,

460

 rent, ea re permotus, Pomeraniam reliquit, & in patriam se recepit. Ducis Saxoniae, Henrici, consiliarius factus, variis negotiis publicis interfuit. Teste enim Vito Ludouico Seckendorffo L. III. *Histor. Lutheranismi* Sect. 19. §. LXXII. Addit. III. p. 222. cum anno 1538. visitatio ecclesiastica institueretur Theodorico Preussio, Rudolpho a Rechenberg, e partibus nobilium in Misnia, socius comesque datus est, Deinde anno 1539. in causa Antonii a Schoenberg, qui a Georgio Duce, ex arce Schoenberg, aliisque praediis deturbatus fuerat, Principis, ut tunc moris erat, procuratorem egit, vid. Seckendorff. l. cit. §. LXXIII. Addit. I. p. 223. Cum anno 1540. ob Philippi Hassiae Landgraffii bigamiam, cum Margareta de Sala, grauissimae agerentur controuersiae, KITSCHERVS a duce Henrico, ad Saxoniae Electorem, legatus missus fuit, ut de hoc scandalo a Landgraffio dato, magnas apud Electorem querelas exponeret, vid. Seckendorff. l. cit. Sect. 21. §. LXXVIII. Addit. III. p. 279. Quo tempore KITSCHERVS obierit, a scriptoribus istius temporis non relatum fuit. Genealogiam eius contexuit Gabriel Bucelinus in *Stemmat. P. III. p. 137.* Vid. praeterea Joan. Micraelii pommerische *Chronik und Geschichte* p. 480. 485. Adam. Rechenberg *Schediasm. historicum de Nobilitate Misniae litterata* Lips. 1694. in 4. Sect. III. §. 31. qui haec talia de illo retulit: JOHANNES DE KITSCHER Colbergenfis & altenburgenfis insignium cathedralium Ecclesiarum Praepositus & numburgenfis Canonicus J. V. Doctor & interpres eminentissimus, reliquarum quoque bonarum litterarum non ignarus, Philosophus denique, Orator & Poeta & Historiographus omnium peritissimus. Diu in Italia studiis operam dedit, summaque cum laude Italici admirantibus in Juris subtilitatibus aequae ac in reliquis scientiis ita profecit, ut breui Juris consultissimus euaserit. Hic utriusque Collegii bononiensis Academiae factus Rector, dum isthic litteraria fungeretur dignitate,

tate, inter alia ad Philippum Beroaldum, sibi amicis-
simum, scripsit Dialogum de Imperii rebus disertissi-
mum. Ex Italia dein ad natale solum reuersus, ma-
gnae eloquentiae nec minoris utilitatis opuscula con-
scripsit posteritati reliquit: & quibus impressa circum-
feruntur hodie Dialogus in defensionem poëticae, in
qua Musae interloquuntur: Dialogus, in quo virtus
ac fortuna dissidentes decertant: Temperantia &
Castitas interloquuntur: Dialogus, in quo virtus a For-
tuna vinculis constringitur &c. item variae orationes
ad Pontifices & reges varios, Epistolae etiam ad diuer-
sos scriptae. De quibus vid. Centuria Scriptorum, qui
Lipsiae, Vitembergae, & Francofurti ad Oderam, vs-
que ad annum 1515. floruerunt, ex edit. J. J. Made-
ri, Helmstad. 1660. in 4. num. XCII. & Paull. Frehe-
ri Theatrum viror. eruditione claror. p. 802. Cla-
ruit is magna nominis fama annos natus XLIII. sub
Maximiliano Imperatore & Leone X. anno 1514.

CLXXII.

Scanderbegus Hoc est Vita & res strenue felici-
terque gestae, Georgii Castrioti, Epiri regis,
ob magna facta Scanderbegi dicti, contra Turca-
rum immanitatem & perfidiam, quae omnia suis
orationibus, & breui historico contextu cogno-
scentur, omnibusque Christianis, ad intelligendum,
deestandum & debellandum Turcicam rabiem im-
pissimam, praesertim hoc tempore valde infer-
viunt. *Authore Reuerendiss. D. GEORGIO BAR-
THOLDO PONTANO, a Braitenberg. S. Metrop.
Eecl. Pragen. Praeposito, Olomucen. & Budissnen.
Canonico, & Protonot. Apost. Com. Pal. S. Caes. Re-
giaeque Maiestatis & Reuerendiss. Sereniss. quae Ar-
chidu-*

chiductis, Maximiliani Consiliario. Hanouiae, typis Wechelians apud Claudium Marnium & hered. Jo. Aubrii MDCIX. (1609) in 8. form. maior. pp. 293. except. epistola dedicator. & praefat. folior. 12.

Conscripserat Marinus Barletius, Sacerdos scodrensis, *de vita, moribus ac rebus, praecipue aduersus Turcas, gestis*, Georgii Castrioti, libros XIII. qui vt *Bibliothecae barberinae index* Tom. I. p. 113. & *bibliotheca historica Strunio-buderiana* Tom. II. p. 1656. testatur, *Romae* nullo addito anni indicio, in fol. in lucem prodierant, & anno 1537. *Argentorati*, per Caspar. Hedionem, denuo editi, & a Philipp. Lonicer, cum eiusdem Barletii *historia, de scodrensi obsidione*, Tom. III. *chronic. turcic.* fol. 101 - 230. inserti fuerunt. Vid. David. Clement *Bibliothèque historique & critique* Tom. II. p. 435 sqq. *Analecta literaria nostra* p. 68. Cum vterque Barletii liber, iam BARTHOLDI PONTANI, a Bräitenberg, aetate, rarior factus esset, nouam is editionem, in vsum rei. publ. maturandam censuit, vtque iuuaret lectorem, orationes omnes, quas Barletius operi suo insperserat, praemissis argumentis, vt historia breuissime conciperetur, ordine posuit, vt & in forma minore, & ad ferendum vel versandum facili, imprimeretur, & sigillatim neque emtor, solutione magna grauaretur. Consecrauit, hoc maioris operis barletiani compendium Jaroslao Borzita de Martinicz, S. C. *Majest. consiliario, districtus Slahensis, capitaneo*, &c. Librum ipsum in rarioribus esse collocandum testatur Cl. David Clement l. cit. *Catalog. Biblioth. Kielmannsegg.* T. I. p. 832. *Catalogus Biblioth. saithen.* p. 421. Recensio inuenitur in *Bibliotheca hamburgensi historica*, Centur. II. p. 158 sqq.

PCALLIMACHI EXPERIENTIS de bello Tur-
cis inferendo, Oratio grauissima, ac iam
temporibus conuenientissima. Idem eiusdem hi-
storia, de his quae a Venetis tentata sunt, Persis
ac Tartaris contra Turcos mouendis, non solum
verborum elegantia conscripta singulari, verum
etiam multis grauissimis consultationibus ad id bel-
lum conficiendum referta. Haganae, ex officina
Seceriana, Anno M. D. XXXIII. (1533) in 4. fo-
lior. 91.

Prima & rara est editio, quam curauit Nicolaus
Gerbelius, & nomine Ruperti Palatini Rheni, vtrius-
que Bauariae Ducis &c. inscripsit. *Orationem* PHI-
LIPPVS CALLIMACHVS, iam anno 1486. coram
Innocentio IIX. Pontifice rom. pronunciauerat, vt
illum, ad ineundum, cum Rege Poloniae, contra
Turcas, foedus, excitaret. Niceron in *Memoires*
Tom. VI. p.207. illam hoc elogio ornauit: *Ce discours*
est fort beau, & tout historique. On y voit un long détail
de l'Etat de l'Empire Ottoman, de ses forces & de ses
conquêtes, & de tout ce que les Princes chrétiens ont
fait, pour empêcher ses progrès. Adseruatur in splendi-
dissima & instructissima Bibliotheca zalusciana Codex
chartaceus elegantissimus, exaratus ante annos circi-
citer CCLX. qui septem PHILIPPI CALLIMACHI
florentini *Opuscula* autographa, Sigismundo Augusto
Regi Poloniae, a Stanislao Gorski, canonico, oblata,
complectitur, inter quae num. 4. exstat *de bello Thur-*
cis inferendo ad innocencium octauum pontificem ma-
ximum ianua ortum. oracio. vid. *specimen Catalogi*
Codicum MS. Bibliothecae zaluscianae a Joanne Da-
niele Andrea Janozki Canonico Scarbimirienfi, eius-
demque Bibliothecae praefecto exhibitum inssu & sum-
ta Optimi & munificentissimi Principis Episcopi Cra-
couien-

couienſis, Ducis Seueriae, *Tribunalis radomienſis Praeſidis* A. R. S. 1752. in 4. form. maior. num. LXXXVII. p. 32. Multa in hoc codice, nondum typis euulgata fuerunt. *Historiae de his, quae a Venetis tentata ſunt, Perſis ac Tartaris contra Turcos movendis*, praefationem anteire iuſſit Matthias Dreucius, Regis Alberti Polon. Secretarius, ad M. Antonium Maurocenum Senatorem venerum. *Historiam* ſcripſit CALLIMACHVS circa annum 1485. *Oratio*, una cum *hiſtoria*, poſtea inſerta fuit Petri Bizari *rerum perſicarum hiſtoriae*, *Francos*. 1601. in fol. pag. 371 ſeqq.

Ipſe PHILIPPVS CALLIMACHVS. librum conſcripſit *de ſuis calamitatibus*, nondum typis expreſſum, cuius codicem chartaceum ſummo nitore conſpicuum Reuerendiſſimus & Celiſſimus Princeps, Andreas Stanislaus Koſtka Comes Zaluſcius, Epiſcopus cracouienſis, Dux Seueriae, a Sereniſſ. Principe regio, Jacobo Sobieſki, teſtamento ſibi, cum aliis bene multis codicibus egregiis, legatum obtinuit. Vid. Jo. Dan. Andr. Janozki *ſpecimen Catalogi Codicum MSS. Bibliothecae zaluſcianae* p. 33. *Vita PHILIPPI CALLIMACHI EXPERIENTIS* praemiſſa conſpicitur, eius *hiſtoriae de Vladislao rege, ſeu de pugna varnenſi* *Libr. II.* quam Jo. Michael Brutus *Cracouiae* 1582. in 4. edidit. Jacobus Bongarſius, illam vitae deſcriptionem, cum *hiſtoria, de pugna varnenſi*, inſeruit *Scriptorib. rerum hungaricarum* *Frſ.* 1600. in fol. p. 288 ſqq. & Joan. Georg. Schwandtnerus *Scriptor. rer. hungaric.* Tom. I. p. 441 ſqq. Legitur quoque inter *vitae clariffimorum hiſtoricorum*, quae e *bibliotheca & recenſione* Chriſt. Gottlieb Buderii, *Jen.* 1740. in 8. prodire p. 248 ſqq. Omnium vero optime in exponenda eius vita verſati fuerunt Auctores del *giornale de' letterati d'Italia*, Tom. XXVI. pag. 375 ſqq. & Niceron in *Memoires* Tom. VI. p. 196 ſqq. Conf. Jo. Trithemius *de Scriptor. eccleſ.* Cap. CMLXIII. p. 227. Aubert. Miraeus in *Auclar. de Scriptor. eccleſ.*

claf. Cap. DX. p. 94. Jos. Simlerus Bibliotheca p. III. & 572. Gerard. Jo. Vossius de historic. latin. L. III. Cap. IIX. pag. 555 sqq. Giulio Negri in Storia degli Scrittori fiorentini p. II seqq. Martin. Cromerus in Polonia Lib. XXX. pag. 440 seqq. edit. Colon. 1589. Octavius Ferrarius in prolusione VIII. Tom. II. Oper. varios. p. 110 sqq. edit. Jo. Fabricii, Walfenbützel, 1711. in 8. P. Baile in Dictionnaire historique & critique Tom. I. p. 1144 sqq. Fridericus Hannibal Stempel, in Dissertat. de Societate Abbreviatorum romana, Jenae 1704. in 4. pag. 11 sqq. Jo. Alb. Fabricius in Bibliothec. med. & infim. Latinis Lib. III. p. 892 seqq. Bibliotheca hamburgensis historica passim in primis Centur. X. p. 207 sqq. Jacobus Woit in Dissertat. de incrementis studiorum. per Polonos ac Prussos Lipsi, 1723. §. XX. pag. 29 seqq. Jo. Daniel Janozki de litterar. in Polonia Propagatoribus Dantisci 1746. in 4. §. XVII. p. 15 sqq. ubi epitaphium eius adducitur, quod Joannes Albertus, Casimiri Regis Pol. filius illi ponendum curavit.

*Hic iacet, huius patria procul a regione sepulchri,
 Progenies thulco sanguine, CALLIMACHUS,
 Quem satum variis aduersum erroribus egit,
 Inuictum his tandem constituitque locis.
 Illius est postquam viridem regia sensu,
 Vidit florentem Sarmatis ora, virum
 Qui, memor hospitii, tam mitis contulit isti
 Consiliis regno commoda multa suis.
 Quod sentit praesens, & postea sentiet aetas:
 Cuius iudicium sanctius esse sulas
 Plura quoque aggressum, & quaedam maiora ip-
 rantem*

Haec opportuno tempore, mors rapuit.

Idem epitaphium legitur in Jacob. Bongarsii & Jo. Georg. Schwandneri II. cit. in Nicol. Reufneri Iconibus sive imaginibus viuis literis Cl. virorum ex typis Valdkirchianis, in lucem productis fol. H. 4. & particulam
 Tom. I. G g

ticulām illius adtulit Paul. Freherus in *Theatro viror. eruditione claror.* p. 1432.

CLXXIII.

Antiquitatum & Annalium Treuirenſium Libri XXV. duobus Tomis comprehenſi, *Auctori- bus R. R. P. P. Soc. Jeſu. P. CHRISTOPHORO BROWERO Gelro-Arnheimienſi, & P. JACOBO MASENIO, Juliaco-Dalenſi.* Quorum ille Pro- parafceuen, cum libris XXII. Annalium ſcripſit: Hic præter Additamenta proparafceues & hiſto- riæ, III. reliquos Annalium libros, cum luculen- tiſ indicibus, adiecit. Tomus I. Opus variis An- tiquitatum monumentis æri & ligno inciſis ador- natum. *Leodii ex officina typographica, Jo. Mat- thiae Houii, ad inſigne Paradifi terreſtris 1670. Su- periorum permiſſu.* in fol. pp. 626. non numerat. epiftola dedicat. præfat. & indic. folior. 28.

Tomus II. *ibid. eod. pp. 566.* except. episto- la dedicat. & indice folior. 28. & indice chro- nologic. Hiſtoriæ treuirenſis pp. 43.

Aſterisco, raritatis indicio, opus notatur in *Catalog. Biblioth. mencken.* pag. 376. CHRISTOPHORVS BROWERVS, Arnheimiæ in Geldria anno 1559. na- tus, in Jeſuitarum Collegiis, coloniënſi, treuirenſi, & fuldênſi enutritus, per triginta quidem annorum ſpa- tium, huic operi inſudauerat, ſed minime tam felici illi eſſe licuerat, vt eiſ editionem oculis ſuis con- ſpicere poſſet. Prodiêrunt ſane *Antiquitatum & an- naliſ treuirenſium Libri XXII.* cum iam decem anni, ab eiſ morte, quam 1617. nephriticis & ar- thriticis doloribus correptus, ſubijt, præterlapſi eſſent,
Coloniæ

Coloniae 1666. curante Bernb. Qualthero. Sed inter rarissimos libros, haec prima editio omni iure referri debet, cum exemplaria fere omnia, iussu Philippi Christophori, Electoris treuirensis, e prosapia Soeter-norae sorlandi, suppressa & e hominum conspectu sublata fuerunt. Vid. *Bibliotheca hamburgensis histo-ric.* Centur. III. p. 246 seqq. Jo. Georg. Schelhorn *Amoenitat. litterar.* Tom. II. p. 346. Insignem igitur a doctis viris iniit gratiam, JACOBVS MASE-NIVS, quod nobile hoc historiae atque antiquitatum Germaniae monumentum, e situ & tenebris protraheret, nouisque supplementis augeret. Inchoantur BROWERII *Annales*, cum anno, a nato Christo 270. & res in Diocesi treuirensi, ad annum vsque 1600. gestas, exponunt; MASENIVS autem narrationem ad annum vsque 1652. produxit. Id potissimum in recentiori historia agit BROWERVS, vt Guilielmi Kyriandri, qui id sibi datum esse existimauerat negotium, vt in *Annalibus sive Commentariis, de origine & statu antiquissimae ciuitatis Augustae Treuironum, Coloniae 1576.* editis, ciuitatis controuerfiam, quae ipsi cum archiepiscopo treuirensi intercedebat, paullo vehementius defenderet, narrationes & argumenta discerneret & causas treuirensis archiepiscopi contra ciuitatem ageret. Primam operis partem MASENIVS dicauit Carolo Caspar. a Petra, Ecclesiae treuirensis Archiepiscopo; secundam Metropolitanae treuirensis ecclesiae Praelatis & Canonicis capitularibus. Recensio operis vid. in *Biblioth. hamburgensi histor.* l. cit. in *Bibliotheca historica* Struuiol. buderiana p. 993. Redegit postea MASENIVS ipse hoc opus in *compendium*, atque edidit titulo: *Epitome Annalium treuirensum, Augustae Treuiron. 1676. in 8.* Non quidem a MASENIO; haec epitome pertrata, elucius, quam ad annum 1672. perducta fuit, sed adiecit illi anonymus quidam, supplementum 12. plagularum, quo tria fata, quae verba illa, cum Archiepiscopatu treuirensi, per tres annos 1673-75. cum

a Gallis, qui urbem expugnauerant, militem vastare-
 tur, pertulerat, exponuntur: Conf. *Biblioth. ham-
 burgensis historica* l. c. p. 251 sqq. *Bibliotheca historic.
 Strazio - buderiana* l. cit. De CHRISTOPHORO
 BROWERO vid. Phil. Alegambe *Bibliotheca Scriptur.
 Societas Jesu Rom.* 1676. in fol. p. 73.

CLXXV.

Bibliotheca chalcographica, Illustrum virtute
 atque eruditione in tota Europa, Clarissimo-
 rum Virorum Theologorum, Jurisconsultorum, Me-
 dicorum, Historicorum, Geographorum, Politico-
 rum, Philosophorum, Poetarum, Musicorum, Alio-
 rumque. Collectore JANO JACOBO ROISSAR-
 DO *Ves.* Sculptore Jan: Theod: de Bry Chal-
 cogr. Antehac cum vitis editorum & in quinque
 partes distributorum, nunc vero coniunctim, solis
 Iconibus & distichis singulorum subliciendis exhi-
 bitorum, & ab eorum exitu, continuatorum. *Fran-
 cofurti Impensis Joannis Ammanii Bibliopolas Anno
 MDCL.* (1650) in 4. folior. 239.

De insigni libri raritate testes habemus Sigm. Ja-
 cob. Apinum in *Anleitung wie man die Bildnisse be-
 rühmter und gelehrter Männer mit Nutzen sammeln,
 und denen dagegen gemachten Einwendungen gründ-
 lich begegnen soll*, Nürnberg 1728. in 8. p. 144. Cl.
 Jo. Vogtium in *Catalog. libr. varior.* pag. 133. *die
 Nachrichten von einer hallischen Bibliothek* Tom. V.
 p. 273. *Catalog. Bibliothecae salthen.* p. 132. - Varias
 editiones recenset Nicéron Tom. XIII. p. 312. Li-
 ber complectitur 234. imagines virorum illustrium.
 Exemplari, quo utimur, tres continuationes adiectae
 sunt, quarum heic adscribimus titulos.

CLXXVI.

VI. Pars Bibliothecae chalcographicae, id est continuatio prima, iconum virorum virtute, atque eruditione illustrium, quorum alii inter viuos esse iam olim desierunt, alii vero nunc quoque vitali lumine bonorum dignitarum suarum perfruuntur gloria: Sculptore Sebastiano Furcio Chalc. cui nunc additur natalium & obituum succincta notatio, adiectis singulorum iconibus singulis distichis. *Francofurti, impensis Johannis Ammonii Bibl. Anno MDCL. (1650) folior. 57.*

Inueniuntur in illa continuatione LIII. imagines, quamuis exemplar in den *Nachrichten von einer hal-lischen Bibliothek* l. cit. descriptum, LII. tantummodo complexum fuerit. Non omnibus imaginibus subiiciuntur *disticha*, quae seorsum impressa tribus foliis, praemittuntur.

CLXXVII.

VII. Pars Bibliothecae Chalcographicae Id Est Continuatio Secunda Iconum Virorum Illustrium, Quorum alii quidem inter viuos esse iam olim desierunt, alii vero nunc quoque aucta, honorum suorum perfruuntur gloria. Sculptore Clemens Ammonio Junior Chalcograph. Adiectis singulorum Iconibus singulis distichis. *Impensis Johannis Ammonii Senior Ciuis & Bibliopolae. Francfordii ad Moenum. Anno MDCL. (1650) folior. 54.*

Nostrium exemplar, duabus imaginibus, auctius est illo, quod describitur in den *Nachrichten von einer hallischen Bibliothek* l. cit. pag. 274. Imagines nimirum ob oculos ponuntur L. quibus index Nominum & praefatiuncula bibliopolae Joannis Ammonii praemittitur, in qua Lectores rogat, ut illum *sive in effigibus subministrandis, sive in natalibus aut emortualibus humaniter indicandis, iuvare, & si opes subsidarias petere liceat, eas insuper suppeditare ne grauentur.*

CLXXIIX.

VIII. Pars Bibliothecae Chalcographicae id est Continuatio-Tertia. Iconum Virorum Illustrium, quorum alii quidem inter viuos esse iam olim desierunt, alii vero nunc quoque aura honorum suorum perfruuntur gloria. Sculptore Clemente Ammonio, Chalcogr. Francof. Adiectis singulorum Iconibus singulis distichis. *Frankofurti ad Moenum. Impensis Johannis Ammonii Civis & Bibliopol. Anno 1652. in 4. folior. 54.*

Continet haec pars icones L. *Epigrammata* singulis iconibus subiecta, seorsum etiam tribus foliis impressa, praemittuntur. Partem etiam *Bibliothecae chalcographicae VIII. sive Continuationem III.* in lucem exiisse, legimus apud Niceronum l. cit. & in *denen Nachrichten von einer hallischen Bibliothek*, sed in nostro exemplari non inuenitur. Conf. *Observat. select. halens. Tom. III. p. 35* seqq.

Vitam JANI JACOBI BOISSARDI, antiquarii celeberrimi, Vesuntione Sequanorum (Besançon) anno 1528. nati, & Metis anno 1602. mortui, pluribus verbis exposuerunt Martinus Hancius *de rerum Romanar. Scriptoris* Tom. I. pag. 257 seqq. Burcard. Gotthelf Scruius in *dissertationibus M. de vita & scriptis*

scriptis JANI JACOBI BOISSARDI, quae exstant
in *Observationibus halensibus selectis* Tom. III. p. 1
seqq. Niceron in *Memoires* Tom. XIX. p. 303 seqq.
Conf. *Dictionaire* de Mr. Baile Tom. I. pag. 588 lqq.
Analecta litteraria de libris rarior. p. 136 lqq.

CLXXVIII.

JO. CASAE V. Cl. Galateus. Seu de morum
Honestate & Elegantia, Liber ex Italico Lati-
nus, *Interpreta* NATHANE CHYTRAE0. Eius-
dem CASAE Libellus de officiis inter potentiores
& tenuiores amicos. *Francofurti apud Andream*
Wechelum MDLXXX. (1580) in 8. pp. 130. si prae-
missa & adpendix except. fuerit.

Il Galateo ovèro de' Costumi di GIOV. DELLA CA-
SA, prodierat con l'Orazione à Carlo V. Impera-
tore, in Firenze per i Giunti 1560. in 8. vid. Nicol.
Fr. Haym, *Notizia de' libri rari, nella lingua italiana*
pag. 182. *Cet Ouvrage*, ait Niceron in *Memoir.* Tom.
XII. pag. 121 seqq. *est le plus estimé de tous ceux de*
LA CASA; Il n'y a point de langue, en laquelle il
n'ait été imprimé. En effet c'est le livre italien le
mieux écrit après le Decamerone de Boccace. C'est
un entretien sur la maniere de plaire dans le commer-
ce de la vie. NATHAN CHYTRAEVS, poetices,
in academja rostochiensis, professor, versionem suam,
dixit Nicolao Casae, regni Daniae Cancellario,
Rostoch. 1577. *Epistolam* dedicatorem sequitur Jo-
annis Caselii, ad eundem Nicolaum Casium, *epistola*,
in *Commentationem* CHYTRAEI scripta *Rostoch.*
1578. Excipit illam *praefatio*, ad omnes bonarum *lit-*
terarum studiosos adolescentes. In Jo. Caselii *pro-*
oemio agitur, de tribus virtutibus cognatis, quarum
perpetuus est usus, in consuetudine hominum, de

utilitate, humanitate, urbanitate. In Galateo CASAE ipso, demonstratur potissimum, quod quaelibet res, quae cuiuspiam ex sensibus molesta & grauis, aut adperentiae contraria est, & praeterea quae imaginem rerum turpium, & odiosarum animo subicit, aut quae etiam aduersatur intellectui, quod, inquam, eiusmodi res, aut actio, tamquam magnopere aliis displicens, omni cura & industria debeat vitari. Quapropter, in aliorum praesentia, non solum non faciendae sunt res impurae, aut foetidae, aut taediosae, aut stomachum mouentes, verum etiam mentionem earum fieri dedecet, quoniam non tantum actio, aut recordatio, eiusmodi rerum displicet, sed eas etiam quocunque vel modo, vel gestu, imaginationi alterius adumbrare, indecorum, quid? nonnunquam turpe esse solet. In gallicum sermonem libellus conuersus, & editus fuit hoc titulo: *Galatée, ou l'art de plaire dans la conversation, traduit de l'Italien de JEAN DE LA CASE par le Sieur du Hamel, Paris 1678.* in 12. Versio hispanica per Dominicum de Bezerra prodit *Venetiis 1585.* in 12. vid. Nicéron l. cit. Adiunctus est versioni CHYTRAEI latinae, alius JO. CASAE libellus, quem latine primum conscripserat, postea vero ipse in hetruscum sermonem conuerterat titulo: *Trattato degli Vfficii comuni, trà gli amici superiori & inferiori.* Prima vice editus fuit *Florentiae 1561.* in 8. Huic adiecit CHYTRAEVS locos nonnullas bonorum auctorum, tam latinorum quam graecorum, quos in scriptione Galatei auctor expressisse, saltem respexisse videtur. Vtrumque libellum italicum, cuius variae exstant editiones, Abbas Joan. Baptista Casotti, notis Petri Dini, Jacobi Corbinelli, Aegidii Menagii, Anton. Mariae Saluini, & suis propriis auctum, ornatumque inseruit, collectioni de *tutti li opere di Mons. GIOV. DELLA CASA, con una copiosa giunta di scritte non piu stampate*, quam edidit *Florent. 1707.* III. Tom. in 4. Libellus de officiis inter potentiores & tenuiores amicos reperitur in

10. CASAE *monuementis latinis*, Florent. in officina Juntarum, Bernardi filiorum, 1567. in 4. & a Nicol. Hieron. Gundlingio, Halae Magdeb. 1709. in 4. editis. Scriptores, qui res, ad JO. CASAM, episcopum beneuentanum; pertinentes, exposuerunt, iam nominauimus in *Analectis litterariis* p. 214 sqq.

De NATHANE CHYTRAEQ, Dauidis fratre natu minore, poeseos, in Academia rostochiensis professore, qui Menzingae in Palatinatu anno 1543. natus, & ann. 1598. mortuus, multis scriptis editis inclaruit, vid. *Erwas von gelehrten rostockischen Sachen* An. 1739. p. 337. 344. 371. 474. & alibi passim.

CXXC.

Passio Christi, ex quattuor euangelistis *per deuotum virum* PETRUM KYERSLACH, ordinis *predicatorum*, cum tractatu de planctu Marie. in 4. folior. 48.

Opusculi, litteris gothicis expressi, titulus, haud quidem satis adcurate adlatus conspicitur a Michael. Maittaire in *Annal. typogr.* Tom. I. p. 487. In fronte oculis subiicitur, figura ligno incisâ, quae Christum cruci adfixum matrem, & discipulam, duosque milites refert, quorum vnus lanceae ictu, Christi latus aperit. Folio 31. alicubi Christi cruci adfixi reperitur imago, ad descriptionem, quam dedit opusculi auctor, effigiata. Folio 45. haec leguntur verba: *Explicit collectura ex diuersis doctoribus, super passionem domini, explicatam & descriptam, per quattuor euangelistas. Anno dni. M. CCCC. LXXXVII. (1487)* In eiusdem folii altera pagina, inchoatur B. Bernardi *de planctu Marie Tractatus breuis*, cui hisce verbis finis imponitur: *Explicit Tractatus b. Bernardi de planctu Marie.* Josias Simlerus in *Bibliothecop.* 559. & Anton. Possenius in *Apparat. sacro* Tom. III.

p. 58. eiusmodi tantum verbis, *fecerunt auctoris mentionem*: PETRVS DE KYRSLACKEN, *ordinis Praedicatorum*, *scripsit de passione domini. Vixit Anno D. 1488.* Illum fuisse, Lectorem Theologiae Norimbergae, & monasteriorum Sueviae & Bauariae vicarium generalem, docet Jacobus Echardus in *Scriptor. ordin. Praedicator.* Tom. I. p. 858. a. Hoc opusculum satis rarum esse, ex eo patet, quod auctores citati, cum auctore *Toxici eruditorum* Tom. II. col. 2190. dubitant, an inter libras impressos referri debeat, an adhuc in MStis delitescat. In Johannis Weidneri *Catalogo dererionigen Lehrer, welche von Anfang der christlichen Kirche, bis hieher die Passion Christi erläutert haben*, qui adiicitur eiusdem *Passions-Kinderlehren*, Augspurg 1725. in 8. PETRI DE KYRSLACKEN. nomen frustra quaesieris. *Tractatus de plantu* Mariae; ab editoribus, *oporum S. Bernardi claraeuallensis*, recentioribus, ad ea opuscula referri solet, quae suppositicia sunt, & S. Bernardi nomen mentiuntur.

CXXCI.

Manuale Parrochialium sacerdotum. in 4. folior. 12.

Plures, sine dubio & diuersae, pro diuersa dioecesium & paroeciarum ratione, huius libelli existant editiones, cum tempore praesertim medii aevi, qui libet fere presbyter, & sacerdos parochialis, eiusmodi manuali instructus esse deberet. Colligimus id, e *Statutis ecclesiae nannietensis*, in Edmund. Martene & Vrsini Durandi Tom. III. *Thesauri noui Anecdotor.* col. 934. vbi haec legimus verba: *librum, qui dicitur manuale habeant singuli presbyteri parochiales, vbi continetur ordo seruitii mortuorum, baptismi, catechismi, extremae unctionis &c.* Exemplar, quod euol-

quodlibet nobis licet, iam anno domini Millesimo. CC. LV. (1255) compilatum dicitur. In XVI. dividitur capita, quae cum libri initio, hic adscribimus:

Capitula Contenta in hoc libello.

De sancta synodo Capitulum primum.

De sacramento baptismatis. Cap. II.

De Sacramento Confirmationis Cap. vel divisio III.

De sacramento altaris vel eucharistie Cap. & distinctio IIII.

De sacramento Confessionis. Cap. divisio vel discretio V.

De sacramento Ordinis. Cap. VI.

De sacramento matrimonii. Cap. principium & initium VII.

De sacramento eterne unktionis Cap. vel principatus IIX.

De negociis & officiis Clericorum. Cap. ciuitas aut regnum. IX.

De immunitate ecclesiarum & rerum ad eas pertinentium. Capitulum X.

De obseruatione Ieiuniorum Cap. propositio vel & conclusio XI.

De Festiuitatibus. Duodecimum.

De Bissextis Capitulum XIII.

De die Pasce (Paschae) Cap. XIII.

De ieiuniis quattuor temporum Cap. XV.

De sententia Excommunicationis Cap. XVI.

Incipit Manuale Parrochialium Sacerdotum.

Quoniam ex quarundam simplicium ignorantia sacerdotum, aliquando quedam sunt que vergere possunt in suorum & aliorum periculum animarum; hoc eis sub breuitate notauimus. non ut ipsi occasione istorum, in aliquo obligentur de nouo: sed ut de his que agere debent, simpliciter informentur. In fine adiunguntur casus, obseruandi ab Episcopo, nimirum: Incendiarii. De votis fractis. Iniectione manuum in parentes, Homicide.

micide. Mulieres necantur pueras: vel abortum (abortum) procurantes. De maritalibus stuprum. Incestus de parentela: vel consanguinea: vel affini. Perjurii peccatum. Peccatum contra naturam. Sacrilegium. Sorbilegium cum brutis. Isti vero casus ut verbis in manuali adpositis utamur, sunt seruanda
Pape:

*Ad Papam clerum feriens: falsarius: urens
 Ecclesiam: simon audens celebrare missas.*

Typographus opusculo, litteris gothicis exscripto, hæc verba adscripsit: *Impressum Landszhut per venerabilem dominum Joannem Weyssenburger, (Weyssenburger) Anno dni. M. D. XX. (1520) Die X. Augusti.* Michael Maittaire istam editionem non adtulit.

CXXCII.

PUBL. OVIDII NASONIS, *sulmanensis* de arte amandi libri III. & de remedio amoris. in fol. foliar. 58.

In fine codicis rarissimi, litteris gothicis crassioribus impressi, hæc typographus prodidit verba: *Liber PUBLII NASONIS OVIDII de remedio amoris feliciter explicit. Impressus in Augusta per Ginthærum Zainer ex. Reutlingen. progenitum Anno dni M^o CCCC^o LXXI° (1471) XV° Kal. Februarii.* Michael Maittaire illius non habuisse videtur notitiam, quoniam in *Annalibus typographicis* eam non memoraverit. Ita vero liber impressus est, ut litteræ versuum initiales, a vocibus, quas inchoant, paullo conspiciantur seiunctæ, ea quidem ratione, ut Aldo, libros suos exscribere, in more positum erat. Quod ad lectionem codicis adtinet, ille, si pauca quædam leniora exceperis, ab editionibus recentioribus raro diffedit. Sic v. c. in editionibus recentioribus L. II. v. 3-6. legitur:

Lætus

*Lætus amans donet viridi mea cœmina palma
 Præferor ascræo meonioque seni.
 Talis ab armiferis priameus hospes amyctis
 Candida tum rapta coniuge vela dedit.*

Codex vero noster, hos versus hac ratione expressit:

*Lætus amans ornet viridi mea tempora palma
 Præferor ascræo meonioque seni
 Talis ab armiferis priameus hospes amyctis
 Candida cum rapta coniuge vela dedit.*

Eod. Libr. v. 11. 12.

*Non satis est venisse tibi me vate puellam
 Arte mea capta est, arte tenenda mea est.*

*Non satis est invenisse tibi me vate puellam
 Arte mea capta est arte tenenda mea.*

CXXCIII.

P OVIDII NASONIS, *Salmonensis Elegiogra-
 phorum Vexillifert.* Ars amandi ad Juventu-
 tem romanam.

Dicolon Distrophon Andree Prepositi De-
 litzschensis

Ad Lectorem

*Gratior aligeri pueri. nunc castra sequaris
 Etas dum viridis: dum tibi forma nites
 Iussa vicens euo quisquis fastidit amoris
 Hic pender Veneri sera tributa senex
 Agrestes elimat amor: purgat rudicatem
 Cultorum morum dicitur esse parens*

Quis-

*diua virgine prope sanctum benedictum in. 4. folior.
208. exceptis foliis. 10. prioribus.*

In titulo, editionis rarissimae, Michaeli Maittaire, Jo. Alb. Fabricio, Jo. Henr. Leichio, & aliis incognitae, litteris gothicis luculentis, exscriptae, conspicimus insignia Bibliopoeae Jacobi Huguerani, quadrato inscripta, cuius angulis adsident superioribus, vrsus & leo, vterque cordatus, inferioribus canis & agnus, cum hac epigraphe: *La marque. de. Jaques Huguetan. libraire. en;* Cum vocula en statim sub leone posita sit, leonis simulacrum, urbem lugdunensem (Lion) vt in Gallorum rebus de Piccardie, fieri solet, designare coniecimus. Is igitur verborum integer erit sensus: *La Marque de Jaques Huguetan libraire en Lion.* In secunda tituli pagina, hoc perbreue Jodoci Badii Ascensii, legitur epistolion:

Jodocus Badius Ascensius Jacobo Huguerano *fido ac probo Bibliopole ac tui lugdunen. salutem.*

Cum hisce diebus Lugduni agerem: rogasti metamorphoseon opus relexerem: addisquus si congruum videatur nonnihil. Relegi, adiecique annotatiunculas nostras atque in ordinem alphabeticum notatu digna collegi: castigauique subinde, quae immerse offendi. Sed (quod moleste fero) tanta est multorum negligentia. vt sepe error nouissimus primo sit peior. Tu vero, si me amas & secundam opellam a nobis exigit: perspicies. Hanc autem tuo muniri penitus destinatam dedico eidem. Vale. Ad XV. Kalendas Junias anni. MCCCCCI.

Sequitur P. OVIDII NASONIS vita, in qua inter alia leguntur versiculi, quibus OVIDIVS testari dicitur, se relegatione fuisse prohibitum, quo minus metamorphoseon libros, sub limam reuocaret, atque emendaret:

Orba parente suo quicumque volumine tangis:

His saltem vestra detur in urbem locus.

Quoque magis faueas: non sunt haec edita ab illo:

Sed quasi de domini funere rupta sui.

Quid.

*Quidquid in his igitur vitii rude carmen habebis:
Emendaturus: si licuisset: etiam.*

Hanc OVIDII vitam excipit: *Ad illustrissimum Mantuae principem Franciscum Gonzagam, Raphaelis Regii, enarrationum in OVIDII Metamorphosin praefatio.* Scripta est Venetiis Nonis Septembris 1493. ex quo colligimus, Raphaelis Regii in OVIDII Metamorphosin enarrationem, tunc temporis primum prodixisse. Duplicem autem, hoc anno, in lucem emissam fuisse editionem, testatur Mich. Maittaire Tom. I. *Annal. typogr.* p. 560. qui alteram Venetiis per Bonetam Locatellum, impensis Octaviani Scoti an. 1493. prodixisse memorat, quae sine dubio omnium est prima. Nam in altera impressa Venetiis per Bernardinum Benalium, haec legi Raphaelis Regii verba, prodidit Michael Maittaire l. cit. not. 1. P. OVIDII Metamorphosis cum integris ac emendatissimis Raphaelis Regii enarrationibus, & reprehensione illarum ineptiarum, quibus ultimus quaternio, primae editionis fuit inquinatus. Praefationi Raphael. Regii hoc adpositum est epigramma:

Vos animosa pbalanx dicendi tracta lepore

Dulce melos possis si quod mire placet:

NASONIS celeres terfos capitate libellos:

Quos vetus errorum pestis inborruerat.

Nec metamorphoseos (nam sedula pulsat ad edes)

Frigore brumali torpeat ampla manus.

His reseat finis. digna mercede vocare

Grata ferent gratis premia subfidiis.

Sequitur index eorum, quae libro metamorphos. continentur, quo finito, conspicitur Systema mundi ex mente OVIDII descriptum. In fine codicis, typographus adscripsit: PUBLII OVIDII NASONIS metamorphoseos liber una cum enarrationibus Raphaelis Regii duplicique repertorio. Lugduni impressus per magistrum Nicolaum Wolff de alemannia. Die XXIX. Nouembr. Anno dni. M. quingentesimo primo (1501).

De Jodoco Badio, qui a patria Ask siue Aasche in Brabantia, Ascensii cognomen obtinuit, critico & typographo seculi XV. & XVI. in Gallia celeberrimo, prae ceteris legi meretur P. Baile *Dictionary* Tom. I. p. 414. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* T. I. P. II. Sect. II. p. 14. T. II. p. 420. Mich. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. II. p. 66 sqq. Jo. Conr. Zeltneri *Correctorum in Typographiis eruditorum centuria*, Norimb. 1716. in 8. p. 761 sqq. Numerosae prolis parens, obiisse dicitur diem supremum, anno aetatis LXXIII. anno 1535. Variis illum ornauit epitaphiis, graecis & latinis, Henricus Stephanus, e quibus vnum alterumue adscribere licebit:

*Hic, liberorum plurimorum qui parens,
Parens librorum plurimorum qui fuit,
Situs Jodocus Badius, est ascensus.
Plures fuerunt liberis tamen libri,
Quod iam senescens coepit illos gignere,
Aetate florens coepit hos quod edere.*

* * * * *

Καὶνός ἐστι καὶ Μουσάιος καὶ Ἀρχὴ περιούσια ποιήσας
Παρισίῳ Βάδιος κενύεται ἐν δαπιδῷ.
Βιβλους μὲν Μουσάισιν, Ἀρχὴ δὲ ἀρετῆς υἱοῦς,
Ἔργα μὲν ἀρετῆς, ἔργα μὲν καὶ πολέμου.
Καὶ τὰ χαλὰ δ' ἴσκει πατὴρ ἵσταναι παίδωντι βιβλάντες,
Εἰ, ὅτε βιβλοτοκὴν, ἤρξατο παιδοτοκὴν.

A viris criticis, animaduersionibus & emendationibus suis, in auctores veteres classicos, non parem retulit gratiam. Franciscus sane Floridus Sabinus paullo iniquiore in eum fuisse videtur animo, cum L. II. *Lectio- num subcissu*. Cap. XXII. in Jani Gruteri *Lampade siue face artium liberalium* Tom. I. p. 1153. hac ratione de illo scribit: Jodocus Badius ascensus, indoctorum praefegmen, barbariei columen, atque, ut in pauca conferam, Antonii Mancinelli interpret, dignum sane, ut aiunt, patella operculum, insigni fretus impudentia, P. Virgilii opera, coeno, ne dicam, munda obuolvens,

non

non pauci in eruditissimis viris, reprehendere ausus est, quae ob singularem inscitiam, summis labris degustare non potuit &c.

Raphael Regius, natione Italus, urbem bergomensem patriam nactus est; Litteras graecas & latinas probe calluit, & a senatu veneto, publico conductus stipendio, tum Patauii, tum Venetiis, humanitatis studia, publice professus est. Inclauit seculo XV. ad finem vergente, & initio seculi XVI. & varia in veteres auctores, in lucem emisit commentaria, vid. Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 596. Christ. Schoettgenii *Continuat. Biblioth. Fabric. med. & infim. Latinitat.* L. XVII. p. 147. Conf. quoque Joannis Brirannici, brixiani, praefatio *Explicationibus in Horatii artem poeticam, sermones & epistolas* praemissa, in Eminentiss. Principis ANGELI MARIAE R.E. Cardinalis Bibliothecarii QVERINI, *Specimine variae litteraturae, quae in urbe Brixia, eiusque ditione paullo post typographiae incunabula florebat.* P. I. Brix. 1739. in 4. form. mai. p. 84. vbi etiam de dissidiis atrocissimis, inter Calphurnium, Marinum Becichemum, scodrensem, & Raphael. Regium agitat p. 91. omnium optima exhibetur narratio. Raphael Regius sane Calphurnium, veluti rabidus canis inuadit, cuius rei testis, *disputationis* est inscriptio, quam contra Calphurnium scripsit, & Venetiis 1490. euulgauit, vbi haec leguntur: Raphaelis Regii, in nonnullos errorum, cuiusdam Calphurnii, *bestiae Disputatio.* Conf. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinitat.* L. XII. p. 87 sqq.

CXXCVI.

P. OVIDII *Metamorphosis*, cum integris ac emendatissimis Raphaelis Regii enarrationibus & repraehensione illarum ineptiarum quibus ultimus Quaternio primae editionibus (editionis) fuit inquinatus. in fol. folior. 167.

Editionem oppido raram, apud Mich. Maittaire, & alios frustra quaesivimus. In fine leguntur haec verba: *Impressum anno domini M. CCCC. V. (1505) Die vero VII. Februarii.* Loci & typographi indicio prorsus destituitur, litterarum autem characteres romani, in Italia hanc editionem, suos habere natales, nos docent. Tituli verba indicio sunt, illam ad Raphaelis Regii edit. *Venetis per Bernardinum Benalinum 1493.* in fol. esse exscriptam. *Epistola* Raph. Regii ad Franc. Gonzagam., *P. OVIDII NASONIS vita, index* eorum, quae in libris *metamorphos.* ovidianae continentur, quae omnia, in editione modo descripta, exstare diximus, haec etiam locum inuenerunt. *Systema*, autem *mundi*, culus fecimus similiter mentionem, haec paullisper mutatum est. Editioni addunt 1) Raphael. Regii, *ad clarissimos equites Antonium Buldonum, Joan. Francisc. Paschalicum, & Dominicum Bollanum*, (qui idem sine dubio est, cuius supra, *Tractatum de conceptione gloriosissimae Dei genitricis Virginis Mariae*, descripsimus) *eloquentissimos aduocatores oratio*, siue ut eminentiss. *QUIRINVS* illam Tom. I. *specimin. variae litteraturae* brixienf. p. 92. satis quidem adposuite nominavit, *iudicialis quaedam clamitatio*, qua iustitiam sibi administrandam petit, aduersus suarum *enarrationum deprauatores*, ut vocat, eo quidem furore atque verborum impetu, ut Raphael. Regium, mentis suae tunc temporis, non satis fuisse compotem, ex illa colligas. Particulam haec in lectorum transcriberemus gratiam, nisi iam illud ab eminentissimo patre purpurato, factum fuerit, qui l. cit. excerptum ex illa dedit, satis luculentum. In calce *declamationis*, collocata conspicitur 2) *Epistola* Raphael. Regii, *ad Paullum Cornelium, patricium venetum, doctissimum sapientissimumque Senatorem.* In illa etiam conqueritur auctor epistolae, editionem primam ab Octauiano Scoto impressam, quam foedissime, siue librariorum incuria, siue inuidorum *conspiratione* esse deprauatam. Existimat eminentissim. Quirinus

Quirinus l. c. p. 95: istam *epistolam* secundae editioni fuisse praefixam, quoniam Regius, errores, qui in secundam editionem irreperant, excusat, & inter alia Cornelium his verbis compellat: *Tu namque ex illa modestia, & doctrina, ut quae bene scribuntur, ingenue commendas, quae vero festinatione, librariorumve incuria peccantur, illa benigne excuses.* Minime autem editio anno 1497. euulgata, ut quidem eminentissimus Princeps existimat, secunda est, sed illam, nisi fallimur, secundam esse censemus, quam supra, autore Mich. Maittaire Tom. I. *Anal. typogr.* p. 560. *Veneris per Bernardinum Benalium* 1493. in fol. prodixisse diximus. Id heic silentio praeterire non possumus, quod editio, cui describendae, iam impendimus operam, hypothetarum erroribus valde sit deformata, a quibus, ne ipsius tituli verba, immunia fuerunt.

CXXCVII.

Quae hoc volumine continentur Annotationes in omnia OVIDII opera. Index fabularum, & caeterorum, quae insunt hoc libro, secundum ordinem Alphabeti. OVIDII Metamorphoseon Libri XV. Aldus in 8. folior. 47. & 203.

Pars Operum est OVIDII, quae Aldus plus vna vice ex officina sua typographica, in lucem prodire iussit publicam. Tres editiones memorantur in den *Merkwürdigk. der königl. Biblioth. zu Dresden* Tom. III. p. 34 sqq. Quo autem nostra, editio tempore in lucem exierit, pro certo adfirmare non sustinemus, cum neque in duplici titulo, neque in fine adpositus annus fuerit. Praemittuntur nostro volumini, *variantes lectiones, emendationes atque mutationes*, quas in antiquis libris se inuenisse testatur Aldus in *praefatiuncula ad Lectorem*. Complent folia 31, neque

Solum ad *Metamorphosin*, sed quoque ad reliqua OVIDII opera spectant. Eas sequuntur *Impressorum errata*, ex omnibus tribus voluminibus folior. 6. *Index fabularum* 9. folia replet. Libros *metamorphoseon* talis praecedit titulus: OVIDII *Metamorphoseon Libri XV. Aldus*. Si coniecturae locus fuerit, librum, quem recensemus, secundae editionis partem crediderimus, quae anno 1516. & 1517. ex officina aldina edita fuit.

De PUBLII OVIDII NASONIS *Metamorphoseon* & aliis, quos conscripsit libris, variisque eorum editionibus, vid. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. Latina* T. I. Libr. 1. Cap. XV. p. 265 fqq. Tom. II. p. 364 fqq. *Vitam* P. OVIDII NASONIS, praeter duos auctores antiquos, e Pomponii Laeti, & farnesiano codice productos, & praeter Paull. Marsum, Raph. Regium, Aldum Manucium, Christophor. Zarottum, Hercul. Ciofanum, Anton. Volscum, quorum narrationes de OVIDIO, variis OVIDII praemittuntur editionibus, ordine chronologico, sic delineatam dedit Joann. Masson ut poetae fata & opera, veris adsignentur annis, notisque philologicis & historicis illustrentur, atque Augustei aevi ritus moresque varii illustrentur. *Amstelod.* 1708. in 8. pp. 240. si praemissa & indicem exceperis. Eandem postea vitam ab auctore emendatam & auctam Petrus Burmannus splendidissimae operum OVIDII addidit editioni, quam *Amstelod.* 1727. III. Tomis in 4. divulgavit. Exstat Tomo III. in Append. p. 27-120. Conf. Filippo Argelati *Vita di P. OVIDIO NASONE*, quae OVIDII libris *Pastorum* praemissa conspicitur, in *Corporis poetarum latinor. cum hetrasca versione* editorum Tom. XXIII. *Mediolani* 1745. in 4. Jo. Nic. Funccii *de virili aetate lat. linguae Commentar.* *Marburg. Cattor.* 1727. in 4. P. I. Cap. III. §. XXXIX. fqq. p. 251 fqq. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. III. P. I. p. 240 fqq. P. Baile *Dictionaire* T. III. p. 2137 fqq. Gottfr. Ephraim Müllers *historisch-critische*

tische Einrichtung zu nützlicher Kenntniß und nützlichem
Gebrauche der alten lateinischen Schriftsteller Tom. III.
L. I. Cap. XIII. p. L. 208.

CXXCIIIX.

CATVLLVS. TIBVLLVS. PROPERTIVS. in 8.
folior. 151.

Locus impressionis in fine libri his designatur ver-
bis: Venetiis in aedibus Aldi. Mense Januario MDII.
(1502) Nec sine privilegio, ut in Caeteris. Aldus Ma-
nucius hanc editionem Marino Sannuto sequenti epi-
stola dicauit:

Al. Ma. Ro. Marino Sannuto *Patritio Veneto*
Benedicti Filio. S.

VALERIVM CATVLLVM. Veronensem *bis diebus*
cura nostra impressum & libentius ad Te legendum mit-
timus Marine Sannute *humaniss. quoniam in vrbe ista*
doctorum virorum parente, & altrice ingeniorum Ve-
rona, vnde oriundus CATVLLVS quæsturam agis.
Scimus enim munus nostrum Tibi gratiss. fore, tum ipso
munere, Quid. n. gratius CATVLLIANO lepore?
tum quia, quoties post occupationes publicas relaxare
animum voles, percommode & haberi in manibus, &
euolui arctatus cura nostra CATVLLVS poterit. De-
lectabit te praeterea, quod longe alius, quam qui erat,
videbitur ob multas emendationes, & versus tum addi-
tos, tum in pristinum locum restitutos. in qua re adiu-
tus sum maxime ab Hieronymo Auantio, veronensi,
homine doctiss. & summo ingenio, tibiue deditissimo.
Qua re velleo gratiorem tibi CATVLLVM putamus fu-
turum, quoniam Auantius tuus veronensis, vel noster
potius illi corrigendo, & in pristinum candorem resti-
tuendo, & olim per se diu, & multo labore, & una me-
cum inter imprimendum accuratiss. incubuimus. Quæ
tamen asterisco videbis notata, ea in fine operis aliter,
H h 4 atque

atque aliter legi excudenda curauimus, ut possit studioſſiſſ. quisque quod melius viſum fuerit, eligere pro arbitrio ſuo. Idem & in TIBULLO & PROPERTIO facimus, quos ad tria millia voluminum, & plus eo hac minima forma excuſos in manus tuas, & caeterorum commode, aſſidueque una cum CATULLO & ire, & redire ſperamus. Vale.

Ea, quae in hac epiſtola Aldus promiſit in ſine operis aliter atque aſiter legi excudenda, in nullo exemplari, (tria enim ante oculos verſantur, dum haec ſcribimus) inueniuntur. Vnus ex hiſce tribus libris, variis virorum doctorum verſatus fuit manibus, qui nomina ſua ritulo adſcripſerunt. Poſſedit nempe illum Petrus Moſellanus, qui hoc codice donatus fuit a Franciſco Haller, cracouienſi. Moſellanus, illum dono dedit M. Hieron. Ruperto, Canonico, & Paſtori eccleſiae cathedralis budiſſinenſ. e cuius munificentia, tranſiit ad Georgium Rothingium, carinthium. Tandem ad Rudolphum Agricolaſ peruenit. In ſine CATULLI Hieronymi Auancii nouae emendationes in Lucretium, quem Aldus, vt ſupra p. 99 ſqq. adnotauimus, anno 1500. in 4. ex Auancii recognitione ediderat, repositae ſunt. Praecedunt illas epiſtola Auancii, ad Marin. Sannutum. Omiſſae emendationes in Lucretium fuerunt, in editione CATULLI, TIBULLI & PROPERTII repetitae, quae Venetiis in aedibus Aldi, & Andreae Soceri, menſe Martio 1515. in 8. excuſa fuit. Vid. die Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dresden Tom. I. p. 425 ſqq. vbi plures aliae editiones rariſſimae recententur. CATULLVM emendatum ab Auancio iam ante aldinam editionem in lucem exiſſe, epiſtola Hieron. Auancii ad Auguſtinum Morauum, olemuſenſem teſtatur prid. Id. Octobr. 1493. ſcripta, quae in Eminentiſſ. CYRINI Specim. variae litteratur. brixienſ. P. I. p. 60 ſqq. legi poterit. Minime vero emendationibus ſuis in veteres auctores, ſatiſfecit viris criticis.

Auan-
cius

etiam, quod praeter alios, disertis Janus Bruchhuyfen prodidit verbis, qui in *Notis ad PROPERT. L. II. Eleg. VII. v. 76. p. 116. edit. Amstelod. 1702. in 4.* illum in officina aldina, multos scriptores bonos, malo manganio interpolasse, ait. *Conf. L. III. Eleg. III. v. 25. p. 234. L. III. Eleg. VII. v. 16. p. 257.*

C. VALERII CATVLLI, vitam, haud ita pridem viri tres, inter Italos doctissimi, descriptam dederunt. Joannes nimirum Antonius Vulpius, cuius *vita CATVLLI, cum veterum testimoniis de CATVLLO, & distributa de metris CATVLLI*, praemissa est CATVLLO cum J. A. Vulpii *Commentario locupletissimo, Patavii excudit Jos. Cominus 1737. in fol. minor. form.* Secundus est Jo. Franc. Corradini de Allio, qui edidit C. VALERIVM CATVLLVM *in integrum restitutum ex Manuscripto, nuper Romae reperto, & ex gallicano, patauino, mediolanensi, romano, Zanchi, Maffei, Scaligeri, Achillis Vossii & aliorum, critice J. F. Corradini de Allio in interpretes veteres, recentioresque grammaticos, chronologos, etymologos, lexicographos, cum vita poetae nondum edita, Venet. 1738. in fol. min.* Tercius Phil. Argelati *vitam CATVLLI sermone hetrusco conscriptam, praefixit CATVLLI carminibus, in Corpore veterum poetar. latinar. cum versione hetrusca Parmindi ibichensis, Pastoris Arcadis, editis T. XXI. Mediolan. 1740. in 4. Conf. Jo. Alb. Fabricii Biblioth. latin. Tom. I. L. I. Cap. V. p. 51 sqq. T. II. p. 67 sqq. Jo. Nicol. Funccii de virili aetate lat. linguae Tractat. P. I. Cap. III. §. II sqq. p. 174 sqq. Adr. Baillet Jugensius des Savans Tom. III. P. I. p. 81 sqq. Gottfr. Ephr. Müllers historisch-critische Einleitung zu nöthiger Kenntniss und nützlichen Gebrauche der alten lateinischen Schriftsteller T. II. Cap. V. p. 193 sqq. 237 sqq. 260 sqq. 284 sqq. 294 sqq. P. Baile Dictionnaire T. I. p. 815 sqq.*

De ALBIO TIBVLLO, Equite & poeta romano, prae aliis legi merentur Christoph. Fridr. Ayrmanni

vita: ALBII TIBULLI, *Equitis romani, poetarumque elegiacorum Principis, poenatum eius enarrationi, temporumque, quibus ille vixit, ac Messalae in primis vitae verumque gestarum illustrationi inferuens. Viseb. ex officina gerdesiana 1719. in 8. Filippo Argelati Vita di ALBIO TIBULLO l. cit. Jo. Alb. Fabricii Biblioth. Tom. I. L. I. Cap. XIII. p. 256 sqq. Tom. II. p. 349 sqq. Jo. Nicol. Funccii l. cit. §. VII sqq. p. 186 sqq. Adr. Baillet l. cit. p. 238 sqq. Gottfr. Ephr. Müller l. cit. p. 204 sqq. p. 247 sqq. p. 271 sqq. p. 296 sqq.*

Res, quae ad SEXTVM AVRELIVM PROPERTIVM pertinent, inter alios exposuit Thaddaeus Donnola J. C. *Hispellas in percuriosa dissert. quam conscripsit de patria SEX. AVRELII PROPERTII poetae, in qua cum nonnulla de Hispelli antiquitate tum multa alia scitu digna enodantur & explicantur, Fulgineae 1629. in 4. Ob insignem raritatem Henricus Leonardus Schurzfleischius denuo edidit, prolegomenis & Annotationibus auxit & indices adiecit Vitembergae formis creusigianis 1713. in 8. Gillet de Molivre Vie de PROPERCE Chevalier romain, & la traduction en prose & en vers François de ce qu'il y a de plus intéressant dans ses poësies, avec des remarques & l'histoire des principaux evenemens de son siècle, qui ont rapport à ses Ouvrages. à Paris chez André Cailleau 1746. in 12. Conf. Filippo Argelati Vita di SESTO AVRELIO PROPERZIO l. cit. T. XXII. Mediolan. 1743. in 4. Jo. Alb. Fabricii l. cit. Tom. I. L. I. Cap. XIII. p. 257 sqq. Tom. II. p. 352 sqq. Jo. Nicol. Funccii l. cit. §. X sqq. p. 193 sqq. Adr. Baillet l. cit. pag. 215 sqq. Gottfr. Ephraim. Müller. l. cit. p. 217 sqq. p. 253 sqq. p. 276 sqq. p. 284 sqq. p. 296 sqq.*

CXXCVIII.

P TEREⁿTII *aphri comicorum elegantissimi Co-*
 • medie a Guidone Juvenale viro perquam lit-
 terato familiariter explanate : & ab Jodoco Badio
 ascensio vna cum explanationibus rursus annotate
 atque recognite : cumque eiusdem Ascensii pre-
 notamentis atque annotamentis suis locis adhibitis
 quam accuratissime venundant impresse. in 4.
 form. maior. folior. 199.

Insignis istius editionis raritas, ex eo colligi pote-
 rit, quod neque Jo. Alb. Fabricius, neque Michael.
 Maittaire, nec Arnoldus Henric. Westerhouius, qui,
 si recte posuimus calculum, 248. editiones enume-
 raui, memorata fuit. Litteris illa gothicis exscripta
 est; Tituli verbis subiectum est insigne, sine dubio
 Bibliopolae, his circumscriptis verbis; DEVM. TIME.
 PAVPERES. SVSTINE. MEMENTO. FINIS. MAR-
 TIN BOILLON. In fine codicis haec leguntur verba :
 PVBLIII (Publii) TEREⁿTII *aphri comicorum ele-*
gantissimi comedie a Guidone Juvenale viro perquam
litterato familiariter explanate: & ab Jodoco Badio
ascensio: vna cum explanationibus suis locis adhibitis
rursus annotate atque recognite: solerti cura castigata:
impensaque non leui per egregium virum Sreph. Baland
caracteribus mandate. Anno ab incarnatione domini
M. CCCC. VI. (1506) die XXV. Augusti. Finium
feliciter. Ex his verbis adparet librum Lugduni esse
impressum, quoniam Mich. Maittaire in Annal. typogr.
Tom. II. p. 145. Stephanum Baland inter vrbis lugdu-
nenſis refert typographos. In epistola Jodoci Badii,
ad magistrum Herueum Besium, iureconsultum & lis-
teris eruditissimum, scripta ex illustri parrhyſiorum
gymnasio ad Kalendas Januar. 1501. elucidamenta sua,
 Lugduni, eo animo collecta scribit, vt in vernacu-
 lam Gallorum linguam conuertantur.

rior. p. 685 seqq. vbi p. 687 seqq. hanc opusculorum christianorum editionem in censum librorum ratiorem retulimus. Cum autem tunc temporis librum nondum vidissemus, eiusque titulus e Niceroni Memoires Tom. XXXIIX. p. 273. mutilus, a nobis exscriptus esset, nos operae pretium facturos existimamus, si accuratorem istius libri, heic exhiberemus recensionem. Illius editionem curauit Beatus Rhennanus, & dicauit Arnolde gentili suo. In epistola ex Helueto K. Decemb. 1508, scripta, haec in laudem LVDOVICI BIGI PICTORII prolata leguntur: — cuncta quae christianum hominem perdecant, ita caste, ita terse, suauissimis numeris suis construxit, ut extra omnem poetarum aleam, poni mereatur, quae marullianum de eo conuenientissime dici possit:

Hunc si quis inter ceteros locat vates

Onerat quam honorat verius.

Epistolam excipit *index carminum*, quae per omnes tres libros reperiuntur. Sunt illa numero LXV. Epigrammata vero, *epitaphia*, & *disticha*, libro III. passim inserta, singula non numerata fuerunt. *Meditatio in orationem dominicam*, & *Hymnus in beatam virginem*, quae L. II. fol. 28. & 29. leguntur, sine dubio eadem sunt, quae seorsum cum *precatatione ad Christum Dei filium*, prodire Venet. 1502. in 4. vid. *Analecta litteraria* p. 687. *Supplicatio, singulis diebus, ante crucifixum, dicenda*, fol. 60. conspicua L. III. oratione soluta conscripta est. Exstat eodem L. III. carmen fol. 55. b. fqq. e quo colligimus, argum. ingrauescente aetate pœnituisse, quod iuuenis *amorum libros* conscripserit. Carmen inscribitur hoc titulo: *Amatoria carmina non esse scribenda, in editionem Candidae.* (de qua vid. *Analecta litterar.* p. 686) vbi haec talia legimus:

*Te tamen inprimis, & qui leget ista monemus,
Ne me imitans aliquod scribat amoris opus:
Poenitet hic caccam me consumnisse iuuentam:
Tamque diu summo displicuisse Deo*

Nam

Nam quamvis ego coniugii spe semper amaram:

Et fueris nostro, nullus in igne dolor

Quin tamen interdum ratio succumberet omnis.

Sensibus: haud poteram continuisse satis

Quam melius vel christicolae miracula gentis

Vel patrum vitas concelebrasse foret.

Scilicet band cuiquam vatium: nisi cautes amorem:

Fama datur nigros effugitura rogos:

Heu quam stulta nonos tenet assuetudo postas

Concinitur primo carmine semper amor &c.

In transitu quasi, heic etiam memorare licebit, quod

nonnulla LUDOVICI BIGI epigrammata in Tomo

I. *Rasquillorum*, Eleutheropoli 1544. in 8. legantur

& quidem p. 73. in *Hypocritam*, ad Homerum & p.

95. *Romana venalis*, & *Romae luxus*.

PONTII PAVLLINI carmini iambico, praemisit

Beatus Rhenanus epistolam ad Jacobum Fulloniam,

ex Argentoraco *cursum* Idib. Januar. anno a Christo

nato 1509. scriptam. Fuit MEROPIS PONTIVS

ANICIUS PAVLLINVS, patria burdegalensis, epi-

scopus nolanus in Campania hetrasca, Decimo Ma-

gno Ausonio, vt Plinii verbo vtamur, *intratissimus*

amicus, anno 431. defunctus. Scripsit carmen illud

ad Ausonium, cum adhuc in Hispania viveret, reli-

gioni deditus christianae, assiduisque litteris Au-

sonii protinocaretur, vt in patriam rediret. *Opera*

eius plus vice simplicis, in lucem edita fuerunt, qui-

bus & editores vitam praemiserunt. Francisci Sac-

chini *vita* S. PAVLLINI, ex ipsius sancti scriptis,

& veterum *elogiis* concinnata, ab Heriberto Roswei-

do, *operum* PAVLLINI, editioni antuerpiensi 1622.

in fol. praemissa, & postea inserta fuit, cum notis

Danielis Papebrochii, & *Appendice*; de tribus PAVL-

LINIS, *Nolae Episcopis sanctis*, *Actis Sanctorum*

antuerpiens. Tom. III. mens. Janii p. 202 sqq. Eo-

dem loco p. 198. reperitur Vranii *Prebyteri epistola*,

de *Obitu* S. PAVLLINI, ad Pacatum, & MS. trecenti

edito, & Petro Francisc. Chiffletio, & cum aliis MSS.

conla-

colata, cum notis Daniel. Papebrochii. Inseruit quoque Laurentius Surius *Vitis Sanctorum* ad d. 22. Jun. p. 285. Petri Franc. Chiffletii PAVLLINVS illustratus, *sive adpendix ad opera & res gestas S. PAVLLINI*, nolani, prodiit *Diuione typis Philibert Chavance* 1662. in 4. Cum Joan. Baptista Brunus, S. ANTONII MEROPII PAVLLINI, nolani *Episcopi Opera, digesta in duos Tomos, secundum ordinem temporum, nunc primum disposita, & ad MSS. codices gallicanos, italicos, anglicanos, belgicos, atque ad editiones antiquiores emendata & aucta, nec non variorum notis illustrata, Paris. apud Jo. Conteros & Ludou. Guerin* 1685. in 4. in lucem emitteret, non solum Tom. I. in praefatione, varias operum PAVLLINI editiones recensuit, sed etiam Tom. II. varia PAVLLINI *elogia*, e variis scriptoribus, collecta, *Vranii epistolam*, *vitam PAVLLINI* a Franc. Sacchini conscriptam, & VII. *Dissertationes*, ad eius, & *operum historiam spectantes* adiecit. Reperiuntur etiam in Ludovici Ant. Muratorii *Anecdosis*, *Mediol.* 1697. in 4. Tom. I. p. 157 sqq. quinque *Dissertationes* de S. PAVLLINI *dignitatibus*; de S. PAVLLINO *Campaniae consulari*; de reliquis S. PAVLLINI *gestis*; de tempore suscepti a S. PAVLLINO *episcopatus*; & de *aedificiis Nolae* a S. PAVLLINO *conditis*. Cum his conf. poterunt Scriptores a Jo. Alb. Fabricio in *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. XV. p. 606 sqq. citati, Anton. Posseuini *apparatus sacer* Tom. III. p. 75 sqq. Guil. Caue *Histor. litterar. Scriptor. ecclesiastic.* p. 240 sqq. Olai Borrichii *Dissertat. II. de poetis latinis* p. 74. Polycarp. Leyseri *Historia poetarum & poematum medii aevi* p. 53 sqq. Andr. Christian. Eschenbach *Dissertat. de poetis christianis sacris* Sect. II. §. XI. inter *Dissertation. academicas iuniorum Norimb.* 1705. editas, p. 101 sqq. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. III. P. I. p. 413 seqq.

Sed iam e diuerticulo isto, in viam, & ad nostram editionem reuertimur. Adiecit illi coronidis loco, typographus hoc epistolion:

Mat-

Matthias Schürerius Helueticus Studiosus Sal.

Mos fuit apud priscos, minime ignobiles, strenas aut
 xeniola Calendis Januariis pro foelici ineuntis anni
 auspicio quotannis, amicis missitare, quod tum ex hy-
 storiographorum, tum poetarum monumentis natissimum
 est. Ego itaque cum erga studiosos omnes quam optime
 affectus sim, Haec christiana BIGI carmina bonarum
 litterarum sectatoribus velut pro strend, aut (ut vulgi
 more loquar) natalitio donario misit. Vos grati esto-
 te, & bene valete, semper quae meliora sunt sequentes.
 Ex Argentoraco.

Haec Christiana LUDOVICI BIGI opuscula sta-
 mneis calamis Argentoraci emendatissime exscripta
 sunt. Decimo sexto K. Februar. Anno a Natali chri-
 stiano. M. D. VIIII. (1509) Inuicta Caesare Maximi-
 liano. P. F. Aug. Romani imperii Habenas moderan-
 te. Conf. Mich. Maittaire Annales typograph. Tom.
 II. p. 197.

CXCI.

THEODOLVS cum Commentario, in 4. fo-
 lior. 65.

Quis THEODVLVS, siue THEODOLVS, vt in
 nostro exemplari, litteris romanis impresso, legitur,
 fuerit, nondum constat. Sunt qui cum Honorio,
 augustodunensi L. III. de Scriptor. eccles. Cap. XIII.
 p. 86. edit. Jo. Alb. Fabricii, Sigeberto, gembla-
 censi de Scriptor. eccles. Cap. CXXXIII. p. 108. Gui-
 lielm. Caue in bistor. litterar. Scriptor. eccles. p. 368.
 Casimir. Oudino in Commentar. de Scriptor. & scri-
 ptis eccles. Tom. II. col. 480. Polycarp. Leysero in
 bistoria poetarum & poematum medii aevi p. 293. Chri-
 stian. Schoettgenio in Continuat. Biblioth. Fabric. med.
 & infim. Latinis. L. XVIII. p. 653. THEODVLVM,
 natione fuisse Italum statuunt, qui Athenis, studiis
 Tom. I. II litte-

litterarum operam dederit, & ibidem, ad Episcopi dignitatem peruenerit. Cum gentiles & christianos disputantes audierit, illum vtriusque partis collegisse rationes, & in illud opus, quod *eglogam* siue *eclogam* vocauit, contulisse memorant. Alii contra, vt Joan. Trithemius *de Scriptor. eccles.* Cap. CLXXXV. p. 52. Sixtus, senensis, in *Biblioth. sancta* L. III. p. 306. Anton. Possëuinus in *Apparat. sacr.* Tom. III. p. 206. Andr. Christian. Eschenbach in *Dissert. de poetis christianis sacris* Sect. II. §. XXIII. l. cit. p. 114. Presbyterum & Episcopum Coelesyriae illum fuisse adfirmant. Sed illos errasse, ex eo fatis dilucide adparet, quod Honorius, augustodunensis L. II. Cap. XC. Theodorum, quem Gennadius cap. XCI. THEODVLVM adpellat, Presbyterum & Episcopum in Coelesyria, a THEODVLO, de quo heic agitur, disertis verbis distinguit. Conf. Joan. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* L. V. Cap. XLV. p. 546. Jo. Henr. Leichii *Annal. typogr. lipsiens.* p. 65. not. x). Qua ratione Anton. Possëuinus, mira plane oscitantia, ex vno scriptore tres fecerit, diuersos, quorum duos priores Theodoros vocat, iam animaduertit Guil. Catue l. cit. Refert Christian. Schoettgenius l. cit. ex Anton. Sanderi *Biblioth. belgica MSta* I. p. 139. quod in codice quodam MSto. Ioannes Chrysostomus, hoc opus composuisse legatur, qui vt adrogantiam vitaret, adsumto THEODVLI nomine opus euulgauerit. Eadem plane leguntur, in *Commentario* editioni, quam recensemus adiecto, vbi fol. I. haec verba oculis se obiciunt: *Causa efficiens est pene ignota. dicunt tamen aliqui quod THEODOLVS ipsum composuit. Alii dicunt quod Ioannes Chrysostomus doctor Theologus eminentis scientiae. Alii dicunt aliter. Sed super hoc non est curandum multum. Et ego credo quod THEODOLVS non sit proprium nomen auctoris: sed nomen nouiter inuentum & fictum, secundum proprietatem rei & materiae: sicut in comediis dauidus quasi dans vana. Causa finalis est vt videatur qualiter a pseudo praedicatoribus*

bus & peruersis hominibus, veritas ipsa saepe criminatur: tamen ipsa vincit falsitatem. Ex quo patet utilitas operis. Hortamur enim in isto libello amare veritatem & fugere falsitatem & mendacium: & credere quod falsitas a veritate superatur. — Titulus est talis, Incipit liber vel aegloga THEODOLI. Et iste Titulus innuit quod THEODOLVS sit nomen auctoris. Vel dicatur sic. Incipit THEODOLVS ut THEODOLVS sit nomen huius aegloge: sicut eunuchus nomen vnius comoediae: sicut etiam tragoediae propriis nominibus nominantur: sicut etiam intitular quaelibet egloga Virgilii. Dicitur autem THEODOLVS, a theos quod est deus, & dolus doli; quia in hac aegloga, agitur de veritate, quae est ipsemet deus: deus est prima veritas. & de dolo i. falsitate. Et pro laiori declaratione sciendum est, quod aegloga dicitur esse vana descriptio buccolicorum: ut est materia humilis, mores predicans, per introductionem rusticarum personarum, ut pastorum, & dicitur ab egle, quod est capra: & logos sermo; quasi sermo caprinus. i. humilis: vel quia a capris & talibus rureatibus possessionibus talis sermo sumitur. Auctorem Eclogae, quisquis ille demum fuerit, ad poetas Saeculi X. referendum esse, cum Guil. Caue & Jo. Alb. Fabricio, innotis ad Trithemii l. cit. ideo existimat Polycarp. Leyserus, l. cit. quod hexametris rhythmicis, siue leoninis ecloga sit conscripta: Ad seculum VI. autem THEODOLVS relatus fuit ab Olao Berrichio Diff. II. de poetis latin. p. 81. Inchoatur ecloga hac ratione:

Aethiopum terras, iam feruida torruit aestas
In cancro solis dum voluitur aureus axis
Compuleratque suas tilio sub umbra capellas
Natus ab Athenis pastor cognominis pseustis &c.
Personae colloquentes sunt, Pseustis, Alithia, Pro-
nefis.

Quod ad commentarium adinet, illum ab homine barbaro, qui prima grammaticae neglexerit rudimen-

ta, compilatum esse, particula a nobis excerpta, lecto-
res docere poterit. Quis ille fuerit, dicere non susti-
nemus. Multos enim, in THEODVLI *eclogam*, *com-*
mentarios conscripsisse, ipse memorat *commentarii*
auctor anonymus, cum hac ratione illum inchoat:
Multi hinc magno excellenti ingenio viri ad praesentis
libelli expositionem, se applicauerunt, tamen haud in-
iuria labor iste quem aggredior superuacuum atque su-
perfluum videbitur &c. Eminent inter commentatores
Bernardus Siluestris, Clericus traiectinus, circa annum
1110. clarus, cuius mentionem faciunt Sigebert. gem-
blacensis Cap. CLXVIII. p. 114. Anton. Possevinus
Tom. I. *Apparat. sacr.* p. 229. Casimir. Oudinus in
Commentar. de Scriptor. & scriptis eccles. Tom. II.
col. 1006. Caspar. Burmannus in *Traiecto erudito*,
Traiecti ad Rhen. 1738. in 4. pag. 25 seqq. ubi etiam
varias bibliothecas nominat, in quibus Bernardi *com-*
mentarius MS. adseruatur. Stephanum praeterea Pa-
tringtonum siue Pettringtonum, eboracensem, Theo-
logiae Doctorem oxoniensem, & monachum carme-
litanum, *Commentarium* in THEODVLI *eclogam* scri-
psisse, testantur scriptores, quos produxit Christ.
Schoettgenius l. cit. pag. 592. Is ipse Stephanus Pa-
tringtonus est, quem Jo. Lelandus in *Commentar. de*
Scriptor. britannicis P. II. Cap. DXIII. p. 429 seqq.
Patrendunum, & Anton. Possevinus in *Apparat. Sacr.*
Tom. III. pag. 249. Christophor. Hendreich in *Pan-*
dect. brandeburg. p. 193. & Polycarp. Leyserus l. cit.
p. 299. Stephanum anglicum nominant, & *commen-*
tarium in THEODVLI *eclogam* conscripsisse perhi-
bent. *Commentarium* in THEODVLI *eclogam*, ab
Anonymo confectum, in bibliotheca Academiae Ju-
liae MS. exstare, memorat Polyc. Leyserus l. cit. qui
a nostro diuersus videtur, quod diuersum illius sit
initium. Etsi plures THEODVLI inueniantur edi-
tiones, omnes tamen hodie rariores sunt, propterea
quod seculo XV. ad finem vergente, & initio secu-
li XVI. impressae fuerunt. Recenset illas Christ.
Schoett-

Schoettgenius l. cit. Nostra, quae sine die, vt aiunt, & consule in lucem exiit, inter illas, locum non inuenit. Inseruit *eclogam* etiam M. H. G. quae litterae designant Melchiorum Haiminsfeldum Goldastum, *manuali biblico, Francof.* 1620. edito p. 22 sqq. quam editionem, cum codice MS. academiae Juliae contulit Leyserus l. cit. p. 296 sqq.

CXCII.

VALERTVS MAXIMVS, cum commento Oliverii Arzignanensis Vicentini, in fol. folior. 209.

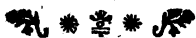
Praemittitur editioni, cuius iam mentio facta fuit, in den *Merkwürdigk. der königl. Biblioth. zu Dr. Tom. III. p. 114.* Petri Bruti, episcopi catharensis *epistola, ad Oluerium suum Oratorem clarissimum, & huius ad Petrum de Brutis epistola* dedicatoria. Illas excipit *index auctorum*, quibus in *commentario*, Oliverius usus fuit, *compendiosa vita VALERII MAXIMI, & rubricae libri VALEKII MAXIMI.* In fine leguntur haec typographi verba: *Opus VALERII MAXIMI cum noua ac praeclara Oliuerii Arzignanensis viri praestantissimi exantinata interpretatione: impressum Venetiis accuratissime per Albertinum Vercellensem anno nostri saluatoris M. CCCCC. (1500) die V. mensis iulii.* Quod ad exempla adtinet XXIII. quae communi, & quasi pertulgata opinione, a Manucio primum reperta dicuntur, illa in hac editione desiderantur. Istam autem inuentionis gloriam perperam Manucio tribui, iam ostendimus in *Analectis litterar. de libris rarior.* p. 1020. VALERIVM MAXIMVM, cum Oliuerii arzignanensis *commentario*, post editionem *venetam* 1488. in fol. saepius lucem vidisse monuit Joan. Alb. Fabricius in *Bibliothec. latin.* L. II. Cap. V. p. 333. Conf. *Bibliothec. med. & infim. Latinis.* L. XIII. p. 476.

CXCH.

VALERII MAXIMI Moraliū Exemplorum
 Libri Nouem, Summa Diligentia castigati,
 Ac fidelissimis eruditissimorum virorum Oliuerii.
 f. Arzignanensis, Jodocique Badii Ascensii com-
 mentariis enarrati, Quibus addita sunt quatuor &
 viginti exempla; nuper aldi Manutii industria in-
 venta, eiusdem Ascensii commentariis exornata.
 Cum duplici Indice, Altero quidem capitum, al-
 tero vero eorum quae toto opere notatu digna
 visa sunt. Insunt praeterea Theophili Viri Eru-
 ditissimi Perutiles Lucubrationes, quae tibi non
 mediocri erunt (si huius auctoris virtutes optime
 nosse volueris) adiumento, Adiunctis etiam auto-
 ritatibus Livi, Iustini, Plutarchi, Dionysii & mul-
 torum aliorum illustrium historiographorum, quae
 in aliis deerant. *Venetis M. D. LVIII. (1558)*
 in fol. folior. 222. si praemiss. indices folior. 16.
 exceperis.

Quid in editione nitida, quae raro occurrit, prae-
 stitum fuerit, lectores, titulus prolixus, satis superque
 docere poterit. Patria Oliuerius fuit vicentinus, lit-
 terasque humaniores Venetiis doctus. Jacobus Leo-
 nicens, quem *spirituali quadam necessitudine* sibi
 coniunctum, ait, auctor ei fuit, ut commentarium,
 in VALERIVM MAXIMVM conscriberet. Cum
 enim editio VALERII MAXIMI in lucem exiret,
 quae in titulo Omniboni Leonicensi *commentario illu-*
strata dicebatur, Jacobus Leonicens, filius, id ad-
 modum aegre tulit, & Oliuerio persuasit, ut boni viri,
 gratique discipuli officium tueretur, & praeceptorem
 suum, quo posset studio vindicaret, & a turpissima, qua
 commaculatus fuerat, nota liberaret. Fuerunt au-
 tem

tem Pallacini cuiusdam imperiti hominis *nugae*, a Calphurnio, non solum damnatae, sed cum eius correctioni traderentur, ita reiectae, ut diceret, *se malle nova componere, quam tam mendosa corrigere*. Nihilominus tamen impressores ex auaritia adducti, Omnibono illas *nugas* adscribere ausi fuerant, *ut eius auctoritate venalius fieret ac pretiosior editio*. Haec omnia nos docuit ipse Oliuerius arzignanensis, qui ea, in epistola dedicatoria ad Petrum de Brutis, episcopum catharensensem, refert. Quis Theophilus vir ille eruditissimus fuerit, cuius *lucubrationes*, in nostra editione reperiuntur, nos cum auctore der *Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dr. Tom. III. p. 115.* ignorare fatemur. Quisquis ille fuerit, mirifice eum depexum dedit Antonius Lenas, in editione VALERII MAX. quae hoc prodiit titulo: *Nicolaus Gorgonzola. VALERII MAXIMI Opus cum interprete Oliuero: & paucis annotationibus: quas Arcadicus ille sub Theophili nomine marginibus inscripsit. Id Antonius Lenas praeclarae indolis adolescens recognouit. eo videlicet consilio; ut per eam occasionem bicipitis illius monstri latratus: & plus quam cerbeream rabiem coerceret: sed Praeceptoris modestiae obtemperans ab incepto destitit: grauitate vindictae praesentem lenitatem compensaturus. In quo quidem opere si quae memoratu digna facile inuenire cupis: Index quem Franciscus Puteolanus excogitauerat, sine ullo errore commonstrabit. Accedit & alter index vocabulorum, qui in proxima editione promissus non prostat. Vale lector. Mediolani 1508. in fol. folior. 224.* Multis sane & acerbissimis in ista editione, Theophilum conuictis petit, & illum plus vna vice *asinum* adpellat *arcadicum*. Vid. die *Merkwürdigk. der koenigl. Biblioth. zu Dresden* l. cit. Editioni nostrae, typographus quidem nomen suum non adposuit, sed illam apud Joan Mariam Bonellum, in lucem exiisse, certissime nobis persuademus, cum litterarum characteres, iis simillimi sunt, qui in Terentio, Virgilio, aliis-

que auctoribus, in eadem officina typographica excu-
lis, conspiciuntur.

CXCIII.

Epitomata super nouem libros VALERII MA-
XIMI de dictis factisque memorabilibus dili-
genter & accurate a Mgro. IOHANNE HONO-
RIO *Cubitensi* recollecta.

Epigramma Magistri Andree Fabani Landauienſis
ad Candidum Lectorem.

Vt datur hybleis apibus laus multa laboris
Cum ſtipant denſis aurea mella fauis
Cum repetunt vernis redolentia floribus arua
Condere celeſtis cum iuuat artis opus
Sic age: ne dubites: pigeat nec: candide lector
Huic operi eternum contriuiſſe decus.
Hic labor & ſtudio patet: hic agitatio mentis,
Hic viget hitorie non moriturus honos.
Neſtareos docti preſſit quos cura magiſtri
Gustabit ſuccos: hicque peritus eris.
in 4. folior. 62. & index folior. 6.

Quis IOANNES iſte HONORIVS, cubitenſis,
ſue, vt ipſe nonnunquam ſcripſit IOANNES HONO-
RIVS CRISPVS, cubitenſis fuerit, ignoramus. Quod
ſeculo XV. ad ſinem inclinante, & initio ſeculi XVI.
Lipſiae vixerit, antiquorum auctorum, Ciceronis, Ho-
rati, Senecae, aliorumque teſtantur opera, quae tunc
temporis a Jacobo Thanner, & Martino herbipolenſi,
impreſſa, eius potiſſimum ſtudio correſta, & commen-
tariis illuſtrata dicuntur. Conf. Joan. Henric. Lei-
chii Diſſert. *de origine & incrementis typographiae*
lipſienſis

lipfienfis, & *Annales typogr. lipfienf. paffim*. Quod igitur ille, in recentiffima *lexici eruditonum* editione, non inuenerit locum, eft omnino; quod valde miremur. VALERIVM MAXIMVM, in Epitomen, redactum, dicauit Vrfino eracouienfi, *discipulo fuo*. In fine libri haec leguntur: *Epitomata in VALERII MAXIMI libros nouem diftorum factorumque memorabilium, diligenter, & accurate a Magiftro IOHANNES HONORIO Cubitēfi recollecta impreffis Liptzik vix diligentiffimus Jacobus Abiegnus (Thanner) Herbipolenfis Anno falutis 1503. Haec verba excipit Re- rum & verborum index. Repetitam libri exftare editionem Lipfiae per Jacob. Thanner an. 1514. nos docuit Jo. Henr. Leichius in *Annal. typogr. lipfienf.* p. 81. not. c.)*

CXCV.

PETRI RAMI, *Veromandui*, pro philosophica Parisienfis academiae difciplina oratio ad Carolum Lotharingum, Cardinalem. *Parifis ex officina Ludouici Grandini, e regione gymnafii Rbemenfis, 1551. in 8. pp. 125.*

In fine legitur: *Parifis exendebat Matthaeus David, Quinto Kalend. Septemb. 1551. Conqueritur PETRVS RAMVS, in epiftula ad Carolum lotharingum, Lutetiae Parifiorum in Praelleorum gymnafio, decimotertio Calend. Martii 1550. ante pafcha, fcripta, quod ad decimum quintum Calend. Martii, cum prouocationis, (in qua delitefcere cogitauerit) dilecti adculator anteuertiffet, & ad decimum tertium, denunciaffet, coactus fuerit, fubito in fenatum venire, & colligere tam breui tempore, quae e tam multis voluminibus, in hac contentione, cum philofophiae ariftotelicae defenforibus, occurrerant. Causam, quam, in*

hac oratione peroravit, ipsis, hoic RAMI. verbis, exponimus, quae leguntur p. 6 seqq. Cum quatuordecim abhinc annis philosophiae studiis ac dialecticae in primis me totum magna animi alacritate dedissem, ut eius artis usum veterum & philosophorum & oratorum exercitationibus tantopere celebratum nostris scholis restituerem, in illo animi ardore malum quendam Genium Academiae parisiensi & publicis eius commodis Deus quinto abhinc anno opposuit, a quo voluntas & cupiditas nostra, tam vehementer ad Academiam illustrandam inflammata mille modis turbaretur & vexaretur, & si permissum esset, extingueretur. Vexationis illius calamitates non repeto, sed Deo Optimo Maximo summas gratias habeo, quod illi malo Academiae Genio, bonum Genium & contrarium ad me sustentandum, subleuandum, miseriisque illis omnibus liberandum Carolum Lotharingum Cardinalem dederit. Ergo quarto abhinc anno ad institutum philosophiae laborem redii, omniaque deinde consequuta tempora, in illo studio posui, & poetis, oratoribus, philosophis, omnisque generis auctoribus & scriptaribus publice declarandis & explicandis usum Dialecticae quantumcunque acerrimis ac perpetuis vigiliis assequi potui, tantum docui & demonstraui. Interim malus ille Genius, vel turbandis rebus aliis impeditus, vel nondum satis idoneum nostri vexandi instrumentum nactus, quietos nos esse finit. Quarto tandem hoc anno publicae auctoritatis quendam pugiunculum nescio quibus suis artibus adeptus furere in nos rursus incipit. Adolescentulum audacem magnas dignitatis insignibus & viribus elatum & superbum, voluntatis suae famulum & ministrum reperit, per quem nos confictis & convitiis criminibus accusat, quod in philosophico studio non philosophos, sed contra leges academiae, pro philosophis poetas doceamus. Primum huius accusatori, alienae libidinis ministro supplicamus, quia nobis vehementer suspectus esset, ne, dum causa nostra disceptaretur, sententiam de nobis diceret, neque idem nostras causas & accusator & disceptator esse vellet: reliquis deinde cate-

verum ordinum hominibus haec crimina ficta & falsa
 esse responderemus, legesque Academiæ a nobis obseruari
 confirmamus, rogamusque ut gymnasium nostrum per
 probos & doctos homines visitetur, & de nostra discipli-
 na quaeratur, ut falso crimine nos accusatos esse consta-
 ret, etsi quid a nobis humanitus offensum esset, ut nobis
 non modo non repugnantibus, sed optantibus emendaretur.
 Hoc die nil amplius actum est. Postridie magnus
 ille Genius per iudicem illum ministrum suum & certos
 homines ex eodem sinu appositos, discipulos nostros nulla
 disquisitione prius habita, indicta causa, nulla iudicii
 forma in suo & privato cubiculo condemnat: publicis
 & scholis & sigillis & tabulis prohibet, omnibus denique
 Academiæ muneribus & præmiis excludit & eiicit.
 Ab hac sententia tam noua discipuli nostri prouocant.
 Res. prouocatione ex privato iudicio in Julianense phi-
 losophorum comitium deducitur. Illic duo capita deli-
 berationis fuerunt, alterum de philosophici curriculi tem-
 pore, alterum de libris, de quo utroque nulla inter nos
 erat dissensio. Itaque (credo quod minor in sacro loco
 nocendi vis malis Geniis inesset) una omnium philoso-
 phorum vice discipuli nostri absoluuntur, dummodo præ-
 ceptor eorum iureiurando confirmaret libros Academiæ
 legibus definitos a se prælectos esse: id iureiurando per
 eum confirmatur: sed tamen paulo post contra Julianen-
 se decretum nouis machinis in eodem illo domestica &
 familiari accusatoris & damnatoris nostri conciliabulo
 non discipuli ut antea, sed nos eorum magistri oppugna-
 mur. Accusatur enim per fraudem & falsam relatio-
 nem duobus publicæ deliberationis capitibus de suo ter-
 tium addit, de forma legendi: nosque hac supposititia
 relationem quasi legitimam legendi formam violassimus,
 tristi quodam supplicis translationis genere damnamur,
 ut in publicis scholis disciplinam nostram ipsi desertemus
 & abuegemus, imposterumque iureiurando nil tale factu-
 ros esse confirmemus: ad discipulorum perfugium con-
 fugimus & una prouocamus. Causa igitur ad superio-
 res Academiæ ordines secunda prouocatione deuoluitur.

Hic

Hic cum nos evitandi tumultus causa absentes ex scriptis causam dixissemus, & accusator & accusatoris ministri per illum Genium impulsus, quamvis nostris duabus apellationibus exclusi, tamen tertio iudicant & condemnant. Medici non liquere respondent, Jureconsulti scholas aperiri iubent, nec quicquam tot apellationibus interpositis adhuc pendentibus innoxandum censent: primo Theologi quidem accusatori assentiuntur: deinde tamen ad consilium delectorum iudicum qui amplius cognoscant, remittunt. Accusator, igitur tam turbulens, tamque implicatis hominum sententiis status tertiae damnationis occasionem arripit, a qua cum ad delectos iudices venissemus, priores apellationes sequuti & discipuli & magistri provocamus, & quarto supplicamus, ne accusator qui nos toties & accusasset, & tam iracunde damnaasset, & tot apellationibus nostris reiectus nullum sibi in causa nostra iudicii locum reliquisset, imposterum de nobis iudicaret. Quod cum mihi & ipse & eius quidam emissarii denegarent, ad illud oppressorum commune periculum confugimus, a tanta violentia postremum magistri discipulique provocamus. Habetis, Iudices, quemadmodum in isto naufragio iactati, & quibus fluctibus poene obruti sumus. Vna apellationum, provocatorumque tabula adhuc sustentamur: atque, ut spero, si vestra nobis aequitas aspirabit, ad portum salvi, & incolumes deducemur. Malus academiae Genius multis ministris abutitur, libidine, invidia, ignorantia, falsa fama, impudentia, avaritia, hic libidinem & effrenatam cupiditatem adhibuit. Atamen de tam multorum damnationum iniuria, de tot apellationum iure nil mihi differendum putavi. Haec vos tacente me satis superque consideraturos existimaui, de re ipsa atque causa potius & libentius disputabo. Pro discipulis nostris primum respondebo, deinde nostrae disciplinae rationes & firmamenta collocabo, eamque disciplinam quam sequimur, Academiae disciplinam esse demonstrabo &c. Conf. Niceron Memoires Tom. XIII. p. 273 sqq. Inserta fuit haec P. RAMI oratio, libro, cui titulus:

PETRI RAMI *Professoris regii & Aldomani Tabaci Collectanea; Praefationes, Epistolae, Orationes, Parisiis 1577. in 8. et Ladivincta P. RAMI vita, per Joannem Thomam Freigium, cum Testamento, eiusdem Basilea, pro Aristotele adversus Jacobum Schecium comparatione, Joan. Benae & Frid. Risneri Orationibus. Marpurg. 1599. in 8.*

CXCVI.

PETRI RAMI *Regii Eloquentiae Philosophiaeque professoris oratio, initio suae professoris habitae, anno 1551. octavo Calend. Septemb. Ad Carolum Lotharingum Cardinalem. Parisiis, Ex typographia Matthaei Davidi, via amygdalina, ad Veritatis insigne. 1551. in 8. pp. 35.*

Ex haec etiam oratio, fidelissime litteris, quas currentes vocant, impressa, in collectione memorata invenitur. Tanto hominum concursu recitata fuit, ut multi, a multitudine paene fuerint oppressi. Ipse id testatur PETRVS RAMVS, in epistolio ad Cardinalem lotharingum, quod tale est:

Carolo Lotharingo Cardinali, Metochnati suo PETRVS RAMVS. S.

Mitto ad Te professionis nostrae praefationem, in tanta hominum frequentia habitam, ut non modo de concione permulti pene examinati subducti sint, sed ipsum oratorem ex tam multiplici tanique denso spiritu habituque orta ravis propemodum oppresserit. Itaque leges nonnulla quae duo milia hominum laudem tuae virtutis audientium, non audire. Vale.

Vitam PETRI RAMI plures exposuerunt, inter quos eminet Theophilus Banosius, qui edidit PETRI RAMI *Commentarium de religione christiana Libris III. Francof. 1476: & 1577. in 8. cui RAMI vitam prae-*

praemissit. Joannes Thomas Freigius, *vitam* RAMI adiecit eius *praelectionibus*, in *Orationes octo consulares*, Basileae 1574. & 1580. in 4. Inserta etiam fuit *Collectioni Collectaneorum, Praefationum* &c. quam supra memorauimus. Composuit praeterea RAMI *vitam* Nicolaus de Nancel, Trachyenus, quam emulgavit, cum *libro Declamationum*, Paris. ex officina Cl. Morelli 1599. in 8. edito. Cum his conf. meretur P. Baile *Dictionaire historique & critique* Tom. III. p. 2424 sqq. Niceroi *Memoires* I. cit. & Tom. XX. pag. 64. Error sine dubio typographicus est, cum is *orationem* posteriorem, quam memorauimus *Parisi* 1557. editam esse scribit. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. III. p. 87. 168. 217. Mr. Gibert *Jugemens des Savans sur les auteurs. qui ont traité de la rhétorique* P. II. p. 33 seqq. Jo. Launoii *de varia Aristotelis fortuna in academia parisiensi liber*, quem cum Jo. Jonsii *de historia peripatetica dissertatione*, & schediastrate *de varia Aristotelis, in scholis protestantium fortuna*, edidit Jo. Herm. ab Elswich *Viteb.* 1720. in 8. passim. Christianus Fridericus Lenzius *Historiam PETRI RAMI, Profess. regii parisiensi, e cathedra philosophica lipsiensi, publice proposuit, & in lucem emisit Lipsiae* 1715. in 4. Legi etiam poterunt Scaeuolae Sammarthani *Elogia Gallorum Saeculo XVI. doctrina illustrum* L. II. p. 100 sqq. edit. Isenac. 1722. in 8. Paull. Freheri *Theatrum virorum eruditione claror.* p. 1467. Chr. Breithaupt *Dissertat. de tribus Logicae instauratoribus* RAMO, Verulamio, & Cartesio *Jen.* 1712. in 4. Peruulgata plerumque omnium est opinio, Jacobum Carpentarium, philosophum, parisiensem RAMO infensissimum, sicarios subornasse, qui P. RAMVM, in laniena parisiensi, e medio sustulerint. Omnia vero alia elucent, e *narratione*, quam de *cyclopica illa atque inaudita & execranda laniena quae facta est* Lutetiae, Aureliis, Lugduni, & aliis in locis Galliae, sub Carolo Rege VIII. die, qui Bartholomaei nomine, in fastis, notatus erat, an. Chr.

Chr. 1572. conscripfit Joana. Guilielm. a Bonheim
Assess. Camerae & postea Consiliarius caesar. qui Au-
relis, omnia ipse oculis percepit. Cum haec narra-
tio, typis nondum fuerit vulgata, paticulam istam e
codice manu exarato, quem possidemus, heic adijci-
mus. Ita vero ille: *Quod ad Dominum RAMVM*
-attinet, ita se res habet. Is primum lytro 2000. corona-
torum, vitam suam redemit, quos etiam persoluit. Postea
cum rex intellexisset, RAMVM pondum occisum esse, ex-
presse suis iniunxit, ut idem etiam interficeretur. Fuit
is in aedibus suis occultatus, & se posuerat inter funes
lecti sui & saccum straminis. Nihilominus inuentus,
miserrime confusus & per fenestram proiectus. Postea
virilia ei exsecta, funibus cadaver per ciuitatem traxe-
rant, in aquam tandem proiecerunt: tertio die flumen
eum ad litus pepulerat, ubi infantes lutetiani cadaver
virgis ceciderunt. Eius mors cum Domino Carpentari-
o annunciaretur, quocum propter Aristotelem, ab al-
teta parte impagnatum, ab altera vero defensum, perpe-
tua his erat, lacrymas fundere coepit, indigne ferens, tam
doctum virum, qui acumine ingenii praecebat, & pro-
pter eruditionem ubique terrarum celebris erat, vita pri-
uari. Fuere literae quaedam in museo RAMI inuentae,
ex quibus, multa arcana, colligi poterant. Inter reli-
qua vero, quae habuit, etiam Cuiacii scripta reperta
sunt, quibus totum se euangelicum declarat, ita ut & de
vita Cuiacii magnam sit periculum. Varia quoque
RAMO, Lutetiae affixa fuere epitaphia, in summam sui
ignominiam. Ista sane narratio plane aduersatur illi,
quae reperitur in Commentariis de statu religionis &
reipublicae in regno Galliae, ubi P. IIII. Libr. X. fol. 42 b.
►ETRVS RAMVS, Jacobi Carpentarii, aduersarii,
opera, a mactatoribus quibusdam, e cellula, in qua lati-
tabas, extricatus, depensa primum pecunia, acceptis ali-
quot vulnerebus, e fenestra deturbatus, ictibusque effusus,
anxiis ictibus enecatus dicitur.

Poetarum famosiorum pluriumque celebratissimorum virorum OCTAVII CLEOPHILI, *Fanenſis*, catalogus, eliminatus cura Geor. Dottanii, Menigenſis. in 4. folior. 21.

Verſibus elegiacis opusculum conſcriptum eſt, ubi poetas graecos & latinos celebriores, aliosque antiquitatis heroes, per ſomnium ſe vidiffe fingit auctor. Alio nomine a ſcriptoribus nonnumquam excitatur, *de poetarum nimirum caetu, libellus*. Ita vero poema inchoatur:

Nox erat, & pleno fulgebat Cynthia cornu
Ibat & arctos tardior verſa polo
Feſſaque iam multo reſolutum membra ſopore
Curarum domitrix ceperat alta quies.
Ecce vagans, tandem florentibus applicor oris
Aut fui: aut vacue ſomnia mentis erant
Acrius geminis petit ethera verticibus mons.
Mentis ſidonie qua poſuere manus
Hic tibi bache pater rauco ſonat ere Cytheron
Hic Helicone ſacri ſunt tibi Phebe lares
Hic habitant clariſſimae nimphae Libetrices antris
Hic eſt Pieridum Theſpiadumque domus
Hic ſons conſpicuis vatum celeberrimus undis
Gorgoneus celeri quem pede fecit equus &c.

Opusculo quidem neque typographi, neque loci, neque anni indicium additum eſt, illud tamen *Lipſiae a Martino herbipolenſi* excuſum eſſe, iſtius typographi inſigne, in fine conſpicuum, docet. Aliam exſtare editionem, *Lipſiae 1501. per eundem Martinum herbipolenſem* impreſſam, Jo. Hennic. Leichii *Annales typograph. lipſienſ.* p. 79. teſtantur. Editio omnium ſine dubio prima eſt, quam Cornel. a Beughem in *incunabulis Typographiae* p. 48. 1474. in 4. prodiſſe ſcribit. Editio *pariſienſis ex aedibus aſcenſianis, cum noſis*

notis Badii 1503. memoratur in Mich. Maittaire *Anal. typogr.* Tom. II. p. 165. In *Catalogo Bibliothecae tellerianae* p. 439. editionem Paris 1503. in 4. inuenimus. Libelli etiam editionem, *Basileae apud Frobenium* 1518. in lucem exiisse, prodit Josias Simlerus in *Bibliotheca* p. 530. Floruit OCTAVIVS CLEOPHILVS, fanensis, Seculo XV. & in primis ea aetate, qua Petrus, Laurentius, & Julianus Medices vixerunt. Eos enim seculi sui fuisse Maecenates, his praedicat in poemate fol. 11. verbis:

*Sed quamuis raros dent secula nostra poetas
Dant Mecenate secula nostra tamen
Temporis hoc vicium est non muneris: arma ca-*
nenti

*Innumere noto carmine dantur opes.
Munera non desunt: desunt qui munera sumant.
Viuat adhuc tusciae regibus ordis eques
Vrbs est tyrrhenas inter celeberrima gentes
Quam rapidus celeri persluit amnis aqua
Alma virum tellus: qua non formosior alter
Splendidior toto non manet orbe locus.
Aurea marmorèi tendunt super astra penates
Et tangunt nitidi sydera summa lares
Nobilis hec medica generatus origine petrus
Regna colit: tusciae gentis & urbis bonos,
Cosmus erat genitor terra bene notus in omni
Quo non immenso sanctior orbe fuit
Hic dum vita esset, sublimia templa Deorum
Et media celsos struxit in vrbe lares
Hic & cunctorum numerosa volumina vatum
Alta laudatas aede coegit opes
Quem morem instituit romana primus in vrbe
Pollio temporibus magne poeta tuis
Hic igitur multo donauit munere vates
Et doctis patulam prebuit usque domum
Tandem suprema clausus pia lumina nocte
Eschereos inter possidet astra deos*

Excedit patrem natus: vincitque parentis
 Officium: vinci gaudet & ipse parens.
 Ille sui aspiciens celo facta inclita nati
 Sydereo grates soluit agitque Ioui
 Ergo iter ad superos patria sibi preparat arte
 Natus: & humanas spernit & odit opes.
 Hospitibus datat noua munera: donat egenis
 Magnaque ab hoc patrius munera cuius habet
 Iusticie cultor: verusque in crimine iudex
 Antiquum excedit religione Numam.
 Ocia amat: damnatque feri certamina martis
 Sola habet hostilis quis cadat arima furor
 Hic ergo est nostro Mecenas tempore: cuius
 Doctiloquis domus est semper aperta viris
 Etruscae decus est & gloria gentis uterque
 Ortus & ethrusca est alter & alter humo
 Pierios vates pariter dilexit uterque
 Laudibus immensis dignus uterque cani
 Undique confugiunt ad Petri limina vates
 Limina dirceo nobilitata choro
 Huic etiam similes natos pia fata dederunt
 Qui decus & mores osque parentis habent.
 Laudatas fortis didicit Laurentius artes
 Nec se desidia luxuriaque dedit
 Doctus equi fodere eratis calcaribus armos
 Marciaque audaci bella cedere manu
 Doctus & aeripides cursu preuerrere ceruas
 Doctus & hirsutos figere primus apros
 Hic etiam magni sectans vestigia patris
 Diligit aonidum pieridumque choros
 Tu quoque sacrarum studioso pectore iuli
 Aere camenarum numen & antra colis
 Priscorumque legis generosa poemata vatium
 Et quicquid pulcri musa latina tulit.
 Mitis in omne genus. sociosque benignus in omnes
 Officio: patrum qui bene tendis iter &c.
 Conf. Gerard. Joan. Vossius L. III. de Historic. lati-
 nis Cap. X. p. 739. vbi Cosmum Medicen. 1464.
 Petrum

Petrus 1472. Julianum 1478. Laurentium autem 1492. mortuum esse adserit. CLEOPHILO praenomen fuerat FRANCISCI, quod autem deposuit, & OCTAVII, quo pater usus fuerat, postea adsumsit. Multa reliquit scripta, cuius ipse catalogum dedit, in *epistola* quadam, ad Fanenses, anno 1490 scripta. Enumerant illa quoque Gerard. Jo. Vossius, & Jo. Simlerus-II. citat. Eminent, inter illa, *Fanensis, sive de bello fanensi, & pars urbi libertate* L. III. carmine heroico conscripti, & editi Rom. 1490. *Epistolae amorum, ad Julianam*, sub Bernardini Cillemi nomine Melchior Goldastus, inter *Catalecta Cui-dii Francos.* 1610 in 8. edidit. Vero autem auctori FRANCISCO OCTAVIO (CLEOPHILO) vindicavit Janus Gruterus in *Delitiis poetar.* Italorum Tom. II. p. 136-145. Diem obiit OCTAVIVS CLEOPHILVS, ex veneno, quod ab uxoris patre, cum Medirae (Ciuita vecchia) commemoraretur, illi propinatum fuerat, qui hac ratione, promissa illum dote, fraudare existimaverat, anno 1490. aetatis anno XLIII. Illius vitam, data, quod aiunt, opera conscripsit Franciscus Polyardus, quem in *eruditorum lexico* frustra quaesieris, fanensis, quae exstat in Joannis Richardi *vitae illustr. Viror. Francos.* 1536. in 4. fol. 71 seqq. Conf. Scriptores supra citat. & Joan. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. latinic.* L. XIII. p. 438. Lili Gregor. Gyraldi *Dialog. de poetis sui temporis* I. Tom. II. *Oper.* p. 386, ubi illum suavem amatorem, nec illepidum, nominat. Marcus autem Antonius Sabellicus, de *reparatione linguae latinae* Tom. III. *Operum* col. 331. edit. Coel. Secund. Curionis, Basil. 1560. in fol. *multum quidem ingenit in illo, sed magis cantatorem, & ob id, minus celebrandum esse*, ait.

De editore hæc adnotavit Joan. Alb. Fabricius in
Biblioth. med. & inf. Lat. L. III. p. 187 1799. Georgius Dorrans, Ostro-Francus Professor Theologiae in
Academia Lipsiensi, superstes adhuc an. 1514. cuius
K k 2 hæc

haec scripta referuntur in Centuria Maderiana Cap. XLIX. Carmen de quatuor evangelistis. Sermo verbis concinnatus de S. Paulli laudibus. Poema ad iuventutem de cursu & brevitatem temporis. Aliud contra oses poetarum. Epitaphia & Epigrammata. Epistolae. Opusculum de coloribus rhetoricis.

CXCIIIX.

Consensus orthodoxus Sacrae scripturae & veteris ecclesiae de sententia & veritate verborum coenae dominicae adeoque de tota controversia sacramentaria, in certa capita distinctus, in quibus praeter veram huius mysterii doctrinae explicationem, etiam vere sacramentarii errores ex perpetua articulorum fidei analogia, & genuino patrum sensu excutiuntur, atque simul excogitatae Dipnosophistarum imposturae deteguntur: Nunc denuo multis in locis contra quorundam Mataeologorum recentes imposturas, auctus & recognitus. Accesserunt duo indices: alter rerum & verborum, alter personarum, patrum, scriptorum, synodorum, confessionum, quorum testimonia & sententiae in hoc Opere citantur: item & haeticorum. Irenaeus L. III. Cap. IIII. Quodsi de aliqua quaestione disceptatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recurrere ecclesias, in quibus Apostoli conuersati sunt, & ab iis de praesenti quaestione sumere, quod certum & liquidum est? Hieronymus in Epist. ad Minerium Tomo IIII. Meum est propositum antiquos legere, probare singula, retinere quae bona sunt, & a fide

fide verae ecclesiae catholicae non recedere. *Tiguri apud Froschouerum MDLXXXV. (1585)* in fol. pp. 411, exceptis praemiss. & indicibus folior. 36.

Titulus libri est, qui iam dudum rarissimus, in auctione ittigiana, pretio 8. thalerorum, in Joan. Ludolph Bünemannii *Catalog. libror. rariss.* p. 52. & in *Catalogo bibliothecae* Daniel. Salthenii p. 245. venditus dicitur. Originem illi dedit controuersia vbiuistica, tanta animorum contentione, seculo in primis XVI. ad finem labente, agitata, vt forte minus sufficerent, multis in bibliothecis loculi, libris reponendis, qui a lutheranis & caluinianis Theologis, hac in controuersia, euulgati fuerunt. Historiam controuersiae, praeter alios dedit Rodolphus Hospinianus, tigurinus, qui anno 1598. in lucem emisit *Historiam Sacramentariam, Hoc est libros quinque de coenae dominicae prima institutione: eiusque vero usu & abusu in primitiua ecclesia: tum de origine, progressu, ceremoniis & ritibus missae, transsubstantiationis, & aliorum pene infinitorum errorum, quibus coenae prima institutio horribiliter in papatu polluta & profanata est: Cum refutatione Sophismatum & Argumentorum* Rob. Bellarmini Jesuitae, & aliorum, quibus profanationem hanc defendere conantur. *Tiguri apud Jo. Wolpbium Typis Froschbou.* in fol. pp. 603. & anno 1602. *Historiae sacramentariae partem alteram, de origine & progressu controuersiae sacramentariae, de coena domini, inter Lutheranos, Vbiuistas, & Orthodoxos, quos Zwinglianos seu Caluinistas vocant, exortae ab anno nati in carne Christi Salvatoris M. D. XVII. usque ad annum M. D. C. II. deducta; in qua etiam de origine & progressu Vbiuitatis, & Libro Concordiae agitur.* *ibid.* folior. 403. Conf. Christoph. Matth. Pfaffii *introduc. in historiam theologiae litterar.* L. III. in Epilog. p. 405. &

412 seqq. & eiusd. *Commentarius de actis & scriptis publicis ecclesiae wirttembergicae, Tubing. 1720. in 4. p. 76 seqq. Consensus orthodoxus, in nouem capita dispersitus est, quorum argumenta retulit Rodolph. Hospinianus P. II. Histor. sacramentar. fol. 365. & Joan. Fabricius in Historia bibliothecae fabricianae Tom. II. p. 151. Praemittitur istis capitibus: Ad omnes Germaniae ecclesias reformatas piorum, qui sub zwingliani & caluiniani nominis inuidia, vim & iniuriam patiuntur, praefatio apologetica. Primum liber lucem viderat Heidelberg. an. 1574. in 4. quam editio excepit tigurina 1578. in fol. Editio, quae apud Christophor. Matth. Pfaffum in Histor. litterar. Theolog. I. cit. p. 415. memoratur, tigurina 1605 in fol. sine dubio typothetarum errori originem debet, & nostra est anni 1585. Cum Jacobus Andreae, librum, Theologorum württembergensium, nomine, confutatio adgrederetur, auctorem illius ignorabat, & a Theologis tigurinis compilatum esse, sibi persuadebat. Sed iam extra omnem dubitationem positum est, cum a Christophoro Herdesiano, halberstadiensis, Jdo, & syndico reipubl. norimbergensis, viro magnae & excellentis eruditionis, fuisse compositum. Vita illius, data describitur opera, in den nützlichen und auserlesenen Arbeiten der Gelehrten im Reich, Nürnberg 1733. in 8. P. I. p. 11 seqq. Conf. praeter scriptores iam citatos Vincentii Placcii *Theatrum Anonymorum* p. 16. p. 101 & 102. Paulk Freheri. *Theatrum viror. eruditione claror.* p. 898 sqq. Elsomus Rüdingerus, Joachimi Camerarii gener., ob Calvinismum satis suspectus, inter Annam Burgum, qui Annas du Bourg, ex Aluernia riomenfis, Consiliarius parlamenti parisiensis ecclesiasticus, Parisiis an. 1559. ob fauorem, erga Huguenotas, au place de Greve, e patibulo suspensus fuerat, vid. Burchard. Matthaei *Oratio de Anna Burgio, martyre, Vitæ.* 1573. in 8. & Christophorum Herdesianum, instituit *parallelismum*, qui legitur in Ludouici Miegi *Monumens pietæ-**

pietatis & litterariis, Francof. 1702. in 4. P. II. p. 61 seqq.

Inter confutationes *Consensus orthodoxi*, praecipuum tenet locum, opus quod inscribitur: *Solidarefutatio compilationis Cinglianae & Calvinianae quam illi Consensum orthodoxum, sacrae scripturae, & veteris ecclesiae, de controuersia sacramentaria, appellarunt, in lucem ediderunt, & aliquoties recoxerunt. Conscripta per Theologos wirttembergicos: in gratiam eorum, quibus gloria Christi seruatoris, & sua aeterna salus cordi est. Accesserunt quoque duo indices: Alter rerum & verborum, alter personarum, patrum, scriptorum, synodorum, Confessionum, quorum testimonia & sententiae, in hac refutatione citantur. Tit. I. Cap. Sunt enim multi inobedientes, vaniloqui & seductores, maxime qui de circumcissione sunt, quos oportet redargui: qui vniuersas domus subuertunt, docentes, quae non oportet, turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum propheta: Cretenses semper mendaces, malae bestiae, ventres pigri. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos dure. Editio altera. Tubingae Excudebat Georg. Gruppenbachius MDXGII. (1593) in fol. pp. 330. except. praemiss. & indic. In opere, quod nostra aetate satis rarum est, praefationi *Consensus orthodoxi*, praefatio, & nouem capitibus, totidem capita opponuntur. Prima editio in lucem exierat, *Tubingae 1584. in fol.* Auctor confutationis, vt iam diximus, fuit Jacobus Andreae, Waiblinga württembergicus, Cancellarius tübingensis, & theologus, qui linguarum latinae, graecae, & hebraicae cognitione, & multarum rerum scientia excelluit. Patis concessit anno 1590. aetatis fere LXII. Vid. de illo Melchior. Adami *vitae Theologorum germanorum* p. 302 sqq. Paulli Freheri *Theatrum virorum eruditione clarorum*, p. 277. qui ea, quae de illo commemorant, depromserunt ex Jacobi Heerbrandi *oratione funebri, de vita & obitu Jacobi Andreae Tubing. 1590. in 4.* Cum illa, ibidem, & eodem tempore*

prodiit Anton. Varenbuleri *Oratio de virtutibus Jac. Andreae*. Nepos Jacobi, Joannes Valentinus Andreae, edidit *l'amam andreanum reflorefcentem, fivie Jacob. Andreae, vitae, funetis, fcriptorum, peregrinationum, & progeniſi recitationem*, Argentorati 1630. in 12. cui infetta fuit p. 372 ſqq. Lucae Oſiandri *Predigt bey der Leiche Jacob Andreae, ſamt einem kurzen ſummarifchen Bericht, welchbergeſtalt derſelbe ſeinen Abſchied von Magnif. D. Reſtore und Senatu der Vniverſitat zu Tübingen chriſtlich und ſeelig genommen.* Idem Jo. Valentin. Andreae nomine ſiſtitio Leui Sutoris adſumto, euulgavit *Jacobi Andreae vitam, hexametris expoſitam*, Lunaeburg. 1649. in 16. Conf. Ludovic. Melchior. Fiſchlini *Memoria Theologor. wirtenbergenſ. P. I. 1710. in 8. p. 95 ſqq.* Chriſtoph. Marth. Pfaffii II. cit. Joan. Fabricii I. cit. p. 152 ſqq. die *unſchuldigen Nachrichten* an. 1716. p. 583 ſqq. vbi ex Mſto edita fuit *eingenaue Nachricht wegen D. Jac. Andreae Abſchieds von Dresden*. In Joach. Müllers *Staatscabinet VIII. Oefnung Cap. VIII. p. 322 ſqq.* leguntur *beſondere Nachrichten von D. Jacob. Andreae Herkunft und Conduite in Sachſen.*

CXCVIII.

ANDREAE FRICII *Modrenſis* de Republica emendanda Libri quinque, recogniti & auſti: Quorum Primus, de Moribus ſecundus, de Legibus. Tertius, de Bello. Quartus, de Eccleſia. Quintus, de Schola. Ad Regem, Senatum, Pontifices, Presbyteros, Equites, populumque Poloniae, ac reliquae Sarmatiae. Quibus hac editione Secunda acceſſerunt praeter alia: De Eccleſia Liber ſecundus, lectu digniſſimus. Orationes item, & Epistolae. Cum locuplete rerum & verborum memorabilium

morabilium indice. *Basileae, per Joannem Oporinum 1559.* in fol. pp. 807. excepto indice; typographi *epistola* ad Daniel. Schilingum, & ANDR. FRICII carmine ad Nicol. Dlusum. in fine conspicuo folior. 29.

Editionem libri oppido rari, optimam, data descripsimus opera, in *epistola*, ad Virum clariss. Abrah. Gotth. Kästnerum, *Matheseos* in Academia Lipsiensi Prof. publ. extraord. amicum aestumatiss. quae legitur in *Gesammelten Briefwechsel der Gelehrten auf das Jahr 1751.* p. 737 sqq. quam videsis. De editione prima imperfecta, *Basil. 1554.* in fol. edita, vid. Jo. Vogtii *Catalog. libror. rar.* p. 288. *Analecta litteraria de libris rarior.* p. 352. die *Nachrichten von einer halbschen Biblioth.* Tom. VI. p. 546 sqq.

CC.

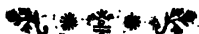
ANDRAE FRICII *Modreuii, Secretarii Regis,* syluae quatuor. I. de tribus personis & una essentia Dei, ad Sigismundum Augustum Regem Poloniae &c. II. de necessitate conventus habendi ad sedandas religionis controuersias ad eundem Regem. III. de Jesu Christo filio Dei & hominis, eodemque Deo & domino nostro, ad Pium Papam V. IIII. de Homousio, & de iis, quae huc pertineant, ad Jac. Vehanium Archiep. Gnesnensem. Ex ipsius autographo expressae: Adiecta est quaestio theologica non dissimilis argumenti, ab eodem auctore examinata. Omnia nunc primum in lucem edita. *Anno MDXC. mense Julio,* in 4. pp. 174. si praefatio pp. 16. non numerata fuerit.

Inter ANDR. FRICII scripta, hoc esse rarissimum testantur die *Nachrichten von einer hallischen Biblioth.* l. cit. p. 324. ubi etiam argumenta, & fata libri satis prolixè & adcurate exponuntur, quam ob rem ab ybetiore recensione, nos abstinemus. *Quaestio theologica*, cuius in titulo facta mentio, hæc est p. 266 - 273. *quomodo unio divinae & humanae naturae Christi facta sit in persona non in natura, cum tamen eadem prorsus res sint natura & persona in Domino Deo nostro.* Quo liber loco impressus fuerit, nondum extra omnem dubitationem positum esse videtur. Christoph. Sandius, qui librum in *Bibliotheca Anti-Trinitariorum Freistad.* 1584. in 8. p. 36 sqq. describit, se ex maiorum relatione accepisse, perhibet, editionem huius operis factam esse *Racoviae*. Sed contradicit illi Gustav. Georg. Zeltnerus, in *Adnotat. ad Martin. Ruari Epistolar.* Centur. I. Ep. XLVI. p. 177. & id *Basileae* factum esse adfirmat. Quae Martini Ruari & Fausti Socini, de FRICII *syluis* fuerit sententia, e locis, ex eorum *epistolis*, in *den Nachrichten von einer hallischen Biblioth.* l. cit. p. 325. prolatis, intelligi poterit. Conf. Stanislai Lubieniecii, *Historia reformationis polonicae, in qua tum reformationum, tum antitrinitariorum origo & progressus in Polonia, & finitimis provinciis narrantur*, *Freistad.* 1685. in 8. L. III. Cap. IIX. p. 221 sqq. Christian. August. Saligs *Vollständige Historie der augspurgischen Confession* P. II. *Hall.* 1734. in 4. L. VI. Cap. III. §. 26. p. 668. Sam. Frid. Lauterbachs *pohlnischer arianischer Socinismus*, *Frf. & Lips.* 1725. in 8. p. 105 sqq. P. Baile *Dictionnaire historique & critique* Tom. III. p. 1992 sqq. not. B.

CCI.

Examen libri pontificalis, siue vitarum romanorum Pontificum, quae sub nomine Anastasii Bibliothecarii, circumferuntur. Cuius occasione
idem

idem Anastasius a calumniis Heterodoxorum vindicatur, ac in fine Bibliothecariorum apostolicae sedis foecundus catalogus apponitur, ex quo nonnulla pro illustranda Historia eliciuntur. *Auctore* JOANNE CIAMPINO, Romano, Magistro breuium gratiae, nec non maioris praesidentiae abbreviatore, ac in utraque signatura Referendario. Romae, ex typographia Joannis Jac. Komarek MDCLXXXIX. (1688). Superiorum permissu, in 4. pp. 120. & 119. non numeratis foliis 7. prioribus.

JOANNES JUSTINVS CIAMPINI Romae anno 1633. natus, variis muneribus in curia romana adnotus fuit, & multa edidit scripta, quibus magnam nominis famam sibi parauit. Mortuus est anno 1698. aetatis anno LXV. Cum inter pastores arcadas romanos, dum viueret, esset receptus, eo mortuo, Vincenzo Leonio, eiusdem societatis pastor, *elogium* illius, lingua hetrusca scripsit, quod legitur inter *le vite degli Arcadi illustri publicate da* Giov. Maria Crescimbeni, in Roma 1710. in 4. P. II. p. 195 sqq. Ex isto *elogio* hausit, quae retulit de CIAMPINI vita Niceron in *Memoires* Tom. III, p. 193 sqq. & in der *deutschen Uebersetzung* Tom. III. p. 361 sqq. *Opera* eius omnia, haud ita pridem, in vnum corpus collecta, Romae apud Carol. Giannini III. Tom. in fol. hoc titulo edita fuerunt: JOANNIS CIAMPINI, Romani, Magistri breuium gratiae, litterarum apostolicarum maioris abbreviatoris, ac in utraque signatura referendarii, *Opera in Tres Tomos distributa. Editio nonissima ceteris correctior & auctior. Accesserunt eiusdem CIAMPINI opuscula quaedam selectiora: item Appendix, seu notae, in quibus nonnulla post eius obitum innouata recensentur: ac demum auctoris vita, nunc primum ipsius operibus addita.* Sed ea non impedit editio, quo minus a rerum antiquarum aestimatoribus, studiose hodierno

dierno die conquirantur editiones priores, quae novam collectionem, & litterarum characteribus, quibus exscriptae sunt, nitore, & figurarum quibus sunt exornatae, elegantia, longe superant.

Liber, qui ante oculos versatur, raritatis iam elogio notatus fuit a Cl. Vogtio, in *Catalogo libror. rar.* p. 198. Dicaunt illum CIAMPINI Raymundo Capisucchio, & Laurentio Brancato de Laurae R. E. Cardinalibus. Demonstrat per XII. libri sectiones variis argumentis, *librum pontificalem*, non vnus eiusdemque auctoris opera esse compositum, & Anastasium Bibliothecarium, nonnisi paucas romanorum Pontificum, nimirum Gregorii III. Sergii II. Leonis III. Benedicti III. & Nicolai I. vitas exposuisse, ceteras autem, quae Gregorium praecedunt, & Nicolaum sequuntur, diuersis ab auctoribus fuisse confectas. Verumtamen licet a pluribus exaratum codicem romanorum Pontificum existimet, nihilo minus vt autographo, genuinisque e scripturis excerpto, maximam, ac summam fidem, ei, habendam esse censet, praecipue cum propter antiquitatem, eximiae venerationis sit liber, constantemque historiam contineat, quam tot seculorum consensu, ecclesia romana receperit, vtpote quae litteris consignata fuerit, a scriptoribus, qui vel pontificibus, quorum gesta scripsere, coaevi, vel paullo iuniores fuerint. Conf. Niceron II. citt. p. 204 sqq. & 369. Quae Friderici Spanhemii, & Casimir. Oudini, de *libro pontificali*, eiusque auctore, fuerit sententia, vid. in illius *dissertatione de papa femina*, Lugd. Bat. 1691. in 8. §. LX. p. 278 sqq. & *Miscellaneor. sacrae Antiquitatis* L. V. Cap. IIX. T. II. *Operum* Lugd. Bat. 1703. in fol. col. 647 sqq. in huius autem *Commentario de Scriptor. & scriptis eccles.* T. II. col. 258 sqq. Conf. Emanuel. a Schellstraten *Dissert. de antiquis romanorum Pontificum catalogis, ex quibus liber pontificalis concinnatus fuit. & de libri pontificalis auctore & praestantia*, quae in eius *Antiquitate ecclesiae*

ecclesiae illustrata Tom. I. Rom. 1692. in fol. tertium locum occupat. Francisci Blanchini, veronensis praefatio, splendidissimae Anastasii editioni, Rom. 1718. 1723. II. Tom. in fol. editae, praemissa.

In *Appendice*, quam JOANNES CIAMPINI huic operi adnexuit, exhibet *R. E. Bibliothecariorum Catalogum*, secundum *chronologicum ordinem*, cum nonnullis *Diplomatum Datis*, ex quibus varia eliciuntur, quae *ecclesiasticae Historiae* plurimum lucis afferunt. In prooemio in bibliothecae apostolicae originem inquirat, & Angeli Roccae, & Onuphrii Panuinii exponit argumenta, quibus ille bibliothecam istam a diuo Petro, hic vero ab eius successore Clemente I. ortum habuisse, & a *bibliorum codicibus*, praesertim *euangelis*, *epistolis* Petri, Pauli, Jacobi, Joannis & Judae, nec non *apostolorum actis*, & Joannis *apocalypsi*, deinde *epistolis decretalibus*, vel *consultationibus*, siue *constitutionibus synodalibus*, vel aliis id genus rebus, per summos Pontifices, Christi vicarios, & Petri successores, incrementum paullatim accepisse, contendunt. Cum recentioribus temporibus munus subscribendi diplomata, praecipue *Cardinalibus Bibliothecartis* fuerit demandatum, CIAMPINI demonstrat, quod prius temporibus, id etiam ab aliis officialibus curiae romanae v. c. *primiceriis*, *diaconis*, *subdiaconis*, *scriptoribus apostolicis*, *cancellariis*, *vicecancellariis*, *Cardinalibus* & *Capellanis Pontificis*, administratum fuerit. Primus, quem *apostolicae sedis Bibliothecarii* titulo insignitum inuenit, est Laurentius, Presbyter Cardinalis tituli . . . sub Pelagio II. anno 580. Vltimus in CIAMPINI catalogo, qui dignus sane est, qui ad nostra tempora ab earum rerum perito perducatur, est Laurentius Brancarus, de Lauraea nuncupatus, qui munus *Presbyteri Cardinalis Bibliothecarii*, per liberam dimissionem Flauii Chisii in manibus Innocentii XI. sponte factam anno 1681. adeptus est, & eo, quo CIAMPINI librum edidit, illi adhuc praefuit. Hoc quo

quo iam viuimus tempore, Bibliothecae vaticanae curam, eminentissimo ANGELO MARIAE, Cardinali QUIRINO, Principi, ad litterarum incrementa & immortalem Musarum gloriam, vere nato, esse demandatam, nemo est qui nescit.

CCII.

Parergon ad Examen Libri Pontificalis, siue Epistola Pii II. ad Carolum VII. Regem Franciæ Ab Haereticis deprauata; & a Launoiana calumnia vindicata. *Cura & studio JOANNIS CIAMPINI Romani Magistri Breuium Gratiae, Nec non Maioris Praesidentiae Abbreuiatoris, Ac in utraque signatura Referendarii. Romæ Ex Typographia Ioannis Iacobi Kamarek MDCLXXXIIX.* (1688) *Superiorum Permissu* in 4. pp. 38. exceptis tribus foliis prioribus.

Ediderat Fr. Vincentius Baro, Dominicanus, *Libros V. apologetici, pro religione, utraque theologia, moribus, ac iuribus Ordinis Praedicatorum, aduersus Theophili Rainaldi tres, totidem Petri de Alua libros, aliquot epistolas Joannis Launoii, expostulationes Carterii, aliosque, in quibus, inter alia §. IIX. & §. XI. Launoium incusat, quod epistola VII. verba Epistolae Pii II. ad Carolum VII. Galliae regem; vnam a Teperinuscharissime fili, ut detractoribus sedis apostolicas, semper non credas, multa illorum passionibus tribuas, interpolauerit, & pro voce detractoribus, substituerit doctoribus. Purgauit se ab hac Baronis criminatione Joan. Launoius Cap. XVI. epistolae VIII. Partis V. ad Thomam Fortinum p. 471 sqq. edit. Gentabrig. 1689. in fol. illaque verba, ex editione Operum Pii II. quae extant omnium, nunc demum post corruptissimas editiones, summa diligentia castigatorum, & in vnam corpus*

corpus redactorum, Basil. ex officina Henricpetri 1571. se excerpisse, ibique pro detractoribus, doctoribus legi, affirmavit. Inpugnauit igitur Joannem Launoium denuo JOANNE CIAMPINI, & huius vocis immutationem in editione Henricpetrina 1571. ab haeresi, ve ait, lutherana, profectum esse pronunciare sustinuit. Prouocat ad editiones epistolarum Pii II. antiquiores, nimirum ad norimbergensem impensis Anton. Koberger 1496. mediolanensem eodem anno impressam; ludydunensem per Joannem Molin alias de Cambroy an. 1518. & tandem Basileensem Henricpetrinam an. 1551. Operum Aen. Syluii editionem, quae omnes pro doctoribus referant detractores. Dicauit hoc opusculum suum CIAMPINI, Hieronymo Casanata, R.E. Presbytero Cardinali. Conf. Nicera II. citt. p. 205. & 369.

CCIII.

Ad Sanctissimum, Et Beatissimum Patrem D. N. Innocentium XI. Pont. Max. Coniecturae De Perpetuo Azymorum Vsu In Ecclesia Latina, Vel saltem Romana, Qua Occasione Vox Fermenti in Melchiadis, & Siricii Decretis, Ac in Epistola Innocentii I. Rom. Pont. Aliique Veteres Ecclesiastici Ritus declarantur. *Auctore JOANNE CIAMPINO Magistro Breuium Gratiae, Ac in vtraque Signatura Referendario. Romae, Ex Typographia Joannis Jacobi Komarek. MDCLXXXIIX. Superibrium Permissu. in 4. pp. 291. si folia 9. priora non computata fuerint.*

Inscripsit hoc opus JO. JUSTINVS CIAMPINI, vt e titulo iam patet, nomine Innocentii XI. Pontificis rom. In fronte, oculis se offert auctor, genibus flexis, Pontifici librum obferens, ab Arnaldo V. Wester-

Westerhout, nuditissime aëre expressus. Imagini sub-
 scripta sunt verba: *Feretis primitias messis vestrae ad*
sacerdotem Levit. XXIII, 10. Quatuordecim liber ab-
 soluitur capitibus, quorum argumenta haec sunt:
 I. *Brevis dissertatio quaestionis de Azymo a Michael.*
Cerulario Patriarcha constantinopolitano, contra la-
tinis excitatae, cum illius obiectionibus, ac latinorum
responsionibus, ex quibus clare deducitur, Jesum Chri-
stum dominum nostrum, sanctissimum eucharistiae sacra-
mentum, in Azymo instituisse. II. *Qualis panis apud*
ethnicos romanos, tempore primitivae ecclesiae usitatus
fuerit, azymusne an fermentatus. III. *Ecclesiam lati-*
nam, singulis seculis in Azymis celebrasse ostenditur.
 IIII. *Vox Fermenti in Melchiadis & Siricii decretis,*
ac in epistola Innocentii I. ad Decentium Episcopum
contenta, in quo sensu a nonnullis scriptoribus accepta
sit? Examinantur in hoc capite sententiae de voce
 Fermenti Anonymi apud Pamelium in *Liturgico latino*
 Tom. I. p. 489. Petri Episcopi vrbeuetani, Francisci
 Mariae florentini, Claudii Esponfaei, Latini Latanii,
 Jacobi Sirmondi, Cardinalis Bonae, Christiani Lupi,
 Nicolai Cardinalis de Cusa, Caesaris Cardinalis Ba-
 ronii, Seuerini Bini, Theophil. Rainaldi, Francisci
 a S. Augustino Macedo, Antonii Dadini Akasserrae,
 Joannis Cabassutii, Antonii Augustini & Joannis Ma-
 billonii. V. Proponitur Josephi Mariae Thomasi
Presb. regii prisci Fermenti noua expositio. VI. *Refel-*
luntur argumenta Eminentissimi Bonae, quibus probare
intendit Fermentum in ecclesia latina, usque ad schisma
Michael. Cerularii, vel per ea tempora, usitatum fuisse.
 VII. *Auctoris sententia de Fermento proponitur.* IIX.
De mixtione sacraei vini cum vino non consecrato, quid
dicendum sit? VIII. *Quid esset Fermentum, quod da-*
batur Sabbato in Consistorio lateranensi; Thomasi de
Fermento, quod dabatur ante Palmas in Consistorio
lateranensi, opinio. X. *Sententia Amalarii Fortunati,*
metensis ecclesiae Diaconi, de antiquo ritu immisionis,
duarum particularum sacraei panis, in calicem. XI. *Jo-*
Beleth,

Beleth, Theologi parisiensis, & Gulielmi Durandi, mi-
matensis Episcopi iudicium super mixtione Corporis
Christi, cum vino non consecrato, in die pasceus.
XII. An antiquitus permixtum esset Acolythi, sacratissi-
mam Eucharistiam deferre? XIII. de antiquitate ordi-
nis romani, siue ritualis romani, ubi illud, cum Mel-
chiore Hittorpio, qui Coloniae 1568. in fol. ediderat,
immemorialis antiquitatis, & a magistris romanae
curiae, praescriptum esse, sibi persuadet, cum nimi-
rum Stephano III. & Pipino primum, ac deinde Ca-
rolo M. aduentibus, diuinas laudes & obsequia, ro-
manis cantibus psallere, gallica ecclesia exarsit est.
XIII. de voce Ruga. Haec vox non solum in *visis*
Pontificum rom. quae Anastasio tribuuntur, saepissime
occurrit, sed in *ordine etiam romano* inuenitur, cum
processio describitur, quae missa finita fieri solet, &
presbyterio, in secretarium, ubi inter alia haec in-
guntur: *Post episcopos presbyteri, deinde monachi, dein-*
de schola, deinde milites draconarii, id est qui signa
portant: post eos baiuli, & cerastarii, post quos aco-
lythi, qui Rugam conseruant, post eos extra presbyte-
rium, cruces portantes, deinde mansionarii iuniores,
& intrat (scil. Pontifex) *in secretarium.* Sub cen-
suram vocata, quam de hac voce Ruga protulerunt,
sententia Jul. Caes. Bulengeri *de donar. Pontif.* L. II.
Cap. 43. Claud. Salmasii in *notis ad Tertullianum de*
pallio cap. V. Franc. Mar. Torrigii *delle sacre grotte*
vaticane, cioè narratione delle cose più notabili, che
sono sotto il pavimento della basilica di S. Pietro in Va-
ticano, in Roma 1635. in 8. P. II. p. 442. 471. & 500.
Dominici Macri, in *Hierolexico*, Octauii Ferrarii in
tr. *de origine linguae italicæ*, Caroli du Fresne Do-
mini du Cange in *glossario med. & infim. Latinit.* sub
voce *Ruga*, & in *Describe. urbii constantinopolitan.*
L. III. Cap. 73. Ciampini *Rugam* vocem, non latinam,
sed barbaram esse existimat, quae ab Gallorum *rua*,
quae latinis *via* est, originem ducat. *Rugam* igitur
in *romano ordine* expressam nihil aliud omnino deno-

tare contendit, nisi *viam*, per quam iter, ac transitus sit pontifici; ideoque munus Acolythorum fuisse, ne Pontificibus transitus a quopiam impediretur, quod officium, nostra aetate, demandatum nouimus *cere-
moniarum magistris*, qui veluti *speculatores* inuigilant, vt libera pateat via, per quam Pontifex transire possit, Conf. Niceron p. 208 sqq. & 368.

CCIII.

Anti-Lutherus JVDOCI CLICHTOVEL, *Neo-
portuensis. Doctoris Theologi, Academiae Par-
rbisiensis*. Tres Libros complectens. Primus, con-
tra effrenem viuendi licentiam, quam falso liber-
tatem christianam, ac euangelicam nominat Lu-
therus, ostendit ecclesiam sanctam & eius praesi-
des, constituendarum sanctionum (quae obligent
populum christianum, & transgressores, pec-
cati mortalis reos esse definiant) potestatem
habere. Secundus contra abrogationem missae,
quam inducere molitus Lutherus, demonstrat di-
stinctos officiorum gradus, ac ordines esse in eccle-
sia. Non omnes itidem christianos esse sacerdotes
& sanctissimum eucharistiae sacramentum, quod in
missa consecratur, esse vere sacrificium. Tertius
contra enervationem vötorum monasticorum, quam
inuehere contendit Lutherus, declarat religioso-
rum vota, etiam perpétua, atque pro toto vitae
curriculo, recte fieri, idque viuendi in monastica
disciplina institutum, summo opere esse commen-
dandum. Insunt & primo egregii huius operis
libro, dissolutiones quaedam contra Erasimum Ro-
terodamum, de vno, aut tribus Dionysiis, minus
bene

bene sentientem. Anno M. D. XXV. (1525) in 4. folior. 215. non numerat. praef. & indice folior. 12.

Titulus longo instructus syrmate, libri minus frequenter obuii, ab vberiore recensione nos abstinere iubet. Prior editio, quae posteriorem raritate superat, a JODOCO CLICHTOVEO *Parisiis apud Simon, Colinaeum* 1524. in fol. edita, & Carolo Guilliardo, parisiensis senatus Praefidi dicata fuit. Vid. *Catalogus Bibliothecae tellerianae* p. 44. & Mich. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. II. p. 648. In fine editionis, qua utimur, haec legimus verba: *Expletum est hoc opus, contra Lutherum, in tres libros dissectum, atque proelo excusum apud florentissimum colonienfis academiae gymnasium. In officina honesti ciuis Petri Quentell. Anno ab incarnatione domini (qui obedientiae piceatis & religionis est amator) vicefimo. quinto supra millesimum & quingentesimum (1525) sexto kalendas Martias.* In Mich. Maittaire editionem frustra quaesiuimus. Plura, qui de hoc libro scire cupit, adeat Adr. Baillet *Traité des Satyres personnelles*, qui constituit Tom. VI. des *Jugemens des Savans* P. I. Chap. IIX. p. 400 sqq. Louis Ellies du Pin *Bibliothèque des Auteurs ecclesiastiques* Tom. XIII. p. 162 sqq.

CCV.

De veneratione Sanctorum libri duo JVDOCI CLICHTOVAET, *Neoportuensis. excellentissimae Parisiensis academiae Theologi*, Primus, honorandos esse ab ecclesia sanctos, & sedulo a nobis orandos, ostendit. Secundus, rationes eorum, qui contendunt non esse venerandos, nec orandos a nobis sanctos, dissoluit. Anno M. D. XXV. (1525) in 4. folior. 68.

Liber, raritate minime secundus antecedenti libro, eodem anno 1525. *Parisis* primum editus est. Auctor illum inscripsit nomine Ludouici Guilliardi, Episcopi tornacensis. In fine hæc pauca oculis se obiciunt typographi verba: Coloniae *in officina honesti ciuis* Petri Quentel, Anno *M.D. XXV. mense Aprili.*

JODOCVS CLICHTOVEVS, siue, vt Gallorum lingua pronunciari solet, JOSSE CLIQVEDOVĒ, Neoportuensis, (Nieuport) Flander, Jacobi Fabri, stapulensis discipulus, collegii parisiensis nauarraei, Doctor, & Canonicus carnotensis, primus inter Gallos fuit, qui, vt Joan. Launoïus P. II. *Ep. V. p. 148.* edit. *cantabrig.* 1689. in fol. testatur, e theologis parisiensibus, contra Lutherum insurrexit. Mortuus est Carnuti (Chartres) die XXII. Septembr. an. 1543. Vitam eius præter scriptores iam citatos, breuibus exposuerunt verbis Anonym. in *Addition. ad* Joan. Trithemii *Catalog. Scriptor. ecclesiast.* Cap. XXI. p. 238. edit. Jo. Alb. Fabricii, Aaton. Possseuinus in *Apparat. sacr.* Tom. II. p. 272. Joan. Launoïus in *Historia gymnasii nauarraei, Paris.* 1682. in 4. P. II. p. 668 sqq. Conf. / Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 429. Hermannii von der Hardt *autographa Lutheri* P. I. p. 42. Jo. Fabricii *Historia Biblioth. fabric.* P. I. p. 141. Theoph. Sinceri *Nachrichten von lauter alten vnd raren Büchern* p. 110 sqq. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Lat.* L. VIII. p. 507 sqq.

CCVI.

Summa philosophiæ Naturalis ALBERTI MAGNI per Tractatus Capitula & particulas pulcherri-me distincta. Ita quod cuilibet legenti facile appareat quid quodque capitulum queque etiam particula in effectu sibi velit,

Primus

Primus

Secundus

Tertius

Quartus

Quintus

in fol. folior. 73.

Tractatus corre
spondet libris

Philicorum I

de celo & mundo

de generatione

Metheororum

de anima.

A Joanne Henric. Leichio, liber litteris gothicis impressus, memoratur in *Annal. typogr. lipsiens.* p. 76. Praemittitur illi *Epitaphium venerabilis ALBERTI, predicatorum Ordinis patris religiosissimi ac sacrae theologie professoris profundissimi, olimque Ratisponensis ecclesie episcopi dignissimi*, quod hic adscribimus, quia paullo prolixius illo est, quod ab H. Bullart, in *Academie des Sciences & des arts, contenant les vies & les eloges historiques, des hommes illustres, qui ont excellé en ces professions, depuis environ quatre siècles, parmi diverses nations de l'Europe &c.* Bruxel. 1682. in fol. Tom. II. L. III. p. 145. a Jacobo Burckhardo de *linguae latinae in Germania satis* P. II. Cap. III. p. 120. a Christophor. Aug. Heumanno in *Actis philosoph.* P. XVII. p. 757. & ab aliis adducitur:

*Fenix doctorum. paris expert philosophorum
Princeps verborum vas fundens dogma sacrorum
Hic iacet ALBERTVS preclarus: in orbe disertus
Pre cunctis certus assertor: in arte repertus.
Maior Platone vix inferior Salomone
Quem tu Christe bone doctorum iunge corone
Annis bis denis minus actis mille tricenis
Christi nascentis. de corporis arit habentis
Quinta post festum Martini luce molestum
Ore petendo Deum transiit. agens iubileum.
Qui legit hos versus mox ad tumultum retrouersus
Inclina dicat collectam cum requiescat
Candidit iste chorum presul qui philosophorum
Flos & doctorum fuit. ALBERTVS schola morum*

Excellentissimi arithm & sacre theologie docto-
ris domini AEGIDII Romani, Archiepisculis bi-
turicensis, ordinis heremitarum sancti Augustini in
libros posteriorum Aristotelis expositio. in fol. fo-
hior. 127.

In prologo AEGIDIUS romanus. ad venerabilem
virum, ex Anglorum spectabili prosapia oriandum,
dom. Stephanum de Maulay, scribit, illius se potissi-
mum, hosce in Aristotelis posteriorum libros, commen-
tarios, hortatu composuisse. Antonius Possevinus in
Apparat. sacr. Tom. I. pag. 22. commentaria vocat
egregia, illa vero impressa esse, ignorasse videtur,
sicuti & Guilielmus Caue, qui in *Opusculis* AEGIDII
romani indice, ne titulum quidem libri adtulit, quam
ob rem in eam adducimus sententiam, ut existe-
mus, reliquis AEGIDII operibus, hunc librum esse
rariorem. In fine editionis, litteris gothisis excri-
ptae, quae a Michaele Maittaire in *Annal. typograph.*
non memorata fuit, haec leguntur verba: Venetiis
per Bonetum locatellum, sumptibus Domini Octavia-
ni Scoti sexto idus Maii. clo CCCCLXXXIX. (1488).

*Si quis ab instanti circo defendere sese
Aegida vel cupiat pallados armigerae
Hirsuta qui pello tegor me vendicet & sic
Romanum AEGIDII noverit ingenium*

Ramusius Arm. Cat. S.

AEGIDIUS COLUMNA, romanus, e splendida & il-
lustri Columnensium familia prognatus, Joannis de
Columna, R. E. Cardinalis, qui anno 1244. obiit, ab-
nepos fuit, & ob insignes progressus, quos in philo-
sophia & theologia fecerat thomistica, *Doctoris fun-
datissimi* adeptus est cognomen. Varia munera gessit
ecclesiastica, tandemque anno 1296. a Bonifacio IIX.
bituricensium in Gallia Archiepiscopus, & provinciae
aquita-

aquitanae Primas constitutus fuit. Sunt inter Scriptores ecclesiasticos; qui cum Augustino Oldoino in *Athenaeo* romano p. 32. illum in R. Cardinalium collegium cooptatum, & a Leone X. purpura cum titulo S. Matthaei in Merulana, quem postea cum titulo S. Marcelli commutauerit, ornatum fuisse perhibent. Sunt autem alii, qui illis contradicunt, inter quos eminet Ludouicus Dönus d'Attichy in *Floribus Historiae Collegii S. R. E. Cardinalium ab anno 1449. usque ad annum 1660. Lutet. Paris. 1660. III. Tom. in fol. Tom. I. pag. 371. Diem obiit suum AEGIDIUS Auenione, XI. Kalend. Jan. an. 1316. aetatis anno LXVIII. Corpus Lutetiam Parisiorum translatum, in augustinianorum aede repositum, & sepulchrum hoc epitaphio ornatum fuit:*

HIC JACET AVLA MORVM, VITAE MVNDITIA; ARCHIPHILOSOPHIAE ARISTOTELIS, PERSPICACISSIMVS. COMMENTATOR; CLAVIS. ET. DOCTOR. SACRAE. THEOLOGIAE; LVX. IN. LVCEM. REDVENS. DVBIA, FRATER. AEGIDIVS. DE ROMA. ORDINIS. FRATRVM. EREMITARVM; S. AVGVSTINI. ARCHIEPISCOPV. BTVRICENSIS, QVL OBIIT. ANNO DOMINI. MCCCVI. DIE XXII. DECEMBRIS.

Vid. de illo Anton. Posseuini *Apparat. sacror. etc.* Guil. Caue *Hist. litterar. Script. eccles.* pag. 793. Augustin. Oldoini *Athenaeum romanum* pag. 28 seqq. Caes. Egassii Bulaei *Historia academiae parisiensis.* Tom. III. pag. 671. Fratr. Sammarthianorum *Gallia christiana* Tom. I. pag. 179 seqq. Natalis Alexandri *Historia ecclesiastica Saecul. XIII.* Cap. V. Artic. II. Tom. VII. p. 152 seqq. Jo. Alb. Fabricii *Bibliothec. med. & infim. Latinit.* L. I. p. 51 fqq.

CCIIX.

Duodecim libri Metaphisice ab ARESTOTELE summo philozophorum principe pro consumatione totius philosophie editi: Per tractatus & capitula distincti. Summa denique diligentia emendati incipiunt. in fol. folior. 122.

Adornauit editionem litteris gothicis exscriptam
JOANNES PEYLICK de Czeytz, id quod haec
verba in fine conspicua testantur:

*Condita pulebra iacent archana hic philosophiae
Magno que studio scripsit ARISTOTELES.*

*Accipe iucundissime lector hoc preclarum opus ac diuinum summi dei auxilio foeliciter ad finem usque perductum. Summo denique studio Magistri JOANNIS PEYLICK de Czeytz, ubi mendum visum est! eliminatum. Atque pro scholarium manuuctione (ut vides) per tractatus & capitula distinctum. In quo siquid ad rem pertinens neglectum inuenieris! gratiosè interpretare: quoniam non omnia possumus omnes. Impressum Lyptzick per baccalarium Martinum Landspergk de Herbpoli. Anno salutis Millesimoquadringentesimononagesimonono (1499) Die vero quartadecima mensis Martii. His verbis typographi scura adposita sunt. Recusum esse hoc opus anno 1503. & 1509. scripsit Jo. Henric. Leichius in *Annal. typogr. lipsiens.* pag. 75.*

JOANNES PEILICKE, cizensis, patre Bartholomaeo, ciuitatis cizensis consule prognatus, artium magister lipsiensis, Jureconsultus, Decretalium Professor, Concilii Scabinorum Adfessor, & Senator lipsiensis fuerat. Eius *compendium philosophiae naturalis* lucem vidit *Lipsiae* 1491. in fol. typis Melchioris Lotteri impressum, vid. Jo. Henr. Leichii *Annal. typogr. lipsiens.* p. 65. Idem sine dubio liber est, qui titulo *Compendii philosophiae moralis* adducitur a Jo. Alb. Fabri-

Fabricio in *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. VIII. p. 333. & in *Lexico eruditorum* Tom. III. col. 1347. Posterius nos docet illum seculo XV. exeunte, & initio Seculi XVI. floruisse. Herman. Baschii *Epigramma in IOHANN. PEYLYCK Mamilinum, alias Czeytz art. doct. & Misnensis Iuuentutis moderatorem*, exstare L. III. *Carminum* adnotavit Jo. Henr. Leichius l. cit. not. r). Hoc cognomen *Mamilinus*, sine dubio a similitudine vocis *Zeitze* cum Teutonum *Zitze*, quae latinis *mamma* est, originem duxit.

CCVIII.

Libri duo Elenchorum ARISTOTELIS *philosophorum principis* : per tractatus : capitula : & particulas distincti. oculataque elimati diligentia incipiunt.

Magister Johannes Martini Saganensis ad
Lectorem.

Sis memor etatis paucos que durat ad annos

Humanis opibus nec reparanda venit

Quia preterias celesti odiosa zophie

Mente sub indocta nam fugit omnis honor.

Quam cito laxa cutisque ignavos occupat artus

Plorabis vacuos preteruisse dies.

in fol. folior. 28.

In calce libri legitur : *Finis secundi Elenchorum ARISTOTELIS. Anno dni. M. CCCCCIII. (1503).*

Eriam si typographus nomen suum non adposuit, gothicus tamen litterarum character satis luculentus, librum e Martini herbipolensis typographica officina produsse, oppido testatur.

CCX.

Summi philosophorum principis ARISTOTELIS
libri octo de physico auditu physicorum appel-
lati. Nouiter correcti & bene emendati. Quibus
vniuersaliter & in genere totum negotium physi-
cum & vniuersalia philosophie principia per que
propter quid aliorum ostenditur Continentur. in
fol. folior. 90.

Codex litteris gothicis impressus, haec in fine re-
fert verba: *Habes amate lector textum ARIS. de phi-
sico auditu denuo satis laboriose emendatum vigilique
diligentia Baccalarii Martini beghipolensis: Liptzen-
sis ciuis. iidem a nouo pressum. Si quid tamen vici
humana errore. admissum fuerit cum beniuolentia ra-
dito atque inter legendum castigato. Non enim est qui
omnia possit &c.* Hisce verbis typographi insignis
conspiciuntur subiecta.

CCXI.

Incipiunt libri gloriosissimi Philosophorum principis
ARISTOTELIS de Anima. in fol. folior. 30.

Neque a Michaelae Maittaire, neque a Jo. Henr.
Leichio, editionis, charactere gothico impressae, men-
tio facta fuit. In fine haec leguntur verba: *Expli-
ciunt gloriosissimi libri ARISTOTELIS Stragerite
(Stagyritae) filii Nichomaei de anima intitulati.
Liptzk impensis Jacobi Thanners impressi. Anno
1502.*

CCXII.

Textus quattuor librorum Meteororum ARISTOTELIS philosophorum facile principis bene emendatus. Impressionum Ignee Aeree Aquee Terree docens causas & principia exquisitissime. in fol. folior. 66.

Præmittitur codici, charactere litterarum gothico exscripto, cuius Jo. Henr. Leichius in *Annal. Typogr. Lipsiens.* mentionem fecit p. 81. epistola, in qua meteorologiam hanc, Petrus Sidororius, hallensis minimus inter artium magistros, academiæ Lipsienſis, vendis etsi non omnibus: complurimis tamen: eripuisse, atque in officina: Melchiar Lotters oppidani Lipsienſis ad Dei laudem & studiosorum profectum, characteribus effigiari fecisse dicitur. In fine hæc leguntur verba: *Libri quatuor Meteororum ARISTOTELIS philosophorum principis atque monarchæ. Lypczk in officina Melchiar lotters Anno MCCCCCIII. (1503) quinto idus Mayas finem feliciter cepere.*

AΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ τὰ Εὐρίστομενα. ARISTOTELIS opera quæ exstant. Addita nonnunquam ob argumenti similitudinem quædam Theophrasti, Alexandri, Cassii, Sotionis, Athenæi, Polemonis, Adamantii, Melampodis. In Tomi cuiusque fine adiecta varians locorum scriptura, e præcipuis editionibus; nonnunquam etiam e manuscriptis codicibus: Emendationes quoque non paucae ex interpretum versionibus, aliorumque doctorum virorum animaduersionibus. Præterea capitum index; & duo rerum ac verborum

rum notatu digniorum inuentaria, Latinum & graecum. Initio praemissa quaedam de ARISTOTELIS vita & scriptis, ex auctoribus tum veteribus tum recentioribus. Opera & studio Friderici Sylburgii Veterensis. *Francofurti apud Andreas Wecheli heredes, Claudium Marnium, & Joannem Aubrium MDLXXXVII. (1587). Tom. XI. in 4.*

Ita inscribitur Tomus I. collectionis omnium operum ARISTOTELIS, quam satis raram esse, docet Joan. Ludolph. Bünnemannus, in *Catalog. libror. rariss.* p. 105. Gottlieb. Stolle in der *Historie der Gelehrtheit Jena 1736. in 4. p. 376. not. d). Supplex librorum* Mauric. Georg. Weidmanni P. I. p. 120. & *Catalog. Biblioth.* Salthen. p. 312. A recensione omnium partium, e quibus omnis collectio componitur, nos abstinemus, cum id multa sollicitia & adcuratione factum fuerit a Viro Cl. David. Clement, in *Bibliothèque historique & critique* Tom. II. p. 95 sqq. Duplex exemplar nobis ad manus est, quorum alterum e bibliotheca portensi publica, alterum ab amico nobiscum communicatum fuit. Vtrumque Tomo VII. qui *problemata* ARISTOTELIS completitur, destituitur, qui etiam in istis exemplaribus desiderabatur, quae cum Cl. Clement e bibliotheca atheniensi hanouerana, & bünnemanniana, communicata fuerant. In exemplari, quod in bibliotheca adseruatur portensi, titulus, quem adscripsimus, non legitur, sed Tomo I. hic praefigitur titulus: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ *Opera. ARISTOTELIS Organum, suae Logicae Tractationes Omnes: Quarum numerum & ordinem sequens pagella indicabit. Ad exemplaris fidei quod postremum Lutetiae excusum est, diligenter emendatum, & in capita distinctum. Francofurti excudebat Andreas Wechelus, sibi & Thomae Gaarino M.D. LXXXVII. (1577). Praefationem praemisit Simon*

mon Crynæus latinam, *ad Philologum*. Paginis hoc volumen constat 465. Desiderantur etiam, quæ in altero exemplari reperiuntur, si *excerpta de ARISTOTELE ex Suida & Diogene lærtio exceperis, præmissa de ARISTOTELIS vita & scriptis, ex antiquioribus tum veteribus, tum recentioribus*. Cur Cl. David Clement *scripta ARISTOTELIS rhetorica, secundum logices* adpellauerit *Tomum*, ignoramus. Tertiæ partis titulus, exemplar. bibliothecæ portensis, ab altero etiam exemplari differt. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ φυσικῆς ἀκροάσεως, βιβλία Θ. περὶ Οὐρανοῦ Δ. περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς Β. Μετεωρολογικῶν Δ. περὶ ποταμῶν Α. περὶ ψυχῆς Γ. περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν βιβλ. Α. περὶ Μνήμης καὶ ἀναμνήσεως Α. περὶ ὕπνου καὶ γυγνόμενης Α. περὶ ἐνυπνίων Α. περὶ τῆς κατ' ὕπνου ματικῆς Α. περὶ νεότητος καὶ γήρως, καὶ ζωῆς καὶ θανάτου Α. περὶ ἀναισθησίας Α. περὶ μακροβιότητος καὶ βραχυβιότητος Α. ARISTOTELIS *de physica auscultatione, lib. 8. de Coelo 4. De Gener. & Corruptione 2. Meteorologicorum 4. De Mundo 1. De Anima 3. De Sensu & sensibilibus, lib. 1. De Memoria & reminiscencia 1. De Somno & vigilia 1. De Insomniis 1. De Divinatione per somnum 1. De Juventute, senectute, vita, & morte 1. De Respiratione 1. De Longitudine & breuitate vitæ 1. Ad exemplaris fidem, quod postremum Lutetiae excusum est, emendati. Francofurti Ex Typographia Andreae Wecheli M. D. LXXVII. (1577)*. Ex præfatione Andreae Wecheli patet, quod hac parte initium operis imprimendi fecerit & speciminis quasi loco in lucem emitterit. Tractatum, qui in hac parte reperiuntur, quemlibet, nouo paginarum numero, Typographus orditur. *Varia autem locorum lectio, in altero exemplari, in tractatus cuiusque fine addita, index capitulum, & rerum ac verborum notatu digniorum bina inventaria alterum græcum, alterum latinum heic considerantur. Tomo VIII. hic præfigitur titulus: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Ἠθικῶν Νικομάχειον βιβλίον δὲ καὶ Α. ARISTOTELIS, Ethicorum, Sive De Moribus. Ad Nicomachum*

comachum, *Libri Decem, Opera doctissimi Viri Petri Victorii emendati. Francofurti Ex Typographia Andree Wecheli M. D. LXXVII. (1577) p. 192.* Petrus Victorius *praefationem, & diuersitatem variarum lectionum* praemisit, quae omnia quinque folia complent. Nullus huic parti index adiectus est. *Oeconomica & politica ARISTOTELIS*, quae in altero exemplari, vnum constituunt volumen, binas in exemplari portenti faciunt partes singulares. Illa hac ratione inscribitur: *ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Οικονομικά. ARISTOTELIS Oeconomica Siue de Rebus domesticis. Francofurti. Ex Typographia Andree Wecheli M. D. LXXVII. pp. 33.* Haec talem praefert titulum: *ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Πολιτικά βιβλία ὀκτώ. ARISTOTELIS Politicorum, Siue de Optimo Statu Reipub. Libri Octo, Ex castigationibus Petri Victorii emendationes facti. Francofurti Ex Typographia Andree Wecheli. M. D. LXXVII. (1577) pp. 230.* Petri Victorii *praefatio latina*, scripta est *Idib. Quintil. 1552.* *Variae lectiones* praemissae, duas paginas & dimidiam complent. Reliqua omnia, quae in altero exemplari adiciuntur, hic desiderantur. Nonne haec titulorum diuersitas, indicium est luculentissimum, duplicem exstare *operum* omnium ARISTOTELIS editionem, quae *ex typographia Wecheliana francofurtensi* in 4. in lucem emissa fuerit? Id quidem extra omnem positum dubitationem est, editionem posteriorem, multo perfectiorem auctioremque esse priore: sed litterarum characteres, quibus exscripta est, paullo obtrusiores sunt illis, qui in partibus conspiciuntur anno 1577. editis.

CCXIII.

ARISTOTELIS *Stagyritae de arte rhetorica*
 Libri Tres, Cum M. ANTONII MAIORA-
 GII *Commentariis. Additis nuper Graeco textu*
 ad

ad ipsius MAIORAGII versionem, & Petri Victorii sententiam emendato: Noua Capitum diuisione: Suis in singula capita argumentis: singulorum librorum, per tabulas oeconomia: nec non repletis lacunis, praesertim in secundo, vbi multorum contextuum commentaria deerant. Per Fabium Paulinum Vtinensem Philosophum, & Graecarum Literarum Pub. Venetiis Doctorem. Cum duplici Indice, altero Capitum, altero Rerum, & verborum locupletissimo. Ad Illustriss. & Reuerendiss. S. R. E. Cardinalem Amplissimum Augustinum Valerium Episcopum Veronensem. *Venetis Apud Franciscum de Francis, Senensem, M. D. XCI. (1591) in fol. folior. 270. praemissis & indicibus folior. 28. exceptis.*

Liber in Germania nunquam recusus, raro, nostra aetate, inuenitur, quae enim *paraphrasis* MAIORAGII *Basileae 1554.* expressa in fol. a Jo. Alb. Fabricio L. III. *Biblioth. graec.* Cap. VI. p. 127. memoratur, non ad libros ARISTOTELIS *rhetoricos* spectat, vt quidem vir Cl. Joani Petrus Kohlius, in praefat. *de vita & scriptis* MAIORAGII, *Delictis epistolicis Lipsi. 1731.* in 8. editis, praemissa, existimare videtur. *Paraphrasin in libros esse ARISTOTELIS* *ῥητορικῶν καὶ ᾠδῶν, & πρὸς ἀντιφθέγγον, diserte prodidit Jo. Alb. Fabricius l. c. & Nicéron in Mémoires Tom. XLI. p. 283. Conf. Catalogus librorum per Joannem Oporinum excusorum, Andr. Jocisci Orationi, de oratu, vita, & obitu Joan. Oporini, adiectus, vbi paraphrasis memorata quidem adducta, nulla autem in libros rhetoricos adlata fuit. Explanationes suae commentarii MAIORAGII, in libros tres ARISTOTELIS rhetoricos, primum in Italia, MAIORAGIO iam mortuo, in lucem prolati fuerunt, ab eius amittino*
Tom. I. Minimo Primo

Primo Comite *Venetis* 1572. in fol. pp. 458. vid. Niceron l. cit. p. 284. Editionem, quam e bibliotheca portensi publica perlustrauimus, vt titulus prodit, Fabius Paulinus, qui philosophus & medicus vrinensis, non *typographus* fuit, vt Cl. quidem Kohlius l. cit. p. 83. existimat, curauit. In secunda tituli pagina, conspicitur M. ANTONII MAIORAGII imago, anno 1555. cum annum ageret aetatis XLI. nitidissime ligno incisa. Sub illa collocatus fuit, *Operum MAIORAGII editorum, edendorum & inchoatorum elenchus*. Fabii Paulini *epistolam* dedicatoriam excipit, Primi Comitis *epistola*, *Mediolani Kal. Januar.* 1571. scripta, qua Fratribus Arcimboldiis, Antonello Protonotario apostolico, & Senatori regio, & Joanni Candiae & Vallegii domino, eam potissimum ob causam, editionem primam, *explicationum MAIORAGII* dicauit, quod MAIORAGIVM domus Fratrum Arcimboldiorum, alumnus olim exceperat. Hanc *epistolam* sequitur, MAIORAGII *praefatio*, in tres ARISTOTELIS libros, de arte rhetorica, *index capitum*, & *tabula oeconomiam trium librorum complexa*. Operi ipsi adiicitur *index rerum & verborum locupletissimus, quae in toto opere continentur*. Niceronus nullam huius optimae editionis notitiam habuisse videtur, id quod insignem illius raritatem valde confirmat. Recentiore editionem *Patavii apud Joan. Cagnolum* 1689. in 4. nitide quidem, sed vitiiosissime impressam, a Joan. Alberto Fabricio, habuisse secum communicatam testatur Cl. Kohlius l. cit. Incredibile est, quot virorum doctissimorum elegius hoc MAIORAGII opus condecoratum fuerit. Silentio iam praeterimus Andreae Schotti, Daniel. Georg. Morhofii, Ludouici Moreri, aliorumque testimonia, & vnum, quod illi tribuit Cl. Kohlius heic repetimus encomium. *Theaurus*, ait l. cit. p. 82. *potius eloquentiae variaeque eruditionis, quam liber appellandus est hic MAIORAGII commentarius*. In hunc enim quidquid propemodum habuit doctrinae quodcunque

cumque sibi comparauerat artificii rhetorici longa rerum
usu acquisiti ac confirmati, non sine summa diligentia
congeſſit. Nec falluntur proſecto illi, qui eorum omni-
um, quae nobis reliquit MAIORAGIUS, ſcriptorum
princeps ac praecipuum hoc appellant, omnium recen-
tiorum Hermolai Barbari, Georgii Trapezuntii, Ca-
roli Sigonii, Petri Victorii commentariis, doctiſſimis
licet multoque ſtudio elaboratis, doctrinae non tantum
apparatu, ſed & nitore ſtili, interpretationiſque per-
ſpicacia longiſſime anteponunt &c. Inter tot autem
MAIORAGII admiratores, aduerſarius quidam inſur-
rexit Natalis Comes, qui paullo iniurioſior in eum
ſuiſſe videtur, cum L. VIII. Mythologiae Cap. V.
p. 970. edit. wechel. 1574. in 8. plagii eum poſtula-
ret, & ſcriberet: qui locus (ARISTOTEL. L. III.
rhetor.) cum ante noſtram aetatem legeretur deprava-
tus, Petri Victorii Patricii florentini, ac viri clarif-
ſimi ingenio eſt integritati reſtitutus, ut mihi, cum
eſſem Florentiae, multis rationibus probarunt viri qui-
dam eximiae integritatis & eruditionis, atque in pri-
mis Vincentius Borghinus, vir omnium, quos unquam
cognoui, multiplici rerum cognitione praestantiſſimus,
horum grauium teſtium auctoritate commotus non po-
tui non ſummopere improbare M. ANTONII cuius-
dam MAIORAGII, nescio impudentiam ne appellem,
an exquiſitam ambitionem; qui omni explicatione pro-
pe aristotelicae artis ipſius Victorii ſcripſit accepta,
ut ex iisdem viris illuſtribus cognoui, ex hac emenda-
tione elatus, mox alibi in Victorium ipſum non ſemel
inſultauit, & per loci huius correctionem viros omnes
clarifſimos ſuae aetatis inſectatus eſt: atque in primis
Hermolaum Barbarum, virum praestantiſſimum &c.
Vestigia Natalis Comitſ legiſſe videtur Mr. Gibert,
Academiae pariſienſis Rector, & rhetorices in Colle-
gio mazariniano Profeſſor, qui in *Jugemens des Sa-
uans ſur les Auteurs, qui ont traité de la Rhetorique*
P. I. p. 65. cum de commentatoribus in libros AR-
ISTOTELIS rhetoricos, exponit, de MAIORAGIO

hac ratione scribit: Cet auteur (Petrus Victorius) est également profond, judicieux, exact & modeste. Il n'a pas fait la traduction de l'Ouvrage, qu'il commente; on peut la tirer de son Commentaire. MAIORAGIVS l'a faite, & l'a accompagnée d'un Commentaire aussi long que celui de Victorius. Il copie même Victorius presque par-tout mot pour mot; il a pourtant cela de propre, qu'il ramasse les idées de divers Auteurs, sur les mêmes préceptes, & qu'aux préceptes, il joint souvent des exemples: il montre beaucoup d'érudition: Victorius n'en a pas moins. Conf. P. Baile Dictionnaire historique & critique Tom. III. p. 1883. not. H. Sed dedit MAIORAGII defensionem Cl. Kohlius l. cit. p. 84 sqq.

Catalogum Scriptorum, qui vitam ANTONII MARIAE COMITIS, siue DE CONTI, qui a patria Maioragio, pago haud procul ab vrbe mediolanensi sito, MAIORAGII adsciuit cognomen, & cum Academiae Hetruscorum *degli Trasformati* adscribentur, nomen ANTONII MARIAE, in MARCI transformauit ANTONII, anno 1514. nati, & posteaquam Professoris eloquentiae mediolanensis munere, magna nominis fama suactus fuerat, anno 1555. aetatis autem anno XLI. mortui, ad posteros transmiserunt, inuenies in *Memoires de Mr. Nicéron* l. cit. p. 285. in praefatione Cl. Kohlii, saepius citat. p. 2 seqq. Conf. Marquardi Gudii *epistolae*, in quibus non solum nonnullae M. ANTON. MAIORAGII, sed etiam virorum doctissimorum & clariss. ad MAIORAGIVM, & ad alios passim insertae fuerunt epistolae, quibus vita MAIORAGII mirifice illustratur.

CCXV.

PETRI VICTORII Commentarii in VIII. Libros ARISTOTELIS De optimo Statu Cinitatis.

ratū. Positis ante singulas declarationes Graecis verbis Auctoris, iisdemque ad verbum Latine expressis. Accessit rerum & verborum memorabilium Index plenissimus. *Cum gratia & priuilegio. Florentiae, apud Funtas cl. Is LXXVI. (1576) in fol. pp. 698: exceptis praemissis & indic. folior. 23.*

Librorum, quos conscripsit PETRVS VICTORIVS, editiones in Italia excusae, non solum litterarum elegantia, qua editiones in Germania repetitas, superant, sed etiam raritate, rerum aestimatoribus se commendare solent. Hunc sane librum, inter rarissimos iam retulit Joan. Ludolph. Bünemannus, eique satis magnum in *Catalogo libror. rarissimor.* p. 95. statuit pretium. Conf. Cl. Vogtii *Catalog. libror. rariss.* p. 709. Is autem Gabrieli Naudaeo in *Bibliographia politica* p. 247. edit. quae cum Degorei Whear *Reflectionibus hyemalibus, Cantabrig.* 1684. in 8. euulgata fuit, recte & doctrinae facilitati, & studiorum praeterea suorum utilitati consuluisse videtur, qui Danielis Heinssii paraphrasin, in libros ARISTOTELIS politicos, una cum editis e regione Zwingeri & P. VICTORII commentariis, sibi addiscendum & euoluendum proposuerit. Quibus causis PETRVS VICTORIVS adductus fuerit, ut Francisco Medici, Magno Etruriae Duci, hoc opus suum nuncuparet, hisce verbis, initio epistolae dedicatoriae exposuit: *Multae sunt causae, & illae quidem magnae, ac iustae princeps optimo, quae me hortatae sunt, ut hoc vigiliarum mearum munus, ad te mitterem: & siquid honoris inde ac laudis ad me peruenire potest, tibi largirer, atque honestissimo tuo nomine consecrarem. ut autem omittam nunc, quod tibi multis modis debeo: liberalitateque tua grandi sum usus in neptibus collocandis, quod beneficium quam magnum sit, intelligere facile potuere, qui aliquando egerunt, benignitateque ali-*

cuius subleuati sunt, illud me magis monet, quod sum-
 gor officio, facioque, quod necesse est ab omnibus pro-
 betur, ac magno consilio gestum esse existimetur: sum
 enim cupidus verae laudis, laetorque non parum, cum
 audio iudicium meum commentari. Quomodo autem
 non probabitur, opus de optimo statu ciuitatis, a sum-
 mo philosopho scriptum, ad eum missum esse, qui cla-
 vum tenet trium amplissimarum ciuitatum, ut alias
 multas relinquam, antiquas ac nobiles, siue quae se
 in fidem his commendarint, siue quae in ditione ipsa-
 rum posita sint: Et, ut illae rectum cursum faciant,
 saluaeque in portum vehantur, plurimum laborat:
 idemque excultum animum habet scientia artium opti-
 marum, ceteraque monimenta magni huius doctoris co-
 gnouit: in primis autem sapientiae partem illam,
 quae bene viuendi praecepta dat, Et non solum tradit
 priuatae vitae, cuius laude degendae rationem, sed etiam
 reipublicae, recte regendae prudentiam: Latinum ve-
 ro Graecumque sermonem, necessarium scientiis exqui-
 site perdiscendis, puer adhuc hauserit. Haec igitur,
 non iniunctum tamen, me traxerunt ad hoc faciendum:
 &c. Matrimonio sibi iunxerat iste Franciscus Medice-
 ces uxorem, Maximiliani Caesaris sororem, qui il-
 lum, ut PETRVS VICTORIVS, ait, decreto suo
 magnam Erruriae ducem adpellauit, itaque adpellari
 ab omnibus voluit, quo simili gradu honoris, antea
 Cosmus, pater Francisci, a Pio V. pontifice maximo
 decoratus fuerat. Indicem rerum ac verborum fecit,
 ut VICTORIVM hoc labore leuaret, Benedictus Be-
 etius, latinarum, ut a Victorio vocatur, Et graeco-
 rum litterarum, ut artis quoque dicendi bene peritus,
 ipsarumque doctor adcuratus. Istum indicem sequun-
 tur, tres alii, primus graecarum vocum, secundus lo-
 corum veteribus auctoribus, ab ARISTOTELE in
 libris politicis, citatis, & tertius denique qui aucto-
 rum nomina complectitur, quorum testimonia in P.
 VICTORII commentariis citantur, aut loci emendan-
 tur, aut explicantur. Impressus typis, in fine liber
 dicitur,

dicatur, *apud heredes Bernardi Iuntae Mense Augusto MDLXXVI. (1576).* Quanti Ioannes Caselius librum aestimauerit, verba eius docent, quae leguntur *Epistolar. L. V. Epistol. V. ad PETRUM VICTORIVM* p. 285. edit. Iusti a Dransfeld *Francof. 1687.* in 8. *Deinceps reuertar ad ARISTOTELEM, & auditoribus meis forte illius libros de optimo statu rei publ. interpretabor, illustratos a te, diuinis commentariis, quo facilius amplissimas illas doctrinas assequeremur, magisque emergeret illa cetera veritas, Atticae philosophiae alumna, secundum Varronem. De PETRO VICTORIO alio tempore dicendi locus erit.*

CCXVI.

CONSTANTINI Porphyrogenetae Imperatoris, Opera. In quibus *Tactica* Nunc primum prodeunt. Ioannes Meursius collegit, coniunxit, edidit. *Lugduni Batauorum, ex officina Elzeviriana anno MDCXVII. (1617) in 8.*

Scripta Joannis Meursii omnia, & in primis auctorum graecorum, quas euulgauit editiones, raro hodie inueniuntur. Imperatoris *CONSTANTINI Porphyrogenetae opera*, quae heic reperiuntur, iam antea seorsum a Meursio edita fuerant, nunc vero additis *Tacticis* collegit, & ut in praefatione ait, *disparfos veluti artus unum corpus esse fecit.* Omnem collectionem Joanni ab Oldenbarnevelt Holl. & Westfr. Aduocat. Archiuor. Praef. magni sigilli Cust. Reipublicae dicauit. Scripta *CONSTANTINI* hoc ordine posita fuerunt.

I. *De Administrando imperio liber ad Romanum Porphyrogenitum, filium.* Illum iam anno 1611. fuisse editum, verba testantur in fine obuia; *Lugduni Batauorum typis Johannis Balduini, impensis pro*

Dudouici Elzeuiri, Anno MDCL. Primus fuit Joannes Meursius, qui hunc CONSTANTINI librum, luce donauit publica. Vfus fuerat codice, qui a Baptista Egnatio, in Bibliothecam transmigauerat palatinam, *Versionem latinam*, & *notas breues* adiecit. Cum caput libri XXIII. & XXIII. *vegi. l'angelus ual. leuatus* nimis corruptum, e graeco, non conuerrere auderet Meursius, id postea praestitit. Anselmus Bandurius, Presbyter ac monachus benedictinus, e congregatione melitensi, qui integrum librum, ex editione meursiana recudendum curauit Tom. I. Operis, quod partem corporis historiae byzantinae constituit, & hoc inscribitur titulo: *Imperium Orientale, sine antiquitates constantinopolitanae, in quatuor partes distributae, quae ex variis scriptorum graecorum operibus & praesertim ineditis adornatae, commentariis & geographicis, & topographicis, aliisque quam plurimis monumentorum ac numismatum tabellis illustrantur, & ad intelligentiam cum sacrae tum profanae historiae apprime conducunt. Paris. e typograph. regia 1711. in fol. form. maior. & Venet. ex typograph. Bartbol. Fauarina 1729. II. Tom. in fol.*

II. *Liber Tacticus, terra marique pugnantium ordinationem continens.* Huic libello Meursius nullam versionem sed tantummodo *notulas* quasdam addidit. Emendatione igitur indigent verba Niceroni Tom. XII. des *Memoires* p. 190. vbi CONSTANTINI *Tactica* a Meursio graece & latino Lugd. Bat. 1617. in 8. edita dicuntur. Communicatus fuerat e bibliotheca palatina, cum Meursio codex, e codice Bibliothecae vindobonensis descriptus, quem Petrus Lambeccius Tom. VII. *Commentarior. de Bibliotheca vindobonensi* p. 201. descripsit.

III. *De Thematibus Imperii Orientalis Liber I. Ex Bibliotheca & versione Bon. Vulcanii, cum Notis eiusdem.* Prodierrat Bonauenturae Vulcanii editio *Lugduni Batavor. ex officina Francisci Raphelengii* 1588. in 8. Codicem ille nactus erat, qui Meeliniae, apud medi-

medicum quemdam, Anglum, Thomam Clementem, parum clementer habitus, multas annos, in Bibliothecae vel potius *βιβλιοθηκῆς* squallore & pulvere delituerat; postea in altera miserae illius urbis direptione *διζυγῶντος*, militari violentiae obnoxius, perierat, nisi perisset. Nam Vulcanio tandem, una cum Procopio de aedificiis Justiniani, & Agathia oblatas, persolucia antequam seruatus est. Retulit haec ipse Vulcanius in epistola dedicatoria ad Janum Douſam, Paul. Rufum, & Abraham. ab Almonda. Secundum quidem librum

III. de *Θεματίibus* imperii occidentalis siue Europae, in lucem etiam emittere animo constituerat Bonau. Vulcanius, sed fato, nescimus quo, deterritus, a proposito destitit, illamque gloriam Federico Morello reliquit, qui primus *Librum II. cum versione sua & notis* in vulgus edidit *Paris. 1609. in 8.* Sunt vero *θεματά* apud CONSTANTINVM Porphyrogennetam, istae provinciae, in quibus militum legiones, in praesidiis, locatae fuerunt. Vtrumque libellum e codice regis Galliae 2431. in charta bombycina exarato, castigatum, & addita versione noua publici postea iuris fecit Anselmus Bandurius *Tom. I. Imperii oriental.* Adiecta conspicitur tabula geographica aere expressa Guiljelm. de Isle, quae imperium constantinopolitanum, quale ab Heraclii aetate, per *94. annos* fuit digestum, ob oculos ponit.

V. CONSTANTINI Porphyrogenetae *Νουελλαι* *Constitutiones aliquot.* Sunt numero XIII. quas iam in lucem exire, cum *versione latina*, iusserat Joannes Leunclavius, in *Jura Graeco-romano tam canonico, quam ciuili; ex variis monumentis Europae & Asiae eruto, Francof. 1596. in fol. Tom. I. L. II. p. 103. seqq. & Tom. II. p. 139 seqq.* His *emendationes & castigationes* quasdam adiecerat Joan. Leunclavius, quas etiam Meursius in sua editione adiecit, & illis

VI. subiunxit, CONSTANTINI Porphyrogenetae, *Imperatoris nouellas constitutiones IIII.* quas e codicibus regijs, *auctiores melioresque, cum noua ver-*

sione & castigationibus iam antea ediderat Carolus Labbeus Paris. 1606. in 8.

Conf. de CONSTANTINO Porphyrogenneta, eiusque editis scriptis Martin. Hanckii de *Scriptoribus byzantinis* L. I Cap. XXV. p. 461 sqq. Jo. Alb. Fabricii *Bibliotheca graeca* L. V. Cap. V. p. 486. seqq. & qui nuper *Lipsiae* 1751. in fol. form. maioris istius Imperatoris, de *ceremoniis aulae byzantinae* L. II. primum cum viris doctis e bibliothecae senatoriae lipsiensis codice, cum viris doctis communicavit Joannis Henrici Leichii *Commentatio de vita & rebus gestis CONSTANTINI Porphyrogeniti, imperatoris byzantini Lips.* 1746. in 4. edita, & operi memorato Tom. I. praemissa.

CCXVII.

Του Σοφωτατου ΚΟΤΡΟΠΑΛΑΤΟΥ, περι των ΟΦΦικιαλων του παλλατιου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῶν ὀφφικίων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. *Sapientissimi CVROPALATAE*, de officialibus Palatii Constantinopolitani, & officiis magnae Ecclesiae. Libellus Graece & Latine nunc primum in lucem editus, ad historiae civilis, ecclesiasticae, & totius antiquitatis intelligentiam perutilis & necessarius. Ex bibliotheca viri clariss. & consultiss. Julii Pacii J. V. D. Additus in fine Notarum libellus. Cum indice rerum & verborum locupletiss. *Apud Joannem Marefchallum Lugdunensem MDLXXXVIII.* (1588) in 8. pp. 425. si epistola dedicatoria pp. 9. non numerata fuerit.

Librum esse raro obuium, *catalogus* testatur *bibliothecae salthenianae* p. 394. Duplex praefigitur dedica-

dedicatio, altera Julii Pacii, qui Hippolyto a Colli-
bus I. C. & Professori Heidelbergensi, tali inscripti-
one librum dicat.

Nob. V.

Hippolyto a Collibus *J. C. clariss.*

Collegae Opt.

Hunc EVROPALATIS *de Officiis*

Constantinopolitan.

Libellum

Ex suo ἀμεταμέλητον in publicam

Vtilitatem nunc

primum editum

Officii & Amicitiae non

Vulgaris publicae testandae

Causa. Jul. Pacius Beriga

D. D.

altera editoris Nadabi Agmonii, sive Francisci Junii,
qui epistola *consulibus ac senatui inclytæ reipubl.*
Francofurdensis, *Francof. an. 1588.* scripta, librum fa-
ctum esse voluit. Is librum e graeco conuertit, &
notas, & indicem adiecit. Ignoravit autem verum au-
toris GEORGII CODINI nomen, & *Europalatae*
dignitatis nomen, pro proprio venditavit. Quo loco
editio prædierit, non constat, verisimile est, illam
Heidelbergae natales suos debere, quamvis Martin.
Hanckius *de Scriptoribus byzantinis* Lib. II. Cap. X.
pag. 682. & Henric. Wharton in *Adpendice ad Guil.*
Caue. Histor. litterar. Scriptor. ecclesiast. p. 147. li-
brum *Francofurti* esse euulgatum existiment, Nice-
ron in *Memoires* Tom. XVI. p. 197. id *Lugduni Ba-*
tanorum factum esse, adfirmat. Exstant exemplaria,
quae nouo ornata titulo, & additis aliquot pagellis
Francisci Junii nomen in fronte gerunt, & ex *Hie-*
ron. Commelini officina 1596. prodiisse dicuntur.
Conf. Nicéron l. cit. ubi ait: *Junius public le pre-*
mier cet Ouvrage sous le nom hebreu de Nadabus
Agmonius; son travail n'a pas eu l'approbation du
public, qui a trouvé son édition très défectueuse, & les
con-

conjectures dont il s'est servi dans ses corrections & ses notes, fort peu heureuses. Il en donna une nouvelle à Heidelberg en 1596. in 8. & la dédia à Marquard Freher, qui lui avoit procuré des manuscrits par le moyen desquels il y a rempli plusieurs lacunes de la précédente. Il en préparoit une troisième plus exacte, lorsqu'il mourut, & cette circonstance en a privé le public. Male inprimis excepit Franciscum Junium, Jacobus Greſerus, qui illum non solum Tom. II. de *sancta cruce*, locis a Jo. Alb. Fabricio L. V. *Biblioth. græc.* p. 478. memoratis perstrinxit, sed etiam in variis lectionibus, & explicationibus, in libellum GEORGII CODINI Curopalatae, Ingolſtad. 1602. in 8. & in *Facula* GEORGIO CODINO Curopalatae accensa, Ingolſtad. 1604. in 8. mirifice depexum dedit. Ipse Jacobus Greſerus, novam GEORGII CODINI dedit editionem, hoc titulo insignitam; GEORGIUS CODINVS Curopalata de officiis & officialibus magnæ Ecclesiæ, & aulae constantinopolitanae, latine versus, adiunctis tribus Commentariorum, observationum, & emendationum libris, & syntagmate de imaginibus manu non factis, deque aliis a S. Luca pictis, Paris, 1625. in fol. Ad tres codices potissimum recensuit librum, duobus nimirum boicæ bibliothecæ, tertio lauteriano. In proœmio his verbis, in duplicem Franc. Junii editionem inuehitur: CODINVM ne plane otiosus essem, in manus sumpſi, verti; commentaria adieci, errores gravissimos Junii detexi; utique id aut non facturum aut parce facturum (quamvis innumeros eius errores dissimulavim) nisi Junius homo arrogantissimi supercilii, & catholicæ fidei immantissimus hostis fuisset, qui cum a suis haberetur, & vânditaretur omniscius, perspicue ostendit, edito CODINO, sibi hac opinione & fama fieri iniuriam, si tamen volenti fieri potest iniuria, quia Junius hanc de se opinionem, & famam volebat & fovebat, qui Curopalata primum edidit, anno redemptoris LXXXIX. ex bibliotheca Julii Pacii, suppress. suo

ſuo nomine, vel potius in iudaicum commutato - -
 Poſtea naſtus Junius a Marquardo Frehero integriore
 exemplaria, adieciſis priorē editioni aliquot pagellis,
 quibus lacunas nonnullas. explevit: nomen ſuum pro-
 feſſus eſt, CODINVMque Frehero inſcripſit, ita ut
 Curopalata iam tribus patronis ſtipatus in publicum
 venerit. Merito tamen culpandus eſt Junius, quod
 novam editionem non adornarit, & a ſe pleno ſacco
 ſparſos errores non correxerit, adiutus codicibus bi-
 bliothecae palatinae, & Raphaelis Seileri exemplari;
 quod erat apographum optimi codicis auguſtani: nam
 CODINVM olim fuiſſe: iam enim non eſt: ſed amiſ-
 ſus eſt: ut ante aliquot annos ex ampliſſimo domino
 Marco Vellero Huius Auguſtano intellexi: neſcitur
 cuius negligentia vel fraude perierit. Tot ergo ſubſi-
 diis inſtruſtus Junius, praefertim translatione Seile-
 riana, debebat CODINVM acapite ad calcem recogno-
 ſtere, plurima & grauiffima menda emendare, librum-
 que ab erroribus liberum, lectori proponere. Verum
 nihil horum praefitit, niſi quod ut antea dictum, pau-
 culas, pagellas, primae ac mendofiſſimae ſuae editioni
 aſſuit, mutato titulo, addito nouo patrono, oppoſitoque
 ſuo nomine. Quo ipſo fucum lectoribus fecit, quaſi
 novam editionem promeret, anno MDXCVI. cum non
 fuerit noua, ſed prima, illa nimirum ipſa, quae anno
 M. DLXXXIIX. prodierat, &c. Cum & in commen-
 tatorum libris, Gretſerus, Junio non peperciſſet, ſo-
 ceram ſuum defendere, & Gretſero dicam ſcribere
 ſuſtinuit Gerard. Joan. Voſſius in praefat. libr. de hi-
 ſtoricis latinis fol. 13 b. ſeqq. edit. Lugd. Bat. 1627.
 in 4. Sub ſimam vocata ipſa Gretſeri editio, & de-
 nuo edita fuit, a Jacobo Goar hoc titulo: GEOR-
 GIVS CODINVS Curopalata de officiis magnae eccle-
 ſiae, & aulae Conſtantinopolitanae, ex verſione P. Ja-
 cobi Gretſeri, Soc. Jeſu, cum eiſdem in CODINVM
 Commentariis. libris tribus, & de imaginibus non ma-
 nuſcriptis opere. In hac editione praeter comparatum
 eam regiis MSS. Graecum textum, & reparatam la-
 tinam

tinam versionem, accedunt inediti ex Regis & Mazariniana bibliotheca officialium catalogi, & ad CODINENTEM locupletes notae. Adiunguntur recentiores orientalium Episcopatum notitiae, voces honorariae, appellationes dignitatum indices, quibus postremis saeculis Ecclesiastici vel aulici proceres salutabantur. Cura & opera P. Jacobi Goar, Paris. Ord. Praedic. Congreg. reform. S. Ludouici. Parisiis e typographia regia MDCXLIIX. (1648) in fol. form. maior. pp. 425. exceptis praemiss. & indicibus. Constituit editio optima & splendidissima partem Corporis Scriptorum historiae byzantinae, vid. Bibliotheca hamburgensis historica Centur. VIII. p. 112 sqq. Recensetur etiam ex editione repetita Vener. ex typographia Barbol. Javarina 1729. in fol. in den Nachrichten von einer hal-lischen Bibliothek Tom. V. p. 449 seqq. In praefatione inter alia monet Jacobus Goar, quod primum caput de officialibus ecclesiae magnae, illi non videatur esse CODINI, cuius sententiae rationem subiungit, nimirum Catalogum, in quo officialium nomina recensentur, a reliquis CODINI capitibus, saepius in regis gallicis MSS. distinctum reperiri, & integrum opus, absque catalogo, in sua, recto ordine, capita esse distributum, quod & ipsi, quibus Gretserus, usus fuerit, comprobent codices.

GEORGIUS CODINUS floruit sub ultimis Imperatoribus constantinopolitanis, & post ipsam urbis constantinopolitanae expugnationem adhuc vixit, quo Europalatarum officium esse iam desierat. Petrus igitur Lambecius, in eam inductus fuit opinionem, illum Europalatae titulum tantummodo obtinuisse, quia de officiis palatii scripserit. Vid. brevis eius dissertat. de GEORG. CODINI vita & scriptis, quae praemittitur Animaduersionibus in GEORGII CODINI & alterius cuiusdam anonymi. Excerpta de antiquitatibus constantinopolitanis, inter scriptores historiae byzantinae pag. 135 sqq. edit. Paris. 1655. Nullum autem reperit P. Lambecius codicem, cui Europalatae cognomen

gnomen additum fuerit. Illi autem, qui *Curopalatae* dignitatem gerebat, aulae custodia, & cura demandata erat, auream virgam gestabat, primus in comitatu Imperatoris, eiusque auctoritas, imperatoriae proxima erat. Vid. de denominatione & dignitate *Curopalatae* Joan. Meursii *glossarium graeco-barbarum* Lugd. Batan. 1614. in 4. pag. 279 seqq. Caroli du Fresne Domini du Cange *Glossarium med. & infim. Graecitatis* Lugd. 1688. col. 739. Eiusd. *Glossarium med. & infim. Latinit.* Tom. II. Paris. 1733. col. 1242. Jacobi Goar *Commentar. ad GEORG. CODINVM* Cap. II. pag. 24. edit. paris. Jacob. Gretseri Lib. II. *Observat. in GEORGII CODINI* Cap. II. p. 190. & *ad Cap. V.* p. 208. edit. paris 1648.

Franciscus Junius siue de Jon, senior, Theologus leidenfis, natus an. 1545. & mortuus anno 1602. vitam suam ipse descripsit, quam primum in lucem edidit Paullus Merula *Lugdun. Batawor. ex officina plantiniana* 1595. in 4. Praemissa postea fuit operibus eius theologicis Geneu. 1607. & 1613. II. Tom. in fol. editis. Praefatione illam ornauit, & breui narratione, de eius morbo, obitu. & scriptis auxit Daniel Gerdesius in *Miscellaneis* groning. Tom. I. Amstelod. & Duisburg. 1736. in 8. P. H. p. 201 seqq. Legi etiam poterunt Franc. Gomari *oratio funebris in obitum* Franc. Junii *Lugd. Bat.* 1602. in 4. Jo. Meursii *athenae batauae* *Lugd. Bat.* 1625. in 4. pag. 163. Paull. Colomesii *Gallia orientalis* p. 94 seqq. edit. Hag. Comit. 1665. in 4. Melchior. Adami *vitae Theologor. exteror.* p. 96. Paull. Freheri *Theatrum viror. eruditione claror.* p. 322. de *Lebensbeschryving. van geleerde en beroemde Mannen* P. VI. *Amsterd.* 1733. in 8. p. 601 sqq. Nicéron *Memoires des hommes illustres* Tom. XVI. p. 171 seqq. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. II. p. 132 sqq. Tom. V. P. II. quae completitur *les Auteurs déguisez*, P. II. Cap. VII. p. 167 seqq. P. Baile *Dictionnaire historique & critique* Tom. II. pag. 1585. seqq.

CCXIIIX.

Opusculum MICHAELIS COCCINII *Tubingensis alias KÖCHLIN dicti*, De imperii a Graecis ad Germanos translatione, in quo etiam differitur, qui Galliae populi spectent ad ius & ditionem imperii. Item de Francorum origine ac de duplici Frcia. (Francia) De coronâ imperii, & pleraque alia scitu memoratuque dignissima. Apologiae duae eiusdem COCCINII sese a calumniosa quorundam infamatione defendentis ac purgantis. Insuper protestatio ad lectorem. in 4. folior. 30.

In hac paucarum plagularum collectione rara lectoribus se offert

1) Ringmanni Philesi Vogesinae το δεινόν, quo argumentum libelli exponitur:

Luclyta in Heluetiis an Argentina sit oris

Alsatia & possit dicier Heluetia?

Semper ea populus fuerit Germanus in urbe

Quantuis hoc essent Gallica regna solo?

Sique ibi sint Francis (versus Titana cadentem

Qui degunt) quoquo iura relicta modo?

Imperium Gralis an Gallus habuerit ab ipsis

Aut potius belli Theutonius arte valens?

COCCINIUS querit cum Bebelio ipsa MICHAEL

Scribitur horum isto maxima parsque libro.

2) MICHAELIS COCCINII, ad praecclarum iurum doctorem consultissimum, Jacobum Oesler Tubingensem, epistola. Commemorat in illa epistola, quod duas scripserit apologias, Argentinam chalcographo ad imprimendum delatas, in quibus, se aduersus calumniosam infamationem, defenderit, quae duobus in primis auctoribus, contra illum exorta fuerat, quorum alter erat Theologus, alter Jurisconsultus a medicen-

edicientia ac loquentia notissimus. Impingere autem volebant illi haereseos notam, quam ob rem istas composuit *apologias*. Quia autem chalcographus de libelli paruitate conquerebatur, & eiusmodi parua opera, in emporio francofurtensi, venalia non solere exponi, adfirmabat, quaedam *de imperii translatione ad Germanos*, item, *qui Galliae populi ad ius & ditionem spectent imperii*, scribere tentauit.

3) Το τερτατοξο Wolfgangi Richardi gislingensis, in argumentum libelli CCCCINJI *de imperii translatione*.

4) MICHAEL COCCINII epistola, ad disertissimos iuriumque consultissimos viros, Joannem Reuchlin, phorceusem; & Joann. Strelet, vlmensem; & Henric. Winckelhoffer, ehingensem, confederatorum Sueuorum iudices consistoriales, ac triumuiros. In illa exponit, quae illum impulerint, vt hoc opusculum conscriberet. En! ipsa illius verba: Cum viri sitis doctissimi, ac humanitatis plenissimi, in conuictu inter epulas & pocula: tales iidem quaestiones nobis proponere soletis. Quocirca vt istiusmodi consuetudinis fructum aliquem videatis: decreuimus eas quaestiones quas nouissime in conuictu symposiique philosophico proposuistis: diligentius pertractare, ac quid de ipsis sentiamus scriptis nostris id nobis explicare. Fuere autem quaestiones a vobis propositas haec: Prima an Argentina sit urbs Heluetiorum? & quos alfacicos appellamus sint Heluetii? sicut quidam arbitrantur. Secunda, an argentinenses sint, & semper fuerint Germani in Gallia tamen siti? Tertia: an Argentina & tota Alfacia, ad ius & ditionem pertineant Francorum? Quarta: an imperii tralatio de Graecis sit facta ad Francos & non Germanos? Quinta: qui Galliae populi ad ius & ditionem pertineant imperii: tanquam feudatarii? Primas duas in presentiarum Bebelius discutiendas, assumpsit, cuius sententiam, & meo quidem iudicio approbatam: cum ipsemet per ydoxneas scriptores satis superque munierit: nihil amplius mihi addendum re-

Tom. I. N n liquum

liquum fuit. Ideo ad reliquarum questionum discussionem accedam &c. Huic epistolae opusculum ipsum subiungitur. Insertum fuit a Simon. Schardio, libro, qui inscribitur: *Sylloge historico-politico-ecclesiastica, Argentorati* 1618. in fol. In *Catalogo Bibliothecae bodleianae* Tom. I. p. 168. duae aliae collectiones memorantur, quibus insertum fuit. Scriptores alios, qui idem de *Translatione imperii a Graecis ad Francos*, pertractarunt argumentum, recenset Gisbertus Voetius, *Selectar. Disputation. theologic. P. II. Ultraject.* 1655. in 4. p. 891 sqq.

5) Στιχιδία τοῦ Φιλολέου περὶ ὄρους πατρίδος. Carmine latino elegiaco montem celebrat Vogesum.

6) *Tetrafichon* Jacobi Henrichman. in argumentum apologiarum coccinarum.

7) *Pro cocciniana apologia, tetrafichon*, Wolfgangi Richardi, gislingensis.

8) Ad MICHAEL. COCCINIUM, amicum singularem, epigramma Leonardi Clementis, vlmensis.

9) MICHAEL. COCCINII ad Leonardum Clementem, vlmensem, artium & philosophiae magistrum, paroetianum zwifaldensem. epistola, in qua causam, qua commotus duas conscripserit apologias, his exponit verbis: - - quarto abhinc anno (qui quidem aetatis meae erat annus vigesimus quartus) opusculum quoddam lucubraui, de caesarea papalique potestate, ac de causis tantae imperii inclinationis: & reipublicae christianae ruinae. Et quem idem opusculum erat a me paullo concitatus incautusque ac minus erudite conscriptum; eam ob rem ut me ipsum emendarem: ut aliquid consideratius eruditiusque quod aliquando aeditione esset dignum) elaborarem, dialogum scribere coepi, sub titulo de imperii iuribus, in quo tu pontificis romani partem sustinere ac defendere conaris: Bebelius Caesaris: Caspar Humel media quadam ac regia incedens via: medium pacis & concordiae excogitare laborat. Verum praefatum opusculum per quendam poetastrum & errorem furtim ad manus cuiusdam bilosi rancorosi que theologi

legi pervenit; qui rem mox cuidam iuriconsulto detexisse fertur. Is theologus malae cuiusdam de me infamationis auctor & seminarium extitit praecipuum ut quod libellum conscripserim haeresi plenum, & quod de facto sum excommunicatus. Illam equidem infamationem ego qui honestis hic sum genitis parentibus, & inter gentiles ac ciues meos vita & moribus comprobatus animo, (ut debeo) iniquissimo ferens: hoc mense Januario (1506) duas apologias ad quendam canonicum Stutgardianum dedi, ut me apud ducales senatores a tanta infamatione & criminatione defensaret. Sed quia talis infamatio indies magis ac magis inualescit ideo constitui easdem apologias (ut omnibus essent testimonium & purgatio meae innocentiae) sub tuo nomine publicare: ut cum infamatio sit publica, defensio itidem mea sit publica &c.

10) *Apologia prima ad quendam Canonicum Stutgar. H. B.*

11) *Apologia secunda ad eundem Canonicum Stutgardianum H. B.*

12) *Protestatio MICHAEL. COCCINII ad lectorem. Scripta illa est ex Tubinga, XVI. Kal. Augusti. Anno dni. MDVI. in fine hoc legitur Distichon:*

*Pressis apud Tribonos solito limatus, illa
Inclusa Grünigeri calchographia. Vale.*

13) *In detractorem integerrimi viri, MICHAEL. COCCINII Tubingen. praeceptoris sui doctiss. Intyppum Guolgangi Richardi gyslingensis.*

14) *Jacobi Heinrichmanni, philosophi, ad doctissimum iuriconsultum illustriss. principis Württembergens. senatorem praestantissimum, Beatum Widman, praecptorem & doctorem suum, epistola. Dirissimas imprecationes in illa, in COCCINII Aduersarios euomit, v. c. Ah summe rerum opifex maxime Deus, hosce impuros & pestiferos homines, vertigine, lippitudine, podagra & chiragra, stranguria & coryza afficias: omni denique mendicorum morbo (quibus afflictis eiulantes*

ante sacras aedes ad stygiam manum porrigunt) castiges:
ut tandem morbo suo impediti: bonos laceſſere deſinant.

15) Decaſtichon Jacobi Heinrichman. contra male-
dicum detractorem:

Spurcus & infamis pereat detractor amarus

Linguam ammittat qui detrabit ingenuis

Et ſuspendatur fiatque volucris eſca

Merſus aquis hic ſit piſcibus atque cibis

Fulmine tangatur iactato ex aethere ſummo

Et pereant ſtatim grandine quaeque ſua

Et malus hunc ſurſum rapiens inque aere daemon

Pulueret & vento diſcutiatque ſcöbes

Hunc tandem ſtygius daemon ſub balnea ducat

Aſſiduoque lauans hunc Acherontis aquis.

16) Jacobi Oeſler; tübingerſ. utriuſque iuris doctor.
Argentinae conſiſtorialis cauſidici epiſtola ad MICHAEL.
COCCINIVM, conterraneum & amicum ſuum. In
fine omnis collectionis haec leguntur verba: Joannes
Grüninger imprimebat Argen.

De MICHAELE COCCINIO eiusque ſcriptis, apud
omnes fere Hiftoriae litterariae ſcriptores, altum eſt
ſilentium, e quo ſingularem eorum raritatem colligi-
mus. In gymnaſio tübingerſi illum Henrici Bebelii
fuiſſe auditorem, ipſe profitetur in epiſtola Tübingae
anno 1505. d. V. Kal. Maii ad ſtudioſam iuuentutem ger-
manicam, ſcripta, quae legitur in Henrici Bebelii
opusculis, *Argentini*. 1516. in 4. editis p. 139. Cum
poſtea varii, contra præceptorem inſurgerent aduer-
ſarii, innocentiam illius ſtrenue defendit in *apologia*,
quae legitur in Appendice *Conimentariorum* Henrici
Bebelii *de Abuſione linguae latinae apud Germanos, &
de proprietate eiusdem*, qui, vt alias editiones racea-
mus, *Argentini*. cum *opusculis* Bebelii modo memoratis
1516. euulgati fuerunt. Circa annum 1511. Mutinae
apud Gubernatorem Vitum de Furfſt, Sueuum, Equi-
tem auratum, atque iureconſultum, Cancellarii mu-
nere functum eſſe, patet ex epiſtola Henrici Bebelii,
ad eum ſcripta, & huius *apologiae* l. cit. ſubſcripta.

Annum

Annum vero 1506. octauum fuisse, quo COCCINIVS, tubingensis paedagogii rector. antea fuerit, ipsius ad scholasticos iuniores Collegii modernorum studii tubingensis, docet epistola, Jacob. Hainrichmanni grammaticae, Tubing. 1506. in 4. & alibi saepius editae, annexa. Conf. Viri clariss. Jacob. Burckhardi nuper, heu! quanto reipublicae litterariae detrimento, mortui Commentar. de linguae latin. in Germania fatis P. II. passim, in primis p. 318. not. (tt). Burc. Gotth. Struuii praefat. in COCCINII libellum de bello Maximiliani cum Venetis gesto, apud Marqu. Freher. l. cit. Jos. Simlerus in Bibliotheca p. 504. & Catalog. Biblioth. tellerianae p. 288. eius de bellis italicis L. I. excusum Basileae, cum Coriol. Cepionis, de Petri Mocenici Imp. gestis Lib. III. & Cornel. Wengeri de bello inter Sigismundum Archid. Austriae & Venetos libello ap. Robert. Winter 1544. in 8. adfirmant. Idem sine dubio libellus est, quem Marquard. Freher. tit. de bello Maximiliani cum Venetis, gesto anno 1511. inseruit Tom. II. Scriptor. rer. germanic. p. 539 sqq. edit. Burc. Gotth. Struuii. Dialogus, quem in epistola, loco 9) a nobis citata, memorat, sine dubio lucem nunquam vidit publicam, quod ipse testari videtur apologia prima, ubi operis in quatuor libros dispartiti argumentum satis copiose exponit, & dum quarti libri scriptioni, ait, insisterem, suasioni cuiusdam amici, a scribendo abstinui. Acres, quam elaborare decreueram, est indigesta, atque sepulta manebit cum perpetuo silentio. In collectione opusculorum bebelianorum, quae sine loci & anni indicio in 4. prodiit, exstat Contra calumniatores COCCINIVS ad lectorem, & MICHAEL. COCCINII alias KÖCHLIN dicti, tubingensis, ad studiosam iuuentutem germanicam, epistola, scripta Tubingae d. XXV. April. 1505. Et haec sunt omnia, quae, apud scriptores, de illo inuenire petuimus.

CCXVIII.

ALBERTVS *magnus*, de arte intelligendi. docendi. & predicandi. res spirituales & inuisibiles per res corporales & visibiles & e conuerso pulcra & vtilissima. in fol. form. minor. folior. 18.

Inter opuscula, quae ALBERTI M. nomen prae se ferunt, hoc e rarissimis est, & in nulla *operum* ALBERTI M. quod nos quidem sciamus, editione reperitur. Jo. Alb. Fabricius Lib. I. *Biblioth. med. & infim. Latinis*. p. 121. librum ALBERTO M. tribuit *de doctrina dicendi & tacendi*, Paris 1491. quem *de arte viuendi, loquendi & tacendi* inscriptum esse Mich. Maittaire Tom. I. *Annal. typographic.* p. 531. prodit. Eundem nostrum librum esse censere-mus, nisi Michael. Maittaire nobis obstaret sententia, qui non sine ratione suspicari videtur, libellum falso, nomine ALBERTI M. esse inscriptum, qui potius ad Albertanum caussidicum brixientem, de quo vid. *Analekta nostra litter.* p. III8 sqq. pertineat. Christoph. Hendreich. in *Pandectis brandeb.* p. 85. titulum, prout in editione, quae ante oculos versatur, eum legimus, quamuis non integrum, adtulit, & libri antiquissimam exstare in fol. memorauit editionem, quae sine dubio haec nostra est, cum omnia venerandae vetustatis indicia prae se ferat. Sine die & consule in lucem exiit, litterisque gothicis admodum inconcinnis expressa est. Si coniecturae locus est, illam ex officina Joannis Zaineri, vlmensis euulgatam esse crediderimus, circa annum 1480. Habemus librum, qui inscribitur *Scala caeli*, quem alio tempore describemus, qui eodem anno, ex dicta officina typographica in lucem prolatus fuit. Non ouum quo similis esse poterit, quam alter liber alteri est. Magnitudo, crassities chartae vna eademque, characteres litterarum iidem, eadem scribendi compendia, & vt paucis omnia complectamur, omnia in
vtroque

utroque libro conspirant. Christophor. Hendreichius etiam l. cit. editionem recentiorem *Lipsiae 1511.* in fol. excusam adtulit, quam Jo. Henr. Leichius in *Annal. typogr. lipsiens.* silentio praeteriit. Capitulum XIX. quibus omnis liber absolvitur, argumenta haec sunt. Caput I. *de utilitate huius artis.* II. *de Commissione veritatis evangelice.* III. *de locis & principiis huius artis.* IIII. *de scientia librorum nature artis & moris in rebus corporalibus.* V. *de scientia librorum nature artis & moris in rebus spiritualibus.* VI. *de faciebus Dei per quas intelligitur, docetur & predicatur.* IIX. *de faciebus anime per quas intelligitur, docetur & predicatur.* VIIII. *de faciebus peccati, per quas intelligitur, docetur & predicatur.* X. *de faciebus penitentie in genere, per quas intelligitur, docetur & predicatur.* XI. *de faciebus contritionis, confessionis & satisfactionis.* XII. *de faciebus virtutis.* XIII. *de usu secundum quem huic operi servit.* XIII. *Quod deus vititur mundo, ut signo, ad quinque sensus.* XV. *quomodo deus vititur mundo ut instrumento.* XVI. *quod deus vititur mundo ut medio morali.* XVII. *quomodo deus vititur dyabolo, inferno & coelo empireo.* XIX. *quomodo deus vititur homine peccato, virtute & poenitentia.*

CCXX.

Liber de abundantia exemplorum *magistri ALBERTI magni Ratispa. episcopi ad omnem materiam.* in fol. form. minor. fol. 66.

Liber, qui priori & vetustate & raritate similis est, ex eadem typographica officina originem suam ducere videtur. In septem diuisus est partes, quarum I. agitur *de timore mundano.* II. *de inferno.* III. *de purgatorio.* IIII. *de diuino iudicio.* V. *de timore mortis.* VI. *de peccati timore.* VII. *de timore periculorum.* Exempla, partim e profana, partim ex ecclesiastica

historia defumta sunt, quibus multae historiae abso-
nae, & putida figmenta inmiscentur. Sic v. c. P. I.
de timore seruli haec narratur historia, *de quodam ru-*
sico trufatore, qui cum duceret vaccam & vitulum,
ad montem sancti Michaelis, in litore maris intra fines
Britanniae & normanie, & appropinquaret ad locum &
fluxus maris qui quandaeque viam illam attigit, eum in-
vaderet exclamans, dixit: O beate Michael libera me
& dabo tibi vitulum, liberatus autem dixit: Bene fa-
tuus erat beatus Michael si credebat quod daretur ei
vitulum meum: & ecce fluxus iterum quasi inuolvens
eum, exclamavit dicens: O beate Michael libera me
& promitto tibi vaccam & vitulum. Liberatus autem
dixit. O Michael nec vaccam neq vitulum habebis.
Cum autem sic quasi securus cederet: ecce fluxus inuol-
vens suffocavit eum, & vaccam & vitulum: iuxta illud
Thessalonicen. 5. Cum autem dixerit pax & securitas,
tunc repentinus superueniet interitus. & isto tunc perdi-
dit vaccam & vitulum: hic se & omnia sua. P. III.
de suffragiis mortuorum hoc relatum legimus: Exem-
plum narrat magister Nicolaus de Flanginei archiepisco-
pus bisuntinus, qui erant duo socii fideles. Cum autem
alter prauiter peccasset ab alio animatus iuit cum eo Ro-
mam & data est ei triennis penitentia: qua assumpta
grauem incurrit infirmitatem: & cum esset desolatus
grauiter eo quod non impleisset penitentiam: promisit ei
socius quod vellet eam pro eo adimplere. Cum autem ipso
mortuo eam ageret in fine primi anni apparuit ei defun-
ctus in tertia parte corporis albus, in duabus niger
ad modum picis: in fine vero anni secundi apparuit in
duabus partibus albus: in fine vero tercii totus albus
ei gratias agens de sua liberatione. P. V. de memoria
mortis, hoc addatum est exemplum de quadam vitula
sortilega, quae cum grauiter infirmaretur, monebatur
a filia sua bona puella quod quereretur sacerdotem & sa-
ceramenta esse: quod cum nollet facere vocauit filia vi-
cinas, ut ei secum hoc persuaderent, cum autem & ipsa
nollet acquiescere dixit quod non ita cito moreretur: quo-
modo

*modo hoc sciret quiescerunt. at illa. Hoc anno primo die
marchi audiri cuculum canentem: quinque vicibus con-
tinue dixit cu: cu: & ideo scio, quod non morior infra
quinque annos. Cum autem ei persuaderent ne haberet
in hoc fiduciam & ipsa noller acquiescere: mortua est
cito sine sacerdote & sacramentis, & hoc contra illos,
qui nimis confidunt in vita sua. Et eiusmodi flosculis
omnis liber refertus est.*

CCXXI.

Mariale ALBERTI M. siue quaestiones CCXXX.
super Euang. Missus est angelus Gabriel. in
fol. formae max. folior. 66.

Operis ALBERTI M. quod saepe seorsum excusum
fuit, & in omnium eius operum collectione, a Petro
Jammy Ord. Praedicator. monacho, Lugd. 1651. ad-
ornata, Tom. XX. primum occupat locum, haec est
editio rarissima, & nisi fallimur, omnium prima. Lit-
teris codex impressus est gothicis, adeo rudibus, ut
artis typographicae, quasi infantiam, primo adpectu
prodere videatur. Scatet praeterea typosetarum
mendis, totque implicitus est scribendi compendiis,
ut inter tot libros, seculo XV. impressos, quos un-
quam euoluimus, vix lectu difficilior, nostris oculis
oblatus fuerit. Nullus titulus, nulla littera initialis,
nullum typographi, loci, aut anni indicium. *Prolo-
gus*, his inchoatur verbis, litteris maiusculis valde de-
formibus expressus: INCIPIT. PROLOGVS. IN.
OPVS. VIRGINIS. GLORIOSE. EDITVM. A. DO-
MINO. ALBERTO. THETONICO. (Teutonico) QVI.
ALIQ. NOMINE. MAGNVS. ALBERTVS. VOCA-
TVR. *Prologum sequuntur Tituli questionum.*

CCXXII.

Opus de laudibus beatae Virginis Libr. XII. in fol. form. max. folior. 223.

Quod de antiquitate & raritate, operis ALBERTI M. *super euangelium: missus est angelus* &c. diximus, id etiam de hoc anonymi opere, quod illi, in codice, qui in Bibliotheca reperitur portensi, iunctum est, valet, cum ex vna eademque officina typographica, utrumque prodiisse librum, primus adspectus, quemlibet docere poterit. Omnia certe, artis typographicae incunabula produnt. Liber nullo adlato auctoris nomine, his inchoatur verbis: **PREFACIO.** **IN. OPVSCVLVM. DE LAVDIBVS. BEATE. MARIE. VIRGINIS. (virginis) INTITVLATVM. INCIPIT. FELICITER.** Cum hoc opus teste Casimir. Oudino Tom. III. *Commentar. de Scriptor. & scriptis eccles.* col. 158. *egregium sane est, atque omnimodas B. Virginis Dei, Mariae, laudes cumulate continet, & insignis eius raritas ex eo colligi potest; quod Aloysius Nouarinus, se primum esse iactauerit, ad quem istius operis, cuius codicem tantummodo habuerat manu exaratam notitia peruenerit, in elector. sacror. Libr. IIII. quem edidit titulo: Electa sacra, in quibus, qua ex linguarum fontibus, qua ex priscis gentium ritibus, nonnulla sacrarum litterarum loca, nouo explicatu donantur aut noua luce vestiuntur, subque virginis umbra ita virginis Mariae laudes exhibentur, ut etiam Gabrielis Nuncii, Iosephi sponsi, Iochimi & Annae, genitorum eius imagines & uniuerse utilium monitorum colores vitae perficiendae huius umbræ appositione venustiores ostendantur.* Lugd. 1633. Turnoni 1640. Lugd. 1647. in fol. operae nos pretium facturos esse, existimamus, ipsius auctoris verbis, cuiuslibet libri argumentum heic adscribere. In I. Libro exponitur angelica saluatio delata ad Mariam. In II. distinguitur, quo modo Maria seruitis nobis in filio, de singulis membris & sensibus suis. In III. adsignantur primo dignitates & prae-

rogatiuae

rogationes carnis virginis & duodecim specialia privilegia eius. In IIII. agitur de virtutibus & preeminentiis eius. In V. de utraque pulcritudine eius. In VI. de vocabulis vel adpellationibus eius Mater, amica, soror, carissima, filia, sponsa, uxor, seu vidua, mulier, bona virgo, virago, princeps, regina, primas, ancilla, ministra. In VII. quomodo designatur per quaedam caelestia & superiora, caelum, firmamentum, sol, lunaque, sydus, orison, Lucifer, aurora, lux, mane, dies. In IIX. de terra & hiis, quae ad terram pertinent quibus ipsa figuratur, terra, solum, tellus, humus arida, limus, & argilla, area, campus, ager, mons, collis, concaua, vallis, desertum, solitudo, petra, pascua, pratum. In VIII. de receptaculis aquarum, quibus potest figurari, fons, puteus, flumen, fluuius, torrens, aqua, stagnum, alueus, & fistula, lacus, ydria, concha, canalis, trames, aquaeductus, labium, piscina, natatio, item natatoria, amnis, vena, latex, cisterna. In X. de aedificiis, quibus ipsa figuratur in biblia, archa, thronus, solium, ferculum, sella, tribunal, sedes & cathedra, currus, lectica, scabellum, lectulus & requies, habitatio, cellula, nidus, cella & apotheca, gazophylacium, bibliotheca, aerarium, gynaeceum, locus, borrea, pistrinum, furnus, clibanus, fornaxque, cominus, aula, tabernaculum, thalamus, domus. In XI. de munitionibus & navigiis, vrbs ciuitas, castellum, villa, turris, munitio, murus, navis, pericula maris, archa Noae. In XII. quare adpellatur hortus conclusus. Libro finis imponitur indice 180. rerum diuersarum animatarum, & inanimatarum, quibus Maria in hoc opere comparatur.

Exemplar operis nostrum, vt iam diximus, non addito auctoris nomine, editum fuit, id tamen RICHARDO A SANCTO LAVRENTIO, Canonico, Archidiacono, & S. Mariae rothomagensis poenitentiaro, qui medio Seculi XIII. tempore, & circa annum 1230. inclaruisse dicitur, tribuere non dubitat Casimir. Oudinus, l. cir. cum exemplar istius operis olim fuerit impressum,

impressum, in Bibliotheca Franciscanorum de Bernaio in Normannia, hoc titulo conspicuum: *Dominus RICHARDVS A SANCTO LAVRENTIO, qui ante 400. annos floruit de laudibus beatae virginis libri XII.* Praeter Casimir. Oudinum ad eundem auctorem id opus etiam retulerunt Aloysius Nouarinus l. cit. Phil. Labbeus de *Scriptor. eccles.* Tom. I. p. 31. Theophil. Rainaldus de *libris bonis & malis* p. 121. & 235. & in *Nomenclatore* mariano passim. Franc. Pomerayé in *Histoire de l'Eglise cathedrale du Rouen* 1686. in 4. L. II. Chap. XXIII. p. 283. Dissentire quidem videtur Michael Maittaire in *Annal. typograph.* Tom. I. p. 564. vbi cum Josia Simlero in *Biblioth.* p. 96. Pellegrino Anton. Orlandi in *Origine e progressi della stampa, e Notizie dell' opere stampate da 1457. sino al 1500.* p. 143. Cornel. a Beughem in *incunabulis typographiae* p. 37. auctorem operis Bernardinum de Buxtis, seu buxtiensem esse existimat. Conscripsit quidem Bernardinus iste, mediolanensis, ex ordine Minorum *Opus de laudibus Mariae, sive Mariale*, sed diuersum omnino, ab opere, quod recensuimus, esse, docet descriptio in Theophili Sinceri *Nachrichten von lauter alten und raren Büchern* p. 40 sqq. Henr. Wharton in *Appendice ad Guil. Caue Histor. litter. Scriptor. eccles.* p. 159. Bernardinum iudicio parum valuisse, & ad superstitionem, & augas prouum fuisse scribit, qui insanis laudibus, & blasphemis lectori nauseam, virgini Mariae faciat iniuriam. Varias istius libri editiones recenset Jo. Alb. Fabricius in *Biblioth. med. & infim. Latinitat.* L. II. p. 581. Conf. Anton. Possuini *Appar. sac.* Tom. I. p. 222. Henr. Wharton. l. cit. Quod autem ad editiones adinet, operis, RICHARDI A S. LAVRENTIO, Petr. Lambecius Tom. II. *Commentar. de Biblioth. vindobonensi* p. 777. antiquam existare affirmat, *Argentorati*, sine auctoris nomine, per Martinum Sinum, librarium & ciuem in chyte ciuitatis Argentine facta diligenti collatione praecua eiusdem libri ad exemplaria scripta 1493. in fol. impressam. Conf. Mich.

Mich. Maittaire *Annot. typograph.* Tom. I. p. 364. ubi editionem diuersam esse ait, ab illa, quae iam anno 1483. ex eadem *Martini Simi* (qui vero nomine Flach dictus fuit) officina typographica *Argentorati* in fol. prodierat. Conf. p. 447. Editionem *Dnaci* an. 1625. in 4. ex antiquis *Mss. factam*, memorauit Phil. Labbeus l. cit. & Jo. Alb. Fabricius *L. I. Biblioth. med. & infim. Latinit.* p. 119. & Christian. Schottgenius in *Continuat. Biblioth. Fabrici med. & infim. Latinit.* L. XVII. p. 230. sed illam se non uidisse scribunt Lambecius & Oudinus l. cit. Petrus Jammy opus tribuit Alberto M. & haec ob causam, inseruit collectioni *omnium Alberti operum* Tom. XX. Id perperam factum fuisse, scriptores supra citati, maxima ex parte, iam obseruauerunt, quos vide. Forte Petrus Jammy, eiusmodi exemplar habuit, quod recensuimus; ubi Alberti M. *Commentarius, super euangelium Missus est angelus* &c. ut iam supra monuimus, praemisus fuit, quod illum in eam adduxit sententiam, ut utrumque opus, Albertum habere auctorem, arbitraretur.

CCXXIII.

Summa angelica de casibus conscientie per *fratrem ANGELVM de Clauasio ordinis Minorum vicarium generalem bismontanorum fratrum obseruantie* compilata. in 4. folior. 369.

Absit ut librum, semel iterum saepiusque editum, qui in ecclesia romana, libri instar classici, cum silvestrina *summa*, reliquis casuisticis libris orationibus praelatus, illisque commendatus fuit, qui eiusmodi deliciis, delectantur, in rapis reponamus, nisi haec ipsa editio id requirere videretur, quae, si non omnium prima, tamen epuloribus aliqua est, & multis viris doctissimis incognita fuit, qui omnium primam

Vene-

fm. Latinit. L. I. p. 262. Sermone trutusco ex impro-
diſſe memorat Jo. Alb. Fabricius l. cit. Quale au-
tem eiſmodi libris pretium ſtatuert Andreas Alcia-
tus, & Joannes Mabillonius, vide in illius *epiſtola*
contra vitam monaſticam, quam edidit Anton. Mat-
thaeus Lugdun. Bataw. 1695. in 8. p. 55. & in huius
Traité des Etudes monaſtiques Paris. 1691. in 4. P. II.
Chap. VII. p. 296. Conf. Gebhard. Theodori Méie-
ri *introducſio in vniuerſ. theolog. moral. ſtudium* Cap.
XVII. §. 5. & Jo. Michael. Langii *Diſſertat. de orig.*
& progreſſu theologiae moral. ſyſtematic. §. VIII.
Joan. Franc. Buddei *Iſagoge hiſtorico-theologic.* P. I.
P. 704.

ANGELVS CARLETVS, Ligur, Minoritarum ob-
ſeruantium vicarius generalis, cognomen de Claua-
ſio obtinuit, a Clauaſſo (Chiavaſſo) oppido nobili &
munito, inter Taurinum & Vercellas, vnde origi-
nem duxit, ſito, quod olim ad Liguriam ſpectabat,
hodie vero Duci pedemontano paret. A romanae
eccleſiae doctõibus, egregiis ornatur elogiis, e qui-
bus, id tantummodo repetere licebit, quo illum con-
decorauit Jacobus Philippus Bergomas, *Chronic.* L.
XVI. vbi *omnium*, inquit, *diuinorum dogmatum tra-*
ditione conſpicuus, & diuini ſermonis declamator ar-
dentiffimus, atque famoſus, ſed & quadam humilita-
te & ſanctimonia clariffimus effulſit. Qui licet ordi-
nem ſuum Obſeruantium citra montes, per plures an-
nas, verbo & exemplo, digne & laudabiliter, maxi-
mo cum labore direxerit, nihilominus cum diuini prope
ingenii vir exiſteret, vt merito re & nomine dici poſ-
ſit ANGELVS, opus certe digniſſimum edidit, quod a
ſe Summam angelicam nuncupauit. Quo tempore
obierit, non conſtat, cum alii annum 1484. alii 1494.
alii 1499 alii denique alium annum, illi fuiſſe emor-
tualem, contendunt. Illorum nobis placet opinio,
qui cum Auguſtino Oldoino, in *Athenaeo liguſtico*
p. 30 ſqq. aliisque, ANGELVM anno 1494. III. Id.
april. e vita diſceſſiſſe exiſtimant. Conf. de illõ &
ſcriptis

Scriptis eius, praeter scriptores iam cit. Ios. Simleri *Bibliotheca* p. 42. Henr. Wharton *Appendix ad Guil. Caue Histor. litter. Scriptor. eccles.* p. 158. Natal. Alexandri *Historia ecclesiastica. Secul. XV. & XVI.* Tom. IIX. Cap. III. Art. III. p. 177. Data, vt aiunt, opera vitam ANGELI CARLETI fuisse descriptam, ab Archangelo di Salto, hoc titulo: *Idea religiosi Seraphici, exhibita, in vita B. ANGELI de Chiavasso, Confessoris Ordinis Minorum, Cunei per Barthol. Strabellam, 1664. in 4. legimus in Bibliotheca aproliana p. 84. edit. Jo. Christoph. Wolfii, Hamb. 1734. in 8.*

CCXXIII.

Summa ASTEXANI *de Ast.* de casibus conscientie. in fol. form. maior. folior. 505.

Editionem insigniter raram possidet Scholae provincialis portensis Bibliotheca publica, Litteris excerpta est gothicis, omnibus litteris, quas initiales, seu florentes vocant, destituta. Praemittitur *tabula*, siue index folior. II. quam ipse ASTEXANVS, secundum ordinem alphabeti, se composuisse scribit. In fine *tabulae* se oculis obfert, simulacrum Jesu cruci adfixi, ligno incisum. Initio *Summae*, haec verba leguntur: *In nomine dni. Amen. Incipit Summa de casibus, ad honorem Dei compilata, per fratrem ASTEXANVM de ordine fratrum minorum: ubi premittuntur littere eiusdem fratris ad dominum Johannem gayetanum sancti theodori dyacon. & cardinalem. & postea immediate littere eiusdem. quas quando recepit summam misit ad suprascriptum ASTEXANVM.* Epistola ASTEXANI, in qua Joannis Caietani Vrsini hortatu, hoc composuisse opus memorat, scripta est Jan. 1317. *Summa* in octo distributa est libros: In I. agitur *de diuinis praeceptis*; in II. *de virtutibus & vitiis*; in III.

Tom. I.

O o

de

de contractibus & voluntatibus ultimis; in III. de sacramentis in communi, & in speciali de baptismo, confirmatione, & eucharistia; in V. de poenitentia & vitione extrema; in VI. de ordinis sacramento; in VII. de censura ecclesiastica; nomine cuius intelligitur sententia excommunicationis, interdicti, suspensionis, & de depositione; in IIX. de matrimonio. Libro posteriori adcedit aliqualis doctrina brevis, de verborum significationibus, & de expositione seu doctrina vocabulorum, & terminorum, cum suis notabilibus, in corpore iuris tam canonici, quam civilis contentorum; que maximam difficultatem in iure studentibus conferunt atque rediam propter eorum raritatem seu obscuritatem. Codici finis imponitur, ordinatione titulorum decretalium, & librorum legalium, secundum ordinem alphabeti. Signatur etiam ibidem simul qui sint tituli decretalium, de quorum materia, agitur in hac summa. Typographi verba haec sunt: *Preclarum ac studiosissimum ASTEXANI opus de casibus: forum anime seu conscientie concernentibus: ex diuinis & humanis legibus in unam summam octo partibus distinctam. congestam titubanti menti. morboque animi medelam offerens ac recte consulens in sancta ac foelici ciuitate Colonia per prouidam & circumspectum virum Hinricum Quentell. eiusdem incolam & ciuem. Sub anno dni M. CCCC. LXXIX. (1479) secundo Kalendas septembris peruigili cura impressum. Nec non de spectabilis & magnifici viri pro tempore rectoris alme & insignis vniuersitatis Coloniensis speciali mandato. indagini maturiori lugubrationeque (lucubratione) perspicaci visum. examinatum. digestum. admissum & approbatum reique publice vsuum afferat presidium in comuni donatum. Ad omnipotentis dei laudem fideliumquo conscientiarum seruationem & salutem: feliciter fuit.* His verbis adponitur imago saluatoris mundi, sinistra pomum sic dictum imperiale manu gestans. Conf. Michael. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 401. Inter editiones, quae huc vsque innotuerunt, haec sine dubio secunda est,

est, si primam esse statuamus, quae hoc titulo adducitur in *Catalogue des livres imprimez de la Bibliotheque du Roy, à Paris de l'imprimerie royale* 1739. Tom. II. p. 276. & in Mich. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 389. *Fratris ASTESANI de Est de ordine Minorum Summa de casibus, libri octo cura & sollicitudine m̃ri fratris Bartolamei Bellati de Felstro ordinis minorum, nec non Fratris Gometii Hispani de Vlixbona theologiae baccalauri emendata duob. Volum sumptibus & iussu Johannis de Colonia sociique eius Johannis Manthen de Gherrètzem Venetiis* 1478. in fol. Quae enim Joannes Nicol. Weislingerus in *Catalogo librorum impressor. in Bibliotheca ordinis S. Joannis hierosolymitani asseruatorum* p. 13. & in *Armamentario catholico Argentorat.* 1749. in fol. pag. 18. de editione *argentoratensi per Joannem Mentel* 1469. impressa, protulit, fundamento adhuc satis incerto, nituntur, cum verba, quibus sententiam suam probare sustinet, minio tantum & calamo scriptorio exemplari adposita fuerint. Recensuimus in *Analectis litterar. de libris varioribus* p. 1017 seqq. Valerii Maximi editionem satis vetustam, cui calamo annus 1470. adscriptus fuerat, sed ideo librum eodem anno fuisse impressum, pro certo adfirmare nunquam poterimus. Forte editio quam Weislingerus vidit, eadem est, cuius in Bibliotheca portensis euolumus exemplar, litteris paulo rudioribus gothicis, non addito, loci, typographi, & anni indicio, in fol. impressum. Foliis absolvitur 431. multisque scribendi compendiis refertum est. *Tubula*, quae editioni *coloniensi* 1479. praemittitur, huic finem imponit. Alias libri editiones vid. in Cl. David. Clement *Bibliotheque historique & critique* Tom. I. p. 176 seqq. Ex hac *Summa*, quae ab Auctore astesana & astensis plerumque nominari solet, & quidem e Libro V. Tit. 32. excerpti sunt *canones poenitentialis*, qui cum Gratiani *decreto* plerumque edī solent, & ab Antonio Augustino deinde adiecti fuerunt *poenitentialibus canonibus*, quos cum notis edidit Tarracomet

raconae 1581. in 4. *Venet.* 1584. in 4. & cum *Epitome iuris pontificii Paris.* 1641. in fol. Habemus etiam editionem vetustam, gothico litterarum charactere in 4. fol. 6. excusam, quae hunc prae se fert titulum: *Textus canonum penitentialium. cunctis curam animarum habentibus multum salubris atque perutilis, de verbo ad verbum pene, de summa fratris astensis, ordinis Minorum extractus.* Conf. Jo. Alb. Fabricii *Bibliotheca graeca* L. VI. Cap. I. pag. 75. *Niceron Memoires* Tom. VIII. p. 70. die *Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth.* zu Dr. Tom. II. p. 195 fqq.

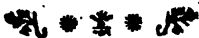
De ASTEXANO sive ASTESANO, ex Asta, subalpinorum vrbe, haud procul ab vrbe mediolanensi, oriundo, ordinis Minoritarum sodali, prouinciae ianuenfis alumno, seculo XIII. claro, vid. Anton. Posseuini *Apparat. sac.* Tom. I. p. 135. Henr. Wharton. *Append. ad Guil. Caue Histor. litter. Scriptor. eccles.* p. 19. Christophor. Hendreich *Pandectae brandeburgicae* pag. 313. Louis Ellies du Pin *Bibliothèque des Auteurs ecclesiastiques* Tom. XI. p. 7. Natalis Alexandri *Historia ecclesiastica Seculi XIII.* Tom. VII. Cap. V. Artic. II. p. 153. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. I. p. 381. Conf. Jo. Frano. Buddei *Isagoge historico-theologica* P. I. p. 704. & qui ibidem scriptores citantur.

CCXXV.

Summa AZONIS. in fol. form. max. folior. 320. exceptis indicibus folior. 17.

Opus profecto superuacaneum susciperemus, si vitam viri multis verbis repetere vellemus, quem nemini iurisperitorum incognitum esse crediderimus. Adeant qui de PORCIO AZONE, *Jaris monarcha, tuba veritatis, & legum fonte*, anno 1200. summo totius orbis luctu, extincto, historiam legere cupiunt
Guidi

Guidi Panziroli *de claris legum interpretibus* Lib. II. Cap. XXV. p. 113 sqq. Jo. Eichardi *vitas Jureconsultor.* p. 401 seqq. Marci Mantuae Benauidii *epitam. viror. illustrium* p. 437. Christophor. Hendreich *Pandect.* brandeb. p. 367. Carol. Sigonii *de rebus bononiensibus Hanou.* 1604. in 4. L. III. in fine. Nicol. Bureii *Bostoniam illustratam* in Jo. Gerh. Meuschenii *Vitis summarum dignitate & eruditione virorum* Tom. II. Coburg. 1736. in 4. pag. 162. Caesar. Egaff. Bulaei *Historiam academiae parisiinae* Tom. III. pag. 675. Franc. Arisii *Cremonam litteratam* Tom. I. p. 89 sqq. *Giornale de' letterati d'Italia* Tom. X. pag. 281. seqq. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Lat.* Lib. I. p. 428. In tanta olim, teste Guid. Panzirolo l. cit. p. 114. AZONIS *Summa*, apud veteres Jureconsultos, auctoritate fuit, ut non modo in omnium manibus versaretur, sed sine ea, forensia negotia, non tractari posse, in proverbium abiret. Vnde Veronae etiam statutum fuit, neminem illorum Jureconsultorum collegium posse ingredi, qui eam *Summam* non haberet. Nec Mediolani in ordinem Istorum recipiebatur, qui id opus secum non ferret, ac suum esse iuraret. Nostra autem, qua vivimus aetate, quamvis innumerabiles fere existant editiones, quas Hendreichius l. cit. recenset, ita evanuit illius auctoritas, ut inter plurimos causarum patrones, reperiatur rarissime, qui AZONIS *Summam* viderit. Exemplaria enim, quae veterum Istorum sacum, veluti commune effugerunt, & nondum in falsamentariorum, vnguentariorumue tabernas transierunt, in monasteriorum, aut aliis bibliothecis delitescunt, ubi tineas & blattas pascunt. Non sane opus inter libros rariore referremus, nisi editio seculo XV. exscripta, id exigere videretur. Litteris excusa gothicis est, &, primo loco, ob oculos ponit, *Summam codicis*, quae hisce inchoatur verbis: *Iesus Maria Prohemium ad Summam codicis: per dominum AZONEM compositam: nova cum recognitione: ac multis cum additionibus in locis suis*

noviter possis: Deo favente feliciter incipis, Fol. 230.
Domini AZONIS probemium ad summam institutionum
incipis feliciter, Fol. 250. sequitur *Summa ad pande-*
ctas & tres libros C. ac super libro novellarum, seu au-
thenticorum. Initio leguntur versiculi:

Quisquis ad auratas divini muneris artes
Caesarei intrepido currere calce cupis
Impiger excussis loculis preciosa magistri
AZONIS legum iam tibi scripta cape
Hic caput est iuris: fons hic rutilantior omni
Flumine: ab iniis optime quoque suis.
Eia age servata quicquid iacet aeris in archa
Excute si sacri munera iuris aues.

In fine fol. 230. haec typographi conspiciuntur ver-
 ba: *Excellentissimi ac preclarissimi Jurisconsulti domini*
AZONIS summa super C. & super institutionibus, cum
 quibusdam additionibus, aliorum doctorum (Placentini,
 Accursii &c.) pernecessariis ad ipsam: *diligentissime ca-*
stigata explicit. Impressa Venetiis summo studio &
diligentia a Philippo pincio Mantuano. Anno
 D. MCCCXCVIII. (1498) die primo Junii. Impe-
 rante clementissimo, ac sapientissimo d. d. Augustino
 Barbado, Inuicissimi Venetorum Senatus Duce fere-
 nissimo. Cum privilegio nequis audeat imprimere usque
 ad decennium sub pena in eo contenta. Defende nos pa-
 ter Antoni. His verbis subiicitur imago S. Antonii
 ligno incisa. Quatuor codici adiciuntur indices. Mi-
 chaeli Maittaire editio incognita fuisse videtur. Sunt
 quidem nonnulli, qui *Summam* istam Joanni Basiano
 cremonensi, AZONIS praecceptoris tribuunt, sed il-
 lam iam AZONI vindicavit Joan. Baptist. de Gazi-
 lupis in *Hesperia interpret. & glossator. iuris* p. 502.

CCXXVI.

Contenta in hoc libello. Modus confitendi compositus per *Re. episcopum ANDREAM Hispanum S. Ro. ecclesie. Pe.* Interrogationes & doctrine quibus quilibet sacerdos debet interrogare suum confitentem. Canones penitentiales per *episcopum Ciuitatensem* compositi. Casus papales & episcopales. in 4. folior. 20.

Haec collectio, in primis ob canones poenitentiales, a Joanne Alberto Fabricio, in *Bibliotheca graeca* non memoratos, vbi L. VI. Cap. I. p. 74 sqq. *Canonum poenentialium* compilatores, & editores longa serie recenset. Prima & tertia collectionis particula, auctorem produnt ANDREAM DE ESCOBAR, Hispanum, Ordinis benedictini, Episcopum ciuitatensem, deinde aiacensem, & postea megarenssem, romanae curiae Poenitentiarium, & vt nonnulli memorant, Cardinalem. An is *interrogationes & doctrinas, quibus quilibet sacerdos debet interrogare suum confitentem, & casus papales, & episcopales* conscripserit, pro certo adfirmare neutiquam possumus. *Modus confitendi*, ab eo libello fortasse non differt, quem titulo *luminis confessorum* adducit Nicolaus Antonius in *Bibliotheca hispan. veter.* Tom. II. pag. 155. vbi & reliqua ANDRAE DE ESCOBAR opera recensentur. Antonius Posseuinus in *Apparat. sacr.* Tom. I. p. 84 seqq. alium Andream, Hispanum, Episcopum aiacensem, alium Andream megarenssem, & alium denique fuisse Andream, Hispanum monachum Ord. S. Benedicti, Episcopum primum megarenssem, deinde ciuitatensem, mox aiacensem, postremo Cardinalem ac Poenitentiarium, & decretorum Doctorem, existimat. Posteriori tribuit libellum *de forma & modo confitendi*, quem *antidotario animae*, Nicolai Abbaris de Bogardis, praefixum esse, ait, quod & confirmatur a Joanne

Trithemio *de viris illustribus Ordinis S. Benedicti, Col-*
lon. 1575. in 4. L. II. Cap. 136. & L. III. c. 43. An-
 tonius Posseuinus quidem, Nicol. Antonius II. citr. &
 qui illos sequitur Joan. Albert. Fabricius Libr. I. *Bi-*
blioth. med. & infim. Latinit. p. 243. ANDREAM
 DE ESCOBAR primum Megarensē (*Meiara*) dein-
 de ciuitatensē (*Civitate*) hinc aiacensē (*Ajazzo*)
 fuisse Episcopum scribunt. Sed ipse ANDREAS DE
 ESCOBAR, episcopatus, quibus praefuit, in prooemio
modi consendi, ordine inuerso, hac ratione enume-
 rat: *Ego magister ANDREAS, Hispanus, Ro. curie*
penitentiarius olim ciuitatensis & aiacensis, nunc vero
megarensis vocatus Episcopus. ordinis sancti Benedicti.
requisitus per mihi consentes hanc generalem confesso-
nem, quae quassomnia peccata continet, ex multis sancto-
rum patrum dictis collegi verbis breuioribus quibus po-
tui &c. In collectionis, litteris gothicis impressae,
 fine, haec talia leguntur verba: *Impressum Nürnberg*
per dnm. Joannem Weyssenburger presbiterum. An-
no salutis octauo (1508). In vigilia Matthe apostoli.
 Michael. Maittaire editionem silentio praeteriit.

CCXXVII.

JOANNIS CVSPINIANI, *viri clariss. poetae &*
medici, ac diui Maximiliani Augusti oratoris,
 De Caesaribus atque Imperatoribus Romanis, Opus
 insigne: ab innumeris quibus antea scatebat, men-
 dis vindicatum: Vna cum Volphgangi Hungeri, Ju-
 reconsulti doctiss. Annotationibus, quibus innu-
 mera enim huiusce auctoris, tum aliorum quoque
 historicorum loca, & restituuntur & explicantur.
 De utilitate vero huius historiae simulque auctoris
 ipsius vita, ex doctiss. praefationibus operi prae-
 missis, Lector abunde cognoscat. Accessit etiam
 rerum

rerum & verborum tam in Annotationibus, quam ipsis Imperatorum vitis memorabilium, copiosus Index. *Cum Caes. Maiest. & Christianiss. Gallorum Regis Caroli, gratia & privilegio ad annos sex. Basileae per Joannem Oporinum & Nicolaum Brylingerum.* in fol. pp. 635. & 239. exceptis praefationibus, & indice pp. 65.

Nullum quidem haec editio anni indicium in fronte & calce gerit, sed sine dubio circa annum 1561. aut 62. in lucem exiit. Anno nimirum 1561. Alberti Reyffensteyn *epistola* dedicatoria ad Joannem Jacobum Fuggerum, *Kalend. Februar.* scripta est. Cum is ideo CVSPINIANI librum, se edidisse adfirmat, ut Wolfgangi Hungeri, amici & adfinis coniunctissimi *adnotationes* iam absolutas, potissimum ab interitu vindicaret, primam istam editionem censemus esse, quae Hungeri *adnotationes* refert. Emendatione igitur indigent, quae in *Bibliotheca historica* Struuiobuderiana p. 65. de eiusmodi editione, cum Hungeri *adnotationibus*, *Basil.* 1540. in fol. euulgata memorantur: *Praefationem*, & *carmen hexametrum* anonymi, sequitur Christophor. Scheurlae *J. V. D. Advocati patriae, ad Carolum austrum Romanor. Imperatorem, in historiam Caesarum, a CVSPINIANO conscriptam, prooemium*, ex prima editione transcriptum. Ea enim lege, a CVSPINIANI haeredibus, post longam tractationem, impetraverat atque obtinuerat librum, ut sub Imperatoris Caroli auspiciis publicaretur, cum illi iam pridem ab ipso auctore destinatus, & ultima etiam voluntate consecratus fuerat. In Nicolai Gerbelii, phorcensis, *praefatione ad lectorem*, JOANNIS CVSPINIANI vita exponitur.

Natus fuit JOANNES SPIESHAMMER, qui more illorum temporum, vltatissimo, CVSPINIANVS nominari voluit, Swinfordiae, in orientalis Franciae oppido, anno 1473. In gymnasio vindobonensi Con-

radi Celtis fuit auditor, tantamque studiis suis famam, tantamque cum laude gloriam consequutus est, ut eo tempore, in vniuersa doctorum turba, nemo, illo facundior, aut eloquentior haberetur, qua propter etiam laurea corona, ab Imperatore Maximiliano, donatus fuit. Primum omnium eum Imperator in senatum adscivit, in Hungariam, Bohemiam, Poloniamque oratorem misit, annis XII. continuis, eius consiliis, & opera, in difficillimis rebus saepe usus. Mortuo Conrado Celte, anno 1508. Bibliothecae vindobonensi praefectus, & tandem senatus vindobonensis Praeses constitutus fuit. Illius epitaphium exstat in Petri Lambecii *Commentar. de Bibliotheca vindobonensi* Tom. II. p. 1011.

JOANNES CVSPINIANVS *Doct̃or quondam
Ciuitatis Viennensis praefectus.*

Excolui primum Musas, & Apollinis artes

Nempe fui Medicus, tumque poeta simul

Postea me rebus natum maioribus, auxit

Caesar & ornauit praefidis officio

Illa igitur nostro sint verba inscripta sepulcro

Vnica: vixi olim, CVSPINIANVS eram

Historiae immensae monumenta aeterna reliqui

Viuus in his semper CVSPINIANVS erit.

Vixit ann. LVI. Obiit Al. MDXXX. IX. mens.

April. die XIX.

JOANNIS CVSPINIANI *vita*, quam Nicolaus Gerbelius conscripsit, a Christ. Gottl. Budero inserta fuit, *vitis clarissimorum historicorum, Jenae* 1740. in 8. p. 66 sqq. & omisiss iis, quae ad rem non pertinebant, a Melch. Adami *vitis philosophor. germanor.* p. 33 sqq. Conf. poterunt Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 359. Gerard. Jo. Vossii *L. III. de Historicis latinis* Cap. X. p. 585 sqq. Paul. Freheri *Theatr. viror. eruditione claror.* p. 1440. Martin. Hanckii *L. II. de rom. rer. Scriptor.* Cap. XVI. p. 126 sqq. Joan. Fabricii *Historia Bibliothecae fabricianae* P. III. p. 77. Conrad. Samuel.

Samuel Schurzleischii. introductio in Notitiam Scriptorum P. I. p. 318 sqq. Jo. Alb. Fabricii Bibliotheca med. & infim. Latinis. L. III. p. 2147 sqq.

Historia CVSPINIANI de Caesaribus, a Schurzleischio opus vocatur *luculentum*, quod a viris doctis magni aestimari solet. Non autem difficile fuit, CVSPINIANO, viro doctissimo, eiusmodi opus conscribere, cum illi ex Imperatoris liberalitate & beneficentia, omnes vndique vetustiores bibliothecae, omnia Ducum Austriae secretiora scrinia. & *aperta* paterent, quae librorum, aliorumque monumentorum rarissimorum, copiosam illi suppeditabant supellectilem. Deduxit Caesarum & Imperatorum roman. historiam a Julio Caesare ad Maximilianum I. Post Constantinum XIX. Palaeologum inseruit p. 528-579. libellum *de Turcorum origine, & Imperatorum turcicorum historiam* a Mahomethe pseudopropheta, ad Selimum othomannum vsque exposuit. Pagina 579-595. agitur *de Turcorum re militari, religione, & ceteris eorum moribus domesticis*. His adiunxit pag. 595. Foelcis Petancii, Cancellarii Segniae, qui saepius in Turcia oratorem egit, & cui cum CVSPINIANO insignis fuit familiaritas, *Tractatio ad Vladislauum Hungariae & Bohemiae regem, quibus itineribus Turci sint adgrediendi*. Illius in fine collocatum est Maximiliani Imperatoris I. anno 1519. defuncti *elogium*. Omni libro finis imponitur, JOANNIS CVSPINIANI *diario, de congressu Caesaris Maximiliani augusti, & trium regum, Hungariae, Bohemiae, & Poloniae, Vladislai, Ludouici, ac Sigismundi, in urbe viennensi facto, d. XVII. Julii Anno. Cbr. 1515.* A Marquardo Frehero *diarium* insertum fuit Tom. II. *Scriptor. rer. german. p. 587 sqq. edit. Burc. Gotth. Seruuii.*

Wolffgangi Hungeri, *adnotationes* seorsum excusae, hoc titulo adiectae sunt libro: Volphgangi Hungeri, Baioarii Aquiburgensis, *Furecos. in* JOANNIS CVSPINIANI *Caesarum Historiani, Annotationes.*

In quibus tum innumera tuius auctoris. tum aliorum quoque historiographorum, veterum & recentiorum, permulta loca a mendis vindicata, nativae lectioni restituantur, & quaedam clarius explicantur.: admixtis subinde parergis Lectori historiarum studioso cognitum perquam iucundis. Accessit locuples rerum & verborum in iisdem memorabilium index. Cum Caes. Maieft. gratia & privilegio ad annos decens. Basileae per Joannem Oporinum & Nicolaum Brylingerum. Cum anno 1601. Francofurti omnia JOANNIS CVSPINIANI opera III. Tom. in fol. ederentur, omnia eodem, quo recensuimus ordine, in Partem primam relata fuere. En! titulum integrum:

CCXXIIX.

JOANNIS CVSPINIANI, Viri Clarissimi, Poetae & Medici, ac D. Maximiliani Aug. Oratoris, de Caesaribus atque Imp. Romanis Opus insignis: Ab innumeris, quibus antea scatebat, mendis vindicatum. Cum Wolphgangi Hungeri J. C. doctiss. Annotationibus, quibus innumera cum huiusce auctoris, tum aliorum quoque historico-rum loca & restituantur & explicantur. Accessit rerum & verborum maxime memorabilium Index locupletissimus. Francofurti typis Weckellianis apud Claudium Marnium & heredes Joannis Aubrii cl. l. Oct. (1601) in fol. pp. 702. except. praefat. & indice folior. 26. & dimid.

Cum haec operum pars prima, nihil contineat, quod non in editione, quam modo descripsimus, inveniatur, vberiore recensione supersedemus, idque modo adiicimus, librum a Nicolao Hieron. Gundling in *der vollständigen Historie der Gelahrtheit* Tom II p. 2866

p. 2866. inter eos referri, qui non semper & vbiuis inueniantur. Conf. *Catalog. Biblioth. salthen.* p. 70.

De Wolfgang Hungero, Jureconsulto seculi XVI. celeberrimo, Wasserburgi, in Bauaria nato, Professore iuris in academia ingolstadiensi, Cancellario frisingensi, & Camerae imperialis spirensis Adessore, vid. *Dictionnaire historique & critique de Mr. Baile* Tom. II. p. 1522 sqq. vbi & reliqua eius scripta enumerantur. Quod pro Ludouico Bauaro & Friderico Barbarossa, Impp. apologiam scripserit, quam vero ipse suppressit, testatur ipse in *Adnotation. ad cuspini* Caesares col. 186. edit. *Basil.* 1561. vbi ait: *Nos hoc loco pro verisque optimis Imperatoribus Baioario & Aenobarbo elucubrata apologia integra, luce ipsa clarius ostendimus, & fabulam illam de Ludouico Baioario vanam, falsam & tralaticiam esse, & Aenobarbum non tam de verbis, quam rebus ipsis contendisse, atque in summa longe alias fuisse summis Pontificibus in hos Imperatores odiorum causas, & quaecumque tandem eae fuerint, saltem negotia ipsa controuersa a Pontificiis, ea animorum impotentia, fastu & acerbitate tractata, ut horundem Imperatorum, ubique maior modestia, mansuetudo, humanitas, adeoque innocentia, pietas & iustitia eluceat, utcanque insignis ille theologus Albertus Pighius, campensis, pontificiorum Hector L. V. Cap. 14. & 15. ecclesiasticae hierarchiae, causam huius Ludouici ita proposuerit, atque explicarit, ut vniuersam eam damnaret. Sed voluisse ipsum eo in argumento, ac praesertim Lib. VI. romanorum pontificum auribus aliquid dare, iam pridem etiam catholicum, veritatis amantiss. theologum, virum ecclesiasticum, doctrinae & vitae sanctimoniam, nuper dum viueret, cum primis spectatum, scio pronunciasse: & vbi necesse sit, ipsius censuram autographam, ea de re in medium proferre possum. Neque vero nostro ex capite, isti apologiae nostrae hoc gloriose arrogamus, sed potius concordiae ex calculo amicorum aliquot, tam ecclesiasticorum quam laicorum, qui catholica*

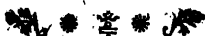

tholica in religione iuxta nobiscum versantur, & ecclesiae statum a foedis & perniciosis abusu & vitiorum monstribus repurgatum sartumque & rectum (quod aiunt) iam pridem pio zelo, sed hactenus frustra optant, ac super ea apologia, ipsis exhibita, consulit etiam scripto sua singuli nobis candide & libere exposuerunt iudicia. Attamen & sponte nostra, & praecellentis cuiusdam amici beneuolo monitu, hoc tempore domi, retinere, eandem, quam in publicum edere malimus. Diem obiisse supremum Hungerus dicitur anno 1555.

CCXXVIII.

Austria JOANNIS CVSPINIANI, cum omnibus eiusdem Marchionibus, Ducibus, Archiducibus ac rebus praeclare ad haec vsque tempora ab iisdem gestis. Eiusdem JOANNIS CVSPINIANI oratio protreptica ad S. Ro. Imperii Principes & procures, vt bellum suscipiant contra Turcum: cum descriptione conflictus in Hungaria facti, quo periit rex Hungariae Ludouicus, & qua via Turcus Solemet ad Budam vsque peruenit ex Alba Graeca, cum enumeratione clara dotium, quibus a natura dotata est Hungaria: & insertione multarum rerum annotatu dignissimarum. Cum Gasparis Bruschi poetae laureati, & Comitum palatini praefatione, quae carmine elegiaco scripta, Encomion eiusdem Austriae continet. Cum Indice locupletissimo. *ibid. eod. in fol. pp. 86.*

En! secundae partis *omnium operum* JOANNIS CVSPINIANI titulum. Gaspar Bruschi *carmen elegia-*

elogium dicauit Gregorio & Jacobo fratribus germanis Lechneris, alteri Abbati cremphanensi in Austria supra Anasum sita, alteri philosophiae ac sacrae paginae magistro. *Historia* CVSPINIANI Austriae inchoatur cum Leopoldo anno 933. & pertingit ad Ferdinandum I. vsque Caroli V. fratrem. *Historiae* subiunxit Austriae descriptionem, quantum pateat, & cur ita dicta, cum Danubii descriptionem, fluentis, per utramque Pannoniam, cum LX. nauigabilibus fluminibus, dehinc Praelatorum, Baronum, Militum, & oppidanorum quatuor ordinum, ac statuum, ad comitia venientium seriem, a quibus sint monasteria & coenobia fundata: postremo sex Austriae patronorum, Quirini Archiepiscopi laureacensis, & patriarchae aquileiensis; Maximiliani Archiepiscopi laureacensis, & martyris; Floriani tribuni militum, martyris Laureaci possi; Seuerini, post Attilam Hunnorum regem defunctam, secundarii Austriae apostoli; Colomanni martyris; & Leopoldi pii Marchionis vitas, cum precatione Joannis Stabii, in sanctos Austriae patronos. Promiserat quidem in *Epilogo* ad lectorem, JO. CVSPINIANVS se velle subiungere omnes fluuios, montes, oppida, castra, & villas, quae omnia sua peregrinatione, Joannes Stabius oculis lustrauerat, & iussu Maximiliani I. Imp. descripserat, Georgius Collimitius auxerat & in tabulam redegerat; sed non stetisse CVSPINIANVM promissis, typographus Lectorem monuit. *Orationem protrepticam*, ad sacri rom. imperii principes & proceres, excipiunt Casp. Vrsini, velii, ad Germaniae principes Jo. Alexandri Brassicani ad eosdem, & C. Vrsini velii, ad JO. CVSPINIANVM carmina elegiata latina. *Orationem* inscripsit CVSPINIANVS nomine Bernardi praefulis tridentini, Regis Hungar. & Bohemiae, Archiducis Austriae, Ferdinandi, primarii a consiliis. Haec autem omnia iam lucem viderant Basil. 1553. in fol. cum *chronico* Magistri Alberti argentinenensis, quod ideo Typographus francofurtensis

se omisſiſſe ſcribit, *ne lectores ſumtibus oneret. fruſtra,* cum in eo tomo *rerum* germanicarum inueniatur, quem Chriſtianus Vrlſius publicauerit an. 1585.

CCXXX.

JOANNIS CVSPINIANI, *Viri Clariffimi, Diui quondam Maximiliani Imperatoris a conſiliis, & oratoris,* de Conſulibus Romanorum commentarii, ex optimis vetuſtiſſimisque aucto-ribus collecti. Praefertur his Commentariis Sexti Ruſi V. Conſularis Rerum geſtarum Pop. Rom. deque acceſſione Imperii Epitome, cum eiſdem CVSPINIANI, eruditiffimis Scholiis, Magni Aurelii Caſſiodôri Senatoris Chronicon, ſiue de Conſulibus Romanorum Libellus, paſſim CVSPINIANI Commentariis inſertus. Nicolai Gerbelii in eoſdem commentarios, ad ornatiff. virum D. Joannem Jacobum Fuggerum Praefatio, in qua de Chronographis, de eorum diſcordia, deque huius operis maxima vtilitate. Ad haec rerum atque verborum toto opere memorabilium Index locupletiffimus. *ibid. cod.* in fol. pp. 477. except. praefat. & indice folior. 30. & dimid.

Hac ratione, *tertia operum omnium* JO. CVSPINIANI, pars inſcribitur, cuius titulus ſatis luculentus, quae in libro inueniantur, ſatis ſuperque docet. Omnium inter *opera*, quae CVSPINIANVS ſcripſit, primum eſt, & prima vice cum *opusculis* P. II. memoratis, in lucem editum fuit *Baſil.* 1553. in fol. Praefationi ſuae adiecit Gerbelius *verſiculos*, quos CVSPINIANI *manibus conſecrauit:*

Tempus

*Tempus erat vernum, vernis erat undique tellus
Floribus ornata, atque omnia plena rosis
Triste nihil, nihil incultum, nihil denique durum,
Insigni stabant omnia laetitia.
Tempora prima iterum mundi rediisse putasses
Cuius in aspectu nil nisi risus erat.
Tum forte elysiis in vallibus, inque remotis
Doctorum errabat turba diserta locis.
Aeris illecebris tam blandi excita, repente
Castaliae Clio sedula liquit aquas.
Folibus a primis, a prima incude labores
Accipit ad sese CVSPINIANE tuos.
Illicet in campos laetos. Et amoenae vireta
Euolat, Historicis exhibitura librum
Nec mora, quod voluit doctissima Musa peregit,
Doctorumque gregi nobile reddit opus.
Laetitiam illius caetus, quis gaudia fando
Explicet, aut laudes CVSPINIANE tuas?
Quas in te doctus populus congeffit, Et uno
Divinum scriptum comprobat ore tuum.
Floribus extemplo, violisque recentibus omne,
Quis nemus hoc sacrum, quis locus ille viret.
Exornant doctae monumenta insignia dextrae
Dextrae quam merito Iuppiter aequus amat.
Quam grata egregiis aequabit honoribus aetas
Posterior, multis accumulata bonis.
Pro quibus immensas referent pia pectora grates
Manibus o felix CVSPINIANE tuis.*

CCXXXI.

Annales Sueuici siue Chronica rerum gestarum
Antiquissimae & Inclytæ Sueuicæ gentis.
Quibus quicquid fere de ea haberi potuit, ex la-
tinis & graecis, aliarumque linguarum auctoribus,
scriptisque plurimis non ætlicis, comprehenditur,

Adiunctis interim ceterae quoque Germaniae, Orientis & Occidentis ac vicinarum Prouinciarum ad nostra vsque tempora, memorabilibus rebus ac scitu dignis. Opus nouum non solum elaboratum & perutile, sed etiam ad alios permultos historicos ac scriptores facilius intelligendos necessarium: Cuius dodecas prima ab initio rerum conditarum vsque ad DCCC annum Christi deducitur. *Auctore MARTINO CRVSIO, Graecae & Latinae linguae, cum Oratoriâ in celebri academia Tybingensi Professore ac Historico.*

Μέγαν ἰσὺν ὑφαίνω

Ποικίλον ὕμνον ἀράσσω.

Cum gratia & priuilegio Caes. Maiest. speciali ad decennium. Francofurti ex officina typographica Nicolai Bassaei MDXCV. (1595) in fol. pp. 338. except. praemiss. & indice folior. 14.

MARTINI CRVSII *graecae & latinae linguae cum Oratoria in Academia Tybing. Professoris, Annalium Suevicorum Dodecas secunda ab anno Christi DCCCL. vsque ad MCCXII. annum deducta. ibid. eod. pp. 574. non numeratis praemissis, & indice folior. 17.*

- - - Annalium Suevicorum Dodecas tertia Ab anno Christi MCCXIII. vsque ad annum MDXCIII. perducta. Adiecto paraleipomeno variarum plurimarumque rerum libro: in quo hodiernum quoque Turcicum bellum an. 1590. vsque ad 1596. Domini annum, diligenter describitur. *ibid. MDXCVI. (1596) pp. 846. si praemissa & index folior. 16. non numerat. fuerint.*

- - - Paraleipomenos rerum Sueuicarum liber;
In quo exponuntur Sueviae regiones, principatus,
comitatus, nobilitas. Wirtembergicae & aliae Sue-
viae vrbes, Monasteria, arces, & pagi. Memorabilia
multa, nec cuius haftenus nota. Praesertim de
bello inter christianos & Turcas hodierno vsque
ad annum Christi MDXCVI. *ibid. eod. pp. 132.*
except. praemiss. & indice folior. 5.

Liber hic inter MARTINI CRVSII *opera*, quae
admodum rara sunt, vtilissimus esse videtur. Omnia
non solum quae ad Sueviae historiam spectant, com-
plectitur, sed multa etiam iis immiscuit CRVSII,
quae res, in aliis regionibus, gestas, ob oculos po-
nunt. Satis adcurata illius reperitur recensio in *Bi-
bliotheca hamburgensi-historica* Centur. X. p. 40 sqq.
quam ob rem a prolxiore heic recensione nos absti-
nemus. Cuilibet volumini imago MARTINI CRV-
SII ligno incisa praemittitur. Prima *dodecas* inscri-
pta est nomine Friderici, Ducis wirtembergici, se-
cunda, Philippi Ludouici, Ducis palatini, tertia, Jo-
achimi, Lucii, Sigismundi, & Achacii fratrum a
Landaw. *Liber* autem *paraleipomenos* vrbis Augustae,
Vlmae, Reutlingae, Esselingae, Hailprunnae, Halae,
Campidoni, Memmingae, Noerlingae, & Werdae
Ephoris, Consulibus, Praetoribus ac Senatoribus di-
catus est. Raritatis testes sunt *Bibliothecae menke-
nanae catalogus* p. 431. Cl. Joannis Vogtii *Catalog.*
libror. rar. p. 225 sqq. *Catalog. Biblioth. rinckianae*
p. 478. aliique plures. Nouam quidem editionem
cum viris doctis communicare promiserat Joan. Mi-
chael Hallwachsus Professor tubingensis, sed versio-
ne operis teutonica, quam Joan. Jacob. Moserus an.
1733. hoc titulo in lucem emisit: MARTINI CRV-
SII *Schwäbische Chronick, von Erstschaffung der Welt*
bis auf das Jahr 1596, aus dem lateinischen ersinats
übersetzet, und mit einer Continuation bis 1733. auch

einen vollständigen Register versehen, nebst einer Vorrede, dem Leben des Autoris, und einer alphabetischen Nachricht von mehr denn 1000. gedruckt und ungedruckten Schriften, die Schwaben ganz oder zum theil betreffen. Franckf. II. Tom. in fol. a proposito absteritus destitit.

Vid. de MARTINO CRVSIO Viti Mylleri *Oratio de vita & obitu MARTINI CRVSII* Tubingae 1608. in 4. qua vsus in describenda CRVSII vita fuit Melchior Adami in *vitis philosophor. germanor. p. 223* seqq. Joan. Conrad. Dieterici *progr. de propagatione graecarum litterarum & poeseos per Germaniam, a Triumviris litterariis MART. CRVSIO, Michael. Neandro, Laurent. Rhodomanno instituta, Giesfiae 1663.* in 4. Paul. Freheri *Theatrum viror. eruditione claror. p. 1503.* Henrici Wilandi *Leichpredigt bey der Begräbnis Catharinen Vetscherin, MARTINI CRVSII ehelicher Hauszfrauen, Tübing 1599.* in 4. Varia, in illo reperiuntur sermone, ad rerum crusiannarum historiam spectantia. Nicéron *Memoires* Tom. XIII. p. 382 seqq. *Nou-antiqua* ann. 1704. p. 135. vbi legitur *der theologischen Facultaet zu Tübingen Judicium von MARTINI CRVSII noch vngedruckten Schriften, ex MSto. editum.* De bello grammaticali, per tres fere annos integros, inter Nicodemum Frischlinum, & MARTINVM CRVSIVM, tantā animorum acerbitate gesto, vt teste Dauid. Chytraeo p. 603. *epist. ad Pancrat. Crugerium, Graecis non magis curae fuerit Troiam capere, quam Frischlino aduersarium omnibus probis deformatum conculcare,* vid. Carol. Henric. Langii *Nicodemus Frischlinus vita, fama, scriptis ac vitae exitu memorabilis, Brunswig. & Lips. 1727.* in 4. Cap. II. §. X. p. 73 sqq. Cl. Jacob. Burckhardi *de linguae latinae in Germania fastis* P. I. Cap. VI. p. 501 sqq.

CCXXXII.

MARTINI CROMERI, *Varmiensis Episcopi*
Polonia : Siue de origine & rebus gestis Po-
lonorum Libri XXX. Oratio funebris Sigismun-
di primi, Regis, deque situ, populis, moribus,
magistratibus, & republica regni Poloniae, libri
duo. Omnia nunc ultimo ab ipsomet auctore re-
cognita, ac multis locis emendata & aucta. His
accesserunt recens ad historiae continuationem,
quae sequens pagina demonstrat, & chartae geo-
graphicae, cum Poloniae, Prussiae, Masouiae, Rus-
siae &c. tum etiam Lithuaniae, Liuaniae &
Moscouiae, aeneis formis expressae. Cum indi-
ce rerum memorabilium locupletissimo. *Coloniae*
Agrippinae, in officina Birckmannica sumptibus Ar-
noldi Mylij. Anno M. D. LXXXIX. (1589). Cum
gratia & priuilegio S. Caesaris Maiestatis. in fol.
pp. 846. except. fol. prioribus 14. & indice fo-
lior. 27.

Omnia optima haec editio, nostra iam aetate
rarior facta est. Prolixiore heic recensione superse-
dere possumus, cum in *Bibliotheca* hamburgensi *hi-*
storica Centur. III. Art. XXXVIII. p. 172 sqq. liber
descriptus, variaeque editiones enumeratae fuerunt.
Omnia prima est, quae *Basileae ex officina oporiniana*
1555. in lucem exiit. Conf. Gabriel. Groddeck *Sche-*
diasma de Scriptor. Histor. polonicae p. 18. *Bibliotheca*
historica Struuiobuderiana p. 1511 sqq vbi. etiam ii
enumerantur, qui CROMERI opus satis prolixum in
compendium redegerunt. Exemplar, quod e Biblio-
theca portensi publica, ante oculos versatur, hoc
singulare habet, quod ligaturae e corio rubro turcico,
deauratae, haec litteris aureis verba inscripta fuerint

SIGISMUNDVS. III. D. G. REX
POLONIAE. M. D. LIT. PROX
HAERES. REG. SVAETIAE
ETCET. FVTVR. REX

In Joannis Pistorii, niddani, polonicae *historiae com-
pore*, *Bafil.* 1582. in fol. edito, CROMERI *chronicae*
Tom. II. ultimo loco repositum fuit. Inchoauit CRO-
MERVS narrationem suam, ab origine gentis polo-
nicae, eiusque filum ad annum vsque 1506. deduxit.

MARTINVS CROMERVS, Episcopus varmiensis,
homo nouus, absolutis in gymnasio cracouiensi stu-
diis, Juris vtriusque Doctor, omnem fere Germa-
niam et Italiam peragrauit. Ex itinere redux Cano-
nicus cracouiensis, et regius Secretarius constitutus,
omnem honorem, omne studium, omnesque cogita-
tiones suas, in examinandis, commemorandisque
patriae rebus, collocauit. Multas reipublicae lega-
tus, in Imperatoris, Pontificis, aliorumque Princi-
pum aulis, legationes obiit, et patriae negotia, tan-
ta fide, tantaque cura et sollertia egit, vt anno 1579.
remunerationis loco, varmiensem nancisceretur epi-
scopatum. Mortuus est anno 1589. aetatis anno
LXXVII. cum inter amicos mensae adcumberet.
Vid. de illo praeter Christophor. Varseuicium, Si-
mon. Starouolscium, Petr. de Duisburg, Christoph.
Hartknochium, Paul. Piascium, Casp. Schurtzium,
et alios Anton. Possuini *Apparat. sacer* Tom. II.
p. 402. Jo. Daniel. Janozkii *litterarum in Polonia*
Propagatores, *Dantisci* 1746. in 4. §. XLI. p. 28 sqq.

CCXXXIII.

De Bello Belgico, Auspiciis Excell^{ti} ac Gene-
rosissimi Ambrosii Spinolae, Marchionis a Be-
naffro, Equitis Velleris Aurei, &c. Ducis vni-
uersi Exercitus Regis Hispaniae potentissimi Phi-
lippi

lippi III. Et serenissimi Archiducis Alberti ab Austria, Belgii Principis. Cum expositione Caesarum et rationis confectae Pacis, seu Induciarum, additis articulis, et litteris Principum ad ipsas inducias spectantibus *Auctore* JOANNE BALINO, *Burgundione Vesulano. Bruxellae, ex officina Rutgeri Velpii, Typog. Jur. sub Aquila aurea, anno 1609. Cum Privilegio in 8. pp. 174. si ea quae praemittuntur et adiciuntur folior. 25. exceperis.*

Librum esse rarum, nos docuit Cl. David. Clement in *Bibliothèque historique et critique* Tom. II. p. 379. Dicauit illum Auctor *slorentissimae reipublicae, potentissimaeque dominationi* Genuensi. Dedicacionem, praefationem, et capitum XIIIX. indicem excipiunt varia *poemata*, BALINO, in honorem Ambrosii Spinolae, Aurelii Spinolae, Philippi Paraucini, et Joan. Baptist. Aureae conscripta. Composita *belli belgici historia*, adiicitur p. 108. *Historia de pace seu induciis XII. annorum*, quae partem capitis XIIIX. et XVIII. caput integrum complectitur. Forte ea Christophor. Hendreichius adductus fuit, ut BALINI *historiam de induciis belgicis, Bruxellis anno 1640. prodiiisse* scriberet. Libello additur JOANNIS BALINI poema elegiacum, *de pace belgica*, quod Jani *bifrontis belgici* titulo inscripsit. Folior. 6. Initium lectores docere poterit, qualis fuerit BALINVS poeta :

Squallebant mea membra situ, deforme cadaver

Prostratum gelu deficiebat humo :

Obruta lethaeo languebant lumina somno :

Pallida tingeat lividus ora calor.

Aspera frons sulcis tremulae vicina senectae :

Spiritus e tardo pectore missus erat.

Ingratos vox rauca sonos fundebat anhelos

Guttur, plena granis verba doloris erant.

Manabant oculis lacrymae velut imber ab alto:

Nulla quies animo, corpore nulla quies.

His dum cincta malis iaceo, furibunda caterua

Quadrupedante solum martia prodit equo.

Vulnera vulneribus crebris superaddita cernas,

Sanguinolenta modo, livida membra prius.

Foedatos etiam rubicundo pulvere crines:

Spumantis sanies ore fit instar equi.

Et cruor, et tabum, totu mihi corpore manant,

Confossam crebra cuspide utrumque latus.

En morior, sanguisque animam circumuebit ater:

Vivo tamen, mors est non cito posse mori &c.

Editionem libri *antuerpiensem* an. 1610. ab Hendrichio in *Pandect.* brandeb. p. 398. productam, in dubium vocauit Cl. Dau. Clement l. cit. Non certe fundamento inniti credimus editionem, quae cum Flor. van der Haer *historia* huius *belli Bruxell.* 1609. in 8. prodiiſſe dicitur Tom. I. des *algemeinen gelebrten Lexic.* col. 743. in primis cum neque apud Valerium Andream Desseliū in *Biblioth.* belgic. p. 451. neque apud Jo. Franc. Foppens in *Biblioth.* belgic. Tom. I. p. 567. eiusmodi editionis mentio facta fuerit. Iis testibus JOANNES BALINVS Vesalii, apud Sequanos natus, Presbyter, vixit in Belgio legionis burgundicae sub Claudio de Rya, Barone Balanzonio, Curio seu Capellanus, et Vesaliae Cliuiorum viuere desit. Illum, praeter hunc librum, alia magno numero opuscula, praesertim *poemata* composuisse perhibent, quae hoc tempore, apud agnatos, reposita, inueniantur.

CCXXXIII.

Obsidionis Madeburgi, Antiquae ac Inclytæ Saxonum vrbs, anno 1550. et 51. a Caesariensis factae, succincta atque historica descriptio.

Per

PER SEBASTIANVM BESSELMEIERVM *opus vr-
bis ciuem* Germanico idiomate conscripta, nunc
vero primum Latio donata.

In Madeburgum tetraſtichon

Ante quidem bellum, in bello, poſt denique
bellum

Eſt mihi ſeruatus virginitatis honos
Sed quoniam iam ſum tot millia paſſa virorum,
Dic mihi quo, potui virgo manere modo?
Baſilae, anno MDLII. (1552.) in 8. pp. 108.

SEBASTIANVS BESSELMEIERVS, ciuis magdebur-
genſis, in hoc libro deſcripſit obſidionem vrbs, qua,
Imperatoris iuſſu, per quindecim meſes, illam cin-
xerat Mauricius, Elector Saxoniae, an. 1551. pro-
pterea quod *librum interimisticum* vrbs recipere no-
luerat. Expugnata fuit eodem anno, die III. No-
vembris. Lingua librum conſcripſerat vernacula au-
ctor, qui, cum vrbs obſideretur, vigilum praefectus
fuerat, hoc titulo: *Warbaſtige Hiſtori und Beſchrei-
bung des Magdeburgiſchen Kriegs, von anfang biß zu
ende, was ſich die Zeit der Belägerung innen und auſ-
ſerhalb der Statt zugetragen und verlauffen hat, auch
von der Schlacht und fürnembſten Scharmützlen, Tha-
ten und Angriffen zu beyden theilen geſchehen, im Jahr
der mindern Zahl 50. und 51. auff kürtzeſt verfaßt.
Durch SEBASTIAN BESSELMAYER Bürger zu
Magdeburg, ſo in ſolchen bündeln bey und mit gewe-
ſen. Gedruckt zu Baſel, im Jahr nach Chriſti Geburt,
1552. in 8. Inſeruit illum Friderich Hortleder ope-
ri, quod inſcribitur: *der Römischen Keyſer und König-
lichen Maieſtaeten, auch des heiligen Rö. Reichs, geiſtli-
cher und weltlicher Staende, Churfürſten, Fürſten,
Graffen, Herren, Reichs und anderer Stätte, zuſampt
der heiligen Schrifft geiſtlicher und weltlicher Rechte
Gelehrten Handlungen und Ausſchreiben &c. Tom. I.*
P p 5 Franckf.*

Franckf. am Mayn 1618. in fol. L. III. Cap. XIII. p. 915 sqq. vbi duplicem aliam exstare ait editionem mutilam. Quis librum e vernaculo, in latinum converterit sermonem, pro certo adfirmare, minime sustinemus. A Simone Schardio id factum esse, fundamento nescimus quo, *Lexicon eruditorum* Tom. I. col. 1052. adfirmat. Si coniecturae locus fuerit, Coelium Secundum Curionem interpretem latinum existimauerimus, cum in fine libelli, litterae initiales C. S. C. cum hoc epigrammate legantur:

*Quod steterim virgo, tot millia passa virorum
Effecit Christus virgine natus homo.
Quodque viro digna est species, et gloria tanta
Non mea, sed summi facta dedere dei
Si qui sancta patris seruarint iussa potentis
Non metuent fraudes, vlla nec arma virum.*

Quorsum adcedit, quod illo tempore, Coel. Secundus Curio, Basileae vixerit. Quisquis autem versio- nis fuerit auctor, in Gallorum et Italorum potissimum gratiam, hunc laborem fuisse susceptum, in *praefatiuncula ad Lectorem* profitetur. Auctoris *anacephalaeosin*, ideo omittendam censuit, quod ad historiae seriem, nihil fere facere videatur. Illius loco adiecit in fine narrationem de equite albo siue vt ab hostibus nominari consueuerat, albo rustico, qui a partibus Magdeburgensium stetit, et semper in acie primus fuit, qui in hostium copias inrueret illasque vndeque caederet, et in fugam verteret. Illum S. Michaelem, aut alium angelum, a Deo missum fuisse, tunc temporis sibi persuadebant Magdeburgensium hostes. Simon Schardius versionem latinam inseruit *scriptoribus rer. germanic.* Tom. II. p. 1684 sqq. edit. *basileens.* Tom. II. p. 519 sqq. edit. Hier. Thomae; sed de equite albo, narratio omissa fuit.

CCXXXV.

Origines Murensis monasterii, cum breui chronico Seculi XI. quo maior scriptorum penuria fuit, ex vetustissimo codice edita. *Spiremburgii in bibliopolio Brucknausenio MDCXVIII. (1618) in 4. pp. 65.*

Falso liber *Spiremburgii* impressus dicitur, e Gallia prodiit, lucemque sub Nicolai Claudii Fabricii Peireskii auspiciis, *Parisis* primum vidit publicam, id quod ex Petri Gassendi *vita* Peireskii *Hag. Comit. 1655. in 4. L. II. p. 101.* patet. Conf. Jo. Georg. Eccardi praefat. ad *Origines Familiae* Habsburgo-austriacae *Lips. 1721. in fol.* Qua ratione codex iste, in Peireskii venerit manus, inter scriptores non convenit. Eccardus l. cit. id potissimum Godofredi Jacobonati opera, factum esse, memorat, Petrus autem Gassendus, l. cit. narrat, magna contentione Peireskium, et repetitis litteris curavisse, ut amicus suus Emericus de Vic, tum legatione regia, in Heluetia fungens, dextre obtineret in authentica forma, *Astorum* murensium exemplar, quod posset inferri in chartophylacium regium. In primis Peireskius sibi expetierat antiquam illam, quae praefixa erat *actis*, Principum fundatorum monasterii murensis *genealogiam*, cuius, et *actorum* sollicitè procuravit iteratam editionem, et *genealogiam*, ne una quidem syllaba, ut Gassendus ait, *addita, vel demta, redegit in perspicuum schema.* Quamquam idem retulit Joannes Mabillonius in *itinere germanico* p. 23 sqq. edit. Jo. Alb. Fabricii *Hamb. 1717. in 8.* omnia tamen alia, ab ipsis, coenobii murensis, religiosi viris se accepisse, refert Marquard. Herrgott in *genealogia diplomatica augustae gentis habsburgicae* Tom. I. *Viennae 1737. in fol. form. maior. Prolegom. III. de aetate et authentia Astorum murensium* p. XXV. codicem nimirum *actio-*

actorum murensum diu latuisse, ipsis quoque monachis ignotum; tandem vero in cubili reuerendissimi D. Abbatis, dum aedes monasterii restaurabantur, inter parietem et coassationem fortuito casu, illum, qui ibidem absconditus erat, in terram fuisse prolapsum narrat. *Eundem postea codicem*, pergit Marquard. Herrgott, multis precibus homo Gallus, litteris commendatitiis, ab Oratore regis Galliarum, qui Solodori debebat, instructus, a coenobitis expetiuit: quem, quum ad legendum in cubiculo, quo hospes exceptus erat, concederetur, nocturnis horis, clam descripsit, insciisque monachis, postmodum Parisiis prelo commisit.

Quo tempore auctor *actorum murensum* vixerit, et quis ille fuerit, adhuc sub iudice lis fuit. Peireskii illum, ad Seculum, a Christo nato, XI. vel XII. retulit, sed codicem, e quo ille, suum exemplar describendum curauit, recentioris aetatis, et seculo vel XIII. vel XIII. fuisse exaratum, variis argumentis demonstrat Marquardus Herrgott, simulque, Dominici Tschudii, Abbatis murenensis argumenta refellit, quibus, in libro *de origine et genealogia gloriosissimorum Comitum de Habsburg*, cui ipsa *Acta muren-* sia inseruit, anno 1651. edito, et 1702. recuso, Peireskii sententiam corroborare studuerat. Auctorem autem anonymum, primas partes, ipsumque Abbatis officium in murenensi monasterio, quondam obtinuisse, coniicit Marqu. Herrgott, in *prolegom.* cit. p. XXXIII. ex verbis, quae *Actis* inseruit p. 74. edit. Peiresk. et 337. edit. Marqu. Herrgott. dum auctoritate quadam, quasi dictatoria edixit: *decernimus igitur, quatenus nulli Praepositorum, Cellerariorum, aliarum venerabilium personarum, liceat ea alterare, extra quam statuta sunt.* Cum autem Marqu. Herrgott l. cit. fidem et auctoritatem *actorum murensum*, speciosis argumentis suspectam reddere, et infra diplomatum fidem deprimere adgressus esset, calamum nuper, contra illum strinxit P. Fridolinus Kopp, monachus murenensis, et in lucem edidit *vindicias Acto-*
rum

rum murensum, *pro et contra* R. D. P. Marquardum Herrgott, *genealogiae diplomaticae augustae gentis habsburgicae auctorem, seu acta foundationis murenfis monasterii, tanquam eiusdem genealogiae fundamenta, fidei suae asserta, solidisque rationibus et documentis sobrie et iuste vindicata.* Typis eiusd. monasterii per Joan. Casp. Hiltensperger 1750, in 4. form. maior. cum figuris aeneis. Id potissimum agit Koppius, ut doceat genealogiam domus habsburgicae a Dominico Tschudio et ab ipso Marqu. Herrgott, ad fidem *Actorum* murensum conditam, ruinosi fundamentis superstructam non esse, neque fidem auctoris anonymi, qui hoc foundationis libro, antiqua murenfis monasterii iura persequitur, merito suspectam haberi. In tres *vindicias* suas distinxit partes, quarum I. Capitibus XXIII. diluit argumenta a Marqu. Herrgott contra aetatem et authenticam *Actorum* murensum proposita, tantaeque, *Acta* haec, fidei, integritatisque esse ostenditur, ut genealogia habsburgica recte ac tuto iis superstruatur. P. II. X. capitibus demonstrat, virtutem imo necessitatem *actorum* murensum, tantam quidem, ut desuper, genealogia habsburgica, etiam diplomatica, non tantum possit, sed etiam debeat fundari. Ipsas praeterea stemmatis habsburgici propagines, ita deducit, ut a Guntramno diuice, recta linea descendat, ad Rudolphum usque I. romanorum regem. P. III. exhibet ipsa *Acta* murenfia, suae fidei ad litteram et sensum restituta, atque cum nouissima Marqu. Herrgott editione, cuius quoque discrepantiae et hallucinationes adnotantur, collata, atque aliis insuper animadversionibus illustrata. De aliis editionibus vetustioribus vid. Cl. Joan. Vogtii *Catalogus libror. rarior.* p. 479 sqq. *Analecta litteraria de libris rarior.* p. 619 sqq.

CCXXXVI.

La vie du Marquis Galeace Caracciolo, mort à Geneve, le siècle passé. Histoire des plus curieuses. *A Geneve pour Jean Louis Du Four MDCLXXI. (1681) in 12. pp. 159. praeter folia quatuor priora.*

Sine dubio ipsa illa haec est versio, quam ex hetrusco Nicolai Balbani idiomate conuersam esse: Mr. Minutoli, adfirmat Mr. Des Maizeaux in *Remarques sur la Lettre XXXV. de Mr. Baile Tom. I. Amsterd. 1729. in 12. p. 181.* quamquam titulus ibi reperiatur, ab illo, quem adscripsimus, plane diuersus. Non solum enim eodem anno 1681. versionem, quam dedit Mr. Minutoli *Geneuae in 12. prodiisse*, adnotationis auctor refert, sed idem quoque confirmare videntur octo asterisci, quos versionis auctor anonymus in epistolae dedicatoriae sine, nominis sui loco adposuit. Tot enim e litteris nomen de Mr. Minutoli compositum est. Dicata est haec versio gallica à *Messieurs les Chefs des Familles Luquoises domiciliées à Geneue.* Ex epistola dedicatoria excerptum dedit Cl. Dav. Clement in *Bibliothèque historique et critique Tom. II. p. 348.* Conf. *Analecta litteraria de libris rarioribus p. 64.* vbi pluribus verbis, de libello, qui hetrusco sermone scriptus est, et eius versionibus diximus. Versionem latinam, quae, ab auctore anonymo, titulo Galeacii Caraccioli Vici *Marchionis vita: qua constantiae verae christianae exemplar rarum proponitur*, anno 1596. in 8. edita fuit, ob insignem raritatem recudendam curarunt Auctores *musci helvetici Tom. II. Part. IIX. Turici 1748. in 8. p. 519* sqq. Anglicam versionem a W. Crashaw compositam, ex Roberti Fysher *Catalogo Bibliothecae bodleianae Tom I. p. 237.* iam memorauit Cl. David Clement I. cit. Galeacius, siue Galeazzo Caraccioli, Vici Marchio, patrè Nicolao Antonio, et matre, Petri Carraffae,

raffae, qui postea sub Paulli II. nomine, ecclesiae romanae Pontifex praefuit, sorore, anno 1517. natus, Neapoli fuit. Cum Petrus Martyr Vermilius, florentinus, Canonicus regularis, Neapolin venisset, et ibidem religionis christianae, quam sic dicti profitentur reformati, dogmata disseminaret, Galeacius Caracciolus, Joannis potissimum Valdesii, Hispani, et qui illi adfinitate iunctus erat, Joannis Francisci Casertae persuasionibus permotus, illius etiam frequentare coepit praelectiones, quibus adeo excitatus fuit, ut iam tunc temporis, reformatorum partes occulte amplecteretur. Tandem, interiecto tempore in Germaniam, et quidem in aulam caesaream missus, Argentinae, ab eodem Vermilio, qui in Germaniam discesserat, magis confirmatus, anno 1551. patre, coniuge Victoria Ducis Nucerini filia, atque liberis relictis, omnibusque diuitiis spretis, Geneuam concessit, & anno 1560. primum consultis pastoribus, Annam Frēmeriam, viduam, quae Rothomago, religionis causa Geneuam venerat, iam quadragenariam in matrimonium duxit. Cum illa, bonis omnibus deiectus, in summa paupertate vixit, & anno 1586. aetatis anno ~~LXVIII~~ VIII. e vita decessit. Conf. de illo Thuanus *Histor.* L. LXXXIII. p. 174 sqq. Antoine Teissier *Eloges des Hommes savans* P. II. p. 135. In gallica vitae versione, haec eius, & vxoris, quae undecima, post eius mortem, mense obiit, leguntur epitaphia, in latina versione omissa.

*Illustri Domino D. Galeacio Caracciolo, Marchionatus Vici in Regno Neapolitano,
unico & legitimo heredi,
P. P. L. P.*

*Italiam liqui patriam, clarosque penates
Et laetam antiqua nobilitate domum
Caesareaque manu porrectos fortis honores
Contempsit, & magnas Marchio diuitias.*

*Vt te Christe, ducem sequerer contemptus, & exul,
 Et pauper varia pressus ubique cruce:
 Nam nobis caeli veros largiris honores
 Et patriam, & census annuos, atque domos
 Exceptit profugum vicina Geneva Lemanno
 Neque suo ciuem fouit amica sinu;
 Hic licet exigua nunc sim compostus in urna
 Nec claros cineres alta sepulcra premant
 Me decus ausoniae gentis, me vera superbis
 Maiorem pietas regibus esse facit.*

* * * *

*Letissimae Masronae, Annae Fremeriae, Illu-
 stris Domini D. Galeacci Caraccioli uxori
 P. P. L. P.*

*Vix vix undecies repararat cornua Phoebe
 Conspicitur tristi funas in urbe nouum:
 Anna suum coniunx lacrymis venerata maritum,
 Indomito tandem victa dolore cadit.
 Illa sui cernens properantia tempora lethi,
 Dixit tunc demum funere laeta suo,
 Quam nunc grata venis, quam nunc tua iussa libenter
 Mors sequor, ad sedes nam vebor aethereas.
 Hic ubi certa quies concessa laboribus, aura
 O coniux tecum iam meliore fruar.
 Pectore quem toto conceperat illa dolorem
 Sola superveniens vincere mors potuit.*

CCXXXVII

JO. BAPTISTAE BENEDICTI, *Patricii Vene-
 ti, Philosophi*, Diuersarum speculationum ma-
 thematicarum & physicarum liber. Ad Serenissi-
 mum Carolum Emanuelem Allobrogum & Subal-
 pinorum Ducem inuictissimum. *Taurini apud hae-
 redem*

redem Nicolai Beuilaquae MDLXXXV. (1585) in fol. pp. 426. except. dedicatione & praefatione.

Libri satis rari, hic titulus integer est, quem minus adcurate, ex Eliae Ehingeri *Catalogo Bibliothecae augustanae* 1633. in fol. col. 672. protulit Cl. David Clement in *Bibliothèque historique & critique* Tom. III. p. 131. Inueniuntur in illo 1. *Theoremata arithmetica*; 2. *de rationibus operationum perspectivae libellus*; 3. *de mechanicis lib.* 4. *Disputationes de quibusdam placitis Aristotelis*; 5. *in quintum Euclidis librum theoremata*; 6. *physica & mathematica responsa per epistolas.* Haec omnia multis figuris geometricis illustrata conspiciuntur. Paullo vero gloriosius de hoc libro suo, loquitur in praefatione auctor, cum inter alia scribit: *nihil his libris a me traditum est, quod aut legisse, aut ab aliis audiuisse meminerim, nam si aliena attigi, ea, aut cum aliqua differentia demonstrationis, aut dilucidius scripsi, quodsi forte alius eadem tradidit, aut eius lucubrationes ad me non pervenerunt, aut earum perfectionis memoria excidit. Ut enim etiam Aristoteles ipse sensit, facile fieri potest, ut pluribus eadem opiniones, in mentem veniant. Imo multa scribeuti evenire potest, ut cum iamdiu aliquid scripserit, iam oblitus idem repetat, quod mihi etiam nonnunquam accidit &c.* Ex dedicatione adparet, quod Duci Sabaudiae Caroli Emanuelis patri admodum carus ac familiaris fuerit BENEDICTVS, qui illum ex vrbe parmensi, Taurinum arcessiuerit. Eum mortuum esse anno 1590. aetatis anno LX. prodit *lexicon vniuersale hofmannianum.* In Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 341. illum JO. BAPTIST. DE BENEDICTIS nominari conspeximus. Qua ratione eius librum *de gnomonum umbrarumque solarium usu, Augst. Taurinor. 1574.* in fol. editum, admodum rarum, proprium sibi reddidit, & pro suo venditaue-rit, inter plagarios qui vnquam exstiterunt impudentissimus Joannes Taisnerius, hannonijs, athenis, id

Tom. I. Qq ipsi

ipsis JOAN. BAPTIST. BENEDICTI verbis expositum fuit a P. Baile in *Dictionaire historique & critique* Tom. III. pag. 2687. not. B. Conf. *Miscellaneæ Lipsiensia noua* Tom. I. p. 145. Dauid Clement l. cit. vbi & de aliis JO. BAPT. BENEDICTI operibus agitur.

CCXXXIIX.

ΦΙΛΩΝΟΣ Ιουδαιου εις τὰ τοῦ Μωσεως κοσμοποιητικά, ιστορικά, νομοθετικά. Του αὐτοῦ μονοβιβλα. PHILONIS Judæi in Libros Moſis de Mundi opificio, historicos, de Legibus. Eiusdem Libri singulares. Ex bibliotheca regia. Βασιλεῖ τ' ἀγαθῶ κρατερῶ τ' ἀρχμητῇ. Parisiis, ex officina Adriani Turnebi typographi Regii. Regiis Typis M. D. LII. (1552). Ex priuilegio Regis. in fol. pp. 736, si præmissa, & ea, quæ adiiciuntur exceperis.

Omnium prima græca, & rarissima est editio, quæ nitidissimis litterarum characteribus exscripta est. Dicauit illam Adrian. Turnebus, Carolo Lotharingo, Cardinali. Sequitur epistolam dedicatariam græcam ἀκολουθία τινι τοῦ ΦΙΛΩΝΟΣ συγγραμμάτων, & *Excerpta* ex Suida & Eusebio, de PHILONE græca. In fine adiicitur ἡ διαφορὸς γραφῆ, καὶ σφαλμάτων τῆς ἐκπινορθώσεως, & *index rerum memorabilium*, quæ in PHILONE continentur, latinus. Maxime dolendum est, quod splendida hæc editio, non omnes PHILONIS complectatur libros; desiderantur enim in illa, opuscula nonnulla, quæ Dauid Hoëschelius, e codice augustano, omnium primus græce edidit, & Federicus Morellus postea latine vertit in editione operum PHILONIS *parisiensi* 1640. in fol. Quæ opuscula autem recentioribus editionibus denuo adceſſerint,

intel-

intelligi poterit, ex Joan. Alb. Fabricii *Biblioth. graeca* L. III. Cap. III. p. 106 sqq. Cum Joannes Christophorus, Anglus, libros PHILONIS, *de mundi fabricatione, de decem praeceptis, de magistratu diligendo, & de officio iudicis*, in latinum sermonem converteret, & *Antwerp.* 1553. in 4. ederet, contulit editionem *turnebianam* cum Codicibus MSS. & quadringenta fere errata in illa castigavit.

Conf. de PHILONE, Judaeo alexandrino, qui circa annum Chr. XL. inclaruit, & de *opusculis* eius editis, & ineditis, eorumque diuersis editionibus Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* l. cit. Optima omnium censetur editio, quam supra memorauimus, *morelliana, parisiensis graecolatina* 1640. in fol. Prima prodierat *graecolatina Genetae* 1613. in fol. Sed in illa non exstat libellus *περί ιπῶς ἰπδῶν*. *Parisiensis* recusa fuit *Vitebergae* 1690. in fol. Noua supplementa scriptorum PHILONIS Judaei, e Suecia expectauerat Guil. Ernest. Tenzelius, & singularem ideo *observationem*, inseruerat *Observationibus* halensibus *selectis* Tom. V. p. 428 seqq. De Platonismo PHILONIS Judaei, singularem *Dissertationem contra* Jonsum conscripsit Joan. Alb. Fabricius *Lips.* 1693. in 4. quae nunc exstat inter eius *opuscula Hamburg.* 1738. in 4. in vnum volumen collecta p. 147 seqq. Conf. Jo. Henric. Boecleri *Dissertation. academic. Argentorat.* 1701. in 4. vbi Tom. I. pag. 380 sqq. inuenitur *schediasma* in PHILONIS Judaei *legationem ad* Caium.

CCXXXVIII.

JOSEPHI *Judet Historici* praeclara opera non parua accuratione & diligentia recenter impressa, nec non a complusculis mendis quibus passim antea stangebant (*scatebant*) tersa atque castigata.

De Antiquitatibus Libri viginti, nunc primum cum duplici ad bibliam concordantia: vna quidem generali ad leges & historiales bibliae libros: altera vero speciali ad singula eorundem capitula. De Judaico bello libri septem ad octo nouissimoseiusdem de antiquitatibus libros nec non ad Agesippi (*Aegesippi*) Xpiani de hierosolimitano excidio libros collati atque concordati. De antiqua Iudeorum origine contra Grecos & Manethonem aegyptium: nec non contra Appionem Alexandrinum libri duo hucusque confusi nunc vero per capita distincti. Et his omnibus JOSEPHI operibus adiecta sunt accurate singulis capitibus compendiosa argumenta: cum annotatiunculis in margine vbi-que accommodatissime collocatis non parum lectori conducentibus. Roberti Gouillet sacre pagine professoris eruditissimi qui predicta JOSEPHI opera eo modo quo permissum est non sine magno labore excoluit Tretramonon: (*tetramonon*): ex ipsius JOSEPHI bibliae (*bibliae*) historiae scolasticae Agesippi (*Aegesippi*) epithomatibus solerter conciliatum. Eiusdem compendium de sex etatibus seculi in quo praeter Xpi genealogiam multa scitu dignissima continentur, brevis scilicet cosmographiae relectio: & omnium ferme regnorum origo successio & finis quotquot reges in illis & quot annis regnauerunt, illi praesertim quorum sacri codices ac JOSEPHVS noster meminerunt. *Venundantur parrhisi in vico diui Jacobi sub interfignio Lilii aurei.* in fol. folior. 195. 110. & 84.

Versio latina, quae sub Rufini presbyteri aquileien-
sis nomine circumferri solet, librorum JOSEPHI
XX. de antiquitat. iudaicis primum, in hoc codice, la-
tinis litteris exscripto, occupat locum. Dicaui ver-
sionem editor Robertus Gouillet, *inter sacrarum lit-
terarum professores*, vti ipse ait, *minimus*, Ludouico
Herbert, abricensi Episcopo. Ex epistola dedicati-
oria adparet, Gouilletum Theologiae Parisiis fuisse pro-
fessorem, in Collegio haricuriano: Ita enim ille: *Cum
itaque animo volutarem cui has meas lucubratiunculas
deuouerem, tu mihi inprimis occurristi dignissime pon-
tifex cui plurima debeo ceterique mei contubernales
haricuriani quippe cum tuis auspiciis reuerendus in
Christo pater & dns. bonae memoriae Gaufridus Her-
bert contienensis (constantienensis) olim praesul meritiissi-
mus germanus tuus cuius animam collocet dominus cum
principibus populi sui, a paucis annis haricurianum lu-
dum nostrum amplissimis donauit prouentibus: ad sco-
lasticorum aeducationem, ob idque tu cum claris fra-
tribus tuis quorum officiis me totum deuoui & deuoueo,
ampla impartitus es munera. Efflagito igitur id mu-
nusculi hilari accipias animo - - - Vale praesulum
columen & decus ex haricurianis Saedibus Parrhisi ter-
tio kalendas Februarias. Anno dominicae salutis Mil-
lesimo quingentesimo decimo tertio.*

Epistolae dedicatoriae haec subiecta est

JOSEPHI in pseudographos Querimonia
Mancus ego nuper lacero mutilatus amictu:

Crinibus impexis pube tegente genas

Obscurasque miser longe relegatus in oras

Exilium quaeſta est mens gembunda suum

Detritus iacui truncato stipite nullis

Nexibus aut nervis squallida membra valeo

Saucia nec doctus reparauit corda Machaon

Lumina nec chyron: curaque phillicides (Phily-
rides)

Non Circes iunxit false non phasidos herbae

*Nec coi quicquam pharmaca rara senis
Hei nimium possem vigilatas plangere noctes
Atque queri studio preterisse dies
Vt mea calorum (clarorum) memorarent gesta vi-
rorum*

*Scripta: vel optato fine legatur opus
Ni bene crescenti occurrissent numina morbo
Dum michi constanti mente Robertus adest.
Ingenium: feruens studium: constantia: sudor
Me foedis soluit lector amande notis.*

Sancti Hieronymi in JOSEPHVM prologum qui con-
tinet generationem eius, fortunam quoque & testimo-
nium quod fert de Christo, excipit:

*Studioſis litterarum zelatoribus Joannis de Guoy,
mornensis, epigramma.*

*Orta vetustarum cognoscere semina rerum
Priscaque quem patrum cernere gesta iuvat
Quaeque paleſtiniſ ceciderunt agmina telis
Viſtaque romanum quae ſubiere iugum
Hic JOSEPHVS adest terris (tetrſ) eductus ab
umbris*

*Singula qui fluxi temporis acta notat.
Quicquid enim ſucci vetus aegeliſſus habebat
Eloquioque pari. Biblia ſancta refert.
Quis ſimul adiicitur: quod charta ſcolatiſtica pandit
Omnia preſenti codice clara patent
Quattuor vnus iſ eſt: hiſ terque quaterque legendus
Ter lege biſſens lectio trina dabit
Tetramomon ſiquidem complete quattuor vnum
Continet: vt largas arcula ſeruat opes
Adde breui ſolimae clauſas epitomate gentiſ
Hiſtoriſ: quarum partip nulla vacat
Haec dedit exculſum ſolertiſ dogma Roberti
Candida quem ſacrae pallidiſ (palladiſ) armo
tegunt.*

*Archetypum (archetypum) vitae hic clarique spe-
cimen honesti*

*Euentus varios indicat atque vias
Non igitur leuibus mergantur pectora nugis
Nam nihil stomachum nausea ficta grauem.*

Illud, isthaec duo sequuntur epigrammata :

*Eiusdem (Joan. de Guoy) perspicacissimo artium
& theologiae professori, magistro Roberto Gouller,
constantienli, praesentis voluminis climatori vi-
gilantissimo octostichon.*

*Historiae flores quondam laetissima Clio
Inuenit quorum fons JOSEPHVS erat
Quo tamen extincto, dederant obstacula septes
Nam tenebras luci plurima menda tulit.
At fugiunt umbrae purgatis lumine nimbis
Dum clari referas docte Roberte vices
Sic tua diuinos spirantia verba recessus
Aethereas pandunt luce micante vias.*

**Mercurius lepaintré fratrem suum Joannem
barbier bibliopolam hoc epigramma-
te salutat.**

*Multiuigis liceat gressu nutante per vrbes
Iuerit: historiae fautor & vnus apex
Aut si tempus edax palmarum fregerit vsus
Niliaco veterum cortine (cortice) gesta canens
Aut scithyae, sirtisque lacus, ficulamque carybdia
Legerit. aeoliis undique pulsus aquis
Attribuens praeluste (praelustre) tamen genus Her-
culis intrat*

*Parrhios operi laurea ferta tuo
Quippe corintiaco rutilans tua charta metallo
(metallo)*

*Dignior ante graues semper habetur auos
Bibliopola fides precii cui vera recumbit
Diceris, & danaa nescias arte pater.*

In fine librorum *de antiquitatibus iudaicis*, haec leguntur verba: *Explicunt JOSEPHI illustrissimi byssorici de Judeorum antiquitate viginti libri. Antehac quidem mendose impressi ac in infinitis ferme locis corrupti: nuperrime vero per eximium profundumque sacrarum litterarum doctorem ac professorem magistrum Robertum Goulet: non sine multa lucubratione ingentique labore in pristinum nitorem restituti: expoliti pariter & castigati: ordinatimque per capita diuisi adiectis singulorum capitum summariis: nec non annotatiunculis in margine collocatis: lectoribus apprime conducentibus: una cum concordantiis non solum eorundem librorum sed etiam Bibliae. Impressi inque Parrhisiis per Anthonium Bonnemere impressorem. Anno domini Millesimo quingentesimo decimo nono (1519).*

Secundam codicis partem constituunt JOSEPHI *de bello iudaico libri septem*, qui hac ratione inchoantur: *Incipit FLAVIUS JOSEPHVS historicus illustrissimus de Judaico bello per venerabilem Ruffinum praesbiterum de graeco in latinum traductus. Antehac quidem mendose impraesus ac in infinitis ferme locis deprauatus: nunc vero per grauissimum atque profundissimum theologiae (theologiae) doctorem nec non professorem magistrum Robertum Goulet: non sine multa lucubratione grandique labore in suam primum statum restitutus excultus & ubique emendatus adiectis singulorum capitum compendiosis argumentis: cum annotatiunculis perquam vtilibus in margine collocatis, nec non cum concordantiis ad libros eiusdem JOSEPHI de antiquitatibus, & ad Aegesippum christianum de Excidio hierosolymitano: Finem iis imponunt haec verba: Exaratum habes (lector optime) FLAVIUM JOSEPHVM historicum illustrissimum de bello iudaico, per venerabilem Ruffinum praesbyterum De graeco in latinum traductum. Ante hac quidem mendose impraesium: ac infinitis ferme locis deprauatum. Nunc vero per grauissimum atque profundissimum theologiae*

logiae doctorem: nec non Professore magistrum Robertum Goulet non sine multa lucubratione ingentique labore in statum suum pristinum restitutus, excultus, & ubique emendatus. Adiectis singulorum capitum compendiosis argumentis cum annotatiunculis perquam utilibus in margine collocatis nec non cum concordantiis ad libros eiusdem de Antiquitatibus & ad Aegippum christianum de excidio hierosolimitano. Adseruatur in Bibliotheca portensi publica membrana. e ducentis septem & triginta constans foliis, quae chartam, ut vulgo dicunt, regiam, siue augustam magnitudine aequant, &, cum antiquitates JOSEPHI iudaicas, tum & belli iudaici historiam a Rufino Toriano ut vulgo creditur, in latinum sermonem conversam, complectuntur. Illam ante hos fere sexcentos annos, litteris fuisse exaratam, demonstrare varium argumentis sustinuit Fridericus Gotthilf Freyrag pater in programme, quo hanc Bibliotheca portensi JOSEPHI membranam descripsit Numburgi 1727. in 4.

Tertia parte ponitur ob oculos JOSEPHI iudei ad epaphroditum de antiquitate iudaice gentis; contra Graecos Manethonem Appionemque & alias aegyptios conscriptio (quam nouissimam post omnia opera aedidit) in duos subdividens libros (quorum primus specialiter contra Graecos & Manethonem, & Secundus contra Appionem intitulatur) nouiter impressa atque per capitula (bucusque non) aegregie distincta adiectis singulorum capitum argumentis cum annotatiunculis perquam utilibus Per grauissimum atque profundissimum theologiae professorem magistrum Robertum Goulet. Typographus coronidis loco haec adposuit verba: *Exaratum habes (candide Lector) FLAVIUM JOSEPHVM historicum illustrissimum de Antiquitatibus (antiquitatibus) belloque iudaico nec non de antiqua Judaeorum origine per venerabilem Rufinum praesbyterum De graeco in latinum traductum. Ante hac quidem mendosae (mendose) impraessum ac in finitis*

Qq 5

fnitis locis deprauatum. Nunc vero per grauissimum atque profundissimum sacrae paginae professorem magistrum Robertum Goulet non sine multa lucubratione ingentique labore in statum suum pristinum restitutus excultus & ubique accuratissime emendatus Adiectis singulorum capitum compendiosis argumentis cum annotatiunculis perquam utilibus in margine collocatis nec non cum concordantiis non solum eorundem librorum inter se. Sed etiam bibliae aegesippi ac hystoriae scolasticae ubicunque idem cum JOSEPHO pertractant. Impraesus quidem industria probi viri Anthonii bonnemere in impressoria arte petissimi (peritissimi) ac librarii. Impensis vero honestorum virorum Joannis petit & Francisci regnault bibliopolarum Anno domini Milsimo quingētesimo decimonono (1519) kalendis Aprilis.

Quarto loco in codice nostro conspicitur Roberti Goulet *Tetramonon*, quod hac ratione inchoatur: FLAVII JOSEPHI *historici illustrissimi de antiquitatibus belloque iudaico: nec non de antiqua iadaeorum origine breuiuscula & perquam utilia epitomata nec non additiones bibliae & hystoriae scolasticae atque Aegesippi: locis congruis ad ipsum JOSEPHVM accuratissime a grauissimo atque profundissimo theologiae doctore nec non professore magistro Roberto Goulet appositae & collectae: quod quidem opus compendiosum Tetramonon merito potest appellari. Praefationem isti parti praemisit Joannes Vatellus ad spectatissimum dignissimumque dominum magistrum Joannem Boeuin, in sacratissima theologorum palestra licenciatum vigilantissimumque (vigilantissimum) ac sapientiss. haricurinae domus prouisorem, & dominum, nec non sanctorum Geruasii & Protasii apud parrhisios curatum pastoremque meritissimum. Conqueritur inter alia, in ista praefatione, de hominibus, qui donum sibi caelitus datum, scientiam & intellectum, marcescere, si tuque toties obduci permittant. Quae dignissime prouisor, pergit ille, extitit impudens ad hanc diem nostrorum*

frorum hominum inertia: Quorum ne vllus quidem (quod fateri pudet) adhuc inuentus est inter eos receptus: qui literis inuigilasse: & vt (ita dixerim) plus olei quam vini consumpsisse videantur. Praeterquam pauci tui admodum similes: & coetanei. De quorum foelici grege: ac numero insignis ille: & egregius occiduae nostrae regionis splendor ac decus eximium Robertus Goulet sacrarum literarum dignissimus antistes ac in eisdem professor, emeritus tuae haricurianae domus οlatevτης και καυχηια ac eiusdem diligentissimus institutorum custos & assertor. Qui vt est omnium virtutum corona percelebris: ac magno ingenio summaque eruditione plenus in hac (vt scis) parrhisiensi academia conspicuum iam dudum nonnullum: ac famam perpetuam est adeptus: suo praesertim concionandi officio: in quo ipse quidem: si per ocium licet assidue huius urbis ciues dulcissimo instructionis cibo reficit & spiritualis verbi semine locupletat. Vnde quantum auctoritatis & gloriae sit apud ipsos consecutus: musoniano (vt ita dixerim) silentio commodius potest: quam verbis indicari. Accedit ad haec summa rerum inquisitio: & diligentia qua usus est maxima in hac sacratissimi FLAVII JOSEPHI operis recognitione. Quod equidem vel nimia vetustate: vel patrum nostrorum negligentia apud nos perierat. Incumbens igitur vir utique impigerrimus in tam liberale tamque laudabile munus (quo non solum viuos sibi conciliat, sed mortuum quoque reddit obstrictum beneficio sempiterno) ab omni deprauationis: ac mendarum labe: vel ab interitupotius vendicauit. — Huius igitur frequens flauianae historiae recordatio, quam tum omnibus sit allata, ra commodi nemo est qui ambigat: eliminatae praesertim & ab eodem magistro nostro annuo labore recognitae distinctaeque luculenter quibusdam veluti parergis, sed quae in rem esse plurimum videbuntur: adiectis insuper ad singula capita non inutilibus epitomatibus, quae subiectam vnus cuiusque materiam prime (primo) fronte exhibeant. Etsi qua forte JOSEPHVS omiserat, & omi-

Et omiserat quidem plurima: tam in libris de antiqui-
 tatibus, quam in eis, qui de bello iudaico conscripti
 sunt, ille suppleuit ex Biblia, Scholastica historia, Et
 Aegessippo; conciliauitque inuicem ubi essent dissidentes,
 atque ita percussit omne opus, ut quod imperfectum pro-
 ppe, ac mancum prius erat, nunc quidem absolutissimum
 videatur Et integerrimum. Sed nequid ille de spacio: cur-
 riculoque suae studiosae consuetudinis nequaquam desle-
 ctens: intentatum relinqueret: quod Et suae facultati:
 aliorumque studio atque exercitationi congrueret appa-
 ratum: compendiosissima vniuerso peris epitomata, com-
 pluraque ad totius historiae integritatem ex ethnicis
 supplemента congeffit: insequens opusculum quod cum
 esset ex quattuor praesertim conflatum JOSEPHO:
 testamento veteri: scholastica historia: recte quidem:
 ac scite *τετραμωνο* (tetramonon) hoc est ex quattuor unum
 appellauit. quod sua celebre infuturum reddet utili-
 tas &c.

Adiicitur Tetramono, Compendium de sex aetatibus
 seculi, in quo (praeter Christi genealogiam) multa sci-
 tu dignissima continentur. breuis scilicet cosmographiae
 recollectio, Et omnium ferme regnorum origo, successus,
 Et finis, quique reges in illis, Et quot annis regnaue-
 runt. Illi praesertim quorum sacri codices ac JOSE-
 PHVS meminerunt, auctore M. R. Gouillet. In
 praefatiuncula monet, e sacris bibliis Augustini, Hie-
 ronymi, Chrysostomi, Eusebii, Rhabani, Bedae, Oro-
 sii, Isidori, Hugonis de S. Victore, Berosi chaldaei,
 Maronis aegyptii, Philonis iudaei, Strabonis, Plinii,
 Plutarchi, Justinii, Liuii, Flori, aliisque veterum au-
 ctorum, & doctorum catholicorum libris id compen-
 dium concinnatum esse. Produxit id ad annum vsque
 1513. Quae ad recentiorum temporum historiam
 spectant, maxima ex parte e Jacobi bergomensis &
 Hartmanni Schedelii, quem Hartmannum Sichel
 vocat, libris chronicis, & aliis, eorum temporum,
 historicis desumpta sunt. Christian. Schoettgenius hu-
 ius compendii quidem fecit mentionem in *Continuat.*

Biblioth.

Biblioth. fabric. med. & inf. Latinit. L. XVII. p. 281.
 sed se nescire ait, an fuerit editum. In compendii
 commendationem hoc Johannis de Guoy, qui su-
 pra de Guoy nominatus fuit, in fine legitur epi-
 gramma:

*Tempora quisquis amat longi discretus aevi
 Noscere vel fluxos rursus habere dies.
 Aut veterum quatenam fuerit prosapia regum
 Sceptraque quot soles regia quisque tulit:
 Quas aquilo: quas eurus habet: quas cyrtibus vr-
 bes*

*Quasque feras tumidis irrigat auster aquis:
 Haec lege succincti (moueo) compendia libri:
 Splendida quae terso pollice gesta notant
 Aetatum cernes discrimina multaque vitae
 Signa: dabunt mores dexteritasque patrum
 Regnorum siquidem casus regumque propago
 Praemia longevae prosperitatis alunt.
 Ficta nec hic vani pingunt mendacia fuci
 At solum: quicquid littera vera docet.
 Multa igitur noster tollatur laude Robertus
 Peruigili cuius munera tanta patent.
 Nam quaecumque tenent prolixa volumina longo
 Contextu: paucis conferet iste liber.
 Talia quid praestat? studii constantia sensus
 In tenebris pernox assiduusque labor.
 Singula foelici genuit quae Neustria fato
 Paladis ut largas multiplicaret opus.*

Omni autem codici, typothetarum quidem errori-
 bus corruptissimo, nihilo tamen minus oppido raro,
 hisce verbis imponitur finis: *Habes candide lector pre-
 clara JOSEPHI iudei historici opera uberrime: &
 profundissimo Theologiae professore, sic ut praemissum
 est elaborata opera & impensis Francisci Regnault &
 Johannis Petit librariis impressa: & ab innumeris
 erroribus quibus antea scatebant tersa atque castiga-
 ta: ne sis ergo ingratus praeces altissimo fundito pro
 eo, qui praedicta opera ad communem hominum utilita-
 tem:*

tem: non sine magnis vigiliis & accurato labore excoluit: ac ipsos bibliopolas: qui in hoc opere magnas (magnas) fecerunt impensis liberali emptione subleuato quod si feceris michi crede magis tibi proderit hic liber in Biblioteca quam nummus in archa. Vale impressum Parrhisi anno Dni. M. quingentesimo decimomono (1519) penultima Maii. Mich. Maittaire istius codicis nullam habuisse notitiam videtur, ipsique Thomae Ittigio ex Posseuini tantummodo *Apparat. sacro* Tom. II. p. 279. & Tom. III. p. 149. cognitus fuit. Vid. Thom. Ittigii *prolegomena in JOSEPHVM*, in adpendice *omnium operum FLAVII JOSEPHI*, quae *graece cum versione* Jo. Hudsoni, & eiusdem, Eduard. Bernardi, Jac. Gronouii, Franc. Combefisii, Jo. Sibrandi, Hèndr. Aldrichii, Joan. Coccei, Ezechielis Spanhemii, Adrian. Relandi, & *selectis aliorum notis*, adiectisque virorum doctissimorum. commentationibus ad JOSEPHVM & eius libros, spectantibus, in lucem edidit Siebert. Hauer-campus, *Amstelod. Lugd. Bat. & Ultraject.* 1726. II. Tom. in fol. Tom. II. pag. 84. Errorem admisit Anton. Posseuinus Tom. III. pag. 149. cum editionem apud Joannem Paruum s. Petit, qui ibidem per typothetarum errorem *Pauus* adpellatur, *impressam* esse ait, quae ex *officina typographica* Antonii Bonnemese, *sumptibus* Jo. Parui *Bibliopolae* prodit. Praeter Anton. Posseuinum & Thomam Ittigium editionis etiam fecerunt mentionem Jos. Simlerus in *Biblioteca* p. 607. Jo. Alb. Fabricius in *Biblioth. graeca* L. III. Cap. VI. p. 243. in adpendice Tom. II. edit. Siebert. Hauer campi p. 65. Christ. Schoettgenius l. cit. De editione priore, quae *Parisis opera* Joannis Barbier, & *impensis* Francisci Regnault, & Joan. Petit *librarior. impressa* an. 1514. fuit; vid. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graeca* II. tit. *die Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dresden* Tom. I. p. 383 sqq. ubi iam adnotatum fuit, quod Joan. Varelus in praefatione, *Tetramono* Roberti Gouleti praemissa,

missa, *Biblia sacra veteris Testamenti, Talmuth ad-*
pellauerit. De Rufino Toranio siue Tyrannio, aqui-
 leienſi Presbytero, prae ceteris legi meretur Dom
 Gervaise ancien Abbé de la Trappe *vie de Rufin, Pa-*
ris 1724. II. Tom. in 12. & Justi Fontanini *Historia*
litteraria aquileienſis Rom. 1742. in 4. L. III. & V.
 Conf. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P.
 III. p. 270 ſqq. Chriſt. Schoettgenii *Continuat. Bi-*
blioth. fabric. med. & infim. Lat. L. XVII. p. 369.
 vbi plures nominantur auctores, qui de vita Rufini
 & ſcriptis eius expoſuerunt.

De Roberto Goulleto, conſtantienſi (*Contances*)
 Normanno, & reliquis eius ſcriptis vid. Simlerus,
 Poſſeuinus, Schoettgenius, *die Merkwürdigk. der kö-*
nigl. Biblioth. zu Dresden II. citt.

CCXXXX.

S HIERONYMVS, & GENNADIVS *maſſilienſis*, de
 viris illuſtribus. in fol. form. minor. fo-
 lior. 37.

Editio vetuſtiſſima ſine die & loco in lucem exiit.
 Litterarum characteres gothici paullo rudiores, & craſ-
 ſiores nullum dubium relinquunt, quin codex *offici-*
mae typographicae Gintheri Zaineri, ulmenſis natales
 debeat. Littera initialis per omnem codicem conſpi-
 citur nulla, omniaque verba graeca omiſſa ſunt, quo-
 rum loco lacunae oculis ſe obferunt. Sic capite II.
 omiſſum eſt vocabulum *Hypotypoſeon.* Cap. VIII.
διαφωνίας. XI. *περί βίου θεωρητικῶν ἱκανῶν* et ἡ Πλάτωνι φη-
 νίζει ἡ φίλων πλατωνίζεις. XIII. *ἀρχαιοτήτος* et *περί αὐτα-*
κράτορες λογισμῶν. XIII. *διωτίρῳιν.* XXII. *agon.* XXIII.
ἄλεγχος et *διωτίρῳας.* XXIII. *περί ἱστομάτων θεοῦ.* XXXII.
ſyntagmata et *ψευδογγραφα.* XXXV. *ogdoade.* XXXIIX.
κατηχῆσαι, *ερωματίς* libri octo: *ὑποτυπώσεις,* *προσε-*
φῶται, *ἀρχαιογολία.* XL. *Cataphrygarum,* *περί ἱκαν-*
των.

σιος. LII. *Chronographiam*. LIII. κατηχήσεων, κατηχίσεως. LXI. *ἱερακιδεαετηρίδα*, *ἱερακιδεαετηρίδα*, *προεμύλια*, *ἱεροδιακτική*. LXIII. *Etymologia*, ἀπὸ τοῦ σχινοῦ σχίζω, καὶ ἀπὸ τοῦ πέλους πέλω, διαφωρία, *genealogia*. LXV. *ἰνχαρίσις*. LXVIII. κατηχήσεων, ἱερακιδεαετηρίδα. περὶ γυναικείων. LXX. καθάρων, ἐπιτομῇ et reliqua, quæ non solum per HIERONYMI, sed etiam per GENNADII opusculum, omissa sunt. Contulimus codicem, cum editione, quam Joan. Alb. Fabricius dedit in *Bibliotheca ecclesiastica*, p. 13 sqq. et insignem per omnia fere capita, lectionis deprehendimus discrepantiam. Sed editionem antiquissimam vel ex codice corruptissimo, descriptam, vel hypothetarum erroribus mirifice depravatam esse, intuentibus illico se prodit. Speciminis loco Cap. LXV. integrum heic adscribimus: „Theoderus qui postea „Gregorius appellatus est, neocesarie ponti Episcopus admodum adolescens ob studia grecarum et latinarum literarum de cappadocia *Bertum*. et inde „cesaream palestynæ transiit iuncto sibi fratre theodorodoro. quorum cum egregiam indolem vidisset „origenes *cobortatus* est eos ad philosophiam In qua „paulatim cristi fidem subintroducens sui quoque sectatores reddidit quinquennio ita eruditi ab eo remittuntur ad matrem E quibus theodorus proficiens *pane gericum* - - - scripsit origeni et „conuocata grandi frequentia ipso quoque origene „presente recitauit qui vsque hodie extat. Scripsit „et *ecclesiastes* (Fabricius p. 147. *μετάφρασις in Ecclesiasten*) breuem quidem sed valde vtilem. et alie „eius vulgo feruntur epistole et de fide (hæc verba „apud Fabricium desiderantur, sed vid. not. b.) sed „precipue signa atque miracula que iam Episcopus „cum multa Ecclesiarum gloria perpetravit. In Gennadii libro desiderantur, vt in aliis editionibus vetustioribus, capita, de Caesario, Sidonio, Gelasio HIERONYMO, et GENNADIO massiliensi ipso. Vtriusque libri editio, Joanni Alberto Fabricio, et alius

aliis editoribus, ob insignem eius raritatem incognita fuisse videtur. Alias antiquiores et recentiores HIERONYMI recenset editiones Joan. Alb. Fabricius in *Biblioth. ecclesiast.* p. 11. Conf. *Biblioth. latin.* Tom. III. L. III. Cap. III. p. 455 sqq. In editione *Operum* s. HIERONYMI omnium, quae studio Joan. Martianay, Presbyteri Congregat. S. Mauri, *Parisi*. an. 1693 - 1707. V. Tom. in fol. prodit, HIERONYMI liber exstat Tom. III. P. II. col. 97 sqq. GENNADII massiliensis editiones enumerantur in *Biblioth. ecclesiastic.* Jo. Alb. Fabricii P. II. p. 4. Conf. *Biblioth. med. et infim. Latinis.* L. VII. p. 88 sqq. In editione *operum parisiensi* HIERONYMI legitur GENNADII liber Tom. V. in praemissis col. 26 sqq. Conf. de hac editione Mr. le Clerc *Bibliothèque choisie* Tom. XVII. p. 147 sqq.

Vitam S. HIERONYMI, stridonensis Episcopi, omnium optime praeter Jo. Albert. Fabricium L. cit. exposuit Casimir. Oudin in *Dissertat. de vitu et scriptis* S. HIERONYMI, Tom. I. *Commentar. de Scriptor. et scriptis ecclesiast.* p. 790 sqq. Conf. *Scriptores in Catalogo Bibliothecae bunauianae* Tom. I. Vol. II. 1316 sqq. longa serie memoratos.

De GENNADIO massiliensi, Presbytero, seculo V. ad finem inclinante, claro, vid. praeter Jo. Alb. Fabricium II. cit. Anton. Posseuini *Apparat. sac.* Tom. I. p. 534 sqq. Jacob. Gaddii *de Scriptor. non ecclesiast.* Tom. I. p. 222. Guil. Caue *Histor. litterar. Scriptor ecclesiastic.* p. 376. Henrici Norisii *Historia pelagiana Amstel.* 1702. in fol. II. 16. vbi, sicut et in *Dissertation. V. de synodo oecumenica quinta, historiae pelagianae adiect.* p. 118. Pelagianis GENNADIUM ad censet, sed illum aduersus hanc Norisii criminationem, pluribus verbis defendit Bruno Neusserus, monachus augustinianus, in *prodromo velitari pro Augustino, contra Henric. de Noris, Mogunt.* 1676. in fol. p. 125 sqq.

CCXXXI.

CECILII CIPRIANI *Episcopi cartaginensis et martiris dignissimi* Libri et epistole. in fol. form. minor. folior. 31.

Editio satis rara et antiqua litteris gothicis excipita est. Quamvis nec typographi nec anni additum fuerit indicium, illam tamen seculo XV. exeunte, in Germania, et nisi fallimur, *Basileae* excusam esse, litterarum docent characteres. Aliae editiones, quae seculo XV. in lucem exierunt, recensentur in den *Merkwürdigk. der Königl. Biblioth. zu Dr. Tom. I. p. 35* seqq.

CCXXXII.

Opera *Diui CAECILII CYPRIANI Episcopi Carthaginensis* ab innumeris mendis repurgata, adiectis nonnullis libellis ex vetustissimis exemplaribus, quae hactenus non habebantur. ac semotis iis. quae falso videbantur inscripta. vna cum annotatiunculis. Atque haec omnia nobis praestitit ingenti labore suo *Erasmus Roterodamus*. vir iuuantis optimis studiis natus. *Apud inclytam Basileam*. in fol. pp. 515.

Primus *CYPRIANI opera*, ad formam ~~recentem~~ recentem, reduxit *Erasmus roterodamus*, qui illa, hac editione, an. 1520. non 21. vt *Casimir. Oudinus* in *Commentar. de Scriptor. et scriptis eclef.* Tom. I. col. 273. scribit, primum in lucem emisit, a mendis et erroribus, quibus priores editiones inquinatae erant, correctae et repurgatae. Vid. *Jean le Clerc Bibliothecaue* Tom. V. p. 269. Hanc vero editionem, vt patrum sic dictorum ecclesiasticorum praesertim latinorum

rum *erasmianas* et *frobenianas* omnes editiones, aequae raram esse hodie, atque in pretio haberi, docet *Bibliothecae falthen. catalogus* p. 31. Guil. Caue in *prolegom. Hist. litt. Script. ecclesiast.* Sect. V. §. III. p. XVI. In initio, oculis subiicitur I) *vita* B. CAECILII CYPRIANI, per D. Eusebium, Hieronymum. II) *Epistola* dedicatoria, ad Laurentium Puccium, *titulo sanctorum quatuor Cardinalium*, scripta *Louanii* 1519. *prid. Cal. Augusti* III) *Eiusdem adnotatiunculae*, in CYPRIANVM. IIII) *Index, seu Ordo Operum* dñi CAECILII CYPRIANI, cum iis, quae hactenus non habebantur, in excusis voluminibus, sed e vetustis codicibus addita sunt, a Des. Erasmo rot. Retulit ad genuina CYPRIANI opera

a) *Epistolarum libros III.*

b) *Tractatum ad Demetrianum* Africae iudicem anno 253. scriptum, in quo demonstrat calamitates, bella, pestilentiam, rerum, quibus viuitur caritatem, quibus tunc, terrarum orbis premebatur, christianis, ut quidem ethnici consueuerant, non esse imputandas.

c) *Tractat. de habitu virginum*, quem Jo. Fellus episcopus oxoniensis, anno 248. scriptum esse existimat. In tres diuiditur partes, in I. ostendit virgines a terreno cultu et ornamentis debere abstinere; in II. hortatur virgines, ne cerussa nouum corpori colorem inducant, ne celebrent lauracum viris, neque illae, quibus non animus sit nubendi, nuptiis interfint; in III. tandem virginittis ob oculos ponit praerogatiuas.

d) *Tract. de simplicitate praelatorum*, siue *de unitate ecclesiae*, contra Nouatum et Nouatianum an. 251. scriptum, propterea quod illi sub specie singularis sanctitatis ab ecclesia catholica discesserant, cuius disciplinam admodum dissolutam esse, in vulgus spargebant. Qua ratione hic libellus, ad stabiliendum Petri primatum corruptus, interpo-

latusque fuerit vid. in Joan. Gerhardi *patrologia*, Jen. 1673. in 8. p. 165 sqq. in Guil. Caue *prolegomen. in Histor. litterar. Scriptor. eccles.* Sect. V. §. V. p. XX. in Jo. Pearsoni *Annal. cyprianicis*, qui illum tractatum a CYPRIANO non esse compositum, sed vel ab Origene, vel Gaudentio brixiano, vel alio recentioris ævi scriptore, consarcinatum esse existimat.

- e) *Sermonein de eleemosyna* an. 254.
- f) *Serm. de zelo et liuore* an. 256.
- g) *Serm. de bono patiehtiæ* an. 255.
- h) *Serm. de mortalitate* an. 252. Docet in hoc sermone homini christiano, 'sæuiente pessilentia nec mortem pertimescendam, nec mortuos propinques nimium desolandos esse.
- i) *Serm. de lapsis* an. 251. Quatuor hic sermo potissimum absoluitur capitibus: in *primo* laetandum, et gratias Deo persoluendas esse ait, pro restituta, per Decii mortem ecclesiæ tranquillitate, et animi constantia, qua martyres pro fide et religione christiana mortem subierant; in *secundo* nonnullorum defectionem deplorat; in *tertio*, in eos invehitur. qui sic dictos *lapsos* excipiebant; in *quarto* denique illos, qui a vera fide defecerant, hortatur, ut ad christianorum caetum reuertantur, et poenās illis, quæ apostatās, et in hac vita maneant, ob oculos ponit.
- k) *Serm. de oratione dominica.* an. 252.
- l) *Libellum ad Fortunatum de exhortatione martyrii*, an. 252. compositum. Fuit is Fortunatus, ut nonnulli sibi persuadent, Episcopus in Africa. In aliis editionibus reperitur alius ad eundem, *de duplici martyrio* libellus, quem Erasmus primum euulgauit, huic vero primæ editioni nondum addidit. A CYPRIANO illum non esse conscriptum, quamuis Erasmus id adfirmare sustinuerit, varia testantur loca, in primis ubi Diocletiani et Turcarum facta est mentio. Sunt igitur nonnulli inter viros do-

atos, qui imposturam fecisse Erasimum, et libellum, quem ipse conscripserit, pro CYPRIANI labore venditasse aiunt, cum nullus inueniatur codex MS. qui illum complectatur, et dicendi genus, erasmiano, admodum sit simile. Vid. Prudent. Marani praefat. edit. *Operum CYPRIANI, Paris. e typogr. regia* 1726. in fol. form. mai. Sed liberat ab hac imputatione Erasmus Louis Ellies du Pin in *Bibliothèque des Auteurs eccles.* Tom. I. p. 173. Conf. Vincent. Placcii *Theatr. Pseudon.* p. 210.

m) *Testimonior. ad Quirinum contra Iudaeos libr. III.* an. 248. et 249. conscriptos.

Et haec sunt, CYPRIANI opuscula, quae iam in antiquioribus operum editionibus inueniuntur, genuina, quibus dento Erasmus addidit,

- a) *ad Jubaianum de haereticis baptizandis libellam.*
- b) *Ad Pompeium contra epistolam Stephani, epistolam.*
- c) *ad Quintianum epistolam.*
- d) *Sententias episcoporum concilii carthaginensis, an. 256. de baptizandis haereticis.*

V) *Index operum, quae falso videbantur CYPRIANO adscripta.* Talia sunt

- a) *de montibus Sina et Sion, adversus Iudaeos tractatus.*
- ß) *Tractat. de revelatione capitis B. Joannis Baptistae.*
- γ) *Expositio in symbolum apostolorum.*
- δ) *Libellus de singularitate Clericorum.*
- ε) *ad Cornelium Papam de Cardinalibus operibus Christi, usque ad eius adscensum, ad patrem, sermones.*

VI) *Index operum additorum ex descriptis calamo libris, nothorum tamen. Ad ea referuntur.*

- 1) *Ad Moysen et Maximum, et ceteros confessores, de laude martyrii libellus.*
- 2) *de disciplina, et bono pudicitiae libellus, incerto auctore.*
- 3) *ad Nouatianum epistola, quod lapsis spes veniae non sit deneganda.*

- 4) *Oratio B. CYPRIANI martyris*, quae inchoatur *bagios, bagios, bagios &c.*
- 5) *Oratio B. CYPRIANI martyris*, quam sub die passionis suae dixit.
- 6) *Sermo Augustini de S. CYPRIANO martyre*, cui typographus haec verba in fine subscripsit: *Basilae apud Joannem Frobenium mense Februario. Anno. M. D. XX. (1520).*

VII) *Index epistolarum ac librorum dñi CYPRIANI, iuxta ordinem litterarum digestus.*

IIIX) *Passio B. CYPRIANI, Episcopi carthagenensis, per Pontium eius Diaconum addita, et adnotaticula Erasmi roterodami aucta*, quae cum indice memorato, initio voluminis reposita fuit. In fine operum CYPRIANI adiectus fuit *index sententiarum memorabilium*. Fecit editionis mentionem Michael Maittaire in *Annal. Typographic.* Tom. II. p. 593. Editiones *erasmianas* variis in locis repetitas, Casimir. Oudinus l. cit. et Jo. Alb. Fabricius, in *Biblioth. latin.* Tom. III. Libr. III. Cap. III p. 378. recensent. Post editiones Henrici Grauii, Paulli Manucii, Jacobi Pamelii, Simon. Goulartii, Nicol. Rigaltii, Philippi le Prieur, Jo. Felli, omnium optima, nostra aetate censetur editio, quam Prudentius Maranus hoc in lucem emisit titulo: *S. CAECILII CYPRIANI Episcopi carthagenensis et Martyris opera, ad MSS. codices recognita et illustrata studio et labore Stephani Baluzii Tutelensis, Absolvit post Baluzium ac praefationem et vitam S. CYPRIANI adornavit, unus ex monachis Congr. S. Mauri, Paris. e typogr. regia 1726. in fol. form. mai. et Venetiis 1728. in fol. form. mai. Conf. die Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dr. Tom. I. p. 40. THASCIVS CAECILIUS CYPRIANVS, e rhetore factus christianus, Caecilio presbytero suadente, a quo, et CAECILII nomen adeptus est, anno 248. inuitus carthagenensis ecclesiae Episcopus, et totius, Africae Primas consecratus fuit. Martyrium*

tyrium subijt sub Imperatore Galieno in Africa anno 258. XIX. Kal. Octobr. Vid. de illo, prae-ter Pontij Diaconi *historiam de passione S. CYPRIANI*, Gregorii nazianzeni *orationem*, et S. Augustini *sermonem* et auctores, qui scriptorum ecclesiasticorum vitas collegerunt, Patrumque bibliothecas condiderunt, Joannis Pearsonii, Episcopi cestriensis, *Annales cyprianici, siue tredecim annorum, quibus S. CYPRIANVS inter christianos versatus est, brevis historia, chronologica delineata*, quam Joan. Fell Episcopus oxoniensis editioni *operum CYPRIANI* praemisit, Oxon. 1682. in fol. et repetit. edit. *Amstelod.* 1700. in fol. Joannis Dodwel *Dissertationes cyprianicae*, Oxon. 1684. et in editione *CYPRIANI oxoniens. et amstelodamens.* *La vie de S. CYPRIEN, Evêque de Carthage, avec la critique de ses écrits Amsterd.* 1689. in 12. Auctor vitae est Joannes Clericus, et eadem est, quae legitur in *Bibliothèque universelle* Tom. XII. p. 212 sqq. in teutonicum conversa sermonem exstat in Joan. Clerici *unpartheischen Lebensbeschreibungen einiger Kirchenväter und Ketzer*, quae cum praefat. Christian. Thomasi prodire *Halae* 1721. in 8. p. 138 sqq. *La vie de S. CYPRIEN, Docteur de l'Eglise, Evêque de Carthage et Martyr, dans laquelle on trouvera l'abrégé des ouvrages de ce Pere, des notes critiques et historiques et des dissertations theologiques, sur les différentes contestations de son tems, Paris.* 1717. in 4. Auctor, ut *Acta eruditorum* lipf. an. 1683. p. 298. testantur, est Dom Gervaise ancien Abbé de la Trappe. Conf. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. et infim. Latinit. L. III.* p. 1252 sqq. *Acta Eruditor.* lipsiens. an. 1683. p. 41 sqq. Jo. Fabricii *Historia biblioth. fabric.* Tom. I. p. 164 sqq. Conr. Samuel. Schurzfleisch *Introductio in notitiam Scriptorum* P. I. p. 147 sqq. *Memoires de Trevoux* ann. 1734. p. 2246 sqq. vbi leguntur René Jos. de Tournemine *Conjectures sur la supposition de quel-*
Rr 4 *ques*

ques ouvrages de S. CYPRIEN et de la lettre de Firmien.

CCXXXIII.

EVSEBIUS de euangelica praeparatione a Georgio Trapezuntio, e graeco in latinum sermonem traductus, opus cuique fideli non solum utile verum etiam iocundum et pernecessarium novissime impressum et exactissime emendatum. in fol. folior. 65.

Quamvis versio haec manca valde atque mutila sit, et Georgius Trapezuntius, homo cretensis, ut Dionysius Petavius de incarnatione verbi XIII. §. II. scribit, latina sua versione, non tam EVSEBIO lucem adtulerit, quam eo foede laniando, addendo ac depravando, iustam de se querelam posteris reliquerit, illa tamen priscis temporibus, et seorsum, et adiectis reliquis EVSEBII operibus, in lucem emissã fuit. Recenset varias illius editiones J. Albert. Fabricius in Biblioth. graec. L. V. Cap. III. p. 36 sqq. Nicéron in Mémoires Tom. XIII. p. 327. Giornale de' letterati d'Italia Tom. XVI. p. 10 sqq. Conf. Tom. XVII. p. 277 sqq. Prima omnium prodiit Venetiis ex typographica officina Nicolai Jenson 1470. in fol. cui Antonius Cornazanus in artificis laudem, carmen adposuit, estostichon:

Artis hic & fidei splendet mirabile munus

Quod fama autores, augeat honore labor

Hoc Jenson Venetia Nicolaus in urbe Jensonem

Prompsit, cui felix gallica terra parens

Scire placet tempus, Mauro Christophorus urbi

Dux erat: aequa animo Musa relecta suo est.

Quid magis artificem peteret dux Christus & autor

Tres facit aeternos ingeniosa manus

M. CCCC. LXX.

Vid. Michael Maittaire *Annales typograph.* Tom. I. p. 285. not. 4. *die Merkwürdigk. der königl. Biblioth. zu Dresden* Tom. II. p. 282 sqq. Nostram editionem oppido raram, quartam esse putamus, quae a paucis memorata fuit. Mentionem illius fecit e *Bibliothecae Lugdun. Batau. Catalogo* p. 41. & *bazuzianae* p. 4. Michael Maittaire in *Annal. typogr.* Tom. I. p. 729. Conf. *die Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dresden* l. cit. p. 283 sqq. In fine typographus, omisso suo nomine, haec adposuit verba: *EVSEBII Pamphili viri disertissimi de praeparatione evangelica opus, a doctissimo vtriusque linguae (linguae) interprete Georgio Trapezuntio e graeco in latinum versum exactissima Venetiis impressum diligentia. Anno, humanitatis domini M. CCCCC. (1500) Die X. Mensis Nouembris.* In praefatione Georgii Trapezuntii, ad sanctissimum Papam Nicolaum V. commemoratur, quod istius pontificis iussu alia ex *EVSEBII* libro, Trapezuntius plane omiserit, alia tantummodo conciderit. Verba eius haec sunt: *quoniam nonnulla in hoc libro sparsa inuenimus, ab ariana prauitate non aliena: firmiter nobis fuit argumentum ante caelum illum sacratissimum, haec illi conscripta & aedita fuisse; Quare sentibus tuo iussu amputatis rosas solummodo latinis hominibus hac translatione obtulimus &c.* Quam autem Trapezuntius hac sua mutilata versione, a viris doctis retulerit gratiam, iam supra Dionysii Perauji exemplo demonstrauimus, quibuscum conferri merentur, quas Franciscus Vigerus Societatis Jesu Presbyter, qui nouam & adcuratiorem *EVSEBII de praeparatione evangelica* dedit versionem *Paris. 1728.* in fol. in praefatione *ad christianum & candidum Lectorem* de Trapezuntii versione prodijt, vbi ait: *Exiit ante hos centum annos Trapezuntius, homo & natione Graecus, & Latinis insuper literis non mediocriter informatus: Qui, si horum ad librorum interpretationem, quantum eruditionis ac solertiae afferebat, tantum a curis grauioribus*

temporis & otii conferre potuisset; nobis utique legendi voluptatem, non alterius operae necessitatem reliquisset. At dum, (quod ipsemet vel excipit, vel excusat) cum eorum a quibus urgebatur desiderio, vertendi celeritatem aequare gestiret, EVSEBIVM EVSEBIO suffuratus est; itaque suo ex sensu vultum ei speciemque finxit, ut ab eo Trapezuntium verius quam EVSEBIVM haberemus. Ita capitum numerum ordinemque mutat; ita sententias, periodos, paginas nonnunquam integras modo interpolat, modo, quod longe gravior est, expungit ac refecat. Librum certe decimum quintum ne attigit quidem. Id quod viris etiam doctissimis fraudi fuit, qui quum EVSEBII Graeca non legissent, postremum hunc librum periisse crediderunt. Qui plures ea de re virorum doctorum querelas legere cupit, euoluat Leonis Allatii de Georgiis & eorum scriptis diatriben in Joan. Albert. Fabricii *Biblioth. graeca* Tom. X. p. 724. Conf. *Biblioth. graec.* L. V. Cap. III. p. 36. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. III. p. 304 sqq. In calce nostrae editionis reperitur *epistola* Hieronymi Bononii, taraisini, qui cum Hieronymo de Bononia, siue Hieronymo Albertucci de Borsellis, ordinis Praedicator. monacho, bononienfi, non confundendus est, ad clariss. Jurisconsultum Albertum Vonicum, taruisanum, in qua, inter alia, gratias illi agit, quod cum istius versionis non sit facile inueniri potuerit exemplar, ille liberalissime ex Bibliotheca sua, quam praeciosissimis libris disciplinarum omnium liberalium, refertam, in ornatissima domo, in modum atrii exstructa studiosissimeque comparauerit, typographo promptissime subuenerit. Idem denique Hieronymus Bononius hoc addidit carmen:

EVSEBIVS graio tantum sermone loquebar
 Nec poteram latiis utilis esse viris
 Cura Trapezunti non est perpeffa Georgi
 Ignotum tanti muneris esse bonum

Inter-

*Interpres latias soles aduexit in oras
 Et docuit lingua liberiore loqui.
 Errores igitur quisquis cognoscere priscos
 Instructus vera religione cupis
 Me lege diuinas Romana voce docentem*

Historias: grates soluere utrique memor.

DE EVSEBIO, Pamphili, Episcopo caesariensi, viro, ut nonnullis videtur, suspectae fidei, & ad Arianismum maxime propenso, vid. Casimir. Oudini *Commentar. de Scriptor. & scriptis eccles.* Tom. I. col. 312. sqq. Anton. Posseuini *Apparat. sacer* Tom. I. p. 462. Guil. Caue *Histor. litter. scriptor. ecclesiast.* p. 127 sqq. Louis Ellies du Pin *Bibliothèque des Auteurs ecclesiastiqu.* Tom. II. p. 1 sqq. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec.* L. V. Cap. III. p. 30 sqq. Conr. Sam. Schurzfleisch *introduc.* in *Notitiam Scriptor. P.* II. Cap. XVII. p. 164 sqq. P. III. p. 35 sqq. Henrici Valesii *Dissertatio de vita & scriptis EVSEBII caesariensis*, quae praemittitur *Historiae ecclesiasticae EVSEBII* ab Henr. Valesio editae Paris 1678. in fol. fol. 10 sqq. Jo. Christoph. Ernesti *Dissertationes II. de EVSEBIO Pamphili, Episcopo caesariensi, Viteb.* 1688. & 1703. in 4. Jean le Clerc *vie d' EVSEBE*, in *Bibliothèque universelle* Tom. X. p. 379 sqq. teutonice eadem vita legi poterit in Jo. Clerici *unpartheyischer Lebensbeschreibung einiger Kirchenväter und Ketzer* p. 522 sqq. Cum ille EVSEBIVM, ad arianam haeresin animo fuisse proclivem scriberet, calamum contra illum strinxit Guil. Caue & EVSEBIVM non arianum, sed vere catholicum fuisse demonstravit in *dissertatione de EVSEBII caesariensis Arianismo adversus Jo. Clericum*, quae Tom. II. edit. nouiss. *Histor. litterar. scriptor. eccles.* Oxon. 1743. in fol. in Appendice addita fuit. Respondit ad illam Jo. Clericus in *epistolis criticis & ecclesiasticis Amst.* 1700. in 12. ep. II. Conf. de hac controuersia Photii *quaestio cuius haeresis fuerit EVSEBIVS Pamphili* quam Bernardus a Montfaucon edidit e *Bibliotheca Cois-*

Coisliniana olim Segueriana MSS. *Paris. 1715. in fol. p. 348 sqq. Elia di Amato Lettera, che EVSEBIO di Cesarea, anco dopo il Concilio Niceno, s'è imbruttato dall'errore Ariano, in lettere erudite di Amato Parte II. Genova 1715. in 4. Letter. XVI. pag. 291 sqq. Jaques George de Chauffepié Nouveau Dictionnaire historique & critique Tom. II. litt. E. pag. 67 seqq.*

CCXXXVIII.

Opera complura Sancti HYLARII Episcopi hac serie compressa. D. (De) trinitate contra Arrianos lib. XII. Contra Constantium hereticum Lib. I. Ad Constantium Imperatorem Lib. II. Contra Auxentium Arrianum Lib. I. Auxentii Blasphemiae plena Epla I. De synodis contra Arrianos habitis Lib. I. Ad Apram filiam diui Hylarii Epl. I. In psalmos David Commentarii seu Lib. II. In euangelium Matthaei Lib. I. *Venerunt ubi impressa sunt in aedibus ascensionis Parrhisii in via regia ad diuum Jacobum sub tribus lucis, in fol. folior. 100. 130. & 35.*

S. HYLARII, pictaviensium, in Gallia, episcopi qui diem obiit anno Chr. 367. vitam pluribus verbis exposuerunt, scriptores, qui Patrum & Scriptorum ecclesiasticorum historiam litterariam, data ut aiunt opera, conscripserunt. Inter eos nominasse sufficiet Anton. Possevinum in *Apparat. sacro* Tom. II. p. 49. seqq. Guil. Caue in *Histor. litter. scriptor. eccles.* p. 164 seqq. Casimir. Oudinum in *Commentar. de Scriptor. & scriptis eccles.* Tom. I. col. 425 seqq. Louis Ellies du Pin in *Bibliothèque des auteurs ecclesiast.* Tom. II. p. 281 seqq. Jo. Bollandum in *Actis Sanctor.*

Mer. ad d. XIII. Januar. Tom. I. *Antuorp.* 1684. p. 782 seqq. Jean Bouchet in *Annales d'Aquitaine, Poitiers* 1531. in fol. P. I. Cap. VI-XV. *Histoire littéraire des Gaules*. Tom. I. P. II. p. 139 fqq. Jo. Alb. Fabricium in *Biblioth. latin.* L. III. Cap. III. p. 413 fqq. Eumd. in *Biblioth. med. & infim.* Lat. L. HX. p. 753 fqq. Jo. Fabricium in *Historia Biblioth.* Fabric. Tom. I. p. 180 fqq. Conrad. Samuel. Schurzfleisch in *introduc. in notitiam Scriptor.* P. I. p. 178 fqq. P. III. p. 46 fqq. Jo. Gillotius conscripsit *Commentat. de S. HILARIO, Pictaunorum episcopo, et eius scriptis, & aliorum virorum doctiss. excerptam, & in varias partes distributam*, quae praefixa est operum S. HILARII editioni, *Paris.* 1652. in fol. Reperitur etiam S. HILARII vita, descripta, cum *Catalogo, omnium*, quae conscripsisse fertur operum, in editione HILARII quam Petrus Coustant, monachus Ordinis S. Benedicti, e congregat. S. Mauri, *Paris.* 1693. in fol. in lucem emisit.

Editionem, quam oculis nunc obiectam habemus, raram & infrequentem, dicauit Robertus Fortunatus mactouienfis, *Reuerendo in Christo patri dno. Luoni rhedonen. Antistiti dignissimo & confessionis illustrissimae ac prudentissimae Francorum reginae auditori circumspcctissimo.* In epistola dedicatoria ex gymnasio plessiaco Parrhiis *septimo Idus ianuarias anni ad calculum nostrum M. D. X. (1510)* scripta, nonnulla de HILARII vita, scriptis & exstantibus, & deperditis, eorumque stilo profert, illique tandem his verbis finem imponit: *inter ea autem opera quae summa vigilantia congesta venerandae paternitati tuae domine confessorie nuncupamus: duodecim libros de trinitate quos contra Arrianos diuus Hieronymus inscripsit: & Constantium & Auxentium haereticos: & de synodis contra eos celebratis librum Georgius Cribellus presbyter pridem in lucem protulit. Commentarios autem duos in psalmorum explanationem Joannes Solidus cracouius, vir litteris & moribus probatis, adhortante*
prae-

*praesertim Jacobo Fabro Stapulensi, philosopho multis
nominibus laudato, acri vigilantia, & non paucis labo-
re, e situ ac squalore redemit. Porro tractatus in Mat-
thaeum & epistolam ad Apram, filiam diui HILARII
Guilielmus Paruus regiae confessionis auditor: tibi-
que pater colende habitus: professione: totoque ordine
quodammodo collega: & propagandorum librorum bo-
norum auctor maximus & diui Benigni diuionen. co-
nobio ad Badii non mali chalcographi officinam ut la-
tinis characteribus vir tam anxie latinus imprimeretur
transmisit. Omnesque qui symbolum contulere: vno
ore plenoque consensu communionuerant, ut venerationi
suae totum opus dicaremus: rogaremusque patiaris
sub tuae dexteritatis praesidio opus tantum emitti;
quod ut facias pater reuerende obnixè precamur. Vale*

Ad regiae confessionis Auditorem celeberrimum:

& theologus doctissimus Guilielmum

Paruum: ascensianum epigramma

Parue disertorum non parua lucerna virorum:

(Nam redimis tetro scripta probata situ)

Ecce inter Gallos lux prima & maxima sanctos

HILARIUS duce te p: aesulti ora subit

Perge age phoebaea doctores lampade dignos

Eruere: & summos aequiparare viros

Non etenim minor est virtus tradentis in usum

Abi ita: quam clarum parturientis opus.

*In fine epistolae, ad Apram, fol. XCIIX. quo prima
editionis pars finitur, haec leguntur verba: Explici-
tum est opus sancti HYLARII Episcopi de Synodis:
cunctis orthodoxae religionis zelatoribus, cum utile tum
necessarium In Arianos inque praeuaticatores Arianis
astipulantes. Impraestum solerti opera in aedibus
Ascensianis ad quartum Idus septembres. Anno M. D. X.
(1510). Explanatio Psalmorum secundam nostrae
editionis constituit partem, quam excipit *Tabula ca-
nonum euangelii Matthaei*, qua tertia pars inchoatur.
Illi finis huiusce verbis imponitur: fol. XXXV. a. *Fi-
nis**

*nis tractatus Sancti HYLARII Episcopi in Mattheum,
de quo vetus hoc extat epigramma:*

HYLARII hoc opus est digestum praesulis ore:

Qui iunxit veris edita cum typicis

Supposuit sacrae patratis verba figurae

Quae leui scripsit mystica disseruit.

✽ ✽ ✽ ✽ ✽

Recentius de diuo HYLARIO disctum.

Gallorum columen, Gallus non Gallus, haberes

HYLARIUS doctus, docta per ora volat.

*Impressum est hoc opus quanta maxima potuit diligen-
tia pro exemplariorum poenuria, in aedibus atque im-
pensis Ascensianis. Anno salutis nostrae M. D. X.
(1510) Ad Calendas Januarias. Eodem fol. b. bre-
vis legitur narratio de vita & operibus B. HYLARII
per spanhemensem (Trithemium Abbatem). In Mi-
chael. Maittaire *Annal. typograph.* editionem frustra
quaesiuimus. De aliis & recentioribus operum HI-
LARI editionibus; vid. *Acta erudit.* lipsiens. Tom.
III. Supplem. p. 49 sqq. & *prolegomena*, quae Petrus
Coustant, suae editioni praemisit.*

De controuersia recentioribus temporibus, inter
Abbatem Petrum Faydit, & Petrum Coustant, cui prior
exprobrauerat, quod haud bona fide, in nonnullis HI-
LARI locis egerit, exorta, vid. illius *Alteration du
dogme theologique, par la philosophie d' Aristote, ou
les fausses idées des scholastiques, sur toutes les matie-
res de la religion* Paris 1696. huius autem *Vindiciae*
MSS. Codd. a R. P. Bartholomaeo Germon, impu-
gnatorum, cum *Appendice*, in qua, S. HILARII qui-
dam loci, ab anonymo, obscurati & deprauati, illu-
strantur & explicantur, Paris 1707. in 8. pp. 334.
& *vindiciae veterum codicum confirmatae*, Paris 1715.
in 8. Conf. *Mélanges d'histoire & de littérature par*
Mr. de Vigneul-Marville Tom. I. p. 387 seqq. edit.
Paris 1725. in 8. vbi Abbatis Petri Faydit, qui eadem,
ob stili acerbiterem, quae Gregorius nazianzenus, ha-
buit

buit fata, & *duris flagellis aliquoties caesus fuit*, characterem ad vivum expressum conspiciamus. Vid. etiam *Relation de ce qui s'est passé dans une Assemblée tenue au bas du Parnasse, pour la reforme des belles lettres, Amsterd. 1739. in 8. p. III seqq.* Philippe le Cerf *Bibliothèque historique & critique des Auteurs de la Congregation de St. Maur. à la Haye 1726. in 8. p. 65 seqq.*

CCXXXV.

Tractatus Procuratoris, editus sub nomine diaboli. quando petiit iustitiam coram Deo. Et beata virgo Maria se opposuit contra ipsum & obtinuit. Nec non obmutuit pugna contra genus humanum.

Cum in *Analectis nostris litterariis de libris variis* pag. 712 sqq. describeremus *Processum indicarium Mascaron contra genus humanum*, aliam existere editionem ignorabamus. Sed incidimus forte nuper in *Non-antiqua* anni 1720. ibique p. 724 seqq. integrum *processum*, titulo, quo adscripsimus, ex editione *romana* insertum esse conspeximus. In fine istius editionis, haec legi dicuntur verba: *Finitus & impressus est presens tractatulus Romae per magistrum Stephanum Plannck de Patavia Anno MCCCCLXXXVI. (1486) die vero lunae sexta decima mensis Januarii.* Sine dubio B. Loescherus editionem recudendam curavit, quam in suis fuisse libris, testatur in *Stromat.* p. 247. Conf. Michael. Maittaire *Annal. typograph.* Tom. I. p. 480. Contulimus statim *Non-antiqua* cum editione, Bibliothecae portensis publicae *Vetustissima*, & inter utramque, insigne, plurimis in locis, intercedere discrimen, intelliximus. Non solum enim in *editione romana, infernalis nequitiae Procurator,*
semper

semper *Ascaron* nominatur, sed initium quoque & clausula in vtraque editione, mirifice discrepat. Vt dicto constet veritas, vtriusque editionis, & initium, & clausulam adscribemus. Initium nimirum tale est:

Edit. Bibl. portens.

Processus iudiciarius.

Accessit mascaron *ad dei omnipotentis presenciam* & ait *O creator omnium ubique iusticia es XI. qu. III. secundum c. custodi de pedi IIII. sunt plures. Ego sum procurator. totius infernalis nequicie, placeat tibi in-agnicione iusticie me audire iuxta. l. proxime de bis que in testa. dele. qui dominus ait Si es procurator exhibe mandatum. vt. l. siqals inficiatus ff. depositi & in cle. causam de elec. iunctis notis in l. si filius familias §. veterani ff. de procu. &c.*

Editio romana.

Accessit *Ascaron ad omnipotentis dei presentiam* & ait: *Creator omnium ubique iustitia. XI. q. III. secundum & c. custodi. de pe. dis. III. c. sunt plures. Ego sum procurator totius nequiciae infernalis: placeat iusticiae dignator me audire iuxta legem proxime. ff. de bis quae in testa. delen. Cui dominus ait: si es procurator, exhibe procuratorium: vt. l. siquis inficiatus. ff. de politi. extra de elec. c. causam. & vt no. in l. filius familias §. veterani. ff. de Procura &c.*

Vtrique editioni hac ratione finis imponitur:

Edit. Bibl. portens.

Cum quolibet vestrum habeat, quod suo nomine congruit Consulo ego pax quod concordia fiat ea propter psalmista ait *Miseriordia & veritas supple* que in hac discordia erant discordes osculata sunt. Est enim osculum signum pacis iuxta no. in. l. I. ff. de Tom. I. pac.

Editio romana.

Cum quaelibet vestrum habeat quod suo nomini congruit; consulo ego pax, quod pax fiat: ea propter psalmista ait: misericordia & veritas, Supple quae in hac controuersia erant, osculatae sunt. Est enim osculum signum pacis vt no. in l. I. ff. de. pas. Median- te

Edit. Bibl. portens.

pac. Sororibus igitur pacificatis mediante pace procurator iniquitatis infernalis Mascaron tanquam male conscius recessit. Et ideo omnes filii Eue implorant virginem gloriosam & inde dicant. Eya ergo aduocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos conuertere scilicet osculum misericordie pacis Et ihesum benedictum fructum &c. expulso dyabolo. Litigacio Mascaron contra genus humanum finit feliciter.

Edit. roman.

te igitur pace pacificatis sororibus, procurator iniquitatis recessit. Et ideo omnes filii Eue aduocatam implorant virginem gloriosam. Vnde & dicitur: Eya ergo aduocata nostra illos tuos misericordes oculos ad nos conuertere: scilicet osculum misericordiae & pacis. Et Iesum benedictum fructum ventris tui excluso diabolo, nobis ostende. O clemens, o pius, o dulcissima virgo Maria. Amen.

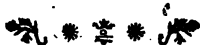
Nisi omnia nos fallunt, editio, quae in Bibliotheca portensi ostenditur, antiquior, illa romana, videtur.

CCXXXVI.

Elegans ac subtilis disputatio *excelentissimi iuris utriusque doctor. domini YHERONIMI ZANITINI* in qua examinantur plurima dubia simul cum disputatione *clarissimi doctoris domini BENEDICTI DE PLUMBINO*, in fol. form. maior. folior. 37.

In fine codicis, litteris gothicis excuss, haec leguntur verba: *Finiunt tres subtiles & elegantes disputationes. videlicet una perspicacissimi viri dni HYERONIMI DE ZANETINIS utriusque doc. acutissimi de bon. Et due clarissimi viri doct. dni BENEDICTI DE*

PLUMB-

PLUMBINO. *Impresse bon. (Bononiae) per Justinianum de Hyriberia sub illustriss. principe domino Joanne secundo bentiuolio. die XIII. Septembris. M. CCCCLXXXIX. (1499).* Michaeli Maittaire non innotuisse videtur, qui typographum Tom. I. *Annal. typographic.* p. 173. 183. 189. 232. 265. 606. & 709. Justinianum de Ruberia non finat.

HIERONYMI ZANETTINI siue ZANITINI siue DE ZANITINIS, nomen inter Jureconsultos valde obscurum est. In *Collectione vitarum clariss. Jureconsultorum*, quam Christianus Godofredus Hoffmannus, Lips. 1721. in 4. edidit, non inuenitur, neque Joan. Alb. Fabricius, neque Christian. Schoettgenius in *Biblioth. med. & infim. Latinis*. illius fecerunt mentionem. Illum an. 1494. extinctum esse patet e Nicolai Burtti Bononia illustrata, Bononiae apud Platonem de Benedictis 1494. in 4. edita, & a Joh. Gerh. Meuschenio, ob insignem raritatem vitis summorum dignitate & eruditione virorum Tom. II. Coburg. 1736. in 4. pag. 157 sqq. inserta, vbi p. 163. de HIERON. ZANETINO haec talia leguntur: Sic ingenii fulgor in HIERONYMO ZANETINO iam paucis admodum diebus extincto emicuit, qui & ipse utroque iure exornatus diu legendo ac interpretando me (Bononiam) consiliis ac doctrina valde illustrauit, in cuius memoriam haec carmina suo sepulcro, quod in claustro dñi Dominici situm est, descripta reperies:

Hic ZANETINVS adest, Fellina quem tulerat,
Vnius hic tumulus non est, spes, fama, decusque
Iustitiae, probitas, conuulata iacent.

Hic patriae lumen, splendorque iubarque suorum,
Jam fuit, & viuet gloria parte diu.

Pauca de illo etiam adtulerunt Jos. Simlerus in *Bibliotheca* p. 300. & Anton. Possevinus in *Apparat. sacro*, Tom. II. p. 47. In den *Merkwürdigk. der königl. Biblioth. zu Dresd.* Tom. I. p. 148. memorantur eius *Contrarietates seu diuersitates inter ius ciuile & canonicum*, sparsae per totum corpus vtriusque iuris.

ris. *Et casus conscientiales positi in Repetitione C. primi de Accusationibus, quas accuratissime omnique solertia impressit Plato de Benedictis Bonon. an. 1490. die 24. April. in fol. folior. 29. Liber postea locum inuenit in Tractatu tractatum tit. de differentiis legis & canonum, siue iuris civilis & canonici Tom. I. fol. 197 seqq. In eodem opere Tom. III. P. I. fol. 405 seqq. eius de foro conscientiae & contentioso legitur Tractatus. In Theatro chemico, quod Argentorati 1613. IIII. Tomis in 8. euulgatum fuit, eius conclusionem & comprobationem Alcymiae p. 277. exstare, docet Thom. Hyde in Catalogo Biblioth. Bodleianae Tom. II. p. 267. Illum singulari praeditum fuisse memoria, disputationis in codice nostro declarat inscriptio: *Celeberrimi & immortalis iuris pontificii ac caesarei (caesarei) interpretis. Nec non diuino munere memorie refulgentis domini HIERONIMI ZANITINI bononiensis, facundissima & celeberrima disputatio incipit feliciter.* Quaestionem pertractat, ad rem testamentariam spectantem, quam defendit Bononiae 1457. in scholis Baptistae de Sancto Petro, cum doctoratus gradum adsumeret. Eadem disputatio est, cuius Josias Simlerus l. cit. iniecit mentionem. Nobis eorum non placet sententia, qui BENEDICTVM DE BARZIS, siue BARZIVM perusinum, & BENEDICTVM DE PLUMBINO siue PIOMBINO, Istos fuisse diuerfos statuunt. Eiusmodi sententiae additos deprehendimus Jos. Simlerum p. 94. & 95. Guid. Panzirolum de claris legum interpretationibus L. II. Cap. LXXVI. p. 175. & Cap. CII. p. 200. Lexici eruditor. auctorem Tom. I. col. 835. & 958. Augustinus autem Oldoinus in Athenaeo augusto p. 51 seqq. vnus tantummodo BENEDICTI DE BARZIS seu BARZII mentionem fecit, quem Baldi senioris discipulum, patria petusinum, e Plumbino, oppido Etruriae, in agro senensi & in ora maris tyrrheni, e ruinis Populonii erecto, vel aucto, oriundum fuisse ait. Confirmare hanc nostram*

stram sententiam videtur tempus, quo BENEDICTVS DE PLVMBINO, duas *disputationes* defendisse in codice nostro dicitur, anno nimirum 1386. circa eadem sane tempora, quibus Baldus senior floruit, cuius BENEDICTVS DE BARZIS apud Panzirolum l. cit. p. 175. & apud Oldoinum l. cit. auditor & discipulus fuisse dicitur. Vtrumque praeterea BENEDICTVM Ferrariae iura docuisse Panzirolus ll. citt. memorauit. In eadem etiam sententia fuisse videtur Christophor. Hendreichius cum in *Pandectis brandeb.* p. 414. voce DE BARCIS lectores ablegat ad PLVMBINVM. Sed eorum, quae scripserat immemor, p. 442. BENEDICTVM adducit DE BARZIS, Jureconsultum, & Patricium eugubinum, cui scripta tribuit, quae ab Oldoino, BENEDICTI DE BARZIS, e Plumbino oriundi, opera esse dicuntur. Conf. Thom. Hyde *Catalog. Biblioth. bodleian.* Tom. II. p. 65. vbi vnus tantummodo BENEDICTI PLVMBINI seu DE PLVMBINO, DE BARCIS seu BARZIS, scripta enumerantur. Sed aliis hanc controuersiam dirimendam relinquimus. BENEDICTVM DE BARZIS, plumbinum, posteaquam in patria, Senis, Florentiae, Ticini, Bononiae, Patauui, Ferrariae, iura, omnium adplausu, publice professus, & Imperatoris Sigismundi consiliarius factus fuerat, diem obiisse, scribunt Panzirolus & Oldoinus ll. citt. prid. Id. Martii an. 1410. Sēpulchrum in templo augustinianorum hoc elogio ornatum fuit:

*Corpus humo, caelis animam, famamque dedisti
Laudibus, & legum BENEDICTE monarcha fuisti
Nominis effectus radians virtutis imago,
Pisanus ciuis Plumbini clara propago.
Omnibus Italiae studiis tua lectio fuisse
Publica dum legis hic tibi de Libitina refulsit
Martia tunc orbi lux bis septena nitebat
Mille quater centum bisquinque annosque mouebat.*

In prima *disputatione* ex iure statutorio pisano, quae-
stio pertractatur, de filiis non legitime natis; in secun-

da de donatione mortis caussa, a marito uxori facta, & exceptione non numeratae dotis. Alia sine dubio disputatio est, quam Josias Simlerus p. 95. verbis: *multae disputationes eximiorum*, inchoari ait. Nam prima in nostro codice, verbis: *statuto pisano canetur*, & secunda, verbis: *statuto ciuitatis canetur*, initium ducit.

CCXXXVII.

Consilia do. PETRI DE ANCHARANO. in fol. formae maior. folior. 196.

Discescitur haec *Consiliorum* collectio, in duas partes, quarum prior finitur *consilio* CXCHX. fol. 85. a. Praeter rubricas iuxta ordinem decretalium, sub quibus conuenienter collocari possunt consilia, praemittitur P. I. tabula *consiliorum famosissimi iuris utriusque doctoris* dni PETRI DE ANCHA. collectoris & ordinatoris, in almo studio Bononiensi, per titulos ordinarios decretalium, in quibus conuenientius ipsorum *consiliorum sumaria* potuerint collocari, ad communem studentium utilitatem. Vtraque libri pars *consilia* complectitur CCCCXLIII. *Consilii* primi initio, haec leguntur verba: *Prestantissimi iuris utriusque interpretis* PETRI DE ANCHARANO *Consilia amplissima nuperrime ab erroribus veterum impressorum in papiensi gymnasio accuratissime mundata*. Ille, qui emendationis in se suscepit curam, nominatur in voluminis fine, ubi haec legimus: *Finis secunde partis consiliorum eximii utriusque iuris doc. do. PE. DE ANCHA Summo opere emendate per eruditissimum legum scholarem dominum Bonifacium de bellingeriis. Papie impressa per Franciscum gyrardengum. 1406. die 24. Octobris*. His verbis typographus sua insignia adposuit. Quis iste Bonifacius de Bellingeriis fuerit, non constat.

PETRI

PETRI autem DE ANCHARANO nomen, inter Jureconsultos, qui e Baldi schola prodierunt, non incelebre fuit. Illum e splendidissima Farnesiorum gente, fuisse oriundum, verba testantur, monumento eius sepulchrali, quod Bononiae, in templo diui Dominici, ab amicis, positum fuisse memorat Guid. Panzirolus Lib. III. *de clar. leg. interpret.* Cap. XXVI. p. 347. edit. Hofm. inscripta:

D. O. M.

PETRO. ANCHARANO. JURIS. PONTIFICII
ET. CAESAREI

CLARISSIMO. INTERPRETI. EIVS. AMANTISSIMI
SAXVM. HOC

INSTAVRATVM. POSVERE. ANNO
SAL.

M. CCCC. LXXXVII.

CANONIS HIC SPECVLVM CIVILIS ET AN-
CHORA IVRIS

HEV IACET, AETERNAS MENS TENET ALMA
DOMOS

NOMEN ERAT PETRVS, GENVIT FARNESIA
PROLES

NVNC ANCHARANVM DAT SIBI LAVDIS
OPES.

QVIS SVPERABAT EVM VIRTUTE MICANTE
QVIS ISTO

CONSILIIIS HOMINVM CLARIOR ANTE FVIT
PRO MERITIS NVNC ASTRA DEDIT SIBI JVPPI-
TER ALMVS.

ET VOLVIT GELIDO MEMBRA IACERE SOLO.

Idem epitaphium adtulit Nicolaus Burtius, parmensis, in Bononia illustrata, in Jo. Gerard. Meuschenii *vitis summorum dignitate et eruditione virorum* Tom. II. p. 167. vbi secundi distichi hexameter, hac ratione legitur:

Nomen erat PETRVS, genuit Farnesia pollens.

In *elogio* praeterea Bononiae eiusdem Nicolai Burtii, carmine elegiaco, conscripto, quod Jo. Ger. Meuschenius Tom. III. libri citat. *ad exemplar bononiense* 1498. recudendum curauit, hoc p. 89. inuenimus distichon

Non minus illustrat (scil. Bononiam) *cui nani* *Farnesia nomen*

En ANCHARANVM, patria grata tulit.

Ancharanum, a quo cognomen obtinuit, castellum fuit in Farnesiorum diçione situm. Ab illo autem, *Collegium pauperum studiosorum*, quod PETRVS, Bononiae instituit, *Ancharanum* adpellari testatur Nicol. Burtius in *Bononia illustrata*, et Guid. Panzirolus l. citt. Se Baldi fuisse discipulum ipse profitetur PETRVS, cum in *consilio* CXLII. fol. 156. b. edit. nostrae Baldum *dominum et praeceptorem suum* adpellat. Floruit seculo a Christo nato, XIII. ad finem vergente, et Patauii, Ferrariae, Senis, et Bononiae magno audientium concursu docuit, et *veridicus interpres, iuris lumen*, et *anchora iuris* cognominatus fuit. Tanta etiam apud exteros nominis eius fama et auctoritas fuit, vt summi etiam principes, et viri, in dignitate constituti, in rebus dubiis et controuertis illum consulerent, quamuis Franciscus Aretinus, illum *quandoque auro et pecunia deceptum* consilia dedisse existimauerit. Eius in primis opera vñ fuerunt Episcopi et sacerdotes, in Concilio pisano congregati, cum contra ducis Bauariae legatos, concilium, legitime congregatum, et Gregorium XII. et Benedictum XIII. Pontifices, iure, veluti schismaticos, periuros, et haereticos, a concilio exauctoratos esse pronunciarent. Vid. *Acta primi Concilii pisani*, Session. VII. in Edmundi Richerit *Historia conciliorum generalium* L. II. Colon. 1683. in 4. Cap. II. p. 80 fqq. Henr. Spondani *Continuat. Annal. Baronii*, ad ann. 1409. num. VIII. Diem obiit Bononiae circa annum 1416. Quod enim id non anno 1410. acciderit, vt peruulgata quidem est opinio, ex eo adparer, quod

quod inter *consilia*, decimum quintum *consilium*, fol. 7. editionis nostrae, M. CCCC. XV. (1415) die IIX. Septembr. conscriptum dicatur. Errorem etiam admittunt illi, qui PETRUM DE ANCHARANO, vitam ad annum vsque 1497. produxisse memorant. In eum sine dubio errorem, verbis, inscriptionis sepulchralis, haud satis adcurate consideratis, inducti fuerunt, quibus, epitaphium anno M. CCCC. LXXXVII. (1497) *instauratum* dicitur. Nescimus unde Casimir. Oudinus compertum habuerit, quod Tom. III. *Commentar. de Scriptor. et scriptis eccles.* col. 1239. hoc epitaphium in templo S. Benedicti bononiensi, spectari, et PETRUM DE ANCHARANO ibidem sepultum esse scribit. Omnes enim scriptores, qui istius monumenti sepulchralis mentionem faciunt, illud in templo S. Dominici reperiri confirmant. Conf. inter alios Natalis Alexandri *Historia Eccles. Seculi XV.* Tom. IIX. Cap. III. Artic. V. p. 177. Francisci Schotti et Hieron. ex Capugnano *Itinerarium nobiliorum Italiae regionum, urbium, oppidorum, et locorum* P. I. p. 169. edit. *Vicent.* 1610. in 8. De PETRO ANCHARANO vid. Guid. Panzirolus l. cit. Joan. Fichardus in *vitis Jureconsultor. recentior.* p. 419. Marcus Mantua Benauidius in *Epitome viror. illustr.* p. 487. Jo. Baptista de Caccialupis in *succincta historia interpretum et glossator. iuris* p. 507. Jo. Trithemius *de Scriptor. eccles.* Cap. DCCXXV. p. 168. Aubert. Miraeus, in *Auctario de Scriptor. eccles.* p. 84. Jos. Simlerus in *Bibliotheca* p. 551. Anton. Possevinus in *Apparat. sacr.* Tom. III. p. 33. Henricus Wharton in *Append. ad Guil. Caue Histor. litterar. Scriptor. eccles.* p. 89. Christoph. Hendreich in *Pandect. brandeburg.* p. 166. vbi illum PETRUM JOANNEM DE ANCHARANO vocat. Casimir. Oudinus l. cit. Joan. Alb. Fabricius in *Biblioth. med. et infim. Latinis.* L. XV. p. 713. Michael Maittaire in *Annal. typogr.* Tom. I. p. 619. editionem *Consiliorum*, qua utimur, valde raram, caractere litterarum gothico impressam, e

Catal. Biblioth. amērbachianae p. 27. adtulit, ubi verò minus recte cognomen *de Ancyrano* scribitur, cum in nostra editione semper legitur *DE ANCHARANO*. Editiones recentiores, cum *additionibus* Hieron. Zanchii enumerat Christophor. Hendreichius et Casimir. Oudinus II. cit. ubi etiam reliqua *PETRI DE ANCHARANO opera* commemorantur. Conf. *die Merkwürdigk. der königl. Bibliothek zu Dresden* Tom. I. p. 330.

CCXXXIX.

Consilia et questiones *FREDERICI de Senis*, in fol. form. maior. folior. 109. si indicem praemissum exceperis.

FRIDERICVS PETRVCIVS, senensis, siue vt ab aliis vocatur *FRIDER. PETRVCIVS* de Senis, medio Seculi XIII. tempore, in Italia, inter Jureconsultos celeberrimos inclaruit. Jus praesertim pontificium interpretatus est, primum in patria, deinde etiam Perusii, et inter discipulos, Baldum in primis habuit. Cancellariam curiae romanae illi fuisse demandatam, ex Aegidii de Bellamera Jureconsulti et Archiepiscopi auenionensis *prologo, de permutatione beneficiorum ecclesiasticorum* probauit Casimir. Oudinus Tom. III. col. 1139. *Commentar. de Scriptor. et scriptis eccles.* Senis, extra portam, nouam Carthusianorum domum, ab illo conditam, bellorum autem calamitatibus vastatam, et postea restitutam fuisse testatur Guid. Panzirolus *de claris legum interpretib.* L. III. Cap. XXIII. p. 342. Quo anno diem obierit supremum, nullibi relatum legitimus. In patria esse defunctum, et in aede maiori, prope D. Joannis sacellum, sepulcrum marmoreum, pluribus signis exornatum, et mira elegantia elaboratum habuisse, refert Panzirolus l. cit. Conf. de illo, et scriptis

scriptis illius, inter quae *consiliorum* collectio, praecipuum sibi vindicat locum, praeter scriptores iam citatos, Marci Mantuae Benauidii *Epitome viror. illustr.* p. 465. Jo. Baptist. de Caccialupis *Historia Interpret. et glossator. iuris* p. 506. Jos. Simleri. *Bibliotheca* p. 210. et 211. vbi FRIDERICVM PETRVCIVM, senensem, & FRIDERICVM de Senis, diversos fuisse homines, credidisse videtur. Anton. Posseuini *Apparat. sac.* Tom. I. p. 481. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. VI. p. 628.

Quod, ad *consiliorum* editionem, satis raram, adtinet, illi praemittitur *Tabula* folior. 5. *super disputationibus, questionibus, & consiliis domini* FRIDERICI PETRVCII de Senis, *per titulos decretalium; Consilia* hac ratione inchoantur; *Domini nostri* Iesu Christi nomine eiusque matris sanctissime Marie virginis gloriose suffragiis inuocatis. Incipiunt *questiones disputate Consilia reddita ad consultationes responsa interdum allegando sed ut plurimum consulendo ac collationes habite cum iuris utriusque doctoribus per do.* FRIDERICVM DE PETRVCIIIS. *de Senis decretorum doctorem in diuersis studiis & maxime perulino. Et licet ex ordine & dispositione ipsorum posset quis de prioritate & posteritate temporis sumere argumentum. hoc tamen cessat in eis quod praefata sine annotatione temporum scripta fuerunt. Et quod de eis velut sparsim & in cedula scriptis nullam vel modicam utilitatem sentiebat scriptorum. Ideo eas & ea quotas ponendo ut posset facilius inueniri indifferenter & prout occurrebant scriptori tradendo fecit in vnum volumen redigi aliquis licet modicas apostillas & additiones faciendo prout etatis progressu & experientia casuum didicit quae omnia correctioni & reformationi patris & dni. sui Jo. An. (Joannis Andreae) illuminatoris iuris canonici intelligantur submissa. Additiones quoque & apostille praedictae cum dictionibus super quibus cadunt post finem cuiuslibet consilii, questionis & responsi, seu collationis ordinate sub quotis per litteras alphabeti*

*continentur. In fine consilii CCCIII. haec leguntur verba: Hic finiunt consilia & questiones cum eorum tabula Excellentissimi decretorum doctoris domini FRIDERICI PETRVCII Senensis Impressionique dedite Venetiis per Andream de toresanis de Asula Anno salutis MCCCCLXXXVIII. (1498) Die XXIX. Decembris. Testatur Guid. Panzirolus, FRIDERICVM PETRVCCIVM, virum fuisse maxime accuratum, qui in ambiguis quaestionibus, alios iurisperitos consulere consueverit. Comprobare id viderur collectio, quae ad manus est, vbi Jacobi de Pistorio, Abbatis Lapi de Podiobonico, Petri de Tuderto, Francisc. de Monte altino, Griffoli de Montepolitiano, Ricardi de Malumbre, Lapi Abbatis sancti Miniati prope Florentiam, Joan. Andreae, & aliorum complurium, Jureconsultorum *responsiones* ad FRIDERICI PETRVCCII *consultationes & quaestiones* reperiuntur. Michaeli Maittaire editio incognita fuit. De aliis antiquioribus & recentioribus editionibus, vid. Casim. Oudinus et Jo. Alb. Fabricius II. citt. Conf. die *Merckwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dresd.* Tom. II. p. 329.*

CCXXXVIII.

D*omini* SIMPHORIANI CHAMPERII *lugdunen.* Liber de quadruplici vita. Theologia Asclepii Hermetis Trismegisti discipuli cum commentariis *eiusdem domini* SIMPHORIANI. Sixti philosophi pythagorici Enchiridion Isocratis ad Demonicum oratio preceptiua: Silue medicinales de simplicibus: cum nonnullis in medice facultatis praxim introductoriis. Quedam ex Plinii iunioris practica. Tropheum gallorum quadruplicem eorundem complectens historiam. De in-

ingressu Ludouici XII. francor. regis in urbem Genuam. De eiusdem victoria in Genuen. Regum francorum genealogia. De claris Lugdunensibus. De Gallorum scriptoribus. De gallis summis pontificibus. Epistole varie ad eundem dominum SIMPHORIANVM, in 4. folior. 141.

Omnia SYMPHORIANI CHAMPERII opera, nostra aetate, maxime rara sunt. Testes producimus Cl. Jo. Vogtii *Catalog. libror. rarior.* p. 168. Samuel. Engel *Biblioth.* P. I. p. 34. P. III. p. 7. Daniel. Gerdesii *Florileg. libr. rar.* p. 68. Jo. Christ. Mylii *Memorabilia Biblioth. academicae ienenfis* p. 74 sqq. *Catalog. Biblioth. salthénian.* p. 575. Eorum catalogum vide in Nicéron *Memoires* Tom. XXXII. pag. 245 seqq. Haec collectio, ob singularem in primis raritatem laudatur in *Bibliothecae sarrazianae catalogo* pag. 193. vid. Daniel. Gerdesii *Florilegium* l. cit. Nicéron l. c. pag. 251. illam minus adcurate, in fol. produsse scribit. In fine illius haec legimus verba: *Impressum est presens opus Lugduni, expensis honestissimorum bibliopolarum Stephani Gueyhardi & Jacobi Huguetani: arte vero & industria Jannot de Campis: Anno domini M. CCCCC. VII. (1507) Finitum prid. Kal. Augusti.* Michael Maittaire nullam libri notitiam habuisse videtur. Typographus in illo exscribendo caractere, litterarum gothico, usus est. Cum a nemine huc usque rarior liber, quod nos quidem sciamus, descriptus fuerit, variaque memoratu digna, in illo occurrant, lectores id nobis condonabunt, si in illo recensendo paullo prolixiores fuerimus. Imago sancti Symphoriani, genibus innixi, qui ab adstante carnifice capite plectitur, ligno incisa, sexies in libro occurrit. Eadem imaginis figura, virum & feminam genibus flexis ob oculos ponit, quae SYMPHORIANVM CHAMPERIVM, & eius uxorem referre videtur.

I. Liber *de quadruplici vita*, Francisco de Rouhan, cum andegauensis ecclesiae praesuli, tum lugdunensis archiepiscopi Galliarumque primati, dicatus, quatuor refert partes, nimirum *de vita sana, de vita longa, de vita caelitus comparanda, & de vita supracaelesti*. Praemittitur libro praeter epistolam dedicatorem 1) Sebastiani Coppini monslucienfis *ad* SYMPHOR. CHAMPERII *epistola*, in qua, inter alia, haec CHAMPERII opuscula, edita memorantur: *Principum & dominarum navis* (La Nef des Princes & des batailles de Noblesse, avec autres enseignemens utiles & profitables à toutes manières de gens, pour connoître à bien vivre & à bien mourir, dédiqués, & envoyés à divers Prelats & Seigneurs, composés par noble & puissant Seigneur Robert de Balsat, Conseiller & Chambrelan du Roy notre Sire, & son Senechal au Pays d'Agènes. Item plus le Regime d'un jeune Prince & les proverbes des Princes, & autres petits livres très-utiles & profitables, lesquels ont été composés par Maître SYMPHORIEN CHAMPIER, Docteur en Theologie & Medecine, jadis natif du Lionnois. Lyon. 1502. in 4. fol. 65. La Nef des Dames vertueuses, composée par M. SYMPHORIEN CHAMPIER, Docteur en Medecine; contenant quatre livres. Le premier est intitulé la fleur des Dames; le 2e est du regime du Mariage; le tiers est des propheties des Sibylles; & le quart est le livre de vrai amour. Lyon. 1503. in 4. Paris. 1515. in 4. Paris. 1531. in 4. vid. Nicéron l. cit. p. 245 sqq.) *Dialectices ianua; physices ianua* (vterque liber vno volumine Lugduni 1498. in 4. editus fuit: vid. Nicéron l. cit. p. 254.) *libellus contra magos & fascinatores*. (Nicéron l. cit. p. 255. librum tit. Dialogus in Magicarum artium destructionem Lugdan. in 4. adtulit). *Additiones in Guidonem chirurgum & Introductiones in Tegni Galeni*. (Varia in Galeni libros scripsit commentaria, quae recenset Nicéron l. cit. passim). 2) *Index capitum in libr. de quadruplici vita*. 3) *Fratris Guichardi de* Lef-

Lessard Conuentus lugdunensis fratrum Heremitarum sancti Augustini in alma theologie facultate parisiens. humilis professoris ad SYMPH. CHAMPERIVM epistola. 4) Joannis Arzelerii, iuris pontificii professoris officialis lugdunensis epistola ad eundem. Gondisalui Toledo ad eundem epistola. 6) Philippi Laurentii sereniss. Francorum reginae physici ad eundem epistola. 7) imago S. Symphoriani, quam iam descripsimus, cui haec subiecta leguntur verba: *Deus qui beatum Simphorianum martyrem tanta virtute donasti: ut intrepidus exorante matre capite plecti: quam vanum Veneris simulacrum Heraclio prefecto impellente, venerari maluerit: presta quesumus: ut eius exemplar imitantes: ab omni idololatrie seruitute: aliisque diris facinoribus expiatis efficias. Per dominum nostrum Iesum Christum filium tuum &c.*

II. *Diffinitiones Asclepii, Hermetis Trismegisti discipuli, ad Ammonem Regem, per Ludouicum Lazarellum, ad patrem suum Joannem Ay, ad latinum, e greco traductas, consecrauit eruditissimo atque in omni disciplinarum cognitione consummatissimo, totius item Gallie philosophorum principi Jacobo Fabri stapulen. Commentarius SYMPHOR. CHAMPERII in Asclepium in quatuor sectus est partes, & multa e remotissima Aegyptiorum antiquitate, deprompta ob oculos ponit. Vid. Jo. Alb. Fabricii Bibliothec. graec. L. I. Cap. IIX. p. 56 sqq. cui tamen haec Ludouici Lazarelli versio latina, minus nota fuisse videtur.*

III. *Sixti philosophi pythagorici enchiridio, praefigitur SYMPHORIANI CHAMPERII epistola, ad Philibertum Naturelli, tum traiectensis Ecclesiae Praepositum, tum atanathen. Abbatem commendatarium lugdun. in qua se mirari ait, hunc Sixti philosophi libellum, gratissimis creberrimisque sententiis repletum, a nemine Gallorum hactenus esse impressum: cum quotidie multi impressores perituras nugis impleant chartas. In fine libelli legitur Laurentii Abstemii carmen, in eius commendationem ad lectorem, scriptum.*

scriptum. Tribuuntur *sententiae*, quae Sixti philosophi nomen prae se ferunt, a Rufino in latinum sermonem conuersae, a viris doctis plerumque Sextio, siue Sixto philosopho stoico, qui Imperatoris Tiberii aetate, inclaruisse & Pythagorae philosophiam quodam modo in lucem reuocasse & cum ~~con~~ conciliasse dicitur, vid. Iusti Lipsii *Commentar. ad Senecae epistol. LVIII.* Tom. I. *Oper. Senecae Amstelod. ap. J. Janssonium* 1619. in 8. p. 387. Eiusd. Lipsii *Manduct. ad stoicam philosophiam* L. I. Dissert. VI. Tom. I. *Operum Iusti Lipsii, Lugdun.* 1613. in fol. pag. 750 Thom. Gale praefatio, ad *opuscula mythologica, physica & ethica graec. & latin. Amstelod.* 1688. in 8. ubi Sextii *sententiae* reperiuntur pag. 643 sqq. In aliam autem plane abiit sententiam, non quidem communis doctorum virorum suffragio comprobata, Urbanus Godofr. Siberus, qui Sextii *sententias notis illustratas*, separatim edidit, *Lips.* 1725. in 4. & Sixto II. Episcopo romano & martyri vindicare sustinuit. Argumenta quibus utraque pars sententiam suam confirmare studet, nec non variae *Sententiarum* Sextii editiones, in medium prolatae fuerunt a Jo. Alb. Fabricio L. VI. *Biblioth. gr.* Cap. X. p. 645 sqq. In collectione SYMPHOR. CHAMPERII sequitur

III. Isocratis *ad Demonicum oratio praeceptiva*, e greco, in latinum *versa*, quae epistolam; dedicatariam ad Philippum Laurentianum, Apollineae artis professorem bene meritum, Francorumque regine physicum accuratissimum, in fronte gerit.

V. *Siluae medicinales ad complementum librorum de vita sana atque longa spectantes*, quorundam simplicium, ordine alphabetico dispositorum, naturam ob oculos ponunt. Praemittitur illis *epistola problematis*, ad Gabrielem Mirum, apollineae artis professorem, sereniss. Francorum regine consiliarium atque protophysicum.

VI. *Introductorio in praxim medicinalem* adiiciuntur

VII. *Quae*

VII. *Quedam ex Plinio Iuniore excerpta ad hippocraticæ artis sagacitatem attinentia, &c.*

IX. *Medicorum privilegia, ex iuris cesarei corpore deprompta. Hæc omnia, quæ iam enumerauimus, primam collectionis constituunt partem.*

Secundæ parti nouus præfigitur titulus: *Tropheum galloꝝ quadruplicem eorundem complectens hystoriam in quattuor partium libros partiales. Primus de galliæ diuisione. De galloꝝ origine. De eorundem aduersus alias nationes victoriis. De Karoli octauī atque Ludouici XII. francorum regum, præclaris gestis. Et de eiusdem regis Ludouici XII. ingressu, in urbem genuensem. De galloꝝ commendatione ex aliarum nationum testimoniis. Liber secundus de commendatione & antiquitate ciuitatis lugdunensis. De eiusdem ciuitatis uiris illustribus. Liber tertius de scriptoribus famatis, qui in partibus galliæ uiguerunt. Liber quartus de status ecclesiastici tranquillitate apud Auinionem. Titulam excipit Index capitulum libri, de quadruplici galloꝝ hystoria. In eius fine oculis se offert imago S. Ludouici, ligno incisa, hæc adscripta ptecatione: Deus qui beatum Ludouicum gallica ditione potentem a prima inuenta, & misericordiæ & totius religionis exemplum ceteris prebuisi: prestā, quesumus ut qui uesaniæ presentis seculi castitate uoluptatem ingentem pietate opulentiam: & uera humilitate superbiam pessundedit: tua gratia nedum eius meritis comite ultra illius instar moratos esse concedas & in perpetuum celesti gloria perfrui largiaris. Per dominum nostrum &c.*

Liber primus Trophei Galloꝝ, cui præmittitur epistola problematis, ad Georgium de Ambasia rothomagenis ecclesiæ Archipræsulem & Cardinalem, ac in Francia legatum, in varios tractatus, variaque dispescitur capita, quorum argumenta hæc sunt: Tractatus I. de Gallie diuisione item de Galloꝝ origine Eorundemque in alias nationes, & præcipue rhomanos uirtutibus. Tract. II. de Karoli octauī atque Ludouici

duodecimi Francorum Regum preclare gestis. In fronte istius tractatus, conspicitur figura ligno incisa, quae tres magos, ex oriente venientes, & puerulo Jesu, recens nato, munuscula obferentes, ob oculos ponit. Tr. III. inscribitur *de Gallorum commendatione, & Galliarum nationum testimoniis*. Adiiunguntur illi carmina quaedam breuiora Antonii Mancinelli, Publii Faulci Andrelini, foroliuiensis, in laudem Caroli VIII. Ludouici XII. Ducum aurelianorum, & Ludouici Sfortiae composita. Inserta etiam conspicitur Benedicti portuensis ad Bartholomaeum Justinianum narratio *de serenissimi Ludouici XII. Francorum Regis, in urbem Genuam, aduentu*. Illam sequitur 1) Bartholom. Justiniani *ad spectatum & ornatum virum, Benedictum portuensem, reipublicae genuensis Cancellarium, epistola*, qua illi ob transmissam narrationem, gratias agit. 2) *Decretum genuensium annuatim obseruandum, celebratum Anno domini M. D. II. die XVII. Nouenbris, cum illustris & excelsus dominus Philippus de Cleves dominus Rauestein Regius admiratus & genuensium gubernator esset*. Solenni hoc decreto perpetuis temporibus valituro sanxerunt & decreverunt Genuenses, quod dies aduentus christianissimi regis Ludouici XII. in urbem genuensem, qui fuit vigesimus sextus mensis Augusti, quotannis ab vniuersa ciuitate ferietur ac festus peragatur, & insuper campanarum sonitu ac salodiis, ceterisque leticie signis celebretur. ita vt aduentus ipsius memoria omnibus iocundissima esse videatur. 3) *Oratio habita Genuae apud regem Galliarum, per Nicolaum Brignalem ciuem genuensem prid. Kal. septembris. Anno salut. 1502*. 4) *Compendiose atque sub forma epitomatis, expeditio in genuenses a Domino SIMPHORIANO CHAMPERIO compilata*. 5) *Oratio do. Stephani Vinaldi ad Regem pro nobilitate genuen. in prima audientia publica*. 6) *Nonnulla ex preclavis francorum Regum facinoribus per modum supplementi eorum, quae de bis in superioribus dicta sunt, collecta*. 7) *Regum Francorum genealogia*
tam

tam ex antiquioribus, quam recentioribus rerum scriptoribus in epitomen redacta.

Secundus liber Tropaei Gallorum, de origine & commendatione ciuitatis lugdunensis, & de eiusdem viris illustribus, inscribitur nomine Jacobi de Amuntcuria, utriusque iuris Professoris in ecclesia diui Joannis Baptistae lugdunens. comitis ac Praeceptoris, domini lugdunens. vicarii generalis. Capite I. agitur de origine & antiquitate urbis lugdunensis. Cap. II. de ecclesie lugdunensis preeminencia, siue hierarchia. Cap. III. de claris lugdunensibus. Huic capiti adii-ciuntur epitaphia ex vetustissimis monumentis urbis Lugduni in Gallia comata, sumpta. Nicéron I. cit. p. 252. mentem suam de hoc libro II. hac ratione exposuit: *Le Traité de claris lugdunensibus est fort court; après y avoir recherché à sa maniere l'origine de la ville de Lyon, & avoir parlé de son eglise, il passe aux hommes illustres, c'est-à-dire, aux Saints, qui y ont vécu, & finit par quelques inscriptions, qui se trouvent dans cette ville. Leur petit nombre. montre, ou qu'il a eu peu de curiosité pour ces sortes de Monumens, ou que de son temps il y en avoit peu de decouverts. La maniere même dont il les rapporte, & les explique, fait voir qu'il ne les entendoit pasprop bien, & qu'il étoit peu versé en ce genre de Littérature.*

Liber tertius de viris illustribus, nec non preclaris totius Gallie scriptoribus, ne contient gueres, vt Nicéron I. cit. ait, que des auteurs ecclesiastiques, sur la plupart desquels il se contente de marquer succincte-ment leurs Ouvrages.

Liber quartus dicitur est Francisco de Stagno, Decretorum Doctori, Ruchen. praesuli, domini Georgii de Ambasia, ecclesie rhomano Cardinalis, ac legati auinionensis, generali locum tementi, & Gubernatori auinionensi. In quatuor diuiditur partes. I. de summis pontificibus Gallis, qui in Gallia resederunt. II. de summis pontificibus, qui ex Gallis ad summi ponti-

*ficatus apicem electi fuere, atque in Italia, suae Rhomae sederunt. III. Apologia in Gallie calumniatorem status ecclesiastici, apud Auinionem continens tranquillitatem. IIII. ad dominum SIMPH. CHAMPERIVM lugdunens. artium liberalium, Apollineaeque facultatis professorem dignissimum Fratris Angeli de Ducis, ordinis Carmelitar. Brixienf. Apologeticon. In fine apologetici conspicitur figura, quam typographi insigni esse censemus. Refert illa virginem alatam, tergo arbori adstantem; quae manibus scutum gestat, cum litteris J. D. C. (Jannot De Campis) super arboris apicem haec leguntur verba: *C'est Tout mon Pleur!* Quadrato vero, quo omnis figura circumdatur, haec inscripta sunt verba: *Une seule me console.**

Litterae & carmina, quibus collectioni finis imponitur, auctores habent Sebastianum Coppinum, Jacobum Robertetum, Gondisalvum Toledo, Henric. Valuphinum, Joannem Mairium, Humbert. Furnerium.

Quae de SYMPHORIANO CHAMPERIO, nostrae aetate scimus, maxima ex parte, ex ipsis illius scriptis collecta sunt. In libro *de claris lugdunensibus*, nonnullos maiorum suorum recenset, inter quos eminet Petrus Gherardi rom. Eccles. Cardinalis, & Antistes aniciensis a sancto Symphoriano ducens originem. In *adpendicula*, quam huic libro addidit Nicolaus de Quercu, qui huius opusculi, (scil. *de claris lugdunensibus*) *castigationi praefuit*, SYMPHORIANVS CHAMPERIVS lugdunensis esse dicitur, quamvis maiores eius, ex nobili, in Delphinatu, familia duxerint originem. Idem Nicolaus de Quercu, varia, quae conscripsit SYMPHORIANVS CHAMPERIVS opuscula, recenset. Illum autem ex vrbe lugdunensi non oriundum esse, testatur Nicéron l. cit. p. 239. ubi in agro tantum modo lugdunensi, *à Saint Saphorin le Château*, illum natum esse scribit, eiusque rei ipsum CHAMPERIVM in *Nef des Princes* fol. 53. produ-

producit testem. Quo autem tempore natus, quoue mortuus fuerit, non constat; Nonnulla illius scripta nomen CAMPEGGII prae se ferunt, quod hac potissimum ratione, factum esse adserit Niceron l. cit. ut Italis persuaderet, se originem ducere, e familia di Campeggio bononiensi, & di Campisi ticinensi. Inter polyhistoras sui temporis, non postremum obtinuit locum, quod varia & maxima, quibus ornatus fuit, elogia, & scriptorum ab ipso compositorum, testatur catalogus. Sed in aliam plane abiit sententiam Julius Caesar Scaliger, in poemate scazontico, quod inscribitur *Ata*, ubi de CHAMPERIO haec talia leguntur:

CHAMPERIVS quis ille, si petit quisquam,
Respondeo, sed Scaeuolae modo paucis
Ardelio mirus, insolens, sumens, turgens
Titulo Archiatri, quod Deas sit atrorum;
Nam candidae ille mentis haud tenet micam,
Falsarius sed inuidusque ineptusque,
Scriptis alienis indidit suum nomen,
Vno alteroue verbyla usque mutato,
Dum ex officina barbarissima agnoscas.
Quid si ille falsitauerit suum nomen
CAMPEGIVM e CHAMPERIO. Et tacitus dormis

Democrite! o nec rumpeis cachinnando.

Conf. de illo Fratris Angeli de Duccis, Carmelitae brixienfis *Apologeticon* supra cit. ubi multa in laudem CHAMPERII, ejusque opusculorum dicta reperies. *Catalogus Praeceptorum, Patronorum, familiarium, & auditorum* SYMPHORIANI CHAMPERII, ab ipso CHAMPERIO conscriptus; Petri Anton. Rustici *Oratiuncula ex tempore habita, pro celebratissimo Doctore, & equite aurato*, SYMPHOR. CHAMPERIO. Vtrumque opusculum inuenitur in SYMPH. CHAMPERII libro, qui inscribitur *Duellum epistolare Galliae & Italiae antiquitates summatim complectens. Trophaeum christianiss.* Galliarum Regis Francisc

cisci huius nominis I. item complures illustrium virorum epistolae ad D. SYMPH. CAMPERIVM. Impressum dicitur opus illud per Joannem Phiroben & Joannem Divineur Alemanos sumptibus honesti viri Jacobi Francisci Deionta Florentini, Bibliopolae Veneti, Anno a virginis partu 1510 in 8. pp. 190. repetita exstat editio Lugduni 1519. in 8. Vid. etiam Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 641 sqq. Anton. Possennii *Apparat. sacer* Tom. III. p. 259. G. A. Mercklini *Lindenius renouatus Norimb.* 1686. in 4. p. 986 sqq. Andrae Rossoti *Syllabus Scriptorum. Pedemontii Montereal.* 1667. in 4. p. 527. sqq. *L'histoire littéraire de Lyon du P. Colonia* Tom. II. p. 478 seqq. Benedictus Curtius Symphorianus, gallice Benoit le Court de St. Savorin a SYMPHORIANS CHAMPERIO, medico, plane diuersus, Jureconsultus, & ecclesiae lugdunensis eques fuit, qui cognomen Symphoriani, a patria, eodem loco, quo CHAMPERIVS natus fuit, adeptus est. Inclauit in primis *commentario*, quem in Martialis Aruerni *Arresta Amorum L. II.* conscripsit. Varias illius editiones recenset Nicéron in *Memoires* Tom. VIII. p. 174 sqq. Albert. Henric. de Sallengre in *Memoires de littérature* Tom. I. Art. IIX. p. 104 sqq. Cl. Dau. Clement in *Bibliothèque historique & critique* Tom. II. p. 308 sqq. Reliqua eius scripta, memorantur a Josia Simlero in *Biblioth.* p. 94. a H. A. de Sallengre loc. cit. a Cl. Vogtio in *Catalogo libror. rar.* p. 228.

CCL.

PETRI CRINITI, viri eruditissimi de honesta disciplina libr. XXV. de poetis latinis lib. V. Et poematum lib. II. Cum indicibus suis. *Venerunt in vico sancti Jacobi ab Johanne paruo & ipso Ascensio.* in fol. form. minor. folior. 148.

Editio

Editio oppido rara prodiit *Parisis* 1508. quod verba in fine conspicua; paullo post memoranda docent. Illius iam mentionem factam fuisse a Michael. Maittaire conspicimus Tom. II. *Annal. typogr.* p. 194. Dicauit illam, Jodocus Badius ascensius, Germano Ganaeo, qui *libri imprimendi facultatem* Ascensio fecerat. Dedicatio subscripta est, *ad Idus Junias* 1508. Coronidis loco illi adponitur *octosthicon* ascensianum *ad eundem* Ganaeum. Ipse PETRVS CRINITVS libros suos, *de honesta disciplina*, scripsit ad Bernardinum Caraffam, Neapolitanum; Pontif. antiochensem, Florent. *Non. Jun.* 1504. Haec *ascensiana* editio, ad illam exscripta fuit, quam Benedictus Philologus, Florentiae, *opera & impensa* Philippi de Giunta 1504. in fol. in lucem emisit. Id autem colligimus, ex Benedicti Philologi *epistola*, ad Scipionem Carteromachum, nostrae etiam editioni praemissa, qua ei mittit CRINITI *commentarios*, quos imprimendos curauerat, eumque rogat, ut ipsius labores formis excudat, eundemque laudat, quod superioribus annis, tanto omnium concursu & fauore graecas litteras Venetiis professus fuerit. Conf. Michael Maittaire *Annal. typogr.* Tom. II. p. 170. *Catalog. Biblioth. weidmann.* P. I. p. 135. Libro XXV. & ultimo PETRVS CRINITVS imprecationem, siue ut vocat *legis cautionem*, *contra ineptos vriticos* adposuit:

*Quoi legent bosce libros mature censunto:
Profanum volgus: & inscium ne attrectato
Omneisque legulei blenni, barbari procul sunt
Qui aliter faxit: is rite sacer esto.*

Libri V. *de poetis latinis*, a Liuiio Andronico initium capiunt, & ad C. Scllium Sidonium Apollinarem usque, historiam poetarum XCVI. persequuntur. Inscriptis illos nomine Cosmi Paccii, Pontificis aetini, *Kalend. Novembr.* 1505. Praemisit etiam praefatiunculam, *de origine poetices, apud latinos.*

Poematibus praefixit Luceius veronensis epistolam ad Petrum Bembum, Patritium Venetum, in qua CRINITI poemata, a Joanne Cotta, sibi esse transmissa testatur, aliaque eius poemata se editurum promittit, quae cum alibi locis multis, tum Ferrariae apud Principes Estenses reposita inueniantur: Exstat Libro II. *carmen* illud, quo Joannis Andreae Lamponiani, mediolanensis, laudibus extulit scelus, qui cum Carolo Vicecomite (Visconti) & Hieronymo Olgiati, facinoris sociis, anno 1476. Galeacium Sfortiam mediolanensium Ducem, die XXVI, Decembr. in templo S. Stephani, mediolanensi, gladio trucidarunt. Vid. Paull. Jovius in *Elog.* Galeacii Sfortiae L. III. p. 244. P. Baile *Dictionaire* Tom. II, pag. 1650. CRINITI *carmen* inscribitur: *de virtute* Joannis Andreae Lamponiani, *tyrannicidae*. Typographus in fine codicis haec adscripsit verba: *Habes itaque, lector studiosi, tria ex lucubratione PETRI CRINITI opera: Vnum de honesta disciplina: alterum de poetis latinis: Et tertium in quo sunt eiusdem lepidissima poemata nostra accuratissime auspicio domino Germano de Ganaio ciompresse (coimpressa) Caetera eiusdem officinae munimenta ut nostrae committantur expectamus: Interea boni consulito. Vale. Ex aedibus Ascensianis ad Idus Junias M. D. VIII. (1508).* Repetitam, in eadem officina, esse editionem anno 1510. in fol. nos docet *Catalog. Biblioth. weidmann.* l. cit. *Catalog. Biblioth. salthen.* p. 150. ubi vero in 4. editio impressa dicitur. De editione *parisiensi ascensiana* an. 1513. in fol. vid. Mich. Maittaire Tom. II, pag. 251. Alias editiones recentiores enumerat Jo. Alb. Fabricius in *Biblioth. lat. med. & infim. Latinit.* Lib. III. p. 1230. *Operum*, quae promissit PETR. CRINITVS, quamvis promissis non steterit, index vid. ap. Jo. Alb. Fabricium l. cit. quibus addi debent, quos legimus, in Benedicti Philologi, ad Scipionem Carceromachum *epistola* adnotatos, *de poetis Libr. X. posteriores, & liber de historicis latinis.* Ex eius poematibus nonnulla

nulla inseruit Jantus Gruterus *Deliciis poetarum* ita-
lorum Tom. I. p. 823-846. Varia virorum docto-
rum de eius operibus iudicia collegit Adolphus Clar-
mundus, siue Jo. Christ. Rüdigerus in *vitis clarissimor.*
in re litterar. viror. P. VII. *Viteb.* 1708. in 8. p. 33
seqq. Conf. Adr. Baillet *Jugemens des Savans*
Tom. II. P. I. pag. 172. & 401 seqq. Tom. III. P. I.
p. 76. Quae apud Lilius Gregor. Gyraldum *de poe-*
tis sui temporis Dialog. I. Tom. II. *Oper.* p. 390. de
illo leguntur, talia sunt: *Reliquit & varii generis ver-*
sus PETRVS CRINITVS, Florentinus, *nun illepidos*
quidem, sed certe tales, qualia sunt quae soluta ora-
tione reliquit, multa is ubique polliceri videtur, quae
non adeo praestat, omnisque CRINITI oratio, non ut
aures ita animum implet, prope enim dixerim nugae
canorae. Illum ad impietatem quamdam prouum
fuisse & procliuem, & in libris in primis *de honesta*
disciplina, quaedam inueniri, quibus res sacras, & re-
ligionem cui addictus erat, in ludibrium conuerterit,
testatur Jo. Henric. Boeclerus in *Bibliographia criti-*
ca Cap. XXVII. p. 448. ubi ait: PETRVS CRINI-
TVS Italus, *qui de honestis disciplinis & poetis dis-*
serens nimium nugatus est, ac non nisi cum grano sa-
lis legendus. Homines quidem non satis eruditi, mul-
tum olim hoc autore vsi sunt, & in primis etiam qui
concionibus ad populum habendis vacant; cum ille ta-
men vel maxime in rebus sacris ineptiat.

Floruit PETRVS RICCIUS, siue, ut dici maluit,
CRINITVS, Florentinus, initio Seculi XVI. diem-
que in flore aetatis, anno vndequadagesimo obiit.
Morbi, quo periit, gentis, ipse decantauit *carmine*,
quod inscribitur *de sua aegritudine & imminente obitu*,
ubi initio statim haec leguntur:

Nil est quod ultra sit licitum mihi
Sperare tandem: nil medicae manus
Ex innuisenti me miserum roga
Referre incolumen queunt.

*Et iam medullis aestuat intimis
Accensa bilis: nec patitur meo
Vnquam dolori finem aliquem dari
Sed vexat magis indies*

*Obducta frontis lumina: per genas
Delapsa tetra cum macie cutis
Et destitutae mentis inertia
Instare exitium movent &c.*

Sunt nonnulli, qui illum moerore confectum produnt, cum conuiuio cuidam interesset, quo natis in usum laetitiae scyphis pugnabatur, eiusque capiti, vnus e discipulis cyathum, vino repletum illideret, vel vt Gerard. Joan. Vossius Lib. III. *de Histor. lat.* p. 603. scribit, *cantharo frigidae, a petulanti conuina perfunderetur.* Praeter elogium quod Paull. Jovius ei scripserit, legi de illo poterit Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 556. Giulio Negri *Storia degli Scrittori fiorentini* p. 462. Burc. Gotth. Struuii *Bibliotheca antiqua* Ann. 1705. p. 411 sqq. Antoine Varillas *Anecdotes de Florence ou l'histoire secrette de la maison de Medici*, Haye 1685. in 12. L. V. Conf. Vossius, Fabricius, Clarmundus II. citr. Posterior I. cit. p. 36. PETRO CRINITO, florentino perperam tribuit *Historiam belli rustici, in Germaniae diuersis partibus an. 1525. excitati, & a magistratibus feliciter sedati*, quae inuenitur in Marqu. Freheri *Scriptor. rer. germanic.* p. 235-278. edit. Struuii, a Petro Haarer, suae Crinito, Germano, Electoris palatini Secretario composita fuit. Conf. Fabricius I. cit. p. 1231.

CCLI.

Omnia opera ANGELI POLITIANI & alia quaedam lectu digna, quorum nomina in sequenti indice videre licet. in fol. folior. 448.

Exem-

Exemplar libri, quod ad manus est, adeo splendidum, elegans & nitidum est, ac si hac ætate ex officina typographica instructissima prodierit. Non solum charta purissima, et instar membranae crassa, sed litteris etiam luculentioribus, se lectoribus commendat. Id sane pro certo affirmare possumus, quod, eo, si Georgii Vallæ opus, *de rebus expetendis & fugiendis* exceperimus, elegantiorum & splendidiorum librum non vidimus, qui in Aldi romani officina excusus fuerit. Dicavit illum Aldus Manucius, romanus, Marino Sarnuto, Leonardi filio, patritio Veneto. Dignissimum venia in epistola dedicatoria, esse ait, POLITIANVM, siquid in eius scriptisprehendatur parum elaboratum & cultum, cum haec opera eius non ab ipso edita fuerint sed ab amicis, & praecipue ab Alexandro Sartio, bononiensi, qui amicissimi viri, quaecunque habere potuerit, opera, multum ac diu, & adcurate quaesita, imprimenda curauerit. Refert praeterea, POLITIANVM, si annos suos vixisset, leges ex pandectis, quae olim pisanae fuerant, in pristinam lectionem, quod iam facere coeperat, restituere, commentariosque in illas non barbare, sed more romano, conficere voluisse. Dolet, quod *secunda Miscellaneorum centuria*, & *Epiphyllides*, & in Tranquillum, in Terentium, in Statium, in Quintilianum doctae & ingeniosae *adnotationes*, ab illo, non absolutae fuerint, nonnullaque eius *opera*, a quibusdam hominibus florentinis ideo occultentur, ut in posterum illa, pro suis edant. Stulte autem illos agere scribit. Nam id profecerint, ut siquid ipsi vnquam dignum scitu inuenerint, ediderintque, magis POLITIANI quam eorum esse, docti omnes contendunt, qui suppressa quam plurima POLITIANI esse *opera*, a quibusdam, quos alienis pennis se valere nihil pudet, non ignorauerint. *Opera*, quae Aldus Manucius, in hanc collectionem retulit, haec sunt: -

I) ANGELI POLITIANI, aliorumque virorum doctissimorum, & in summa dignitate constitutorum *epistolarum Libri XII*. Petri Medicis petissimum hortatu, POLITIANVS epistolas se collegisse, et in volumen redegisse, in prima libri primi testatur *epistola*. Seorsum prodierunt hoc titulo: *Illustrum virorum Epistole*

Meri sales: meras facetiæ

Meri lepores: meræ argutiæ.

Meræ urbanitates: meræ delitiæ:

Meræ venteres: venerumque gratiæ

Quarum auctores hoc habentur ordine.

Operis sequentis auctores: Angelus Politianus, Joannes Picus Mirandula, Hermolaus Barbarus, Pomponius Laetus, Baptista Guarinus, Philippus Beroaldus, Nicolaus Leonicens, Hieronymus Donatus, Callimachus, Ludouicus Odaxius, Marcus Antonius Sabellicus, Lucius Phosphorus *Pans. Signi*. Jacobus Antiquarius, Caesar Carmentis, Bartholomæus Scala, Antonius Codrus Vrcæus, Franciscus Puccius, Augustinus Mapheus, Joannes Franciscus Benedictus, Marsilius Ficinus, Macarius Mutius *Eques*, Tydeus Acciarinus, Baocius Vgolinus, Aldus Manutius Romanus, Mattheus Vero. *Canon. regularis*. Innocentius Papa *Octauus*, Jacobus *Cardinalis* Papiensis, Franciscus Pico. *Cardinalis* Senensis, Paulus Cortesius, Joannes *Dei gratia rex* Portugalliae, Laurentius Medices, Ludouicus Sforzia *Dux &c.* Georgius Merula, Bartholomæus Chalcus, Petrus Crinitus, Michael Acciarus *Vicianensis*, Scipio Carteromachus. In fine editionis rarissimæ, in fol. formæ minoris excusæ, hæc leguntur verba: *Hoc opus diligenter impressum est Anno a natali christiano M. CCCCXCIX. (1499) ad Idus Februarias. In officina* Nicola Wolf Lutrien. *Parisiis* illam prodiisse, ex epistola Iodoci Badii ascensii, ad Antonium Koberger typogr. Norimbergensem, dedicatoria colligimus, qua

qua se epistolarum esse collectorem profiteretur. Vid. Mich. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 686. die *Merkwürdigkeiten der königl. Biblioth. zu Dresden* Tom. II. p. 542 sqq. Exstat etiam editio *parisienfis* cura Franc. Syluii Ambianatis 1517. In libro XII. multa inueniuntur, quae Hermolaum Barbarum habent auctorem, v. c. *praefatio in paraphrasin physices Themisii, in castigationes plinianas, in libros Aristotelis, Oratio ad Fridericum Imperatorem, & Maximilianum regem Romanorum*, nomine reipublicae venetae, cuius erat legatus, *epistola de ferculis &c.* Quanti POLITIANI epistolas aestimauerit Mr. de la Rochefoucault vid. in *Essais de litterature* Tom. I. p. 292.

2) *Miscellaneorum Centuria prima*, ad Laurentium Medicem. Prima vice prodierant *Florentiae* in fol. form. minor. cuius editionis in fine haecce leguntur verba: *Impressit ex Archetypo Antonius Miscominus. Familiars quidam POLITIANI recognouere. POLITIANVS ipse nec Orthographiam se ait, nec omnino alienam praestare culpam.* Florentiae Anno Salutis M. CCEC. LXXXIX. (1489.) Decimo tertio kalendas octobres. vid. Michael. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 509. die *Merkwürdigk. der königl. Biblioth. zu Dresden* Tom. III. p. 89 sqq. Inserta est *centuria* ista a Jano Grutero Tom. I. *Lampadis sive facis artium liberatum, Francof.* 1602. in 8. p. 1 - 124. Fuerunt iam POLITIANI aetate, qui illum multa, e Nicolai Perotti *cornucopiae*, in sua transcripssisse *Miscellanea*, confirmarent. Defendit se ipse in *Miscellaneorum* conclusione, conf. Jacob. Thomafius *de plagio literario* p. 234. edit. *leucopetr.* 1679. in 4. P. Baile *Dictionaire* Tom. III. p. 2343. not. m.

3) *Herbadiani historia* e graeco in latinum conuersa; Praemittitur illi epistola ANGELI POLITIANI, ad Andream Magnanimum, scripta in rusculo fesulano pridie Non. Maias an. 1493. & praefatio ad Innocentium IIX. Pontificem max. Prima omnium editio
hur

hunc prae se fert titulum : *Herodiani historiae de Imperio post Marcum Libri octo e Graeco translati ANGELO POLITIANO interprete, ad Innocentium octauum, Pontificem Maximum. Finis* haec ob oculos ponit verba : *Herodiani librorum octo de Imperio post Marum, vel de suis temporibus, ANGELO POLITIANO interprete finis. Quod quidem opus nouum & aureum Plato de Benedictis accuratissime anno Domini M. CCCC. XCIII. (1493) pridie Kalis septembres Bononiae, quam pulcherrimis his Characteribus impressit.* in fol. form. minor. vid. Michael. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 558. *die Merkwürdigk. der königl. Biblioth. zu Dresden* Tom. IH. p. 67. Ob hanc versionem, quam, vt alios iam taceamus viros doctissimos, Degoreus Whear in *Relection. hiemalibus Cantabrig.* 1684. in 8. p. 71. hoc ornauit elogio : *legat igitur censéo, siue graeci siue latine Herodianum; nam baud scio vter maiorem laudem mereatur Herodianus ne; quem in lingua sua, obire vena fluere non negauerim: an POLITIANVS, qui Herodiani scripta, tanta felicitate interpretatus est, vt non transtulisse, sed ipse composuisse videri possit.* In plagii etiam suspicionem POLITIANVS venit, cum aemuli eius illam Gregorio Tiphernati tribuerent. Vid. Jacob. Thomafius l. cit. p. 234 sqq. P. Baile *Dictionary* l. cit. Adrien Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. III. p. 314. vbi inter alia hanc Bernardi de la Monnoye legimus adnotationem qua, non Gregorii Tiferensis, sed Omniboni brendulensis Vicentini POLITIANVM pressisse vestigia, in conuertendo Herodiano, innuit.

J'ai fait voir, ait page 26. de l'indice expurgatoire du Menagiana, que s'il y avoit eu quelque Traduction d'Herodien plus ancienne que celle de POLITIEN, ce n'étoit pas à Gregoire de Tiferne, mais à un autre Italien son contemporain nommé Ognibuono natif de Lunigo près de Vicence, en latin Omnibonus vicentianus, qu'il la falloit attribuer. Sur quoi j'ai indiqué un endroit

droit du 2 Livre de la Rome triomphante de Blondus, (p. 44 fqq. edit. basileens. 1531. in fol.) où se trouve un morceau de cette traduction lequel prouve clairement que POLITIEN s'en est aidé.

4) Epicteti *stoici entbiridion, e graeco versum*, Laurentio Medici dicatum.

5) ANGELI POLITIANI *pro Epicteto stoico, ad Bartholomaeum Scalam epistola*, scripta Fesulis *Kalend. sextil. 1479.* in qua Epictetum, contra Scalae obiectiones defendit, quibus illum, obscura, supra hominis vires, et falsa praecepisse pronunciauerat.

5 b) Alexandri Aphrodisiaei, *super nonnullis physicis dubitationibus salutionum liber*, in latinum conuersus. Adiicitur illi, Petri Criniti ad Joannem Franciscum Picum, mirandulanum Principem *epistola*, scripta *Kalendar. April. 1497.* Florentiae. Librum tantummodo priorem e graeco conuertit POLITIANVS, de qua versione vid. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. graec. L. III. Cap. XXV. p. 74.*

6) Plutarchi chaeronaei, *amatoriae narrationes*, ANGELO POLITIANO interprete, nomine Pandulphi Collenuccii pisaurensis Jureconfulti inscriptae Fesulis *nonis Sextil. 1478.*

7) ANGELI POLITIANI *praelectio, in priora Aristotelis analytica*, cui titulus *Lamia.*

8) ANG. POLITIANI *praelectio*, cui tit. *Panepistemon.*

9) *Quod ira in pueris, optimae indolis saepe est argumentum*, ad Laurent. Medicen.

10) *Oratio in expositione Homeri.* Quae Guil. Budaeus, & Francisc. Duarenus, de hac *oratione* retulerunt, vid. in Jacobi Thomassii *Dissertat. de plagio litterario* l. cit. & in Paul. Colomesii *Καταχρηστικὴ litterariis* Cap. XXXI. in *Opusculis Ultraiect.* 1669. in 12. p. 66 fqq.

11) *Oratio super Fabio Quintiliano, & Statii silvis.*

12) *Praefatio in Suetonii expositionem.*

13) *Pro oratoribus Senensium ad Alexandrum VI. Pontificem max. oratio.* Inserta est haec oratio, *clarorum hominum orationibus, vel bonoris officiique causa, ad principes, vel in funere de virtutibus eorum habitis*

bitis, quae ex academia veneta 1559. in 4. prodierunt, & orationibus gratulatoriis, in electione, coronatione, natiuitate, nuptiis, triumphis &c. Pontificum, Imperatorum, Regum, Principum &c. habitis a legatis, virisque suae aetatis doctissimis, Hanoviae 1613. in 8. p. 75 sqq. Supra vero quam dici potest, Pontifici recens electo, adulatus est POLITIANVS. Vna perodus testimonii loco esse poterit, quae statim ab initio legitur: *Gratulamur tibi, Alexander Sexte, Romano Pontifex, quod ad rerum humanarum fastigium subuectus, in eo ad diuinitatem ipsam, plane sublatus, omnia praeter Deum, minora inferioraque te videas, sic, ut reges etiam ipsi & principes adorare submissi vestigia tua, & puluerem pedum tuorum lingere non modo non dedignentur, sed loco etiam praecleari munus concupiscant.*

14) *Pro oratoribus Florentinorum, ad Alphonsum Siciliae regem*; In eadem collectione *hanouiensis* legitur p. 126 sqq.

15) *Secunda oratio pro oratoribus Florentinorum, ad Alphonsum Siciliae regem.*

16) *Pro Praetore florentino, ad dominos inueniunt summam magistratum.*

17) *Magis Athanasii in psalmos opusculum* ANGELI POLITIANO interprete. Exigua tantum apopasma quaedam expositionum in Psalms transtulisse ANGEL. POLITIANVM scribit Jo. Alb. Fabricius L. V. *Biblioth. graec.* Cap. II. p. 304.

18) *ANGELI POLITIANI dialectica.*

19) *Praelectio de dialectica*

20) *Praelectio in Persium.*

21) *Silua*, cui titulus *Nutricia*, Argumentum de poetica & poetis desumptum est. Janus Gruterus inseruit *Delitiis poetarum* Italorum Tom. II. p. 256 sqq. Absoluta est in Fesulano XIX. idus Octobr. 1486. & dicata Antoniotto Gentili, titulo S. Anastasiae Presbytero Cardinali auriensi.

22) *Silua*, cui titulus *rusticus*, in poetae Hesiodi Ver-

Vergilique *Georgicon enarratione pronunciata*, ad Jacobum Salutarum. Exstat in J. Gruteri *Delitiis poetarum* Italogum l. cit. p. 279 sqq. & in Renati Rapini *bortis*, *Vltraiechi* 1672. in 12. Seorsum prædit cum Nicolai Beraldi interpretatione *Basil.* 1518. in 4.

23) *Silva*, in *bucolicon Vergili enarratione pronunciata*, cui titulus *Manto*; Praefixa est epistola ad Laurentium Medicen, Petri Francisci filium, Florentiae 1482. & praefatio poetica, vid. *Delitiae poetar. italor.* p. 295 sqq.

24) *Silva*, cui titulus *Ambra*, in *poetae Homeri enarratione pronunciata* Florentiae prid. Non. Novembr. 1485. vid. *Delitiae poetar. italor.* l. cit. p. 307 sqq. De commentatoribus in quatuor Politiani *silvas* vid. P. Baile *Dictionaire* l. cit. p. 2342. not. H.

25) *Elegia*, five *epicedion* in Albierae Albiciae *immaturam obitum* ad Sismundum Stupham eius sponsum, vid. *Delitiae poetar. italor.* p. 325.

26) *Liber Epigrammatum latinorum*, quae inserta quidem *Delitiis poetarum* italor. p. 333 sqq. sed nonnulla omissa fuerunt.

27) *Liber epigrammatum graecorum*, quem edidit Zenobius Acciaiolus Florent. 1495. Vid. de Zenobio Acciaio, Ordini Praedicatorum adscripto, Jacob. Echardus *de Scriptor. Ord. Praedicator.* Tom. II. p. 45 sqq. Vid. de carminibus ANGELI POLITIANI Caspar. Barthil *Adversar.* L. XLVII. Cap. V. col. 2193 sqq. Lil. Gregor. Gyraldi *de poetis sui temporis Dialog.* I. Tom. II. *Oper.* p. 388 sqq. Olai Borrichii *de poetis latinis* Dissertat. III. p. 103. Adr. Baillet *Jugement des Savans* Tom. III. P. I. p. 52 sqq. In Antonii dos Reys, Lusitani, Congregationis Oratorii olyssiponensis, Regis Portugalliae Historici latini & Regiae Academiae Socii *Epigrammatum* Tomo I. Olyssipon. 1728. in 4. L. I. p. 25. hoc legimus in ANGELVM POLITIANVM, monachos, obscaenos libros damnantes prubris la-
cessentem Epigramma

*Carpere non cessas monachos qui carmina damnam
Atque doces tuto quaeque profana legi
Non hominis nequam vox est ea daemonis effrons
Quam solus profert absque pudore satan
Quis sis cordatos inter vis noscere? dicam
Angelus es certe POLITIANE malus.*

In fine *epigrammatum graecorum*, et totius, quam descripsimus collectionis, hæc se oculis offerunt verba: Venetiis in *aedibus Aldi Romani* mense *Julio M. IID.* (1498) *Impetrauimus ab illustrissimo Senatu Veneto in hoc libro idem quod in aliis nostris.* Adicitur *regisrum & monodia* in *Laurentium Medicen*, quae iam legitur, in libro *epigrammatum latinorum*, ibique *intonata* dicitur per *Arrighum Ilac*. Pluribus verbis argumenta singulorum *opusculorum*, quae in collectione reperiuntur, exposuit *Phil. Masson* in *histoire critique de la republique des lettres* Tom. III. p. 233 sqq. Tom. III. p. 252 sqq. & *Vir amplissimus Fridericus Otto Menckenius* in *visa POLITIANI* mox memoranda.

ANGELVS AMBROGINVS, suæ GINVS, quæ a patria Montepolitiano (*Montepulciano* *Hecuriae* oppido, cognomen POLITIANI adeptus est, vir doctissimus, litterarumque in Italia renascentium, instaurator, diem obiit supremum anno 1494. *Florentiae* aetatis anno XL. In eius obitum *Petrus Crinitus* hoc epitaphium scripsit

*Hic hic Viator paululum gradum siste
Vatem potentis Spiritus vides clarum:
Qui mente promptus acri, & arduum spirans,
Ac summa quaeque & alta consequi suctus:
Is ille ego ANGELVS POLITIANVS sum.
Fons benigno me sinu Flora, & illic
In fata celsi: Parthenopaeos reges
Quum gallica arma irruerent minabunda:
Tu vale & hoc sis meriti memor nostri.*

Vid. Nicol. Reusneri *icones ex typis Waldkirchiani* in lucem productae pl. G. 5. Monstratur hodie POL

TIANI monumentum sepulchrale, in aede Domini-
 canorum S. Marci florentina, nulla inscriptione or-
 natum: vid. Jo. Georgii Keyseri *neueste Reisen* I. Th.
Hannou. 1740. in 4. XLIII. Br. p. 549. Legi de PO-
 LITIANO merentur Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 43.
 Gerard. Joan. Vossii *de Historicis latinis* L. III. Cap.
 IIX. p. 564 sqq. Paul. Freheri *Theatrum viror. eru-*
ditione claror. p. 1432. P. Baile *Dictionaire historique*
& critique Tom. III. p. 2340 sqq. *Giornale de' lettera-*
ti d'Italia Tom. VI. pag. 255 sqq. Tom. XIIX. p. 255
 sqq. Isaac Bullart *Academie des Sciences* Tom. I. p.
 276 sqq. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II.
 P. I. p. 390 sqq. Tom. II. P. III. p. 817 sqq. Tom. III.
 P. I. p. 52 sqq. MS. Menage *Antibaillet* Tom. I. p. 51 sqq.
 Adolph. Clarmundi *vitae clarissimorum in re litteraria*
virorum P. III. Viteb. 1710. p. 163 sqq. Jo. Alb. Fabri-
 cii *Biblioth. med. & inf. latinis* L. I. p. 263 sqq. Thom.
 Crenii Praefatio *de claris Angelis*, quae praemittit-
 tur Angeli Caninii, angelarensis, *Hellenismo* p. 19
 sqq. edit. *Amstelod.* 1700. in 8. Daniel. Guil. Molle-
 ri *Dissertatio de ANGELO POLITIANO Altorf.*
 1698. in 4. Werner. Iacob. Clausii *POLITIANVS,*
sive de ANGELI BASSI POLITIANI Canonici olim
florentini vita, scriptis, & moribus liber, Magdeb.
 1718. in 8. Abbat. Pierantoni Serassi *vita del po-*
lizziano, quae praefixa est libro hetrusco, hoc
 titulo, insignito: *le elegantissime Stanze di M. ANGE-*
LO POLIZIANO & la Ninfa Tiberina del Molza,
Bergamo 1750. in 4. Omnium vero optime, & lu-
 culentissime, de ANGELO POLITIANO, & scriptis
 ab illo editis, eorumque variis editionibus egit, quem
 iam honoris causa nominavimus, Vir ampliss. Frideric.
 Otto Menckenijs in *Historia vitae & in litteras me-*
ditorum ANGELI POLITIANI, *Lippia in officina gle-*
dischiana 1736. in 4.

1736

CCLII.

Opera JOANNIS PICI MIRANDVLE *Comitis Concordie: litterarum principis:* nouissime accurate reuifa (addito generali super omnibus memoratu dignis regeſto) quarumcunque facultatum profeſſoribus tam iucunda quam proficua. JOANNIS PICI MIRANDVLA. vita: per Joannem Franciſcum Illuſtris Principis Galeotti Pici Filium elegantiffime conſcripta. Heptaplus de opere ſex dierum geneſeos Fo. I. Deprecatoria ad Deum elegiaco carmine Fo. XX. Apologia Tredecim quaefſtionum Fo. XXI. Tractatus de ente & vno cum obiectionibus quibusdam & reſponſionibus Fo. LXII. Oratio quaedam elegantiffima Fo. LXXXIII. Aepiſtolae plures JOANNIS PICI MIRANDVLAE. & aliorum famoſorum. Fo. XCII. Diſputationum aduerſus aſtologos libri duodecim Fo. CXV. Teſtimonia eius vitae & doctrinae. In principio. Caecilii Cypriani epiſcopi Carthaginenſis de ligno crucis carmen Fo. I. Hæc in volumine ſcribunt epiſtolas hi viri clariffimi. JOANNES PICVS MIRANDVLA. Jo. Fran. Miran. Gal. comitis filius. Hermolaus barbarus. Angelus politicianus. Frater Baptiſta carmelita. Matheus Boſſus Veronenſis. Hieronymus donatus. Robertus ſaluiatus. Philippus beroaldus. Baptiſta guarinus. Chriſtophorus landinus. Alexander cortefius. Bartholomaeus fontius. Marſilius ficinus. Baccius vgoſinus. Junianus maius parthenopeus. Hieronymus Emſer. in folio form. minor. folior. 216. ſi praemiſſa folior. 12. exceperis.

Tertis

Tertia, quod nos quidem sciamus, haec est omnium, JOANNIS PICI, mirandulani, in vnum corpus collectorum operum editio, satis hodie rara & infrequens. *Prima* prodit Bononiae, ubi illam typis *impressit* Benedictus Hectoris bononiensis die XX. Mart., 1496. in fol. *Secundum* censemus, quam Bernardinus Venerus d. XXIII. Aug. excudit Venet. 1498. in fol. vid. Mich. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 611. & 664. *Nostra tertia*, de qua vid. Michael. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. II. p. 171. hanc in fine refert typographi subscriptionem: *Disputationes has* JOANNIS PICI MIRANDVLAE, concordiae Comititis, litterarum Principis aduersus Astrologos: *diligenter impressit* Industrius Joannes Prüs Civis Argentinus. Anno salutis M. CCCCEIII. (1504) Die vero XV. Marcii. Praemittitur ipsis JOANNIS PICI operibus.

1) Hieronimi Emseri presbyteri ad Joan. Prüs argentinum cinem, atque Calcographum accuratissimum, Epistola, quam, quia brevis illa est, adscribimus integram: *Conuenisti me nuper* Joannes amantissime, *rogitabundus: quatenus tibi: ex* JOANNIS PICI *illustris olim* MIRANDVLAE *comitis ac litterarum Principis, elucubrationibus, (quas aere conaris exprimere) summa eorum. quae, lectu iudicarem pulciora rarioraque exciperem: atque in ordinem: siue rege-* *ssam aliquod (ut vocant) redigerem: quo lectores confusa prolixitate perplexos, nouus inuiteret labor. at-* *que rerum breuis (laconico more) annotatio: Ego vero tamen hoc tempore prae valitudine litterario ocio minus sum idoneus: tibi nihilominus: Libenter & obsecundabo & obsequar: tum quod honestum impri-* *mis est tibi viro grandaeno atque in aedendis ad communem litterariae Reipub. utilitatem voluminibus: operam atque aetatem omnem consument: ferre sup-* *petias: tum quod eum librum in manus susceperis: cuius aetas nostra: non dico praestantior: sed ne simi-* *lem quidem vidit.* *Quicquid enim apud veteres siue*

iuniores omnes Hebraeos: Chaldaeos: Arabes: Graecos: sine Latinos: abstrusum diu latuit: homo ille tam in Heptaplo quod reliquis operibus adeo coegit: elucidavit: atque ingenii sui altitudine propagavit: ut inter vetustos recens inter recentes vero videri possit antiquissimus. Accipe igitur mi Joannes quem petisti laborem ab Italis: quorum vetus imprimendi cura bodie friget: neglectum: daque operam: (ut sicut Germani nostri: impressoriae artis inventores extitere) ita bene castigateque premendo palmam aliis aeripiant. Id autem poteris consequi eo facilius: quod tibi sunt characteres quos vel Nicostrata ipsa laudare: aut Dedalus admirari queat Accedit ad hoc exemplar quod habes non vulgare: sine (ut plerumque fit) mendosum: sed Bononienae illud castigatissimum: ex vero & primo mirandulanae manus archetypo percusum: cuius potestatem mihi fecit doctissimus ille communis noster amicus & benefactor Thomas wolphius iunior iuris pontificii insignibus decoratus: musorum sacerdos: & Ciceroniana quadam facundia germanos omnes: non tam decorans quam exuperans. Tu vale atque communi utilitati inserui: Mercede apud deum Op. Max. non cariturus: Ex Argentina.

Tetrastichum Eiusdem (scil. Emseri).

Crede mihi lector Picana volumina scrutans

Facundus: Doctus: Religiosus eris.

Haec tria si vili non praeposenda monetae

Duxeris: infelix iure putandus eris.

Sequitur 2) Regestum omnium voluminis opusculorum, quod, ut ex epistola adlata patet Hieronymum Emserum auctorem habet. Excipiunt illud

3) Joannis Francisci Pici Mirandulae epistola ad veritatis amatores, &

4) Jacobi Wimpfelingi Sletstatini ad Lectorem nobilissimorum operum JOANNIS PICI MIRANDULAE, epistola. In utraque, insignis & plane stupenda

da PICI eruditio, & operum, quae conscripfit, praestantia lectoribus commendatur. Illis adicitur

5) JOANNIS PICI MIRANDVLAE viri omni disciplinarum genere consummatissimi vita. Per Joannem Franciscum Illustris Principis Galeotti Pici Filium edita. Eius in fine repositum est

6) Caecilii Cypriani episcopi Carthaginensis carmen de ligno crucis, vna cum duobus PICI epitaphis: alterum hoc est.

JOANNES iacet hic MIRANDVLA. Castera norunt

Et Tagus & Ganges forsan & Antipodes.
alterum a fratre Baptista Mantuano conditum dicitur

PICVS JOANNES caelos elementa deumque
Doctus adhuc iuuenis sanctificatus obit.

Prius vt Jo. Georg. Keyserus adnotauit in den neuesten Reisen P. I. Br. XLIII. p. 539. hodie superest, in templo S. Marci florentino, vbi hac ratione sepulcro eius insculptum conspicitur

D. M. S.

JOANNES IACET HIC MIRANDVLA: CETERA NORVNT

ET TAGVS, ET GANGES FORSAN ET ANTIPODES

OBIIT ANNO SAL. M. CCCC. LXXXIIII.

VIX. AN. XXXIII.

HIERONYMVS BENIVENIVS, NE DISIUNCTVS
POST MORTEM LOCVS OSSA TENERET, QVORVM
IN VITA ANIMOS CONIUNXIT AMOR,
HAC HVMO SVPPOSITA PONEND. CVR. OBIIT
ANNO MDXXXXII. VIXIT LXXXVIII. MENS.
VI.

Quod ad JOANNIS PICI opera adinet, quae in hac collectione reperiuntur, verbum non addimus amplius, cum iam Jo. Alb. Fabricius in *Biblioth. med.*

et infim. Latinis. L. VIII. p. 334 sqq. & Niceron in Memoires Tom. XXXIII. p. 139 sqq. illa longa serie recensuerunt, & eorum argumenta exposuerunt.

Natus fuit JOANNES PICVS anno 1463. pater Joanne Francisco Pio, Comite Mirandulae & Concordiae, & ob insignem, quam iuuenis prodidit, ingenii & doctrinae praestantiam, *ingeniorum* sui seculi *Phoenix*, & a Scaligero *Monstrum sine vitio* adpellatus fuit. Omnium optime illius dedit *vitam*, Joannes Franciscus, Joannis e fratre Galeotto filius, quae nostrae collectioni praemittitur, & a Guil. Batefio, *vitis selector. aliquot virorum qui doctrina, dignitate aut pietate inclaruere, Londin. 1681. in 4. inserta fuit p. 90 sqq.* Exstat etiam, in Joannis Fichardi *vitis illustrium virorum Francof. 1536. in 4. p. 58 seqq.* Conf. *Leven van JOANNES PICVS Priase van Mirandola en Concordia, in Levensbeschryving van beroemde en geleerde Mannen P. III. num. IIII. pag. 499 seqq.* Werner. Jacob. Clausii *programma de eruditione cum solida pietate in JOANNE PICO, mirandulano Principe conspicua. Hal. Magdeb. 1707. in fol.* Adr. Baillet *Enfans devenus celebres par leurs etudes & par leurs ecrits, qui liber constituit Tom. V. P. I. des Jugemens des Savans edit. Amsterd. 1725. in 8. p. 78 sqq.* Reliqui scriptores, qui, illius memoriam scriptis, ad posteros transmittere studuerunt, commemorantur a Joanne Albert. Fabricio & Nicrono *ll. citt. vbi etiam recentiores operum editiones, & eorum versiones adferuntur.* Fallitur vero Fabricius, cum *Operum JOANNIS PICI collectionem, per Hieron. Emserum Basileae 1557. editam scribit.* Hieron. enim Emserus iam anno 1527. d. IIX. Novembr. mortuus fuerat; editio vero *basileensis an. 1557. ad Emseri editionem recusa tantummodo fuit.*

• • • • •
 CELIII.

POGGII FLORENTINI Oratoris Clarissimi Ac
 Sedis Apo. Secretarii OPERVM Primae Par-
 tis Contenta. Historia disceptatiua de AVARICIA.
 Historiae disceptatiuae CONVIVALES tres. De
 NOBILITATE liber disceptatorius. De huma-
 nae conditionis MISERIA libri duo. RVINA-
 RVVM VRBIS ROMAE Descriptio. ASINVS LV-
 CIANI per Poggium e graeco in latinum versus.
 Liber INVECTIVARVM contra Foelicem Anti-
 papam, Franciscum Philelphum & Laurentium
 Vallam. Liber ORATIONVM variarum.

Secundae Partis Contenta. Liber EPISTOLA-
 RVVM pluribus epistolis familiaribus, antea non
 pressis, ac lectu iocundissimis auctus. In quibus
 notatu digniora sunt haec. De laude RVBIS si-
 ve rei rusticae. Balneorum BADENSIVM prope
 Thuregum descriptio. HIERONYMI haeretici
 obitus & supplicii enarratio. De TRAIANI
 Caesaris excellentia. Philippi Mariae Ducis Me-
 diolanensis epistola ad Poggium, & responsa
 eiusdem super laudibus FLORENTINORVM.
 In LASCIVE scribentes POETAS. Disceptatio
 pulchra super praestantia SCIPIONIS aphricani,
 & C. JULII Caesaris. Quam dialogus notabilis
 apte sequitur de INFOELICITATE PRINCI-
 PYM. Finem his omnibus FACETIARVM Sa-
 les ponunt. Particulares praedictorum manu-
 ductiones studiosus lector quaerat post finem ope-
 rum INDICE speciali desuper confecto: quae
 prioribus addita sunt quoratione sua clarius secer-

nente 1513. in 4. form. maior. vel si mauis fol.
form. minor. folior. 185.

De insigni editionis raritate, vid *Catalogus Maye-
rianæ Biblioth.* p. 782. *Catalog. Biblioth. Daniel. Sal-
thenii* p. 308. vbi hæc editio minus recte *Basileæ*
euulgata dicitur. Nam in fine nostri exemplaris hæc
leguntur verba: *Argentinae Impensis prouidi Joa-
nis Knoblochii: litterario praelo Joannis Schot pres-
sum hoc opus. P O G C I I sub annum Domini MDXIII.*
(1513) *Kalen. Septembris.* Quæ in collectione inne-
niantur, titulus satis superque indicat. Verba illius
quæ litteris maiusculis exprimenda curauimus, præ-
ter omnem fere istorum temporum consuetudinem,
characteribus typorum rubris exscripta adparent. Est
autem hæc editio, non prima sed *tertia*. *Prima*
*prodiit Argentorati 1511. in fol. quam excepit secun-
da parisiensis eodem anno in 4. in lucem emissa.* Cu-
rauit istas editiones Thomas D. Aucuparius, poeta
laureatus, cuius epistola dedicatória, ad Sebastianum
Brant, Argentoraci *XXVIII. mens. Januar. anno*
1511. scripta, editioni, qua vtimur, præfigitur.

In *historia disceptatiua conuiuali, de auaritia, &
luxuria, & de fratre Bernardino, aliisque concio-
natoribus*, quam ad Franciscum Barbarum scripsit,
colloquuntur Antonius Luscius, Cincius, Bartholo-
maeus de Montepulciano, alique.

In *historia tripartita*, quæ tres continet *histo-
rias disceptatiuas conuiuales*, ad Prosperum Cardina-
lem de Colonna scriptas, eiusmodi pertractantur
quaestiones. 1) *uter alteri gratias debeat, pro con-
uiuio impenso: isne qui vocatus est, ad conuiuium, an*
qui vocarit? 2) *Quæ sit res ad doctrinam præstanti-
or, generique humano utilior, iuris ne ciuilis, an*
medicinae? 3) *latina ne lingua prisca Romani vul-
go ab ipsa infantia vterentur, an alia quidem esset*
doctorum virorum, alia plebis oratio?

Libër *de nobilitate* Gerardo Cumano dicatus est; Cum POGGIVS, in hoc libello, paullo acrius in Venetos inueheretur, eadem animi contentione illi respondit Laurus Quirinus Patricius Venetus, & Leonardus Chienfis, qui *tractatum* conscripsit *apologeticum, de vera nobilitate*, qui manuscriptus olim adseruabatur in bibliotheca Jacobi Facciolati, vld. Joannis Baptistae Recanati Patricii Veneti *vita* POGGII mox memoranda p. XXI. Nicéron *Memoires* Tom. VIII. pag. 148. In epistola POGGII manuscripta, ad Thomassium, philosophum & medicum venetum, quam apud Clariss. viros Abbates Saluinius existisse ait Recanatus, omnem rem in nobiles quosdam venetos confert, quorum opera italicum bellum excitatum putabat.

Libram I. & II. de miseria conditionis humanae nomine illustrissimi Principis Sigismundi Pandulphi Malatestae inscripsit. Henricus Bebelius illis *argumentum*, nouem distichis comprehensum anteire iussit.

Descriptionem de fortunae varietate urbis Romae, & de ruina eiusdem, inseruit Albertus Henricus de Sallengre Tom. I. *noii Thesauri antiquitat. romanar. Hagae* 1716. p. 497 seqq. & Joan. Godofr. Clausin-
gus *Juri publico Romanorum, id est Arcanorum status reipubl. romanae Fascicul. IIII. Lemgov. 1737.* in 8. Tituli similitudine inductus fuit Joan. Albert. Fabricius, vt Libr. XV. *Biblioth. med. & infim. Latinit.* pag. 898. pleniorẽ libelli crederet editionem, POGGII opus, plane diuersum *de varietate fortunae Libr. IIII.* quod primum hoc titulo in lucem editum fuit: POGGII BRACCIOLINI, florentini, *Historiae de varietate fortunae Libri IIII. ex MS. Bibliothecae ottonbonianae, nunc primum editi, & notis illustrati* a Dominico Georgio. Accedunt eiusdem *epistolae LVII. quae nunquam antea prodierant. Omnia a Joanne Oliua Rhodigino vulgata, Paris, 1723. in 4.*
Conf.

Conf. Niceron Tom. VIII. pag. 158 seqq. *Ass*
Eruditor. lipsiens. 1725. pag. 229. & 1726. pag. 220.
Emendationes e codice barnstoriano, inseruit Chri-
 stoph. August. Heumannus Tom. II. *Poccil.* Libr. I.
Hal. 1726. in 8. p. 95 seqq.

Luciani *afinus*, e *graeco* in latinum conuersus *ser-*
monem, Cosmae de Medicis consecratus est.

In *orationibus inuectiuis* Amadenum, Sabaudiae Du-
 cem, qui a Concilio basileensi, sub Felicis V. nomi-
 ne, Pontifex romanus electus fuerat, Francisc. Phi-
 lelphum, qui eius amicum Nicolaum Niccoli, binis
satyris lacefferat, & Laurentium Vallam, tanta mor-
 ditate, totque petiit conuiciis, vt nihil rabiem
 eius, in hoc genere superare videatur. *Quintam in-*
uectiuam in Vallam, quae hic desideratur, teste Reti-
 nato l. cit. pag. XXII. MStam habuit Iustus Fonta-
 ninus.

Oratio funebris I. recitata fuit in funere Francisci
 Zabarellaë, Cardinalis florentini, II. in funere Al-
 bergati Nicolai Cardinalis titulo S. crucis, III. in fu-
 nere Nicolai Niccoli, ciuis florentini, IIII. in funere
 Laurentii de Medicis, V. denique *oratio* ad Nico-
 laum V. Pontificem scripta est. Et hisce *orationibus*
 Parti I. collectionis imponitur finis. Dixit etiam in
 funere Leonardi Bruni, aretini, POGGIUS *oratio-*
nem, quam ex veteri codice manuscripto, bibliothecae
 colbertinae, primus, cum orbe litterario, com-
 municauit Stephanus Baluzius Tom. III. *Miscellan.*
Paris. 1680. in 8. p. 248 seqq. & post Baluzium re-
 cudendam curauit Petr. Burmannus Tom. IX. *The-*
sauri Scriptor. Italiae. Inuenitur etiam in fronte
epistolarum Leonardi Bruni, quas Jo. Alb. Fabricius
 euulgauit *Hamburg.* 1724. in 8. & in recentissima
epistolarum Leon. Bruni collectione, quam vir clariss.
 Laurentius Mehus, etruscae Academiae cortonensis
 Socius, *Florent.* 1741. II. Tom. in 8. form. maior.
 in lucem edidit, & quidem in praemiss. pag. CXV.
 seqq.

Parti collectionis operum POGGII BRACCIOLI-
NI secundae notus praemittitur titulus. Initium
faciunt *epistolae, ad varios*, quorum nomina reperiun-
tur in Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Lati-*
nit. L. XV. p. 899. Inter *epistolas* eminent, 1) ad
Cosmum de Medicis *epistola, de laudibus raris siue*
rei rusticae, cuius in initio conspicitur Henric. Bebe-
lli *epistola extemporalis*, ad Joannem Streler, vlmens-
sem, juris Doctorem, *de laudibus & felicitate pago-*
rum, ruris, & siluarum. 2) *de Balneis prope Thure-*
gum sitis descriptio ad Nicolaum Nicoli. 3) *de Hie-*
ronymi pragensis, haeretici obitu, & supplicio descri-
ptio, ad Leonardum Brunum, arretinum. Variis in Col-
lectionibus haec *epistola* postea locum inuenit. Reperi-
tur in collectione, quae sine loci & anni indicio, in fol.
pp. 349. prodiit, & hunc prae se fert titulum: *Commenta-*
riorum Aeneae Sylui Piccolominei Senensis, de concilio
Basilicae celebrato, Libri II. olim quidem scripti,
nunc vero primum impressi. In quibus sic illam syno-
dum depingit, sic quicquid illic actum est, bona fide re-
fert, ut qui legerit, interesse, & insulatos illos heroes
disputantes, colloquentes, concionantesque coram videro
se putet. Nec solum iucunda est historia, verum
etiam utilis. Vixque aliud Concilium extat pari fide
& diligentia descriptum. Lege felix. Cum multis
aliis nunquam antehac impressis: quorum cognoscendo-
rum gratia ne te pigeat sequentem indicem aut episto-
lam percurrere. p. 302 seqq. Rarissima postea colle-
ctio titulo *Fasciculi rerum expetendarum & fugien-*
darum, Coloniae 1535. in fol. edita fuit. In hac po-
steriore editione POGGII *narratio de Hieronymo*
pragensi legitur fol. 152 seqq. Exstat etiam in *Hi-*
storia & monumentis Joannis Hufs atque Hieronymi
pragensis Confessorum Christi 1715. in fol. Tom. II.
pag. 532 seqq. in Joachim. Camerarii *Narratione bi-*
storica de fratrum orthodoxorum ecclesiis, in Bohemia,
Moravia & Polonia. Heidelbergae typis voegelinia-
nis 1605. in 8. p. 241 seqq. in Theodori Bezae *Co-*
nibus

*nibus, id est veris imaginibus virorum doctrina simul & pietate illustrium; Geneu. 1580. in 4. & quidem inter Antesignanos patrum memoria instaurandi christianissimi martyres, ex diversissimis orbis terrarum regionibus, Anglia, Bohemia, Italia, diuinitus selectus, vbi etiam in Simonis Goulartii versione gallica, Geneu. 1581. in 4. locum inuenit. Gallice etiam legitur in Jaques Lenfant Poggianis, de quibus mox plura nobis erunt dicenda. In linguam conuersa germanicam hoc prodiit titulo: *Wie Hieronymus von Prag ein Anhänger Johannis Hufs durch das Concilium zu Costanz für ein Ketzer verurteilt und verprent worden ist, und wie er sich zu sterben bereit hat* in 4. sine loci, anni, & typographi facto indicio, pp. 11. Leonardus Bruni *epistola responsoria*, ad POGGII *epistolam* legitur in Joachimi Camerarii libr. cit. p. 249. & in *Epistolis* Leonard. Bruni L. III. Ep. VIII. Tom. I. edit. Laurent. Mehus p. 119 seqq. 4) *Epistola Ducis Mediolanensis*, ad POGGIUM, *cum eius responsione de laudibus Florentinorum*. 5) *de laudibus Traiani* ad Borinium bononiensem. 6) *Epistola Antonii Panormitae*, ad POGGIUM, in qua se exemplo veterum auctorum tuetur, quod paullo lasciuiora carmina scripserit, & POGGII ad eandem *responsio*. 7) *Vter praestantior fuerit Imperator Julius Caesar an Scipio africanus, aduersus Guarinum veronensem*, qui priorem posteriori praetulerat. *Epistolas* sequitur*

Dialogus de infelicitate Principum, ad clarissimum virum Thomam, quem seorsum ex bibliotheca augustana, cum notis edidit Elias Ehingerus, Francof. 1629. in 8. vid. Jacobi Bruckeri Commentatio de vita & scriptis Eliae Ehingeri, Augst. Vindelic. 1724. in 8. pag. 116.

De Facetiis mox plura dicemus. Repetita fuit omnium operum POGGII collectio, Basil. 1538. in officina Henricpetrina in fol. Toutes ces éditions, ait Nice-

Niceron l. cit. p. 146. *sont fort peu exactes, les fautes y sont sans nombre, & il n'est gueres possible de décider laquelle est la moins fautive.*

POGGII BRACCIOLINI, octo Pontificum roman. Secretarij, qui e Terra noua florentinae ditio-
nis oppido, prope Aretium originem duxit & anno
1459 aetatis anno LXXX. diem obiit supremum
Florentiae, vitam data, quod aiunt, opera descripse-
runt Just. Chr. Thorſchmīdius in *dissert. de FRAN-*
DISCI POGGII florentini vita, & meritis in rem lit-
terariam, Vitemb. 1713. in 4. Jo. Baptist. Recanati
in POGGII vita, quam praemisit POGGII *Historiae*
florentinae nunc primum in lucem editae, notisque &
auctoris vita illustratae, Venet. 1715. in 4, form. ma-
ior. pag. I-XLVI: inserta postea POGGII Historia
florentina, cum Recanati vita fuit Thesauo antiqui-
tat. & Histor. Ital. Tom. IIX. P. I. Exstat etiam
vtraque in Ludou. Anton. Muratorii *Scriptoribus ro-*
manis italic. Tom. XX. Mediolani 1731. col. 155 sqq.
Henr. Albert. de Sallengre in *vie du POGGE flo-*
rentin, avec des memoires sur les Ouvrages du POGGE
& des corrections des fautes commises par divers au-
teurs sur le Chapitre du POGGE, in Memoires de lit-
terature Tom. I, P. I. pag. 1 sqq. Mr. Jaques Len-
fant in libello cui titulus *Poggiana ou la vie & le ca-*
ractere du POGGE florentin, Amsterd. 1720. II. Tom.
in 12. Niceron in *Memoires Tom. VIII. pag. 128*
seqq. Inuenitur etiam in *de Levensbeschryving van*
beroemde en geleerde Mannen P. II. Num. VIII. pag.
437 seqq. *Leven van POGGIUS BRACCIOLINI.*
Conf. Jos. Simleri *Bibliotheca pag. 582.* Gerard. Jo.
Vossii *de Historic. latin. L. III. Cap. V. p. 502 seqq.*
Anton. Possuini *Apparat. sac. Tom. III. p. 95 sqq.*
vbi lectores praeter alia monet, vt meminerint, pro-
hibitais esse in *indice romano POGGII facetias, cum*
tamen reliqua eius scripta non prohibeantur. Casi-
mir. Oudini *Commentar. de Scriptor. & scriptis ec-*
cles. Tom. III. col. 2381 seqq. Henr. Wharton *Ad-*
pendix

pendix ad Guil. Caue Histor. Jitter. Scriptor. eccles.
 pag. 98 seqq. Giulio Negri *Storia degli Scrittori fio-*
rentini pag. 473 seqq. *Giornale de' letterati d' Italia*
 Tom. VIII. pag. 167 seqq. Barthol. Facii *de viris*
illustribus liber pag. 17. Paull. Freheri *Theatr. viror.*
eruditione claror. pag. 1424. Adt. Baillet *Jugemens*
des Savans Tom. II. P. I. pag. 342 seqq. Gilles Me-
 nage *Antibaillet* P. I. XII. pag. 43 seqq. Jo. Alb.
 Fabricii *Bibliotheca med. & infim. Latinis.* Lib. XV.
 p. 894 seqq.

CCLIIII.

POGGII BRACCIOLINI, *florentini*, Facetiae,
editio perantiqua sine loci, typographi & anni
editio in 4. formae minor. folior. 71.

Intredibile est, quanto adplausu hoc *facetiarum*
 opus, multis obscaenitatibus licet putidis & incondi-
 tis narrationibus, stiuam & rus redolentibus, refer-
 tum sit, per vniuersam Italiam, Galliam, Hispaniam,
 Britanniam, aliasque regiones exceptum fuerit. Te-
 stantur id praeter innumerabiles editiones, & ver-
 siones, verba POGGII ipsa, quae leguntur in *inue-*
stius in Laurentium Vallam secunda, Operum fol. 82.
 edit. *argentines.* 1513. vbi ait: *Sed quid mirum*
facetias meas, ex quibus liber constat, non placere ho-
mini inhumano, vasto, stupido, agresti, dementi, bar-
baro, rusticano? At ab reliquis aliquanto quam tu
doctioribus probantur, leguntur, & in ore & in ma-
nibus habentur, ut velis nolis, rampantur licet tibi Co-
dro ilia, diffusae sint per vniuersam Italiam, & ad
Gallos usque Hispanos, Germanos, Britannos, caete-
rasque nationes transmigrarint, quae sciant loqui la-
tine. Editio, quam manibus tractamus, sine dubio,
 e primis est, & omnes vetustatis caracteristicas no-
 tas prae se fert. Litteris expressa est gothicis, &
 omni

anni deficiunt, titulo. In secunda primi folii pa-
 gina, incipit *tabula super facias* (facetias). POGGI
 quae *tabula* quinque & dimid. foliis absolvitur. Li-
 ber ipse his inchoatur verbis: POGGI florentini,
 oratoris clarissimi, *facetiarum incipit feliciter Prolo-*
gus. In fine libri haec leguntur verba: POGGI
 florentini *secretarii apostolici facetiarum liber finit*
feliciter. Per omnem librum nulla littera est initia-
 lis, nec foliorum numerus. Scribendi autem com-
 pendia, quae abbreviaturae vocantur, parca, quod
 miramur, adlata sunt manu. Alias *facetiarum* edi-
 tiones, hinc silentio praeterimus, cum omnes exuere,
 nemini facile liqueret, Gallicae tantum versionis regen-
 tioris mentionem facere licebit, cum controuersiae,
 quae inter duos viros doctos intercessit, illa occasio-
 nem dedit. Versionis auctor est Jacobus Lenfant,
 qui *facetias gallica civitatis donatas*, hoc in lucem
 emisit titulo: *Poggiana ou la vie, le Caractere, les*
sentences & les bons mots de POGGI florentin, avec
son histoire de la republique de Florence, & un Sup-
plement de diverses pieces importantes. A Amsterd.
 chez P. Lambert. 1720. II. Tom. in 12. Strinxit
 contra hunc librum, calamum Giovambatista Recana-
 ti, Patrizio Veneto e della societa reale di Londra,
 & edidit *Osservazioni critiche, ed apologetiche sopra il*
libro del Sign. Jacopo Lenfant intitolato Poggiana.
In Venezia 1721. per Giovambat. Albrizzi in 8. pp.
248. except. dedicat. & indice. Edidit etiam in Jacobi
 Lenfant librum, Mr. de la Monnoye, *Remarques sur*
les Poggiana a Paris 1722. in 12. Conf. de POGGI
facetis Niceron Memoires Tom. VIII. p. 153 fqq.
Mr. Sallengre Memoires sur les Ouvrages du
POGGI in Memoires de litterature Tom. II. p. 44
seqq. Adr. Baillet Jugemens des Savans Tom. II. P.
I. p. 345. Jo. Alb. Fabricii Bibliotheca med. & in-
fin. Latinit. L. XV. p. 901. Theophili Slaceri
Nachrichten von lauter alten und raren Büchern p.
148 fqq. die Merkwürdigkeiten der koenigl. Biblioth.
Tom. I.

zu Dresden Tom. III. p. 570 sqq. & auctores ibidem citati.

CCLV.

Opera ANTONII MANCINELLI, *veliterni*, in 4. folior. 249.

In finē voluminis litteris gothicis exscripti, haec leguntur verba: *Opera ANTONII MANCINELLI veliterni in Grammaticam: quorum tituli in frontispicio huius libri, continentur finiunt feliciter. per Nicolaum Kesler caractere nitido & correctura exactissima Basilee elaborata Anno a partu virginis Millesimo quingentesimo primo (1501).* Hisce verbis typographus scuta suā adposuit. Inveniuntur in hac collectione

1) *Donatus melior*, ad Quintum & Festum filioles compositus 1487. quem librum saepius editum, Niceron in *Memoires* Tom. XLIX. in catalago operum ANTONII MANCINELLI omisit.

2) *Marci Catonis Carmen, de moribus* per ANT. MANCINELLVM ex depravato correctum. Id etiam a Nicerono non memoratum fuit.

3) *de arte grammatica introductorius libellus.*

4) *Epitoma seu regulae constructionis* ad Nicolaum Rubeum Patricium venerum 1492. Adiecit epistolae dedicatariae laborum suorum catalogum, ut Rubens noscat, quid ad annum vsque 1492. ad puerorum eruditionem elaborauerit.

5) *Summa declinationis, nominis variationem docens.*

6) *Thesaurus variae constructionis*, Dominico de Bonis augurijs, iuris utriusque doctori in gymnasio romano, ideo dicatus an. 1499. quod illo duce, auctore, & auspice ANTON. MANCINELLO tunc tempo-

temporis, iam per quatuor annos, in gymnasio romano profiteri licuerat.

7) *Spica sine arista in grammaticam, sine libellis voluminum quatuor de declinatione, de generibus, de praeexercitiis, de supinis, carmine conscriptus, ad Jacobum Sutrinum iuris utriusque doctorem eximium, Episcopumque calacensem liberalissimum 1493.* Initium facit Antonii illuminati de monte nouo, ad ANTON. MANCINELLVM epistola, scripta eodem anno kalend. sextilibus. ubi inter alia de *Spica* haec leguntur: *Spicam percurri quae mihi fragifera visa est, ut nihil haecenus ad puerorum eruditionem (absit omnis liquor) compendiosius ac utilius edicam intuear. Nihil namque mancun aut prauum: sed omnia dextima & rectissima sapit. Abest iam barbarus Alexander (Alexander de villa dei Armoricus dolens ex ordine Minorum) & barbaram cum sua barbarie expectat patriam. Et vere romanus ac elegans MANCINELLVS ubique vigeat & decantetur. Gratulor ingenio tuo perspicacissimo: quo latinus sermo illustratur. Gaudeo mihi & ceteris grammatices professoribus qui sine labore & fastidio, tua industria in tradendis artibus grammaticae erudimentis proficere poterimus &c.*

8) *Versilogus de syllabarum quantitate ad inclitum adolescentem Joannem Michaellem de Bonis auguriis, clarissimi viri Dominici filium Urbani quidem gymnasii doctoris summi.*

9) *Carmen de floribus nominum & verborum, Vrsio, vrsinae domus heroi clarissimo Episcopoque theanenli, ac gymnasii almae urbis rectori quam optimo dicatum 1489. Romae kalendis sextilibus.*

10) *Carmen de figuris & earum originatione ad J. V. regis Hungariae Bohemiaeque Oratorem. Causam, qua impulsus fuit, ut eius nomine libellum inscriberet, haec versibus exposuit:*

Pannonios inter famis celebrissime Praesul
 Romano eloquio vel Cicerone prior
 Cum tibi sint deciles pueri clarique nepotes.
 Pars quorum studiis trudienda meis
 Scripsimus haec valeant. cultum quis nosse poema
 Quis veterum passim scripta referta notent
 Cultior bis utinam quaecumque oratio fiet
 Sine soluta adest sine nodata modis.
 Vtique per ora virum possint audentius ire
 Nec sannas metuant auriculaeque sibi
 Eligo tutorem summa gravitate verendum
 Eligo quem proceram pectora seua tremant
 Qui nulli ingenio, nulli virtute secundus
 Quo nullus toto gratior orbe manet.
 Hinc ad te properant nostri monumenta laboris
 Hinc velut namnum missa libenter vult
 Summo parua licet animo quoque minima gen-
 tulent
 Summo: sic vasa spei tua compos eat.

Epigrammati subiicitur MANCINELLI epistola ad
 generosissimum adolescentem Michaelum Pannonium,
 qui sine dubio J. V. Oratoris filius fuit. Scripta est
 Romae Nonis sextil. 1489.

II) de virtute poetica ad bonum impellente libellus,
 qui vixit quinquaginta absolvitur, & excerpta tan-
 tummodo e veterum auctorum monumentis, in pri-
 mis poeticis ob oculos ponit. Epistola praefixa est
 ANTON. MANCINELLI ad artium & medicinat
 doctorem eximium, philosophum item amplissimum An-
 tonium Petricam Kalend. Aug. 1486.

12) Vitae ANTONII MANCINELLI sylva. Ini-
 tium statim, carminis argumentum ob oculos po-
 nit.

Quae mihi terra parens, qui me genere parentes
 Cognomen fuerit quae ratione datum.

Quae

Quid mihi iuncta thera quibus & comitatur ala-

Hinc studia, hinc mores Calliopea refer.

Vnius distichi epigrammate quod initio repositum fuit, hoc carmen ornauit Ascanius Quattrassus Sermonetanus. Recudendum carmen elegiacum ex editione *romana* 1502. in 4. haud ita pridem curauit Jo. Gerard. Meuschenius in *vtis summorum dignitate & eruditione virorum Coburg.* 1735. in 4. Tom. I. p. 40 sqq. De antiquioribus *Syllae* editionibus & de gallica versione, quae a Lyon chez Louis Lanchart in 8. euulgata dicitur, vid. Niceron l.cit. p. 327.

13) Laurentii Vallensis *Epitome portusque elegantiae* per ANTONIUM MIONCHI ELEVAM ad Amicoratu filius, Venetiis tab. Martii. 1492. Quatuor medallum laborem continentium, libro Laurent. Vallae, *epitomarum* in epitomen redigendo se impendisse scribit.

14) *Lima decorationis in Vallam reuerenda aedis geminariae antistiti, diuique Marti canonico Nicolao Rubeo, Veneto, consecrata* Venet. MXX. Kal. Jul. 1497.

15) *In rhetoricam Ciceronis nouam, commentum, ad generosissimum adolescentem Hieronymum Omphredi Justinianum, Patritium venetum, Prothonotarium apostolicam, Archidiaconum concordientem* Venetiis, IIX. idus Nouembr. 1493.

16) *Scribendi orandiue modus, ad Valerium Crispinum, iureconsultum eximium ciuicique velleferum quam optatum & generosum* Venet. XVIII. Kal. Jun. 1493.

17) *Verum proprietates ex Donato, Auto Gellio, Asconio Pediano, Macrobio, rhetoribus Ciceronis, tusculanis quaestionibus, Vegetio de re militari, Caepro, Pompeio Festo, Nonio Marcello, Bullio de*

natura decorum, de diminutione, & Lactantio Firmiano.
 Et haec sunt omnia, quae in collectione fatis rara reperiuntur. Habemus aliam editionem, in cuius fine haec leguntur verba: . . . *Opera ANTONII MANCINELLI Veliterni in Grammaticam quorum tituli in frontispicio huius libri continentur finiunt feliciter per Nicolaum Kesler caractere nitido, & correctura exactissima Basilee elaborata Anno a partu virginis Millesimo quingentesimo tertio (1503).* Posterior editio prior in omnibus admodum similis est, & pari foliorum numero absoluitur, quare vnam eandemque editionem, & in posteriore ultimum tantummodo folium recusum esse censemus.

ANTONIUS MANCINELLVS, velitemus, natus fuit anno 1552. Originem duxit e familia di Palombo, MANCINELLE autem cognomen, ab auo, qui e leuinis erat, in posteros propagatum fuit. Ipse hanc causam retulit, in *sylua de vita sua* his verbis:

*Jam tibi cognomen dederit quae causa, dactho
 Cum dederit primis ante Palumbus auis
 Dum Stephanus puer esset auus: lacuque lacerto
 Fortior, accepit quod tibi nomen inest.
 Tu dexter: natiq; tui; fraterque, paterque
 Sed MANCINELLVS dicere sicut auus*

In patria, Sermoneti, Romae, Fani, Venetiis, aliisque Italiae locis, grammaticam in scholis professus est, multaque scripsit, quae ad grammaticam, veteresque auctores enucleandos spectant. In *sylua de vita sua*, operum quae ad annum vsque 1492. in lucem emisit, hanc dedit notitiam.

*Ordine cuncta modo referam quaecunque supersunt
 Ut studia, ut mores, quae tibi Parca dedit.
 Grammaticae in puerum docti docuere latini
 Cura tui fuerat maxima natiq; patri.*

Qui rector custosque pius, venustus ut alim
Expulit omne nefas, contulit omne decus.
Consilio cuius civilia iura petisti
Ad logicam vertit, post medicina virum
At quoniam data sunt mortalibus omnia caelo
Pierides noluit reddere virgo tibi
Praeteritis igitur septem ter massibus acui,
In patria doctor publicus eligeris.
Verborum regimen, variatio, schema, figurae
Thesturas flores hic vigilata prius.
Gymnasium post Roma dedit, commenta Maronis,
Tum Satyri, hinc Flacçi, versiflogumque paris
Pomponi hortatu venetas deductus ad oras
Laurenti limam scribis, & inde modum.
Somnia quis maior declarat Scipio visus,
Rhetoricemque simul vel Ciceronis opus.
In patria speculum de moribus officisque
Sermonumque decus scribitur, hortus item.
Lexicon, Emporium, diuersa epigrammata Persi
Solini, Aeneidos, glossaque fit Valeri.

Duo disticha posteriora in editione anni 1501. omis-
 sa sunt, cum octo totius carminis posterioribus, qui-
 bus munia, quae gessit publica descripsit, & narratio-
 nem vitae suae ad annum 1502. perduxit; Legun-
 tur in Jo. Gerard. Meuschenii libro cit. p. 45. Quo
 tempore, quoue mortis genere diem obierit supre-
 mum, non constat. Legimus quidem in Flacii illyrici
Catalogo testium veritatis Tom. II. L. XVIII. p. 903.
 edit. Simon. Goulartii, Lugdun. 1597. in 4. haec ta-
 lia: De ANTONIO MANCINELLO, quidam ce-
 lebris vir hanc narrauit, historiam: MANCINEL-
 LVs in solempni quodam festo Romae sub processione,
 more solito, albo insidens equo, publice coram omni po-
 pulo elegantem habuit orationem, contra Alexandrum
 sextum Pontificem: ubi omnes Papistarum & Anti-
 christi regni abusus, impios mores, spurcissimam vi-
 tam, inaudita scelera & scandala reprehendit ac

valde acriter in easdem abominaciones est inuolatus: & in fine postquam perorauerat, orationem scriptam inter populum astantem sparsit. Commotus hac oratione Pontifex, illum comprehendi, & utramque ei manum abscindi iussit. Sed conualescens ANTONIVS, paulo post iterum in alio quodam festo, similimodo multa grauiorem & vehementiorem habuit contra Pontificem orationem, qua ira accensus Alexander linguam ANTONIO excindi curauit: quo dolore aggrauato, pius hic vir interijt. Huius rei fides penes autorem sit. Conf. P. Baile *Dictionaire*, Tom. III. pag. 1895 seqq. ubi plures nominantur auctores, qui hoc commentum prodiderunt, quod Nicéron I. cit. pag. 318 seqq. confutauit, qui, cum P. Baile, errorem forte ex nominis similitudine enatum esse existimat, cum nonnulli Italorum scriptores Hieronymo cuidam Mancioni, neapolitano, Caesaris Borgiae, Alexandri VI. filij iussa, linguam esse praescisam referant, propterea quod ille aduersus Borgiam aculeatis sermonibus usus fuerit. Conf. Jo. Gerh. Meuschenii praefatio Tom. I. *vitae, Summor. dignitate & eruditione virorum*. De ANTONIO MANCINELLO conf. Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 52. Jo. Alberti Fabricij *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. I. p. 333 seqq. qui cum Nicerono I. cit. pag. 323. varias *opusculorum* MANCINELLI editiones, & eorum collectiones, quae nostra aetate obliuione sepultae iacent, enumerat. De *commentariis* in Horatium alio tempore dicemus. Nonnulla eius *epigrammata* inseruit Janus Gruterus *Deliciae italorum poetarum* Tom. II. p. 6 seqq. Quae Francisci Floridi Sabini de illo fuerit sententia, e loco, supra p. 482. ex eius *lection. subsu.* Lib. II, Cap. XXII. a nobis producto, colligi poterit.

Vocabularium PYLADE in 4 folior. 43.

Tituli verbis superimpositum est, insigne typographicum cum hisce verbis: *Jo. Jacomo. e fratelli de Legnano.* Versibus conscripsit PYLADES vocabularium, & praemisso carmine octo distichorum, nuncupavit Scipioni Tertio, *Patricio brixiano, mercatorum consuli aequissimo.* Insertum fuit carmen ab eminentissimo Principe ANGELO MARIA Cardinale Bibliothecario QVIRINO Specimina, var. litteratur. brixienf. P. II. pag. 10. Versibus PYLADIS, subiicitur commentarius prosaicus, qui eundem habet auctorem. Vtriusque haec adiicimus specimen:

Abigo, Abactor, abactus

Expellens abigit: pecus & furatus abegit

Hinc furto pecus abripiens dicitur abactor

Inde magistratu pulsusque vocatur abactus.

Abigere est expellere, quasi extra agere ut abige musteas a facie: abige capras a vitibus. Inde abacti dicuntur, qui coacti deposuerunt magistratum, & ab eo expulsi sunt: ut inquit Festus. Abigere etiam est furto tollere, ut latrocinari: sed de pecuariis tantum animalibus, unde abactores dicuntur pecuariaorum animalium fures, quos Ulpianus & alii abigeos vocant. Et hac ratione omne opusculum compositum est. Sine dubio prima est editio, quam eminentiss. QVIRINVS I. cit. Brixiae per Jacobum Britannicum, anno 1498, impressam esse scribit. Nostrae, quam ad manus habemus, editioni adicitur Georgii Vallae de orthographia opusculum. In fine illius haec oculis obijciuntur verba: PYLADAE vocabularium cum eiusdem interpretamento, & Georgii Vallae de orthographia opusculum, quam accuratissime compilavit.

Impressum Mediolani per Petrum Martirem de Mantegatis. Ad impensam Johannis Jacobi & Fratrum de Legnano Anno Domini M. CCCCXV. (1505) Die X. Mai. Michaeli Maittaire, utraque editio incognita fuit. Num plures existant editiones, pro certo adfirmare non sustinemus: quodsi vero existant, illas, ut PYLADAE scripta omnia, oppido raras esse, e scriptorum silentio coniicimus. Neque enim huius vocabularii a Josia Simlero, neque a Christiano Schoettgenio, nec in recentissima lexicis eruditorum editione, mentio ulla facta fuit.

CCLVII.

PYLADAE in Alexandrum de Villa Dei Annotationes.

Alexandri de Villa Dei, aremorici, dolensis, ex ordine Minorum, qui initio Seculi XIII. inclaruit, doctrinale puerorum, siue grammatica latina, e Prisciano excerpta, & versibus leoninis composita, per ccc. & amplius annos, in scholis pertractata, & semel, iterum, saepiusque typis exscripta fuerat, cum PYLADAE BVCCARDVS inepti hominis nugis permotus, illas confutare adgrederetur, & adnotationum libellum, in eius *Doctrinale Brixiae ex officina Jacobi Britannici* anno 1500. in lucem prodire iuberet. Vid. eminentissimi QVIRINI *Specim. variae litteraturae brixienf.* P. II. p. I sqq. ubi etiam epistola PYLADAE dedicatoria, ad Heliam Capreolum, *Oratorem excellentem, & lunatensem Praetorem* inserta fuit. Editioni quae nobis est, haecce verba in fine adposita sunt: *Impressum Mediolani per Joannem Angelum Scinzenzeler, Anno dni. M. CCCC. II. (1502.) die II. mensis Decembris. Michaeli Maittaire editio non innotuisse videtur. De Alexandro de Villa Dei*
vid

vid. Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 25. Anton. Possellini *Apparat. sac.* Tom. I. p. 45. Casimir. Oudini *Commentar. de Scriptor. & scriptis eccles.* Tom. III. col. 154 sqq. Christophor. Hendreich *Pandectae brandeb.* p. 108. Polycarp. Leyseri *Historia postarum medic. acui* p. 767 sqq. *Giornale de' letterati d'Italia* Tom. XXIII. p. 270 sqq. vbi memorantur Alexandri *vita*, & *emendatio*, ac *supplementum doctrinalis*, a Pontico Virunio, conscriptum. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. med. & infim. Latinit.* L. I. p. 177 sqq. Emiaentiss. Principis QVIRINI l. cit. vbi etiam aliorum virorum doctorum, Gregor. Lil. Gyraldi, & Joan. Despaüterii, qui edita *grammatica* meliore, *doctrinale* e scholis expulit, de Alexandri ineptiis, exponuntur sententiae.

CCLIX.

PYLADAE *Brixiani* Carmen scolasticum. in 4. folior. 38.

Opus, quod omnam grammaticam, metro adstrictam exhibet, ideo PYLADES, in praefatione ad lectorem, *carmen scholasticum* adpellari ait, quod in scholis doceri legique debeat. Editio, qua utimur, talia, coronidis loco, adposita habet: *Impressum Mediolani, per Magistrum Petrum Martirem de Mantagatiis Ad Impensas: Filiorum Quondam Domini* Joannis de Legnano. Anno Domini. M. CCCC II. (1502) *Die XXIX. Mensis Octobris.* In titulo Biliorum Joannis de Legnano insignia, conspiciuntur. Illam ad editionem tertiam *brixensem*, XV. Kal. Sept. 1498. *per Jacobum Britannicum*, impressam, esse exscriptam, non solum epigramma docet, quod in fronte conspicitur, *ad generosum magnificumque veneti nomi-*
ni.

ais *Patritium* Lodouicum Martigenam, quod ex editione *tertia brixienſi*, inferuit eminentiſſ. QVIRINVS P. II. Specimin. *litterar. brixienſi*. p. 9. ſed, haec etiam praefationis ad Lectores verba, illius rei, teſtes eſſe videntur: qui tertiam hanc huius opusculi impreſſionem viderint, a duabus prioribus differentem: tum ob pauca quaedam immutata: tum ob addita compleſcula: ne mirantur. Ita nam accidere ſolet: vt fiſſinata nimium celeritas deſiciat. Brixianus Impreſſor vix dum in utero conceptum foetum: atque inmaturnum educens: quid niſi abortivum potuit efficere. At Venerus in ortu ipſo: neque lotum neque initiatum ad-ducit: primos vagitus edere incipientem: atque animum: ad inmaturnam virilitatem tollere feſtinavit. Nunc autem & prouectior: & ſuo cum nomine cultior exit. &c. Epigramma ad Joannem Britannicum, quod eminentiſſ. QVIRINVS I. cit. adtulit, in noſtra editione non adparet. Tale autem carmen praefationem ad lectores ſequitur:

Ad Lectores PYLADES

Nomen in hoc caſum: genus atque heterocliſin alle

Et cum praeteritis verba ſupina tenent

Cernitur hoc reſidens epopoeia culta libello

Plura quid exoptas Pallaſta noſſe volens.

Non hic teutonica proſatum gutture carmen

Barbara neſ latius verba coacta leges.

Non vana inſpicias: & non diſcruda puellis

Quaeque virum induci deditiſſe velint

Quanta ſit & cernes non ſylaba quaeque docentem

Vix paucos recte conſidere lege pedes.

Sic duo verba ſatis verſu non apta locari:

Codice ſub tota digna fuiſſe nota:

Hunc eme quicumque es pater. hunc tua cura doceri

Pignora: dum PHOEBI ſit tibi cura: iube

Hanc

Hunc inuenes : puerique parent : qui discere vera
Grammata Rhomulidum Cerapidumque (Cæro-
pidum) petunt.

Hoc quoque discipulos tui exercere magistri
Pertesi longo tempore barbariem ;
Non grauis impensa est, argenti proferet illam.
Num cupidus nammur bibliopoladecem.
In calce operis hi leguntur versiculi :

Ad Lectorem PYLADES

Lector caudide ne intum libellum

Hunc spernas rogo, dum scholasticorum

Non sit pessimus hic tibi librorum

Verum si magis utilis videtur

Prisca barbarie, politioneque

Id quod iudicio tuo, relictum est :

Hoc pacto, tamen : ut soluta noscas

Omni lege elementa : syllabasque

Solas carminis exuisse normam ;

Dum mens altius explicat volatus :

Hunc amplector : & meos labores

Toto pectore : si liber : faueto.

Ex ultima recognitione auctoris, opusculum Mediolani
1539. in 4. prodiisse, testatur Josias Simlerus in
Bibliob. p. 592.

PYLADAE Genealogia, in 4. fol. 30.

Antiquiores operis editiones, in ipsa Italia, in qua prodierunt, rarissimas esse, ex eo coniicimus, quod eminentissimus *Q. V. RINVS* non aliam habuerit, quam quae duabus Hesiodi editionibus, in Germania typis exscriptis, nimirum *basileensibus oporinianae & birckmannianae* adiectae fuerant. Habemus Hesiodi editionem graecolatina, ex officina *voegeliana*, sine loci & anni indicio, in 8. emissam, cui praeter Hesiodi opera & dies a Nicolao Valla, *Scutum Herculis* a Joanne Ramo de Goës, & *Theogoniam* a Bonino Mombrizio, latino carmine redditam, PYLADAE etiam *Theogonia* accessit. Editioni in Italia euulgatae, quae iam ante oculos versatur, neque loci, neque typographi, nec temporis indicium adpositum est, illam autem *Mediolani sumptibus filiorum Joannis de Legnano* in lucem exiisse, initio Seculi XVI. istorum bibliopolarum docet insigne, tituli verbis adpositum. Haud vero satis accurate mihi agere videntur, qui hoc PYLADAE opus, *Theogoniae*, quam Hesiodus conscripsit, versionem nominant. In quinque enim carmen libris diuisum, *Theogonia* Hesiodi non solum multo prolixius est, sed ipse PYLADAE initio, Libri I. praeter alios auctores, qui historiam veterum mythicam, litteris consignarunt, Diodori Siculi, & Joannis Boccatii de Certaldo libris, se usum fuisse adfirmat:

Carmine concipimus geneas cantare Deorum

Quos pia gentiles turba vocare solet.

Quonam quisque patre : & qua sit genitrice creatus

Forssan & clarum siquid in orbe dedit.

In quibus Alcreei pars est non ultima vatis :

Multa etiam Siculus quae Diodorus agit.

Quid.

*Quidquid & aggestit quondam Certaldus in unum
Aut veteres scripsit, nos docuere suis.*

Opus suum PYLADES nuncupavit Lucae Tertio Patri-
trictorum Brixiae splendori, & Maecenati suo, hoc epi-
grammate:

*Tertie cura post: Masaram gloria Luca
Carmine diaorum sustipe quaeso genus
Quod PYLADES nuper fictum tibi dedicat uni
Dum sibi praesidii te satis esse putas.
Nil habuit maius, quo te lux maxima vatam
Munere deuotus posset adire cliens.*

*Quidquid nam inconstans homini fors addit: &
aufert:*

*Argenti: & rerum: possidet ille nihil:
Contentus casule & modici possessor agelli:
Si modo vix tenuis suppetat ore cibus:
Hunc in iudicio postquam grauiore libellam
Terferis: in populum, si volest: ire iube.*

Conf. de hoc opere Jo. Alb. Fabricii *Bibliothec. graec.*
L. II. Cap. IIX. p. 384. Christ. Schoettgenii *Continuat.*
Biblioth. Fabric. med. & infim. Latin. L. XVI. p. 63.
Joh. Simleri *Biblioth.* p. 105. Eminentiss. QVIRINI
Specimen Litteratur. brixienf. P. II. p. 296 fqq.

PYLADES BVCCARDVS, qui a nonnullis minus
adcurate Burchardus PYLADES adpellari solet, bri-
xiensis, criticus, grammaticus, & poeta non incele-
bris, patriam suam, exente seculo XV. & initio se-
culi XVI. illustravit. Inter eos viros obtinet locum,
qui, si corporis formositatem, membrorumque con-
cinnitatem spectaueris, naturam non satis fautricem
experti fuerunt. De Plauti in primis *comediis*, ut
eminentiss. QVIRINVS P. I. *Specimin. variae litteratur.*
brixienf. p. 1 fqq. testatur, praeclare meritis fuit, qua-
rum

rum. XIII. correxit, quinque exposuit, & ~~ante~~ mille
& amplius erroribus liberauit, quibus illas Georgius
Merula alexandrinus statienensis, Eusebius Scutarius
vercellensis, Joannes Baptista bononiensis, & Berhar-
dus Saracenus venetus, euulgatis Plauti editionibus,
& scriptis in eum commentariis inquinauerant. Cum
autem PYLADES nouam editionem meditaretur,
mors illum a suscepto negotio, desistere coegit. Sed
suscepit in se editionis curam, rogatu & amicitia
PYLADIS, permotus Joannes Britannicus, illamque
in lucem exire iussit, *Brixiae apud* typographum sibi
cognominem *Jacobum Britannicum* 1506. in fol. Qua
ratione postea PYLADES a Thadaeo Vgoletto, flo-
rentino, qui Georgium Merulam praeceptorem de-
fenderat, impugnatus fuerit, in editione Plauti,
quam curauit Lucas Panetius, olëhinensis canonicus,
Parmae 1510. & *Venetis* 1518. in fol. pluribus ver-
bis exposuit eminentissimus QVIRINVS libr. saepius
laudato P. I. p. 29 sqq. Conf. die *Merkwürdigkeiten der*
königl. Biblioth. zu Dresden Tom. I. p. 93 sqq. vbi
Fridericus Taubmannus, vehementer adnotationibus
manuscriptis, quae in Bibliotheca regia, Dresdae
adseruantur, in PYLADEM inuectus memoratur.
Opera PYLADAE, seu vt illum perperam vocat, Py-
laetis, *Mediolani, ex officina Joan. Mariae de Ferrariis*
1512. in 4. produsse, testatur Joan. Nicol. Weisling-
ger in *Catalog. librorum impressorum, in bibliotheca*
S. Joannis hierosolymitani, Argentorati adseruato-
rum p. 34.

CCLX.

Hoc in Volumine hec continentur LAVRENTII VALLENSIS Elegantie de lingua latina. LAVRENTII VALLENSIS de Prohomine Sui ad Joannem Tortelium (Tortellium). LAVRENTII VALLENSIS Lima quedam per Antonium Mapcinellum. in fol. folior. 85.

Hiscę verbis in titulo adpositum est, stutum conona ornatum, in quo conspicitur felis, quę glirę deuorat, his adscriptis litteris J. B. S. quibus typographi Joannis Baptistę Sessę, sine dubio, indicatur nomen. Impressit ille librum, quod eius subscriptio docet, in fine libri conspicua: Venetiis anno Domini M. CCC. XCIX. (1499) Die IIX. Februarii. Pręterea in fine libri, aliud insigne typographicum inuenitur, quod easdem litteras initiales refert. Sępiissime quidem LAVRENTII VALLÆ libri, qui in hoc volumine reperiuntur, in lucem editi fuerunt, quod insignem testatur adplausum, quo excepti fuerunt, editiones tamen seculo XV. exscriptę, suę in primis se commendant raritate, omnes.

Elegantiarum libros sex dicauit, Joanni Tortellio, arretino, *Cubiculario apostolico, theologo facundissimo*. Prima omnium editio prodierat Romę 1471. in fol. vid. Michael. Maittaire *Annal. typogr.* Tom. I. p. 308. qui editionem rarissimam, per Vdalricum Gallum, impressam esse existimat. Raritate illam aequat, editio *veneta* eiusdem anni per Nicolaum Jenson in fol. excusa. vid. Michael. Maittaire *Annal. typogr.* l. cit. p. 304. Reliquę editiones vid. in Christ. Schoertgenii *Continuat. Biblioth. Fabric. męd. & infim. Latinis*. L. XX. p. 787 sqq. In Collectione omnium operum LAVRENTII VALLÆ *henricpetrina Basl. 1540.* quam alio tempore describemus,

Tom. I. Y y

bemus, exstant *elegantiarum libri VI.* p. 1 - 235.
 Fuerunt inter LAVRENTII VALLAE aemulos, inter quos Bartholom. Facius, & Poggius Bracciolinus eminent, quibuscum inimicitias VALLA gessit, qui eius eruditioni invidentes, merita eius in linguam latinam adlatrarunt, & verbis minuere aut plane tollere conati sunt. Alii plagiarium LAVRENTIVM VALLAM esse, & in vulgus spargere non dubitarunt, *Elegantiarum libros illum auctorem non habere, sed olim in Germania fuisse repertos; quodque scripti essent dictis fugientibus & fatiscenibus, vix certis cognitum iudiciis tandem fuisse, Asconii Pediani opus esse.* Idem fere retulit Aldus Manucius, cum in *epistola ad Marcum Musurum de orthographia* Statiana, quam Statio, a se edito subiunxit, scribit, *se puerum Romae, quum Domitium (Domit. Calderinum) audiret intellexisse, LAVRENTIVM VALLAM, bonam partem elegantiarum suarum accepisse ex M. Fabii Quintiliani libris XII. elegantiarum, quos, verum sub nomine Asconii Pediani, se eo tempore percupidum ex Gallia expectare, ibidem addidit.* Conf. Gerard. Jo. Vossius *de Histor. latin.* L. I. Cap. XXVII. p. 130 sqq. Bernard. de la Monnoye *Remarques sur les Jugemens des Savans d'Adrien.* Baillet. Tom. II. P. III. p. 70 sqq. P. Baile *Dictionaire* Tom. III. p. 2792. not. (L). Arnold. Drakenborch *praefat.* ad Tom. VII. Tit. Liiiii, *Lugd. Batav. & Amstelæd.* 1746. 4. p. XI. De controuersia, inter Andream Aleatum, Franciscum Floridum Sabinum, & Jacobum Capellam, ob veterum Jureconsultorum latinitates, quam Laurent. Valla in *praefat.* L. III. *Elegantiar.* summis laudibus extulerat, capitibus autem XXVIII. ultimis L. VI. *Elegantiar.* aliqua ex parte vituperauerat, exorta, vid. Caroli Andreae Dukeri *praefatio*, quam viro- rum, quos nominavimus, opusculis in vnum volumen collectis, & titulo; *Opuscula varia de Latinitate Jurisconsultorum Veterum iunctim animadversionibus adiectis*, editis *Lugd. Bat.* 1711. in 8. pp. 490. praemisit.

Libellus de reciprocatione sui & sum. a LAVRENTIO VALLA, eiusdem Joannis Tortellii, arretini, nomine inscriptus fuit. Reperitur iam *elegantiarum libris* adiectus in editione *peneta* 1471. & in collectione *operum VALLAE*, modo memorata p. 235-249. In nostra editione in libelli fine hoc legitur epigramma:

Calphurnius Antonio Pasqualino de Sancto
Germano Campaniae S.

Restituit quondam patriae vexilla Camillus:

Et raptas Gallis solus ademit opes.

Rettulit eloquium nostro LAVRENTIVS aeuo:

Et capitolineae contulit arcis opem.

Barbara cuncta iacent: sunt hoc & vindice puls

Quicunque a gotthis signa relicta colunt

Quo tibi debet semper studiosa iuuentus

Campani Antoni gloria magna soli

Nanque tua impensa totum vulgatur in orbem

VALLENSIS notus qui fuit ante magis.

Tertium in collectione occupat locum LAVRENTII VALLENSIS *lima quaedam*, per Antonium Mancinellum, veliternum, *ad reuerendum aedis geminianae Antistitem, diaique Marci Canonicum*, Nicolaum Rubeum, Patricium venetum, *omnium bonarum artium & virtutis cultorem*. Excipit Mancinelli *limam*

Tabula in VALLAE libros elegantiarum alphabeti ordine disposita.

Vid. de LAVRENTIO VALLA patricio Romano, & S. Joannis lateranensis Canonico, litterarum elegantiorum, in Italia, instauratore, Gerard. Joann. Vossius de *Historic. latinis* Lib. III. Cap. VII. pag. 528. Barthol. Facius de *viris illustribus* pag. 23. Adr. Baillet in *Jugemens des Savans* lpc. cir. & Tom. II. P. I. pag. 348 seqq. Tom. II. P. III. p. 293 seqq. Christ. Schoettgenius in *Continuat. Biblioth. Fabric. med. & infim. La-*

tinit. L. XX. p. 787 seqq. Reliquis autem in exponenda LAVRE-VALLAE vita praecipuerunt palmam Joann. Antonius Vigerinus Abbas in *elogio LAURENTI VALLAE*; quod e codice vaticano in lucem edidit Dominicus Georgius N. III. Adpendicis *Monumentorum*, quae *disquisitioni de Nicolai V. Pont. Max. erga litteras, & litteratos viros* pag. 204 seqq. adiecit. P. Baile in *Dictionaire* Tom. IIII. pag. 2790 seqq. Arnoldus Drackenborch in *vita LAURENTII VALLAE*, quam praefationi ad Tom. VII. Liuii inseruit, & compilator anonymus *de Levensbeschryving van geleerde en beroemde Mannen*, qui P. II. pag. 577 seqq. exhibuit *Leven van LAURENS VALLA*. Ob veritatem, cuius erat studiosissimus, iusto liberius prolatam, Pontificis, aliorumque virorum, in summa dignitate constitutorum, sibi contraxit odium, vid. P. Baile l. cit. not. (D). Inter viros doctos etiam inventi fuerunt, qui illum peterent inuectivas, & occasione quavis oblata, perfringerent. Principem inter eiusmodi aemulos LAVRE-VALLAE obtinent locum, Antonius Panormita, Benedictus Morandus, Antonius raudensis, & quos iam nominavimus Poggius Bracciolinus, & Bartholom. Facius. Poggius sane ob voces quasdam, quae LAURENTIO VALLENSIS, in eius *epistolis* displicuerant, *quinque orationes* conscripsit *invektivas*, iniuriis & conuiciis plenissimas. In omni fere pagina occurrit *bestia, latrator furibundus, insanus, conuicator demens, haereticus, monstrum &c.* Quatuor tantummodo eiusmodi *orationes* impressae fuerunt, quae reperiuntur in Poggii *Operibus* fol. 71 b. seqq. edit. *argentines.* 1513. in 4. & in editione *ex collatione emendatorum exemplarium recognita*, per Henric. Bebelium *Basil. ex officin. henricpetrina* 1538. in fol. p. 188 sqq. *Quinta* lucem nondum vidit, sed *Msta* tantum existit in Bibliotheca Iusti Fontanini, vid. *Niceron Memoires* Tom. VIII. p. 150 seqq. Conf.

Jagues

❁ ❁ ❁ ❁ ❁

709

Jaques Lenfant Poggiana, *ou la vie de Pogge Florentin* pag. 212. & quae ad illum locum scripsit Giovambattista Recanati in *Offervazioni critiche ed apologetiche sopra il libro del Sigr. Jacopo Lenfant intitolato Poggiana* p. 108 seqq. De controuersia, leui ex causa, cum Barthol. Facio exorta, insignique animorum contentione agitata, vid. V. Cl. Laurentius Mehus, in *vita Barthol. Facii*, quam praemisit Facii *de viris illustribus libro*, p. XXV. seqq. Exstant Facii *inuectivae* in LAVRENT. VALLAM in *Miscellaneo di varie operette* Tom. VII. *Venez. 1743.* in 12. pag. 331 seqq. Qua ratione vero LAVRENTIVS VALLA his, & aliis suis aduersariis responderit, vid. in *Dictionaire de Mr. Baile* l. cit. p. 2790 seqq. not. (c) & in Arnold. Drackenborch *vita LAUR. VALLAE* l. cit. passim. Illum anno 1457. aetatis anno quinquagesimo, diem obiisse supremum praeter alios testantur Paull. Jovius in *Elogiis Doctor. viror.* p. 18. Arnold. Drakenborch l. cit. p. XXVIII. & Mr. de la Monnoye in *Remarques sur les Jugemens des Savans d'Adrien Baillet* Tom. II. P. I. p. 349. quamvis alii, qui sententiam suam tuentur, inscriptione sepulcrali, quae, in templo S. Joannis lateranensis, romano, legitur, annum 1465. illi fuisse emortualem contendunt.

CCLXI.

In presenti libro continentur Libri sex *Elegantiarum LAVRENTII VALLENSIS Oratoris Clarissimi.* Tractatus de reciprocatione Sui & Suus *eiusdem* ad Johannem Tortellium cubicularium apostolicum. Inuectiva in errores Antonii Raudensis. **LAVRENTII VALLENSIS**

maximo utilitati futurus est : postulat LAURENTIUS noster : qui cum ad extirpandam ab hominibus nostris hoc suo aureo libro barbariem incredibiles pene labores vigilasque subierit : committendum non est : ut nostra culpa ipse fuisse barbarus videatur. Postulat denique Senili tui honor : in quem multas impetum facturos esse non dubito : presertim in hac prestantissima urbe Lutetia ubi nonnullos esse audio, qui Ciceronis latine linguae omnium iudicio parentis scripta castigent. Quae res certe non modiciori mihi voluptati est. Nam si forte ad me reprehendendum gravissimi censores isti descenderint : Ego ad Ciceronem consugiam : ut quo ipse olim urbem Rhomam a Catilina : eodem nunc se meque ab istorum morsibus ense defendat, Vale.

Respondit Paulo Senili, & illi gratias, ob libram transmissam egit, Joannes de Lapide, epistola, in qua inter alia, haec digna nobis visa fuerunt, quae hic adscribantur : - - - Utinam ea sit aliquando facultas : qua pro mea voluntate gratum tibi facere possim : qui mox a me rogatus, tam frugiferum laborem suscepisti : susceptum quoque consummasti. Neque sane quicquam reliqui fuit a me repertum : a quo vel minutissimam scabram, obtrusa mea lima (quam deceptus amore optimam dixisti) possem excerpere. Sed ne Laurentianum quidem agrum tantum (ut scribis) spinis, lapidibus, lolioque mundasti, Et sarculo caluisti : verum etiam (quod incassum mihi reliquum esse voluisti) plantis Et vario florum genere, plurimum exornasti. hec enim a me tantum exhorrent : quantum uni tibi maxime sunt bonori. Non enim ego (ut tu) in latio : sed alias in germania : alias parisi : in nudo quodam, Et barbaro pene sermone florem etatis consumpsisti : neque tam oratoribus hic atque illic, quam philosophis theologisque me addixi : in dies que magisque addico. ut me vix quidem si possem quod mones : LAURENTIO tuo liceret temporis punctum impertiri. Bene itaque mecum egisti : qui usque adeo politam LAURENTIUM reddidisti :

missimi Francorum regis Secretarium responsoria colligimus. Vtraque initio statim voluminis reposta est. Pauli Senilis epistola talis est: *Gloriosis proximis diebus mecum ageres, vir humanitate, literisque excellens, ut clarissimi viri LAVRENTII VALLE* quem merito latine lingue restauratorem dixerim: elegantias castigarem librariorum vitia corruptissimas: recepi tandem me id esse facturum. Non quod ego me tanto oneri parem esse crediderim (quippe quod vix doctissimi homines ferre queant) sed quod tantum tua apud me auctoritas valet, ut fatear, nihil a me tibi posse sine maxima ingratitude denegari. Est profecto res ista, & digna, & pernecessaria: sed quæ doctum virum & ociosum postulat: Quorum mihi neutrum adesse tu optimus testis es. Nam & magnorum principum aule, non ex imperitiis litteratos, sed ex littenatis imperitos facere consueverunt. Et hec procellosa tempora non chartam, aut calamus, sed equos sibi gladiumque deposcunt: Accedit etiam ad has difficultates: quod ego in hanc urbem me furtim (ut ita dixerim) ob comparanda mihi quedam necessaria surripui, regem versus ilico rediturus. Inter hos tamen tantas loci temporisque angustias gessi tibi morem: ut potui melius, & LAVRENTIUM nostrum non me ausim dicere emendasse: sed celerrime percurrisse & quidem stomachabundum: tum quia non latini viri: qualis ipse fuit, sed legere barbari hominis scripta videbar: tum quia molestissimum mihi erat: ad emendandos pro tenui ingeniolo meo tot librariorum errores omnino mihi otium denegari. Tuum igitur nunc officium est, ut posteaquam ego te iubente hoc negotium: quod supra meas vires esse intelligo: aggressus sum: tu optima lima tua: tuoque gravissimo iudicio persequaris plurima: quæ adhuc corrigenda supersunt: ut ego agellum hunc spinis lapidibus solioque mundasse, ac sarcûlo coluisse: tu vero plantis & variorum florum genere exornasse iudicaris. Postulas hoc a te studiosorum iuuenum cætus: quibus hic liber maxi-

sciderat, & iam pro suis venditabat, VALLA indignatus, ea quae sua erant, iterum sibi vindicavit, *elegantiarum libris* inseruit, & hac ratione dissidio illi occasionem dedit. Nam cum hunc deinde randensis librum, post suos *elegantiarum libros*, in lucem emisit, & Mediolano ad regem Alphonsum, qui tum Baroli degebat, dono missum intellexisset, Joannis Alzinae rogatu eum perlegisset, & non tantum quae furto sibi sublata esse, antea auctori indicauerat, reliquis intimata, verum se etiam ab hoc impudentissimo plagiario, in ultimum litterarii ludi locum, dictatorio supercilio relegatum vidisset; indignatione accensus, hanc *inuestigam*, sine *annotationum in errores* Antonii randensis, quos plurimos admiserat, conscripsit *libellum*. Dicitur illum Joanni Lucinae, Alphonsi regis Secretario; Praefatio ad Joannem Lucinam, & initium ipsius *inuestigae*, in hoc nostro exemplari deest, quod verbis: *A. Ab. Abs praepositiones sunt*, inchoatur. Conf. de hac controversia LAVRENT. VALLAE praefat. in libr. II. *Elegantiar. in Operib.* pag. 42. & praefat. ad Joan. Lucinam pag. 390. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. I. pag. 352. Jo. Alb. Fabricii *Bibliotheca med. & infim. Latinit.* Lib. I. pag. 342. Arnold. Drakenborch *vita* LAVRENT. VALLAE pag. XII. seqq.

De libero arbitrio dialogus, in quo, ea confutari adgressus est, quae de arbitrii libertate, Boethius L. V. *de consolatione philosophiae* scripserat. Praemittitur dialogo praefatio ad Garliam episcopum ilerdensensem. In *Operibus* VALLAE legitur p. 999 seqq. Arnoldus Drakenborch l. cit. pag. IIX. opusculum, LAVRENTIO VALLA, in secessu neapolitano, conscriptum esse existimat.

Omni collectioni, in secunda ultimi folii pagina, finem imponunt *Aliquae abbreviationes Romae notum more, quae plerumque in auctoritatis libris offe-*
dantur

duntur: quas quidem ut scire pretium & necessarium est, sic ignorare turpissimum.

Obscurum inter viros doctos Pauli Senilis nomen est, omnisque opera nostra, quam euoluendis ideo scriptoribus impendimus, vana atque irrita fuit.

Joannes de Lapide, siue Lapidanus, siue von Stein, patria Germanus, ordine carthusianus, Doctorque parisiensis, & Joannis Reuchlini praeceptor fuit, seculoque potissimum XV, exeunte, multis scriptis editis inclaruit. Cum eodem tempore, duae philosophorum scholasticorum orirentur in academia parisiensi sectae, quarum altera *Nominalium*, altera *Realium* insigniebatur cognomine, a posteriorum ille partibus stetit, primusque fuit, qui eorum doctrinam, in academiam basileensem, e Gallia intulit. Vid. Jo. Trithemius *de Scriptor. eccles.* Cap. DCCCXCHII. pag. 213. ubi illum elogio viri in divinis scripturis eruditissimi & secularis litteraturae non ignari, ingenio excellentis, eloquio disertis, vita & conversatione praeclari ornauit. Conf. Jos. Simleri *Bibliotheca* p. 389. Anton. Possevini *Apparat. sacer* Tom. II. pag. 210. Jo. Albert. Fabricii *Bibliotheca med. & infim. Latinit.* Lib. XI. pag. 718 seqq. Jacob. Bruckeri *Fragen aus der philosophischen Historie* Tom. V. pag. 1325. Jo. Henric. Maii *vita Joannis Reuchlini, Francof. & Spira* 1687. in 8. p. 152.

CCLXII.

JOANNIS TORTELLI *Aretini* orthographia.
JOANNIS TORTELLI Lima quaedam per
GEORGIUM VALLAM in tractatum de orthographia, in fol. folior. 187.

Editio libri, quam tunc temporis nondum viderimus, a nobis iam adducta fuit, in *Analectis litterariis* p. 36. Curavit illam Pirrhus Pincius, manutenuus, qui, ut in epistola dedicatoria, *ad magnificum ac equitem splendidissimum* Franciscum Capellum, patricium Venetum, refert, precibus studiosissimorum & ornatissimorum iuvenum, qui in JOANNIS TORTELLII lectione assidui erant, multaque in illo opere lituris potius, quam studio digna, inter studendum sibi occurrisset, aiebant, permotus, operi succurrere non dubitavit, quod ob impressorum negligentiam, atque imperitiam, in tenebris, vilescere iam coeperat. Impressoriae vero tantum artis errores se recognovisse proficitur, non auctoris, quem tamen censet alias optime recognitum, ac supremam manum ad vinguem perpeßam. Emendatissimum autem impressoribus, se dedisse exemplar affirmat, lectoremque rogat, quod si secus evenerit, non illi, sed ipsis adscribatur, quos manuum celeritate falli saepe, probe sciat. Ipse TORTELLIUS, aretinus, Commentarios suos grammaticos *de orthographia dictionum, & graecis tractarum*, nomine inscripsit Nicolai V. Pontificis romani. Perduxit illud opus, in quo, omnem litterariam antiquitatem, & orthographiae rationem, cum opportunis historiis, pro poetarum declaratione, connectere studuerat, iam antea inchoatum, ob alia vero negotia, ac studia relictum, ad finem, cum apud Alatrium, (Alatri) Campaniae oppidum, ex aëris romani molestia secessisset. *Ce Livre est divisé, ait Niceron in Mémoires* Tom. XXV. p. 302: *en deux parties, dont la première qui est fort courte contient quelques chapitres sur l'invention, le nombre, la figure, la prononciation, & l'assemblage des lettres de l'Alphabet. La seconde qui est fort longue, contient un catalogue alphabetique des mots latins, la plupart tirés du grec, desquels l'Auteur enseigne ou tâche d'enseigner l'Orthographe.* Conrad. Samuel Schurtzflëischius in introductione in noti-

siam Scriptorum P. II. p. 295. JOANNEM TORTELLIVM, bono elegantique ingenio praeditum, hoc doctrinae monumento, quo rectam scribendi rationem, altissimis quasi tenebris obrutam, demum protraxit in lucem, ab obliuione hominum se vindicasse, scribit. De variis operis editionibus vid. *Analecta litteraria de libris rarioribus* l. cit.

Quod ad GEORGII VALLAE opusculum adinet, orthographicum, cuius in titulo codicis mentio facta fuit, illud perbreue est; Dicauit illud VALLA *magnifico adolescenti* Antonio Simonetae, qui *adfiduis vocibus*, efflagitauerat, vt VALLA de ratione scribendi, qua posset breuitate, multa simul ad illum contexeret. Omne opusculum sex absolvitur foliis. In fine illius, haec leguntur verba: *Impressum Venetiis, per Joannem de Tridino alias Tacuinus. Regnante inclito Principe Augustinus (Augustino) Barbado. Anno ab incarnatione. M. CCCC. LXXXV. Die vero XVIII. mensis Decembris.* Hisce verbis Typographus sua adposuit insignia, adscriptis literis Z. T. Conf. Michaelis Maittaire *Annal. Typogr.* Tom. I. p. 591. Vid. de GEORGIO VALLA, placentino, medico, & humaniorum litterarum Venetiis professore Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. I. p. 422. Tom. II. P. III. p. 324. Christ. Schoetengenii *Continuat. Biblioth. Fabric. med. & infim. Latinis.* L. XX. p. 785 sqq. P. Baile *Dictionaire* Tom. III. p. 2793. sqq.

Scriptores, qui de JOANNE TORTELLIO arretino, commentati fuerunt, adduximus iam in *Analectis* l. cit. Illis accenseri poterit Barthol. Facius *de viris illustribus* p. 25. Christophor. Hendreich in *pandect. brandeburg.* p. 259. & Jo. Alb. Fabricius in *Biblioth. med. & infim. Latinis.* L. VIII. p. 448 sqq.

CCLXIII.

In Hoc Libello Subiecta Continentur. VALERII PROBI interpretamenta litterarum singularium in antiquitatibus Romanis cum plerisque circa singulas litteras additionibus. *Idem* VALERIVS PROBUS de abbreviaturis Nominum Ciuium Romanorum In iure ciuili de legibus, & plebiscitis, de actionibus, de edictis perpetuis, de ponderibus, de numeris. POMPONII LAETI libellus de Romanorum magistratibus. *Idem* de Sacerdotiis Ro. *Idem* de diuersis legibus Ro. in 4. folior. 39.

Euulgauit istam editionem satis raram, Theodoricus Grefemundus, spirensis, Juris Doctor, Canonicus ad D. Stephani moguntinus, Electoris Jacobi, moguntini, in rebus spiritibus vicarius, Protonotarius, & iudex generalis, & Collegii S. Stephani Difinitor. Cleri minoris, & Scholasticus. Merita illius in rem litterariam, praemissa epistola, ad ipsum Grefemundum, scripta, laudat Jacobus Wymphelingius schlestatinus, illumque hortatur, vt praeter hunc VALERII PROBI, & POMPONII LAETI libellum in lucem edere properet *Antiquitates*, quas collegerit moguntinas, nec non *catalogum & vias Episcoporum & Archiepiscoporum* moguntinensium, imprimis cum simile opus de *Episcopis* argentinensibus, in lucem edere Wymphelingus constitutum habeat. Edidit postea Joan. Huttichius *collectionem Antiquitatum, in urbe & agru moguntino, repertarum*, cui collectioni symbolam contulerunt Theodor. Grefemundus, & Balthasar Geyerus, *Mogunt.* 1520. & 1525. in fol. Wymphelingi epistolam sequitur, ipsius Theodori Grefemundi *ad lectorem*, & Petri Guntheri *ad lectorem indicatio*, sine epigramma ad lectorem, de libri argumento. POMPONII LAETI libris adiciuntur *indices*, & Grefemundi *peroratio*, in qua, inter alia

alia, in illos inuehatur, qui inepte, inconcinne, barbare, multa scribunt, qui noua vocabula fingunt: superuacanea cumulant: ut instrumenta ut libelli, paullo post ad laxandi ventris sedem reponendi: ut cetera id genus in modum immensum, ad exhauriendas pauperum crumenas, excreuant. Sed non solum in stilo, peccari, ait, sed etiam in litteris & characteribus, cum tamen exquisitissime scripserint veteres, & litteras & vocabula, non sicut nostrae tempestatis quidam scribae: praecipue in lingua vernacula: qui nullam prorsus inter M. liquidam & V. vocalem faciunt differentiam: Baedem figura utramque litteram depingentes: tanquam non sint litterae inter se distinctae. V. vocalem anteponiunt consonantibus, in dictionum principibus quo loco in litteram F. resolui non potest: N. geminam in medio vocabulorum frequenter usurpant: cum una simplex sufficiat: Inter X. & G. & P. paruum discrimen faciunt: multaque alia inuicunt atque confundunt: contra omnes orthographiae leges: omnemque litterarum & syllabarum nativam conditionem, de hoc magno abusu: aliisque multis in orthographia erratis & ineptiis pulcrum concessit admonitionem Nicolaus de Wyla, scriptor & interpres latinae linguae elegantissimus. De illo, & versionibus eius alio tempore dicendi locus nobis erit. In fine perorationis, haec leguntur verba, litteris quadratis, solito maioribus, expressa: IMPRESSVM OPPENHEIM. ANNO DOMINI MILLESIMO. QVINGENTESIMO. DECIMO (1510). Quamuis typographus nomen suum non adposuerit, librum tamen, ex officina Jacobi Chobellii (Koebelii) prodiisse, patet ex Wimphelingi epistola citata, ubi Jacob. Koebelium tam diligentem archigrammateum, quam industrium chalcographum appellat. In Michael. Maittaire *Annal.* editionem frustra quaesiuimus.

De Theodorico Grefemundo, iuniore, vid. quae p. 453 sqq. adtulimus, cum illius *dialogum de septem liberalibus artibus* describeremus.

De aliis & recentioribus VALERII PROBI, grammatici berytii editionibus, vid. Jo. Alb. Fabricii *Biblioth. lat.* Tom. I. L. IIII. Cap. VI. p. 774 sqq. Tom. III. p. 668.

De JULIO POMPONIO LAETO, vid. praeter scriptores in *Analectis litterariis de libr. rar.* p. 508 & 1134. nominatos Jo. Eichardi *vitae viror. illustr.* p. 73. sqq. & Christ. Gottlieb. Buderii *vitae clarissimor. histor.* p. 1 sqq. vbi M. Anton. Sabellici epistola de vita POMPONII LAETI legi poterit. Conf. Paull. Freheri *Theatrum viror. eruditione claror.* p. 1427. Adr. Baillet *Jugemens des Savans* Tom. II. P. I. p. 369 sqq. Bernard. de la Monnoye *Dissertation touchant POMPONIVS LAETVS*, quae legitur in Adr. Baillet *Jugemens des Savans* l. cit. p. 371 sqq. *Leven van JUL. POMPON. LAETVS en van zyn geletterde Gezelschap*, exstat in *Levensbeschryving van beroemde en geleerde Mannen* P. III. N. III. p. 337 sqq.

EMENDANDA.

Pag. 3. lin. 26. legatur in Scotiam. pag. 10. lin. 23.
Oxon. p. 11. l. 26. ad auctorem. p. 15. l. 14. 1547. p. 25.
 l. 5. quae. p. 35. l. 9. Minerue. p. 47. l. 33. egir. p. 58. l. 3.
 pp. 480. except. praemiss. & indice folior. 22. p. 63. l. 21.
aptando. p. 96. l. 4. spectantibus. p. 106. lin. ult. *auctaria.*
 p. 123. l. 6. conspiciuntur. p. 129. l. 26. Earl. p. 131. col.
 2. l. 24. *initio.* p. 162. l. 13. a nonnullis. p. 169. l. 27. ad-
 posito. p. 181. l. 26. qua. p. 195. l. 9. omitteret. p. 199.
 l. 30. quem. p. 200. l. 8. *cum* †. p. 236. l. 22. Lives. p. 250.
 l. 28. exscriptae sine. p. 264. l. 16. auxerit. p. 287. l. 3. *Se-*
midei. l. 14. megalopolitanum. p. 321. l. 8. Caloioannem
 vocant. p. 323. l. 2. ΧΩΝΙΑΤΟΤ *ισοπ.* l. 3. *Logothetae.*
 p. 328. l. 7. *iuuenta.* p. 339. l. 1. librum. p. 345. l. 18. non
 constar. p. 346. l. 10. deleatur. 112. p. 348. l. 18. *da nos.*
 p. 349. l. 23. *apud.* p. 350. l. 17. *après sa.* p. 358. l. 11.
 meretur. p. 363. l. 14. *Giuneti.* p. 397. l. 10. *praeicipuae.*
 p. 401. l. 27. Cassouiae. p. 420. l. 20. ramen. p. 452. l. 3.
 deleatur: quam, atque legatur: &. p. 465. l. 25. *Illius*
et. p. 469. l. 5. honorum. p. 485. l. 15. typoshetarum.
 p. 513. l. 17. *ortus.* p. 521. l. 24. Vchanium. p. 524. l. 8.
 Lauraea. p. 552. l. 1. MDCXI. p. 554. l. 10. deleatur:
 cum viris doctis. p. 568. l. 33. *vetula.* p. 583. l. 12. voci
recenset addatur: *inter libros raros locum sibi vindicat.*
 p. 599. l. 15. a BALINO. p. 615. l. 22. *Multiingas.*
 p. 623. l. 22. deleatur *vlmensi* & legatur *augustanae.*
 p. 633. l. 29. quae. l. 34. prodidit. p. 653. l. 22. Gueynardi.
 p. 666. l. 16. scripsit. 669. l. 8. Themistii. p. 680. l. 5. Pi-
 co, p. 700. l. antepenult. *quicunque.* p. 705. l. 4. Tortelium
 p. 709. l. 11. *miscellanea.* p. 713. l. 12. & *referat.* p. 717.
 l. 12. *vocibus.*

Caetera, quae auctore absente irrepsērunt errata,
 B. L. facili negotio corrigere poterit.